Özel bölüm
ATATÜRK

Hürriyet
GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

1981 ANSİKLOPEDİK YILLIĞI

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

1981 ANSİKLOPEDİK YILLIĞI

Sahibi:
Erol SİMAVİ

Genel Müdür:
Nezih DEMİRKENT

Yazı İşleri Müdürü:
Metin SOYSAL

İç konular Nail **Güreli**, Yılmaz **Tunçkol**, Cem **Atabeyoğlu**, dış konular Züleyha **Münif**, Ayşe **Tarman**, Fevza **Algan**, ve **HÜRRİYET**'in yurt dışındaki büro şeflerinden kurulu bir kadronun danışmanlığında, uzmanlar tarafından hazırlandı.

Teknik düzenleme, Alahan **Üler** tarafından yapıldı.

Basıldığı yer:
Hür-Ofset Matbaası-İstanbul (1981)

1981
HÜRRİYET
YILLIĞI İÇİN

1981 HÜRRİYET ANSİKLOPEDİK YILLIĞI ile **HÜRRİYET** yıllıkları 9 yaşına girmiş bulunuyor. Yayın hayatına başlamasından bu yana her yıl, Batı anlayışı içinde ve titiz bir çalışmayla düzenli olarak çıkarılan yıllıklarımız, ülkemizde önemli bir boşluğu doldurdu. Bunun kıvancı içindeyiz.

HÜRRİYET yıllıkları, bir önceki yılın 1 Ocak-31 Aralık arasında Türkiye'de ve dünyadaki bütün önemli olaylarını, zengin bir kronolojiyle verir. Ayrıca yılın yankı yaratan olaylarını da uzmanların kaleminden bütün nedenleriyle gözler önüne serer.

Her yıllığa yeni konular girer ve siz okurlarımız için önemini sürdüren bazı konular, ansiklopedik bilgiler, istatistikler, o yılın yeni bilgilerivle yeniden yazılarak tekrarlanır.

Aradığınız her şeyi bulabileceğiniz elinizdeki **HÜRRİYET** yıllığının, önceki yıllıklardan bir farkı var:

Bu özel bölümde ayrıca, 1881-1981 arasında 100 yılı kapsayan bütün önemli yurt ve dünya olaylarının zengin bir kronolojisini de bulacaksınız.

1981 HÜRRİYET ANSİKLOPEDİK YILLIĞI'nın, siz okurlarımız için çok faydalı bir başka bölümünde de, değişen **"Vergi Usul Kanunu"**na ve **"Yeni Vergiler"**e en geniş biçimde yer verdik.

Saygılarımızla

1980'İN 366 GÜNÜ

1980
OCAK

●Yılmaz TUNÇKOL

1 OCAK

★ Ordu, uyarı mektubu verdi. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Kuvvet Komutanları ile 1.5 saat görüştü. Anarşi ve diğer tehlikelere karşı bütün Anayasal kuruluşların birleşmesi istenilen mektubun, 12 Mart Muhtırası'ndan farkı, bir kişiye verilmemiş olması.

★ Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk yeni yıl mesajında, birliğe çağrıda bulundu.

★ 1980, erkek yılı oldu. İstanbul'da yılbaşı gecesi 140 erkek, 67 kız çocuğu dünyaya geldi.

★ İzmir'de deniz taştı. Fırtına ve yağışlar, can ve mal kaybına yol açtı. İstanbul'da Haliç yükseldi, Köprünün Karaköy bağlantısı bozuldu.

★ İran'da Kürtler gene ayaklandı. Tahran'da Sovyet Elçiliği saldırıya uğradı. Waldheim Tahran'a gitti ve görüşmeler yaptı. Pakistan sınırına yakın bölümdeki Beluci kabileleri de ayaklandı.

★ İstanbullular yeni yıla çileli girdi. Lodos dindiği takdirde benzinin gelebileceği bildirildi. Fuel-oil ve motorinden umudunu kesen halk, havalar soğumasın diye dua ediyor.

2 OCAK

★ Silâhlı Kuvvetler, ülke bütünlüğünün korunmasını istedi. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, sabah Çankaya Köşkü'nde Başbakan Süleyman Demirel'le birlikte CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'i kabul etti ve Silâhlı Kuvvetler'in mektubunu kendilerine verdi. Demirel, "Bundan sonra nasıl hareket edilmesi gerektiğini şu anda ifade edemem. Mesele soğukkanlılıkla mütalâa edilecektir" dedi. Ecevit, "İş bu üzücü noktaya gelmeden iktidarla muhalefet arasında ciddi diyalog kurulmasını isterdim" şeklinde konuştu.

★ MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan bir demeç vererek, "AP ne zaman iktidara gelse, böyle bir dönem olur" dedi.

★ Sol grubun muhalefetine rağmen, CHP önlem paketine olumlu oy için bağlayıcı karar aldı.

★ EL-AL'ın Yeşilköy İstasyon Müdürü otomobilinde öldürüldü.

★ Yeni Delhi ve Bonn'daki Afganistan Elçilikleri işgal edildi. Sovyetler, Afganistan'daki imha hareketinde dağ birliklerini kullanıyor. İşgal birlikleri, Pakistan yakınındaki Nuristan ve Kunar Eyaletlerine girdi.

★ Kanada'nın Quebec Eyaleti'ndeki kasabada verilen yılbaşı partisinde 40 kişi yandı.

3 OCAK

★ İki büyükparti, asgari müşterekte buluştu. Önlem paketi süratle çıkıyor. Saat 23.00'de AP'li Oğuz Aygün, CHP grubunu telefonla aradı ve CHP'nin yeni raporunu rica etti. AP raporu inceledi ve tereddütleri olduğunu söyledi. Tasarı daha sonra Meclis'te ele alındı.

★ Bakanlar Kurulu, Komutanlar'ın mektubunu görüştü. Siyasi Parti Kurulları toplantılar yaparak mektubu değerlendirdiler. MHP Lideri Alpaslan Türkeş, mektubun hükümete verilmediği görüşünde

★ Sovyetler Birliği İstanbul Konsolosluğu önünde Rusya'nın Afganistan'ı işgalini protesto edenler askerlerle çatıştı, bir kişi öldü. Konsolosluğu koruyan erin "Dağılın" ihtarına ateşle karşılık veren grup, eri bacağından vurdu. Güvenlik Kuvvetleri'nin açtığı ateş sonunda göstericilerden biri öldü, biri yaralandı. Nişantaşı'nda bir pastane sahibi ve kardeşi öldürüldü. İstanbul'da iki eri vuran Dev-Savaş Çetesi yakalandı.

★ MSP'li Şevket Kazan, "Biz iktidara gelirsek, şeriatla hükümet ederiz" dedi.

★ Irak'ta 4 Türk idama mahkûm edildi.

★ Ruslar. Pakistan sınırına dayandı. Carter, Moskova'daki elçisini geri çekerken, Senato'dan SALT görüşmelerinin ertelenmesini istedi.

4 OCAK

★ Başkentte uyarı mektubu değerlendirildi. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Cumhuriyet Senatosu Başkanı İhsan Sabri Çağlayangil ve Millet Meclisi Başkanı Cahit Karakaş'ı bir arada kabul etti. Bir buçuk saatlik görüşme sonunda Çağlayangil ve Karakaş gazetecilerle birlikte konuştular. Demirel AP grubunda, Cumhurbaşkanı ve Genelkurmay Başkanı ile görüştüğünü, kendisine mektubun muhatabının hükümet olmadığı konusunda teminat verildiğini söyledi.
★ Anarşik olaylarda 8 kişi öldürüldü. İstanbul'da biri mühendis 4 ölü. Siverek ve İzmir'de ikişer ölü var. İstanbul'da "Dur ihtarına uymayan genç, denize atlayıp kayboldu. Ankara'da "Davadan döndü" gerekçesiyle bir işçinin sırtını kızgın demirle dağladılar.
★ İran'da Şeriatmedari yanlıları ile Humeyni'ciler birbirine girdi.
★ 1980 yılı, soba ve odun devrini yaşıyor. Soğuk yüzünden aileler birleşti. Kaynanagelin, kayınpeder-damat bir arada oturuyor.
★ Alman basın kralı'nın oğlu Springer Jr. intihar etti.
★ İsviçre polisi, 38'i Türk 130 eroin kaçakçısını yakaladı.

5 OCAK

★ AP ile CHP, işbirliği için hâlâ uygun zemin arıyor. Önlem paketi üç gün sonra yeniden ele alınıyor ama, işbirliği gelişmedi.
★ Yakıt yokluğu yüzünden okullar erken tatile giriyor. Evler âdeta buzdolabına döndü. Fuel-oil 30 liraya fırladı. Bursa'da Renault Fabrikası, yakıt yokluğundan 2700 işçisini izne çıkardı. Fuel-oil bulunmadığı için bakır üretimi durdu.
★ "İslâm Kurtuluş Ordusu" soygun yaptı. Anarşi bu kez de Almanya'ya sıçradı. İşçilerimiz arasında çıkan sağ-sol çatışmasında bir kişi öldü.
★ Vehbi Koç, ücretlerin ve fiyatların dondurulmasını istedi.
★ Tekel işçilerinin direnişi sonunda sigara darlığı başladı.
★ İran'da ulusal bayram ilân edilmesine rağmen, çatışmalarda 26 kişi öldü.
★ İpsala Gümrüğü'nü 3.5 kilo eroin karıştırdı. 150 milyon liralık eroini bilinmeyen kişiler çöplüğe atıp kaçtılar.

Şeriat Medari

6 OCAK

★ Partiler. birleşmeyi unutup uyarı mektubunun yorumuna daldılar. Anlaşma için aranan zemin yerini, "Şu anda kaç yasa çıkarırız?" sorusuna bıraktı. CHP'de mektubun yorumu, yeni bir parti içi anlaşmazlık boyutu kazandı.
★ Silâhlı sağ eylemci Alparslan Alparslan, Yozgat Cezaevi'nden kadın kılığı ile kaçırıldı.
★ Soğuk ve yağışlar ulaşımı etkilemeye devam ediyor. Kötü hava, et darlığı getirdi.
★ Şifreli telsiz. 300 milyon liralık kaçakçılığı ele verdi. Tuna gemisindeki yakıt malzemeleri, radarlar, oto parçaları, elektronik cihazlar bulundu. Geminin birinci ve ikinci kaptanları gözaltına alındı.

7 OCAK

★ AP ile CHP birbirlerinden davet bekliyorlar. Ecevit, "Henüz bana diyalogla ilgili haber gelmedi" derken, AP, CHP'deki gelişmeleri bekliyor.
★ Ekonomik ilişkiler trafiği hızlandı. Maliye Bakanı İsmet Sezgin, Dünya Bankası Türkiye şefiyle görüştü. Uyarı mektubundan sonra Ankara'ya gelen banka temsilcileri sayısı da arttı.
★ Bafra'da TÖB-DER'li iki öğretmen öldürüldü. İzmir'de Kız Lisesi öğrencileri, eski müdür geri geldi diye direniş yapıyor. İstanbul'da bir şoför hayatını kaybetti. Adana ve Manisa'da kuyumcu soyuldu.
★ İndira Gandi'nin partisi, Hindistan Parlamentosu'ndaki sandalyeden üçte ikisini aldı.

8 OCAK

★ Başbakan Süleyman Demirel, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'le görüştükten sonra Çankaya Köşkü'nden çıkarken gazetecilere "Silâhlı Kuvvetlerimizin sıkıntılarını anlamak, onlara çare aramak hükümetin görevidir" dedi. Korutürk, mektup tartışmasının bir kenara bırakılarak mektuptaki isteklerin ele alınmasını istiyor.
★ Cezaevlerinden kaçan kaçana. Siverek Cezaevi'nden sol görüşlü 5 kişi, İzmit Cezaevi'nden bir ülkücü kaçtı.
★ İstanbul'da bir lise öğrencisi kurşuna dizildi. Siverek'te iki ayrı olayda 3 kişi otomatik silâhlarla öldürüldü. Adana, Samsun ve Gaziantep'deki olaylarda 4 kişi hayatını kaybetti.
★ İstanbul'da ilkokul öğrencilerine eylem yaptırdılar. Çağlayan Zuhal İlkokulu öğrencileri, sokakta eski öğretmenlerinin geri dönmesi için yürüyüş yaptı.
★ Malatya İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, öğretim üyesi olmadığı için kapatıldı.

9 OCAK

★ Koalisyon tartışması tekrar başladı. Bülent Ecevit, AP-CHP işbirliği istedi. Demirel reddetti. Başbakan Süleyman Demirel, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren ve Kuvvet Komutanları ile 5.5 saat görüştü, daha sonra gazetecilere "Herşeyi değerlendirdik" dedi.
★ "Can güvenliği yok" diye Kars'tan gelen eczacı İstanbul'da vuruldu. Bursa Cezaevi'nden iki kişi kaçtı. Doğan Öz'ün katilinin idam cezası bozuldu.
★ Soğuklar arttı, yakıt yok, halk perişan. Ankara'da iki kere inişe geçen THY uçağı, güçlükle geri döndü. İstanbul'da halk, ellerinde bidon vilâyeti bastı.
★ İstanbul'da ekmek 750 kuruş oldu.

10 OCAK

★ Afganistan ve İran olayları, Batı'ya Türkiye'nin önemini anlattı, Amerika ile anlaşma sağlandı. Beş yıllık anlaşma ile uygulanan ambargo kalkmış oluyor. Batı ayrıca, ekonomik yardımda bulunacak.
★ Anlaşmadan memnun olan Batı Almanya 230 milyon mark kredi verdi.
★ Buca Cezaevi'nde 150 metrelik bir tünel ortaya çıkarıldı. Böylece tasarlanan büyük çapta bir firar önlendi. Tünelin çıkışında patlayıcı maddeler bulundu. Tünelden çıkan 15 tona yakın toprağın nasıl ve nereye taşındığı anlaşılamadı.
★ Anarşik olaylarda 5 kişi öldü. İstanbul'da Ülkücü ve Akıncıların kaldığı yurtlarda silahlar ele geçirildi.
★ Afyon-İzmir demiryolunda tren bir otobüsü biçti. Feci kazada 12 kişi öldü, 21 kişi yaralandı.
★ THY Tahran Bürosu yakıldı.

11 OCAK

★ CHP'li 51 parlamenter, Amerika ile ikili anlaşmaya karşı çıktı. Başbakan Süleyman Demirel için soruşturma isteyen CHP'lilerin çoğu sol kanattan. Olaya çok sert tepki gösteren Bülent Ecevit, soruşturma isteyenler arasında bulunan üç grup yönetim kurulu üyesinin istifa etmeleri gerektiğini bildirdi.
★ İskenderun'da karakol tarandı, üç polis öldü. İstanbul Zeytinburnu'nda bir lise öğretmeni, Kuştepe'de bir bakkal, Gaziantep'te vilayet kalorifercisi ve bir işçi, Siverek'te bir çocuk, Ordu'da bir işçi öldürüldü. Urfa'da kimliği bilinmeyen iki ceset bulundu.
★ İtalya'da bir kadın, bir batında altız doğurdu.
★ Ruslar Afganistan'a, Türk asıllı askerleri gönderdi. Kabil'de direnişçiler bildiri dağıtıp halkı ayaklanmaya çağırdı. Bir Afgan tümeni gerillalara katıldı.

12 OCAK

★ Başbakan Süleyman Demirel'le CHP Lideri Bülent Ecevit arasında istenen diyalog kuruldu. İki liderin görüşmesinde anarşi, ekonomi, dış politika konuları ele alındı. Liderler olağanüstü hal yasalarında anlaştılar, Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nde anlaşamadılar.
★ Hükümet, bir dizi önlem getiriyor. Sıra ekonomik önlem paketine geldi. Ücret artışı sınırlanıyor. Fiyat denetimleri arttırılacak. Yabancı sermaye teşvik edilecek.
★ İskenderun'da artan olaylar üzerine sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Üç polisin öldürülmesi, şehirde gerilimi artırdı. Samandağ'da bir kahvehane taranarak iki kişi İstanbul'da AP İl Genel Meclisi üyesi işyerinde öldürüldü.
★ Afganistan'da Kabil Cezaevi'ni basan halk, siyasal tutukluları kurtardı.
★ Almanya'da bir Türk'ün evinde 390 milyon liralık eroin ele geçti.
★ Küba'da temizlik hareketi başladı. Castro, rejime karşı bin kişiyi tutuklattı.

Fidel Castro

13 OCAK

★Hatay'da gerginlik giderek artıyor. İskenderun halkı korku içinde. Antakya, Asi nehriyle ikiye bölünmüş durumda. Bir yerde egzoz patlasa, dükkanlar kapanıyor. Öğrenciler her iki yerde de silahlı. Liseliler sten, büyükler kalaşinkof taşıyor. Bir yıl içindeki 21 olayda altısı polis 28 kişi öldü.
★Kar İstanbul'u tümüyle örttü. Yakıt ve odun bulamayan halk, battaniyelerle ısınmaya çalışıyor. Şehirde hayat felce uğradı.
★Liderler arasında birleşme hazırlığı sürerken, CHP'de yeni bir kavga başlıyor Amerika ile yapılan anlaşmayı Ecevit'in "Eleştirmeyin" demesine rağmen soruşturma konusu yapan milletvekilleri görüşlerinde direniyorlar.
★AP ayrı, CHP ayrı Anayasa değişikliği hazırlayacak. Anayasa değişiklikleri ortak bir komisyonda ele alınacak.
★Senatör Edward Kennedy, Türkiye'ye uygulanan silah ambargosunun kaldırılmasını kınadı.
★Gümüşpala şilebine, Suriye açıklarında altı korsan teknesi saldırdı. Şilebin üzerlerine rota kırması, saldırganları kaçırdı.

14 OCAK

★Türkiye'deki anarşik örgütlere silahların, Makarios fonundan sağlandığı bildirildi. Edinilen bilgiye göre, fondan alınan 11 milyon dolarla ilgili belgeler ortadan kayboldu. MİT Türkiye'de ele geçirilen Mısır ve Rus yapısı silahların gemilerle Lazkiye'ye oradan da motorlarla İskenderun kıyılarına çıkarıldığını saptadı.
★Dev-Yol'un merkez hücresi İskenderun'da ortaya çıkarıldı. Gözaltına alınan 86 kişiyi, Ankara'dan giden özel ekip sorguya çekiyor.
★İstanbul'da bir öğretmen öldürüldü. Silahlı üç kişi Fatih'te bir kuyumcu dükkanından zorla 6 milyon liralık altın aldı.
★Buca Cezaevi'nde Aliağa Rafinerisi'nin planları ele geçti.
★Sıkıyönetim Mahkemesi, Kemal Türkler ve 6 sendikacı için tutuklama kararı verdi.
★Kuvvet Komutanları, bazı örgütlerden şikayet etti. Başbakan Süleyman Demirel, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Kuvvet Komutanları ve Sıkıyönetim Komutanları ile 10 saat süren bir toplantı yaptı.

15 OCAK

★Adalet Bakanlığı'ndan önemli bazı belgelerle dosyalar çalındı. Polis ve MİT, olayın ayrıntılarını araştırıyor.
★İstanbul'da silah imal eden bir şebeke yakalandı. Çeşitli liselerde direniş yapan 336'sı kız 1500 öğrenci gözaltına alındı.
★Belediye Başkanlarının yurt dışı gezileri sınırlandı.
★Tito'nun sol ayağının kesileceği açıklandı. Yugoslav Devlet Başkanının sağlık durumu çok kritik. Bir Sovyet tehlikesine karşı ordu alarma geçti. Yönetim, üçlü bir komiteye devredildi.
★Tito'nun sağlık durumu bozulunca, dünyanın her yerinde altın fiyatları yükseldi.

16 OCAK

★Tito'nun hastalığının artması üzerine Sovyetler'in müdahalesinden endişelenen Avrupa ülkeleri, ortak hareket etmeye karar verdiler. Yugoslav liderinin durumu daha da ağırlaştı. Ordudaki alarm devam ediyor.
★İstanbul'da biri sağdan, biri soldan iki kişi öldürüldü. Artova savcısını Tokat'ta hastaneden çıkarken yaylım ateşe tutup öldürdüler. Yurtta diğer anarşik olaylarda 5 kişi öldü. Aralarında ikisi kadın 4 polisin bulunduğu 44 Dev-Yol militanı tutuklandı.
★Süleyman Demirel'in katılmadığı grup toplantısında AP'liler hükümeti eleştirdi.
★Önlemler paketi ortada kaldı. CHP'li Metin Tüzün, "AP'nin güdümüne giremeyiz" dedi. CHP'den 11'lere uyarı cezası verildi.
★Haklarında tutuklama kararı alınan Kemal Türkler ve arkadaşları Sıkıyönetime teslim oldu.

★Kıbrıs'ın Türk kesiminde zamlar, Rum kesiminde ise Maraş'ın açılmasına karşı çıkanlar protesto mitingi yaptılar.

17 OCAK

★Sıkıyönetim yasası için komisyon toplanamadı ama, Meclis'te Bülent Ersoy tartışıldı. AP'li Buldanlı, "Kadın mıdır, erkek midir? Ne Allah'ın belası olduğu bilinmeyen mahluk" deyince CHP sıralarından "Erkek, erkek" diye laf atanlar oldu. Buldanlı, Maliye ile Adalet ve İçişleri Bakanlıklarını ayrıca savcıları Bülent Ersoy'la mücadeleye çağırdı.
★Bülent Ersoy "Memleketin bu kadar meselesi varken, ne diye benimle uğraşıyorlar" dedi.
★Altınla yarışan odun, 1000 liraya yükseldi.
★Apocularla ilgili dosya kayboldu. Emniyet Genel Müdürlüğü'ndeki dosyada Apocularla ilgili geniş bilgi bulunuyordu. İstanbul Şişli'de minibüsü basan silahlı grup, diğer yolcuların gözü önünde bir öğrenciyi öldürüp kaçtı. Siverek'te bir ev, Turhal'da kahvehane tarandı, 7 ölü var.
★İstanbul'da karaborsa fuel-oil satanlar yakalandı.

18 OCAK

★Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'le Çankaya Köşkü'nde bir saat 15 dakika görüşen Başbakan Süleyman Demirel, "Büyük meselelere çare arıyorum. Hükümet 7 evetle kurulmuştur. Beraberliği aramak bize düşer" dedi. Kim kendileriyle beraberliği ararsa onunla beraber olacaklarını söyleyen Demirel, MSP'nin CHP ile birlikte hükümete karşı aldıkları muhalif tutumu eleştirdi.
★Hakkari ve Bingöl yöresinde mevsim hastalığı kızamık ve boğmacadan ölen çocukların sayısı 30'u geçti. Kar kalınlığı Tanin geçidinde 3, Süvarihalil geçidinde 5 metreyi buldu. 300 köyle bağlantı kesildi. Akaryakıt sıkıntısı bütün şiddetiyle sürüyor.
★İstanbul'da iki genç öldürüldü. Apocular sahte nüfus cüzdanı verildiği anlaşıldı. Gaziantep'te silahlı saldırıya uğrayan iki lise öğrencisi öldü.
★Almanya, Türkiye'ye yapılacak acil yardımı üstlendi.
★Yugoslav halkı, Tito'nun ölümüne yavaş yavaş alıştırılıyor. Bacağını kestirmemek için direren Tito'nun ciğerleri su topladı, kalbi zayıfladı.

19 OCAK

★Tito, gittikçe ağırlaşıyor. Yugoslavlar, bankalardan döviz hesaplarını çekmeye başladılar.
★Milli Eğitim Bakanı Orhan Cemal Fersoy'un öğrencilere yarı yıl oyunu. Bütünleme dışındaki sınavlar kaldırılıyor.
★En uzun hafta başlıyor. Anarşi ve ekonomik önlem paketlerinin kaderi bu hafta belli olacak.
★Kuduz Hastanesi eski başhekimi Dr. Muammer Zeki Tunçman kansere yenik düşünce 62 yıllık eşi, kendisinden 36 saat sonra beyin kanamasından öldü.
★İran'da ihtilal girişiminde bulunan 20 subay tutuklandı.

20 OCAK

★Yugoslavya kritik günler yaşıyor. Mareşal Tito'nun sol bacağı, dizinin 10 santim üstünden kesildi ama, hayatı hâlâ kurtarılamadı.
★İran ordusu bölünüyor. Yirmi havacı subay, Azerilere silah sağladıkları iddiasıyla yakalandı. Subaylardan yalnızca ikisi yargılandı.
★Ünlü Scotland Yard, büyük bir darbe yedi. Rüşvet alan 4 İngiliz polisi, İngiltere'yi birbirine kattı. İki komiser, 150 biner lira rüşvet aldıkları iddiası ile tutuklandı.
★Okullar tatil oldu ama, Samsun ve Manisa'daki anarşik olaylarda 4 öğrenci öldü.

21 OCAK

★İranlı öğrenciler, Ankara elçiliğini 4 saat işgal ettiler.
★Antakya Belediye Başkanı, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Başbakan Süleyman Demirel, ve CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'e telgraf çekerek sıkıyönetim istedi. Şehirde can güvenliği kalmadığını bildiren başkan, Alevi ve Sünni vatandaşların göç ettiklerini açıkladı.
★Adana Askeri Cezaevi'nden iki tutuklu kaçtı. Kahramanmaraş olayı sanığı olan iki firarinin biri idam istemiyle yargılanıyordu. İstanbul'da iki kişi öldürüldü.
★Yugoslavlar, tek bacaklı Tito'ya razı. Zagrep Havaalanı'na uçaklar yerleştirildi.
★Yanlış bilgi verip muhtaç aylığı alan 80 bin kişi hakkında soruşturma açılıyor. Muhtaç aylığı 1 Mart'ta 1320 lira oluyor.

22 OCAK

★İzmir Tariş'te işçilerle polis çatıştı. 17'si

polis olan 21 kişi yaralandı. İstanbul'da bir kişi öldürüldü. Bazı banka ve işyerlerine patlayıcı madde atıldı.

★ Ortada ot olmadığı halde, ete zam hazırlığı başladı.

★ Kolombiya'nın Sincelejo kasabasındaki boğa güreşi sırasında tribünlerin kırılan tahtaları, yüzlerce insanın vücuduna kılıç gibi saplandı ve 222 kişi öldü.

★ Nobel ödülü alan Sovyetler'in ünlü fizik bilgini Sakharov tutuklandı. Bilim adamı, Sovyetlerde insan haklarını savunarak rejime karşı çıkması ile tanınıyordu.

Sovyet bilgini Sakharov

İran Başbakanı Beni Sadr

23 OCAK

★ İzmir bir savaş günü yaşadı. Polis'in Tariş'e girmesini protesto eden öğrenciler Manisa yolunu kesince büyük çatışma oldu. 20'si polis, biri jandarma 35 kişi yaralandı. 450 öğrenci gözaltına alındı. Bir polis panzeri yakıldı. Ege Üniversitesi süresiz tatil edildi.

★ İstanbul'da üç kişi öldürüldü. Şirinevler'de bayilere içki ve sigara dağıtan Tekel ekibi soyuldu. İçinde Bülent Ersoy'un da bulunduğu bir minibüse ateş açıldı. Ankara ve Urfa'daki olaylarda iki kişi canverdi.

★ TBMM dış politikayı görüştü. Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen, "Dünya barışı tehlikede" dedi. MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, "Afganistan'a asker gönderelim" derken, MHP sözcüsü Agah Oktay Güner Amerikan üslerinin Rusya'ya karşı yararlı kuruluşlar olduğunu bildirdi.

★ Bir MSP milletvekili, Ankara'da kendisine tüpgaz vermeyen bayiye silah çekti.

24 OCAK

★ Dolar 70lira oldu. Turistik döviz vergi dahil, 1 dolar 70 lira esasına göre satılacak. Gübre alımında dolar 55 liradan işlem görecek. İşçi dövizine de prim dahil 70lira uygulanacak

★ Anarşi çılgına döndü. İstanbul'da iki yerde Atatürk büstü parçalandı, otomobiller yakıldı. İzmir'de polise asit döküldü. Adıyaman'da üç kardeş uyurken öldürüldü.

★ Humeyni kalp krizi geçirdi. Dinsel liderin sağlığında endişe verecek bir durum olmadığı bildirildi.

★ İsveçli komünist bir parlamenter, Türkiye'ye dil uzattı. "Kürt kurtuluş hareketi"ne yardım isteyen parlamenter, ülkemizin işlerine de karıştı.

★ İstanbul'da 25 milyonluk 20 otomobili çalıp parçalayan 34 kişi yakalandı.

25 OCAK

★ Devalüasyonla birlikte demir-çelik, çimento, kömür, akaryakıt, tüpgaz ve kâğıda zam yapıldı. Normal benzin 31.40 lira oldu. Bir Renault otomobilin deposu 1256 liraya dolacak. Gazete kâğıdına son yılların en büyük zammı gerçekleştirildi. Başbakan Süleyman Demirel. "Milletimiz fedakârdır" dedi. Kömür, gübre, elektrik, DDY ve denizyolları dışında fiyatlar serbest bırakıldı.

★ Altının gramı 500 lira birden yükseldi.

★ İstanbul'da Paşakapısı Cezaevi'nde üç mahkûm linç edildi. Yurtta, ikisi İstanbulda olmak üzere 5 kişi öldürüldü.

★ Irak'da üç Türk idam edildi.

26 OCAK

★ Tren bilet ücretlerine yüzde 200 zam geliyor. Vapur ve uçak ücretlerinin de artacağı bildirildi. İçkilere yüzde 75 zam var. Küçük rakı 150 lira oluyor. Demir-Çelik

yüzde 42 zam görüyor. Bir torba çimento 180 lira. Çay, şeker, sigara, telefon, telgraf ve daha pek çok mal ile hizmete zam bekleniyor. İstanbul Belediye Başkanı Kotil, halki belediye otobüslerine binmeye çağırdı.

★ DİSK tarafından İzmir'de düzenlenen eylem birliği yürüyüşü sırasında şehirde geniş güvenlik önlemleri alındı. DİSK'e bağlı sendikalar büyük bir gövde gösterisi yaptılar. Polisler Atatürk heykellerini korudu. İstanbul'da 7 Dev-Sol'cu karakol basıp yaktı. Anarşistler, polisleri uyurken yakalayıp bir odaya kilitlediler.

★ İran'da bir tür cumhuriyet başladı. Beni Sadr Cumhurbaşkanı oldu ama lider gene Humeyni.

27 OCAK

★ Basın toplantısı yapan Başbakan Süleyman Demirel zamları savundu, "Bu vahim durumun aranır olmasından korkarım" dedi.

★ Şekerin zamlı fiyatı 40 lira olarak açıklandı. Sun'i gübreye de yüzde 250 zam geldi. Yumurta 8 liraya yükseldi.

★ CHP'liler 1980 devalüasyonuna "Süleymanizm" adını taktılar.

★ Önce İstanbul'da, sonra İzmir'de polis karakolu bombalandı. Anarşistlere karşı düzenlenen "Akrep" operasyonuna 2000 kişilik özel ekip elemanı katıldı. Operasyon sırasında liderler ve silâh depoları yakalandı. İzmir, Ordu, Uşak, Denizli ve Antalya'da 796 kişi gözaltına alındı.

★ MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan'ın "Casus" dediği İsrailli ülkesine döndü. Meclis kürsüsünden suçlanan İsrailli Levin, "Ben ülkemin elçiliğini teftiş ediyorum" dedi.

★ 170 milyon dolarlık IMF kredisi geldi.

28 OCAK

★ Piyasa şaşkına döndü. Herkes yeni zam bekliyor. Resmi zamlar, uygulanmadan mal ve hizmetlere yansıdı. Diğer önlemlerin açıklanmaması, fiyat anarşisi yarattı. Sigara imalâtı serbest bırakılıyor. CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit "Ekonomide devlet devreden çıkarıldı." dedi. Ümit verici tek olay memur maaşlarının arttırılacağının bildirilmesi. Büyük Yeni Rakı 280, Samsun sigarası 25 lira oldu. Tenekenin kilosu 45 liraya çıktı. Kola ve gazozların da fiyatı arttırıldı.

★ Amasya'da bir karakol tarandı, başkomiser öldü. İstanbul'da anarşistler oto lastiklerini kestiler.

★ İstanbul karlar altında kaldı. İzmir'de şiddetli yağmur nedeniyle pek çok evi su bastı. Uşak yolunda 24 kaza oldu. Ülkenin pek çok yeri karanlıkta kaldı. Doğu ekspresi ve Mehmetçik ekspresi kar yüzünden iki gündür Sivas'ta bekliyor. Kar üç metreyi aşınca, Uludağ-Bursa yolu trafiğe kapandı.

★ İran'ın yeni Devlet Başkanı Beni Sadr, "Öğrenciler hükümete karışamaz" dedi.

29 OCAK

★ Zamlar devam ediyor. Kâğıt, deniz ve demiryolları, PTT, Petkim zamları açıklandı. Demirel "Herşeyin bedava olduğu yer bilen varsa bize de söylesin ve bizi de oraya götürsün" dedi.

★ Zam furyasında yeni bir umut ışığı doğdu. CHP ve MSP memur maaşlarının 25 katsayıya göre arttırılmasında anlaştılar. Katsayı yükselince, işçi emeklilerinin alacakları aylık da artacak.

★ CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, "Türkiye'ye Güney Amerika modeli getirilmek isteniyor" dedi. CHP Grubunda konuşan Ecevit, Üstünel ile Korum'un kendisini eleştirmelerine sinirlendi.

★ Karakış gazaba geldi. Doğu'daki beş ilimizle bağlantı kesildi. Erzurum, Kars, Ağrı, Muş ve Erzincan'da hayat durdu. Tunca, Arda ve Meriç nehirlerinin bazı bölümleri buz tuttu. Şiddetli kışın hüküm sürdüğü Erzurum'da bir de deprem oldu.

★ İstanbul'da bir matbaacıyı evinde kurşuna dizdiler. Aksaray'da Valide Camii'ne bombalı pankart asıldı. Adana'da bir kişi öldürüldü.

★ Karadeniz Mafiası'nın lideri Sami Karamanoğlu, yurt dışından yeni getirttiği çelik yeleğini denerken öldü. Önemli çapta silâh kaçakçılığı olayına karışan Kral Sami "Bakın, çelik yeleğimin gücünü göstereceğim" diyerek tabancasını göğsüne ateşledi.

30 OCAK

★ Zamma rağmen sigara gene de hiçbir yerde bulunmuyor. Karaborsada bir paket Samsun sigarası 75 liraya satılıyor. Elektriğe yüzde 100 zam yapıldı. İstanbul Şehir Hattı vapurlarında en kısa mesafe ücreti 10 lira oldu. İstanbul-Ankara tren bileti 100 liradan 290 liraya çıktı. Banliyö trenlerine yapılan zam yüzde 300'ü buldu. Telefon ve telekse yüzde 100 zam yapıldı.

★ Erzurum'da hava sıcaklığı, sıfırın altında 38 dereceye düştü.

★ TİKKO üyesi 98 azılı militan yakalandı.

Kocaeli, Sakarya, Bursa ve İstanbul'daki operasyonlarda ele geçirilen militanların birçok soygun yaptıkları anlaşıldı.

★ Bombası elinde patlayan genç paramparça oldu. İstanbul Yıldız yokusunda meydana gelen olayda parçalanan gencin, kendi okulunu bombalamaya gittiği anlaşıldı. Ankara'da polisten zorla alınan silâhla bir genç öldürüldü. Ekibine silâh sağlamak için kuyumcudan silâh zoru ile 2 kilo altın alan bir Apocu yakalandı.

31 OCAK

★ Zamların arkası kesilmiyor. Deterjan ve sabuna yüzde 20 zam yapıldı. Akülere 2000 lira zam geldi. Doktorlar da muayene ücretlerine zam yaptı. Bir profesöre muayene olmak 1500 lira.

★ Ceylanpınar Devlet Üretme Çiftliği'nde yeni tehdit: Apocular 16 bin ton buğdayı sattırmıyor.

★ Bomba ile parçalanan gencin üzerinden, polis şeflerinin adresleri çıktı. MHP'li eski bakan Cengiz Gökçek'in koruma polisi, duvara yazı yazan bir Ortadoğu Teknik Üniversitesi öğrencisini öldürdü. Adana'da taksi durağı tarandı, bir kişi öldü.

★ MSP, bütçede hükümeti destekleyeceğini açıkladı. MSP, CHP ile koalisyon yapacağı haberlerini kesinlikle yalanladı.

1980

ŞUBAT

1 ŞUBAT

★ İstanbul'da bir saatlik terör 5 can aldı. Gazeteci Abdi İpekçi'nin öldürüldüğü gecenin yıldönümünde kanlı olaylar birden arttı. Otomobilinde kurşunlanan MHP Eyüp eski ilçe başkanı ile oğlu öldürüldü. Eyüp'te otobüs tarandı, şoför ve bir yolcu öldü, iki kişi yaralandı. Okmeydanı'nda bir terzi dükkanı tarandı bir kişi öldü.

★ Başbakan Süleyman Demirel, fiyatların daha da artmasından endişeli. Demirel, "Bu fiyatları öpüp başımıza koyalım" dedi. İstanbul'dan Ankara'ya bir "Alo" demenin ücreti 90 liraya çıktı. Buzdolabı 40 bin 250 lira oldu. Resmi Gazete ücretine yüzde 100 zam geldi.

★ CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, "Yapan yapsın, kapan kapsın devri başlatıldı" dedi.

★ Türkiye, alacaklı yabancı firmalarla mahkemelik oluyor.

★ Zamlara rağmen yoklar sürüyor. Tüpgaz zamdan önce bulunurken, zamdan sonra kayıplara karıştı. Fuel-oil gene tonu 30 bin liradan hatırlı kişilere satılıyor. İstanbul'da vapur zamlarını protesto edenler bilet almadı. Olaylar çıktı. Biletsiz yolculardan paraları güvenlik kuvvetleri topladı.

★ Gazeteci ve bilim adamı Prof. Şükrü Baban, İstanbul'da 92 Yaşında öldü.

2 ŞUBAT

★ Millet Meclisi Başkanı Cahit Karakaş ile muhalefet arasında, memur katsayısı artışı ile ilgili tartışma başladı. Katsayı artışında CHP ve MSP kararlı. İki partinin sözcüleri, Meclis Başkanının "Katsayı arttırılamaz" sözüne, "Bütçede aktarma yapmak suretiyle" katsayı artırılabilir diye karşılık verdiler.

★ Zammı yeterli bulanlar malını piyasa sürüyor.

★ Antbirlik işçilerinin direnişi sürüyor. Antalya'ya askeri birlikler sevkedildi. Genel Müdürlük binasındaki direniş olaysız sona erdi. Ankara'da durağa bombalı pankart asanlar bir eri şehit etti. Eri öldürdüğü saptanan bir kişi silahı ile beraber yakalandı. Batman'da taranan özel otomobilde üç kişi öldü.

★ DİSK, genel grev kararı aldı.

★ THY Brüksel Bürosu bombalandı.

3 ŞUBAT

★ Bütçe Cumhuriyet Senatosu'nda görüşülüyor. Hükümet halkı tasarrufa çağırdı.

★ MSP, asgari ücretin 10 bin liraya çıkarılmasına çalışıyor.

★ CHP Genel Başkanı, Sosyalist Enternasyonalde konuşacak. Ecevit, sosyalistlere durumumuzu anlatacak.

★ Evlenmenin bedeli 500 bin lira oldu. Her genç kızın çeyizinde bulunmasını istediği eşyalar en az 27 bin lira ile 37 bin lira arasında değişiyor.

Büyükelçi Doğan Türkmen

4 ŞUBAT

★ Kuru soğan 30, ıspanak 50 liraya çıktı. Bitkisel yağlar gene yoklar arasına karıştı. Salam, sosis ve sucuk fiyatları hemen hergün artıyor.

★ Kendilerine TİT üyesi sıfatını takan üç kafadar yakalandı. İstanbul'da üç kişi öldürüldü. Davutpaşa Kışlası'ndan kaçan 7 tutukludan 4'ü yakalandı.

★ Cumhuriyet Senatosu'ndaki bütçe görüşmeleri sırasında Devlet Bakanı Köksal Toptan'ın mikrofonu açık kalınca, Bülent Ecevit için söylediği sözler salonun her tarafında duyuldu. Başbakanlık bütçesi, AP'lilerin çoğunluğunun salonda olmadığı bir sırada oylandı ve reddedildi.

★ Alman Maliye Bakanı, cebinde açık çekle Türkiye'ye geliyor. Schmidt "Biz Türkiye'ye kendi isteğimizle yardım için harekete geçtik" dedi.

5 ŞUBAT

★ Fiyatlar sürekli artmaya devam ettikçe, halk zam geleceğinden korktuğu maddeleri stok yapmaya başladı. Fırıncılar ekmeğe zam için kuyruğa girdi. İlaç fiyatlarına zam hazır.

★ İstanbul'daki üç ayrı olayda bir kuyumcu, bir mobilyacı ve bir bakkal öldürüldü. Şişli'de muhtarlık binası tarandı, bir kişi öldü. Karagümrük Karakolu'nu basan örgütün lideri saptandı. Antalya'da Antbirlik hukuk danışmanı canverdi.

★ Türk-İş, DISK'in eylem birliği çağrısını kabul etmedi.

★ CHP, gölge kabine kurdu.

6 ŞUBAT

★ Bern Büyükelçimiz Doğan Türkmen öldürülmek istendi. Otomobiline, diğer bir otomobilden altı el ateş edildi. Büyükelçimizi, şoförün arkasında oturması kurtardı. Kıl payı ölümden dönen ve şok geçiren Türkmen, hastanede ayakta tedavi edildi. Olayı bir Ermeni örgütü üstlendi.

★ İstanbul'da Tahtakale Karakolu'nu basan anarşistler, görevli polis ve bekçilerin silahlarını aldılar. Kahramanmaraş davası avukatı öldürüldü. Mersin'de sol görüşlü mahkumlar cezaevi müdürünü, gardiyanları ve sağcı 11 mahkumu rehin aldılar.

★ Manisa Emniyet Müdürü, Turgutlu Karakolu'nu basarak polis ve bekçileri etkisiz duruma getirdi, silahlarını aldı, hepsini don-gömlek bıraktı. Emniyet Müdürü "Vatandaş böyle polis istemiyor" dedi. Polis ve bekçiler savcılığa başvurdu.

★ Politika piyasayı altüst etti. Et ve Balık Kurumu üretimi durdurdu, Tariş kapatıldı. Tariş'teki 8 bin işçi işten atılınca, işçiler yeniden fabrikalara doldular.

7 ŞUBAT

★ Oto lastiğine yüzde 52 zam geldi. Anadol 550 bin, Murat 626 bin liraya çıktı.

★ İstanbul'da anaşi 4 can aldı.

★ Manisa Emniyet Müdürü bu kez de 8 Eylül Karakolu'nu bastı ve polisleri tuvalete kilitledi.

★ Güvenlik Kuvvetleri İzmir'de Tariş'i boşalttı.

★ Ermeni terör çetesinin Kıbrıs Rum Kesiminde olduğu bildirildi. Edinilen bilgiye göre, diplomatlarımıza suikastleri, "George" takma adı ile tanınan Zartaryan planlıyor. Zartaryan adlı teröriste Rum yönetimi ve tedhiş dünyasının ünlü adı Lissarides de yardım ediyor.

8 ŞUBAT

★ İzmir'de terör gövde gösterisine kalktı ve genel grev provası yapıldı. Tariş olayları bahanesiyle İzmir ve İstanbul'da bazı gruplar dükkanları kapattırdı, soygunlar ve gösteriler yaptı.

★ Trende üç kişi kurşuna dizildi. İstanbul'da banliyo trenindeki yolcuların gözü önünde öldürülen işçilerden ikisi, direnişte olan Cevizli Sigara Fabrikası'nda çalışıyordu.

★ Sıkıyönetim, TRT-DER Genel Başkanı spiker Erkan Oyal'ı gözaltına aldı.

★ Ölümden kıl payı kurtulan Bern Büyükelçimiz Doğan Türkmen, "Ermeni hareketi, Kıbrıs konusundan kaynaklanıyor" dedi.

★ Başbakanlık Müsteşarı Turgut Özal, "Beklediğimiz her yardımı göreceğiz" dedi.

Dünya Bankası 300 milyonu proje, 200 milyonu program olmak üzere 500 milyon dolar kredi veriyor. Bu kredi, ithalatımızda nakit para gibi kullanılacak.

9 ŞUBAT

★ Bern Büyükelçimiz Doğan Türkmen'e ateş eden Ermeni, Fransa'ya sığındı.
★ İstanbul'da Yedikule Polis Karakolu'nu basan Dev-Sol militanları, kapıdaki polisi öldürdüler, üç polisi de yaraladılar.
★ Havza'da bir kişinin öldürülmesiyle sonuçlanan olaydan sonra hava gerginleşti. İlçede sokağa çıkma yasağı ilan edildi.
★ Yasal kürtaj süresinin kısaltılmak istenmesi üzerine, İngiliz kadınları parlamentoda isyan etti.

10 ŞUBAT

★ İzmir'de üç gündür süren terör, şehir gerillası eylemine dönüştü. Göğüs göğüse çarpışmalar oldu. Çiğli'ye yayılan çatışma, sokak aralarında sürdü. 300 kadar maskeli militan, sonunda tepelere çekildi. Eylemcilerin kurdukları barikatlar nedeniyle İzmir-Çanakkale yolu 4 saat trafiğe kapandı.
★ İstanbul'da ikisi sağcı, biri solcu üç kişi öldürüldü. Esnafa dükkanları zorla kapattıran 58 militan gözaltına alındı. Gaziantep'te bir genç vuruldu.
★ Malatya Belediye Başkanlığı seçimini, AP ile MHP ve MSP'nin desteklediği bağımsız aday İbrahim Fendoğlu kazandı. İbrahim Fendoğlu, geçen yıl postayla gönderilen bombalı paketin patlaması sonucu ölen Belediye Başkanı Hamit Fendoğlu'nun kardeşi.
★ Sanremo Festivali'ni, ünlülerin bestecisi Toto Cutugna, "Solo Noi" adlı parçası ile kazandı.

11 ŞUBAT

★ İzmir'i gece üç bin asker korudu. AP il binasına bombalı panka asan teröristler duvarlara sloganlar yazdılar. Silahlı teröristler gece yer yer ekiplerle çatıştı.
★ Polis karakollarını, jandarmaların korumasına karar verildi.
★ Camiden çıkanlara, sokakta yürüyenlere ateş açılıyor. İki kişi öldü.
★ Suriye, Irak ve İran'a her yıl 12 milyar liralık hayvan kaçırıldığı açıklandı.

12 ŞUBAT

★ İzmir'de olaylar, batı yakasından sonra doğu yakasına sıçradı. Bir vapuru kaçırmaya kalktılar, bir camiyi işgal ettiler, korsan gösteriler devam etti.
★ Ankara, Adana ve Siverek'te 7 kişi öldürüldü. İstanbul'da eski bir MİSK yöneticisi sokakta can verdi.
★ Bazı teröristlerin tehditleri yüzünden esnaf korkarak dükkanlarını kapatınca, Kadıköy ölü şehir haline geldi, halk perişan oldu.
★ İlk olarak bir Ermeni terörist ele geçti. Bern Büyükelçimiz Doğan Türkmen'e ateş açan Kilimciyan ve arkadaşlarını Fransa polisi gözaltına aldı.
★ Tito'nun hayatından ümit kesildi.

13 ŞUBAT

★ İstanbul Valisi Nevzat Ayaz halka çağrıda bulunarak, esnafın dükkanlarını açmasını istedi. Dükkanların kapatılması için tehditte bulunan 322 militan yakalandı. Güvenlik kuvvetleri sokak aralarına kadar yayıldı. Fırıncılar askerin kontrolünde ekmek çıkarttı.
★ 70 militanı yakalanan MLSPB'nin eylemleri açıklandı. Örgütün Cerrahpaşa, Hipodrom, SSK mutemedi, Bakırköy Tekel Deposu soygunlarını yaptığı anlaşıldı. Çete liderleri, MHP İl Başkanı Haşatlı ve oğlunu, Başkomiser Hilmi Kaya'yı, Florya'da 4 Amerikalıyı, İsrail Havayolları Müdürünü öldürdüklerini söylediler.
★ Televizyondaki "Kaçak" dizisinin oyuncusu David Janssen, 49 yaşında kalp krizinden öldü.
★ Fransa, Bern Büyükelçimize ateş eden Ermeni tedhişçi Kilimciyan'ı, uluslararası suç işlemesine rağmen İsviçre'ye vermemeyi kararlaştırdı.

David Janssen

14 ŞUBAT

★ İstanbul'da dükkânlar, anarşistlerin korkusundan gene açılmadı. Esnafı korkutan 19 yaşındaki bir militan çifte tabancayla güvenlik kuvvetlerine karşı koyarken vuruldu. 218 kişi daha yakalandı. Emniyet Sandığı da tehditle kapatıldı. Tehditte bulunan militanların çocuk yaşta oldukları dikkati çekti.
★ İzmir'de asker, işgal altındaki TARİŞ'e girdi. 500 direnişçi gözaltına alındı.
★ Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, "Kan dökmek istemiyoruz. Bunu göze alırsak anarşiyi önleriz" dedi.
★ Tunceli'de vilâyete saldıranlardan biri öldü, 6 kişi yaralandı. Kars'ta 4 banka ateşe verildi. Ankara ve İstanbul'da iki kişi öldürüldü.
★ Keban Baraj gölü dondu.

15 ŞUBAT

★ İstanbul'da esnaf dükkânlarını açtı. Yaklaşık iki aydır süren Cevizli Tekel Fabrikası'ndaki grev anlaşmayla sona erdi. İzmir'de DİSK'in ilân ettiği iki günlük genel grev, süresinden önce çözüldü.

★ Tito ölüm döşeğinde. Yugoslav radyo ve televizyonunda eğlence programları kaldırıldı.
★ İstanbul Lâleli'deki çatışmada bir avukat ve bir anarşist öldü. İki erin yakalandığı olaydan sonra 80 kişi gözaltına alındı. Ankara'da duvara yazı yazanlar bir polisi şehit etti. Antalya Gazipaşa ilçesinde sağ-sol çatıştı, bir ölü ve 11 yaralı var.
★ İran'da 11 Türkmen idam edildi.
★ Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren Erzurum'da "Marş söylemeyelim de diskotek müziği mi öğrenelim? Bayrak ve vatan sevgisi aşılamak faşizm midir?" dedi.

16 ŞUBAT

★ İzmir Gültepe'deki kurtarılmış bölgeye giren polis, anarşistlerle sokak kavgası yaptı. Üç polis öldü, 16 polis yaralandı. Yaralı polisler için radyoyla kan arandı.
★ Televizyon naklen verince bütçe görüşmeleri şova döndü. Liderlar âdeta seçim konuşması yaptılar.
★ Zile'de vurulan komiser öldü. İstanbul'da bir ceset bulundu.
★ Trakya'da 40 yıldır görülmeyen bir kış

Keban dondu.

yaşanıyor.
★ Yugoslavya, Tito için cenaze hazırlığı yapıyor

17 ŞUBAT

★ Başbakan Süleyman Demirel, sıkıyönetim komutanları ile toplantı yaptı. İstihbarat ünitelerinin hazırladığı rapor, Sıkıyönetim Koordinasyon Toplantısı'nda görüşüldü. Gizli sol örgütlerin faşizmin gelmesini istedikleri öne sürüldü.

★ Ülkücülerin evi basıldı, bir kişi öldü. İzmir'de tanklar devriye geziyor. Ankara Şirintepe'de güvenlik kuvvetlerine ateş açıldı, bir kişi öldü.
★ Yunanistan, İran'dan uçak almanızı engelliyor. Türkiye'de istikrarın bozulmasından yararlanıyorlar. Amerika'da "Türkiye'de askeri darbe olacak. Yardım yapmayın" diyen Yunanlılar, İran Dışişleri Bakanı Kutbzade'ye gezisi sırasında Türkiye aleyhinde propaganda yaptılar.

18 ŞUBAT

★ Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin'in görev süresi bir yıl uzatıldı.
★ Bakanlar Kurulu, İzmir ile Antalya,

THY'de grev

Zonguldak ve İçel'i hassas bölge kapsamına aldı.

★ THY'nin 6 bin personelinden 4 bini greve başladı. Pilot ve hosteslerin sendikası greve katılmadı.

★ TARİŞ üzüm ve yağ işletmelerinde akitleri feshedilen 1993 işçi işbaşı yaptı, fakat çalışmayıp pasif direnişe geçti.

★ İran, Türkiye'ye sanayi ortaklığı teklif etti.

19 ŞUBAT

★ Yurdun çeşitli yerlerinde 20 günde 277 solcu militan yakalandı.

★ Maden-İş, kitlesel greve hazırlanıyor. MESS üyesi 108 işyerinde 35 bin işçi adına sürdürülen toplu sözleşmedeki gelişmeler hükümet, işçi ve işveren çevrelerince yakından izleniyor.

★ Beklenmedik bir zafer kazanan Trudeu, 9 ay sonra yeniden Kanada Başbakanı oldu.

★ Humeyni, Başkomutanlığa Cumhurbaşkanı Beni Sadr'ı atadı.

20 ŞUBAT

★ İzmir ve Hatay da sıkıyönetim kapsamına alındı. Meclis'te konuşan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, "Orduda müdahale eğilimi olduğunu sanmam" dedi.

★ Doğanşehir'de CHP İlçe Başkanı, İzmirde bir polis öldürüldü.

★ Kaçakçıların atama yaptığı ülkede çalışmam diyen Kocaeli Valisi İbrahim Uran görevinden istifa etti.

★ Turizmde kara listeye alındık. Büyük turizm tröstü TUI; 1980 rezervasyonlarının yarısını iptal etti. Neckermann, Türkiye'yi programdan çıkardı.

21 ŞUBAT

★ İstanbul Beşiktaş'ta bir evde sabaha karşı babayı odaya kilitleyen anarşistler, Ülkücü iki kardeşle birlikte amcaoğullarını kurşuna dizdiler. Kardeşlerden biri ile amca oğlu hemen can verdi, diğeri komada.

★ Anarşik olaylarda Ankara'da iki, Silvanda bir kişi öldürüldü, toplam dört kişi yaralandı.

★ Başbakan Süleyman Demirel gazetecilere "Anarşi öyle veya böyle önlenecek" dedi.

★ Alman Başbakanı Schmidt, Türkiye'nin kendi kendini kurtarması gerektiğini bildirdi.

★ Rus askerleri Afganistan'da üç köyü yerle bir etti.

★ Rio ve Caracas'taki karnavallarda 360 kişi öldü.

★ Diyanet İşleri Başkanlığı kürtaja karşı çıktı.

22 ŞUBAT

★ İstanbul Haskôy'de haraç vermeyen nalburu kurşun yağmuruna tutan beş kişiden ikisini yakalayan halk, anarşistleri linç ediyordu. Ağır yaralanan anarşistler hastaneye kaldırıldı.
★ San Diego'da sel, 24 kişinin ölümüne yol açtı. Onbinlerce kişi evlerini terketti. Zarar 260 milvon lira.
★ Çorum Cezaevi'nde isyan çıktı, 7 gardiyan rehin alındı.

23 ŞUBAT

★ Ete yüzde 400 zam geldi. Et ve Balık Kurumu'nun kararı kasaplara da yansıyacak. Kurumda kilosu 65 lira olan koyun kıyması 250 liraya çıktı.
★ Anarşi beş can daha aldı. Rus Konsolosluğu'nun bahçesine bomba atıldı. Diyarbakır'da polisin öldürülmesiyle ilgili olarak 40 kişi yakalandı.
★ Hayatından ümit kesilen Tito, bu kere de zatürree oldu.
★ İngiliz Film Enstitüsü Yılmaz Güney'in "Sürü" filmini, yılın en orijinal filmi seçti.

24 ŞUBAT

★ Malatya'da bir avukat, kendisine saldıran genci öldürdü. İstanbul'da öldürülen gencin cesedi, televizyon kutusuna konulup sokağa bırakıldı. Gece ayrıca iki kişi öldürüldü.
★ Meclis, yıllardan beri ilk kez ekseriyet sağlanamadığı için toplanamadı.
★ 1980 Eurovision Şarkı Yarışması'nda Hollanda'da Türkiye'yi Ajda Pekkan'ın Pet'r Oil adlı parçası ile temsil etmesine karar verildi. Şarkının söz yazarı Şanar Yurdatapan, yazdığı sözlerin değiştirildiğini öne sürerek ödülünü reddetti.
★ Türk-İş seçim yasalarında değişiklik istedi.

25 ŞUBAT

★ Anarşik olaylarda çeşitli yerlerde 10 kişi öldürüldü.
★ Meclis üstüste üç kere toplanamayınca bütçe görüşmeleri aksadı. Görüşmelerdeki gecikme nedeniyle, geçici bütçe konusu tartışılmaya başlandı. Memurların maaşları tehlikeye girdi.
★ Tarım ve orman kesiminde çalışanlara asgari ücret ve kıdem tazminatı hakkı veriliyor. 25 milyon kişi sosyal güvenceye kavuşacak.

26 ŞUBAT

★ Anarşistler kuyuları taşla doldurmaya başladılar. Adana'da dört terörist güvenlik ekibini taradı, iki er şehit oldu. İstanbul'da iki militan silâhları ile birlikte yakalandı.
★ Türk Hafif Müziği ustalarından Faruk Akel, kalp krizinden öldü.
★ Tonlarca ağırlıktaki kayaların düşmesi üzerine kapanan Sivas-Kars demiryolu, 24 saatlik bir çalışma sonucu ulaşıma açıldı.

27 ŞUBAT

★ CHP ve MSP'nin asgari ücretten vergi alınmamasına ilişkin önergesini AP'li başkan vekili oylatmayınca, Meclis'te kavga çıktı.
★ Oğulları Ülkücü diye komiser bir baba öldürüldü. Başkomiseri şehit edenler cesedinin üzerine "Yolumuz Çayanların yoludur yazılı kağıt bıraktı.
★ Genelkurmay Başkanı Orgenera: Kenan Evren, Adana'da iki erin şehit edilmessiyle ilgili olarak yayınladığı mesajda, "Şehit edilen iki evladımızın kanı yerde kalmayacak" dedi.
★ Ankara'da IMF ile görüşmeler başladı.

28 ŞUBAT

★ İstanbul'da TKP-ML adlı örgüt üyesi 21 anarşist silahları ile yakalandı. Anarşistlerin öldürdüğü kişiler arasında bir sendika başkanı da var. Çeşitli anarşik olaylarda İstanbul'da 5, Ankara'da Murgul ve Tomarza'da birer kişi öldürüldü. Suruç'ta bir polis memuru canverdi.
★ Adana Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Nevzat Bölügiray, "Ülkemiz ilan edilmemiş bir iç savaş yaşıyor" dedi.
★ Yurt dışında, çalışanların bedelli askerliği, 11 bin mark (440 bin lira) olarak tespit edildi.
★ Manilla'da çakılıp yanan uçakta 25 yolcu öldü, 110 kişi kurtuldu.

29 ŞUBAT

★ Bütçe, 209'a 228 oyla kabul edildi. CHP Genelbaşkanı Bülent Ecevit görüşmeler sı-

rasında yaptığı konuşmada "Üç parti elele vermelidir" dedi. CHP ile MSP'nin vergi tasarısının Meclis'ten geçmesini engelleyecekleri açıklandı.

★ Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Milli Güvenlik Kurulu'nun adı kullanılarak sahte bildiriler dağıtıldığını söyledi. Korutürk yaptığı açıklamada "Hainler cezalarını bulacak" dedi.

★ İstanbul'da bir öğrenci öldürüldü. "Dur" ihtarına uymayan militanları jandarmalar vurdu. Diğer anarşik olaylarda Ankara ve Tarsus'ta birer kişi öldürüldü.

★ Biz gerçeği için IMF'yi Dünya Bankası'nı para diye sıkıştıraduralım, Türkiye'den Avrupa'ya sahte döviz yağıyor. İnterpole göre, sahte dolarlar ve sahte marklar Türkiye'de basılıyor.

1980

MART

1 MART

★ Bir istismar olayı sona eriyor. Almanya'ya iltica eden Türkler kampa konulacak. Eyalet başkanları toplantısında, otomatik çalışma izni kaldırıldı. 1980'yılının ilk ayında beş bin Türk iltica isteminde bulundu.

★ Töb-Der'li yöneticilerin 10 yıl hapsi isteniyor. Davada gövde gösterisi yapan avukatların arasında 6 CHP'li milletvekili de var.Duruşma sonunda 6 yönetici tahliye edildi. Adana'da sol görüşlü örgüte mensup 39 militan yakalandı.

★ Amerika-Türkiye işbirliği anlaşması parafe edildi, ama yardımdan ses çıkmadı. Amerikan askeri yardımının yokuşa sürülmesi üzerine savunma işbirliği anlaşmasının onayı ertelendi. Ertelemeye, "Başkan Türkiye'ye garanti veremez" demesinin yol açtığı bildiriliyor.

★ Kolombiya'da 40 rehine için can pazarlığı devam ediyor. Hükümet, isteklerinden taviz vermeyen gerillalarla görüşüyor. Gerillalar 19'u büyükelçi olan 40 rehineden ikisini öldüreceklerini açıklayınca radyo istasyonları gerillalarla bağlantı kurdu.

★ Afganistan'da kanlı çarpışmalar oluyor. Müslüman gerillalar, Sovyet Karargahını cehenneme çevirdi. 4 Rus subayını öldüren gerillalar bir köprüyü havaya uçurdu 11 Afgan askerini esir aldı.

2 MART

★ Tamgün yasası, tamgünlükten çıktı. İsteyen hekim hem hastanede, hem muayenehanede çalışıyor. Sağlık Bakanı Dr. Münif İslamoğlu, "Yasa zaten çürük ve sakattır. Bu yasaya göre kanunsuzluk olur mu?" dedi. Ankara Tabip Odası, anlaşmazlıkları ortaya çıkardı. Meclis tatile girdi ama, partiler özel komisyonlara görüşlerini belirtiyorlar.

★ Terör karşı karşı hücum başladı. İzmir Gültepe'de yaralananlar, öğrenci yurtlarında ele geçirildi. Yurdun her köşesinde baskınlar, operasyonlar düzenlendi. İzmir'de üç polisi öldüren THKP-C üyesi Ali Akgün ile Patnos'ta Dev-Yol ve Dev-Sol üyesi 4 kişi yakalandı. Muhtarlar silah taşıyacak.

★ Alman patronun sahtekarlığı, 270 Türk işçisini işsiz bıraktı. 25 yaşındaki güzel sekreteriyle sahte bono düzenleyen patron tutuklandı. 4,5 milyon markalık yolsuzluk sonunda fabrika kapandı, işçiler sokağa atıldı.

★ Vergi tasarısı, anlaşmazlıkları ortaya çıkardı. Meclis tatile girdi ama, partiler özel komisyonlara görüşlerini belirtiyorlar.

3 MART

★ Sosyete dişçisi Füreyd Dosdoğru, Muazzez öğretmeni öldürdüğü iddiası ile gözaltına alındı. Ünlü dişçinin güzel öğretmenle ilgili olarak verdiği bilgiler birbirini tutmadı.

★ Anarşi mart ayına büyük soygunlarla girdi. Dört soygunda 5 milyon 380 bin lira gaspedildi. Anarşik olaylarda biri avukat iki kişi öldürüldü. Samsun'da bir komiser muavini ağır yaralandı.

★ Cevdet Sunay, cumhurbaşkanı adayı olmadığını açıkladı.

★ Türk-Alman turizm anlaşması imzalandı. Alman Dışişleri Bakanı, "Türk hükümetinin çabalarını memnuniyetle izliyoruz" dedi.

★ Hatay eski Cumhurbaşkanı Tayfur Sökmen 89 yaşında öldü.

Afganistan'da huzursuzluk devam ediyor.

★ Kolombiya'da korkulu saatlerin sonu gelmedi. Gerillalar eski isteklerinde direniyorlar ve "Elçiliği havaya uçururuz" diyorlar. Hükümetle pazarlığa giden kadın gerilla, yanında rehine Meksika Büyükelçisini götürdü.

4 MART

★ Büyük bir skandal ortaya çıkarıldı. CHP İçel Milletvekili Veli Yıldız, sahte belgelerle kendisine emekli aylığı bağlattığı iddiası ile savcılığa verildi.
★ Sosyete dişçisi polise itiraf etti ve "Cesedi sarıp denize attım" dedi. Polis ilk tanık ifadelerine dayanarak dişçinin "Fazla doz ilaçla kazaen ölüme sebep olma" iddiasını reddetti. Dişçi Füreyd Dosdoğru'nun hademesi, öğretmen Muazzez Hanımın kaybolduğu gün telefonda kan izi gördüğünü söyledi.
★ İstanbul'da bir polis öldürüldü, 4 işyeri soyuldu. Eskişehir'de ilkokul öğrencisi, öğretmenine tabanca çekti.
★ Tito ölmeden cenaze hazırlığı yapılmaya başlandı.
★ Simit 5 liradan 10 liraya çıktı.

5 MART

★ Gözünü kan bürüyen katiller İstanbul'da iki eri şehit etti. Banka soymaya boş keman kutusu ve tabancayla gelen teröristler vurdukları mavi berelilerin silahlarını da aldılar. Sıkıyönetim halkı yardıma çağırdı. Vapurlar, otobüsler arandı. Soyguncular bankadan 118 bin 440 lira aldılar.
★ Zile'de olaylar çıktı, bir kişi öldü, 12 kişi yaralandı. İlçede sokağa çıkma yasağı kondu. Diğer anarşik olaylarda 6 ölü var.
★ Sosyete dişçisinin itirafı 5 sayfa tuttu. Olay yerinde tatbikat yapıldı. Savcılıkta olayı anlatan Füreyd Dosdoğru, "Cesedi denize attığım doğrudur. Ancak ölüm kaza sonucudur" dedi.
★ Schmidt bizim için Carter'e çıkıştı. Alman Başbakanı, "Türkiye'ye yardım konusunda Amerika'nın Almanya'yı yalnız bırakması doğru değildir" dedi. Matthöfer yardım paketinde 1 milyar 200 milyon dolar olduğunu söyledi.

6 MART

★ Kapı kapı dolaşıp döviz ararken, olanaklarımızı kullanamıyoruz. Üç fabrikaya 25 milyon dolar harcamadığımız için, 250 bin ton şeker ithal etmek zorunda kaldık. İhmalin bedeli 14 milyar lirayı buluyor.
★ Zonguldak'ta günde 3 bin ton kömür denize akıyor. Kömürlerin akıp gitmesine, yıkama tesislerinin 25 yıldan beri yenilenmemesi sebep oldu.
★ Noter harçlarına büyük zam geldi. Protesto masrafı 77 liradan 296 liraya çıkarıldı.
★ Anarşi Ankara, Eskişehir ve Silvan'da üç can aldı. Sokağa çıkma yasağının de-

vam ettiği Zile'de ölü sayısı ikiye çıktı.
★ Eski bakan ve politikacı Hikmet Bayur 89 yaşında öldü.
★ Binlerce kişinin iltica istemi yoğunlaşıp sorun olunca, Almanya girişlerde vize aramaya karar verdi.

7 MART

★ Dev-Sol hücre lideri iki kız militan yakalandı. Eskişehir'de bir kahveyi tarayarak bir kişiyi öldüren, 12 kişiyi yaralayan terörist ve dört arkadaşı İskenderun'da Jandarma erini şehit eden üç anarşist yakalandı. İstanbul'da üç kişi öldürüldü. Malatya ve Turgutlu'daki olaylarda iki kişi canından oldu.
★ Bir mezarlık toprak, 6 bin liraya çıktı.
★ Kolombiya'daki insan pazarlığı devam ediyor. Elçileri rehin alan gerillalar, 50 milyon dolarlık fidyeden vazgeçtiler. Dominik elçiliğini basan gerillalar, 311 arkadaşlarının serbest bırakılmasında ısrar ediyorlar.
★ Cezaevleri, mahkûm ve tutuklulara yetmez oldu. Sultanahmet Cezaevi yineden aynı amaçla kullanılacak.

8 MART

★ Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, "Cumhurbaşkanlığı için aday değilim" dedi ve çıkan söylentileri yalanladı.
★ Başbakan Süleyman Demirel, 100 günlük iktidarının hesabını verdiği basın toplantısında, "Mal bulamayan bana başvursun" dedi. Başbakan, mazot ile fuel-oil, benzin, gazyağı, tüpgaz, yağ, gübre, tarım ilaçı, şeker ve çay sıkıntısı olmadığını söyledi.
★ İstanbul'da anarşi üç can daha aldı. Bursa'daki volfram tesislerini basan 6 terörist, içinde 3 milyon lira bulunan kasayı taşıyamadıkları için, yerine 100 bin lira alıp kaçtı.
★ Ünlü aktör Steve McQueen kanserle pençeleşiyor.
★ Telefon jetonu, 2,5 liradan 10 liraya çıktı.

9 MART

★ Yüz günlük iktidarının savunmasına devam eden Başbakan Süleyman Demirel, "Kolu kurtarmak için parmağı feda ettik" dedi.
★ CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Demirel'i hesaplaşmaya çağırdı. Ecevit, üretimden ihracata kadar Demirel'in verdiği bilgilerin gerçekdışı olduğunu söyledi.
★ Tito'da iç kanama basladı.
★ Ankara'daki çatışmada sağ görüşlü bir öğrenci öldü. Trabzon ve Amasya'da iki genç hayatını kaybetti. Rize'de, Genel-İş binası bombalandı.
★ Pahalılık, bordro mahkumlarını yasalçarelere zorluyor. Memurlar Emekli Sandığı'ndan borç para alıp işletiyorlar.

10 MART

★ İstanbul Mecidiyeköy'de bir pasaj tarandı, dört kişi öldü. Diyarbakır'da belediye başkan vekilinin katilini, jandarmaların arasında öldürdüler. Amasya'da iki jandarma eri yaralanınca, sokağa çıkma yasağı kondu.
★ Roma'da THY Bürosu bombalandı, bir kişi öldü.
★ Yüz günlük iktidarının hesabını vermeye devam eden Başbakan Süleyman Demirel halkın anarşiye seyirci kalmasından yakındı, "Maalesef halkımız tanıklık yapmaktan kaçınmaktadır" dedi.
★ İzmir'de bakkallar Demirel'den yağ, gaz ve ampul istedi.
★ Eski İngiliz Başbakanı Heath, "Türkiye'nin durumu, batının şanssızlığıdır" dedi.

11 MART

★ İstanbul'da 19 yaşında bir gencin ellerini arkadan bağladılar, gözlerini bantladılar ve mezarlıkta idam ettiler. Gencin cesedi, üç ay önce öldürülmüş devrimci bir gencin mezarının yanında bulundu. Bursa'da Tekel deposu soyuldu.
★ İtalya'da THY Bürosuna saldırıyı Rumların planladığı ve Ermenilerin uyguladığı anlaşıldı.
★ Değeri 1,5 milyon lira olan broşu kaybolan Bülent Ersoy, çalıştığı gazinoda müşterilere bağırınca sahneye tabak yağdı.
★ Görevini yavaşlatan memura bir yıl hapis cezası verilecek.
★ Birleşmiş Milletler'in 35'inci yıl pulunu bir Türk sanatçısı yaptı. Cemalettin Mutver'in 19 ülkeden 36 sanatçı arasında birinci seçilen pulu 3,5 milyon basılacak.

12 MART

★ Ortak Pazar'a göre Türkiye'ye yardım 1 milyar doları aşacak.
★ Nalburdan para isteyen uç militandan biri öldürüldü. Yaralı militanlar arkadaşlarını hastaneye götürünce yakalandılar. İstanbul'da MHP üyesi bir terzi öldürüldü. 12 Mart'ın yıldönümü nedeniyle yurdun çeşitli yerinde olaylar çıktı, üç kişi öldü.
★ Edirne Cezaevi'nde dördü kadın 12 ziya-

retçi, üç gündür rehin tutuluyor.
★ İstanbul'da belediye işçileri direnişe geçti. Maaşların verilmemesinin neden olduğu direniş yüzünden satılamayıp çürüyen mallar belediyeye onbinlerce lira zarara yolaçtı.

13 MART

★ Sendikal rekabet cinayetle bitti. Maden-İş'de genel grev başladı. Mensucat Santral'da çalışan yüzü kadın 300 işçi gözaltına alındı.
★ Kırıkkale'yi havaya uçuracak kadar tahrip kalıbı bulundu. Hilvan'da altı kişiyi kurşuna dizenler aranıyor. Tarsus'ta bir polis memuru öldürüldü.
★ Edirne Cezaevi'ndeki rehineler kurtarıldı. Düzenlenen operasyon sırasında bir mahkûm öldü, 4 mahkûm da yaralandı.
★ Türk-İş kıdem tazminatlarının vergi dışı bırakılmasını istedi.
★ Toprak Mahsulleri Ofisi'nde 15 milyar liralık yolsuzluk ortaya çıkarıldı. Üreticiye verilmesi gereken buğday prim farklarının aracı ve komisyonculara ödendiği anlaşıldı.

14 MART

★ Turgutlu savcısı ile kızını vurdular. Savcı ve 4 yaşındaki kızı hastaneye yatırıldı. Kızıltepe'de Apocularla ilçe halkı çatıştı biri çocuk iki kişi, Mersin'de MHP'li doktor, Batman'da bir iş adamı, Ga antep'de bir sendikacı öldürüldü. İstanbul'da anarşistler, öldürmek istedikleri kişinin yerine başkasını öldürdüler.
★ İsrail'de 7 yıl hapis yatan Türk militan yurda dönünce gözaltına alındı.
★ Varşova'da bir Amerikan uçağı yere çakıldı. Kazada ölen 87 kişiden 14'ünün Amerikan Amatör Boks Milli Takımı sporcusu olduğu bildirildi. Adana'da Amerikan uçağı düştü, 18 kişi öldü.
★ Midyat'ta kan davası yüzünden 5 kişi öldü.

15 MART

★ Adana Cezaevi'ndeki sağ-sol kavgasında iki kişi öldü. Ziyaretçiler cezaevinde bulunduğu sırada slogan tartışmasından çıkan çatışmada üç kişi de yaralandı. Niğde Cezaevi nde 20 metrelik bir tünel ortaya çıkarıldı. Salihli'de liseli genç hiç yüzünden canverdi. İstanbul Beşiktaş'ta bir şoför öldürüldü. Gültepe'de arama yapan polisler saldırıya uğradı.
★ Tahsildar diye Ankara'da Sırrı Atalay'ın yeğeninin evini basan silahlı saldırganlar soygun yaptı. Kaçan saldırganlardan biri yakalandı ve sağ görüşlü olduğu anlaşıldı.
★ İstanbul Belediye Şehir Tiyatroları, yakıt yokluğundan perdelerini açamıyor.
★ "Gençliğim zehirleniyor" diye Türkiye'deki haşhaş ekimiyle ilgili kıyametler koparan Amerika, Türk tipi haşhaş yetiştirmeye başladı.

16 MART

★ Tarsus'da olaylı mitingde konuşan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, "Orduyu zorlamak sakıncalı" dedi ve Silahlı Kuvvetler'in gerçek fonksiyonunun devlet otoritesini sağlamaya katkı olduğunu söyledi. Miting sırasında Devrimci Yol fraksiyonuna bağlı kişiler, CHP'li gençlerle taşlı-sopalı kavgaya tutuştu, on kişi yaralandı.
★ Van Cezaevi'nden, tünel kazan 33 hükümlü kaçtı. Aralarında bir idamlık ve bir müebbetliğin de bulunduğu hükümlü ve tutukluların sol görüşlü oldukları anlaşıldı.
★ Doğum kontrol hapları da yoklar arasına karıştı.
★ Kolombiya'da elçileri rehin alan gerillalarla görüşmeler kesildi. Castro arabuluculuk önerdi. Gerillaların öfkesi rehineleri korkutuyor. Sinirleri iyice bozulan gerillalar "Ya kazanacağız, ya öleceğiz. Elçiliği rehinelerle havaya uçururuz" diye bağırdılar.
★ Vesikalık fotoğrafın tanesi 30 lira oldu. Fotoğrafçılar 6 vesikalık fotoğrafa 175 lira alıyorlar.

17 MART

★ Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, göreve veda ziyaretlerine başladı.
★ MSP'nin isteği Meclis'i karıştırdı. Asgari geçim indiriminin özel gündemle görüşülmesine AP karşı çıktı.
★ İlaca yüzde 52 zam onaylandı.
★ İstanbul'da jandarma katili anarşist, başka birinin yerine tahliye edildi. Diyarbakır, Siverek ve Seydişehir'deki olaylarda yedi kişi öldürüldü. Habur Gümrük Ambarı soyuldu.
★ Japonya Başbakanı Matthöfer'e Türkiye'ye yardım sözü verdi.

18 MART

★ CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Cumhurbaşkanlığı seçimi için anlaşma çağrısı yaptı. AP ile CHP Genel Sekreterleri görüştüler.
★ Urfa'da Bucaklarla Apocular çatıştı, altı kişi öldü. İki gün önce öldürülen iki Apocunun cenaze teröründen sonra patlak veren çatışmada yedi kişi de yaralandı. Ga-

ziantep, Adana ve Konya'da üç kişi öldürüldü. İstanbul'da bir nalbur militan kurşunları ile canverdi.
★ El Salvador'da kan govdeyi götürüyor. Genel grev iç savaşa döndü. Solcu militanlar hükümet güçleriyle çarpışıyor. En az 60 ölü var.

19 MART

★ Ankara'da Sıkıyönetim Mahkemesi, üç celsede karar verdi. Eri vuran ve Halkın Kurtuluşu fraksiyonuna mensup olduğu açıklanan anarşist lise öğrencisi idama mahkum oldu.
★ Anarşi can almaya devam ediyor. 13 kişi daha öldü. Siverek'te üç gün içinde meydana gelen olaylarda ölü sayısı 14'e yükseldi.
★ Film artisti Önder Somer'in esi Tendü Döşer'i öldüren İmrahor Coşkuner, 20 yıl hapse hüküm giydi.
★ Ortak Pazar, Türkiye'ye yardım komitesi kurdu.

20 MART

★ Bir Ermeni doktorun yönettiği kaçakçılık şebekesi bir milyon liralık eroinle yakalandı. Bir Rus şilebinin Haydarpaşa limanına getirdiği 100 milyon liralık hurda demir saça el kondu.
★ Bir Alman firması Türkiye'den alacağını satışa çıkardı. Firma tahsil edemediği 10 milyon markalık alacağını gazete ilanı ile düşük fiyata satmak istediğini bildirdi.
★ Diyarbakır'da bir üsteğmen öldürüldü. İstanbul'da dört ayrı olayda dört kişi hayatını kaybetti. Hilvan Yem Fabrikası Müdürü ile ilkokul müdürünü kurşuna dizdiler.
★ Solcu öğrenciler bankada kavgaya tutunca, İstanbul'da Beyazıt çevresi savaş alanına döndü. Banka soyuluyor zanneden komando eri havaya ateş açtı. 37 kişi gözaltına alındı.

21 MART

★ İstanbul'da Paşakapısı Cezaevi'nden üç anarşist kaçtı. "Nevruz" diye yurdun çeşitli yerlerinde anarşistler eylem yaptılar. Diyarbakır'da bir kahveyi tarayan dört militandan biri, içerden açılan ateş sonucu öldü. İzmir'de Kadifekale'ye Kürtçe pankart asıldı. Anarşik olaylarda toplam sekiz kişi öldürüldü. İstanbul'da yasa dışı dokuz örgütün 25'i kadın 290 militanı yakalandı.
★ Fiyat artışı en az olan il Diyarbakır. Fiyat artış rekoru, yüzde 133.7 ile Ankara'da. Onu yüzde 129.7 ile Eskişehir ve yüzde 126 ile İstanbul izliyor.
★ Amerikalı senatör İran limanlarını mayınlamayı önerdi.
★ 550 ton petrol Dicle nehrine aktı. Diyarbakır'daki feci tren kazasında şans eseri yangın çıkmadı.
★ Jane Fonda, İngiliz Film ve Televizyon Sanatları Akademisi tarafından en iyi kadın oyuncu seçildi.

Jane Fonda

22 MART

★ TBMM, Cumhurbaşkanlığı seçimi için toplandı, ancak aday bulunamadı. Aday bulunamadığı için turları başlatamayan Başkan Cahit Karakaş eleştirildi.
★ Anarşi, beş can birden aldı. İstanbul'da bir kuyumcunun 13 milyon liralık altını çalındı.
★ Emniyet Genel Müdürü Rafet Küçüktiryaki, sıkıyönetim tarafından eleştirildiği için istifa etti. Uğurlu ailesiyle ilgili söylentilere karşı Küçüktiryaki, "Kim ne biliyorsa açıklasın" dedi.
★ Kıdem tazminatının kısıtlanmak istenmesi üzerine, binlerce işçi emekli olmak için başvurmaya başladı.
★ Bakanlar Kurulu, üç grevi durdurdu. Tekfen, Bastaş ve Marsa'da üretime başlanacak.

23 MART

★ Kapkaççılık ve soygun olayları arttı. Adi soyguncularla polisler çatışıyor. İstanbul Yeşilköy'de otomobil çaldılar. Bir genç kızın çantasını kaptılar, polisle ateş açtılar.
★ Vezirköprü'de iki, Diyarbakır'da bir kişi öldürüldü.
★ Eski İran Şahı Rıza Pehlevi Panama'dan ayrıldı, Kahire'ye gitti.
★ Partiler cumhurbaşkanı adayını saptamak için birbirlerini bekliyorlar. AP, "Başkanlık sorunu için CHP ile görüşmeye hazırız" dedi. CHP ise ilk çağrısının kendilerinden geldiğini, artık AP'den istek gelirse görüşebileceklerini bildirdi.

24 MART

★ 12 anarşiste "Teslim ol" çağrısı yapıldı. Teslim olmayanlar vurulacak. İçişleri Bakanı'nın açıkladığı teröristlerden 9'unun sol 3'ünün sağ eylemci olduğu anlaşıldı. Bakan bu çağrının yasaya sığınmak için son fırsat olduğunu söyledi.
★ Gazeteci Abdi İpekçi'nin katili Mehmet Ali Ağca'nın "Teslim ol" çağrısı yapılanlar arasında olmaması şaşkınlık yarattı.
★ İzmir'de MHP İl Başkanı ile bir iş adamı, kaçak inciyle yakalandı.
★ İstanbul Sultanahmet'te, bağlandıktan sonra çuval içinde sokağa bırakılan boğularak öldürülmüş iki gencin kimliği belirlenemedi. Terme'de bir öğretmen, derste silahı ile oynarken öğrencisini öldürdü. Ağrı Cezaevi'nden üç kişi kaçtı.
★ Eski İran Şahı Rıza Pehlevi Mısır'a geldi. İran, Amerika'yı tehdit etti. Devrik Şah, Enver Sedat'ın izniyle ameliyat edilecek. İran Hükümeti, Şah'ın durumu hakkında karar verilmesine 24 saat kala Panama'yı terketmesinden Amerikalıları sorumlu tuttu.

25 MART

★ TBMM'de Cumhurbaşkanlığı için tek tur seçim yapıldı. Bağımsız Nurettin Yılmaz aday oldu ve 80 oy alabildi. İkinci turda gerekli katılma sağlanamadı.
★ İMF yeni reçeteler hazırlıyor. 78 milyon dolar geldi.
★ İstanbul'da bir ortaokul müdürü öldürüldü. Mecidiyeköy'de ekmek almaya giderken öldürülen Çeliktepe Ortaokulu Müdürüdaha önce kendisini öldürmek isteyenlerin isimlerini polise bildirmişti. Anarşi altı can daha alırken, Fatih'te binlerce kişinin gözü önünde bir kuyumcu soyuldu. İzmir'de emekli bir polis dükkanını kapatırken yaylım ateşine tutularak öldürüldü.
★ Benzine bir lira, gaz ve mazota 40 kuruş zam yapıldı.
★ İngiltere'de yeni bir soygun rekoru kırıldı. 630 milyon lira değerinde 10 ton gümüş çalındı.

26 MART

★ TBMM'de Cumhurbaşkanlığı seçimi için üçüncü tur oylama da yapıldı ama, 318 oy alacak aday bulunamadı. CHP Bingöl Milletvekili Celalettin Ezman aday oldu ve 81 oy aldı.
★ İslam Kongresi Yunanistan'ı kınadı. Kırk ülkenin temsilcisi, Rumların insan haklarını çiğnediğine karar verdi.
★ İkisi kadın 17 THKP-C savaşçısı yakalandı. Adana ve Tarsus'ta iki kişi öldürüldü. İstanbul'da iki grup çatıştı, 11 yaşında bir öğrenci öldü.

27 MART

★ Cumhurbaşkanlığı seçimi için adaylığını koyan üçüncü parlamenter CHP Ankara Senatörü İbrahim Öztürk, TBMM'deki beşinci tur oylamada 71 oy alabildi.
★ İstanbul'da bir TİKKO militanı, tahliye edilecek bir başka mahkumun yerine cezaevinden çıkıp kayıplara karıştı.
★ Kara Kuvvetleri'nde orgeneral ve korgeneral sayısının arttırılmasına karar verildi.
★ İsveç'te bir Türk matiası ele geçti. Göteborg Narkotik Polis şefi Lindman, 38 kişilik şebekenin Türkiye'deki ucu olan 7 polisin de daha önce tutuklandığı açıkladı.
★ İzmir'de Malta humması görüldü.

28 MART

★ Yağmur felaket getirdi. Şiddetli yağış yüzünden Develi'nin Ayvazhacı köyünde dağ kaydı, 57 kişi canverdi. Karaman'da altı çocuk, Kozan'da dört, Pozantı ve Adana'da iki, Tarsus'ta bir kişi sele kapılarak boğuldu. Yüzlerce ev yıkıldı. Adana-Ankara karayolunda on köprü çöktü.
★ CHP Mardin Milletvekili Ahmet Türk'ün Mardin'in Derik ilçesi Kasrıkanco köyünde Apocular güvenlik kuvvetleriyle çatıştı, altı kişi öldü. Bir yüzbaşı bir astsubay ve bir erimiz şehit oldu. Üç Apocu öldürüldü. Dört de yaralı var
★ MİT elemanı Ahmet Öztürk, İstanbul'da evinin önünde öldürüldü. Katiller her zamanki gibi gene iz bırakmadan kaçtılar.
★ Başbakan Süleyman Demirel, Silahlı Kuvvetler'in Cumhurbaşkanlığı seçimine katılmadığını söyledi ve "Ordudan bir telkin gelmedi" dedi.
★ Kuzey denizinde İngiltere ile Norveç arasında dev dalgalara dayanamayan petrol platformu, 93 işçiye mezar oldu. Film seyrederken denize dökülen 225 işçiden 132'sinin bir kısmı ikinci platforma yüzerek, bir kısmı da yardım ekiplerince kurtarıldı.

29 MART

★ Amerika ile anlaşma imzalandı. Carter mesaj yollayarak, yeni bir dönemin başladığını bildirdi.
★ Amerikan Senato Komisyonu raporuna göre, Türkiye askeri bir müdahalenin eşiğinde.

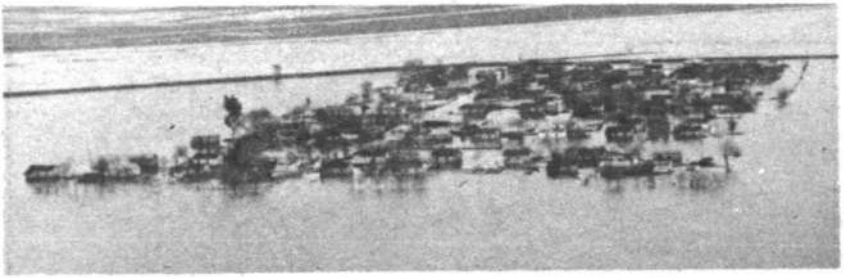

Adana'da sel

★ Adana sular altında. Enerji Bakanı, "Ceyhan Barajı dayanmasaydı, Adana yok olmuştu" dedi. Adana ve çevresinde yedi kişi boğuldu. Altınapa Barajı taştı, üç köy sular altında kaldı. Adana caddeleri göl haline geldi. Kars'ın üçte biri sular altında kaldı.
★ Eski İran Şahı Rıza Pehlevi'nin kanserli dalağı, Kahire'de ameliyatla alındı.

30 MART

★ Adana'da selin yol açtığı zarar bir milyar lirayı aştı. Kayseri'de çıkartılan on cesetle, heyelan kurbanlarının sayısı 40'a ulaştı. Kahramanmaraş ve Adana'da toprak kayması, 12 kişinin ölümüne neden oldu.
★ Belçika televizyonuna göre, Türkiye'de siviller askerleri bezdiriyor.
★ Vietnam Devlet Başkanı Ton Duc Thang 91 yaşında öldü.
★ Doğu illerinde özel televizyon yayınına başlanıyor.
★ İslam Kongresi Başkanı, "Kıbrıs Türk'ünü savunacağız" dedi.

31 MART

★ Van Cezaevi'nden 58 mahkum kaçtı. Mahkumlar 50 santim eninde, 30 metrelik bir tünel kazdılar. On siyasal kaçak arasında cinayet, soygun ve gasp suçlarından idamı istenen sol görüşlü terörist Cihangir Tümtürk de var. Cezaevi müdürü ile dört gardiyan gözaltına alındı.
★ Salihli'de paket bomba patladı, iki polis şehit oldu, bir komiserle bekçi yaralandı. Ağrı MHP eski il başkanı öldürüldü. Tunceli, Malatya, Muş, Bilecik ve Nusaybin'de birer kişi hayatını kaybetti. Bandırma'da polise ateş açan üç teröristten biri canverdi, ikisi kaçtı. Mardin'in Derik ilçesi Şikesko köyünde çıkan çatışmada iki Apocu öldürüldü. Diyarbakır'da saldırıya uğrayan bir işadamı hastanede öldü. Erzurum'da Atatürk Üniversitesi öğrencisi, kampus içinde bıçakla delik deşik edildi.
★ El Salvador'da öldürülen başpiskoposun cenaze töreni kana bulandı. Çıkan panik ve katliamda 40 kişi canverdi. Katedral önündeki alanda toplanan 300 bin kişinin üzerine açılan ateş ve bombalı saldırının yolaçtığı olaylarda halk birbirini ezdi.
★ Çad'daki iç savaşta ölü sayısı bini aştı.
★ "Rakî" adı ile tanınan Güney Zobu, bir cinayete karıştığı iddiası ile tutuklandı.
★ Adana'da son sel yüzünden,1.5 milyon dekarlık arazide buğday mahvoldu.

1980

NİSAN

1 NİSAN

★ TBMM'de Cumhurbaşkanlığı seçimi için yapılan iki turdan da sonuç alınamadı.
★ Kaçma olaylarının artması üzerine, Cezaevleri Genel Müdürü görevden alındı. Yöneticiler arasında geniş çapta değişiklik yapılacağı bildirildi.
★ Türk parası yeniden ayarlandı. 71.40 lira olan dolar, 75 liraya çıktı.
★ Askeri savcı, İstanbul Üniversitesi katliamı sanıklarının beraatini istedi. Ağrı Ba-

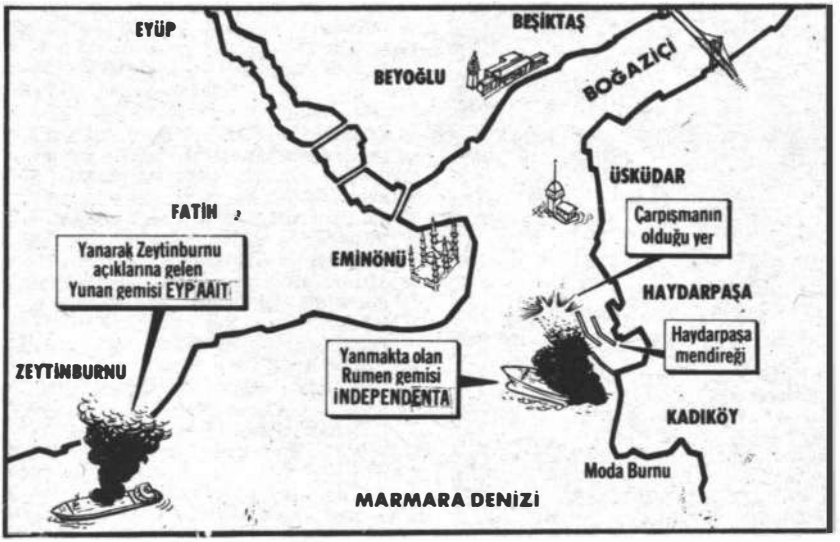

Denizlerimizde bitmeyen tehlike

ğımsız Belediye Başkanı , Ağrı MHP eski il başkanının öldürülmesiyle ilgili olarak gözaltına alındı. Anarşik olaylarda Ordu, Elazığ, Antalya, Iğdır ve Uşak'ta beş kişi can verdi.

2 NİSAN

★ Anarşistler tabancalarının namlusunu bir gencin ağzına sokup tüm kurşunları boşalttılar. Ankara'daki olayda, solcu oldukları bildirilen biri garson iki genci çöplüğe götüren ve sağcı oldukları belirlenen 6-7 kişilik grup, garsonu öldürdü, diğerini yaraladı. İstanbul'da Edebiyat Fakültesi'ne gelen öğrencinin üzerine ateş açıldı. Nizip, Ankara,Gaziantep ve Batman'da yedi kişi öldürüldü. Urfa'da bir başkomiser hayatını kaybetti. Kayseri AP il binasına bomba atıldı.

★ Ankara'da vergi rekortmeni olan Vehbi Koç, 66 milyon 328 bin 329 lira gelir vergisi ödedi.

★ Başbakan Süleyman Demirel, "Ecevit'in yüreği varsa hükümeti millette arasın" dedi.

★ CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, "Bu hükümetin varlığı, yokluğundan daha tehlikeli" dedi.

★ İstanbul Boğazı yeni bir tehlike atlattı. Kılavuzsuz Rus şilebiyle Yunan şilebi, Kızkulesi önünde çarpıştı.

3 NİSAN

★ Benzine 5 lira daha zam yapıldı. Üç ay içindeki üçüncü zamdan sonra normal benzin 33 liradan 38 liraya,süper benzin 37 liradan 42 liraya yükseldi. Gaz ve mazota 3 lira zam yapıldı. Fuel-oil 17.50 liradan satılacak.

★ MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan Cumhurbaşkanlığı seçimi için bir aksiyon planı hazırladıklarını söyledi.

★ İstanbul Bayrampaşa'da dört kişi kurşuna dizildi. Demirciler Sitesi'ne giren iki terörist önce tornacı baba-oğulu, ardından bir başka tornacıyı kurşuna dizdiler. Aynı militanlar kaçarken pazar içinde bir kişiyi daha öldürdüler. Nusaybin'de CHP ilçe başkanı öldürüldü. Gaziosmanpaşa'da bir terzi hayatını kaybetti, bir öğretmen yaralandı.

★ Adana'da gene sel korkusu başladı. Yağış şiddetlenince Seyhan Baraj gölü en tehlikeli noktaya yükseldi.

★ Araba vapuruyla geçiş 50 lira oldu.

4 NİSAN

★ Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Bakanlar Kurulu'na veda etti. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren'le Kuvvet Komutanlarına da veda eden Korutürk, siyasal partilerin birbirlerine yardımcı olma-

Fahri Korutürk

larını istedi.

★ Cumhurbaşkanlığı seçiminin çözümü için MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, Milli Brilik Grubu Başkanı Fahri Özdilek ve Kontenjan Grubu Başkanı Zeyyat Baykara ile ayrı ayrı görüştü. Erbakan, AP'nin göstereceği uygun adayı destekleyeceklerini söyledi.

★ Ortadoğu Gazetesi yazarı öldürüldü. Seçimlerde MHP adayı olan İsmail Gerçeksöz ve oğlu, İstanbul Acıbadem'de kurşunlandı. Cesedin üzerine "Dev-Sol" yazılı bir bildiri bırakan iki militan kaçtı. Yazarın oğlu komada. Zeytinburnu'nda bir muhtar öldürüldü. Urfa ve Manisa'da iki polis şehit edildi. İzmir, Kayseri, Ankara ve Malatya'da dört kişi öldürüldü. Gaziantep'te karşıt görüşlü iki grubun çatışmasında bir kadın canverdi. Turgutlu'da bir genç hayatını kaybetti. "Cephe Yolu" örgütünün 19 militanı tutukiandı. Yaralı anarşistleri tedavi eden bir doktor yakalandı.

★ Adana çevresinde altı bin kişi selden mahsur kaldı. Feke'de 114 ev yıkıldı.

★ Çin'de maymun adamlar görüldüğü bildirildi.

★ Öğretmensizlik yüzünden köy ilkokulları kapanıyor.

★ Eskişehir'de DİSK'in düzenlediği mitinge katılanların üzerine ateş açıldı, beş kişi öldü, dört kişi yaralandı. İstanbul'da bir karakol basıldı, bir polis noktası yakıldı. Gaziantep Emniyet Müdürlüğü bombalandı. Nusaybin'de bir kişi öldürüldü. İstanbul Yenikapı'da bir erkek cesedi bulundu.

★ AP'nin cumhurbaşkanlığı seçimi için CHP'den oy alabilecek bir AP'li aradığı bildirildi.

★ Ankara'da Belediye'nin asfalt yüklü kamyonu çalındı.

★ Ceyhan'da selden mahsur kalan köylere helikopterden yiyecek atıldı.

★ Milli Eğitim Bakanı Orhan Cemal Fersoy, aşırı tansiyon nedeniyle hastaneye kaldırıldı.

6 NİSAN

★ Görevi sona eren Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, bir mesaj yayınlayarak millete veda etti. Gece yarısından itibaren görevi Cumhuriyet Senatosu Başkanı İhsan Sabri Çağlayangil vekâleten devraldı.

★ MSP ve MHP, Cumhurbaşkanlığı için AP'ye 16 isim önerdi.

★ İstanbul'da sol örgüt mensubu 96 kişi yakalandı. Eyüp'de bir kahvehane tarandı, bir kişi öldü, bir kişi yaralandı. Terör Malatya ve Nusaybin'de iki can aldı.

★ Türkiye, kaçak oto cenneti oldu. Uluslararası şebekeler, son bir yıl içinde dört bin otomobilin yurda girişini sağladı.

★ Türk askeri, artık Türk yapısı miğfer giyecek. Beş yılda 1.5 milyar liralık döviz tasarrufu sağlanacak.

7 NİSAN

★ Amerikan Senatosu Araştırma Komisyonu'nun hazırladığı rapora göre, Türkiye'de 47 yeraltı örgütü var.

★ Siyasal partilerin grup başkan vekilleri, Cumhurbaşkanlığı adayı için anlaşamadılar.

★ Amerika'dan gelen yardım heyetiyle görüşen Başbakan Süleyman Demirel, "Türkiye hasta ülke değildir" dedi.

★ İstanbul Alibeyköy'de bir baba, iki oğlu ve bir bekçi kurşuna dizildi. Hacıosman Bayırı'nda bir bakkal ve karısı, Gazian-

tep'te TEKSİF Sendikası baştemsilcisi öldürüldü.
★ İstanbul'da 200 milyonluk bazmorfin ele geçti. İtalyan mafiası ile işbirliği yapan şebekeden iki kişi yakalandı.
★ Amerika, İran ile diplomatik ilişkilerini kesti.
★ Tiyatro sanatçısı Mehmet Karaca, İstanbul'da 80 yaşında öldü.

8 NİSAN

★ Niksar'da savcı öldürüldü. Ağrı'da iki öğretmenin cesedi bulundu. Günün bilançosu 16 ölü.Ticaret Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Bülent Oztürkmen otomobilinde vuruldu. Daha önce MİT'de önemli görevlerde bulunan ve kontrgerilla tartışmalarına adı karışan Öztürkmen'e iki militan 13 el ateş etti.
★ Eski Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Anayasa gereğince tabii senatörlük görevine yemin ederek başladı.
★ Amerika, İran Elçiliğini sınır dışı ediyor. Amerika'da eğitim gören İranlı subaylar da ülkeden çıkarılacak.
★ Salvador'da şiddet olaylarında 46 kişi öldü.

9 NİSAN

★ İran ile Irak, savaşın eşiğine geldi. Türk sınırı yakınındaki Kasrı Şirin ve Azerbaycan bölgelerinde sınır çatışmaları başladı.
★ Anarşi İstanbul'da dört can aldı. Niksar savcısını öldürenler yakalandı.
★ Kaçakçılığı soruşturan müfettişin evraklarını çalıp otomobilini yaktılar.
★ Mazot yokluğundan İstanbul'da vapur seferleri iptal edildi, halk perişan oldu.
★ Afganistan'da iki Sovyet generali öldürüldü, bir helikopter düşürüldü.

10 NİSAN

★ TBMM'de Cumhurbaşkanlığı için 25'inci tur oylama yapıldı. AP'nin resmi adayı Sadettin Bilgiç, 264 oya sahip partisinin ancak 193 oyunu aldı.
★ Irak, İran'a saldırdı. Irak birlikleri, topçu desteğinde tanklarla Kasrı Şirin ve Dehloran bölgesindesaldırıya geçti. İki ülke savaş uçakları yarım saat süreyle çatıştı.
★ İsrail birlikleri GüneyLübnan'a girdi.
★ İstanbul Sağmalcılar Cezaevi'nden üç mahkûm daha kaçtı. İstanbul'da iki genç, Malatya'da bir öğrenci öldürüldü. Van Savcısı ve yardımcısı görevden alındı. Diyarbakır'da dört kişi, soymak istedikleri bakkalı yaralayıp kaçtılar.
★ Tunceli'de selden yedi kişi boğuldu.

Mehmet Karaca

11 NİSAN

★ AP'nin vazgeçmeyeceğini bildirdiği Cumhurbaşkanı adayı Sadettin Bilgiç 200 oy aldı. CHP aday aramaya başladı.
★ Yazar ve TRT İstanbul Radyosu Kültür Yayınları prodüktörü Ümit Kaftancıoğlu İstanbul'da öldürüldü. Cinayeti, "Müslüman Kardeşler Birliği" adlı bir sağ örgüt üstlendi. Ankara'da, biri Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanı'nın oğlu olan iki genç can verdi.
★ İstanbul Sağmalcılar Cezaevi'nden bir buçuk ay önce sol görüşlü bir teröristin kaçtığı yeni anlaşıldı.
★ Keban sekiz metre yükseldi, Aras nehri taştı. Erzurum ve Trabzon'da iki kişi sel sularına kapılarak boğuldu.
★ THY grevde olduğu halde, uçak bilet fiyatlarına zam yapıldı.

12 NİSAN

★ IMF heyeti geldi, devalüasyon oldu. Alınan kararla, Amerikan doları dışında 14 yabancı para karşısında Türk Lirasının değeri düşürüldü. Bir Alman markı 39.58 lira oldu.
★ Sınırdaki çatışmalar sürerken, İran ve Irak birbirlerini Amerikancı olmakla suçladı.
★ Başbakan ve AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, Cumhurbaşkanlığı adaylığı için Sadettin Bilgiç'te ısrar ederken, CHP'de altı aday çıktı.
★ Amerikan Genelkurmay Başkanı, "Türk Ordusu demokrasiyi yaşatacak" dedi.
★ Ankara'da bir baba ve iki oğlu kurşuna dizildi.Harp Okuluöğrencileri, Gençlik Parkı'nda kendilerine saldıranlarla çatıştı. İstanbul Çeliktepe'de bir kişi öldürüldü.
★ Lahey Büyükelçimiz Özdemir Benler'in oğlu Ahmet Benler'i öldüren Lübnan asıllı Ermeni Amerika'da yakalandı.

13 NİSAN

★ İstanbul'da silahlı üç kişi, Leylâ Sayar ve Rüçhan Çamay'ı kaçırarak 25 saat rehine aldı. Kaçırılan sanatçılar, askeri birliğin operasyonu sonunda kurtarıldı.
★ Siverek'teki çatışmada beş kişi öldü.
★ Amerika, Moskova Olimpiyatları'na katılmama kararı aldı.
★ Eski Ticaret Bakanlarından Fahrettin Ulaş, 63 yaşında öldü.

14 NİSAN

★ CHP, Cumhurbaşkanlığına aday olarak Muhsin Batur'u seçti. AP'li Bilgiç, TBMM'de tekrarlanan turlarda 185 oy aldı.
★ İran uçaklarının Türk topraklarına girmeleri üzerine, jetlerimiz alçak uçuş yaparak bölgeyi kontrol altına aldı. İran uçakları Kürt köylerini bombaladı. Ölü sayısı 200'ü buldu. Beş Kürt köyü alevler içinde kaldı.
★ İstanbul'da güpegündüz kuyumcu dükkânını basan silahlı dört kişi, iki milyon liralık altın çaldı. Dörtyol'da bir kooperatifçiyle eşi evde uyurken öldürüldü. Kayseri'de bir lise öğrencisi hayatını kaybetti.
★ Hindistan Başbakanı İndra Gandi, bir suikast girişiminden yara almadan kurtuldu.

İndra Gandi

15 NİSAN

★ CHP'nin cumhurbaşkanı adayı Muhsin Batur, TBMM'deki 35 ve 36'ıncı turlarda 265 oy aldı. AP'nin adayı Bilgiç'e 209 oy verildi.
★ İran uçakları gene sınırımızı geçti. Kuzeybatı İran'da ölü sayısı 500'ü aştı.
★ Yapılan açıklamaya göre, 1 milyar 160 milyon dolarlık kredi sağlandı. Borç vermeyi kabul eden ülkelerle ikili anlaşmalar imzalanacak.
★ Dünyanın en zengin adamı silah tüccarı Adnan Kaşıkçı Ankara'ya geldi ve Başbakan Süleyman Demirel'le gizli bir görüşme yaptı. Demirel görüşme için, "Ne görüştüğümüz bize kalsın" dedi.

Adnan Kaşıkçı

★ Süte zam geldi.
★ Anarşi 13 can daha aldı. Hilvan'da Bucak aşiretinden iki kişiyi kaçıranlar jandarmayla çatıştı. 6 kişi öldü, bir erimiz şehit oldu.
★ Binlerce Kübalı, Castro'dan kaçmaya çalışıyor. Amerika, 3500 kişiyi kabul edeceğini bildirdi.

16 NİSAN

★ Cumhurbaşkanlığı seçimi için TBMM'de 38'inci turda CHP adayı Muhsin Batur'a 258 oy çıktı. AP adayı Sadettin Bilginç'in oyları ise 218'e yükseldi.
★ İstanbul'da bir Amerikalı astsubayla Türk arkadaşını öldüren üç terörist, peşlerine düşen güvenlik kuvvetleriyle üç ayrı yerde çatıştı. Akatlar'dan Emirgan'a kadar süren korkunç kovalamaca sonunda militanlar yakalandı. Olayda üçlü güvenlik görevlisi dört kişi yaralandı.
★ Demirci savcısı "Can güvenliğim kalmadı" diye istifa etti. Nusaybin'de iki Gaziantep'de iki, Ankara ile Merzifon ve Murgul'da birer kişi öldürüldü.
★ İstanbul'da Sağmalcılar Cezaevi'nde başlayan isyan bastırıldı.
★ Sıkıntıya düşen eski İran Şahı Rıza Pehlevi Londra'daki çiftliğini 128 milyon liraya sattı.
★ Varoluşçuluk felsefesinin öncülerinden Jean Paul Sartre, 74 yaşında Paris'te öldü.

17 NİSAN

★ Bir yıl önce suikaste kurban giden Vatikan Büyükelçimiz Taha Carım'ın yerine atanan Vecdi Türel, Roma'da Ermenilerin suikastine uğradı ağır yaralandı.
★ İran uçakları, 7 Irak köyünü bombaladı.
★ TBMM'de 257 CHP'linin katıldığı cumhurbaşkanlığı seçimi için 41'inci tur oylamada CHP adayı Muhsin Batur 290 oy aldı.

Jean - Paul Sartre

Ajda Pekkan

★ Altı kişiyi öldüren soygunlar yapan THKP-C üyesi 27 militandan 12'si için sıkıyönetim savcısı idam cezası istedi.
★ İstanbul'da bir marangoz öldürüldü, Iğdır'da güvenlik kuvvetleriyle çatışan teröristlerden biri canverdi, ikisi teslim oldu.
★ İstanbul'da Bakırköy Akıl Hastanesi Adli Koğuşu'ndan 12 kişi kaçtı, dördü yakalandı.

18 NİSAN

★ Nota veren Amerika, İran'a ambargo uygulamamızı istedi. Amerika'nın istediğini görüşen Bakanlar Kurulu gelişmeleri izlemeye karar verdi. Amerika'nın istekleri arasında, İran'a mal götüren TIR'lara geçiş izni vermememiz de yer alıyor.
★ İstanbul'da bir polis şehit edildi, iki kişi öldü. Çengelköy'de belediye otobüsüne ateş açıldı, dördü öğrenci beş kişi yaralandı.
★ Sıkıyönetim Erzincan'da kalktı, Ağrı'da ilan edildi, 19 ilde iki ay daha uzatıldı.
★ Kuzey İran kan çanağına döndü. İran uçakları sınırımıza 25 kilometre mesafedeki iki Kürt köyünü bombaladı. Son üç gün içindeki çarpışmalarda 60 kişi öldürüldü.
★ İstanbul'da ekmek 10 lira oldu.
★ İsrail Lübnan'da bir kasabayı bastı, 20 kişi öldü.

19 NİSAN

★ Bütün imar suçları affediliyor. "Denetimsizliğin cezasını vatandaşa çektirmeyiz" deyen İmar ve İskan Bakanı, imar affının bütün yurtta gelmiş, geçmiş bütün suçları kapsamına alacağını söyledi.
★ Amerika'nın İran'a karşı destek isteyen notası ortalığı karıştırdı. CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, "Türk hükümeti tavrını belli etsin" dedi.
★ Lahey'de yapılan 25'inci Eurovision Şarkı Yarışması'nda Türkiye'yi temsil eden Ajpa Pekkan, Pet'r Oil adlı şarkısıyla 15'inci oldu. 19 ülkenin katıldığı yarışmada Ajda Pekkan 23 oy aldı.
★ İstanbul Ümraniye'de bir kahve tarandı, bir kişi öldü, beş kişi yaralandı. Okmeydanı'nda "Dur" ihtarına uymayan bir kişi öldürüldü. Malatya'da bir şoför otomobilinde ölü bulundu.
★ Elektrik İdaresi, bir abonesinden 16 aylık alacağını toptan istedi.

20 NİSAN

★ Sakarya'daki mitingde konuşan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, "Anayasa'yı değiştirmek için cumhurbaşkanını değiştirmiyorlar" dedi.
★ Mardin AP il yöneticisi ve iki yeğeni öldürüldü. Diyarbakır'da devriye gezen bir polis memuru, saldırı sonucu hayatını kaybetti.
★ Ermenilere paranın Suriye'den gittiği anlaşıldı. Suriye'deki Ermeni sarrafların yeraltı örgütlerine, "Türkiye'de mezhep kavgası çıkartın" şeklinde emir verdikleri saptandı.
★ MHP'nin Bolu'daki "Köroğlu" yürüyüşünde gövde gösterisi yapıldı.
★ İran'da bu kez öğrenciler, "Kültür devrimi" diye ayaklandılar.

21 NİSAN

★ Adalet Bakanı Ömer Ucuzal İstanbul'da "Artık hiçbir mahkum ötekinin yerini alarak cezaevinden çıkamayacak" dediği sırada, Sağmalcılar Cezaevi'ndeki azılı anarşistler, adi mahkumların yerine cezaevi otobüsüne bindiler ve yolda içlerinden 23 kişi kaçtı. Basın iki gün önce Sağmalcılar'a baskın yaparak silah aratmış ve tek bir silah bulamamıştı. Kaçan 23 mahkum ve tutuklu, cezaevi otobüsünde otomatik tabancalar, ustura ve kamalarını çekip jandarmaları saf dışı ettiler.
★ "Acilciler" adlı yasa dışı örgüte para toplayan dört kadın öğretmen yakalandı. Gaziantep'de bir MHP'li Ankara'da bir kasap öldürüldü. Ağrı'da 3 Nisan'da kaçırılan muhtemedin cesedi bulundu.
★ Eski DP'li Zeyyat Mandalinci, AP'den

istifa etti. Hükümet için "Pişkin bir dilenci", Demirel için "Sorumsuz" sıfatlarını kullandı.
★ Bir Amerikalı senatör, Humeyni'nin kaçırılmasını teklif etti.
★ AP hükümeti döneminde beş ay içinde anarşik olaylarda 1410 kişinin öldürüldüğü bildirildi. Ölenlerin 79'u güvenlik görevlisi.

22 NİSAN

★ Almanya'da ortaya çıkarılan ve siyasal iltica isteminde bulunan kişilerden kurulu şebeke mensuplarını 22 avukat savunuyor. Yüz milyonlarca liranın gizli ve bölücü örgütlere yollandığı açıklandı.
★ İstanbul'da bir öğretmen ve bir zabıta memuru öldürüldü. İki olayı da "Türk İslam Birliği" adlı örgüt üstlendi. Siverek'te iki günde üçü AP Gençlik Kolu üyesi altı kişi öldürüldü. Gaziantep'de bir polis, Ankara Birecik, Turhal'da beş kişi hayatını kaybetti.
★ İran Amerika'ya direnirken içten karıştı. İran'da öğrenciler arasındaki çatışma ve Kürtlerin 20 İranlı askeri öldürmeleri üzerine Carter, "Daha ne kadar durabiliriz, bilmiyorum" dedi. Amerikalı rehineler, 31 Mayıs'a kadar bırakılmazsa, AET İran'a ekonomik ambargo koyacak.
★ Liberya'da darbeyle devrilen Başkan William Tolbent'in 13 bakanı idam edildi. Eski ordu çavuşu Doen devlet başkanı oldu.

23 NİSAN

★ Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, yağmur yüzünden bazı illerde kutlanamadı. Anıtkabir'deki törene yalnızca CGP Genel Başkanı Turhan Fevzioğlu gitti. Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil, "Birlik ve beraberlik ruhuna en çok bugün muhtacız" dedi.
★ İçel Valisi militanların kahveleri dolaşarak halkı tahrik ve tehdit ettiklerini, zorla eyleme sürüklediklerini bildirdi. Tarsus'ta militanların güvenlik kuvvetlerine ateş açması sonucu çıkan çatışmada ölü sayısı dokuza yükselirken, 17'si ağır 200 kişinin yaralandığı açıklandı. 90 kişi gözaltına alındı.
★ İstanbul Beşiktaş'ta bir mühendis öldürüldü. Sağmalcılar Cezaevi'nde bir mahkûm şişlendi. Çıkan isyan, 20 saat sonra bastırıldı. Bucak aşiretinden dört kişi kaçırıldı, üçü kurşuna dizilmiş olarak bulundu. Trabzon'da bir öğrenci öldürüldü. Yurdun çeşitli yerlerindeki anarşik olaylarda on kişi hayatını kaybetti.
★ İran Ordusu sekiz kentini bombaladı. Kanlı çarpışmalar tüm ülkeye yayıldı.
★ Bir İsveçli askerin Türkiye'den gönderdiği mektup, 269 yıl sonra adresine ulaştı.

24 NİSAN

★ Diyarbakır'da bir polisi kızı ile birlikte öldürdüler. İstanbul'da bir genç öldürüldü. İstanbul İETT Taşıtlar Dairesi Müdür Yardımcısı Ülkü-Tek İkinci Başkanının öldürülmesine misilleme olarak vuruldu. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı emirlere uymayanlara ateş açılacağını açıkladı.
★ Ermeniler Tahran'da Türk bayrağını yakmaya kalktılar. "İslam ülkesinde Müslüman bayrağı yaktırılmaz" diyen Humeyni göstericileri Devrim Muhafızlarına dağıttırdı.
★ Paşabahçe şişe ve cam mamüllerine yüzde on oranında zam yapıldı.

25 NİSAN

★ Amerika'nın İran'daki rehineleri kurtarmak için giriştiği baskın fiyaskoyla sonuçlandı. Deşt-i Kebir Çölü'ne inen Amerikan uçakları birbiriyle çarpıştı, sekiz Amerikalı öldü. Amerikalılar ölülerini alamadan yaralıları ile geri çekildiler.
★ Kars'ta örgüt liderinin yakını beş kişi kurşuna dizildi. Misillemeye karşı geniş güvenlik önlemleri alındı. Ankara'da dükkanlar tarandı, üç kişi öldürüldü. İstanbul'da bir genç hayatını kaybetti. Sağmalcılar Cezaevi'nden kaçan TİKKO militanı Doğan Kolçak ölü olarak ele geçirildi. Akhisar'da bir muhtar, Adana'da bir emekli öldürüldü.
★ Altın fiyatları yükselmeye başladı. Cumhuriyet altını 9300 lira oldu.
★ Santa Cruz'da bir İngiliz uçağı düştü, 146 yolcu canverdi.

26 NİSAN

★ İran'ın Amerikan elçiliğindeki rehineler, ülkenin dörtbir yanına dağıtıldı. Elçiliği işgal altında bulunduran İranlı öğrenciler, Amerikalıların ikinci bir operasyonundan çekiniyorlar.
★ Türkiye, İran ile Amerika arasında arabuluculuk yapacak.
★ Ankara'dan Diyarbakır'a giden yolcu dolu otobüs aşırı hız yüzünden Hazar gölüne uçtu. 30 kişi öldü. Otobüs Ergani yakınlarındaki virajı alamadı. 23 kişi kurtarıldı.
★ İstanbul'da "Emanuel" filmini gösteren sinema bombalandı. Eylemi Çayancı anarşist örgüt üstlendi.

★ Anarşi altı can aldı. İstanbul'da bir yolcu vapuru yakılmak istendi. Haskôy'de evine gitmekte olan bir kahveci öldürüldü.

27 NİSAN

★ Başbakan Süleyman Demirel, "Bugünkü olayların temelinde genel af yatıyor" dedi. Anarşinin "Eşkiyaya buket verilerek" bugünkü boyutlarına getirildiğini öne süren AP lideri "Cinayet şebekelerinin üzerine gidilmesini önceki hükümet önledi" şeklinde konuştu.
★ Sıkıyönetim olan her yerde 1 Mayıs gösterisi yasaklandı. Bazı illerde valiler gösterilere izin vermediler. Antalya'da ise 1 Mayıs yerine "Cumhuriyete saldırıları kınama mitingi" yapılacak.
★ İstanbul'da bir bekçi öldürüldü.
★ Başkan Carter İran'a karşı girişilen operasyon kararından pişmanlık duymadığını açıkladı. Rehinelerin bir kısmı, Türkiye sınırının yakınlarındaki kentlere gönderildi.

28 NİSAN

★ Amerika İran'a karşı sertleşiyor. Dışişleri Bakanı Cyrus Vance, İran'a girişilecek her türlü girişime karşı olduğunu söyledi ve görevinden istifa etti.
★ İran'ın ülkede kalan dokuz Amerikalı nın cesedini teşhir etmesi Amerika'da tepki yarattı.
★ İran, bir Irak helikopteri düşürdü, 14 kişilik mürettebatı esir alındı.
★ Terörist Mehmet Ali Ağca, giyabında idama mahkûm edildi.
★ Anarşi bir günde 21 can aldı, 31 kişi yaralandı. Osmaniye'de esnaf kulübü tarandı, iki kişi öldü. Ankara'da Iraklı bir kız, Malatya'da ilkokul öğrencisi, Kars'ta bir ilkokul müdürü, Gaziantep'te bir işçi, Adana'da bir öğrenci, Iğdır'da bir garson öldürüldü. Diyarbakır'da kurşunlanmış bir ceset bulundu.
★ Azgın deniz, yüzlerce Kübalıya mezar oldu. Binlerce mülteci, bir an önce özgürlüğe kavuşmak için sandallarla Florida Boğazını aşmaya kalktı.

29 NİSAN

★ 1 Mayıs'ı bahane eden bazı kuruluşlar kutlama törenlerine izin verilmemesini ileri sürerek, Ankara'yı barut fıçısı haline getirdiler. Tuzluçayır'da bombalı pankart asan militanlar ateş açtı. 55 yaşında bir kadın öldü. Bazı liselerde direniş yapıldı. Üç lisede tahribat meydana geldi. Aralarında öğ-

Alfred Hitchcock

retmen, memur öğrenci ve işçi bulunan 1653 kişi gözaltına alındı. Trabzon'da Dev-Genç lokalini tarayan iki terörist üç kişiyi öldürdü. İzmir'de MHP il sekreteri öldürüldü.
★ Otuz CHP'li parlamenter, 1 Mayıs'ın İşçi bayramı olması için yasa teklifi verdi.
★ Korku filmlerinin yaratıcısı Alfred Hitchook 80 yaşında öldü.
★ Savaş çanları çalıyor. Basra Körfezi'nde İran ve Amerikan uçakları çatıştı, İran uçakları kaçtılar. Kutbzade'ye Kuveyt'te suikast düzenlendi. Bakan ölümden kılpayı kurtuldu.

30 NİSAN

★ 1 Mayıs nedeniyle başta Ankara, İstanbul ve İzmir olmak üzere bir çok ilde belediye işçilerinin direnişi nedeniyle otobüsler bir süre çalışmadı halk büyük sıkıntı çekti. İstanbul'daki çeşitli olaylarda beş kişi öldü. Kayseri ve Urfa'da iki kişi canverdi. Boykot yapılan okulların çoğu boşaltıldı. Militan gruplar korsan gösteri yaptı.
★ DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk gözaltına alındı.
★ CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, işçilerin direnişten vazgeçmesini istedi, işçiyi direnişe yönelten sendikaların sorumlu olduğunu söyledi.
★ İran'ın Londra Büyükelçiliği basıldı ve 20 diplomat rehin alındı. Baskını düzenleyenler, Kuzistan'da tutuklu 91 kişinin salıverilmemesi halinde binanın ve rehinelerin havaya uçurulacağını söylediler.
★ İran Hava Kuvvetleri, Amerika'nın her an yeni bir askeri saldırıya geçebileceği olasılığına karşı alarma geçti.

1980
MAYIS

Yugoslav Devlet Başkanı Tito

1 MAYIS

★ 1 Mayıs nedeniyle büyük şehirlerde sokağa çıkma yasağı olmadığı halde halk evlerine kapandı. Güvenlik kuvvetleri geniş çapta önlemler aldı. Bazı yerlerdeki gösteriler anında önlendi. Ankara'da gece iki kişi öldü, altı kişi yaralandı, bin kişi gözaltına alındı. Antalya'da korsan gösteri yapanlar güvenlik kuvvetleriyle çatıştı, bir çocuk can verdi, ikisi polis beş kişi yaralandı. Samsun'da da bir kişi öldürüldü. Niğde'de kaleye bombalı pankart asmak isteyenler, güvenlik kuvvetleriyle çatıştı. İstanbul'da Galata Kulesi'ne bombalı pankart asıldı.

★ 1 Mayıs törenlerinin yapıldığı Mersin kalabalık, Bursa tenhaydı. DİSK Genel Sekreter Yardımcısı Rıza Güven, Mersin'de konuşma yaptıktan sonra gözaltına alındı. CHP'nin aşırı sol kanadını oluşturan 22 parlamenter DİSK'i ziyaret etti.
★ Sıkıyönetim İstanbul Belediyesi ve çevre belediyelerde grev ve lokavtı izne bağladı.

2 MAYIS

★ İstanbul'da Banker Kastelli'nin bürosu soyuldu ve bombalandı. Eski Başbakanlardan Prof.Nihat Erim'in evini koruyan bekçi öldürüldü.
★ Amerika, 198 milyon doları Türkiye'ye hibe ediyor. Daha önce bu miktarın yalnızca 75 milyon dolarlık bölümünün hibe edilmesi kararlaştırılmıştı.
★ MHP AP'den cumhurbaşkanı adayını değiştirmesini istedi.
★ Askeri Yargıtay, 141 ve 142'nci maddelerle ilgili suçlara Sıkıyönetim Mahkemeleri'nin bakamayacağı kararını verdi.
★ İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı, 1 Mayıs öncesi girişilen eylemler nedeniyle DİSK'in sorumsuzluk örneği verdiğini bildirdi.

★ İzmit'te iki tren çarpıştı, 16 kişi öldü. İstasyonlar arası sinyal şebekesi arıza yapınca Derince istasyonu hareket memuru tek vagonlu işçi trenini yolcu treninin geldiği raya sokuverdi. Kazada 13'ü ağır 19 kişi yaralandı.
★ MİSK'in Kayseri'deki mitinginde MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş konuştu.
★ Pahalılık ve anarşinin, cinsel yaşamı büyük ölçüde etkilediği anlaşıldı. Prof. Celal Köksal, ekonomik koşullar ve anarşik olayların cinsel problemlerin yanısıra astım, başağrıları, mide, bağırsak ve kalp damar hastalıklarına yol açtığını bildirdi.
★ Almanya'da Türk gazeteci Halil Tireli öldürüldü.

4 MAYIS

★ Tito öldü. Yugoslav resmi ajansı Tanyug haberi üç saat gizledi. Bu süre içinde ordu Bulgar sınırına yığınak yaptı. Üçlü komite, Tito'suz yönetime geçişin hazırlıklarını yaptı.
★ Kavgalı toplantıdan sonra, DP'nin feshine karar verildi. Fesih kararı üçe karşı 401 oyla alındı. Ferruh Bozbeyli, siyasal yaşama veda etti.
★ Deniz Gezmiş'in savunma avukatlığını yapan Mükerrem Erdoğan, Antalya'daki evini basan üç kişi tarafından, eşi ve çocuğu ile kurşuna dizildi.Avukatınkarısı öldü altı yaşındaki çocuğu komada.
★ Prof. Dr.Bedii Gorbon 65 yaşında öldü.

5 MAYIS

★ Yugoslavya'da 88 yaşına üç gün kala ölen Mareşal Tito'nun yerine, Makedonyalı Lazar Kolisevski Devlet Başkanı oldu. Başkanlık, sekiz federe devlet arasında her yıl değişecek.
★ Rızgari adında Kürtçe dergi yayınlanmasına izin vermeyen İstanbul Valiliği Danıştay tarafından 2080 lira para cezasına mahkûm edildi.
★ Londra'daki İran elçiliği işgali kanlı bitti. Üçü gerilla, biri polis, ikisi rehine altı kişi öldü, çok sayıda polis yaralandı.
★ Karamanlis üçüncü turda 183 oyla Yunanistan Cumhurbaşkanı seçildi.
★ Cumhurbaşkanının bir an önce seçilmesini isteyen beş CHP'li, Meclis'te oturma eylemi yaptı.

6 MAYIS

★ Başbakan Süleyman Demirel, "Türkiye komünist olmayacak" dedi.
★ Bir gencin ölümüne neden olan polis ölü bulundu. İstanbul'da 46 militanın yakalandığı açıklandı. Eskişehir'de liseli iki genç, Saraykôy'de bir işçi öldürüldü.
★ Tito'nun üç yıldır ortada görülmeyen ve öldüğü söylenen eşi Jovanka ortaya çıktı, kocasının tabutuna çiçek koydu.
★ Bakanlar Kurulu USAŞ grevini erteledi.

7 MAYIS

★ Tito'nun cenaze töreninde bulunmak üzere üç kral, 25 devlet başkanı ve 17 başbakan Belgrat'a gitti. Bağlantısızlar hareketinin şimdiki başkanı Castro törene katılmıyor.
★ Kayseri CHP İl Başkanı öldürüldü. İstanbul'da polisle çatışan üç teröristten ikisi kaçtı. Üç tabanca ve dinamit lokumları ile yakalanan üçüncü terörist cebinden çıkardığı hapı yutunca, polis anarşisti konuşturamadı.
★ Almanya'da öğrencilerle polis çatıştı, 257 kişi yakalandı.
★ Demiryolları, fare görülen trenlerde kedi bulundurmaya karar verdi.

8 MAYIS

★ Mareşal Tito, görkemli bir törenle, kendi yetiştirdiği güllerin arasına gömüldü. Tito'nun tabutunu on general ile beş metal ve beş maden işçisi taşıdı. Tabut mezara konurken ülkenin her yanında top atışı yapıldı.
★ Ankara'da üç kardeşi kurşuna dizdiler. Sol görüşlü kardeşlerden biri öldü. Ankara'da iki olayda iki kişi daha öldürüldü. Ezine'de ilköğretim müdürü, Bursa'da bir öğretmen, Sakarya'da bir öğrenci öldürüldü. Kayseri'de Dükkanın anahtarını almak için sarrafın evini basan soyguncular sarrafı öldürdü, eşini yaraladı, dükkanından 7 milyon liralık altın alıp kaçtı.
★ Eski İran Şahı Rıza Pehlevi'nin kadın bakanı, fuhuştan idam edildi.
★ Başbakanlık Müsteşarı Turgut Özal Amerika'da, "Mucize yaratan adam" diye takdim edildi.
★ Anayasa Mahkemesi, Türkiye Emekçi Partisi'ni kapattı.
★ Yunanistan'da Rallis Başbakanlığa atandı.

9 MAYIS

★ Kayseri'de CHP İl Başkanı toprağa verilmeden, Siverek AP ilçe binası yakıldı. Trabzon'da kurşuna dizilen dört öğretmenden ikisi öldü, ikisi ağır yaralandı. Ankara'da baba ve oğlu kurşuna dizildi. Malatya'da Töb-Der'li bir öğretmen, Adana'da İmam-Hatip Lisesi öğretmeni ve fırıncı Denizli'de bir polis memuru öldürüldü.
★ İstanbul'da dokuz kişinin katilleri 236 militan yakalandı. Militanlardan 224'ü sol, 12'si sağ örgütlere mensup.
★ Kızı bir Yunanlı ile evlenen Atina Basın Ataşe Yardımcısı Süleyman Karaoğlu geri çağrıldı.
★ Florida'da bir gemi koca köprüye çarptı üzerindeki bir yolcu otobüsüyle iki otomobil sulara gömüldü, 30 kişi öldü.

10 MAYIS

★ THY'da anlaşma sağlandı ve grev sona erdi. Bilet fiyatları yüzde 100 artıyor.
★ Anarşi yedi kurban daha aldı. Dört Apocu ve beş Acilci yakalandı. Aralarında gazeteci Abdi İpekçi'nin katili Mehmet Ali Ağca'nın da bulunduğu 10 kişi hakkında "Vur" emri çıkarıldı.
★ İki aydır süren Maden-İş grevi, 100 milyar liralık üretim kaybına neden oldu.

11 MAYIS

★ Yozgat'ta bir öğretmen öldürüldü. İstanbul Gültepe'de bir kahve tarandı, bir

kişi can verdi.
★ Can korkusu yüzünden kimse polis olmak istemiyor. 9551 kişilik kadro için yalnızca 3000 kişi başvurdu.
★ İçişleri Bakanlığı tarafından, 19 terörist katil için yeniden "Vur" emri çıkarıldı.
★ MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş "Sağ terörü metot olarak kullanmaz" dedi.
★ Klasik Türk Musikisi öğretmeni Sadettin Heper İstanbul'da 81 yaşında öldü.

12 MAYIS

★ NATO'da büyük bir skandal ortaya çıkarıldı. Brüksel'de başlayan NATO İlkbahar Toplantısı'nda Sovyetler'e ait olduğu sanılan dinleme cihazları bulundu. Görüşmelere cihazlar temizlenene kadar ara verildi.
★ Libyalı öğrenciler, Kaddafi'nin emri gereğince Ankara'daki büyükelçiyi kovup yerine "Halk Yönetimi" kurdular.
★ Kayseri'nin Yeşilhisar ilçesinde bir kamyon kanala uçtu, 11 tarım işçisi boğuldu.
★ Anarşi yurtta yedi can aldı. Trabzon'da CHP'li bir avukat öldürüldü.

13 MAYIS

★ NATO toplantısından dönen Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren "Cumhurbaşkanlığı seçimi için zaman geldi de geçti" dedi. Evren, sağdaki ve soldaki bütün partilerin bu amaçla bir araya gelerek anlaşmalarının zorunlu olduğunu söyledi.
★ Kaddafi, 20 Amerikalıyı Libya'dan sınır dışı etti. Ülkelerindeki Libyalı muhaliflerin öldürülmesinden tedirgin olan devletler önlem alıyor. İngiltere dedört Libyalı diplomatı ülkeden çıkardı.
★ Rahşan Ecevit'in açtığı davada MHP'li Agah Oktay Güner tazminat ödemeye hüküm giydi.
★ Mardin'de 1.5 milyar lira değerinde eroin elegeçti.
★ Eski MSP Siirt Milletvekili Abdülkadir Kaya AP'ye geçti.
★ Anarşi dört yerde sekiz can aldı. Ankara Piyangotepe katliamın n intikamı için İstanbul'da düzenlenen kanlı baskında baba ve yeğeni öldürüldü, oğlu komada. Teröristler daha sonra bir şoförü de öldürdü. Batman'da biri kadın iki kişi, Sinop'da bir kişi hayatını kaybetti. Kahramanmaraş duruşmalarında askeri savcılar, 266 sanık hakkında idam istediler.
★ Şiddetli yağış Anadolu'da zarara yol açtı. Hasan Uğurlu Barajı taşma noktasına geldi.

14 MAYIS

★ Devlet Bakanı Muhammet Kelleci, Hafta Sonu gazetesinin "Bir bayan memurla evlenmek üzere arkadaşlık ettiğini" açıklaması üzerine görevinden istifa etti.
★ Yapay kalp kapakçığı karaborsaya düştü.
★ Sıkıyönetim Komutanlığı'nın soruşturma açması üzerine, işkence iddiaları yağmaya başladı.
★ CHP Cumhurbaşkanlığı adayını değiştirmeye karar verdi. Başbakan Süleyman Demirel Meclis Başkanı Cahit Karakaş'la görüştü.
★ Hasan Uğurlu Barajı taştı. Çarşamba Ovası ve köyler su altında kaldı.
★ İngiltere'de Başbakan Thatcher'in ekonomik politikasına karşı çıkan İşçi Sendikaları Konfederasyonu genel greve gidince ülkede hayat 24 saat durdu.
★ Karısının kaza ile vurduğu Doğu Alman Maliye Bakanı Sie Fried Boehm öldü.

15 MAYIS

★ CHP'li Muhsin Batur, cumhurbaşkanlığı adaylığından çekildi. CHP grubu dalgalanmaya bırakıldı.
★ Mübarek Regaip Kandili nedeniyle televizyon Fatih Camii'nde yapılan mevlidi naklen verirken, Atatürk'e "yuh" çekilmesi yurtta büyük tepki yarattı.
★ İstanbul'da ölen komando erinin Trabzon'un Tonya ilçesindeki cenaze töreni sırasında sol gruplar gösteri yaptı. Çatışmada bir genç öldü. Göstericiler karakol bastı, bir jandarma eri yaralandı. Yirmiden fazla dükkan yağma edildi. Ardahan'da bir er şehit oldu. Bursa'da bir öğretmen, Aydın'da bir genç öldürüldü. Konya'da otobüs bekleyen MTA memurlarına ateş açıldı, bir kadın öldü. Yakalanan sağ görüşlü iki sanıktan biri kendini Emniyet Müdürlüğü'nün dördüncü katından attı.
★ Frankfurt'ta altı Türk, milyarlık eroinle yakalandı.

16 MAYIS

★ Fatih Camii'ndeki mevlit sırasında Atatürk'ün yuhalanması olayı için İstanbul Savcılığı soruşturma açtı.
★ Şekerin toptan fiyatı 40 lira oldu.
★ Sol terörün vurucu bir örgütü Kahramanmaraş'ta ele geçti. Azılı tedhişçi Garbis Altınoğlu'nun lideri olduğu TKP-ML Devrimci Halk Birliği örgütünün 96 militanından 77'si tutuklandı.

★ İstanbul Mecidiyeköy'de minibüse ateş açıldı, bir kız çocuğu öldü, iki kişi de yaralandı.
★ Optalidon panalgine ve libriumun reçetesiz satışı yasaklandı.

17 MAYIS

★ Anarşi yurtta dokuz can aldı. İstanbul'da eski bir avukat öldürüldü.
★ Büyük futbol adamı, yazar Gündüz Kılıç tutulduğu hastalıktan kurtarılamadı ve öldü.
★ IMF, 1 milyar 600 milyon dolar daha vereceğini açıkladı. IMF ile yapılan Stand-By anlaşmasının süresi üç yıla çıkarıldı. IMF "Sürpriz kredi"nin 600 milyon dolarlık kısmını hemen veriyor.
★ AP'nin vazgeçemediği cumhurbaşkanı adayı Sadettin Bilgiç, "Diyalog son çaredir" dedi.

18 MAYIS

★ Gençlik ve Spor Bayramı nedeniyle bir mesaj yayınlayan Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, "Ata'yı ve emanetlerini koruyacağız" dedi. Alaşehir'de bazı öğretmenler ve öğrenciler, 19 Mayıs provasına engel oldu.
★ Kaypakkaya'nın ölüm yıldönümünde meydana gelen olaylarda teröristler askere ateş açtı, bir terörist yaralı ele geçti, 19 kişi gözaltına alındı. İstanbul'da göğsüne jiletle "TİT" yazılmış bir ceset bulundu. Mardin'de iki Apocu öldürüldü.
★ Camide Ata'ya dil uzatanlar yakalandı. Eline siyah bez sarıp diğerlerine işaret veren elebaşı ile suç ortaklarından on kişi ele geçirildi.
★ CHP'de üç kadın parlamenter, parti yönetimine başkaldırdı.
★ Uşakta tren bir kamyonu biçti, üç kişi öldü, dört kişi ağır yaralandı.

19 MAYIS

★ Erzurum'da Valinin emrine rağmen hiçbir kuruluş, 19 Mayıs nedeniyle Atatürk Anıtı'na çelenk koymadı.
★ Başbakan Süleyman Demirel ve CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit Gençlik ve Spor Bayramı nedeniyle Anıtkabir'de Ata'nın huzurunda bir araya geldiler ama, zoraki el sıkıştılar, sonra sırt sırta döndüler.
★ İstanbul Halkalı'da bir ilkokul öğretmeni, Çağlayan'da bir bakkal, İçerenköy'de bir hurdacı, Bingöl'de bir genç, Tokat'ta bir CHP'li öldürüldü.
★ Bazı armatörler vergiödememeninyolunu buldu. 138 gemimiz başka bayraklarla çalışıyor.

20 MAYIS

★ Tuzla Piyade Okulu Komutanı Tümgeneral Sabri Demirbağ'ın üzerine İstanbul Kalamış'ta ateş açıldı. General ayağından yaralandı.
★ CHP Uşak il sekreteri öldürüldü. Tokat'ta öldürülen CHP'linin cenaze töreninde olaylar çıktı, ilçede üç saat sokağa çıkma yasağı konuldu.
★ Diyarbakır'da iki polis, silah tehdidiyle bir milyon lira haraç istedi. Polislerden biri yakalandı, diğeri kaçtı.
★ Almanya'da bir Türk otobüsünde eroin elegeçti, 41 yolcu tutuklandı
★ İstanbul'da toz şeker 50, kesme şeker 55 liradan satılmaya başlandı.
★ Güney Kore hükümeti istifa etti, muhalefet lideri gözaltına alındı. Sıkıyönetime karşı çıkan öğrencilerin gösterisinden sonra ülkenin tümü askerlerin kontrolüne geçti.

21 MAYIS

★ Anarşik olaylarda, dördü İstanbul'da dokuz kişi öldürüldü. İstanbul'da Küçüköy Emniyet Başkomiserliği bombalı teröristler tarafından basıldı. İstanbul avukatları, arkadaşlarının öldürülmesini protesto için duruşmalara girmediler.
★ Apocular Hilvan'da bütün öğrencilere cevapları verince, parasız yatılı sınavlarını militanlar kazandı. "Kurtarılmış" ilçelerde sınavlara giren öğrenciler, başarı listesinde en üst sırada yer aldılar.
★ TBMM'de cumhurbaşkanı seçme ümidi azaldı. Başbakan Süleyman Demirel, cumhurbaşkanını halkın seçmesini istedi.
★ Güney Kore'de kan gövdeyi götürüyor. Sıkıyönetime karşı çıkan 200 bin gösterici üzerine ateş açıldı. Çok sayıda ölü ve yaralı var.

22 MAYIS

★ TBMM'de cumhurbaşkanlığından çok olimpiyat konuşuldu. AP Anayasa değişikliği teklifini imzaya açıyor. Anayasa'ya "Cumhurbaşkanı 15 gün içinde seçilemediği takdirde, cumhurbaşkanlığı seçimi doğrudan doğruya halk tarafından gerçekleştirilir" fıkrası eklenecek.
★ Başbakan Süleyman Demirel, "Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi, diktatörlüğe gidiş sayılmaz" dedi.

★ Bakanlar Kurulu, Amerika'nın isteğine uydu ve Türkiye'nin Moskova Olimpiyatlarına katılmamasına karar verdi.
★ Mevlit olayının sekiz sanığı tutuklandı. Siyasi polisin altı kişiyi daha aradığı bildirildi.
★ TİKKO lideri Orhan Bakır'ın cesedine kimse sahip çıkmadı. Bakır Elazığ'da kimsesizler mezarlığına gömüldü.
★ İstanbul'da bir nalbur dükkanında öldürüldü. Rize'de valinin koruma polisi hayatını kaybetti. Karabük'te çıkan olaylar nedeniyle sokağa çıkma yasağı kondu.

23 MAYIS

★ Erzurum Cezaevi'nde isyan çıkaranlar binayı ateşe verdi, bir mahkûm kalpten öldü. İstanbul Gültepe'de bir konfeksiyon dükkânı tarandı, iki ölü var. İstanbul'da 251'i sol, 34'ü sağ kesimden 285 militan yakalandı.
★ Teröristler İstanbul Mecidiyeköy'de geceyarısı ev bastı. Bir diş doktoru hanım, Türkiye Emekçi Partisi yöneticisi olan eşi için hayatını kaybetti.
★ İzmir'de iki soyguncu bankada kıstırıldı. Banka personelini rehin alan soyguncular, çatışma sonunda yaralı olarak ele geçirildi.
★ İçişleri Bakanı Mustafa Gülcügil'in Isparta'daki evi soyuldu.

24 MAYIS

★ Başbakan Süleyman Demirel, önce CHP Genelbaşkanı Bülent Ecevit'le, sonra da MSP Genelbaşkanı Necmettin Erbakan ve MHP Genelbaşkanı Alpaslan Türkeş'le görüşerek Cumhurbaşkanlığı seçimi için Anayasa değişikliği önerileri hakkında bilgi verdi.
★ İstanbul'da eylem hazırlığı yapan teröristler iki polisi vurdu. Olayda yaralanan militanı arkadaşları kaçırdı. Silahlı dört kişi, Kemerburgaz'da bir kömür ocağını bastı.
★ AP Ankara Milletvekili Fikri Pehlivanlı'nın 19 yaşındaki oğlu, kapıcının 20 yaşındaki kızını öldürdü.
★ Rize'de anarşiye kurban gittiği sanılan valinin polisini, bir kadın polisin namus yüzünden öldürdüğü ortaya çıktı.
★ Güney Kore'de Devlet Başkanı Park'ı öldüren Merkezi İstihbarat Örgütü Başkanı Kim Jae Kyı ve dört eski istihbarat görevlisi idam edildi.

25 MAYIS

★ CHP ile MSP işbirliği yapmaya hazırlanıyor. AP'nin Anayasa önerisine karsı oluşları, iki partiyi birbirine yaklaştırdı.
★ MSP Genelbaşkanı Necmettin Erbakan, "AP Türkiye'yi sömürgeleştiriyor" dedi.
★ Trabzon'da sınava giren öğrencilerin üzerine ateş açıldı. Olayda iki kişi öldü, 12 kişi yaralandı. Güvenlik kuvvetleri tarafından 47 kişi yakalandı.
★ Diyarbakır'da çift gövdeli, tek başlı, dört bacaklı, dört kollu, çift cinsiyetli bir hilkat garibesi doğdu. Bebek iki saat yaşadı

26 MAYIS

★ İstanbul Kapalıçarşı'da soygun yapan iki terörist, Nuruosmaniye Camisinin avlusunu kana buladılar. Teröristler bir komando erini vurdular, bu arada bir yurttaş öldü. Olay yerine yetişen ikinci komando eri, anarşisti öldürdü. Soyguncular dan diğeri kaçtı.
★ Anarşi yurtta üç can aldı. Pınarbaşı'nda MHP, İzmir'de CHP lokalleri basıldı. Trabzon'da kanlı terörden sonra gözaltına alınan 47 kişiden 42'si serbest bırakıldı.
★ Tıp-Hukuk Kurultayı'nda kürtajın serbest bırakılması istendi.
★ Atatürk'e mevlitte "Yuh" çekenler hakkında iki ile altı yıl arasında hapis cezası isteniyor.

27 MAYIS

★ MHP Genelbaşkan Yardımcısı, eski Gümrük ve Tekel Bakanı Gün Sazak Ankara'da, evinin önünde iki militanın açtığı ateş sonunda öldürüldü. Cinayeti işleyen militanlar olay yerinden kaçtılar.
★ Denizli'de CHP'li bir Belediye Başkanı ile birlikte üç kişi öldürüldü.
★ 27 Mayıs Bayramı nedeniyle Anıtkabir'de AP ve CHP liderleri diyaloğu sürdürdü. MSP Genelbaşkanı Necmettin Erbakan, Anıtkabir'deki törende bulunmadı.

28 MAYIS

★ Gün Sazak'ın öldürülmesi, politikacıları endişelendirdi. Olayı hiç bir örgüt üstlenmedi. Cinayet nedeniyle çeşitli olaylar çıktı. Birçok verde okullar tatil edildi. Sıvas'ta sokağa çıkma yasağı konuldu.

★ MHP'liler, sine-i millete dönülmesini istediler.
★ MHP Genelbaşkanı Alpaslan Türkeş, CHP Genelbaşkanı Bülent Ecevit'i suçlayarak, Gün Sazak'ın kışkırtmalar sonucu öldürüldüğünü söyledi, "Ülkede iç savaş çıkması isteniyor" dedi.
★ İstanbul'da bir eczacı, iki öğrenci öldü-

Rauf Mutluay

Türkân Akyol

rüldü. Edebiyatçı Rauf Mutluay'ın evine bomba atıldı.

29 MAYIS

★ Gün Sazak'ın öldürülmesinden sonra CHP ile MHP'nin söz düellosu kızıştı. MHP, Bülent Ecevit'in Türkiye'yi ateşe vermeye kalktığını ileri sürdü. CHP, hükümetin istifasını istedi. Politikacılar, kendilerine koruma polisi verilmesi için kuyruğa girdiler.

★ Gün Sazak'ın öldürülmesiyle ilgili olaylar devam etti. Bazı il ve ilçelerde okullar gene tatil edildi. Manisa MHP il örgütü, "Ulusal yas günü" ilân etti.Çorum'daçıkan olaylarda bir kişi öldü, yüze yakın işyeri tahrip edildi.

★ Ülkücü sağ eylemci Veli Can Oduncu, 40 yıl hapse hükûm giydi. İstanbul Yeniköy'de eski Belediye Başkan Vekillerinden Kâmuran Görgün'ün oğlu ve yanındaki bir işçi öldürüldü.

★ "Kızıl avukat" diye tanınan İhsan Doğan ve 12 arkadaşı yargılandı. Askeri savcının beş idam cezası istediği 13 sanıktan beşi kız.

★ Hindistan'da seçim kana bulandı. Politik gruplar arasındaki çatışmalara polis müdahale etti ama. 28 kişi öldü.

30 MAYIS

★ Gün Sazak'ın Ankara'daki cenaze törenine büyük bir kalabalık katıldı. Şehirde geniş güvenlik önlemleri alındı. Ankara'nın giriş ve çıkış kapıları tutuldu. Törene katılanlar topluca ilahiler okudu, tekbir getirdi, Yurdun bazı il ve ilçelerinde gösteriler yapıldı, okullar tatil edildi. Esnaf korkudan dükkanlarını açamadı. İstanbul'da hurdacı dükkanında patlayan bomba baba ile oğlunun parçalanmasına yol açtı.Çorum'daiki polis şehit edildi, bir polis ağır yaralandı. Şehirde sokağa çıkma yasağı konuldu.Çorum'a askeri birlikler girdi. İmam- Hatip'li bir genç öldü. Belediye otobüsleri çalıştırılmadı. Adana'da bir erle bir polis şehit edildi. Urfa'da bir polis, bir başka polisi öldürdü. Kars'ta iki kişi can verdi, CHP il binasına bomba atıldı. Merzifon'da CHP'lilere ait ev ve dükkanların camları kırıldı, gece sokağa çıkma yasağı konuldu.

★ Başbakan Süleyman Demirel, halkı soğukkanlı olmaya çağırdı.

★ Eski Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlarından Prof. Dr. Türkan Akyol Ankara Üniversitesi Rektörü seçildi.

31 MAYIS

★Çorum'da olaylar yatışmadı. Sokağa çıkma yasağına uyulmadı. Yaralılar var. İçişleri Bakan Vekili Orhan Eren, Jandarma Genel Komutanı ve Emniyet Genel Müdürü Çorum'daşehit edilen iki polisin cenaze törenine katıldılar.

★ Yüzlerce yolcuyla Kadıköy'e giden Turan Emeksiz vapurunda patlamaya hazır bir bomba bulundu.

★ AP Cumhurbaşkanlığı seçiminde halkoyuna gidilmesinde israr ediyor. Bu konu kabul edilmezse, arkasından erken seçim isteğinin geleceği bildirildi.

★ Kıbrıs Barış Harekatı'nın "Magosa Fatihi" adı ile ün yapan komutanlarından Korgeneral Osman Fazıl Polat, kalp krizi sonucu Ankara'da öldü.

1980

HAZİRAN

1 HAZİRAN

★ Irak helikopterleri, güney sınırımızda Çukurca ilçesinde ot biçenlerin üzerine ateş açtı. Olayda 12 kişi öldü. üç kişi yaralandı. Bakanlar Kurulu gece olağanüstü toplandı.

★ Birkaç gündür devam eden olaylar nedeniyle Çorum Valisi ve Emniyet Müdürü merkeze alındı.

★ Batman Rafinerisi'nde esrarengiz patlama sırasında kopan parçalar komşu mahalleyi tahrip etti, bir ana-kız öldü. Rafineri çalışamaz duruma geldi.

★ Polise kimlik soran anarşistler yakalandı. Anarşi biri kadın dört kişinin ölümüne neden oldu.

★ TPAO'dan son sekiz ayda 50 mühendis yurt dışına göçetti. Elde kalan mühendislerle petrol araması son derece güçleşti. Türkiye'de 17 bin lira alan 20 yıllık mühendise yurt dışında dört bin dolar (Yaklaşık 300 bin lira) veriliyor.

★ Oto yarışçısı Ali Sipahi, ralli sırasında kalp krizinden öldü.

2 HAZİRAN

★ AP'nin Cumhurbaşkanı adayı Sadettin Bilgiç, 60'ıncı turda da seçilemeyince adaylıktan çekildi. Başbakan Süleyman Demirel'in başkanlığında toplanan AP Başkanlık Divanı, Faik Türün'ün aday gösterilmesini kararlaştırdı.

★ CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, "Türkiye'yi hükümetten kurtaracağız" dedi.

★ Almanya'ya dört ayda 30 bin Türk iltica için başvurdu.

★ İstanbul'da Fatih İlköğretim Müdür Muavini öldürüldü. İTÜ Rektörü ile Makine Fakültesi Dekanı'nın evine bomba atıldı.

★ Yedi bin polis yer değiştiriyor. Doğudaki görevini tamamlayan iki bin polis batıya veriliyor

3 HAZİRAN

★ TBMM'de Cumhurbaşkanlığı seçimi için yapılan 87'inci turda CHP adayı Muhsin Batur 293 AP adayı Faik Türün 211 oy aldı.

★ CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, "Bazı kentlerimizde iç savaş başladı" dedi.

★ Çorum'da olaylar durmadı, bir kişi daha öldü. İstanbul'da bir sendikacı, Eskişehir'de bir öğretmen, Gaziantep'de bir polis, Fatsa'da eski belediye başkan adayı öldürüldü.

★ AlmanBaşbakan Schmidt'in, "Frankfurt sakinleri Türk olan bir Amerikan kenti oldu" sözleri kıyamet kopardı.

4 HAZİRAN

★ TBMM'deki Cumhurbaşkanlığı seçimi, 90 ve 91'inci turlarda da sonuçsuz kaldı.

★ İki musevi iş adamı, 30 milyonla yurt dışına kaçtı. Kaçak teyp bantları, kasetler elektronik aletler ve yedek parçalar getiren Mişel Ballı ile Mordo Bilman yalnızca Türkiye'yi değil, Ortadoğu pazarlarını da ellerinde tutuyordu. Musevilerin kaçtığı, Colombia Pazarı kapandıktan sonra farkedildi.

★ Kayseri'de iki kişi öldürülünce hava gerginleşti ve şehre askeri birlikler sevkedildi. İstanbul'da TİP Üsküdar eski ilçe başkanı öldürüldü, yeğeni yaralandı. Bayrampaşa'da bir sol eylemci, dört tabanca ve üç bombayla yakalandı. Boğaziçi Üniversitesi'nde bomba patladı.

★ Çorum'da iki ceset daha bulundu. Sokağa çıkma yasağı devam ediyor. Ölü sayısı yediye çıktı.

★ Başbakan Süleyman Demirel, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'ten, hangi şehirde iç savaş olduğunu sordu.

★ İMF faiz haddinin yüzde 40 olmasını önerdi.

★ Devlet hastanelerine yüzde 500 zam geldi.

Ali Sipahi

5 HAZİRAN

★ Ekmek fiyatlarına 32 ilde zam yapıldı. Bir dilim ekmek iki lira oldu.
★ TBMM'deki Cumhurbaşkanı seçiminde 93'üncü turda CHP adayı Muhsin Batur 303 AP adayı Faik Türün 235 oy aldı. 94 ve 95'inci turlarda da sonuç alınamadı.
★ Anarşik olaylarda yedi kişi canverdi. İstanbul'da okula giden çocuğu babası ile vurdular. Suluova'daki çatışmada bir terörist ölü olarak ele geçti.
★ Çorum da kundaklama hareketi başladı. Kamplara bölünen halk evlerini terkediyor. Çimento fabrikası işçilerinin büyük bölümü işbaşı yapmadı, üretim düştü. Merkeze bağlı 211 köyün 57'sinin giriş ve çıkışlarına barikatlar kuruldu.
★ Yahya Demirel, mobilya yolsuzluğundan dört yıl hapse mahkum oldu.
★ Oto hırsızlarının İzmir'de montaj fabrikası kurdukları anlaşıldı. 60 milyon lira değerinde parçalanmış araca el kondu.

6 HAZİRAN

★ MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan erken seçim istedi. MSP, hükümete bir ay süre tanıdı.
★ Çorum'da 600 aile evlerini terketti. Fısıltı gazetesinin yeniden kanlı olaylara sebep olmasından endişe ediliyor.
★ TBMM'deki Cumhurbaşkanlığı seçiminin 97 ve 98.'inci turlarında 318 barajını aşamayan CHP adayı Muhsin Batur'un Cumhurbaşkanlığı Kontenjan senatörlüğü süresi sona erdi.
★ Mersin'de bir fabrikanın deposundan 3199 dinamit kapsülü çalındı. Sakarya, Bursa ve Havsa'da üç kişi can verdi. İstanbul'da 13 gün içinde yasadışı TKP üyesi 242 ve sağ eylemci 36 kişi yakalandı.
★ Mardin bağımsız milletvekili Nurettin Yılmaz, "Kürt halkının kurtuluş savaşı için destek istedim" dedi.

7 HAZİRAN

★ Kayseri'den Sivas'a giden yük treni, Sivas'tan gelen Van Gölü Ekspresi'ne çarptı. Kazada 16 kişi öldü.
★ Anarşi, Almanya'dan dönen işçiyi de buldu. Çatışmanın ortasında kalan işçimizin karısı öldürüldü. İstanbul'da silahlı dört kişi, yedi kuyumcuyu ardarda soyup, 15 milyonluk altın çaldı. Adana Cezaevi'nde mahkumlarla jandarma çatıştı, üç tutuklu kaçtı.
★ Bir Türk Berlin'de 6.5 milyon liralık eroinle yakalandı.

Henry Miller

★ Ünlü ressam Hamit Görel, İstanbul'da 77 yaşında kalp yetmezliğinden öldü.

8 HAZİRAN

★ Hakkında "Vur" emri verilen terörist Muharrem Kurt, iki arkadaşı ile birlikte İzmir'de yakalandı. Çumra'da vurulan MHP ilçe başkanı öldü. İstanbul'da evinin kapısına bomba konulan ev kadını parçalandı.
★ CHP erken seçime şartlı "Evet" dedi. Genel Başkan Bülent Ecevit, "Seçime gideriz ama bu hükümetle değil" dedi.
★ Demokratik Parti kapandıktan sonra bağımsız kalan eski İçişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Dr. Faruk Sükan, tekrar eski partisi AP'ye girdi
★ Ünlü yazar Henry Miller, Los Angeles'te 88 yaşında öldü.

9 HAZİRAN

★ Hükümet altı ayda sekizinci devalüasyonu yaptı ve paranın değerini yüzde 6 oranında düşürdü. Bir dolar 78, bir mark 43 lira oldu.
★ ATAŞ Rafinerisi'nde grev ve lokavt ilan edildi.
★ İstanbul'da bir bütangaz bayii öldürüldü. Fındıkzade'de polisle çatışan dört soyguncu yakalandı.
★ CHP Cumhurbaşkanlığı seçimini geriye bırakmaya, öncelikle hükümet değişikliği için çalışmaya karar verdi.

10 HAZİRAN

★ Sigaraya yüzde 40, içkiye yüzde 35 zam yapıldı. Kısa filtreli sigara 35, uzun filtreli sigara 37.50 lira, büyük Yeni Rakı 350 lira oldu.

★ Sovyetler Birliği, Türkiye'ye verdiği elektriği kesti.
★ Siirt, Ağrı, Hakkari ve Denizli valileri bir gecede değiştirildi.
★ İstanbul Silahtarağa'da askere saldıran anarşist öldürüldü. Kocasinan'da bir genç hayatını kaybetti, bir cam fabrikası soyuldu. İdam istemiyle yargılanan iki terörist yakalandı.
★ Zenciler Miami'de Başkan Carter'i şişe yağmuruna tuttular.

11 HAZİRAN

★ Mardin'de askeri helikoptere ateş açıldı, bir er şehit oldu.
★ İstanbul Mecidiyeköy'de bir arsada bulunan çuvaldan iki ceset çıktı. Cesetlerin iki solcu gence ait olduğu anlaşıldı. Çuvalda, "Hiçbir komünist cezasız kalmayacak- Şeriatçı İntihar Tugayı" yazısı görüldü. Siverek, Havsa, Fatsa ve Ankara'da dört kişi öldürüldü.
★ Dr. Faruk Sükan'ın dönüşü AP'yi, hükümeti yıkma planı CHP'yi karıştırdı. AP Grubuna Başbakan Süleyman Demirel'le birlikte giren Dr. Faruk Sükan alkışlanmadı. Antalya milletvekili İhsan Ataöv bir konuşma yaparak Sükan'ı AP'ye alanları kınadı.
★ Ülkesinden kaçan Uganda'nın eski diktatörü İdi Amin, aylar sonra ortaya çıktı. Kaldığı ülkeyi açıklamamak koşulu ile kendi adını taşıyan bir gazeteciyle konuşan İdi Amin, "Ben yeryüzünün en fakir lideriyim" dedi.

12 HAZİRAN

★ Benzin, gaz, mazot ve fuel- oile altı ayda dördüncü zam yapılıyor. Zam oranının yüzde 10-15 arasında olacağı bildirildi.
★ Durgunluktan korkan hükümet, taksitli satışları serbest bırakmaya karar verdi.
★ CHP'de "Ne yapalım" kavgası sürüyor. Genel Merkez hükümetin düşürülmesine grup ise Cumhurbaşkanı seçimine ağırlık verilmesini istiyor.
★ İstanbul Mercan'da bir hanı basan teröristler, han sahibini ve odabaşıyı öldürdü. Esenler Karakolu'nda bulunan siyasal suçluyu kurtarmak isteyen bir grup, polisle çatıştı. Siirt'in Kurtalan ilçesinde silahlı baskınla bir benzinciyi soyarak 70 bin lira alan dört polis tutuklandı.
★ İzmir'de öğrenciler jandarmayla çatıştı, iki ölü 16 yaralı var.
★ Bir ay önce güven oyu alamayarak düşürülen Japon Başbakanı Ohira'nın kalbi yeni seçim heyecanına dayanamadı ve genel seçimlere dokuz gün kala öldü.

13 HAZİRAN

★ Türkiye'nin her yerinde, 467 bin kişi üniversiteye giriş sınavına katıldı. İstanbul, Erzurum, İzmir ve Trabzon'da başkalarının yerine sınava girmeye kalkanlar yakalandı.
★ CHP gensoru ile hükümeti düşürmeye karar verdi. Genel Başkan Bülent Ecevit, "Hükümeti düşürmekle birşey kaybetmeyiz" dedi.
★ Başbakan Süleyman Demirel, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in hükümeti yıkma girişimlerine kızdı.
★ Yeni akaryakıt zammı yürürlüğe girdi. İstanbul'da normal benzin 43 lira, kalorifer yakıtı 18.50 lira, gazyağı 26 lira oldu.
★ İzmir İnciraltı Öğrenci Yurdu bahçesinde eğlenen bine yakın öğrenci, binanın arka tarafından gelen silah sesleriyle paniğe kapıldı. Silah sesleri üzerine güvenlik kuvvetleri de ateş açtı. Dört öğrenci kurşunla, bir öğrenci de panikte can verdi. Olayda 12 öğrenci yaralandı. Beşyüz kişi gözaltına alındı.
★ Erzurum'da rüşvet alırken yakalanan doktorun komployа uğradığını ileri süren 21 doktor görevlerinden istifa etti.

14 HAZİRAN

★ Pendik'teki Pen Otel'de elektrik kontağından yangın çıktı, dokuz kişi öldü.
★ İzmir'deki katliam, terörü hızlandırdı. Buca'da otobüsü durdurup iki öğrenciyi kurşuna dizdiler. CHP olayı soruşturmak için iki milletvekilini İzmir'e gönderdi. Diğer anarşik olaylarda yurtta yedi kişi can verdi.
★ CHP'nin vermeye hazırlandığı gensoruyu "Hükümet bunalımını hazırlamak" şeklinde niteleyen Başbakan Süleyman Demirel, Bülent Ecevit'i bozgunculuk yapmakla suçladı.
★ Pakistan'da bir camide uyuyan hacıların üzerine yıldırım düştü, 18 kişi öldü.

15 HAZİRAN

★ 15-16 Haziran olaylarının yıldönümünde olaylar çıktı. İstanbul Kartal'da askeri time ateş açıldı, bir asteğmenle bir er şehit oldu. İzmir'de olaylar devam ediyor. Bir polis memuru öldürüldü. Ankara'da polis otomobillerine ateş açıldı. Evine konan bombayı dışarı atmak isteyen muhtarın kolu koptu. Saruhanlı'da bir militan, iki ar-

Zeki Müren

kadaşını yaylım ateşine tutarak öldürdü.
★ İtalya'da bir Türk 600 milyonluk eroinle yakalandı.
★ Bursa'da beş kamyon dolusu kaçak floş ele geçirildi.
★ İran'da 16 kişi daha idam edildi.

16 HAZİRAN

★ İzmir'de üst üste iki kalp krizi geçiren ünlü ses sanatçısı Zeki Müren, koma halinde Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne kaldırıldı. Krize sanatçının Paris'te yaptırdığı estetik ameliyatın neden olduğu ve aşırı sıcakta güneşte duruşunun da bunu hızlandırdığı belirtildi.
★ Almanya'ya iltica etmek istevenlerin yüzde 60'ının Türk olduğu bildirildi.
★ Türk asıllı dokuz Bulgar Türkiye'ye iltica etti.
★ Anarşi yurtta 13 can daha aldı. İstanbul Kocasinan'da iki kardeş kurşuna dizildi. 15-16 Haziran olaylarının onuncu yıldönümü nedeniyle İstanbul, İzmir, Bursa ve Ankara'da olaylar oldu. İstanbul Suadiye'de bir market basıldı, iki kişi öldürüldü.
★ Ses sanatçısı Emel Sayın, ufak bir ameliyat geçirdiği İstanbul Güzelbahçe Kliniği'nde Selçuk Aslan'la evlendi.

17 HAZİRAN

★ Kalp krizi geçirdiği için İzmir'de tedavi altına alınan Zeki Müren'in vasiyetinin hazır olduğu avukatı tarafından açıklandı. 550 miiyon liralık servetin büyük bölümü ile "Müzik Akademisi" kurulacak.
★ AP'nin engellemesine rağmen, CHP Meclis'i topladı ve hükümet aleyhindeki gensorunun okunmasını sağladı. Önergede "Bu hükümet durdukça iç güvenlik yok oluyor" denildi.
★ Bakkalda alışveriş yaparken silahlı saldırıya uğrayan CHP Nevşehir İl Başkanı öldürüldü. İstanbul 1 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi Başkanının otomobiline bomba kondu. Diyarbakır'da yasadışı örgüt adına dört polisle iki bekçinin milyonluk soygun yaptığı anlaşıldı. Fatsa'da meydana gelen üç ayrı olayda üç kişi öldürüldü.
★ Demeç veren Filistin Kurtuluş Örgütü temsilcisi Ebu Firas, "Türkiye'deki terörün arkasında İsrail var" dedi.

18 HAZİRAN

★ Öldürülen CHP Nevşehir İl Başkanının cenazesine silahlı saldırılar oldu. Beşi parlamenter dokuz kişi yaralandı. Vali, Başbakan Süleyman Demirel'den yardım isteyen CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in elinden telefonu kaparak "Olayları abartıyorlar" dedi. Şehirde üç saat sokağa çıkma yasağı konuldu. Kayseri'den gelen güvenlik kuvvetleri sükuneti sağladı.
★ İstanbul Akatlar'da iki kişiyi öldürenlerin idamı istendi. İstanbul'da iki ayrı olayda iki kişi öldürüldü. Siverek'in CHP'li Belediye Başkanı hayatını kaybetti. Akşehir Cezaevi'nde isyan çıktı, mahkumlar 11 gardiyanı rehin aldı.
★ Suriye'de bir Türk Lirası'na beş kuruş ödeniyor.

19 HAZİRAN

★ Batı Almanya, Türklere vize uygulamaya hazırlanıyor. Ankara, vize uygulamasının anlaşmalara aykırı olduğunu ve kabul edilemeyeceğini bildirdi.
★ Meclis toplanamayınca, gensoru ertelendi. AP, MSP ve MHP toplantıya katılmadı.
★ Başbakan Süleyman Demirel, MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan'la görüştü ve MSP'nin hükümeti sorumsuz desteklemeyi sürdüreceği açıklandı.
★ Yüzden fazla cinayetin sanığı olarak aranan THKP-C lideri Hasan Şensoy İstanbul'daki hücre evinde yakalandı.
★ CHP Nevşehir İl Başkanının cenazesi Ankara'da toprağa verildi. CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, cenazede slogan atanlara sinirlendi. Törene katılanlar taş yağmuruna tutuldu.
★ İstanbul Fındıkzade'de bir bakkal öldürüldü. İzmir'de İnciraltı olayları ile ilgili olarak bir asteğmenle yedi çavuş tutuklandı.

20 HAZİRAN

★ Bir demeç veren CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Nevşehir olaylarını anlattı.

Ahmet Muhip Dranas

Sanjay Gandi

★ PTT de sendika grev, işveren lokavt kararı aldı. Grev önce telefon tesislerinde başlayacak.
★ Berlin'de 21 Türk'ün kurduğu bir soyguncu şebekesi yakalandı.
★ Afganistan Ulusal Basketbol Takımı Pakistan'a sığındı.

21 HAZİRAN

★ Türkiye'yi barbarlıkla suçlayan İngilizler bir Türk gencini cezaevinde yaktılar. Hırsızlık iddiası ile tutuklanan 23 yaşındaki Ersin Musa'yı gardiyanların teşvikiyle iki İngiliz ateşe verdi.
★ Gemi- İş Sendikası yönetim kurulu üyesi öldürüldü.
★ Londra'da 80 yaşındaki milyarder sosyete dulu Sally Lipman, 28 yaşındaki Yunanlı Yianis Touzos'la evlendi.
★ Şair ve tiyatro yazarı Ahmet Muhip Dranas Ankara'da öldü.

22 HAZİRAN

★ CHP Beyoğlu ilçe başkanı da olan İstanbul Belediye Başkan Yardımcısı Bülent Demir, babasının dükkanı önünde saldırıya uğrayarak öldürüldü. Cinayeti, "Müslüman Kardeşler Birliği" adlı bir sağ örgüt üstlendi.
★ Başbakan Süleyman Demirel, konut seferberliği çağrısı yaptı.
★ Emekli ikramiyesine mahsuben, memurlara ev verileceği bildirildi. On yılını dolduran memura, emekli ikramiyesine karşılık yapı kredisi açılacak ve kira derdiyle bunalan memura böylece umut doğacak.
★ Irak'ta 15 kadın milletvekili Meclise girdi. BAAS Partisi'nin kesin üstünlüğü ile sonuçlanan seçimler sonucu oluşan 250 üyeli Meclis, Irak Devrim Konseyi'nin görevlerini paylaşacak.

23 HAZİRAN

★ Hükümetin kaderini belirleyecek olan MSP- AP görüşmesi beş saat sürdü. Görüşmeden sonra konuşan Necmettin Erbakan "Maksat hasıl oldu" dedi.
★ CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, "Hükümeti mutlaka düşüreceğiz" dedi. İzmir milletvekili Akın Simav tekrar CHP'ye girdi.
★Hindistan Başbakanı İndra Gandi'nin oğlu Sanjay Gandi, uçak kazasında öldü.
★ İstanbul'da onbeşer dakika ara ile üç fabrika saldırıya uğradı bir kişi öldü. Şişli'de bir polis ekibi pusuya düşürülüp tarandı bir polis canverdi. Yurdun çeşitli yerlerindeki anarşik olaylarda 12 kişi hayatını kaybetti. Van Cezaevi'nde çıkan isyan güçlükle bastırıldı. Kayseri CHP İl Başkanının katil sanığı, polisin elinden gözü bağlı olduğu halde kaçtı.
★ Adana Sıkıyönetim Komutanı, Adana Cezaevi'nde sağ- sol bölünmesi olduğunu açıkladı.

24 HAZİRAN

★ Meclis'te CHP'nin gensoru önergesi gündeme alını. Gensoruya CHP ile beraber AP, MSP ve MHP de olumlu oy verdiler. Başbakan Süleyman Demirel, "Hükümetinizi neye bıraktınız? Meclis sizi düşürmedi kil. Yüreğiniz varsa gelin millete gidelim" dedi. Görüşmeler sırasında CHP'li Altan Öymen, Demirel'e "Yalancı" diye bağırınca oturum elektriklendi ve on dakika tatil edildi.
★ İstanbul'da MHP Gaziosmanpaşa İlçe Başkanı Ali Rıza Altınok, karısı ve kızı ile birlikte evinde öldürüldü. Saldırganların, biri kız dört kişi oldukları saptandı.
★ Ankara terminalinde çuval içinde bir kadın cesedi bulundu.
★ Almanya ilticaisteklerini çevirmeye başladı.

25 HAZİRAN

★ NATO Bakanlar Konseyi Ankara'da toplandı. Toplantıda, Yunanistan'ın NATO'ya dönüşü karara bağlanacak.
★ CHP grubunda, 265 üyeden 137'sinin katıldığı oylamayla, Millet Meclisi Başkanı Cahit Karakaş, Cumhurbaşkanı adaylığına seçildi.
★ Almanya Türklere vize uygulamaya başlayacağını resmen açıkladı.
★ İstanbul Okmeydanı'nda bir polis, Dördüncü Levent'te bir öğretmen öldürüldü. Küçükçekmece'de antrenman yapan futbolcular tarandı, dört kişi yaralandı.
★ DİSK Genel Kurul toplantısındaBaştürk "Savaşıyoruz ve gelişiyoruz" dedi.

26 HAZİRAN

★ Ankara'daki NATO Bakanlar Konseyi toplantısı sona erdi. Avrupa'ya uzun menzilli silahlar yerleştirilecek.
★ Almanların Türklere uygulayacağı vize kararı tepkiyle karşılandı.
★ Millet Meclisi Başkanı Cahit Karakaş, kesin destek sağlayamadığı takdirde Cumhurbaşkanlığı adaylığından çekileceğini bildirdi.
★ Balıkesir'de yolcu treni traktörü biçti, 13 kişi canverdi.
★ İstanbul Fatih'te bir muhtar kurşuna dizildi. Acıbadem'de bir öğrenci öldürüldü. Kırşehir'de slogan atma yüzünden çıkan tartışmada bir ölü, üç yaralı var. Şehirde sokağa çıkma yasağı kondu. Siverek'in CHP'li Belediye Başkanı'nın katil zanlısı ölü bulundu. Ankara'da işe gidenler silahla tarandı, bir işçi öldü.

27 HAZİRAN

★ Adana Cezaevi'nden sokağa 150 metrelik bir tünel kazan 16 solcu hükümlü kaçtı. Hükümlüler kaçarken çıkan çatışmada üç kişi öldü, bir hükümlü de tünelde cereyana kapıldı. Solcuların kaçtığı duyulunca, sağcılar cezaevinde isyan ve yangın çıkardı.
★ İstanbul Zeytinburnu'nda iki ceset bulundu. Gerilla düğümüyle boğularak öldürülmüş iki gencin üzerinde, "Gaziosmanpaşa'nın hesabı soruldu" yazılı kağıt bulundu. Diğer olaylarda üç kişi öldürüldü.
★ Danıştay madenlerin özel sektöre devrini durdurdu.

28 HAZİRAN

★ MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan "Onarım hükümeti"nden söz ederek CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'e yeniden ümit verdi. Ecevit ve Erbakan'ın yeni hükümet için prensipte anlaştıkları bildirildi.
★ Güvenlik kuvvetleri, Adana Cezaevi'ne zorla girdi. Çevre mahallelerden güvenlik kuvvetlerinin üzerine ateş açıldı. Mahkumlar sayım sırasında koğuş değiştirerek eksik olanların ortaya çıkmasını önlemeye çalıştılar. Cezaevi yöneticileri kaçanların kimliklerini saptayamıyor.
★ İstanbul Esenler'de bir yağlıboyacının cesedi bulundu. Üç Apo'cu kurşuna dizildi. CHP Urfa milletvekili Mustafa Kılıç'ın yeğeni öldürüldü.
★ Münih Belediye Başkanı, Türklere vize konulmasına karşı çıktı.
★ Suriye Devlet Başkanı Hafız Esat bir suikastten kurtuldu.
★ Başbakan Süleyman Demirel, PTT zamlarını durdurdu.

29 HAZİRAN

★ İran'ın devrik Şahı Rıza Pehlevi Kahire'de ölüm döşeğinde. Amerika ve Fransa'dan bir grup doktor Mısır'a çağrıldı.
★ Tokat'ta dört PTT'ci kurşuna dizildi. Saldırganlar iki kamyonu durdurup PTT işçilerini ve şoförleri indirdiler, daha sonra yaylım ateş açtılar.
★ DİSK Genel Kurulunda yapılan oylama sonunda, Genel Merkezin Ankara'ya taşınması kabul edilince, Genel Başkan Abdullah Baştürk toplantıyı terketti.
★ Milyonluk petrol kuleleri çürüyor. TPAO elindeki 38 petrol kulesinin azlığından yakınırken, Aksaray'daki depoda sekiz petrol kulesi kaderine terkedildi.

30 HAZİRAN

★ Millet Meclisi'nde gensoru görüşmelerinden önce Başbakan Süleyman Demirel bir önerge vererek güven oyu istedi. MSP'nin kırmızı oy vereceği açıklandı.
★ Farah Pehlevi, kocası devrik İran Şahı Rıza Pehlevi'nin hayatından ümidini kesti. Eski Şah ameliyat edildi.
★ Abdullah Baştürk tekrar DİSK Genel Başkanı seçildi.
★ İstanbul Kanarya'da iki ceset bulundu. Tozkoparan'da siyasi şubede görevli bir polis öldürüldü. Beyoğlu'nda ise, bir kuyumcudan silahlı dört kişi on milyon liralık altın alıp kaçtı. Suluova'da iki kardeş onar dakika ara ile kurşuna dizildi.
★ İzlanda Tiyatro Genel Müdürü Bayan Finnbogadottir Devlet Başkanı seçildi.
★ Mısır'da bir kadın altız doğurdu.

1980

TEMMUZ

1 TEMMUZ

★ Bağımsız milletvekillerinden Mete Tan ve Güneş Öngüt CHP'ye girdi.
★ Sivas'ta güvenlik kuvvetleriyle bir grup arasındaki silahlı çatışmada bir kişi öldü, biri polis yedi kişi yaralandı. Şehirde sokağa çıkma yasağı konuldu. Adana'da bir doktor öldürüldü. Mersin CHP İl Başkanına ateş açıldı iki kişi öldü. Prof. Necmettin Bulut'un katil zanlısı Trabzon'da tuvaletten kaçtı.
★ Avrupa Ekonomik Topluluğu, Türkiye'ye bir milyon dolar yardım yapmaya karar verdi.
★ Katil Sampson gene sahnede. Yüzlerce kişinin kanına giren EOKA'cının Türklere karşı suikast yapan Ermeni örgütlere harekat planları hazırladığı belirlendi.

2 TEMMUZ

★ Başbakan Süleyman Demirel, Meclis'ten 214 ret oyuna karşı 227 oyla güven oyu aldı. MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan önce CHP'ye süre tanıdı. Ancak CHP Erbakan'ın isteklerine "Hayır" deyince, partisi hükümete beyaz oy verdi. CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, "Hiç olmazsa MSP'nin belirsiz durumu belirginlik kazandı" dedi.
★ Sivas'tan sonra Çorum'da da sokağa çıkma yasağı konuldu. Halk korku dolu bekleyiş içinde. Sivas'ta alevilerin oturduğu mahallede gece karakol basan teröristler bir bekçiyi öldürdü. Polis aracı kurşun yağmuruna tutuldu. Doktorların hastaya gidemediği şehirde, hastanenin yiyecek ihtiyacı bir manav dükkanından sağlandı. Çorum'da sabaha kadar çatışmalar oldu. Üç kişi öldü, 11 kişi yaralandı. Alevi ve sünniler semtlerinde barikatlar kurdu. Amasya'dan askeri birlikler sevkedildi.
★ Tunceli'nin Pertek ilçesi Pınarlı köyü muhtarı öldürülünce, kaymakam ilçede sokağa çıkma yasağı ilan etti. Batman'da bir polis Fatsa'da bir astsubay öldürüldü.
★ Farah, hayatından ümit kesilen eşi eski İran Şahı'nın yanından ayrılmıyor.
★ Enver Sedat'a başarısız bir darbe girişiminde bulunuldu.
★ Ünlü ressam Cezanne'ın bir tablosu Londra'da 96 milyon liraya satıldı.

3 TEMMUZ

★ Gensoru sonrası açıklama yapan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, MSP'nin "İlle de Erbakan Basbakan" diye tutturduğunu bildirdi.
★ Sivas ve Çorum'da sokağa çıkma yasağı kaldırıldı. Çorum'da vilayet binası kurşunlandı. Fatsa ve Çamaş'ta halk, sokağa çıkma yasağı olmadığı halde evinden çıkamıyor. Vakfıkebir'de CHP ilçe sekreterinin yazıhanesi silahla tarandı. Diyarbakır'da banka soyan teröristler iki milyonla kaçtı.
★ Çin, Vietnam'da bir eyaleti topa tuttu. Vietnam Çin birliklerinin "Vur- Kaç" taktiğiyle saldırıldığını öne sürdü.'
★ Polonya'da ete zam yapılınca olaylar çıktı. Halk zammı protesto etti.

4 TEMMUZ

★ Çorum ateşe verildi. Sağ ve sol teröristler, günlerdir gergin havanın hüküm sürdüğü şehirde mezhep ayrılıklarını körükleyip halkı birbirine düşürdüler. Cuma namazının kılındığı Ulucami'de hoca vaaz verirken bir genç "Alaaddin Camii'ni yaktılar" deyince halk sokağa döküldü. Sokak çatışmaları oldu. Silahlı ve sopalı gruplar şehre yayıldı, işyerleri yağmalandı. Çorum'la bir ara bağlantı kesildi. Şehre askeri birlikler getirildi. Olaylarda beş kişi öldü, 30 kişi yaralandı. Sokağa çıkma yasağı tekrar kondu.
★ İstanbul'da dört kişi öldürüldü. Adana'da silahlı saldırıya uğrayan bir lise müdürü can verdi.
★ Bağımsız milletvekillerinden Hilmi İşgüzar, Tuncay Mataracı ve Hasan Korkut, CHP'ye girdi. Bu parlamenterlere tepki gösteren Yılmaz Balta, Mehmet Balta ve Sami Kumbasar CHP'den istifa ettiler.
★ Amerikan Senatosu'nda Başbakan Süleyman Demirel'in U-2 casus uçaklarının Türkiye'de uçmasına Sovyetler'in onayını almadan izin vereceğinin açıklanması üzerine konuşan Demirel, "Aksi halde hükümranlığımız zedelenir" dedi.
★ Eski İran Şahı Rıza Pehlevi'nin mezarı Kahire'de hazırlanıyor.

5 TEMMUZ

★ Çorum'da korkulu bir bekleyiş başladı. Toplu katliam söylentileri artıyor. Ölü sayısı 15'e çıktı. 80 bin kişi dört gündür, eli tetikte ve uykusuz bekliyor. Bir çukurda kurşunlanmış yedi kişinin cesedi bulununca gerginlik yeniden arttı. Barikatların bilgili kişiler tarafından kurulduğu ve kolayca sökülemediği bildirildi.

★ İstanbul'da terör dört can aldı. Fatih'te Mermerci Lisesi Müdür Muavini, Çağlayan'da bir kahvenin taranması sonucu bir genç, Kocamustafapaşa'da bir mağaza sahibi ile mağaza bekçisi öldürüldü. Yurdun çeşitli yerlerinde 6 kişi hayatını kaybetti.

★ Eski İran Şahı Rıza Pehlevi tekrar ameliyat edildi. Artık İlaç ve serum işe yaramıyor. Resmi açıklama yapılmadı.

★ AP Denizli milletvekili Ahmet Hamdi Sancar kalp krizinden Ankara'da öldü.

6 TEMMUZ

★ Çorum'da biri kadın beş ceset bulundu. Böylece ölü sayısı 20'ye yükseldi. Korkudan mahalle dışına çıkamayanlar ölülerini de alamıyorlar. Öldürülenler n gözlerinin oyulduğu, işkence gördüğü anlaşıldı.

★ Anarşi yurtta dört can aldı. İskenderun'da işçi otobüsü tarandı. Eskişehir'de bisik etli bir genç arkasından vuruldu.

★ Eski İran Şahı Rıza Pehlevi komadan çıkamıyor.

★ Fransa'nın Savoie bölgesindeki Modane ile İtalya'nın Pilmont bölgesindeki Bardonneche'yi birbirine bağlayan 12.8 kilometre uzunluğunda Avrupa'nın en uzun tüneli açıldı.

7 TEMMUZ

★ Çorum'da sokağa çıkma yasağının kalkmasına rağmen, barikatlar yerinde duruyor. Aleviler kendi mahallelerinden dışarı çıkamıyorlar. Kayıplar bulunamıyor. Ölü sayısı 23'e yükseldi.

★ İstanbul Beş ktaş'taki kanlı baskında üç kişi öldürüldü. Kapıları kırıp bir eve g ren sol teröristler, beş kişiy kurşuna dizdikten sonra içeri bir de bomba atıp kaçtılar. İki gümrük müdür muavinin canverdiğ olayda bir de teknisyen öldü. İki kişi ağır yaralandı. Sirkeci'de oto yedek parçacısına para istemeye g den teröristler dükkanda bulunan bir başkomiseri ve bir işçiyi öldürdüler. Yaralı olarak ele geçen İTÜ öğrencisi terörist hastanede canverdi. Diğer olaylarda İstanbul'da beş kişi, Gaziantep'de bir öğretmen, Adana'da bir genç, Elazığ'da bir genç kız öldü. İzmit'te bir polis şehit oldu.

★ İstanbul'da Garanti Bankası Kasımpaşa Şubesi, kapanıp görevli asker ayrıldıktan sonra gelen biri polis kıyafetli üç kişi, kasadaki 10 milyon lirayı alarak kaçtı.

★ Tahliyesine 2.5 yıl kalan Yılmaz Güney'in komünizm propagandası yapmaktan 40 yıl daha hapsi istendi.

★ Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil, Cumhurbaşkanlığı seçimi konusunda uzlaşma sağlamak için liderlerle görüşmeye CHP Genelbaşkanı Bülent Ecevit'ten başladı.

8 TEMMUZ

★ Fatsa'da "Nokta Operasyonu" düzenlendi. Mekanize birlikler ilçeyi kuşattı. Bir süreden beri "Yeni bir düzen" kurulduğu belirtilen Fatsa'da güvenlik kuvvetlerinin ve adliyenin görevini yapamadığı iddia edildi.

★ Çorum'dan göç başladı. Toplu katliam olacağı korkusu yüzünden halk şaşkınlık ve çaresizlik içinde.

★ İstanbul Karaköy'de trafiği kesen ve ellerindek uzun menzilli s lahlarla bir iş merkezini tarayan teröristler polisle çatıştı. Olayda bir polis yaralandı. Avcılar'da duvarlara slogan yazan terör stler bir eri şehit etti. Kale Kilit Fabrikası muhasebe müdürü Turgut Deniz ve fabrikanın iki yönetic si Bağcılar'da pusuya düşürülerek öldürüldü. Kasımpaşa'da bir dişçi, Ankara'da üç kişi, Malatya'da bir polis, Gaziantep'de CHP'li bir gömlekçi, Diyarbakır'da bir genç, Derik'te bir muhtar, Bafra'da biri öğretmen dört kişi, Konya Ereğlisi'nde bir gazeteci öldü.

9 TEMMUZ

★ Başbakan Süleyman Demirel bir açıklama yaparak, Fatsa'ya yasa götürüleceğ ni söyledi. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Perşembe'de komutanlarla bir toplantı yaptı. Mekanize birlikler Perşembede karargah kurdu.

★ Anarşi yurtta dokuz can daha aldı. Türkiye-Irak petrol boru hattında çıkan yangına giden jandarma ekib ne ateş açıldı. Devrilen araçta dört kişi yaralandı.

★ Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabr Çağlayangil, Cumhurbaşkanlığı seçim ne bir çözüm bulabilmek için Başbakan ve AP Genel Başkanı Süleyman Demirel le CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'i Çankaya Köşkü'nde buluşturdu.

★ CHP'de hesaplaşma başladı. Genel-

Başkan Bülent Ecevit konuşurken bazı karşıt görüşlüler grup toplantısını terketti.

★ İstanbul Belediye otobüs ücretlerine yüzde 100 zam yapıldı. Beş lira olan bilet ücretleri 10 liraya çıkarıldı.

10 TEMMUZ

★ CHP'deki hesaplaşma toplantısında konuşan Ali Topuz, "Ecevit'e güvenimi yitirdim" dedi.

★ Fatsa'da Belediye Başkanı hakkında soruşturma açıldı. Anayol dışındaki barikatlar kaldırıldı. Kaçırılan iki astsubayın serbest bırakıldığı bildirildi. Yıllık izindeki savcı göreve başladı.

★ Çorum'daki iki ceset daha bulundu ve ölü sayısı 26'ya yükseldi. Duruşmalar, yargıçların gelmesi üzerine başladı. 90 sanıktan 22'si tutuklandı.

★ İstanbul'da iki kişi öldürüldü. Bahçelievler Karakolu ve bir kahve tarandı, biri polis beş kişi yaralandı.

★ Irak savaş uçakları, İran'ın Kasr-ı Şirin'deki sınır karakollarını bombaladı.

11 TEMMUZ

★ Fatsa'da "Nokta Operasyonu" tamamlandı. Güvenlik kuvvetleri ilçeye hakim oldu. 200 kişi gözaltına alındı. Sabahın ilk ışıkları ile birlikte başlayan operasyonda Belediye Başkanı Fikri Sönmez ve Belediye'nin kurduğu Halk Komiteleri yöneticileri yakalandı. İlçede sokağa çıkma yasağı kondu. Barikatlar söküldü. Kent içi ulaşım sağlandı.

★ Zile'de bir yargıç kurşuna dizildi. İstanbul Fatih'te CHP eski ilçe başkanı, Bahçelievler'de eski CHP'li muhtarın oğlu, Yenibosna'da belediye tahsildarı, Gaziosmanpaşa'da bir genç öldürüldü. Küçükbakkalköy'de bir ceset bulundu. Türkiye-Irak petrol boru hattına yapılan sabotajı, "Irak Kurtuluşu İçin Devrimci Kuvvet" adlı örgüt üstlendi.

★ Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil, Cumhurbaşkanlığı seçimini kolaylaştırıcı bir yol bulunması için liderleri Çankaya Köşkü'nde yuvarlak masada buluşturdu. Toplantıya, Millet Meclisi Başkanı Cahit Karakaş da katıldı.

12 TEMMUZ

★ Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil, boş bulunan beş kontenjan senatörlüğüne Semih Sancar, Ferit Melen, Cevdet Menteş, Halûk Bayülken, ve Beyhan Cenkçi'yi atadı.

★ Bildiri yayınlayan Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil, liderler arasında uzlaşma sağlanamadığını bildirdi.

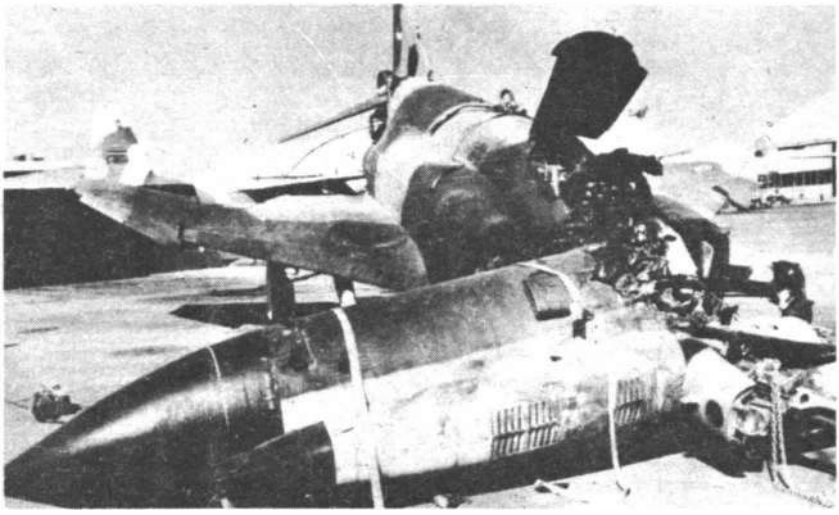

İran Irak savaşından bir görüntü

Hayri Dener

★ Fatsa'da kent içinde arananları polis eliyle koymuş gibi buldu. Güvenlik kuvvetlerine, yüzleri maskeli bazı gençlerin yardımcı olmaları dikkati çekti. Bu kişilerin kimlikleri açıklanmadı. Operasyona ormanlarda devam edildi. Bazı militanların çevre dağlara kaçtığı saptandı.

★ Tunceli'de bir polisle bekçi kurşuna dizildi.

★ İzmir'in Nif dağlarında başlayan son yılların en büyük orman yangını, İzmir'e doğru yayılıyor. Bölgedeki köyler boşaltıldı. Sabotaj olasılığı kesinlik kazanıyor.

13 TEMMUZ

★ İranlı iki subay Türkiye'ye sığındı. Hava Kuvvetleri'nde görevli iki subay helikopterleriyle Ağrı'ya gelerek Amerika'ya gitmek istediklerini bildirdiler. Sınırdan pasaportsuz geçen dört Afganlı ve iki İranlı da iltica isteminde bulundu.

★ Türk Lirası yeniden ayarlandı. Alman markı 44.75 lira, sterlin 185.17 lira oldu.

★ Eskişehir'de bir genç, Belediye otobüsünden indirilip öldürüldü.

★ Bostwana Devlet Başkanı, Seretse Khama 59 yaşında kanserden öldü.

★ Eski kontenjan senatörü, Ankara Fen Fakültesi kurucu üyesi Prof. Hayri Dener öldü.

14 TEMMUZ

★ Bir demeç veren CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit. "Yozgat, faşist işgali altındadır. Hükümet, sağın işgal ettiği yerleri kurtarılmış bölge saymıyor" dedi.

★ Üyelerine senetle para verdiği için MSP'nin 310 bin lirasına elkondu. MSP'nin 1975 yılı gelir ve giderlerinin de birbirini tutmadığı anlaşıldı.

★ Şirvan AP ilçe başkanı öldürüldü. İstanbul'da üzerine yaylım ateş açılan eczacı ağır yaralandı. Tekel Satış Deposu soyuldu. Tarsus'ta slogan yazma yüzünden iki fabrikanın işçileri çatıştı, 15 kişi yaralandı.

★ Milyarlık sahtekarlık, moda dünyasını sarstı. İtalya'da dünyaca ünlü firmaların sahtelerini yapan ve Avrupa'ya süren büyük bir şebeke ortaya çıkarıldı.

★ Hayvan yemi diye Türkiye'ye sokulan 80 milyon liralık iki vagon dolusu çocuk mamasına elkondu. Polis şebekeyi arıyor.

★ Kopenhag'da başlayan Kadınlar Konferansı'na Filistin Kurtuluş Örgütü adına gerilla Leyla Halit katılınca, Danimarka heyeti salonu terketti.

15 TEMMUZ

★ CHP İstanbul milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu, İstanbul Şişli'deki dükkanının önünde bir terörist tarafından öldürüldü. CHP Genelbaşkanı Bülent Ecevit, "Olay Türkiye'de parlamenter demokrasinin ağır tehlikeyle karşı karşıya olduğunu bütün vahametiyle ortaya koymuştur" dedi.

★ Fatsa'da maskeli dört muhbir tutuklandı. Polise yardımcı olduklarını öne sürenlerin, aranan sağcılar olduğu anlaşıldı.

★ Çorum olayları nedeniyle başlatılan operasyonlar sürerken, tutuklu sayısı 83'e yükseldi.

★ Gemlik gemisi Rodos'ta taşa tutuldu.

★ Gazeteci Jerfi Yener İzmir'de kalp krizinden öldü.

16 TEMMUZ

★ Bir milletvekilinin öldürülmesi parlamenterleri, telaşlandırdı. Meclis Başkanlık Divanı toplanarak bildiri yayınladı. CHP Genelbaşkanı Bülent Ecevit, TBMM'nin hükümeti işbaşından uzaklaştırıp yerine doğrudan doğruya hükümet kurmasını istedi. CHP lideri Demirel'i, "Kalbi taşlaşmış olmakla suçladı.

★ Gaziantep'de yedi kişi öldürüldü. Bir dolmuşu tarayan ve iki kişinin ölümüne neden olan teröristler, polisle çatışarak kaçtı. Sunarlı köyünde bir ailenin beş ferdi kurşuna dizildi. Murgul'da iki kişi öldü. Bursa'da iki ölü var. Samsun'da AP'li muhtar. Urfa'da CHP'li çiftçi, İzmir'de bir polis İstanbul'da bir tamirci hayatını kaybetti.

★ Inter-Continental Oteli, "Marmara Etap" oldu.

★ Askeri Yargıtay, Balgat katliamı sanıkları İsa Armağan ve Musa Pehlivanoğlu ile iki kişiyi öldürmekten sanık Necdet Adalı ve Kemal Ergün haklarında verilen idam cezalarını onayladı.

★ Eski İran Şahı Rıza Pehlevi'nin bacağından portakal büyüklüğünde bir ur çıkarıldı.

17 TEMMUZ

★ Yirmi yıldır görülmeyen sıcaklar Türkiye'yi sardı. Hava sıcaklığı Diyarbakır'da 48, Adana'da 40, Ankara'da 39, İstanbul'da 34 dereceye çıktı.

★ Gemlik Vapuru, Rodos'a yanaşırken gene olaylar çıktı. Halk polisle çatıştı, bir kişi öldü. Yüzden fazla yaralı var. Yunan muhalefet parti liderinin Rodos'a gelerek halkı Türkiye aleyhine kışkırtmaya çalıştığı öğrenildi.

★ Toprak Reformu Müsteşarlığı Daire Başkanı Ankara'da öldürüldü. Öldürülen Ebu Müslim Kocabay, son seçimde MHP adayıydı. İstanbul Sağmalcılar Cezaevi'nden üç tutuklu ip sarkıtıp kaçtı. Malatya'dan Adana'ya götürülen sol teröristi yolda arkadaşları kaçırdı. Minibüsün şoförü öldürüldü, biri asteğmen ve ikisi er beş kişi yaralandı. Kayseri'de bir avukat öldürüldü. İzmir'de biri ölü altı Apocu yakalandı.

★ AP Genelbaşkanı Süleyman Demirel "Demokratik otoriteyi faşizm saymak yanlıştır." dedi.

★ İran, beş Irak uçağı düşürdü.

★ Gümrükte bir yolsuzluk daha ortaya çıkarıldı. 34 milyon liralık kimyasal maddelerin 818 bin lira olarak gösterildiği anlaşıldı.

18 TEMMUZ

★ Cenazesi devlet töreniyle kaldırılan CHP İstanbul milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu'nun İstanbul'daki cenaze törenine yalnızca bir bakan katıldı. Sol partiler MHP törene temsilci gönderdiği için cenazeye gelmediler. Cenaze töreni için Şişli-Taksim ve Mecidiyeköy yollarında geliş-geçiş yasaklandı.

★ Mardin Sıkıyönetim Kurmay Başkanı'nın makam otomobili tarandı. Çatışmada üç er yaralandı. Apocu oldukları sanılan iki teröristi öldürüldü. İstanbul'da bir tüpgaz bayii ile bir nalbur, Malatya'da üç kişi, Ankara'da Alparslan Türkeş'in koruma polisi yanındaki arkadaşı, biri kadın iki kişi hayatını kaybetti.

★ Gemlik gamisini bahane eden gruplar Rodos'ta terör yarattı. Ada savaş yerine döndü. Köy ve kentleri saran çatışmalarda bir kişi öldü. Yaralı sayısı yüksek. Dükkanlar ve fırınlar açılmadı. 45 bin turist Rodos'u terkediyor.

★ CHP, İçişleri Bakanı hakkında gensoru önergesi verdi.

★ Bolivya'da 189. darbe gerçekleştirildi. Ordu, kadın Devlet Başkanı Lidia Gueiler'i devirdi. Bayan Gueiler ve 17 hükümet üyesi tutuklandı.

★ Eski İran Başbakanı Bahtiyar, Fransa'da bir suikastten kurtuldu.

Nihat Erim

19 TEMMUZ

★ Eski Başbakanlardan Prof. Nihat Erim, İstanbul Dragos'ta, pusu kuran teröristler tarafından öldürüldü. Cinayeti üzerine alan dört Dev-Sol militanı bir otomobille kaçtı. Erim'in cesedi üzerine, "Gün Sazak'ın cezasını verdik. Şimdi Erim'in cezasını veriyoruz" yazılı mesaj bıraktılar. Olayda Erim'in koruma polisi Ali Kartal da canverdi. Ankara'da olağanüstü toplantılar yapıldı. İstanbul'da olağanüstü önlemler alındı.

★ Kayseri'de bir mühendis Tokat'ta soyulan kamyondaki bir şahıs, Antakya'da bir taksi şoförü, İstanbul'da değişik semtlerde üç kişi öldürüldü. Tunceli'de Pol-Der'li polisle bir bekçiyi öldürenleri, Pol-Bir'li iki polisin vurduğu iddia edildi.

★ İran'da isyan büyüyor. Geçen hafta darbe girişiminde bulunanların 800'ü yakalandı, 300'ü kurşuna dizildi.

★ Güneydoğu'da gölet ve su sarnıçları kurudu. Bir teneke su 50 liraya satılıyor. Köylüler, hayvanları ile göç ediyor.

★ Amerikalıların ve bazı ülkelerin katılmadığı Moskova Olimpiyatları büyük törenlerle başladı.

20 TEMMUZ

★ Prof. Nihat Erim'in katilleriyle ilgili olarak çok önemli ipuçları elde edildi. Katillerin eşkalleri belirlendi. Katillerin bindiği otomobilin üç gün önce gaspedildiği şoförüne "Arabanı bir faşistin katledileceği eylemde kullanacağız" denildiği ortaya çıkarıldı.
★ Sabah Prof. Nihat Erim'i öldüren teröristler, gece de duvarlara "Erim'i cezalandırdık" diye yazılar yazdılar. Dev-Sol militanları, kendilerine engel olmak isteyen güvenlik kuvvetleriyle silahlı çatışmaya girdiler. Küçükyalı'da Fikirtepe Eğitim Enstitüsü Müdür Muavini öldürüldü. Fatih'te, işkence yapıldıktan sonra beynine kurşun sıkılmış bir ceset bulundu.
★ Sunday Times "Türkiye'de terörü Sovyetler'in kışkırttığını" ileri süren bir yazı yayınladı. Yunan gazetesi To Vima ise, "Türkiye'de askeri darbeden korkuluyor" diye yazdı.
★ Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren "Silahlı Kuvvetler olarak, bu ülkeyi başkalarına çiğnetmeyeceğiz. Vatana ihanet edenlerin cezası yakında verilecektir" dedi.
★ Urfa'ya bağlı Hilvan ilçesinin Perro köyünde, kan davası ve arazi anlaşmazlığı yüzünden kan döküldü. Aşiret mensupları otomatik silahlarla çatıştı, 15 kişi öldü. İzol aşiretinden iki grup arasındaki çatışmada ölenlerin altısı kadın. Dördü ağır yedi de yaralı var.
★ İran'da beş darbeci subay idam edildi.

21 TEMMUZ

★ Prof. Nihat Erim'i öldüren Dev-Sol örgütlenmesine ve eylemlerine katılan herkes toplanıyor. Olaya katılan kadın militanın saçlarını bir gün önce yaptırmış olması dikkati çekti. Polis kuaförlerden yardım istedi.
★ Erim'in ölüm fermanını verenler öldürüldü. Dev-Sol merkez komitesinin iki üyesi, yeni bir eyleme hazırlanıyorlardı. Sarıyer'de bir minibüs tarandı, şoför öldü. Şehremini'nde bir genç hayatını kaybetti. Mecidiyeköy ve Kasımpaşa'da tehdit edilen kahveciler dükkanlarını kapattı.
★ İçişleri Bakanı Mustafa Gülcigil görevinden istifa edince, CHP'nin verdiği gensoru önergesi düştü.
★ Çanakkale milletvekili Nihat Akay AP'den istifa etti.
★ Siirt'in Pervari ilçesine bağlı Kocaçavuş köyünde iki aile arasında toprak sulama sırası yüzünden çıkan silahlı çatışmada beş kişi öldü. üç kişi de ağır yaralandı.
★ Parti liderlerine mektup gönderen Başbakan Süleyman Demirel, "Olağanüstü hal" yasasının çıkmasını istedi.
★ Hilvan'ın Perro köyünde kan davasından ölenlerin sayısı 27'ye çıktı. Kan davasına, iki kız kardeş arasındaki miras çekişmesinin yol açtığı anlaşıldı. Geçen yıl gene aynı nedenle çıkan çatışmada 12 kişi ölmüştü.
★ Suriye'nin eski başbakanlarından Selahattin El-Bitar Paris'te öldürüldü.

22 TEMMUZ

★ Maden-İş Genelbaşkanı Kemal Türkler, sabah evinin önünde bindiği otomobilin içinde beş kişi tarafından tabancayla öldürüldü. Cinayeti, "Türk Müslüman İntikamcılar Birliği" adlı bir kuruluş üstlendi.
★ Prof. Nihat Erim'in cenazesi, İstanbul'da devlet töreniyle toprağa verildi. Cenaze namazını kıldıran imam liderlere 'Sizi düşünceye davet ediyorum" dedi. Cenazede Başbakan Süleyman Demirel ve CHP Genelbaşkanı Bülent Ecevit de hazır bulundu.
★ İstanbul'da bir polis, bir gazeteci ve kasap öldürüldü. Mersin, Gaziantep, ve Trabzon'daki olaylarda birer ölü var.
★ CHP Genelbaşkanı Bülent Ecevit, "Parlamentodaki güçlerin siyasal mütareke yapması şart" dedi.

23 TEMMUZ

★ Kemal Türkler'in öldürülmesini protesto için DİSK işçileri direniş yaptı, halk perişan oldu. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı, çalışmayan işçinin yerine derhal yenisinin alınacağını açıklayınca, belediye otobüsleri çalışmaya başladı. İzmir'de direnişe, Türk-İş'e bağlı sendikaların işçileri de katıldı.
★ İstanbul'da biri toplum polisi üç kişi öldürüldü. Karakoçan'da bir komiser, Ordu'da bir genç, Samsun'da bir protezci, Malatya'da CHP'li bir terziyle Adana'da bir MHP'li öldürüldü.
★ TBMM'de liderler birbirlerini karşılıklı suçladılar. CHP Genelbaşkanı Bülent Ecevit Devlet Güvenlik Mahkemeleriyle Olağanüstü Hal yasalarına karşı olduklarını tekrarladı. AP Genelbaşkanı ve Başbakan Süleyman Demirel ise "Demokratik otoritenin kuvvetlendirilmesini" istedi.
★ Tahran Elçiliğimiz yakınında bomba patladı. Olayda altı kişi öldü, yüz yaralı var.
★ İstanbul Gazeteciler Cemiyeti, demokratik rejimi yıkma girişimleri nedeniyle bu yıl Basın Bayramı'nın kutlanmayacağını açıkladı.
★ İsrail Kudüs'ü başkent yaptığını açıkladı.

24 TEMMUZ

★ Kemal Türkler'in tabutu, DİSK Genel Merkezi'nde katafalka konuldu ve onbinlerce işçi önünden geçerek son saygı görevini yaptı.
★ Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil'in yemeğinde buluşan AP ve CHP Genelbaşkanları, beş anarşi yasasında anlaştılar. Sıkıyönetim komutanlarının yetkileri yeniden düzenlenecek.
★ Üç büyük dinin kutsal merkezi Kudüs'ün İsrail tarafından başkent yapılması, İslam dünyasında şiddetle kınandı. Başbakan Süleyman Demirel "İsrail'in yaptığı emrivakiyi Türkiye kabul edemez" dedi.
★ Dördüncü kalp krizine yenik düşen ünlü İngiliz sinema oyuncusu Peter Sellers, 54 yaşında Londra'da öldü.

Peter Sellers

25 TEMMUZ

★ Kemal Türkler, çok kalabalık bir işçi topluluğunun katıldığı törenle toprağa verildi. Helikopterler cenaze kortejini havadan izledi. Güvenlik kuvvetleri İstanbul'da olağanüstü önlemler aldı. Olay çıkmadı. Ancak bazı gruplar slogan attı.
★ İstanbul'da bir polis öldürüldü. Kocamustafapaşa'da bir eve yapılan baskında 16 tabanca ve üç bomba ele geçirildi. Ankara'da bir doktoru öldüren ve kaçarken polisle çatışan iki teröristten biri yakalandı.
★ Beş anarşi yasasının çıkarılmasında AP ile anlaşan CHP lideri Bülent Ecevit, "Diyalogumuz sürecek" dedi. Başbakan Süleyman Demirel sonuçlardan memnun olduğunu söyledi.
★ Ankara Üniversitesi Senatosu, liderleri ve tüm kuruluşları işbirliğine çağırdı.
★ Sovyetlere göre Türkiye'de anarşiyi Amerika körüklüyor
★ Aklı başında İsrailliler bile, kutsal Kudüs'ün İsrail başkenti yapılmasına karşı çıktı. Avrupa ülkeleri, İsrail'in Birleşmiş Milletler kararlarına aykırı tutumunu kınadı. Mısır, Kudüs'teki elçisini geri çekti.
★ Gaziantep'te bağırsak enfeksiyonundan ölenlerin sayısı 13'e yükseldi.

26 TEMMUZ

★ Anarşi yurtta dokuz cana daha kıydı. Elli bin lira için yaşlı bir doktoru kurşuna dizdiler. Dr. Necati Çimen, bir süre Adnan Menderes'in de doktorluğunu yapmıştı. İstanbul'da bir bakkal dükkanını kapatırken, bir fırının şoförü ile muavini uyurken öldürüldü.
★ Moşe Dayan da Kudüs'ün başkent yapılmasına karşı çıktı.
★ Başbakan Süleyman Demirel komutanlarla dış politika toplantısı yaptı.
★ Güney Kore'de 173 kişi sellerden öldü.

27 TEMMUZ

★ Eski İran Şahı, Rıza Pehlevi Kahire'de öldü. Kanser, pankreas, safra kesesi, tümör derken gece 40 dereceye yükselen ateş, 61 yaşındaki Şahın komaya girmesine neden oldu.
★ Dosyaların TBMM 'ye sevkedildiği günün gecesi, idamlık iki sağ terörist Ankara'da Mamak Askeri Cezaevi'nden kaçtılar. İdamlıkları ihbar edene 100 bin lira ödül verilecek. Yapılan incelemede, iki teröristin kaldıkları hücrenin tavanını delerek kaçtıkları anlaşıldı.
17 görevli hakkında soruşturma açıldı.
★ Bağırsak enfeksiyonu Erzurum'a sıçradı. Güneydoğu'da kontrol altına alınan hastalık diğer bölgelerde yayılıyor.
★ Almanya'nın aldığı önlemlere rağmen, son bir ayda 15 bin Türk siyasal sığınma isteminde bulundu.

28 TEMMUZ

★ Cezaevlerinden kaçanlara engel olunamıyor. Sivas'ta ikisi 45 yıla hükümlü sivasal mahkum olan beş kişi kaçtı. Niğde'de 12 Mart hükümlüsü 28 kişinin kaçışı son anda önlendi. Ankara'da Mamak Askeri Cezaevi'nden kaçan idam hükümlülerinin, deldikleri tavanı çimentoyla yeniden onardıkları anlaşıldı. Sivas'tan kaçan hükümlülerin gardiyan elbiseleri giydikleri ortaya çıkarıldı. Niğde Cezaevi'nde aralarında Ertuğrul Kürklü'nün de bulunduğu 28 hükümlünün kazdığı 2 metre genişlikteki tünel, 50 metreye varınca farkedildi. Keskin Cezaevi ateşe verildi, çıkan isyan altı saat sürdü.

★ CHP hükümeti devirmeye kesin karar ver-

di. CHP Genelbaşkanı Bülent Ecevit, Genel Yönetim Kurulu'ndan bu konuda formül istedi.

★ Anarşi yurtta dokuz can aldı. İstanbul'da Fatih ve Karagümrük'te iki kişi öldürüldü, bir bankanın Beyoğlu Balıkpazarı Şubesi soyuldu. Yozgat'ın Çayıralan ilçesinde olaylar üzerine sokağa çıkma yasağı konuldu.

29 TEMMUZ

★ Adana Sıkıyönetim Komutanı denetlemelerinden sonra verdiği raporda, "Adana Cezaevi'ni mahkumlar yönetiyor" dedi. Cezaevi Müdürü'nün görevi başına gidemediği açıklanan raporda "Gardiyanların ancak mahkumların izniyle içeri girebildiği" belirtildi. Anahtarının mahkumlarda bulunduğu cezaevinin bir koğuşunun yüzme havuzu haline getirildiği dışarıdan bazı kişilerin burada yüzdüğü saptandı.

★ Cezaevlerinde duvarlara afiş ve slogan asmak yasaklandı.

★ İstanbul'da iki kişi öldürüldü. Mardin-Midyat yolunda soyguncularla jandarma çatıştı, iki er şehit oldu. Hasankeyf CHP'li Belediye Başkanı, makam şoförü ve belediye zabıta komiseri kaçırıldı.

★ İstanbul Üniversitesi, iki büyük partiye işbirliği çağrısı yaptı.

★ Eski İran Şahı Rıza Pehlevi, Kahire'de top atışları ile toprağa verildi. Törene Nikson ve batı ülkelerinin diplomatları katıldı.

30 TEMMUZ

★ Partilerarası komisyon, beş anaşi tasarısından ikisini çıkarmakta anlaştı. Yakalanan terörist derhal mahkum olacak.

★ İstanbul'da eski bir MİT mensubu öldürüldü. Kaçırılan Hasankeyf Belediye Başkanının şoförü ölü bulundu. Dörtyol Emniyet Amiri, makam otomobilinde öldürüldü.

★ Eski İran Şahının mirasının kavgası başladı. İran 56 milyar, ailesi 75 milyon dolar istiyor. İran hükümeti New York'ta bir bankaya başvurarak Şah'ın servetini geri almak istedi.

★ Alman polisi, Türkler'in haysiyetiyle oynamaya başladı. Frankfurt Havaalanı'na gelen yurttaşlarımız tek sıra haline sokulup hücrelerde sorguya götürülüyor.

31 TEMMUZ

★ Atina'da İdari Ataşe Galip Özmen ve kızı Neslihan Özmen, Ermeni tedhişçiler tarafından öldürüldü. Diplomatımız ve ailesinin otomobiline kurşun yağdıran tedhişçi Galip Özmen'in oğlu ve karısını da ağır yaraladı. Cinayeti, "Ermeni Kurtuluş Grubu" adlı örgüt üstlendi.

★ Bir savcının yatağında öldürülmesi üzerine Tunceli'de yargıç ve savcılar bildiri yayınlayarak can güvenliği sağlanamadığını bildirdiler, eylem çağrısında bulundular.

★ Teröristlerin Dere bucağında jandarma karakolunu basıp bir eri şehit etmelerinden sonra, Tunceli'de askeri operasyon sürüyor.

★ İstanbul'da iki kuyumcuyu basan silahlı teröristler, 15 milyonluk soygun yaparak kaçtılar. Militanları tedavi eden bir hemşire ele geçti. Bursa'da terör, bir günde beş cana kıydı. Diğer anarşik olaylarda, Urfa, Gaziantep, Havza ve İstanbul'da altı kişi öldü.

★ İstanbul Bayrampaşa Cezaevi'nde isyan çıktı. Jandarmalarla hükümlüler arasında silahlı çatışma oldu. İsyan gece geç saatte bastırıldı.

★ CHP bildiri yayınlayarak hükümetin sıkıyönetimi kasıtlı olarak yanılttığını ileri sürdü. Başbakan Süleyman Demirel, CHP bildirisi için, "Çılgınlık bu, orduyu rahat bıraksınlar, ne söylemek istiyorlarsa, açık söylesinler" dedi.

★ Diyarbakır'da işçi kamyonu uçuruma yuvarlandı 14 kişi öldü. Kazada ayrıca 21'i ağır 27 kişi yaralandı. Korkunç kaza sonucu Karakaya Baraj inşaatı çalışmalarına ara verildi.

1980

AĞUSTOS

1 AĞUSTOS

★ Başbakan Süleyman Demirel, "Atina'da dökülen kan yerde kalmayacak" dedi. Babası gözlerinin önünde öldürülen Kaan Özmen, "Bir gün öcümü alacağım" şeklinde konuştu. Atina cinayeti, Yunan hükümetini güç durumda bıraktı. Türkiye, katillerin bir an önce bulunmasını istedi.

★ Anarşi yurtta bir günde 21 can aldı. Fatsa'da iki kardeşle bir bakkal öldürüldü. Ordu'nun Aybastı ilçesinde üç kişi silahlı saldırı sonucu hayatını kaybetti. Kahramaraş'ta bir muhtarla arkadaşı kurşuna dizildi. Bursa'da iki kişi can verdi. Adana'da polis otosu kurşunlandı, bir polis şehit edildi.

★ İzmit'te bir saatlik yağmur, su baskınına neden oldu. İstanbul- Ankara yolu bir saat trafiğe kapandı, yüzlerce ev ve dükkan oturulmaz duruma geldi.

★ İstanbul sosyetesinin yakından tanıdığı Kadın ve Doğum Hastalıkları Mütehassısı Dr. Asım Onur 82 yaşında öldü.

2 AĞUSTOS

★ Başbakan Süleyman Demirel, "Vatana ve cumhuriyete karşı eylemli bir kalkışma var" dedi ve ekledi: "Mücadele, devleti savunma mücadelesidir".

★ CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, "Başbakan CHP'yi ordu ile karşı karşıya getirmek istiyor" dedi.

★ Suriye'den kaçan Yahudi ve Ermeniler, Türkiye'ye sığındı. Sınırı, ölümü göze alıp geçenler, "Türkiye bizi iade ederse, toplu halde intihar ederiz" dediler.

★ Anarşi, 18 kişinin daha hayatına maloldu. İstanbul Bakırköy Parseller'de terziyi basan anarşistler yanlışlıkla arkadaşlarını vurdular.

★ Antakya'da kendisine izin verilmemesine sinirlenen polis, pavyon sahibiyle garsonu kurşuna dizdi.

★ İtalya'nın Bolonya Garı'nda büyük bir patlama oldu. 76 kişi can verdi. Olayda 200 kişi de ağır yaralandı. Patlamanın Neo- Faşistler tarafından düzenlendiği bildirildi.

3 AĞUSTOS

★ Sıkıyönetim Koordinasyon Kurulu toplantısında yeni önlemler araştırıldı. Devletin tüm olanakları, anarşiye karşı valilerin emrine verildi.

★ İstanbul'da iki kişi öldürüldü. Kozan Cezaevi müdürü kurşuna dizildi. Denizli'de 27 sağ görüşlü hükümlü cezaevinden kaçarken yakalandı. Ankara'da Mamak Askeri Cezaevi'nden iki idam hükümlüsünün kaçışıyla ilgili olarak 24 kişi gözaltına alındı.

★ Yunan gazeteleri Ermeniler tarafından öldürülen diplomatımız Galip Özmen'in MİT mensubu olduğu ileri sürüldü.

★ İtalya'da Bolonya Garı'ndaki patlamada ölenlerin sayısı 84'e yükseldi. İtalyan Başbakanı üzüntüden ağlarken, "Ülkenin en vahşi terör eylemi bu" dedi.

4 AĞUSTOS

★ Kudüs'ü başkent yaparak Müslüman ülkelerin öfkesini üstüne çeken İsrail, bu kere de aynı kentteki bir camiyi yıkmaya karar verdi. İsrail'in "Ağlama Duvarı"nı genişletmek için Mescid- ül Aksa Ömer Camii'ni yıkmaya çalışmasının "Cihat nedeni" sayılabileceği bildirildi. Alman gazeteleri bile "Bu karar, üçüncü dünya savaşına yol açar" diye yazdılar.

★ Dolar 80 lira oldu.

★ Anarşik olaylarda yurtta 17 kişi can verdi. Dev- Sol militanları İstanbul'da Hergün Gazetesi sahibinin yeğenleri, iki kardeşi öldürdü. Kartal eski CHP ilçe başkanı dükkanında kurşuna dizildi. Şişli otobüs durağında yolculara ateş açıldı, bir kişi öldü. Kayseri'de sol görüşlü üç işçi, teröristlerin açtığı ateşle canverdi. Ankara'da bir genç, Adana'da CHP il genel meclis üyesi ve bir arkadaşı hayatını kaybetti.

★ Bayındırlık Bakanlığı'nda yarım milyar liralık karne yolsuzluğu ortaya çıkarıldı. Bir müteahhidin, devlet ihalelerine sahte belgeyle girdiği anlaşıldı.

★ Paris'te Prades Film Festivali'nde, başrolünü Türkan Şoray'ın oynadığı "Hazal" filmi en iyi film seçildi.

5 AĞUSTOS

★ Times'e göre, Türkiye'de terör Kürt sorunundan kaynaklanıyor. Anarşi yurtta 13 can daha aldı. İstanbul'da bir nalbur öldürüldü, bir elektrikçi ölü bulundu. Eskişehir Ordu, Fatsa, Adana, Trabzon ve Havza'da birer kişi öldürüldü. Mardin'de Apocularla Kürdistan Ulusal Kurtuluşçular militanları çatıştı, üç kişi öldü.

★ Ermeniler Fransa'daki Lyon Konsolosluğumuzu bastı. İçeri giren ve kurşun yağdıran teröristler, dört kişiyi yaraladı. Yaralı bir diplomatımız karakola koşup yardım istedikten sonra Fransız polisi yardıma gelebildi.

★ Ermeni ve Kürt örgütleri, eylem birliğine karar verdi. "Ermeni Gizli Ordusu" adın-

Vehbi Koç

daki örgütle "Kürt İşçi Partisi" adındaki örgüt ortak bildiri yayınladı. Yunanistan'daki Ermeni gençlerin, Yunan subayları tarafından eğitildiğini saptadı.
★ The Times Dergisi Vehbi Koç'a "Türkiye'nin Ford'u" dedi.

6 AĞUSTOS

★ Anarşi yurtta sekiz can aldı. Ankara'da Hacı Ali Demirel'in dükkanı basıldı. Çankaya'daki dükkanı basan ve silahlarını çeken anarşistler içerdekilerin üzerlerinde, çekmecelerde ve kasalarda ne varsa alıp gittiler. İstanbul'da bir kabzımalla bir fırıncı öldürüldü. Bombalı pankartı indirmek isteyen komiser muavininin eli koptu. Tophane'de bir nakliye şirketi soyuldu.
★ Yüksek Hakimler Kurulu, bazı yargıçlar hakkında soruşturma açtı.
★ DİSK Başkanlar Konseyi daha da etkin mücadele kararı aldı.
★ CHP Maliye Bakanı İsmet Sezgin hakkında gensoru önergesi verdi.

7 AĞUSTOS

★ Bu yıl 42 albay, general ve amiralliğe, 30 general ve amiral de bir üst rütbeye yükseldi. Korgeneral Necdet Öztorun ve Korgeneral Süreyya Yüksel Orgeneral oldu.

★ AP ve CHP arasındaki tartışma sonuç getirmeyince, Millet Meclisi Başkanı Cahit Karakaş anarşi yasalarını Meclis'e sevketti. Danışma Kurulu ve Partilerarası Komisyon'da anlaşma olmaması üzerine Başkan yetkisini kullandı.
★ İmralı'dan iki mahkum kotra ile kaçırıldı. Adana'da DDY İşletme Müdürü'nü öldürüp, kaçan terörist çatışma sonucu öldürüldü. Sivas- Ankara yolu üzerinde bir araçtan yolcu otobüsüne ateş açıldı, üç kişi yaralandı. İstanbul'da bir bakkal öldürüldü.
★ İdam hükümlüsü İsa Armağan ile Mustafa Pehlivan'lıyı Ankara Mamak Cezaevi'nden kaçıran bir yüzbaşı, dört er, bir avukat ve üç ülkücü tutuklandı.

8 AĞUSTOS

★ Kahramanmaraş olaylarının Adana'da 429 gün süren duruşması bitti. 22 mahkum idama mahkum edildi. Verilen ölüm cezasından 14'ü ömür boyu, biri 20 yıl hapse çevrildi. Okunması üç saatten fazla süren karara göre. 304 kişi beş ile 24 yıl arasında hapis yatacak. İdam hükümlülerinden ikisi memur, beşi esnaf, beşi işçi, dördü serbest, üçü çiftçi, biri muhtar, biri bekçi, biri de müezzin. Mahkumların en genci 26, en yaşlısı 54 yaşında. Olayları başlatmakla suçlanan Ökkeş Kenger, 410 sanıkla birlikte beraat etti. Hapis cezaları verilenler, Gaziantep'teki yeni cezaevine sıkı güvenlik önlemleri arasında götürüldü. Mahkeme, MHP ve ÜGD'nin kapatılması isteklerini reddetti.
★ Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri Oramiral Arif Akdoğanlar istifa etti. Akdoğanlar, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na kendisinden bir yıl daha az kıdemli olan Oramiral Nejat Tümer'in atanmasını protesto etti.
★ Sağlık personeli, Tamgün tazminatlarının maaşla birlikte vergilendirilmesini protesto için pasif direnişe geçti. Bazı illerde doktorlar ve sağlık personeli direnişe katılmadı.
★ Ayasofya'nın bir bölümü olan Hünkâr Mahfeli, cuma namazı ile ibadete açıldı. Ayasofya'nın tümü, 45 yıl önce Atatürk'ün emri ve Bakanlar Kurulu kararı ile müze olmuştu.

9 TEMMUZ

★ İstanbul Beşiktaş'ta bir bombalı pankart patladı, dört polis yaralandı. Bakırköy'de bir kuyumcu, Adana'da CHP'li İl Genel Meclis üyesi, Kilis'te MHP eski ilçe başkanı öldürüldü.
★ Kalp uzmanı Ord. Prof. Dr. Ekrem Şerif Egeli İstanbul'da kalpten öldü.
★ AP Genel Başkanı Süleyman Demirel "Türkiye erken seçim merdivenine dayandı" dedi.

10 AĞUSTOS

★ Beş sıkıyönetim komutanı değiştirildi. Ankara, İzmir, Diyarbakır, Elazığ ve Erzurum'a yeni komutanlar atandı. Sıkıyönetim komutanlıkları bünyesinde de geniş çapta değişiklikler yapıldı. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'ndan emekli olan Oramiral Bülend Ulusu, Roma Büyükelçiliği'ne atandı.
★ Ordu'da anarşi, bir günde yedi can aldı. Gaziantep'te polisle çatışan anarşist öldürüldü.
★ Kendisinden bir yıl eksik kıdemi bulunan Oramiral Nejat Tümer'in Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na getirilmesi üzerine istifa eden Oramiral Arif Akdoğanlar, "Adım üçlü kararnameden son anda çıkarıldı. İki gün öncesine kadar, Deniz Kuvvetleri Komutanı olmam kesindi. İstifam gençlere örnek olacak" dedi.

11 AĞUSTOS

★ Şeker Bayramı nedeniyle parti liderleri mesajlar yayınladılar. Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil, ulusun birbirine düşürülmesi için haince planlar yapıldığını bildirdi. Millet Meclisi Başkanı Cahit Karakaş, "İç barışa çok muhtacız" dedi. Süleyman Demirel ile Bülent Ecevit, herkesi anarşiyle mücadeleye çağırdılar. Yurdun bölündüğünden ve barış gereksiniminden söz ettiler.

★ Anarşi, 11 kişiye bayramı göstermedi. İstanbul ve Adana'da iki polis öldürüldü, Salihli'de 15 milyon liralık altın çalan biri kadın iki soyguncu yakalandı.

★ İkinci Boğaz Köprüsü ve Tüp Geçit'in temelinin ocak ayına atılacağı açıklandı. 1981 yılında inşaatına başlanacak olan köprü, 1985'de bitirilecek.

★ Eski İran Şahı'nın eşi Farah, Rıza Pehlevi'nin ölümünden sonra ilk olarak konuştu, "Petrol şirketleriyle Amerika'nın kurbanı olduk" dedi.

★ İran Parlamentosu, eski Milli Eğitim Bakanı Ali Recai'nin Başbakanlığını onayladı.

★ Çin'de Mao dönemi resmen tarihe karıştı. Resmi Çin Haber Ajansı'nın yayınladığı habere göre, Komünist Partisi Merkez Komitesi, bir bildiriyle Mao'nun fotoğrafları ve sözlerini belirten afişlerin alan ve duvarlara asılmasını, eserleri ile demeçlerinin basılmasını yasakladı.

12 AĞUSTOS

★ Suudi Arabistan Veliahdı, Prens Fahd, ılımlı politikanın bugüne kadar İslam dünyasına hiç bir kazanç sağlamadığını belirterek, bütün Arap ülkelerini İsrail'e karşı cihad açmaya çağırdı.

★ Kuzey Hindistan'daki Moradabad kentinde bayram namazı sırasında caniiye bir domuzun girmesi üzerine başlayan çatışmalarda 86 kişi öldü, 100 kişi yaralandı. Cami ve çevresinde yaklaşık 50 bin kişinin olaylardan önce namaz kıldığı bildirildi.

★ Bayramı Yalova'daki çiftliğinde geçiren Cumhurbaşkanı Başkan Vekili İhsan Sabri Çağlayangil, Başbakan Süleyman Demirel ve yedi bakanla görüştü. MSP Genelbaşkanı Necmettin Erbakan, Çağlayangil'i ziyaret etti.

★ Kırşehir'de sağ görüşlü, bir genç, Diyarbakır'da ve Tarsus'ta birer işçi, İstanbul'da bir MHP'li, Büyükada'da bisiklet çalan ve bekçilerin dur ihtarına uymayan bir genç öldürüldü. Mecitözü'nün bir köyünden Çorum'a gitmek için otobüs bekleyen köylülerin üzerine açılan ateşle beş kişi canverdi..

13 AĞUSTOS

★ Allen kasırgası Haiti adasında 200 kişinin ölümüne yolaçtı, 385 bin kişi evsiz kaldı. Teksas'ta 600 milyon dolar zarar meydana geldi.

★ Tarsus Cezaevi'nden iki tutuklu, bayram ziyaretine gelenlerin arasına karışarak kaçtılar. Kaçanlardan biri aynı gün otelde yakalandı.

★ İstanbul Kadıköy'de durakta otobüs bekleyen bir emekli hava astsubayı öldürüldü. Sefaköy'de elleri ve ayakları bağlandıktan sonra alnından vurularak öldürülmüş bir gencin cesedi bulundu. Ankara'da sokaklara yazı yazan sağ gruba engel olmak isteyen Devrimci Yol yanlısı bir genc canverdi.

14 AĞUSTOS

★ Amerika'da Demokrat Partı Ulusal Kongresi'nde Başkan adaylığını Carter kazandı Kennedy kaybedeceğini anlayınca adaylıktan çekildi. Ancak hazırladığı parti programı oylanarak kabul edildi. Carter'in yalnızca bir cümlesini çıkartabildiği programda, Kıbrıs'tan Türk askerlerinin çekilmesi öngörülüyor.

★ İran'a göre Amerika, rehineleri kurtarmak için Mısır'a 30 bin komando gönderdi.

★ Bağırsak enfeksiyonu önlenemiyor. Ankara'da iki ayda 32 çocuk öldü, 58 çocuk sürekli tedavi görüyor.

★ Polonya'da işçilerin başlattığı olaylar büyüyor. Gdansk kentinde 16 bin işçi greve gitti.

15 AĞUSTOS

★ MSP, CHP ile pazarlığa devam etmesine rağmen erken seçimle ilgili önergesini Millet Meclisi Başkanlığı'na verdi.

★ Teröristler İstanbul'da işçilerin on milyon lira tutarındaki ikramiye paralarını alarak kaçtılar. Sekiz kişi olarak Coca-Cola Fabrikası'na gelen teröristlerden altısı kapıda bekledi, ikisi içeri girerek soygunu gerçekleştirdi.

★ Polonya'da işçi eylemi genişliyor. Resmi çevreler, ilk kez hayatı felce uğratan grevlerin varlığını kabul ettiler ve işçilerden işe dönmelerini istediler İşçiler ücretlere zam yapılmasını ve serbest sendikalar kurulmasını istediler.

★ Bağdat'ta bir sinema yandı. 59 çocuk can verdi.

★ İsrail, Güney Lübnan'daki Filistin kamplarına bombalı saldırıda bulundu.
★ Anarşi yurtta 15 can aldı. Adana'da iki işçi öldürüldü. Kars'ta CHP'li Belediye Başkanı'nın otomobili yaylım ateşe tutuldu. Fatsa'da üç, Samsun'da iki kişi, İstanbul'da bir genç canverdi. Adana'da bir jandarma çavuşu şehit oldu. Antalya ve Kayseri'de güvenlik güçleriyle çatışmaya girişen iki terörist ölü olarak ele geçirildi.
★ TBMM'ye 19 parlamenter gelince, görüşmeler yapılamadı.
★ Zonguldak'ta on bin kömür işçisi direnişe başladı.

16 AĞUSTOS

★ İran Devlet Başkanı Beni Sadr'ın helikopteri Irak sınırında düştü. Devlet Başkanının sağlık durumu iyi. İran Ordusu, Irak'a karşı alarma geçti.
★ Komünist bir ülke olan Polonya'daki işçi grevi yöneticileri telaşlandırdı. Grevleri izlemeye giden gazeteciler sınırdışı edildi. Milislerin saatler süren sorgularından sonra, batılı gazetecilere işçilerle görüşme olanağı tanınmadı.
★ Anarşi ülkede 12 can aldı. Adana sivil cezaevinde can güvenliği olmadığı gerekçesiyle direnişe geçen 51 gardiyandan 21'i Niğde'ye gönderildi. Tarsus Cezaevi'nde büyük bir firar son anda önlendi. Adana MHP Kadın Kolları Başkanı ses sanatçısı Mürüvvet Kekilli evinde maskeli bir kişinin silahlı saldırısına uğrayarak yaralandı.
★ Londra'da iki gece kulübü yandı. 20 kişi öldü. Japonya'da gaz kaçağı nedeniyle meydana gelen patlamada 10 kişi canverdi.
★ Orgeneral Necdet Öztorun Genelkurmay İkinci Başkanı oldu.

17 AĞUSTOS

★ İran'da Türkler parti kurdu. "Milli Mücedele Partisi" adlı örgütün Türkiye'de de gizli bir büro açtığı öne sürüldü.
★ İstanbul Şişli'de iki gencin cesedi bulundu. Bakırköy'de çaldıkları otomobille kaçarken "Dur" ihtarına uymayan ve polisle çatışan iki kardeş yakalandı. Çarşamba'da yolcu otobüsü tarandı. Bir kadın öldü.
★ Polonya'da işçilerle polis karşı karşıya geldi. Polonya hükümeti, grevci işçilere, işbaşına dönmeleri için 24 saat süre tanıdı. Romanya'da da kasaplarda et bulamayan işçiler işi bıraktılar, et satışı başlayınca yeniden fabrikalara girdiler.
★ Hindistan'ın Moradabad kentindeki Müslüman-Hindu çatışmasında 145 kişi öldü. Olaylı kente askeri birlikler girdi.

18 AĞUSTOS

★ Ankara'da Mamak Askeri Cezaevi'nden kaçan idamlıklardan Mustafa Pehlivanoğlu Kütahya'da yakalandı. Pehlivanoğlu'na Eskişehir ve Kütahya'da Ülküyolu Derneği yöneticilerinin yataklık ettiği anlaşıldı.
★ İstanbul Mecidiyeköy'de işkence edilerek öldürülmüş bir yağlıboyacının cesedi bulundu. Kasımpaşa'da bir kişi öldürüldü. İstanbul Yeşilköy'de **"Mali polisteniz"** diye bir eve giren biri polis kıyafetli beş kişi, beş milyon liralık mücevher 500 bin lira para aldı, 400 bin liralık hamiline çek imzalatıp kaçtı. Siverek'te iki kişi öldürüldü. Suluova ve Adana'da iki kişi can verdi.
★ Sıkıyönetim 20 ilde iki ay daha uzatıldı. TBMM'deki görüşmeler sırası nda CHP'li Doğan Güneş'le AP'li Kemal Aykurt yumruklaştı. İçişleri Bakanı Orhan Eren, "Yakalanan anarşistlerin üç bini canavardır. İçlerinde yüz kişi öldürenler bile var" dedi.
★ Polonya'da işçiler hükümete ültimatom vererek ifade özgürlüğü, sansürün kaldırılması, siyasal tutukluların serbest bırakılması serbest tartışma hakkı ve sendika kurma hakkı istediler. Komünist Parti Başkanı Gierek, Batı Almanya gezisini iptal etti.
★ Konya cezaevi tamamen yandı. Bergama Cezaevi'nde isyan çıktı. İki tutuklu tabanca ve bıçakla öldürüldü.

19 AĞUSTOS

★ CHP Genelbaşkanı Bülent Ecevit, Başbakan Süleyman Demirel'i Hitlere benzetti. Ecevit, "Türkiye'de bir Hindenburg seçtirilemedi ama, Cumhurbaşkanı seçimi engellenerek bir Hindenburg durumu yaratıldı." dedi. Nazi iktidarının benzer bunalım stratejisiyle oluşturulduğunu kaydeden CHP lideri Almanya'da oluşturulan Komünizm umacısının sağ terör ve Nazizm için gerekçe olarak kullanıldığını söyledi.
★ CHP'nin yeni Cumhurbaşkanı adaylığına Kemal Kayacan seçildi.
★ MSP'nin açıklamasına göre, Filistin Kurtuluş Örgütü Türkiye Temsilcisi Ebu Firas'a Ankara'da başarısız bir suikast girişimi yapıldı.
★ Erken seçim. Anayasa Komisyonu'nda takıldı. On CHP, dokuz AP, bir MSP ve bir MHP'li üyenin bulunduğu komisyonda CHP'liler uzun konuşmalarla engelleme yaptılar. Komisyonda konuşmak için 80 CHP'li söz istedi. Görüşmelerin ay sonuna kadar sürebileceği bildirildi.
★ Doktorların direnişinde suçlu görülen

El Cordobes

Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi Başkanı Dr. Erdal Atabek ile İstanbul Tabipler Odası Genel Sekreteri Dr. Şakir Derkut, Sıkıyönetim Komutanlığı kararı ile tutuklandı.

★ İstanbul'da bir doktor yüzbaşı öldürüldü. MLSPB adlı yasadışı örgütün askeri kanat lideri Hasan Şensoy'un yargılanmasına başlandı.

★ Polonya'da grevci işçiler, kendileriyle görüşmeye gelen Başbakan Yardımcısını kabul etmediler.

★ İspanya'nın ulusal kahramanı El Cordobes, boğa güreşi yaparken ağır yaralandı.

20 AĞUSTOS

★ Suudi Arabistan Havayollarına ait bir uçak Riyad Havaalanından kalktıktan sonra alevler içinde kalarak infilak etti. Uçaktaki 300 kişi diri diri yandı. Ölenler arasında, Enka Holding'in sahiplerinden eski basketbolcu Sadi Gülçelik de var.

★ Erken seçimin kaderi MSP'nin elinde. Gece AP ile erken seçim için anlaşan Erbakan, daha sonra CHP'lilerle görüşüp, Seçim istiyorsanız Başbakanlığımı kabul edin" dedi. CHP öneriyi reddetti. Üç MSP'li milletvekili, erken seçime karşı çıktı.

★ Genelkurmay Başkanlığı, ordudaki atamalarla ilgili bir açıklama yaptı. Açıklamada, "Terfi ve atamalarda politik düşüncelerin dışında kalınmıştır" denildi.

★ İstanbul'da dört kişi öldürüldü. Bir emekli astsubay evinde ölü bulundu. İzmir'de dört terörist, altın çalmak için bir kuyumcu dükkanını bastılar ve Göztepe takımının eski kalecisi olan kuyumcuyu öldürdüler. Konya Ereğlisi'nde sol görüşlü genç, sağ görüşlü dayısının hayatına son verdi.

21 AĞUSTOS

★ Almanya'da partiler centilmenlik anlaşması imzalandı. Başbakan Schmidt'e "Doğunun uşağı" diyenmuhalefet partisinin iki numaralı sözcüsü, partiler komisyonu kararı ile sözünü geri aldı.

★ Millet Meclisi toplandı ve Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen için CHP tarafından verilen gensorunun görüşülmesine başlandı.

★ Ankara PTT Radyolink İstasyonu'nda öldürülen üç kişinin katili yakalandı. Sağmalcılar Cezaevi'nde 30 metrelik bir tünel ortaya çıkarıldı. Ordu'nun Aybastı ilçesinde sokağa çıkma yasağı konuldu.

★ Rus nükleer denizaltısı, Pasifik'te Okinava açıklarında yanmaya başladı. Radyoaktif tehlikeye karşı tüm uçak ve gemiler uyarıldı.

★ Ankara Konya yolunda otobüsle kamyon çarpıştı. Kazada 13 kişi öldü. 26 kişi yaralandı.

22 AĞUSTOS

★ Ankara'da, AP İşçi Kolları Genelbaşkan Vekili de olan Köy YSE İş Sendikası Genel Başkanı Sadık Özkan, silahlı üç terörist tarafından öldürüldü. Mersin'de polisçe öldürüldüğü ileri sürülen Dev-Sol lideri Ali Uygur'un cesedi mezarlıktan çıkarılarak arkadaşları tarafından teşhis edildi. Daha sonra intikam için beş bin kişi gösteri yaptı, oto lastikleri yakıldı. Bir köprü ateşe verildi. Niğde'nin Aksaray ilçesine bağlı bir köyde, Mamak firarisi idam hükümlüsü İsa Armağan'a ait olduğu ileri sürülen bir ceset bulundu.

★ Irak 19 diplomatını sınır dışı eden Suriye'yi protesto etti.

★ Anna Frank'ın babası Otto Frank 91 yaşında Bale'de öldü.

★ Grevlerin gittikçe arttığı Polonya'da yiyecek sıkıntısı başladı.

23 AĞUSTOS

★ Polonya'da grevlerin yayılmasını önlemek için 600 işçiyi işten çıkaran yöneticiler, bir yandan da bağımsız bir sendika gibi davranan işçi komitesiyle görüşmeyi kabul etti. Grev dalgası Silezya'daki kömür madenlerine sıçrama eğilimi gösteriyor. Doğu

ve batı olayları endişeyle izliyor. Amerika Rusya'yı grevlere müdahale etmemesi için uyardı.

★ Bursa'da iki genç kurşuna dizildi. Polisiz diyen dört teröristin kurşunladığı gençlerden biri öldü. Diğeri ağır yaralandı. İstanbul'da son 20 günde 218'i sol eylemci, 301 kişi yakalandı Bahçelievler'de bir genç yaylım ateşe tutularak öldürüldü. Tophane'de elektrikli ev aletleri satış mağazası, üç kişi tarafından soyuldu. Aybastı'daki yıldırım operasyonda çeşitli suçlardan aranan ve kimlikleri olmayan 72 kişi gözaltına alındı. Kayseri'de atış talimi yapan Akıncılar jandarmayla çatıştı. Bir kişi öldü, 12 kişi yakalandı.

★ İki Irak helikopteri Elazığ'a zorunlu iniş yaptı.

24 AĞUSTOS

★ Polonya'daki işçi direnişi, hükümette değişikliğe yolaçtı. Başbakan ve iki bakan azledildi. Azledilenler arasında, işçilerle görüşmeleri sürdüren Başbakan Yardımcısı da var. Ayrıca üç politbüro üyesi görevden alındı. İşçi lideri Walesa "Üzerimize polis gönderildiği takdirde hükümet inşa ettiği herşeyi yıkmış olacaktır." dedi.

Lech Walesa

★ İstanbul Sağmalcılar Cezaevi'nden bu kez de dört solcu kaçtı. Kaçanlar, örgütsel cinayetler, Cerrahpaşa, Tekel Deposu ve Bakırköy Hipodromu soygunlarını yapmakla da suçlanıyorlardı.

★ Anarşi dokuz kurban aldı. Ankara'da evlerine dinamit atılan karı-koca parçalandı. İstanbul Kalamış'ta eski TİP üyesi bir sandalcı sandalında öldürüldü. Zeytinburnu'nda battaniyeye sarılı bir gencin cesedi bulundu.

★ Almanya'dan 460 milyon mark kredi aldık.

25 AĞUSTOS

★ Polonya'da işçiler ilk ravundu kazandı. Hata ettiğini kabul eden Komünist Partisi lideri Gierek, özgür sendika seçimlerine izin vereceğini söyledi. Gerçek zaferi kazanana kadar durmayacaklarını bildiren işçiler, "Bizi hükümette yapılan değişiklikler değil, haklarımız ilgilendirir" dediler.

Komünist Parti lideri Gierek

★ Millet Meclisi alt komisyonu, erken seçimi sakıncalı buldu. MSP'li Şener Battal ve MHP'li Mehmet Irmak, karara karşı olduklarını açıkladılar.

★ İstanbul'da Tarabya Karakolu güpegündüz bombalandı, bir polis parçalandı. Denizli AP Merkez İlçe Yönetim Kurulu üyesi evine giderken öldürüldü.

★ İstanbul Sağmalcılar Cezaevi'nde iki anarşistin daha kayıp olduğu öğrenildi.

★ Gazeteci Feridun Demokan Amerika'da öldü.

26 AĞUSTOS

★ Türkler'in eroin kaçakçılığı, Almanya'da günün konusu oldu. Alman dergilerine göre Berlin, Münih Frankfurt, Hamburg, Amsterdam ve Londra Türkiye'den giden eroinlerin satış merkezi durumuna geldi.

★ Alman hükümeti Türkiye'ye bir nota vererek, ortak uyuşturucu madde ticareti yapmaktan sanık Nizamettin Arca, Necmettin Erbakan ve Fehim Adak hakkında Türk adli makamlarının ceza soruşturması açmasını istedi. Olay 3,5 kilo eroinle Almanya'da yakalanan eski MSP milletvekili Halit Kahraman'ın ifadeleriyle su yüzüne çıktı. Dışişleri eski bakanı Gündüz Ökçün, Batı Almanya'nın resmi kanaldan gönderdiği dosyayı, Ankara Cumhuriyet Savcılığı'na Adalet Bakanlığı eliyle sevketmişti.

★ Millet Meclisi'nde engelleme rekoru kırıldı. AP'li Başkan İsmail Hakkı Yıldırım, bir saat 55 dakika yoklama yaptı. Gensoruların görüşülmemesi için bakanlar, kendi bakanlıkları ile ilgili konularda bilgi verdiler.

★Daha önce kaçırılan iki gencin cesedi bulununca, Tarsus tekrar karıştı. Çeşitli yerlere barikatlar kuran göstericilerle güvenlik kuvvetleri çatıştı, üç kişi öldü. Ankara'da ev basıp bir kişiyi kurşuna dizdiler.
★Almanya'da Bavyera Eyalet Başkanı ve muhalefetin Başbakan adayı sağcı lider Strauss, Hamburg'da konuşurken 15 bin kişi protesto gösterisi yaptı, kendisini taş yağmuruna tuttu. Olaylarda 102'si polis,106 kisi yaralandı.

27 AĞUSTOS

★Ankara Savcılığı, Almanya'daki eroin kaçakçılığı ile ilgili olarak MSP Genelbaşkanı Necmettin Erbakan ve parti yöneticilerinden Fehim Adak'ın dokunulmazlığının kaldırılmasını istedi. Ankara Savcılığı'nın yazısını Adalet Bakanlığı inceliyor. Halit Kahraman ve Nurettin Gündüzhan'ın Almanya'da eroinle ele geçirilişi sırasında Alman polisinin elinden kaçıp Türkiye'de yakalanan Nizamettin Arca, tutuklu olarak Siirt Ağır Ceza Mahkemesi'ne sevkedildi.
★MSP eski milletvekili Halit Kahraman, eroin kaçakçılığından yakalandığı Almanya'da polise verdiği ifadede "Eroin'i Necmettin Erbakan'dan aldım"dedi.
Diyarbakır'da iki polis öldürüldü. Duvarlara slogan yazan teröristler, devriye gezen polislerle çatıştı. İki polis olay yerinde can verdi, iki polis de yaralandı. İstanbul Çağlayan'da bir bakkal öldürüldü.
★Polonya'daki grevler, Komünist Partisi'nin "Sovyetler Birliği müdahale edebilir" tehditine rağmen iki şehre daha yayıldı.

28 AĞUSTOS

★MSP Genelbaşkanı Necmettin Erbakan, dokunulmazlığı dikkate alınmadan ifade vermeye hazır olduğunu bildirdi ve Ankara Savcılığı'na başvurdu. Adalet Bakanı, Başbakan ve Bakanlar Kurulu'na "Erbakan Dosyası" ile ilgili bilgi verdi.
★Esat Kıratlıoğlu gecikince Meclis'te engelleme yapılamadı ve CHP tarafından verilen Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen'le ilgili gensoru önergesi gündeme alındı.
★İstanbul Çağlayan'da bir bakkal, Kasımpaşa'da bir genç öldürüldü. AP Diyarbakır milletvekili Abdüllatif Ensarioğlu'nun yeğeni hayatını kaybetti. Kozan'da kuyumcu soyuldu, 60 milyon liralık külçe altın çalanlar kaçtı.
★Marsilya'da bir caddeye "Ermeni Soykırımı" adı verildi. Yunan asıllıların destekleyip para yardımı yaptıkları Ermeniler, Amerika ve Fransa'da "Ermeni Lobisi" oluşturdu.

29 AĞUSTOS

★Zafer Bayramı nedeniyle mesaj yayınlayan Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, "Sıkıyönetim bir an önce kalkmalı" dedi ve Meclislerin çalışmamasından ulusun ıstırap duyduğunu söyledi.
★Üniversitelerle Akademiler mahkemelik oldu. İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü, Akademi Başkanı Prof. Oğuz hakkında dava açtı. Rektörlük, İİTİA Başkanının Danıştay kararlarına rağmen kurduğu fakülteleri öğretime açık tutarak üniversitenin manevi kişiliğini zedelediğini ileri sürdü. Prof. Orhan Oğuz ise, "İstanbul Üniversitesi'nin işi kan davası haline getirdiğini" bildirerek "İlim irfanla uğraşılacağına neler yapılıyor" dedi.
★İstanbul Güngören'de üç kişi öldürüldü. Silahlı üç terörist bir muhtarı, bir eczacıyı, ve bir tuhafiyeciyi acımasızca kurşunladı.
★MSP Genelbaşkanı Necmettin Erbakan "Hükümet güvenoyu almak isterse düşünürüz" dedi.
★Başbakan Süleyman Demirel "Ecevit hile ve entrika ile hükümeti ele geçirmeye çalışıyor şeklinde konuştu.
★Polonya'da hükümet de işçiler de sertleşti. Hükümet grevlerin hoşgörüyle karşılanamaz boyutlara ulaştığını açıklarken, grevci işçiler özgür sendika isteklerinde direnip grevi genişleteceklerini bildirdiler.

30 AĞUSTOS

MSP lideri Erbakan Zafer Bayramı nedeniyle Genelkurmay Başkanlığında düzenlenen törene katılmayınca Org. Kenan Evren, "Erbakan 30 Ağustos'a karşı mı?" diye sordu.
★Polonya'da işçiler hükümete boyun eğdirdiler. İstekler kabul edildi. Grevi 17 gündür sürdüren binlerce işçi, anlaşma imzalanınca sevinç gösterisi yaptı. Bir sosyalist ülkede ilk kez "Bağımsız sendika" kurma hakkı tanındı.
★Ankara'da kına gecesi fenalaşan kadını hastaneye yetiştirmek isteyen otomobile "Dur" ihtarında bulundular, durmayınca da ateş ettiler. Olayda iki kişi öldü, dört kişi yaralandı. Kocasının öldüğünü duyan yeni evli kadın, bir aylık çocuğunu düşürdü.
★CHP İçel milletvekili Yusuf Ziya Ural Londra'da öldü.
★Samsun Tütün Fabrikası ikinci kez yandı. Zarar 10 milyon lira olarak saptandı. Balkanların en büyük fabrikası olan kuruluş, 16 ay önce bir kere daha yanmış ve 12 milyarlık zarar meydana getmişti.

31 AĞUSTOS

★ Karayolları'nın Mardin'e bağlı Cizre ilçesindeki dinamit deposu havaya uçtu, 8 kişi öldü. Yatakhanede uyuyan işçilerin zamanında uyandırılmaları, çok daha büyük bir faciayı önledi. Patlamanın nedeni anlaşılamadı.
★ Anarşik olaylarda yedi kişi öldü. İstanbul Fındıkzade'de bir genç, üç kişinin saldırısı sonunda öldürüldü. Adalet Bakanı, siyasal suçluların Sinop Cezaevi'ne gönderileceğini söyledi.
★ El Salvador'da ocak ayından bu yana en az üç bin kişinin öldürüldüğü bildirildi. Genel grev uygulamasını kırmak için, Cunta yönetimi grevcilere karşı askeri operasyonları sürdürüyor.
★ MHP Genelbaşkanı Alpaslan Türkeş "Tedbirler alınmalı, normal yönetime dönülmeli" dedi.

1980
EYLÜL

1 EYLÜL

★ Gensoru için MSP karar alamadı ve bir gün daha beklemeyi uygun gördü.
★ CHP Genelbaşkanı Bülent Ecevit, "Hükümetin işçilere karşı tuzaklar hazırladığını ve halkı işçilere karşı kışkırtmaya çalıştığını" öne sürdü.
★ Anarşi eylüle hızlı girdi. Malatya'nın Erguvan ilçesinde üç terörist, evlerinden silah zoru ile topladıkları personeli bankaya götürdüler, kasayı açtırıp dokuz milyon 300 bin lirayı aldılar. Daha sonra personeli eterle bayıltıp kaçtılar. Van'da üç terörist mutemedi yaralayarak Müftülük personelinin maaşları olan 130 bin lirayı aldılar. Antalya'da ESO mutemedini soyan anarşistler, iki milyon 640bin lira aldılar. Ancak kaçarken bir milyon 21 bin lirasını düşürdüler. İstanbul'da bir petrol istasyonunu uzun menzilli silahlarla basan beş kişi, kasada ve işçilerin üzerinde bulunan 150 bin lirayı alarak kaçtılar.
★ Türkiye'nin çeşitli yerlerindeki anarşik olaylarda 17 kişi öldü. Ankara'nın Mamak semtinde yakılan evlerden sonra ikinci gün de iki işyeri kundaklandı. İstanbul'da cezalandırma eylemine girişen teröristler, beş kişiyi öldürdü. Adana'daki olaylarda sekiz kişi can verdi. Zile'de göreve yeni başlayan CHP ilçe başkanı öldürüldü. Ankara'da iki polis pusuya düşürülürek şehit edildi.
★ AP milletvekili Ahmet Buldanlıoğlu, eroin kaçakçılığı olayı için MSP Genelbaşkanı ve arkadaşları hakkında Meclis araştırması açılmasını istedi.
★ MHP'li Agah Oktay Güner, Saddam Hüseyin'in Necmettin Erbakan'a dört milyon dolar kredi vaat edip etmediğini sordu.
★ Asgarî ücretin en az 10 bin 800 lira olması istendi.
★ Gizli işsiz sayısı beş milyonu aştı.

2 EYLÜL

★ Millet Meclisi'nde çoğunluk sağlanamayınca, Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen hakkındaki gensoru oylaması ertelendi. Başkan iki kere yoklama yaptı. MSP'den dört, CHP'den altı milletvekili gelmeyince, oturum açılamadı.
★ Ankara'da teröristler, Ziraat Mühendisleri Birliği'ni basarak taradı, dört kişi öldü. İzmir'de bir polisi öldüren iki terörist, silahlı çatışma sonucu ölü olarak ele geçirildi. Bingöl'de bir karakol komutanı astsubay üstçavuş, üç yaşındaki oğlu ile birlikte öldürüldü. İstanbul Kasımpaşa'da saldırıya uğrayan bir genç olay yerinde can verdi.
★ Sıkıyönetim Ankara'da polis direnişini önledi. İki toplum polisinin şehit edilmesi üzerine bir kısım toplum polisinin başlattığı direniş kırıldı.
★ Polonya'da bu kere de maden işçileri greve başladı. 200 bin maden işçisi, imzalana anlaşmanın kendilerini kapsamadığını öne sürerek işi bıraktı.

3 EYLÜL

★ İstanbul'da dört militan, üç eğitimciyi vurdu. Beyoğlu İlköğretim Müdürlüğü'ne baskın yapan teröristler, makam odasına yaylım ateşi açtılar. Müdürle muavin ağır yaralandı, müdürün eniştesi ilköğretim müfettişi öldü. Okmeydanı'nda dört terörist, bir polisi ve iki bakkalı öldürdü. Ordu'da bir, Adana'da biri doktor, diğeri CHP'li üç kişi hayatını kaybetti. İstanbul'da iki ceset bulundu. Ankara Ziraat Mühendisleri Birliği Başkanı, kanlı baskında üç sivil polisin saldırganlara yardımcı olduğunu öne sürdü.

Aybastı'ta bir karı-kocayı evleriyle birlikte yaktılar.

★ Dev- Yol Ankara'yı parsellemeye kalktı. Yasa dışı örgüt, sokak sokak kimlerin oturduğunu ve siyasal görüşlerini saptıyor.

★ Ordu ve ilçelerinde anarşi kol geziyor. Ordu Valisi'nin "Aşırı solun belkemiği kırıldı" dediği Fatsa'da şimdi Ülkü Yolu Derneği egemen. "Seçime tekrar girip kazanacağım" diyen Fatsa eski Belediye Başkanı Ordu Cezaevi'nde "Beni işkence yapan polislerin elinden bir yüzbaşı kurtardı. Sonra yüzbaşının bir trafik kazasında öldüğünü duydum" şeklinde konuştu.

4 EYLÜL

★ İstanbul Haliç'te bir mahalle yandı. 150 aile açıkta kaldı. Fener'de bir kimyasal madde deposundaki patlamalarla başlayan yangın, rüzgar ve evlerdeki tüpgazların patlaması ile büyüyerek korkunç bir hale geldi. On saat süren yangında, 46 ev tamamen, üç fabrika ile 50 ev kısmen yandı. Bir kadın kalpten öldü. 500 milyon lira zarar meydana geldi.

★ Başbakan Süleyman Demirel, "Hükümet düşürülürse, Türkiye'ye yazık olur" dedi.

★ Üç terörist Konya Cezaevi'ni basarak yedi hükümlüyü kaçırdı. Kaçırılan hükümlülerin sağ görüşlü olduğu açıklandı.

★ Adana'da AP'li muhtarla oğlu ve bir bekçi öldürüldü. Eskişehir'de taranan kahvede bir kişi canverdi, beş kişi yaralandı. Keban, Aybastı ve Samsun'da birer kişi silahlı saldırılarla hayatlarını kaybetti. Diyarbakır Tekel Satış Deposu'nu basan silahlı ve maskeli üç terörist, bir milyon 300 bin lira alıp kaçtı.

★ Bir politikacı daha aşk için görevden oldu. Adı bir aşk dedikodusuna karışan İmadettin Elmas, CHP Genel Sekreter Yardımcılığından istifa etti.

★ İzmir Fuarı'nda seyircilere göğüslerini göstererek skandala yol açan Bülent Ersoy'un emniyet müdürlüğünde ifadesi alındı.

5 EYLÜL

★ Millet Meclisi'ndeki gensoru oylamasında, CHP- MSP işbirliğiyle Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen aleyhine 231 oy çıktı ve Erkmen, gensoruyla düşürülen ilk bakan oldu. AP ve MHP oylamaya katılmadı. Oylamadan önce konuşan Başbakan Süleyman Demirel, "CHP iktidarda olsa başka bir dış politika mı izleyecek?" dedi.

★ CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, "İktidar bakanlarını, safra misali tek tek atıyor" dedi. CHP lideri, normal seçim dönemine girildiğini, muhalefeti yurt çapında yayacaklarını söyledi.

Haliç'te Yangın

★ Aybastı'da beş kişilik bir aileyi öldürdüler. Ölenlerin CHP'li olduğu açıklandı. Evi basan sekiz terörist, otomatik silahlarla evdekileri taradı. İki kişinin de ağır yaralandığı evde, 179 boş kovan bulundu. Birecik'te taranan karakolda bir polis, Ankara'da bir kadın öldürüldü. Batman'da iki kişi canverdi. Vakfıkebir'de MHP ilçe binası bombalandı. Ereğli'de bombalı pankart asmak isteyen militanın kolu koptu.Nusaybin'de Devlet Bakanı Metin Musaoğlu'nun yeğeni CHP Belediye Meclis üyesi hayatını kaybetti.

★ Bursa'da üç ay önce meydana gelen sekiz milyon liralık kuyumcu soygununu gören tanık gözleri oyulduktan sonra öldürüldü.

6 EYLÜL

★ CHP ve MSP "Partiler üstü hükümet" formülü üzerinde birleştiler.

★ Başbakan Süley an Demirel, "Bu CHP'ye ülke teslim edilemez" dedi. Hükümetin güvenoyu isteyip istemeyeceği, gelecek haftanın koşullarına bağlı. Dışişleri Bakanlığı'na Devlet Bakanı Ekrem Ceyhun vekalet edecek.

★ Gensoruyla düşürülen Hayrettin Erkmen "Hükümetin gensoruyu karşılaması gerekirdi" dedi ve kırgın olduğunu söyledi.

★ TİKKO'ya getirilen silahlar İstanbul'da toprağa gömülü bulundu. Silahların Bulgaristan'dan getirildiğini söyleyen dört kişilik şebeke ele geçti.

★ MSP Konya'da "Kudüs'ü kurtarma yürüyüşü" yaptı. Yürüyüşte şeriat bayrağı ve tekbir sesleri dikkati çekti. "İslam Kurtuluş Ordusu mücahitleri" oldukları söylenen bir kısım genç, yürüyüşe gözleri tülbentle kapalı olarak katıldı. İstiklal Marşı okunurken, bir grup aleyhte gösteri yaptı veyerlere oturdu.

★ Polonya Komünist Partisi lideri Gierek görevden alındı, grevler bitti.

★ Ünlü spor spikerlerinden yazar Eşref Şefik 82 yaşında kalp krizinden İstanbul'da öldü.

7 EYLÜL

★ İzmir'te Tekel'e ait arşiv binası yakıldı. İstanbul'da Hasköy Karakolu tarandı. Gaziosmanpaşa'da bir genç öldürüldü.

★ MSP'nin Konya mitingi için soruşturma açıldı.

★ Almanya'nın kısıtlamalar koyması üzerine, ilticalar İsviçre'ye kaydı. Sığınma isteminde bulunanlar, Kürt olduklarını, Türkiye'de kendilerine kötü davranıldığını ileri sürüyorlar.

★ Reyhanlı'da Suudi Arabistan'a iş vaadiyle 350 kişiden 9 milyon lira toplayan bir şebeke yakalandı.

★ İran'da idamlara karar veren tek adam olan Devrim Mahkemeleri Savcısı Sadık Halhali, ikinci suikastten de kurtuldu.

★ Çin Başbakanı Hua Guo Feng ve yedi yardımcısı değiştirildi.

8 EYLÜL

★ Yeni adli yılın başlaması nedeniyle düzenlenen törende konuşan Yargıtay Başkanı Vekili Sabri Livanelioğlu, ülke yöneticilerinin Atatürk ilkelerinde birleşmelerini istedi.

★ CHP sol kanadına mensup 31 parlamenter, örgüte ve genel yönetime açık mektup yayınlayarak "Sağa çekilen CHP barışın da demokrasinin de bağımsızlığın da, toplumun da savunucusu olmak hakkını yitirir" dediler.

★ AP Başkanlık Divanı, hükümetin başka bakanı feda etmemesine karar verdi.

★ CHP'li iki Konya parlamenteri, MSP Konya mitinginin Humeyni taklitçileri tarafından düzenlendiğini bildirdiler. Başsavcılık MSP hakkında soruşturma açtı. CHP Genel Yönetim Kurulu toplantısında ise, "Konya'daki olaylar belli bir partiye yüklemez" dendi.

★ Antakya'da gelin alayı götürenkamyon devrildi, dokuz kişi öldü, 28 kişi yaralandı.

★ Çeşitli yerlerdeki olaylarda anarşi yeni can kayıplarına yol açtı. Bursa,Gaziantep, Antakya, İzmit, Konya ve Malatya'da bir, Adana ve Fatsa'da ikişer kişi öldürüldü. Ardahan'da bombalı pankart patladı, yedi güvenlik görevlisi yaralandı.

9 EYLÜL

★ Yedeksubaylık için beş yıl sonraya gün veriliyor.

★ Batman'da işçi yüklü bir kamyon uçuruma uçtu, 28 kişi öldü.

★ Ankara Metrosu'nun temeli, muhalefet lideri Bülent Ecevit tarafından atıldı. İşçilerine aylık ödeyemeyen Ankara Belediyesi, maliyeti 10 milyarı aşacak proje için teşebbüse geçti. İmar ve İskan Bakanı, "Gecekondu sayar. yıkarız" derken, Ticaret Bakanı başarı telgrafı çekti. Belediye Başkanı Ali Dinçer, AP hükümetinin kıskançlık yüzünden olaya engel olmak istediğini söyledi.

★ Adana'da biri er. biri çocuk altı kişi öldürüldü. Ankara'da iki genç kafalarına

kurşun sıkılarak hayatlarını kaybetti. İstanbul'da bir kahveci, Adana'da bir lise öğrencisi silahlı saldırıda canverdi. İstanbul'da son bir ayda, kimliği belirlenemeyen on ceset bulundu. Batman'da paket bomba patladı, 6 ölü var. Mersin'de sinema tarandı, bir oto galeri sahibi hayatından oldu. Malatya'da taranan minibüste iki kişi can verdi.

★ İngiltere Tahran elçiliğini kapattı.

10 EYLÜL

★ Demokratik sol tartışması CHP Ortak Grubu'nda kıyamet kopardı, küfürlü ve yumruklu kavga çıktı. "Haysiyet yoksunu", "Düdük" "Köpek" gibi küfürlerin sarfedildiği toplantıdan sonra yayınlanan grup bildirisinde 32'lerin açık mektubuna cevap verildi.

★ Millet Meclisi ekseriyet olmadığı için toplanamadı ve CHP'nin Maliye Bakanı İsmet Sezgin hakkında verdiği gensoru önergesi görüşülemedi.

★ Suriye ile Libya tek devlet oldu. Karar, iki ülkenin başkentlerinde açıklandı. Suriyeliler Libya ile birleşmeden memnun değil.

★ Sıkıyönetim Askeri Savcılığı, tutuklu bulunan Dr. Erdal Atabek'i serbest bıraktı.

★ Batman'da altı kişinin ölümüne yol açan bombalı paketin ilaç diye gönderildiği anlaşıldı. İstanbul Kumkapı'da iki terörist, Tekel kamyonu görevlisinden 900 bin lirayı gaspetti. Mardin'de bir asteğmen kaçırıldı. Ankara'da iki, Eskişehir, Gaziantep, Karabük ve Malatya'da birer kişi öldürüldü. Gaziantep'te DİSK'e bağlı Tekstil Sendikası Şube Başkanı ağır yaralandı.

★ Bursa Havayollarından sonra özel Karadeniz, Toros, Ege, Doğu ve Güneydoğu Havayolları şirketleri kuruldu.

11 EYLÜL

★ Libya Devlet Başkanı Kaddafi, altı ülkeye daha birleşme çağrısı yaptı. İsrail, Libya-Suriye birliğine tepki gösterdi

★ İstanbul ve Ankara'da militanların astığı yüze yakın bombalı pankarttan bir kısmı patladı, dört polis yaralandı. TİKKO adlı yasa dışı örgüt militanlarına silah satan dokuz kişi yakalandı. İstanbul Kasımpaşa'da bir eczacı öldürüldü.

★ Sıkıyönetim devresinde 21 bin kişinin gözaltına alındığı saptandı. Bunların çokluğunun çocuk yaşta olması dikkati çekti. Yeni cezaevleri tek kişilik hücre sistemine uygun şekilde inşa edilecek.

★ İzmir Kadifekale'de Türk bayrağı indirilerek yerine Orak- Çekiçli bayrak asıldı.

Orgeneral Kenan Evren

★ İstanbul Cerrahpaşa Tıp Fakültesi öğretim üyesi Prof. Behçet Sabri Erduran ve Kimya Fakültesi öğretim üyesi Prof. Haldun Nüzhet Terem öldü.

★ Irak, İran sınırında 120 kilometrelik toprak ele geçirdiğini açıkladı.

12 EYLÜL

★ Ordu, Türkiye'de yönetime el koydu. Bütün yurtta sıkıyönetim ilan edildi. Hükümet ve Parlamento feshedildi. Siyasal partilerin faaliyetleri durduruldu. Parlamenterlerin dokunulmazlıkları kaldırıldı. Saat 05.00'den itibaren sokağa çıkma yasağı konuldu. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in Başkanlığında Kara, Hava Deniz Kuvvetleri Komutanları ile Jandarma Genel Komutanı, Milli Güvenlik Konseyi'nde görev aldı. Evren Konsey Başkanlığı ile beraber Devlet Başkanı oldu. DİSK ve MİSK'e bağlı bütün sendikalar faaliyetten men edildi. Bütün dernekler kapatıldı. Yurt dışına çıkış yasaklandı. Evren, demokrasinin sağlam temellere oturtulacağını, Anayasa, Seçim ve Partiler Yasası'nın değiştirileceğini, uygun ortam sağlanınca seçime gidileceğini açıkladı.

★ AP Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan gözetim altına alındı. MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş kayıp.

★ Ordunun yönetime el koyduğunu öğrenen halk, radyo ve televizyonlarının başından ayrılmadı, yayınlanan bildirileri dikkatle izledi. İstanbul Belediye Başkanı Aytekin Kotil, görevinden alındı. Ankara Belediye Başkanı Ali Dinçer görevde kaldı.

★ Ortak Pazar'a göre, "Türkiye'de iç savaş önlenecek" AET Sekreteri "Müdahaleye terörün tırmanışı neden oldu" dedi.

★ THKP-C liderlerinden Zeki Yumurtacı, İstanbul Güngören'de yakalandı.

Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren ve Konsey üyeleri.

13 EYLÜL

★ Milli Güvenlik Konseyi bildiri yayınlayarak, evinde bulunamayan MHP Genelbaşkanı Alpaslan Türkeş'e teslim olması için çağrıda bulundu ve saat 13.00'e kadar kendisine süre tanıdı, teslim olmadığı takdirde, suçlu duruma düşeceğini açıkladı. Bülent Ecevit, Süleyman Demirel eşleriyle beraber Gelibolu Hamzakoy'da Necmettin Erbakan ise İzmir Uzunada'daki askeri dinlenme tesislerinde koruma altına alındı. Erbakan eşini de yanına istedi. İstanbul'da parti tabelaları indirildi. Grevler durduruldu. Hassas bölgelerde operasyonlar yapıldı ve aranan kişilerden yakalananlar oldu.

★ Alman Başbakanı Schmidt, Türkiye'ye yardımın devam edeceğini bildirdi. Amerika, "Türkiye'de demokrasinin en kısa zamanda yeniden kurulacağını umuyoruz" dedi.

★ Susuz Bismil'de petrol bulundu. Molla-1 kuyusundan 1900 metrede petrol fışkırdı. Beş yeni kuyu daha açılacağı bildirildi.

★ New York'ta öldürülen Kübalı diplomatın katilleri bulunamadı. Küba'nın Birlemiş Milletler'deki temsilcisi Raul Roa'nın katili hakkında bilgi verene 35 bin dolar (yaklaşık 2 milyon 800 bin lira) ödül ödeneceği açıklandı.

14 EYLÜL

★ MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş, Ankara'da teslim oldu. İki gün saklandığı Gaziosmanpaşa, Kader Sokak'taki evden Ankara Garnizonu'na telefon ederek, kendisinin alınmasını istedi. Türkeş, askeri bir uçakla İzmir Uzunada'ya gönderildi.

★ Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren, bütün olanakların seferber edilerek üretimin artırılmasını istedi. Haklarında suç dosyaları bulunan parlamenterlerin gözaltında tutulacağı bildirildi. Aranan kişiler ve silahları ele geçirildi. Ülkü- Yolu ve TÖB- DER başkanları ile yöneticileri gözaltına alındı. DİSK ve MİSK yöneticilerinin sıkıyönetime başvurmaları istendi.

★ Adana'da bir tank yüzbaşısı şehit edildi. Yüzbaşı Bülent Angın'a ateş açanlardan ikisi tabancaları ile yakaladı. İki terörist suçüstü mahkemesi esaslarına göre yargılanıp cezaları derhal infaz edilecek.

★ Aydın Cezaevi'ndeki sağ- sol görüşlü hükümlüler barışıp voleybol oynadılar. Ankara Mamak Askeri Cezaevi'nde sağ ve sol tutukluların koğuşları birleştirildi.

★ İran Devlet Başkanı Beni Sadr ve Başbakan Recai'nin bindiği uçağa İran- Irak sınırında inceleme yaparken Irak savaş uçakları tarafından ateş açıldı.

15 EYLÜL

★ Hükümet kurulana kadar müsteşarlara bakan yetkisi verildi. MESS kapatıldı. DİSK, MİSK ve Hak- İş'le bunlara bağlı sendikaların paraları bloke edildi. DİSK ve MİSK'ten 254 sendikacı teslim oldu. Grevler kalktı, 60 bin işçi işbaşı yaptı.

★ Adana'da tank yüzbaşı Bülent Angın'ı şehit eden üçüncü katil aranıyor. İstanbul'da Beyoğlu İlköğretim Müdürlüğü'nü basan teröristlerden biri yakalandı. Bakırköy'de bir kamyon soyuldu.

★ Milletvekillikleri ve senatörlükleri kalkan eski parlamenterler, geçimlerini sağlayabilmek için iş aramaya başladılar.

★ Başbakanlık personeline anormal bıyık ve favori yasaklandı.

★ Truva feribotunda üç milyon liralık kaçak eşya ele geçti.

★ Medine Havaalanı yakınlarında bir Suudi Arabistan uçağı düştü, 89 kişi öldü.

16 EYLÜL

★ Basın toplantısı düzenleyen Orgeneral Kenan Evren, "Demokrasiyi kaldırmadık, kurmak için harekatı yaptık" dedi. Evren, "Türk Silahlı Kuvvetleri bu tarihi görevini tamamladıktan sonra asli vazifesi olan vatan savunmasına dönecektir" şeklinde konuştu.

★ Orgeneral Kenan Evren, dünyada günün adamı oldu. Newsweek Dergisi Evren'i kapak yaptı.

★ Aranan sendikacılardan teslim olanların sayısı 950'ye çıktı. TİKKO adlı yasa dışı örgütün 34 militanı yakalandı. Ankara Belediye Başkanı Ali Dinçer de görevinden alındı.

★ Ortak Pazar'a üye ülkelerin Dışişleri Bakanları bildiri yayınlayarak, Türkiye ile ilişkilerini sürdüreceklerini açıkladılar.

17 EYLÜL

★ İstanbul Nişantaşı'nda bir başkomiser evinin önünde, otomobilinin içinde öldürüldü, yanında bulunan eşi, stajyer polis yaralandı. Olaydan sonra üç kişi yaralandı. Katillerden birinin kimliği belirlendi.

★ İstanbul Avcılar'da MLSPB adlı yasadışı örgütün liderlerinden Zeki Yumurtacı öldürüldü. Gözaltında bulundurulan, Yumurtacı, hücre evini göstermek için ekiple Avcılar'a götürülürken, polisleri pusuya düşür-

Başbakan Bülend Ulusu

mek istedi. Onlerini kesen teröristlerle polisin çatışması sırasında kaçmaya çalışan Zeki Yumurtacı canverdi.

★ Faaliyeti durdurulan sendikaların sayısı 86'ya ulaştı.

★ Nikaragua'nın eski Devlet Başkanı Somoza, sürgünde bulunduğu Paraguay'da otomobiline yapılan bombalı ve tüfekli saldırı sonunda öldü.

★ Güney Kore muhalefet partisi lideri Kim Dae Jung ölüm cezasına hükûm giydi.

★ Paris'te Eyfel Kulesi'ne işeyen sinema dünyasının ünlülerinden Burt Lancester, 600 Frank (Yaklaşık 12 bin lira) para cezasına hükûm giydi.

18 EYLÜL

★ Milli Güvenlik Konseyi üyeleri TBMM Şeref Salonu'nda yapılan törenle davetliler önünde and içtiler. Tören televizyonla naklen yayınlandı.

★ Eski parlamenterlerden ellisi, gözetim ve güvence altına alındı.

★ Batı Berlin'de çalışan 3700 Doğu Alman demiryolu işçisi greve başladı.

★ Hindistan'da bir baraj çöktü, yüz kişi öldü.

19 EYLÜL

★ Milli Güvenlik Konseyi, yasama görevine başladı. Konsey ilk toplantısında, Atatürk'ün yüzüncü doğum yıldönümüyle ilgili olarak çıkarılması gereken yasayı görüştü. Sıkıyönetim Yasası'nda değişiklik tasarısı kabul edildi.

★ Eski parlamenterlerin suç dosyaları tek tek ele alınıyor. Dokunulmazlığı kalkan 134 eski parlamenter için değişik suçlardan soruşturma yapılacak.

★ Adana'da tank yüzbaşı Bülent Angın'ın öldürülmesi olayına karışan Serdar Soyergin adlı sol eylemci, İGD'li Erdoğan Polat'ı tasarlayarak öldürmek suçundan, tek celsede ölüm cezasına, güvenlik kuvvetlerine silah çeken Ayhan Cansun ise 10 yıl hapse hükûm giydi. Angın'ı şehit eden ve kaçan Süleyman Aydemir'in dosyası ayrı tutuldu.

★ Bursa'da silahlı üç kişi, bir kuyumcudan sekiz milyon liralık altın ve mücevher alarak kaçtılar.

★ Bülent Ersoy İzmir'de yargıca hakaretten tutuklandı ve cezaevinde özel bir bölüme kondu.

20 EYLÜL

★ Devlet Başkanı ve Milli Güvenlik Konseyi Genel Başkanı Orgeneral Kenan Evren, hükümeti kurma görevini eski Deniz Kuvetleri Komutanı emekli Oramiral Bülend Ulusu'ya verdi. 30 Ağustos 1980'de orduдan ayrılan Ulusu, hükûmet üyelerini atama çalışmalarına başladı.

★ Polise çeki düzen verileceği açıklandı. Saç ve bıyık uzatılmasına izin verilmeyecek. Üniformalı görevliler, tesbih ve zincir taşıyamayacak.

★ Bülent Ersoy İzmir'de "Beni kadınlar koğuşuna alın" diye ağladı.

★ İran jetleri, Irak mevzilerini bombaladı. İran- Irak çatışmaları 1200 kilometrelik tüm sınır bölgesine yayıldı. İran'da kısmi seferberlik ilan edildi. Suriye de Ürdün sınırına asker yığdı.

★ Gazeteci İzzet Aykol, 71 yaşında İstanbul'da öldü.

21 EYLÜL

★ Başbakan Bülend Ulusu, bakanlarını seçti ve hükûmet açıklandı. Son Süleyman Demirel hükûmetinin Başbakanlık Müsteşarı Turgut Özal ve Cumhurbaşkanlığı Kontenjan Senatörü Zeyyat Baykara, Başbakan Yardımcılıklarına getirildi. Türk- İş Genel Sekreteri Sadık Şide, Sosyal Güvenlik Bakanı oldu. Hükûmette bazı bakanlıklara emekli subaylar atandı.

★ Orgeneral Haydar Saltık Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri oldu.

★ DİSK Genel Sekreteri Fehmi Işıklar başka bir isimle ve dul bir kadınla birlikte gizlendiği Sheraton Oteli'nde yakalandı.
★ Akaryakıt, şeker ve gübreye zam geldi. Normal benzin 49 lira, gazyağı 31 lira, mazot 30 lira oldu.
★ İran'a göre Irak'ın üç gemisi, Irak'a göre İran'ın sekiz gemisi batırıldı.

22 EYLÜL

★ Milli Güvenlik Konseyi tarafından onaylanan nükümet işbaşı yaptı. Başbakan Bülend Ulusu, "Terör kurutulacak" dedi.
★ Bursa da bir kahve tarandı, iki kişi öldürüldü. Giresun'da yolda yürüyen bir şahıs çalınmış otodan açılan ateş sonucu can verdi. Sağcı bir sanık, Bursa Emniyet Sarayı'ndan atlayarak intihar etti.
★ Ortadoğu iyice karıştı. Irak savaş uçakları Tahran, Tebriz, Ahvaz, Buşehr, Abadan havaalanlarını allak bullak etti. Ölü sayısının yüksek olduğu bildirildi. İran'dan sonra Irak da seferberlik ilan etti.
★ İstanbul Yeniköy'de deniz üstüne yapılan ve "Kimse yıkamaz" denen kaçak lüks lokanta, bir saatte yerle bir edildi.

23 EYLÜL

★ Başbakan Bülend Ulusu, ekonomik istikrar programının ciddiyetle uygulanacağını, hükümet programının son şeklini aldığını bildirdi.
★ Milli Güvenlik Konseyi, Atatürk'ün yüzüncü doğum yıldönümü ile ilgili yasayı kabul etti.
★ İran, Irak'a karşı saldırıya geçti, Bağdat ve Musul'u bombaladı. Irak birlikleri ise İran'da ilerlemeye başladı. Hürremşehr'i kuşattı.
★ İzmir Urla'da güvenlik kuvvetlerine bağ evinden ateş açan teröristlerden biri öldürüldü, üçü sağ ele geçirildi. Bir terörist kaçtı.

Emin Karakuş

★ Türk basınına yıllarca hizmet eden Emin Karakuş, 69 yaşında Ankara'da kalp krizinden öldü.
★ Irak- İran savaşı yüzünden altın 1960 liraya yükseldi.

24 EYLÜL

★ Irak, İran'ın petrol bölgelerini ve üç kentini kuşattı, beş gemisini batırdı. Abadan ve Harg petrol rafinerileri yanıyor. İran sınırından 16 kilometre içeri giren Irak birliklerinin yüzlerce esir aldıkları bildirildi. İran uçakları da Basra'yı ve rafineri tesislerini bombaladı. Rafineride görevli dördü Amerikalı, dördü İngiliz 31 kişi öldü. Irak'ın Hürmüz Boğazı'nın kontrolünü ele geçirmek üzere olduğu açıklandı.
★ Gölköy'deki çatışmada iki terörist öldürüldü, ikisi yaralı olmak üzere beşi sağ olarak yakalandı. Adana'da tank yüzbaşının şehit edilmesi olayına karışan bir kişi ölü bulundu. Adana'da tek celsede ölüm cezasına hükûm giyen anarşist Yargıtay'a başvurdu. Ankara'da bir polis şehit edildi. İstanbul'da bir astsubay ağır yaralandı.

25 EYLÜL

★ İran ve Irak savaşı bütün şiddetiyle devam ediyor. Ancak kazanan ve üstünlük sağlayan belli değil. Bağdat, Kerkük, Musul ve Erbil bombalandı.
★ Kayseri'de iki terörist yakalandı. MSP'nin Konya mitingiyle ilgili soruşturma bitti.
★ Alman Başbakanı Schmidt, "Aşırı sağcı ve solcu Türkleri istemiyoruz" dedi.
★ Sıkıyönetimce aranan Diyarbakır eski Belediye Başkanı Mehdi Zana, İstanbul Bebek'te gizlendiği bir evde yakalandı.

26 EYLÜL

★ Paris Basın Ataşemiz SelçukBakkalbaşı'yı Paris yakınlarındaki evine girerken ateş açıp kendisini yaraladıktan sonra kaçtılar. İki kurşunla ağır yaralanan ataşemiz hastaneye kaldırılarak ameliyata alındı. Saldırıyı bir Ermeni örgüt üstlendi.
★ Ruhsatız silahların 15 gün içinde teslim edilmesi istendi. Çıkarılan yasaya göre, belli süre içinde elindeki silahı ve patlayıcı maddeyi teslim eden hakkında ceza işlemi yapılmayacak. Ancak süreyi geciktirenlere iki katı ceza verilecek.
★ Belediye il genel meclisleri feshedildi.
★ Başbakan Yardımcısı Turgut Özal yeni kredi aramak için Amerika'ya gitti. Özal, "Bu kışı çıkaracak petrolümüz var" dedi.

Turgut Özal

★ Fransa'da Türk vatandaşları için vize koymaya karar verdi.
★ Ordu ve Derik'te sekiz terörist öldürüldü. Derik'te güvenlik kuvvetleriyle teröristler arasında çıkan çatışmada bir er şehit oldu, bir asteğmenle iki er de yaralandı.
★ Hürremşehr'de kanlı çarpışmalar oldu. Irak kuvvetleri ağır kayıplar verdi. Elli Irak tankı teslim oldu. İran'da ekmek ve et sıkıntısı başladı. Türkiye, İran- Irak savaşında ateşkes istedi.
★ Sıkıyönetim, 15 gün içinde, 439 kişinin yakalandığını açıkladı.
★ Ünlü İngiliz rock grubu Led Zeppelin'in 32 yaşındaki davulcusu John Bonham öldü.

27 EYLÜL

★ Başbakan Bülend Ulusu, hükümet programını Milli Güvenlik Konseyi üyelerine okudu.
★ Fransa'da saldırıya uğrayan Paris Basın Ataşemiz Selçuk Bakkalbaşı, kendisine ateş eden Ermeni tedhişçinin eşkalinibildirdi.
★ MHP'nin eski ilçe başkanlarından biri tutuklandı, diğeri gözaltına alındı. Ankara'da güvenlik kuvvetleriyle çatışan teröristlerden biri öldürüldü, ikisi yakalandı.
★ Seçim heyecanı yaşayan Almanya'da Münih'te düzenlenen Bira Bayramı sırasında çöp kutusuna konan bomba patlayınca, 12 kişi öldü, 140 kişi yaralandı. Ölenler arasında kadın ve çocuklar da var. Olayın suçlularını bildirene 100 bin mark ödül verileceği açıklandı.
★ Irak birlikleri Ahvaz şehrine girdi. İran uçakları, Kerkük- Yumurtalık boru hattını havaya uçurdu. Boru hattının yüzde 85'inin hasar gördüğü bildirildi.
★ Banka faizlerinin yüzde 33'e çıkarılması konusunda bankalar anlaşmaya vardı.

28 EYLÜL

★ Milli Güvenlik Konseyi yasama görevini üstlendi. Haftada üç gün toplanacak olan Konseyin iç tüzüğü yürürlüğe girdi.
★ Devlet Başkanı Milli Güvenlik Konseyi Başkanı ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, beraberinde Konsey üyeleri olduğu halde İstanbul'a geldi.
★ İçişleri Bakanlığı, son 25 gün içinde güvenlik kuvvetlerince yapılan operasyonlarda, 1068 sanığın yakalandığını, 1669 silah ele geçirildiğini açıkladı. Bir tutukluyu, döverek öldürdüğü iddiası ile İzmit Cezaevi Müdürü ve altı gardiyan hakkında tutuklama kararı verildi
★ Irak tanklarını geri püskürten İran, son Irak askeri de ülkeden çekilene kadar savaşın süreceğini açıkladı. Irak, Şattülarap verilirse ateşi keseceğini bildirdi.
★ Polonyalı işçi lideri Walesa, Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterildi.
★Pekin'in nüfusu dokuz milyona ulaştı.
★ Emekli General Şerafettin Konuray, İstanbul'da 80 yaşında öldü.

29 EYLÜL

★ Ordu'nun Fatsa, Aybastı ve Gölköy ilçelerinde güvenlik kuvvetlerinin yaptıkları operasyonlarda aranan 40 terörist yakalandı. Ayrıca, Yumurtalık petrol boru hattını tahrip eden üç kişi gözaltına alındı.
★ İran-Devlet Başkanı Beni Sadr zafere kadar savaşacaklarını bildirdi. İran birlikleri Irak'ın bir radar merkezini tahrip etti. Haklarına saygı gösterilmesini isteyen Irak ise İran'a ateşkes çağrısını tekrarladı.
★ İstanbul'da, son yılların en büyük uyuşturucu madde ve kalpazanlık şebekesi yakalandı. Randevu evlerinde eğlenmeye giden kalpazan, şebekeyi ele verdi. 18 kişi sahte paralarla birlikte 17 kilo toz esrar ve üç tabancayla ele geçirildi.
★ İkinci bir kalp krizi belirtisi üzerine Zeki Müren Ankara'da tekrar hastaneye yattı.

30 EYLÜL

★ Milli Güvenlik Konseyi programı kabul etti ve hükümet güvenoyu aldı. Program üzerinde yalnızca Kara Kuvvetleri Komutanı Nurettin Ersin konuştu, "Rüşvet ve iltimasın kökü kazınmalıdır" dedi.
★ Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Kara Harp Okulu'nun öğrenime başlaması nedeniyle yapılan törende konuştu, "Sakın politikaya atılmayın" dedi.
★ İstanbul Bakırköy'de güvenlik kuvvetle-

rine ateş açıp bir başkomiseri şehit eden teröristlerden biri ölü olarak ele geçti. Sefaköy'de bir bakkal dükkanını basan teröristler bakkalla oğlunun hayatına son verdiler, bu arada kendi arkadaşlarından birini de yanlışlıkla öldürdüler. Şişli'de yaylım ateşine tutulan biri hayatını kaybetti.

★ Askeri Yargıtay, gazeteci Abdi İpekçi'nin firarda olan katili Mehmet Ali Ağca hakkındaki ölüm cezasını onayladı.

★ Ağrı'nın Ozanlar köyünde birbirleriyle yasak ilişki kuran ve bir çocukları olan baba ile kızı, aile büyüklerinin kararı ile kurşuna dizildi. Kararı, ailenin büyük oğlu yerine getirdi.

1980

EKİM

1 EKİM

★ Petrol çıkarma ve doğal gaz arama projeleri için Dünya Bankası 87 milyon dolar kredi verdi. AET'den sağlanan 100 milyon dolar hibe, enerji alanında kullanılacak.

★ İran-Irak savaşı, fuel-oilin spot alımlarını 150 dolardan 230 dolara yükseltti. Fiyat artışı, petrol ürünleri içinde en çok gereksinim duyduğu ürün fuel-oil olan Türkiye'yi önemli ölçüde etkileyebilecek.

★ İran'ın Ahvaz kentinde göğüs göğüse çarpışmalar oluyor. İran uçaklarının Irak'taki nükleer araştırma merkezine yaptıkları saldırıda on kişi öldü, 85 kişi yaralandı. Nükleer reaktör isabet almadığından radyasyon tehlikesi olmadığı anlaşıldı.

★ Çimento sanayicileri, yüzde 50 zam istemiyle hükümete başvurdular.

2 EKİM

★ Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, halka hitaben ilk konuşmasını Van'da yaptı. Çok büyük bir kalabalık önünde konuşan Evren, "Bu toprakları sahipsiz bırakmayız" dedi.

★ Hisseli arsa satışları yasaklandı. İmar ve İskan Bakanlığı halkın aldatılmasını önlemek için önlem alındığını bildirdi.

★ İstanbul Şişli'de, kurşuna dizilmiş üç ceset bulundu. Biri polis üç kişinin yere yatırılıp elleri başlarının üzerine konularak kurşunlandığı anlaşıldı. Öldürülen polis, şoför ve tavukçunun Afyonlu oldukları öğrenildi. Aralarında MHP Parti Disiplin Kurulu üyesi de bulunan örgüt üyesi dokuz kişinin Ankara'da yargılanmasına başlandı. Adam kaçırma ve soygunlarla suçlanan sanıkların, bazı eylemlerinde "TİKKO mensubuyuz" dedikleri bildirildi.

★ Maden-İş Sendikası Bursa Şubesi avukatı Ahmet Hilmi Feyzioğlu'nun, sorgu için bulunduğu Bursa Emniyet Müdürlüğü'nün beşinci katındaki pencereden düşerek öldüğü açıklandı.

★ İran bütün cephelerde saldırıya geçti. Şah taraftarı subay ve assubaylarla pilotlar da aktif olarak saldırıya katıldı.

3 EKİM

★ Prof. Nihat Erim'in katilleri yakalandı. Hepsi üniversite öğrencisi olan Dev-Sol'a bağlı hücrenin ele geçen sekiz militanından başka, biri kız üç kişi daha aranıyor. Erim'in öldürülmesinde kullanılan silahlar ve bildirilerin yazıldığı daktilo makineleri de bulundu. Hücrenin 13 kişiyi daha öldürdüğü belirlendi.

★ Teröristler Mardin'de bir muhtarla eşini vurdular. İstanbul'un çeşitli semtlerinde yüze yakın banka önüne yüze yakın patlayıcı madde kondu. İzmir'de iki yere patlayıcı madde atıldı. Gebze'de mezarlıktaki depoda patlayıcı madde bulundu.

★ Anayasa Mahkemesi, eski parlamenterleri çeşitli haklardan yararlandıran yasayı iptal etti, iptal kararı Resmi Gazete'de yayınlandı.

4 EKİM

★ Mardin'de TÖB-DER eski başkanı öldürüldü. Elbistan'da iki yıl önce eski senatörü öldüren firari katil, ölüm cezasına hüküm giydi. Sıkıyönetim komutanlıkları, 3145 kişinin operasyonlarla göz altına alındığını açıkladı.

★ İran, kaybettiği toprakları geri alırken, bu şehirde Irak'la işbirliği yapanları idam ediyor. Savaş, İran'da bozulan ulusal birliği yeniden kuruyor. İmam fedaileri ve mollalar, Irak cephesine savaşmaya gidiyorlar.

★ THY Milano Bürosu'na Ermeniler tarafından bomba atıldı.

★ İstanbul polisi, 250 milyon liralık kaçak bakır kablo ele geçirdi. 350 ton bakır kabloyu getiren kostere ve taşımada kullanılan

18 kamyona el kondu. Mustafa Eser-1 adlı kosterin 5 mürettebatı balık tutan bir çocuğun sandalı ile kaçtılar.

★ İkinci Dünya Savaşında Polonya'daki iki toplama kampında görev yaparken yüze yakın insanı öldüren Nazi dönemi savaş suçlusu Gustav Wagner, Sao Paulo'daki evinde intihar etti.

5 EKİM

★ Yunanistan'ın NATO'ya dönmesi için paket hazırlanırken, Ege için yeni plân saptandı. Yunanistan Ege için Türk haklarını iade edecek, biz de onların NATO'ya dönmesine razı olacağız.

★ Alman seçimlerinde yabancı düşmanı Strauss kaybetti, Türklerin tuttuğu Schmidth kazandı. Sosyal Demokratlar, Hür Demokratlar'ın desteğiyle hükümette kalıyor. Schmidt'in partisinin oyları yüzde 42'den, yüzde 42.6'ya çıktı.

★ Irak kendiliğinden ateşkes ilân etti ama, İran ateş kesmeyince savaş durmadı.

★ İstanbul'da bir bakkalla kızı, teröristler tarafından öldürüldü.

★ Geçici Anayasa, Milli Güvenlik Konseyi'ne sunuldu.

★ Toprak ve Tarım Reformu için yeni yasa tasarısı hazırlanıyor.

Helmut Schmidt

6 EKİM

★ Milli Güvenlik Konseyi, dört teröristin idamını onayladı. İdam cezaları onaylanan teröristlerden ikisi solcu, ikisi sağcı. Sağcı teröristler Balgat katliamını düzenleyen Mustafa Pehlivanoğlu ile firarda olan İsa Armağan, solcu teröristler ise bir askeri öldüren Necdet Adalı ve Kemal Elgin

★ Köyceğiz ve Fethiye'de dört günde 20 deprem oldu. Sürekli birbirini izleyen depremler nedeniyle halk geceyi sokaklarda kurdukları çadırlarda korku içinde geçiriyor.

★ Almanya'da seçimi kaybeden Strauss, Meclis'ten istifa etti, yalnızca Bavyera eyaletindeki görevine devam edeceğini açıkladı. Seçimler Schmidt'i Avrupa'nın en güçlü lideri yaptı.

★ İki Tekel yetkilisi İzmir'de, 50 bin lira rüşvet alırken suçüstü yakalandı.

★ Tahran ve Bağdat yeniden bombalandı. Kral Hüseyin, Irak'a tam destek vaat etti.

★ Türkiye'nin Amerika'daki Los Angeles Konsolosu'nun evine yangın bombası atıldı.

7 EKİM

★ Süt, peynir ve kok kömürüne zam geldi.

★ Ankara Belediye Başkanı Ali Dinçer ve altı belediye görevlisi tutuklandı.

★ Ankara'da poliste sorgusu yapılan iki genç ölünce, askeri savcılık bir komiserin hapsini istedi. Tutuklanan komiserin, Hakan Yurdakuler'in amca oğlu olduğu öğrenildi.

★ Sağmalcılar Cezaevi firarisi 84 yıla hükümlü sol eylemci Ömer Özcan, Uzunköprü'de yakalandı.

★ Görevli yargıca hakaretten İzmir'de tutuklanan Bülent Ersoy'un 2.5 yıla kadar hapsi istendi.

★ Irak uçakları Tahran'ı bombaladı. Ürdün birlikleri, Irak sınırında toplanmaya başladı. Sovyet gemileri, Ürdün'ün Irak'a gönderdiği savaş malzemesini Akabe Limanı'na boşaltırken, Kral Hüseyin 40 bin kişilik bir kuvveti Irak sınırına nakletti. Amerika ve İngiltere, Kral Hüseyin'i uyardı.

8 EKİM

★ Sekiz yıl sonra ilk kez iki idam kararı infaz edildi, biri sağdan diğeri soldan iki kişi Ankara'da asıldı. Sol eylemci Necdet Adalı ile sağ eylemci Mustafa Pehlivanoğlu, idam edileceklerini saat 02.00'de öğrendiler.

★ İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi, sağ görüşlü bir kişiyi öldürmekten sanık sol görüşlü Ahmet Erhan için ölüm kararı verdi.

★ Batı Berlin Konsolosluğu saldırıya uğradı. Kırk kişilik bir grup, Başkonsolos Nusret Aktan ve görevlilere demir zincir ve sopalarla saldırdı, beş militan yakalandı.

★ İsviçre de Türkler'e vize koydu. Fransa'nın aynı şekilde vize uygulamaya hazırlandığı bildirildi.

★ Kıdem tazminatı fonu kuruluyor. Fona devlet beş milyar lira ile katılacak.

★ İlaç karaborsası hızlandı. Başta kalp ilaçları olmak üzere, hormon ve şeker ilaçlarının yoklara karışması üzerine, Almanya'dan

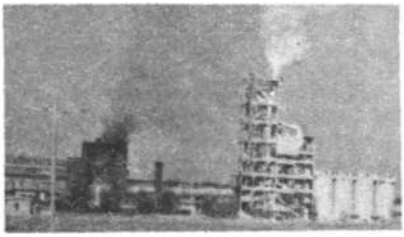

gelen işçilerin yüksek fiyatlarla getirdikleri ilaçlar, piyasada yeni bir ticaretin doğmasına yol açtı.

★ Tiyatro yazarı Nazım Kurşunlu Ankara'da kalp krizinden öldü.

9 EKİM

★ MSP Genelbaşkanı Necmettin Erbakan ve MHP Genelbaşkanı Alpaslan Türkeş, İzmir'deki Uzunada'dan askeri uçakla Ankara'ya getirildiler. İki liderin Sıkıyönetim Savcılığı'nda ifadeleri alındı. İki lider daha sonra, eski parlamenterlerin bulunduğu okula yerleştirildiler. Haklarında açılacak davaların görülmesi sırasında iki lider de güvence altında tutulacaklar.

★ Adana'da bir terörist ölüm cezasına hüküm giydi. İki öğrenciyi öldüren sağ eylemci İsmail Arıcı'nın suç ortağı ise 15 yıl hapis cezası yedi. Gene Adana'da 11 kişiyi öldüren 34 terörist yakalandı.

★ Rusya, Bulgaristan aracılığı ile Irak'a silah gönderiyor. İran uçakları Dezful'a bomba yağdırdı. İki şehir de alevler içinde. Şattülarap'da yabancı bandıralı üç gemi battı. Kral Hüseyin, "Bağdat isterse hemen savaşa gireriz" dedi. Irak, Türkiye'ye başvurarak arabuluculuk yapmasını istedi.

10EKİM

★ Kemal Türkler, ve Doç. Bedrettin Cömert'in katilleri yakalandı. Türkler'in katil zanlısı olarak yakalanan teröristin kimliği açıklanmadı. Almanya'da yakalanan Cömert'in katilinin iadesini istedik. Mainz Cezaevi'nde tutuklu bulunan sağ terörist Üzeyir Bayraklı'nın sahte pasaportla yurt dışına çıktığı anlaşıldı.

★ Aralarında Ziya Kalkavan, Dündar Kılıç ve İdris Özbir'in de bulunduğu 37 kişi, Mali polisin düzenlediği "Yeraltı dünyasının büyük patronlar operasyonu" ile yakalanarak Sıkıyönetime teslim edildi.

★ Necmettin Erbakan ve Alpaslan Türkeş'in 13 saat ifadesi alındı.

★ Demire ve Sümerbark ürünlerine zam geldi. Basmanın metresi 50, kaput bezinin metresi ise 47 lira oldu.

★ İstanbul'da on bin liraya bombalı pankart asan tedhişçi yakalandı. Yakalanan üniversite öğrencisi "Paraya ihtiyacım var" dedi.

★ İstanbul'da bir polis şehit edildi. Daha önce Acilciler tarafından Adana'da yaralanan polis memuru, İstanbul'da pusuya düşürülerek öldürüldü. Ankara'da dört gündür aranan ilkokul müdiresi evinde ölü bulundu.

11 EKİM

★ 12 Eylül'de gözetim altına alınan ve Gelibolu'da 29 gün kalan CHP Genelbaşkanı Bülent Ecevit'le AP Genelbaşkanı Süleyman Demirel Ankara'da evlerine döndüler. Özel askeri uçakla Ankara'ya getirilen iki lider ve eşleri, koruma altında evlerine götürüldüler. İki lider siyasal faaliyette bulunamayacak ama, konuk kabul edebilecek, telefonla görüşebilecekler.

★ Alpaslan Türkeş ve bazı MHP'li eski parlamenterlerle yöneticiler tutuklandı. MHP'nin 36 yöneticisi için gıyabi tutuklama kararı verildi. Necmettin Erbakan için açıklama yapılmadı.

★ Bazı eski parlamenterler serbest bırakıldı. AP'lilerin tümü serbest kaldı. CHP'li Paydaş, Saraçoğlu, Tabii Senatör Ahmet Yıldız ve sekiz MSP'li salıverilmedi.

★ İkisi kız 38 sağ eylemci ele geçti. Aralarında Türkler'in ve 12 kişinin katilleri var. Kemal Türkler'i çapraz ateşle öldürenlerin üniversite öğrencisi Abdülsamet Karakuş ile Bağ-Kur memuru Aydın Eryılmaz olduğu açıklandı. Katil zanlılarından Celal Ada Erzurum'da yakalandı.

★ Cezayir'deki korkunç deprem, El Asnam kentini yerle bir etti, binlerce kişi öldü. Ülkede yedi günlük yas ilan edildi. Tahrip gücü iki milyar ton dinamit patlamasına eş olan depremde ölü sayısının 20 bine ulaşmasından korkuluyor. 250 bin kişi evsiz kaldı. Kentin yüzde 80'i harap oldu.

★ Çimentoya yüzde 25 zam yapıldı.

12 EKİM

★ Yaklaşık 500 milyon liraya malolan 11. genel nüfus sayımı yapıldı. 400 bin sayım memuru görev aldı. Adana'da sayım, süresi içinde bitmedi. Yurt dışındaki Türklerle birlikte nüfusumuzun 47 milyona ulaştığı sanılıyor.

★ MSP Genelbaşkanı Erbakan, geceye kadar süren sorgusundan sonra tutuksuz yargılanmasına karar verilip serbest bırakıldı. Askeri Savcılık itiraz etti. Erbakan'la bera-

Yerle bir olan El Asnam kenti

ber bazı arkadaşları da serbest bırakıldı.

★Tabii Senatör Ahmet Yıldız ve CHP'li Erol Saraçoğlu tutuklandı. Tutuklanan CHP'lilerin sayısı üçe çıktı. Bir CHP'li, bir MSP'li parlamenter hakkında gıyabi tutuklama kararı verildi.

★Hakkari'de beşi ölü, yedisi yaralı 12 terörist ele geçirildi. Adana'da 17 Dev-Sol militanı yakalandı.

★Mini devalüasyon yapıldı. Dolar 82 lira, mark 45 lira oldu.

★Londra'daki Türk Turizm Bürosu'na bomba konuldu. Bombanın patlaması sonunda binada önemli ölçüde hasar meydana geldi.

★Cezayir'deki korkunç depremde enkaz altından beş bin ceset çıkarıldı. Yaralı sayısının 50 bin civarında olduğu sanılıyor.

★Irak, Abadan'ı bombaladı. Beni Sadr, Sovyetler'in tarafsız kalmasını istedi.

★Almanya'nın Mannheim Uluslararası Film Yarışması'nda "Hazal" filmi özel ödül kazandı.

13 EKİM

★Münih-İstanbul-Ankara seferini yapan THY'nin Diyarbakır uçağı, Ankara'ya inmek üzereyken kaçırıldı. Pilotları silahla tehdideden altı kişi, uçağı Diyarbakır'a indirdiler. "Biz şeriatçıyız" diyen korsanlar Tahran ya da Cidde'ye gideceklerini söylediler. Fakat uçağa yakıt verilmedi. Korsanların elinde tabanca ve kalaşnikof marka uzun menzilli silahlar var. Diyarbakır'a Adana ve Ankara'dan özel eğitilmiş komandolar sevkedildi.

★Medine yakınlarında meydana gelen trafik kazasında Ankara plakalı bir otobüs bir tankere çarptı ve içindeki 18 Türk hacı adayı öldü.

★Askeri Savcı, Necmettin Erbakan'ın tutuklanmasını istedi. Savcılığın itiraz dilekçesinde, Erbakan ve arkadaşlarının 1977'den bu yana işledikleri bildirilen suçlar yer aldı. Dilekçede "Elde TCK'nın 163'üncü maddesine, Vicdan ve Toplantı Hürriyetleri Yasası'na ve Atatürk Aleyhine İşlenen Cürümler Yasası'na aykırı fiillere dair kanıtlar vardır" deniliyor. Aranan CHP'li ve MSP'li parlamenter teslim oldu.

★Askeri Yargıtay, bir idam kararını daha onayladı. Serdar Soyergin adlı terörist, Adana'da bir yüzbaşının şehit olduğu çatışmada İGD'li bir genci öldürmüştü.

★İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi, iki ölüm kararı verdi.Etiler'de bir Amerikalı astsubayla, Türk arkadaşını öldüren teröristler hakkında idam kararı, onaylanmak üzere Askeri Yargıtay'a gönderilecek.

14 EKİM

★Hava korsanları tarafından Diyarbakır'a kaçırılan THY uçağında on saat süren ölüm bekleyişi. Ankara'dan gelen 19 kişilik "Çelik Kuvvet" timi tarafından bir dakika gibi rekor sürede sona erdirildi. Yolcular kurtarıldı, hava korsanları yakalandı. Hava korsanlarının biri ağır yaralandı.Kurtarma sırasında bir hostesle altı yolcu da yaralandı. Dinci Sağ Cephe'ye mensup Yılmaz Yalçıner hakkında mahkumiyet kararı olduğu anlaşıldı. Havakorsanlarınınuçağa silahları,

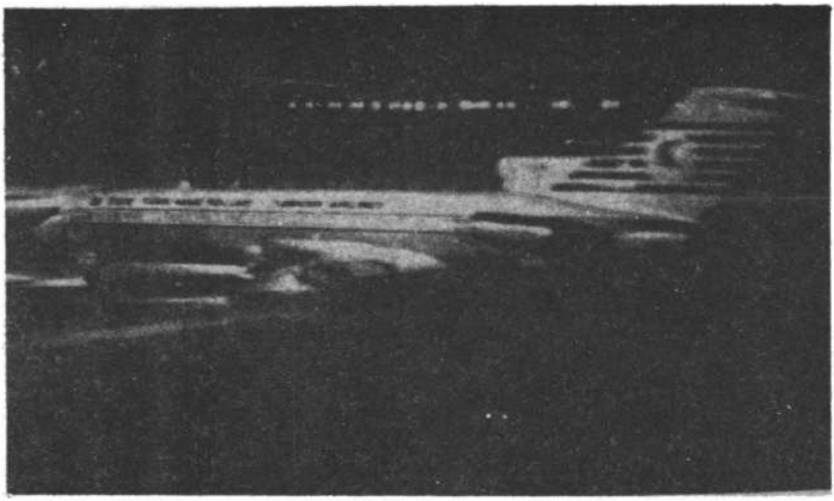

Kaçırılan Diyarbakır uçağı

içine oydukları bir Osmanlıca-Türkçe sözlük içinde soktukları saptandı. Bekleme sırasında korsanlar yolculara şeriat vaazları verdilerve herkesten para topladılar.

★ Ankara'da 21, Uşak'ta 14 cinayetin faili bir örgüt ele geçirildi. Örgüt ayrıca, aralarında yedi er ve üç polisin de bulunduğu 49 kişiyi yaralamış, 82 silahlı saldırıda bulunmuş, 16 ev, ve işyerini kundaklamış, kamu ve özel kişilere ait 59 binayı bombalamış.

★ Haklarında gıyabi tutuklama kararı bulunan ve bir süreden beri Sıkıyönetim tarafından aranan MHP Genel Sekreter Yardımcısı Yaşar Okuyan ile Genel Yönetim Kurulu üyesi Ahmet Hamdi Ayan ve Taha Akyol, Ankara Merkez Komutanlığı'na teslim oldu.

15 EKİM

★ Kaçırılan THY uçağını kurtarma operasyonu sırasında hava korsanları tarafından başından vurulan Esenboğa Gümrük Muhafaza Memuru Muzaffer Altan öldü. Hava korsanlarının, "Türk İslam Şeriat Kurtuluş Ordusu" üyesi oldukları bildirildi. Yaralı terörist Hasan Günaşar'ın durumu iyi.

★ İstanbul'da iki polis öldürüldü. Harbiye Karakolu polisi Şükrü Nural Ferikoy'de üç terörist tarafından çapraz ateşle, eski toplum polisi Sabri Ünverdi ise Avcılar'da kahvede öldürüldü. Sol terörisler kaçtı. Kars ve Artvin'de Dev-Yol'a bağlı 193 militan ele geçti. 59'u öğretmen olan militanlar arasında AP Kars İl Başkanı'nın katilleri de var. Adana'da 11 kişiyi öldürüp 9 kişiyi yaralayan 12 sol eylemci militan, Malatya'da 1978 olaylarına karışan sağ eylemci yedi kişi, Şarkışla'da CHP Kilis İlçe Başkanı'nı öldüren iki terörist yakalandı.

★ MSP Genelbaşkanı Necmettin Erbakan ve 21 MSP yöneticisi tutuklandı. MSP lideri sabaha karşı evinden alınarak Merkez Komutanlığı'na götürüldü. Tutuklu MSP'li sayısı 26'ya çıktı.

★ 57 askeri savcının görev yeri değiştirildi.

16 EKİM

★ MHP'li, 33, MSP'li 16 eski parlamenter hakkında da tutuklama kararı olduğu ve arandıkları bildirildi. Her iki partiye organik bağı olan bazı derneklerin faaliyetleri de değerlendirilecek.

★ DİSK Genelbaşkanı Abdullah Baştürk ve arkadaşları, Sıkıyönetim Mahkemesi'nde ifade verdiler.

★ Seka, kağıda yeniden zam yaptı.

★ İstanbul'da Güngören ve Alibeyköy'de iki kişi öldürüldü.

★ Ankara'da bombalı pankart asarken yakalanan ve götürüldüğü Emniyet Müdürlüğü'nde ölen Devrimci-Yol adlı örgüt üyesi ile ilgili olarak tutuklu yargılanan polis hakkında 15 yıla kadar hapis cezası istendi.

★ Son sayımda İstanbul merkezinde 4 mil-

yon 870 bin, Ankara'da 3 milyon 196 bin 460, İzmir'de bir milyon 968 bin 616, Adana'nın ise bir milyon 467 bin 346 kişinin yaşadığı anlaşıldı. İstanbul, 9 milyon 740 bine ulaşan toplam nüfusu ile dünyanın en kalabalık on kenti arasında yedinci sırada yer aldı.

17 EKİM

★ 27 ilin valisi değişti. Valilerden 24'ü merkeze alındı.
★ İstanbul Kadıköy'de Nüfus Memurluğu'nu basan iki terörist, boş nüfus kağıtları ile soğuk damga makinesini aldılar, kaçarken çarşı içinde güvenlik kuvvetleriyle göğüs göğüse çarpıştılar. Teröristlerden biri öldürüldü, diğeri kaçtı.
★ Ankara'da bir terörist bir komiserin evini bastı, on yaşındaki kızını öldürerek kaçtı.
★ MSP'li, yedi eski parlamenter tutuklandı.
★ THY uçağını kaçıran dört hava korsanının Sıkıyönetim Mahkemesi'nde yargılanacağı açıklandı.
★ Prof. Nihat Erim'in katili Dev-Sol örgütü liderlerinden Ahmet Kırlangıç, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde arkadaşları ile yüzleştirilirken sinir krizi geçirdi, kafasını duvara vurdu ve kaldırıldığı hastanede beyin kanamasından öldü.

18 EKİM

★ Ankara'da Etlik katliamında yedi kişinin katili olan sağ eylemci Erol Türkmen, bir polisin evini bastı, polisin karısını yaralayıp kızını öldürdü. Kaçarken peşine düşen polislere yakalanacağını anlayınca tabancasını başına dayayıp intihar etti. Adana'da iki kişi öldürüldü.
★ Son nüfus sayımına göre 67 ilimizin yeni nüfusları belli oldu. En büyük artış oranının Hakkari ve Ankara'da olduğu belirlendi. Artvin, Çankırı, Gümüşhane, Kars, Tunceli, ve Yozgat'ta ise nüfus gerilemesi görüldü.
★ Erzurum, Erzincan ve bazı ilçelerde deprem oldu. Deprem, can ve mal kaybına yol açmadı.
★ İran Başbakanı Ali Recai, Kurban Bayramı nedeniyle yapılan ateşkeş önerisini reddetti. Recai, "Saddam Hüseyin müslümanlığı bilmez. Bu nedenle ateşkeş uygulayamayız" dedi.

19 EKİM

★ Petrol rafinerilerinin yıl sonuna kadar tam kapasiteyle çalışacağı açıklandı.
★ İstanbul Bayram gazetesine bir demeç veren Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, "Meselelerimizi, ulusumuzun gücü ile çözeceğiz" dedi.
★ Fiyat artış hızı bu yıl yüzde 60 dolayında kaldı. 1979'da 1100 lira olan çikolata, bu yıl 1350 liraya çıktı. Kurbanlık fiyatları ise ortalama 10 bin lira.

20 EKİM

★ Terör suçluları ayrı cezaevlerinde toplanıyor. Uygun cezaevlerinde normal suçlularla teröristler ayrı tutulurken, bazı cezaevleri de yalnızca teröristlere ayrılacak. Yargıda sürat sağlayacak dokuz tasarı hazırlanıyor.
★ Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönüşü onaylandı. NATO Savunma Planlama Komitesi'nin olağanüstü toplantısından sonra Brüksel ve Ankara'da açıklama yapıldı. Türkiye'nin çıkarları saklı tutuluyor. Yunanistan'da solcular, korsan gösterilerle, hükümetin kararına karşı çıktılar.
★ Irak-İran arasındaki savaş Kurban Bayramı'nda bile durmadı. Humeyni, İran halkının genel bir seferberliğe hazır olmasını istedi ve gönüllülerin derhal cepheye gönderilmesini emretti.

21 EKİM

★ Yunanistan, Ege sorununun yeniden ele alınmasını kabul etti. Dışişleri Bakanı İlter Türkmen "Yunanistan,Türkiye'nin uzlaştırıcı, tutumu sonucu NATO'ya döndü" dedi.
★ İran Meclisi'nin, Amerikalı rehinelerin şartlı bırakılması konusunu görüşeceği açıklandı. Devlet Başkanı Beni Sadr'ın İslam Örgütü Genel Sekreteri ve Küba Dışişleri Bakanı ile ayrı ayrı konuştuğu bildirildi.
★ Kurban Bayramı süresince trafik kazalarında 19 kişi hayatını kaybetti. Yorgunluk, aşırı hız, ve dikkatsizlik yüzünden meydana gelen on kazada ayrıca 12 kişi de yaralandı.

22 EKİM

★ NATO'ya dönüş Yunanistan'ı karıştırdı. Sosyalistlerle komünistler "Madem NATO'ya dönmek için Türkler'e yalvaracaktınız, ne diye çıktınız' diye hükümeti eleştirdiler. Hükümet parlamentodan güvenoyu istedi.
★ Başkan Carter'in vaadi İran'ı harekete geçirdi ve Amerikalı rehineler için ümit ışığı doğdu. Carter, rehineler serbest bırakılırsa ticari ve askeri ambargonun kaldırılacağını bildirdi.
★ Antalya'da polisle çatışan iki teröristten biri ölü, diğeri sağ ele geçti. Niğde'de 11 bin silah, güvenlik kuvvetlerine teslim edildi.
★ Eski Bayındırlık Bakanlarından Mardin

eski milletvekili Şerafettin Elçi, Sıkıyönetime teslim oldu.
★ İki yıl önce deprem sırasında büyük hasara uğrayan Atatürk'ün Selanik'te doğduğu ev onarıldı.

23 EKİM

★ Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit ile 14 eski bakana ait dosyaların incelendiği bildirildi. Dosyalar önümüzdeki günlerde soruşturma komisyonuna devredilecek ve Konsey karar verirse Yüce Divan kurulacak.
★ Bir askeri yargıç saldırıya uğradı. Ankara 3 Numaralı Askeri Mahkeme üyesi Hakim Binbaşı Yılmaz Özcan, evinin önüde üç terörist tarafından kurşun yağmuruna tutuldu. Mutlak bir ölümden kurtulan binbaşı, kaçan teröristlere ateş açtı, isabet ettiremedi. Ankara'da "Dur" ihtarına uymayan Dev-Yol militanı vurularak öldürüldü. Antalya'da bir terörist yakalandı, silah mermi ve patlayıcı madde ele geçti.
★ Buca Cezaevi'nden Bakırköy Akıl Hastanesi'ne sevkedilen savcı Marlon Kemal'in katili Nurullah Çınar, geceyi geçirdiği Kocaeli Hastanesi'nde kayıplara karıştı. Sanığın dosyasında "Dikkat kaçabilir" notu vardı.
★ Sovyetler Birliği yönetiminde değişiklik yapıldı ve uzun süredir kalbinden rahatsız olan Başbakan Alexei Kosigin görevinden istifa etti. Yerine birinci yardımcısı Nikolai Tikhonov atandı.
★ İspanya'nın Ortuella kentinde bir ilkokulun kalorifer kazanı patladı, 64 öğrenci öldü 50 kadar çocuk ağır yaralandı. Yerle bir olan okulda enkaz altından yeni cesetlerin çıkmasından korkuluyor.

24 EKİM

★ Milli Güvenlik Konseyi Adana'da bir fraksiyon çatışmasında İGD'li genci öldüren Serdar Soyergin'in ölüm cezasını onayladı.
★ Türkiye'den kaçan teröristlerin Avrupa'da saklandıkları bildirildi. Sol teröristlerin bir kısmı Doğu ülkelerine geçiyorlar. Sağ teröristler içinde İslam ülkelerinde yaşayanlar var.
★ Ankara ve İstanbul'da 672 militan yakalandı. İstanbul'da yakalanan teröristlerden 427'sinin sol kesime bağlı oldukları, aralarında iki polis, bir astsubay olmak üzere 26 kişiyi öldürdükleri, 78 sağcı teröristin ise Kemal Türkler'le birlikte yedi kişiyi öldürdükleri açıklandı. Ankara'da çeşitli kanlı eylemler düzenleyen 167 militan arasında bulunan üç doktorun, yaralı teröristleri de tedavi ettikleri belirlendi. İstanbul'da Kızıltoprak Göztepe ve Şenesenevler Karakollarına patlayıcı maddı atıldı, can kaybı olmadı.

Atatürk'ün onarılan evi

★ İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner, yeni atanan 27 il valisiyle yaptığı toplantıda, "Devlet idaresinde hâlâ militanlar var" dedi.
★ Eski Bayındırlık Bakanlarından Şerafettin Elçi, Kürtçülük propagandasından tutuklandı.

25 EKİM

★ Avrupa'ya gitmek hayal oldu. Yurt dışına üç yılda çıkabilenler için yeni bir Pasaport Yasası hazırlanıyor. Toplu geziler dışında turist olarak Avrupa'ya gitmek mümkün olmayacak
★ Yapılan açıklamaya göre, verilen süre içinde sekiz milyar liralık silâh toplandı. Teslim edilen ruhsatsız silâhlar, polisin elindekilerin üç katı fazla.
★ Zenginler İran'dan kaçmaya başladı. İsrail'e giden İranlı ailede yedi milyarlık döviz bulundu.
★ İstanbul'da polis öldüren pazarcı yakalandı. Fatsa'da üç teröristten biri öldü, ikisi yaralı olarak ele geçti. Kayseri'de bir cezaevi kaçağı ile üç terörist tutuklandı.
★ İstanbul Cağlayan'da takla atan askeri araçtaki iki çavuş ve dört er öldü, bir astsubay ve altı er yaralandı.
★ Bursa'nın Sesi Gazetesi Yazı İşleri Müdürü ile Şiir Köşesi düzenleyicisi, yayın yolu ile komünizm propagandası yapma suçundan tutuklandı.

26 EKİM

★ Sol eylemci Serdar Soyergin, Adana Cezaevi'nde sabaha karşı asıldı. Acilciler grubuna mensup militan, asılırken sehpadan iki kere düştü. İGD'li bir genci öldüren Soyergin asılırken, kadınlar koğuşunda yangın çıktı. Çok sıkı güvenlik önlemlerinin alındığı cezaevinde slogan atan siyasal tutukluların olay çıkartması önlendi.
★ İzmir Güzelyalı'da üç terörist, evini bastıkları kuyumcuyu dükkânına götürdüler. Altı milyon liralık altın alarak kaçtılar.
★ İstanbul eski valisi Orhan Erbuğ'un kızı ve damadı, gizli örgüt üyesi oldukları iddiası ile gözaltına alındı. Iğdır'da bir taksi kurşun yağmuruna tutuldu, bir yolcu öldü.
★ Adana Sıkıyönetim Komutanlığı, 32 cinayet sanığı sağ görüşlü 45 kişinin yakalandığını açıkladı. Yakalananlar arasında, Adana Emniyet Müdürü ve CHP İl Başkanı'nın katilleri de var.

27 EKİM

★ İstanbul Kağıthane'de bir eri öldürmek, diğer bir eri yaralamak suçundan yargılanan terörist İsmet Şen, ölüm cezasına hüküm giydi.
★ Doçent Bedrettin Cömert'in katili olarak aranan sağ terörist Rıfat Yıldırım'ın Abdi İpekçi'nin katili cezaevi kaçağı Mehmet Ali Ağca'nın, Ankara Aydınlıkevler'de sağ eylemleri yöneten Feridun Akkuzu'nun Almanya'da Alman kızları ile evlendikleri saptandı.
★ Güvenlik Kuvvetleri Tahtakale çevresindeki sokaklarda giriş ve çıkışı keserek dükkân ve mağazaları akşama kadar aradılar, yüz milyon lirayı bulan kaçak mal topladılar.
★ Milli Güvenlik Konseyi , Anayasa'nın bazı maddelerini değiştirdi. Yapılan değişikliklerle Konsey yasama yetkisini yüklendi ve alacağı kararlara itiraz edilemeyeceği hükmünü getirdi. Hükümetin kamu personeli arasında yapacağı işlemlere de itiraz edilemeyecek.

28 EKİM

★ Adana'da kuyumcuyu öldürüp bir milyon liralık altın çalan iki terörist kaçtı. Ankara'da dokuz kişiyi öldüren, soygun ve bombalama olaylarına karışan Dev-Yol ve Halkın Kurtuluşu örgütlerine bağlı militanlar yakalandı. İskenderun'da bir erkek cesedi bulundu. Bafra'da Ağır CezaYargıcının evini basarak yargıcı yaralayan terörist yakalandı.
★ Diyanet İşleri Başkanı'na tabanca çekme suçundan yargılanan eski CHP Urfa Milletvekili Celâl Paydaş Ankara'daki duruşmaya elleri kelepçeli getirildi.
★ 1981 mali yılı bütçesi, "Ayağımızı yorganımıza göre uzatalım" görüşü ile hazırlanıyor.
★ Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri Orgeneral Haydar Saltık Ankara'da yabancı gazetecilerle yaptığı bir görüşmede, Süleyman Demirel ile Bülent Ecevit'in gelecekte siyasal hayata devam edebileceklerini bildirdi.

29 EKİM

★ Cumhuriyet Bayramı nedeniyle mesaj yayınlayan Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, "Aşamayacağımız engel yoktur. Hiçbir kötü emel, bundan sonra da Cumhuriyet'imize zarar veremeyecektir" dedi.
★ Liderler hakkında bildiri yayınlandı. Bildiride Orgeneral Haydar Saltık'ın yabancı basın mensupları ile yaptığı toplantıda liderlerle ilgili görüşlerinin bir kısım basında yanlış anlaşılmalara yol açacak şekilde yansıdığı ifade edildi ve "Bu toplantıda siyasi faaliyetler serbest bırakıldığında Bay Demirel ve Ecevit'in diğer vatandaşlar gibi siyasi faaliyetlerini sürdürebilecekleri açıklanmış, ancak herhangi bir partinin lideri olacaklarına dair bir beyanda bulunulmamıştır" denildi. Bildiride ayrıca, Partiler Yasası yeniden düzenlenirken liderler saltanatına yol açmayacak ve parti liderlerinin belirli sürelerden fazla hizmet etmelerini önleyecek düzenlemelerin düşünüldüğü ifade edildi.

★ Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit hakkında bir yıldan altı yıla kadar hapis istemiyle dava açılıyor.
★ Kızıltepe'de sekiz Apocu öldürüldü. Güvenlik kuvvetleriyle çatışan teröristlerden ikisi de sağ ele geçirildi.

30 EKİM

★ Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri Orgeneral Haydar Saltık'ın parti liderleriyle ilgili açıklaması üzerine Bülent Ecevit, CHP Genel Başkanlığı'ndan istifa etti. İstifa metninin yayınlanması, memleketin muhtaç olduğu huzur açısından, Milli Güvenlik Konseyi'nce uygun görülmedi. Konsey Genel Sekreterliği, "Ecevit istifa ettiğini siyasal amaçlı bir demeç niteliğini taşıyan açıklama metniyle kamu oyuna duyurmak teşebbüsünde bulunmuştur" denildi.
★ Alpaslan Türkeş ve Necmettin Erbakan'ın avukatları ile görüşme süreleri kısıtlandı.

Rıza Şah

★ İçel'de altı yasa dışı örgütün 99 militanı silâhları ile yakalandı. Giresun'da bir kahveci öldürüldü. Maskeli iki kişi benzin istasyonunu soydu. İstanbul'da bir banka şubesine bombalı pankart asıldı, bir karakolun arkasındaki kömürlüğe patlayıcı madde kondu.

★ Bir zamanlar militanların kol gezip halk komiteleri kurduğu ve "Kurtarılmış bölge" ilân ettiği İstanbul'daki 1 Mayıs Mahallesi'nin adı, "Mustafa Kemal Mahallesi" oldu.

★ Yüz bin yedeksubay adayı iki yılda silâh altına alınacak. Hazırlanan yeni yasaya göre dört yıllık yüksek okul mezunlarından seçme sınavını kazananlar 16 ay yedeksubaylık, kazanamayanlar sekiz ay erlik yapacak.

★ 15 yıldan beri tutuklu bulunan eski Cezayir Devlet Başkanı Ahmet Bin Bella serbest bırakıldı.

31 EKİM

★ Ceza Yasası ve Olağanüstü Hal Yasası taslakları hazır. Devlet memurunu öldüren idam edilecek. Valiler, sanıkları 15 gün gözaltında tutabilecek, grev ve lokavtları yasaklayabilecekler. Valiler yetkilerinin bir kısmını veya tamamını ilçelerde kaymakamlara devredebilecekler.

★ İstanbul'da bir polis öldürüldü. Fatsa'da bir polisi kaçırıp öldüren üç Dev-Sol militanı yakalandı. Gaziantep'te güvenlik güçleri, 39 Apocuyu ele geçirdi. Kurtalan'da çeşitli suçlardan aranan 14 yasa kaçağı teslim oldu.

★ Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi'nde duruşması süren ve hakkında siyasal davalar bulunan TİP Genel Başkanı Behice Boran, normal yollardan aldığı pasaportla yurt dışına çıktı. Polis yetkilileri, Behice Boran hakkında tahdit bulunmadığını, bu nedenle de yasal çıkış yaptığını bildirdiler.

★ DİSK'e bağlı Maden-İş Kongresinde 19-22 Aralık 1979 tarihinde "Enternasyonal" marşını söyleyen 23 sanıktan 18'i tutuklandı.

★ Devrik İran Şahı'nın oğlu Prens Rıza, 20'nci yaş gününde Kahire'de düzenlenen basit bir törenle kendisini İran'ın yeni Şahı ilân etti. "İmparator İkinci Rıza Şah" unvanını alan prensin taç giyme törenine yalnızca ailesi ve Mısırlı yetkililer katıldı.

1980
KASIM

1 KASIM

★ Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri Orgeneral Haydar Saltık, normal demokratik döneme geçiş programını açıkladı. "Kurucu Meclis mutlaka kurulacaktır" diyen Saltık, içinde bulunulan şartlarda henüz bu aşamaya gelinmediğini bildirdi.

★ Sosyal Güvenlik eski Bakanı Sinop CHP eski milletvekili Hilmi İşgüzar ile Gümrük ve Tekel eski Bakanı, Rize CHP eski milletvekili Tuncay Mataracı gözaltına alındı.

★ Haklarında gıyabi tutuklama kararı bulunan 33 MHP'linin hâlâ teslim olmadıkları bildirildi.

★ Adana'da şehit edilen tank yüzbaşı Bülent Angın'ın katili Süleyman Aydemir adındaki anarşist, Denizli'ye bağlı Buldan ilçesinin bir köyünde silâhlı çatışma sonucu yakalandı. İstanbul-Sarıyer'de bomba yapılan evde patlama oldu, bir kişi öldü. Fatih'te bir terzi öldürüldü.

2 KASIM

★ İran Meclisi, Amerikalı rehineleri şartlı bırakmayı kabul etti. Şartlardan bir kısmı kabul edilirse, rehinelerden bazıları salıverilecek. Hiçbir şart kabul edilmezse, rehineler İran Mahkemeleri'nde yargılanacak. Şartlar arasında, Amerikan bankalarındaki İran mal varlığının 8 milyar dolarının serbest bırakılması, İran'a uygulanan ekonomik önlemlerin kaldırılması, Şah ailesinin Amerika'daki servetinin geri verilmesi, İran'a müdahale edilmemesi var.

★ Buldan'da biri ölü ele geçirilen beş teröristin Dev-Sol militanı olduğu açıklandı.
★ Adalet Bakanı Cevdet Mentes, cezaevlerinde 64 bin 751 kişibulunduğunu bildirdi.

3 KASIM

★ Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Ankara Üniversitesi'nin açılış törenine gönderdiği mesajda, "Atatürkçü bir eğitim yapınız" dedi.
★ İstanbul'da bir polis öldürüldü. Polisi Kadıköy Fikirtepe'deki evinin önünde şehit eden iki terörist koşarak kaçtı. Bir parçacıyı vurup otomobilini yaktılar. Kadıköy'de bir banka şubesi bombalandı.
★ Sahte belge düzenleme ve vergi kaçakçılığı suçundan haklarında verilen beraat kararı Yargıtayca bozulan Hacı Ali Demirel ile Yahya Demirel'in duruşmalarına yeniden başlandı.

Petrol Bakanı Muhammed Cevad

★ İran Petrol Bakanı Muhammed Cevad'ın Abadan'a saldırı sırasında, bakanlığın dört yüksek görevlisiyle beraber Iraklılar tarafından esir alınarak kaçırıldığı açıklandı.
★ İranlı öğrenciler, Amerikalı rehineleri hükümete teslim etmeyi kabul ettiler.
★ Danimarka'da yedi Türk, 720 milyon lira değerinde eroinle yakalandı.

4 KASIM

★ Yabancı düşmanlığı tartışması artarken, Almanya Türklere karşı sertleşiyor. Bavyera'da oturma ve süreli çalışma izni olan işçilere, 15 Ocak tarihine kadar süre tanındı. Baden Württenberg'de ise sağcı ve solcu işçiler eylemde bulunurlarsa sınır dışı edilecekler.
★ Ülkü Ocakları ile Ülkücü Gençlik Derneği Başkanlığı'nı yapanlar gözaltına alındı.
★ Eski CHP milletvekili Deniz Baykal ile eski AP milletvekili Ahmet Buldanlı, Ankara'da Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılandı. Eski CHP milletvekili Kemal Anadol gözaltına alındı.
★ İşçilere devamlı rapor veren doktor İstanbul'da yargılandı. Usulsüz rapor aldıkları öne sürülen sigara fabrikası işçilerini gören yargıç, "Sigara darlığının sebebi şimdi anlaşılıyor" dedi.

5 KASIM

★ Eski sinema oyuncusu Ronald Reagan, Amerika Başkanlığı'na seçildi. Eski Başkan Carter'i büyük oy farkı ile yenilgiye uğratan Reagan, "Büyük Amerika'yı gene kuracağız" dedi.

Ronald Reagan

★ Fatsa'da güvenlik güçleriyle anarşistler arasında çıkan silâhlı çatışmada, MLSPB militanlarından Kerim Mete Sonatılgan ölü, iki kişi de yaralı olarak ele geçirildi.
★ Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesi, yasa dışı örgüt üyesi bir sanığı ölüm cezasına çarptırdı, yaşı 18'den küçük olduğu için cezası 34 yıla indirildi.
★ Türkiye İşçi Köylü Partisi hakkında soruşturma açıldı, Genel Başkan Doğu Perinçek ile yöneticilerden Gün Zileli'nin aranmasına başlandı.
★ Konya, Kayseri, Kırşehir, Niğde, Nevşehir, Yozgat Milli Eğitim Müdürleri Sıkıyönetimce görevlerinden alındı.

6 KASIM

★ Temel 58 yasa yeniden düzenleniyor. Tüm yasa değişiklikleri süratle tamamlanacak.
★ İstanbul Gaziosmanpaşa ve Eyüp'de 65 eve baskın yapan çelik yelekli polis ekipleri Dev-Yol, Dev-Sol ve Halkın Kurtuluşu örgütlerine bağlı 150 kişiyi elegeçirdi.

★ Ankara'nın çeşitli semtlerinde bombalı pankart asarak terör yaratmak isteyen dördü kız 13 militanı halk yakalattı. Uşak'ın Eşme ilçesinin bir köyünde çıkan çatışmada üç teröristin biri ölü, biri yaralı, biri sağ elegeçti. Malatya'da iki ceset bulundu. Diyarbakır'da camiyi basıp cemaatin parasını gaspeden militan yakalandı. Adana'da bir evin bahçesinde bomba patladı, 12 yaşında bir kız öldü. Ankara'da evinin önünde sten makineli tüfekle bulunan İçişleri Bakanlığı memuru ile kardeşi gözaltına alındı. Halkın Kurtuluşu adlı örgütün bir hücresi Ankara'da ortaya çıkarıldı.
★ İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi ve Tıp Fakültesi kurucu öğretim üyesi Doç.Dr.Ahmet Özbek, kalp krizinden öldü.

7 KASIM

★ Silâhlı sol eylemler düzenleyen yasadışı "Partizan" adlı örgütün 17 elemanı Ankara'da yargılandı. Teröristlerden 11'i için ölüm cezası istendi.
★ Askeri Savcılığa göre gazeteci Abdi İpekçi'nin katili Mehmet Ali Ağca Stuttgart'ta. Ağca ile aynı yerde olduğu tespit edilen Mehmet Şener'in iadesi istendi.
★ Üzerinde çeşitli yazı ve siyasal içerikli slogan yazılı kâğıt paraların bankalar tarafından toplanarak tedavülden kaldırılacağı bildirildi.
★ Başbakan Bülend Ulusu ilk yurt gezisinde Van'a gitti ve halk önünde yaptığı konuşmada, "Vatandaş artık devlete güveniyor" dedi.
★ Amerikalı ünlü sinema oyuncusu Steve Mc Queen, kanser ameliyatı olmak üzere yattığı Meksika'nın Juarez Hastanesi'nde kalp krizi geçirerek öldü.

8 KASIM

★ İstanbul Boğazı, yeni bir tehlike daha atlattı. Kılavuzsuz ters yönde seyreden Yunan tankeri, İngiliz tankeriyle çarpıştı, tonlarca mazot denize yayıldı. Denizciler radyo anonsları ile tehlikeye karşı uyarıldı.
★ Gazeteci Abdi İpekçi'nin katili Mehmet Ali Ağca'nın suçortağı Mehmet Şener, Alman polisi tarafından göz hapsine alındı. Alman polisi, Türkiye'den Şener'in parmak izi ve gerekli belgeleri bekliyor.
★ Gözaltına alma süresini 90 güne çıkaran yasa Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi.
★ Türk parasının yabancı paralar karşısındaki değeri yeniden düzenlendi ve dolar, 87.95 lira oldu.
★ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Metabolizma ve Endokrinoloji Bölümü Başkanı Prof.Dr. Nadir Hatemi İstanbul'da öldü.

9 KASIM

★ İstanbul'da bir hafta içinde 202'si sol, 58'i sağ kesimden 260 teröristin ele geçirildiği açıklandı. 13 kişiyi öldürmek, birçok yaralama ve anarşik eylemde bulunmaktan sanık teröristlerde 36 değişik tipte tabanca, dört makineli tabanca bulundu.
★ İzmir'de emekli bir öğretmen, örgüt üyesi oğlunu keserle öldürdü. Ankara'da iki kişi bir bakkalı öldürerek kaçtı. Artvin'de iki terörist yakalandı.
★ İstanbul'un Elmadağ semtinde bir evde yanık bırakılan mum felâkete yol açtı, çıkan yangında 50'den fazla gecekondu yandı. Yaklaşık 300 kişi evsiz kaldı.
★ Şehit polislerin ailelerine 75 bin lira yardım yapılacak.

10 KASIM

★ Atatürk'ün 42'nci ölüm yıldönümü nedeniyle Anıtkabir'de yapılan tören sırasında Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Anıtkabir özel defterine, "Devrimlerini yeni bir ruhla yaşatacağız" diye yazdı.

Ölümünden sonra baba olacak olan ünlü sinema oyuncusu Steve McQueen kalp krizinden öldü.

★ İzmir Aliağa Rafinerisi ve Yarımca Petkim tesislerinde yangın çıktı. Her iki yangın da kısa sürede kontrol altına alınarak söndürüldü.
★ Fransa'daki Strasbourg Konsolosluğumuz bombalandı. Saldırının sorumluluğunu, "Ermeni Gizli Örgütü" ile "Kürdistan İşçi Partisi" adındaki örgütler üstlendi.
★ Ankara'da Mamak Askeri Cezaevi'nde bir sanık intihar etti, bir sanık da öldü. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı, sağ görüşlü Bekir Bağ'ın dört kişiyi öldürdüğünü itiraf eden bir mektup bıraktıktan sonra intihar ettiğini, sol yayınlar sahibi ve çeşitli suçlardan sanık olan İlhan Erdost'un bir er tarafından başına vurulması sonucu öldüğünü, açıkladı. Her iki olay hakkında soruşturma açıldı, bir astsubay ve sekiz er gözaltına alındı.
★ Satürn gezegenine doğru yol alan Voyager-1 uzay gemisi, gezegenin çevresinde dönmekte olan 15'inci uyduyu keşfetti.

11 KASIM

★ 12 Eylül'den sonraki ilk sendika toplantısında, toplu sözleşmeler için açıklık istendi. Ankara'da yapılan Yol-İş Federasyonu Genel Kurul toplantısında konuşan Türk-İş Genelbaşkanı İbrahim Denizcier, 1 milyon 250 bin insanın geçim sıkıntısı çektiğini, 250 bin işçinin toplusözleşmesinin askıya alındığını söyledi. Elazığ Yol-İş Şubesi, bir siyasal partinin amaçları uğruna kullanıldığı iddiası ile federasyondan ihraç edildi.
★ Şiddetli yağmur yurtta hayatı felce uğrattı. İstanbul'da çukur yerlerde evleri su bastı. Elektrikler kesildi, telefonlar çalışmadı, su sıkıntısı çekildi. İzmir'de ve çevre illerle ilçelerde yüzlerce evi su bastı. Saatte 90 kilometre hızla esen fırtına nedeniyle Antalya'da bir Rum gemisi karaya oturdu.
★ Cumhuriyet Gazetesi, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından, Atatürk'e dil uzatılması, kamunun telaş ve heyecanına yol açacak asılsız haber yayınladığı gerekçesiyle süresiz kapatıldı.
★ İstanbul Topkapı'da fabrika soymak isteyen teröristler bir işçiyi öldürdü. Ergani'de bir öğretmen canverdi. Bursa'da altı yasadışı örgüt ortaya çıkarıldı.

12 KASIM

★ Haklarında tutuklama kararı çıkan 89 MHP'li ile birlikte, aralarında Türkiye İşçi Köylü Partisi'nden 41 kişiyle Genelbaşkan Doğu Perinçek Sıkıyönetim tarafından aranıyor. TİKP Genel Merkezinde yapılan aramada Mao ve Stalin'in Türkiye'de basılmamış posterleri, eylem kılavuzları, bazı okullara ait mühürler bulundu. MHP Genel Merkezi ile yan kuruluşlarında ise 83 tabanca, üç makineli tüfek 2400 mermi, 32 dinamit, üç bomba, 3.5 kilo TNT tahrip maddesi elegeçtiği açıklandı.
★ Polonya'da binlerce kişi, özgürlük için yürüdü. Göstericiler, komünist yönetimden önceki eski "Bağımsızlık Günü"nü kutladılar. Başkent Varşova caddelerindeki gösteriye 20 binden fazla kişi katıldı. Göstericiler, "Konuşma özgürlüğü istiyoruz" şeklinde sloganlar attı.
★ Yedeksubaylık Yasa tasarısı kabul edildi. Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce son yoklama için başvuranlar askerliklerini dört ay ve er olarak yapacaklar.
★ İstanbul Küçükçekmece'deki Nükleer Araştırma Merkezi'nde dört tabanca bulundu, 13 kişi gözaltına alındı. "Çuval cinaleti" sanığı üç kişiye ikinci kez ölüm cezası verildi.

13 KASIM

★ Kaçak teröristleri almak için Almanya'ya özel ekip gitti. Altmış kişilik tim, göz hapsinde olan ve haklarında ihbar yapılan kaçak teröristlerle ilgili olarak Alman polisiyle işbirliği yapıyor.
★ Alparslan Türkeş ve Necmettin Erbakan, seçim yasaklarına muhalefetten Sivas'ta iki ay hapse mahkum oldu. Urfa AP eski milletvekili Celâl Bucak tutuklandı.
★ MSP'nin Konya mitingine katılan üç kişi tutuklandı.
★ Töb-Der hakkında soruşturma açıldı.
★ Mısır'da bir Amerikan askeri uçağı düştü, 13 kişi canverdi.
★ Fatih İskenderpaşa Camii İmamı, din bilgini ve Nakşibendi tarikatı şeyhi Mehmet Zahit Kotku 83 yaşında, gazeteci Aydın Apaydın 43 yaşında İstanbul'da öldü.

Aydın Apaydın

14 KASIM

★ Madrit'te yapılan Sosyalist Enternasyonal Kongresinde konuşan Federal Alman Sosyal Demokrat Partisi lideri Brandt, "Türkiye'nin kısa sürede demokrasiye döneceğine inanıyorum" dedi.

★ İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, son bir hafta içinde, içlerinde 37 öldürme olayının faillerinin de bulunduğu 772 kişi ele geçirildi. Kaman İmam Hatip Lisesinde "Şeriat isteriz" diye gösteri yapan dört öğrenci gözaltına alındı.

★ İstanbul eski Belediye Başkanı Ahmet İsvan, "Kanlı 1 Mayıs gösterilerine belediye araçlarını gönderdiği, militanları belediye kadrolarına aldığı" iddiası ile gözaltına alındı.

★ Londra'da Dünya Güzeli seçilen Batı Alman güzeli 18 yaşındaki Gabriella Brum, 52 yaşındaki sevgilisinin isteği üzerine kraliçelikten vazgeçti ve tacını geri verdi.

1980'in olaylı Dünya Güzeli Gabriela Brum

15 KASIM

★ Adana'da bir Amerikalı askeri polis öldürüldü. Sabah işe gitmek üzere otomobiline binen Amerikalı, üç kişinin saldırısına uğradı. Otomobilin yanında duran diğer Amerikalı kendini yere atarak kurtuldu. Saldırganlar kaçtı.

★ Polonya'da yapılan özgürlük yürüyüşünü düzenleyen liderler tutuklandı.

★ Portekiz Gine'sinde darbe oldu. Yeni adı "Gine Bissau" olan ülkede yönetimi, eski başbakanlardan Joao Bernando'nun başında yer aldığı Devrim Konseyi ele geçirildi.

★ Halk bilimci ve oyun yazarı Prof. Sedat Veyis Örnek Ankara'da öldü.

16 KASIM

★ Diyarbakır-Urfa yolunda durdurulan özel bir otomobilin gizli bölmelerinde bir milyar liralık saf eroin ele geçirildi. Eroini Ortadoğu ülkelerinden sağlayarak Türkiye'ye sokmaya çalıştığı öne sürülen Aziz Karakoyunlu adındaki şahıs, evinde gizlendiği havalandırma bacasında yakalandı.

★ Sıkıyönetimin aradığı silah kaçakçıları Sofya'da, yakalandı. Aranan arasında bulunan Bekir Çelenk, Abuzer Uğurlu'nun kısa bir süre önce Romanya'ya gittiği bildirildi. Çelenk'le görüştükten sonra gizlice fotoğrafınıçeken Hürriyet gazetesi yazarı Celalettin Çetin, aranan kaçakçının adamları tarafından bıçaklandı, fotoğraf makinesi elinden alındı.

★ Adalet Bakanı, Cevdet Menteş, Türkiye'den kaçan teröristlerin iadesi için bir çok ülkeyle anlaşma yapıldığını bildirdi.

★ Dünyanın ilk ısmarlama bebeği Amerika'mn Louisville şehrinde doğdu. Gazete ilanı ile bulunan gönüllü anneye çocuk sahibi olmak istenen babadan alınan sperm verildi ve belirli süre tamamlanınca 3 kilo 900 gram ağırlığında bir erkek çocuk dünyaya geldi.

17 KASIM

★ Sıkıyönetim tarafından aranan ve polisin Amerika'da olduğunu bildirdiği Türkiye İşçi Köylü Partisi Genelbaşkanı Doğu Perinçek, Ankara'da teslim oldu. Perinçek'le beraber TİKP Merkez Komitesi, ve Başkanlık Kurulu üyelerinden 13 kişi Sıkıyönetim'e başvurdular.

★ DİSK'in kapatılması ile ilgili davaya İstanbul'da başlandı.

★ Aramızda kaçakçılığı önlemek için 1980 tarihli anlaşma olmasına rağmen, Bulgarlar kaçakçıları koruyor. Anlaşmaya göre kaçakçıların, yasa dışı olaylara adı karışanların Türkiye'ye bildirilmesi gerekiyor. Buna rağmen bu kişiler Bulgaristan'da en lüks otellerde konuk ediliyorlar.

★ İstanbul Kurbağalıdere'de 160 kilo esrar ele geçirildi. Rastlantı sonucu bulunan esrarların Nuri Bostan'a ait olduğu ileri sürüldü.

18 KASIM

★ Silah ve uyuşturucu madde kaçakçılığı suçlarından haklarında "Uluslararası tutuklama kararı" bulunan 27 kişiden Hüseyin Çil, İdris Özbir ve Urcan Mercan yakalandı. Aralarında Abuzer Uğurlu ve Bekir Çelenk' in de bulunduğu 24 kişinin adları İnterpol'a bildirildi.

★ Hükümete verilen bir rapora göre, yeraltı dünyasını Bulgaristan destekliyor ve kaçakçılıkla casusluk bir arada yürütülüyor. Bulgaristan'ın Türkiye'ye silah kaçırmak için bir firma kurduğu, bu firmanın Bulgar İs-

tihbarat Servisi mensupları tarafından yonetildiği saptandı. Bulgarlar, deklare edilmemiş eşya ile yakaladıkları Türkleri "Kintex" adındaki firmaya gondererek burada casus olarak çalışmaya zorluyorlar.

★ Ankara'da 30Dev-Yol'cu hakkında ölüm cezası istendi. Otuz kişi arasında bir de kız var. 74 sanıktan 64'ü tutuklu.

★ İçlerinde Genelbaşkan Gültekin Gazioğlu'nun da bulunduğu 64 Töb-Der mensubu hakkında tutuklama karan alındı.

★ Rum asıllı bir bankerin İstanbul'da 90 kişiden 90 milyon lira dolandırdığı ortaya çıkarıldı ve soruşturma açıldı.

19 KASIM

★ Bakanlar Kurulu, vergi reformu ile ilgili çalışmaları tamamladı. Hazırlanan 21 yasa tasarısı Milli Güvenlik Konseyi'ne sunulacak. Vergi yasası tasarısında, serbest meslek sahiplerinden avans olarak 600 bin liraya kadar peşin vergi alınması görüşü benimsendi.

★ Eskişehir'de halka hitaben bir konuşma yapan Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, "Milletin rahatını görenler, şimdi kaçacak delik arıyor" dedi.

★ Kahramanmaraş'da düzenlenen operasyon sonunda 13 terörist mağarada ele geçirildi. Silahlarının saklandığı depolar bulundu. Diyarbakır'da bir gizli sol örgüt üyesi 64 kişinin yargılanmasına başlandı. Adana'da Bossa Fabrikası'nda soygun oldu.

★ MHP'nin güçlü adamı, gençlik kolları ve ÜGD ve yan kuruluşlarının, ayrıca sağ örgütlerin beyni Yılmız Dura İstanbul'da yakalanarak tutuklandı.

20 KASIM

★ Yeni vergi yasasının esasları belli oldu. İşletme Vergisinin kapsamı genişletildi ve yüzde 3'e düşürüldü. Üç milyon liraya kadar olan yıllık gelirden yüzde 40 vergi alınacak. Tarım Vergisi kapsamı genişletildi. Ücretlileri ve maaşlıları ilgilendiren hükümler 1 Mart'ta işlerlik kazanacak.

★ Defter tutma, fatura ve makbuz vermek zorunlu hale geliyor. "Vergi Usul Yasası" tasarısında vergi kaçakçılığına uygulanan cezalar da büyük ölçüde ağırlaştırılıyor.

★ Ankara'da inzibat erini öldüren Erdal Eren hakkındaki ölüm cezası kesinleşti. İstanbul'da 25 Dev-Sol üyesinin yargılanmasına başlandı. Savcı altı terörist için ölüm cezası istedi. Azılı sağ terörist Veli Can Oduncu, 36 yıl hapse hüküm giydi. Oto kaçakçılığından yakalanan Yılmaz Gezer'in Fatsa'daki maskeli muhbirlerden olduğu anlaşıldı.

★ Cumhuriyet Gazetesi'nın basım ve yayınına izin verildi.

★ Ermeniler, Roma THY Bürosu'nu bombaladılar.

★ Eski bakanlardan Turhan Kapanlı İstanbul'da öldü.

21 KASIM

★ Ankara'da şiddetli bir astım krizi geçiren Turizm ve Tanıtma Bakanı İlhan Evliyaoğlu'nun 36 yaşındaki eşi Pınar Evliyaoğlu, yer olmadığı gerekçesiyle hastane kapısından çevrildi. Yeni bir hastane aranırken fenalaşan kadın, sonunda Gülhane Askeri Tıp Akademisi'ne götürülürken öldü.

★ Milli Güvenlik Konseyi'ne sunulan Gelir Vergisi Yasası'na göre esnaf yılda en az 7500 lira vergi verecek. Yasada esnaf beş sınıfa ayrılıyor. Birinci sınıf esnaf, yılda en az 36 bin lira ödeyecek.

★ Kemal Türkler, Ümit Doğanay, ve Cavit Orhan Tütengil'in katilleri yakalandı. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 460 kişinin yakalandığını açıkladı. İki terörist Adana'da bir fabrika müdürünü öldürdü.

★ Kar yağışı Anadolu'da ulaşımı aksattı. Yozgat'ta şiddetli kar yüzünden okullar tatil edildi. Kar kalınlığının bir metreyi aştığı Konya'nın Obruk köyüne helikopterle yiyecek atıldı. Kayseri'nin Çamlıbel mevkiinde 10 kamyon mahsur kaldı. 164 köyle karayolu bağlantısı kesildi.

★ Enerji nakleden hatlar arızalanınca, İstanbul'un büyük kısmı karanlıkta kaldı.

★ Prof. Osman Fazıl Berki Ankara'da öldü.

22 KASIM

★ Doğuda kar ulaşımı etkiledi. Sivas'ta beş ekip mahsur kaldı. Develi'de kayıp koyunlarını aramaya çıkan bir baba ile oğlu donarak öldü.

★ İstanbul'da enerji tasarrufu kampanyası açıldı. Vali ve Belediye Başkanı ortak basın toplantısında, "Lüzumsuz alışkanlıkları terkedelim" dediler. Elektrikli klimaların kullanılmamaları istendi.

★ Başbakanlık, kaynakların en verimli şekilde kullanılmasını istedi. Irak ve İran, petrol ihracına başladı. Rehineler konusunda İran Amerika'dan kesin cevap bekliyor.

★ İzmir'de elinde bomba patlayan terörist öldü.

★ Amerika televizyonlarında gösterilen Dallas dizisinde J.R.'ı vuranın baldızı Kristin olduğu anlaşıldı. Vurulan J.R. ölmedi. Film oynarken Amerika'da heyecan zirveye çıktı. Dünyanın çok yerinde bu konuda müşterek bahis oynandı ve milyonlar döndü.

★ Amerika'nın Las Vegas kentinde çıkan bir otel yangınında ölenlerin sayısı 85'e yükseldi. 26 katlı oteldeki yangında ayrıca 534 kişi de yaralandı.

23 KASIM

★ Türkiye'nin 52 ilinde üç saatlik elektrik kısıntısı başladı.
★ İçişleri örgütü A'dan Z'ye yenilenecek. Bakan Selahattin Çetiner'in yaptığı açıklamaya göre ihlimas, yanlı davranış, rüşvet, hırsızlık, kaçakçılık ve suiistimal önlenecek. Valiler, bakandan izin almadıkça görev bölgesinin dışına çıkamayacak.
★ Bir zamanların seks yıldızı ünlü Mae West, Hollywood'da 87 yaşında öldü.
★ Yüksek Hakimler Kurulu'nun Adalet Bakanlığı'na verdiği rapora göre, yargıç bulunamadığı için çok sayıda mahkeme açılamıyor. Raporda 203 yeni mahkemeye ihtiyaç olduğu belirtildi.

Mae West

24 KASIM

★ Ankara'nın Danacıobası köyündeki bir düğünevinde patlayan tüpgazlar büyük faciaya yol açtı, 80 kişi canverdi. Bir savaş alanına dönen köyde enkaz altından yanmış, parçalanmış ve dumandan boğulmuş cesetler çıkarıldı.
★ İtalya'nın güneyinde meydana gelen ve özellikle Potenza, Napoli, Salerno ile Avellino bölgelerini etkisi altına alan korkunç depremde bin kişi öldü.
★ İstanbul'da bir polis öldürüldü.
★ Polonya'da demiryolu işçileri uyarı grevi yaptı.

25 KASIM

★ Ankara'nın Danacıobası köyünde düğün evinde patlayan tüpgazların yol açtığı ölü sayısı 97'ye yükseldi. Patlama sırasında çıkan panik yüzünden, facia kurbanlarının çoğu ezilerek canverdi. 402 nüfuslu köyün dörtte biri hayatını kaybetti. Ölenlerin hepsi kadın, genç kız ve çocuk.

★ MHP Genelbaşkanı Alparslan Türkeş hükümetin manevi şahsiyetini tahkir suçundan Ankara'da yargılandı. Duruşma nedeniyle Adliye çevresinde çok sıkı koruma önlemleri alındı.
★ Güney İtalya'daki depremde ölenlerin sayısı üç bini aştı.
★ Eski bakanlardan Hilmi İşgüzar ve Turgay Mataracı hakkında Soruşturma Komisyonu kuruldu.

Toplu ölüme yol açan tüpgaz patlaması

26 KASIM

★ Çin'de kültür devrimi sırasında 34 bin kişinin ölümüne yol açmak suçundan idam istemiyle yargılanan Mao'nun dul eşi Çang Çing Pekin'de yargılandı. Çang sorulan soruların hepsine "Bilmiyorum" diye cevap verdi. Eski dostları mahkemede aleyhinde konuştu.

★ Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde, öğrenimlerini zamanında bitiremeyecekleri anlaşılan 37 öğrencinin kayıtları silindi.

★ Vezirköprü'de iki polis öldürüldü. İstanbul Kartal'daki TİKKO adlı örgütün hücre evlerinde bir makineli tüfek, 18 tabanca ve sekiz el bombası ele geçti. Gaziantep, Erzurum ve İstanbul'da 98 anarşist yakalandı.

27 KASIM

★ Milli Güvenlik Konseyi beş vergi yasasını onayladı. Damga Vergisi, Harçlar, Değerli Kağıtlar, Motorlu Kara Taşıtları, Amme Alacaklarının Tahsili ile ilgili yasalar Resmi Gazete'de yayınlanacak.

★ Adana'da bir astsubay şehit edildi. İstanbul Okmeydanı'nda bir gencin elinde bomba patladı. Elleri kopan gencin annesi ve iki kardeşi de yaralandı .

★ Ankara Savcılığı, eski CHP Genelbaşkanı Bülent Ecevit'in ifadesini aldı.

★ Muazzez Paçacı adlı öğretmeni öldürdüğü iddiası ile yargılanan sosyete dişçisi Füreyd Dosdoğru, beraat etti. Hakkında 24 yıl hapis istenen ve 8 ay 22 gündür tutuklu olan dişçi hakkındaki karar delil yetersizliğinden alındı.

★ Mektup, telgraf ve posta havalesi ücretlerine yüzde 300'ü bulan zam yapıldı. 2.50 lira olan mektup ücreti 10 liraya çıktı.

28 KASIM

★ Adana'da bir astsubayı şehit eden iki terörist yakalandı. Gazeteci Abdi İpekçi'nin katili Mehmet Ali Ağca'yı Ankara'da saklayıp yurt dışına kaçmasını sağlayan sağcı dört terörist Malatya'da ele geçirildi. Malatya'daki operasyonlarda 55 terörist daha gözaltına alındı. Avrupa Ülkü Ocakları kurucusu Necati Uygur Almanya'da vuruldu.

★ Adları çeşitli kaçakçılık olaylarına karıştığı iddiası ile gözaltına alınan yeraltı dünyasının ünlü isimlerinden Ziya Kalkavan, Nizamettin Aytemiz, İdris Özbir (Kürt İdris), İlhami Sağlamer, Dündar Kılıç ve Fikri Erdüş'ün ifadeleri alındı. Aranan Örfi Çetinkaya teslim oldu.

★ Orduda istifa ve emeklilik işlemleri, ikinci bir emre kadar durduruldu.

29 KASIM

★ Katsayı artışından vazgeçilince, emekli maaş göstergelerindeki rakamların yükseltilmesi planlandı. Böylece emeklilerin de maaşı artacak. Bursa'da olaylara karışan 520 öğrenci, geçici olarak okuldan çıkarıldı. Sungurlu'da bombalı pankartı indirmek isteyen iki polisle bir bekçi bomba patlayınca yaralandılar.

★ Fırtına büyük zarara yol açtı. Yağış ve fırtına özellikle İzmir'de etkili olurken, Konya'nın Karaman ilçesinde tipiye tutulan bir köylü, 600 koyunu ile beraber donarak öldü.

★ Londra'da 300 kadın seks filmi oynatan sinemaya saldırdı.

★ Suriye, Ürdün'e saldırmak için bahane arıyor. Ortadoğu yeni bir sebepsiz savaşın eşiğinde. Suriye Ürdün sınırına 600 tank ve 20 bin asker yığdı.

30 KASIM

Orhan Eyüboğlu

★ Devlet nihayet "Kara para" ya el koyuyor. Vergilerin yaygınlaştırılması, vesika ve fatura düzeninin kesinlikle uygulanması ile paranın spekülatif amaçlarla piyasada dolaşması önlenecek. Uygulanacak olan önlemlerle vergi alınamayan paranın kamu yararına kullanılabilmesi sağlanacak.

★ Tamgün yasası yeniden düzenleniyor. Muayenehane açan doktordan götürü vergi alınacak.

★ Sivas'ta bir işadamından tehditle para isteyen militan yakalandı.

★ Eski Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılarından Orhan Eyüboğlu İstanbul'da öldü.

1980

ARALIK

1 ARALIK

★ Maliye Bakanı Kaya Erdem 1981 bütçesini açıkladı. Bütçenin 1 trilyon 581 milyon lira olduğunu söyleyen bakanın verdiği bilgiye göre kamu personeli ve emeklilere seyyanen maktu zam yapılacak. Bütçe, enflasyonla mücadele amacı ile hazırlandı. 1970 öncesi emeklilerin farklı durumu düzeltilecek.

★ Sıkıyönetim Komutanlıklarının isteği üzerine 165 öğretmen görevden alındı. Bu öğretmenlerin çeşitli ideolojik olaylara karıştığı veya olayların kışkırtıcılığını yaptıkları belirlendi. Bakanlar valiliklere birer genelge göndererek, 12 Eylül'den önceki Danıştay kararlarının uygulanmasını istedi.

★ Boğaz Köprüsü'nden geçiş 1 Ocak 1981 tarihinden itibaren 100 lira oluyor.

★ Havza'da bekçi öldürüldü. MHP ve yan kuruluşları hakkında itiraflarda bulunan ve Hollanda'dan getirilen Ömer Tanlak tutuklandı. İzmir'de aralarında 14 cinayetin faillerinin bulunduğu 1267 kişi yakalandı.

2 ARALIK

★ İsrail'den, Ortadoğu'daki uzlaşmaz tutumu ve Kudüs konusundaki davranışı yüzünden diplomatlarını çekmesini istedik ve bunun sağlanması için üç ay süre tanıdık. Türkiye, Tel Aviv'de yalnızca ikinci katip statüsünde bir diplomat bırakacak.

★ Adana'da iki kardeşten birini öldürüp diğerini ağır yaralayan bir terörist ölüm cezasına hüküm giydi. İstanbul'da TRT yapımcısı Ümit Kaftancıoğlu'nu öldüren üç teröristten biri silahıyla yakalandı.

★ Makbuz ve faturalara yapıştırılacak en düşük damga pulu 10 lira oldu.

★ Kış aylarının korkulu hastalığı kızamık salgını başladı.

★ Hazırlanan yasa tasarısı kabul edildiği takdırde doktorlar doğuda iki yıl zorunlu görev yapacak, böylece doğu illerimiz doktora kavuşacak.

★ Türkeş iki ayrı ağır ceza mahkemesinde yargılandı.

3 ARALIK

★ İstanbul'da emekli bir albay öldürüldü. Havza'da teröristler güvenlik güçleriyle çatıştı. Bir üsteğmenle çavuş yaralandı. Bir terörist sağ, diğeri ölü ele geçti. İzmir'de bir banka şubesiyle bir kuyumcu soyuldu. Doç. Dr. Necdet Bulut'un Bursa'da yakalanan katil zanlısı Trabzon'da tutuklandı.

★ Bölücülük propagandası yaptığı iddiası ile gözaltına alınan eski Bayındırlık Bakanı ve eski CHP Mardin milletvekili Şerafettin Elçi ile ilgili soruşturma tamamlandı. Necmettin Erbakan'ın laikliğe aykırı harekete giren demeçleriyle ilgili soruşturma genişletildi.

★ Belediye Gelirleri Yasası yeni vergiler getiriyor. Emlak Vergisi'nin yarısı kadar temizleme ve aydınlatma harcı alınacak. Resim ve harçlar 50 kat, belediyelere, ait para cezaları ise 30 kat artıyor. Bakanlar Kurulu'ndan geçen tasarı, Milli Güvenlik Konseyi'ne sunuldu.

★ İsrail'le ilgili kararımız İslam ülkelerinde sevinç yarattı.

★ Ortadoğu'da şimdi de Suriye ve Ürdün topları ateşe hazır. Suriye kuvvetlerinin her an Ürdün sınırını aşıp belirli bölgelere saldırmasından korkuluyor.

★ Rusya'nın Polonya'yı işgal etme hazırlığına Amerika çok sert tepki gösterdi. Batı Almanya'da üstlenendokuz bin kişilik Amerikan birliği manevralara başladı.

★ Kur'an-ı Kerim Norveççeye çevrildi

4 ARALIK

★ Polonya için endişe artıyor. Amerika, Sovyetleri bir kez daha uyardı.

★ Bir Polonya uçağı Batı Berlin'e kaçırıldı. Pilotu oyuncak el bombası ile tehdit ettiği bildirilen hava korsanı 21 yolcu ve dört mürettebatı bulunan uçağı Batı Berlin'deki Amerikalılara ait havaalanına indirdi.

★ Doğu Perinçek, Agah Oktay Güner ve İhsan Kabadayı'nın ifadesi alındı. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi Yönetim Kurulu Üyesi çevirmen Tektaş Ağaoğlu İsviçre'ye iltica etti. Haklarında tutuklama kararı bulunan Töb-Der ve TİKP yöneticilerinden bugüne kadar teslim olmayanları na yeniden çağrı yapıldı ve devlet dairelerine verdikleri adreslerin sahte olduğu anlaşıldı.

★ Adana'da bir terörist idama mahkum edildi.
★ Zamların sonu gelmiyor. Deterjanlara ve tuza yeni zam geldi.
★ 1981 yılında banka faizlerinin oranı yüzde 40'ı aşacak. Küçük bankalar faiz oranının yüzde 46 olmasını istiyor.

5 ARALIK

★ Gelirler vergisi dilimleri belli oldu. Ücretlilerin vergi yükü hafifliyor. 70 bin 200 lira vergi dışı bırakılıyor.
★ İstanbul'da kanlı soygun, Cennet Mahallesi'nde iki kuyumcuyu öldüren maskeli soyguncular, dört kuyumcudan 20 milyon liralık altın ve mücevher alarak kaçtılar. Soyguncular, kendilerine engel olmak isteyen bir astsubayı da yaraladılar TİKKO'nun beyni Muhammet Sani İlhan Ankara'da yakalandı. Başkentte yasadışı iki sol, biri sağ örgüte mensup 66 militan ele geçti.
★ Cumhurbaşkanlığı seçimi için geziye çıkan Portekiz Başbakanı Carneiro'nun uçağı düştü, cesedi, tanınamayacak şekilde yandı. Uçakta bulunan kadının, yakında evleneceği Danimarkalı sevgilisi olduğu anlaşıldı. Portekizli Devlet Başkanı Eanes olay yerinde ağladı. Ülkede ulusal yas ilan edildi.
★ Kırgızistan Başbakanı Sultan İbrahimov öldü.

6 ARALIK

★ Basın toplantısı yapan Başbakan Bülend Ulusu, "Demokratik düzenin tam anlamı ile işlerlik kazanmasını gerçekleştirmek için kesin kararlıyız" dedi.
★ İstanbul'da, Küçükçekmece Cennet Mahallesi'nde kanlı kuyumcu soygunu üzerine dört mahallede büyük operasyon yapıldı. Cennet Mahallesi Kanarya, Sefaköy ve Halkalı'da 24.00-05.00'e kadar uygulanan gece yasağı, saat 17.00'ye kadar devam etti. Evler tek tek arandı. Çok sayıda şüpheli kişi gözlatına alındı.
★ Prof. Doğanay, Prof. Tütengil ve Bülent Demir'in katilleri yakalandı. Cinayetleri planlayan eski Ülkücü Gençlik Derneği Başkanı Recep Öztürk hakkında "Vur" emri çıkarıldı. Bulgaristan adına casusluk yapan bir Dev-Sol militanı, yedi arkadaşı ile birlikte yakalandı. TİKKO üyelerinden Recai Yılmaz ölü olarak bulundu.
★ Rusya, Polonya'ya son ihtarı verdi. Amerika'ya göre, Varşova Paktı ülkelerinin son toplantısında yayınlanan bildiri tehdit havası taşıyor ve Polonyalı yöneticilere birkaç haftalık süre tanıyor.

7 ARALIK

★ Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası değişiyor. Gösterilerle ilgili cezalar ağırlaştırılacak.
★ Sıkıyönetim kararı ile 340 kişinin yurt dışına çıkışı yasaklandı. Çıkışları yasaklananlar arasında 72 MHP'li, 48 Töb-Der'li, 23 TİKP'li ve 6 Ülkü Ocakları üyesiyle DİSK'ten 14, MİSK'den ise 9 kişi bulunuyor.
★ Aranan iki terörist silahları ile yakalandı TARİŞ olaylarının devamı olan Gültepe olaylarında üçü polis dört kişiyi öldürmek suçundan haklarında soruşturma açılan 307 sanığın duruşması başlıyor. İstanbul Cennet Mahallesi'nde beş kuyumcuyu öldürenlerin aranmasına devam edildi. Küçükçekmece ve çevresindeki sokağa çıkma yasağı kaldırıldı.
★ Polonya olayı, iki devi karşı karşıya getirdi. Önce sert bir çıkış yapan Amerika, sonra bir adım geri çekilerek Rusya'nın müdahalede bulunacağını sanmadıklarını bildirdi.
★ Portekiz'de başbakanın uçak kazasında ölümü, ülkeyi siyasal krizin eşiğine getirdi. Başkanlık seçimine halk ilgi göstermedi.

8 ARALIK

★ İlaç fiyatlarına, 1 Ocak 1981'den geçerli olmak üzere ortalama yüzde 30-40 oranında zam yapıldı. 30 lira olan aspirin 40 liraya çıktı.
★ Milli Güvenlik Konseyi vergi yasasını görüştü.
★ Rusya, Polonya'ya müdahale için gerekçe hazırlıyor. Sovyetlerin resmi ajansı TASS "Özgür sendikaların arkasına gizlenen gruplar yerel komünist partisine cephe alıyorlar" dedi. Beyaz Saray'ın yayınladığı bildiride müdahalenin Amerika-Sovyet ilişkilerini ciddi şekilde etkileyeceği açıklandı. NATO'ya bağlı donanma alarma geçti.
★ Çeşitli olaylara karıştıkları, haftanın belirli günlerinde toplanıp siyasetle uğraştıkları kendi görüşlerindeki suçluları korudukları anlaşılan 300 polis görevden uzaklaştırıldı.

9 ARALIK

★ İsrail yeni bir oldu-bitti daha yarattı ve Lübnan sınırındaki bir yerleşim bölgesini kontrol eden dört tepeyi topraklarına kattığını ilan etti.
★ Ünlü Beatles grubunun üyesi 40 yaşındaki John Lennon, New York'ta karısının göz-

John Lennon

leri önünde Hawaii bir genç tarafından tabancayla öldürüldü. Cinayet dünyayı ayağı kaldırdı. Lennon'a daha önce bir plağını imzalatan katilin cinayeti neden işlediği anlaşılmadı. Lennon'un Japon asıllı eşi, kocasının cesedi başında krizler geçirdi.

★ Milli Güvenlik Konseyi, dört vergi yasasını daha onayladı. Ruhsatsız bina ve inşaat sahipleri de vergi verecek. Emlak Vergisi Yasası, Veraset ve İntikal Vergisi Yasası, Emlak Alım Vergisi Yasası değiştirildi. 1970 öncesi ve sonrası emekliler arasındaki fark bir yasayla giderildi.

★ İzmir Gültepe olaylarının duruşması başladı. Savcı, 26'sı tutuklu 40 sanıktan dokuzu için ölüm cezası istedi.

★ Bir avukatın kurduğu yasa dışı örgütün 33 militanı yakalandı. Yasa dışı "Türkiye Kürdistan Sosyalist Partisi" adlı örgütün kurucusu avukat Kemal Burkay'ın Doğu Almanya'yakaçtığı anlaşıldı. Aralarında bir kızın da bulunduğu parti üyelerinden yedisi öğrenci, altısı memur, yedisi işçi, biri öğretmen, Erzurum'da biri ölü 31 militan, Adana'da 24 militan ele geçirildi.

★ Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin, Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'e özel temsilcisiyle bir mesaj gönderdi.

10 ARALIK

★ Bakanlar Kurulu, Emekli Sandığı'ndan maaş alan emeklilere yüzde 40 zam yapılmasına karar verdi. Yasa tasarısı Milli Güvenlik Konseyinde görüşülecek.

★ Türk Lirası, 1980 yılı içinde 14. kere ayarlandı. Dolar, 89 lira 25 kuruş oldu.

★ Enerji Bakanlığı, fuel-oil ile benzin ve gaza zam istedi.

★ Kar ve soğuk birden bastırdı. Şiddetli bir soğuk dalgası bazı bölgelerde yoğun kar yağışına neden oldu. Trakya ve Ege'de kar birçok yolu kapattı. Uçak seferleri durdu, elektrikler kesildi. Afyon, Dinar ve Balıkesir, Susurluk arasında 400 araç yola kaldı.

★ Amerika'da öldürülen Beatles Lennon, 21 milyar lira miras bıraktı. Lennon'un hayranları, cinayetin işlendiği yerde çiçekten bir dağ yaptılar ve yağmur altında sabaha kadar eski şarkılarını söylediler.

★ Padişah Abdülaziz'in torunu bestekar Fatma Gevheri Osmanoğlu, kalp yetmezliğinden İstanbul'da 76 yaşında öldü.

★ Türkiye Devrimci Komünist Partisi üyesi 25 kişi yakalandı.

11 ARALIK

★ Başbakan Yardımcısı Turgut Özal, kaborsa ve çift fiyatın kalktığını söyledi.

★ Genelkurmay Sıkıyönetim Askeri Hizmetler Koordinasyon Başkanlığı, normal nedenler dışında işçi çıkarılamayacağını bildirdi.

★ Adana'da polisle çatışan terörist kız yaralı, arkadaşı ölü ele geçti. Olayda bir polis şehit oldu, bir polis ve bir çocuk yaralandı.

★ Kar yağışı Anadolu'da ulaşımı engelledi. Konya'ya giden bütün yollar kapandı. Kara saplanan iki tren kurtarıldı. Eskişehir'in köyleri ile bağlantısı kesildi. Manisa-İzmir yolunda ulaşım durdu.

12 ARALIK

★ Milli Güvenlik Konseyi, Silahlı Kuvvetler Personel Yasası'nda değişikliği kabul etti. Albayların yaş sınırı 60'a çıkarıldı. Tuğ ve tümgenerallerde ise yaş sınırı 62 oldu. Milli Güvenlik Konseyi, TBMM yeniden başlayana kadar göreve devam edecek.

★ Ankara'da korsan gösteri yaparken bir inzibat erini öldüren sol eylemci Erdal Eren'in ölüm cezası Milli Güvenlik Konseyi tarafından onaylandı.

★ Fatsa'da biri yaralı dört terörist yakalandı. Kars ve Ağrı'da üç kişiyi öldüren sol örgüt üyesi 36 kişi silahları ile birlikte ele geçti.

★ Polonya Bağımsız Dayanışma Sendikası'nın lideri Walesa, Rusya'ya kafa tuttu. Walesa, "Ülkemde kışkırtıcılık yapanlar işçiler değil Sovyetler'dir" dedi.

★ Isparta ve Afyon'da dört kişi donarak öldü.

★ Mensucat Santral Fabrikası'nın döviz ve vergi kaçakçılığı ile suçlanan ortağı Refik Bezmen göz altına alındı.

13 ARALIK

★ Bezmen'lerle ilgili operasyon büyüyor. Ailenin ev ve işyerleri güvenlik kuvvetlerin-

ce arandı Mensucat Santral'a ait fatura, çek, senet ve değerli belgelere el konuldu. Fuat Bezmen ve eşinin yurt dışında olduğu anlaşıldı.
★ Sıkıyönetim Mahkemesi, aralarında Ziya Kalkavan, Sefer Kalkavan, Nizamettin Aytemiz, İdris Özbir, Ekrem Tatar ve Dündar Kılıç'ın bulunduğu 15 kişiyi silah, mermi, döviz, sigara ve eşya kaçakçılığı yaptıkları iddiası ile tutukladı.
★ Şiddetli soğuklar yüzünden Dicle nehri dondu. Konya ve Bursa'nın köylerinde iki kişi donarak can verdi.
★ Bir inzibat erini Ankara'da öldürmekten ölüm cezasına çarptırılan Erdal Eren asıldı.
★ Adana'da 21, İstanbul'da üç terörist yakalandı. Adana'da yakalanan sol eylemciler arasında dört kişinin katilleri de var. İstanbul'da yakalanan sağ eylemciler ise iki kişinin cinayet ve soygun sanıkları.
★ 24 ile yeni emniyet müdürü atandı.

14 ARALIK

★ Bezmenlerle ilgili soruşturma çok yönlü sürdürülüyor. Gözaltına alınanların sayısı altıya çıktı. Fuat Bezmen'in üç oğlu ile iki şirket yöneticisi de gözaltında.
★ Yeraltı dünyasının ünlü kişileri Zihni İpek de yakalandı. Silah kaçakçılığının "Baba"larından olduğu ileri sürülen "Adıyamanlı Zihni", 1972'de hüküm giymiş, 1974'de aftan yararlanarak cezaevinden çıkmıştı.
★ İstanbul Beşiktaş'ta şubat ayında üç genci kurşuna dizen altı Dev-Sol militanı yakalandı. Yasadışı MLSPB ile THKPC'nin birleştiği polisçe açıklandı.
★ Yılmaz Güney, Isparta Cezaevi'ne nakledildi.
★ Sinema sanatçısı Semih Sezerli Tekirdağ'da öldü.

15 ARALIK

★ 12 Eylül'den önce toplu sözleşme yapan işçilere yeni Gelir Vergisi uygulanmayacak. Vergi yolu ile sağlanan ek gelirlerin bir fonda toplanması düşünülüyor. Enflasyonu durdurmak için öngörülen teklif, işçiler arasında farklılık yaratıyor.
★ Ordu'da üç terörist ölü olarak ele geçirildi. Güvenlik Kuvvetleri'ne ateş açan teröristlerle çıkan çatışma sırasında bir vatandaş öldü. biri terörist iki kişi de yaralandı. Mardin'in Derik ilçesinde bir öğretmenin cesedi bulundu. Ankara ve Adana'da 82 militan ele geçti. Militanlar arasında iki de polis enstitüsü öğrencisi var. İzmir'de silâhlı üç kişi bir kuyumcu dükkanını soydu. İstanbul'da bir er yaralandı.
★ Yeraltı dünyasının en önemli isimlerinden, "Babaların babası" diye tanınlanan Hüseyin Uğurlu gözaltına alındı. Silah kaçakçılığından aranan Osman Duman da yakalandı.
★ Kızamık salgını Hafik'de ölüm saçıyor. Yirmi çocuk öldü, 206 çocuk hasta yatıyor.

16 ARALIK

★ OPEC, petrol fiyatlarına yüzde on oranında zam yaptı.
★ "Komando Cengiz" adı ile tanınan sağ terörist Cengiz Ayhan, Askeri Yargıtay'a sekiz sayfalık bir itiraf mektubu gönderdi. İstanbul'da Askeri Mahkeme tarafından ölüm cezasına çarptırılan terörist, üç kişinin öldüğü otobüs katliamında suçsuz olduğunu ileri sürerek, katliamı yapan sekiz kişinin adını verdi.
★ İzmir'de kuyumcuyu soyan üç terörist yakalandı. Anarşistlerin kaldığı evde çalınnan altın ve mücevherlerle 200 bin lira para bulundu. Adana, Urfa ve Fatsa'da yapılan operasyonlarda toplam 99 terörist, 20 tüfek sekiz elbombası ele geçirildi.
★ Milli Piyango biletleri, yılbaşına iki hafta kala bitti. Tükenen 10 milyon adet yerine yeniden bilet basılmakta olduğu açıklandı.
★ İstanbul ve İzmir'deki okullarda bit görüldüğü bildirildi.

17 ARALIK

★ Gizli Ermeni Örgütü militanları bu kere de Avustralya'da Sidney Başkonsolosumuz Şarık Arıyak'ı öldürdüler. Arıyak'ın koruma polisi Engin Sever de hayatını kaybetti.
★ Adıyaman'da 19, Ankara'da 15 Silvan ve Sarız'da iki terörist yakalandı. İstanbul'da biri kız üç silahlı terörist bir şoförü soyup kaçtı. Fatsa'da bir anarşist teslim oldu. Antalya Belediyesi'nde 35 işçi gözaltına alındı.
★ Gazeteci Rahmi Karaca, İstanbul'da 66 yaşında öldü.

18 ARALIK

★ Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, "Demokrasiye dönüş tarihini 1981'de açıklayacağım" dedi.
★ İstanbul'da beş kişiyi kurşuna dizen dört militan yakalandı. Adana'da büyük operasyon sonunda ele geçirilen 42 cinayetin sanıklarının sağ eylemci oldukları açıklandı.
★ İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı emriyle aranan "Baba"lardan Bulgaristan'da

olduğu bildirilen Mustafa Uğurlu, İstanbul Mali Polisi'ne teslim oldu. Yeraltı dünyasından 14 kişi hakkında tutuklama kararı alındı. Yasa-dışı örgütlere silah temin ettiği ileri sürülen Osman Duman'la ilgili soruşturma sürüyor.

★ Sidney Başkonsolosumuz Şarık Arıyak ile koruma polisi Engin Sever'i öldüren Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları Örgütü'ne bağlı iki katilin eşkalleri belirlendi. Katillerin kullandığı çalıntı motosiklet, olay yerinden bir kilometre uzakta bulundu. Polis, profesyonel katillerin Avustralya'dan kaçmış olabilecekleri kanısında.

Aleksi Kosigin

19 ARALIK

★ Sovyetler Birliği eski Başbakanı Aleksi Kosigin, Moskova'da kalp krizinden öldü. Geçen ekim ayında sağlık nedenleriyle görevinden ayrılan Kosigin 76 yaşındaydı. 1964 yılında başbakan olmuş, 16 yıl süreyle başbakanlık görevini sürdürmüştü. Sovyet Devrimi sırasında 13 yaşında olan Kosigin'in bütün ömrü Komünist Partisi içindeki çalışmalarla geçmişti.

★ ÜGD ile yan kuruluşlarının ve yasa dışı örgütlerin perde arkasındaki lideri, Ülkücülerin beyni, birçok kanlı olayın planlayıcısı Yılma Durak, tutuklu bulunduğu İstanbul Maltepe Askeri Cezaevi'nden kaçmaya kalktı, askerin "Dur" emrini dinlemeyince vurularak yakalandı. Maslak katliamı sanığı Cengiz Ayhan, itiraflarından sonra can güvenliği nedeniyle Maltepe Askeri Cezaevi'nden Selimiye Askeri Cezaevi'ne nakledildi.

★ Gizli örgüt üyesi olduğu iddiası ile gözaltına alınan gencin emniyette ölmesi üzerine Askeri Mahkeme'de açılan davada tutuklu bir komiser muavini ile iki polis için 5 ile 15 yıl arasında hapis cezası istendi. Otopsi raporunda gence elektrik şoku uygulandığı belirtildi.

★ İstanbul'da 33 TİKKO militanı yakalandı. Yedi kişiyi öldüren ve birçok eylemin failleri olan militanlar arasında, Amerika'da öğrenim gören ve bir akademide asistan olan Feride Oymak da var. Adana'da biri er altı kişinin katili terörist yakalandı. Konya'nın Bozkır ilçesinde silah kaçakçılığı yapan dört kişi yakalandı. Siverek'te bir kişi, Adana'da bir şoför öldürüldü.

★ Ortadoğu Teknik Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Mustafa Parlar Amerika'da öldü.

20 ARALIK

★ Akaryakıta beş lira zam yapıldı. Normal benzin 53 lira, gazyağı 36 lira, fuel-oil 24 lira oldu. Tüpgaz fiyatları da yeniden düzenlendi.

★ Hem sağa, hem sola silah sattığı ileri sürülen "Çayırovalı Osman" adı ile ünlü Osman İnan yakalandı. Mali Polis'in Ortaköy'deki binasına, tanınmaması için başına çuval geçirilerek getirilen İnan'ın sorgusuna başlandı.

★ Kumaş imalathaneleriyle bankaları 400 milyon lira dolandırdıkları ileri sürülen Musevi işadamı Yako Kohen ile kardeşi Eli Kohen'den başka, babaları Avram Kohen'in de yurt dışına kaçtıkları anlaşıldı.

★ Gençleri uyuşturucu madde içmeye alıştıran üçü kadın 10 kişilik eroin şebekesiyle beraber, 1974 Sinema Güzeli Melek Ayberk de yakalandı. Sinema Güzeli'nin eski güzelliğinden eser kalmadığı görüldü. Emniyet Müdürlüğü'nde sinir krizleri geçiren Melek Ayberk "Ne olur, elebaşıları da yakalayın. Yoksa kısa süre sonra tüm gençlik eroinman olacak" dedi.

21 ARALIK

★ Genelkurmay Sıkıyönetim Askeri Hizmetler Koordinasyon Başkanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre, anarşi ve terör olayları her ay azalıyor. 12 Kasım 12 Aralık tarihleri arasında sekiz güvenlik görevlisinin de arasında bulunduğu 33 kişi hayatını kaybetti.

★ Ege'de bir gemi battı. Çeşme açıklarında alabora olan ve ancak bir kere SOS vererek yardım isteyen geminin bandırası öğrenilemedi. En az 30 denizcinin boğulduğu sanılıyor. Kazayı gören Ertürk 2 gemisinin kurtarma girişimi başarısız kaldı.
★ Akaryakıt zammı yürürlüğe girdi. Ocak ayından bu yana yapılan altı zamla akaryakıt fiyatlarında yüzde 132 ile 287 arasında yükselme oldu.
★ Ekmeğe zam yapılması bekleniyor. Yetkililerin zorunlu olduğunu söyledikleri zamma, TMO dışında bazı tüccarların 700 800 bin ton buğdayı spekülatif amaçlarla depolamalarının neden olduğu öğrenildi.

22 ARALIK

★ Bakanlar Kurulu, sigorta primlerini arttırdı. Emeklilere yüzde 40 zam gerçekleşti. Eski ve yeni emekliler arasındaki fark da kaldırıldı.
★ İstanbul'da 20 kişinin katili 39 sağcı militan ele geçti. Yapılan operasyonlarda bir sten tabanca, 12 tabanca, 1200 mermi, 41 dinamit lokumu bulundu. Urfa'nın Hilvan ve Bozova ilçelerinde yapılan operasyonlarda altı Apo cu yakalandı. Eskişehir'de kaçakçılık olaylarına karışan bir işadamı ve bazı emniyet mensupları gözaltınaalındı.
★ Savcılık, Almanya'ya eroın kaçakçılığı ile ilgili olarak Necmettin Erbakan ve Fehim Adak hakkında idam isteğiyle dava açtı.
★ Ege'de alabora olan geminin esrarı çözülemedi.

23 ARALIK

★ Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilerek Milli Güvenlik Konseyi'ne sunulan tasarıyla asgari ücret 10 bin 800 liraya yükselecek. Bu yükselme vergi tablolarını da etkileyecek ve vergiden muaf tutulan miktar yükselecek. Kıdem tazminatı tavanı 78 bin 750 lira olacak.
★ Ekmeğe 28 ilde zam yapıldı. Yapılan zamlara göre ekmek fiyatları, 10 ile 20 lira arasında değişiyor. Amasya'da ekmek fiyatı indirildi.
★ Bankaların yıllık peşin faiz uygulaması kaldırıldı. Vadeli mevduata tanınan yüzde 40 faiz, eski mevduat hesaplarına da uygulanacak.
★ Ankara'da Mısır Elçiliği'ni basan Filistinli dört gerillaya ikinci kez ölüm cezası verildi.
★ Moskova'da ölen Sovyetler Birliği eski Başbakanı Kosigin'ın cenazesi devbir askeri törenle kaldırıldı. Cesedi yakılarak külleri, Kremlin'in duvarları üzerindeki özel bir bölüme yerleştirildi.

24 ARALIK

★ Kahramanmaraş olaylarının ikinci yıldönümü nedeniyle yurdun çeşitli yerlerinde sıkı güvenlik önlemleri alındı.
★ Bir ay önce resmen emekliye sevkedilen Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi Kıdemli Yargıcı Albay Hamdi Sevinç hakkında, görevini kötüye kullandığı iddiası ile dava açıldı.
★ Eski CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, iki ayrı dava ile ilgili olarak Ankara Adliyesi'nde ifade verdi.
★ Necmettin Erbakan, seçim yasasına aykırı davranıştan Ankara'da yargılandı. Alparslan Türkeş ve CHP'li Celâl Paydaş'ın duruşmasına devam edildi. Köy - Koop Genel Başkanı Nedim Tarhan ve Yönetim Kurulu üyesi yedi kişi tutuklandı.
★ Türk İş Yönetim Kurulu toplantısında tartışmalar çıktı, faaliyetin durdurulması önerisi benimsenmedi.
★ Irak, Türkiye'nin tüm petrol ihtiyacını karşılamayı taahhüt etti.

25 ARALIK

★ Yapılan açıklamaya göre, 350 bin işçi yeni vergi yasasından bir yıl faydalanamayacak. Toplu sözleşmeleri 12 Eylül'den önce yapılmış olan işçilerden sözleşme bitimine kadar eski tarifeye göre vergi kesilecek. Yeni yasanın sağladığı fark ise bu işçilere sonradan ödenecek. Geri kalan 1 milyon 800 bin işçi ile 1 milyon 200 bin memurun ücretleri, 1 Mart 1981'den itibaren indirimli vergiye göre ödenecek.
★ Adana'da iki kişiyi silah zoru ile soyan üç soyguncu, helikopterle havadan izlenerek yakalandı.
★ Türkiye'de çeşitli eylem ve öldürme olaylarının faili olarak aranan sol eylemci, Marksist Leninist Silahlı Propaganda Birliği'nin kurucusu Şemsi Özkan Almanya'da yakalandı.
★ 26 vali arasında değişiklik yapıldı.
★ Eski milli futbolcu Ahmet Berman İstanbul'da kalp krizinden öldü.

26 ARALIK

★ Emekli gösterge tablosu değişti. 3500 liralık sosyal yardım zammı, maaşlarla birlikte verilecek.
★ Toplu sözleşmelere, Yüksek Hakem Kurulu karar verecek. Yürürlük süresi dolmamış toplu iş sözleşmeleri, bazı koşullar oluştuğu takdirde iptal edilebilecek.
★ Esnaf kredisi 600 bin liraya yükseltildi. Ticaret Bakanı Kemal Cantürk, hizmet erbabı esnaf için 150 bin lira olan kredi limitinin 200 bin liraya yükseltildiğini, taşıt kredisinin de yüzde yüz arttırıldığını söyledi.
★ Adana'da helikopter ve panzerle yapılan sazlık operasyonuna halk da yardımcı oldu. Güvenlik Kuvvetleri'ne ateş açan soyguncudan biri vurularak, biri gaz bombası atılarak, diğeri ise saklandığı su kanalında yakalandı. Soyguncudan birinin saklandığı yeri, kaşkolu koklatılan bir av köpeği ortaya çıkardı.
★ MLSPB'nin idam istemiyle yargılanırken kaçan liderlerinden Hulusi Köprülü yakalandı. Azılı terörist, "Başgardiyana 750 bin lira verdik, kaçtık" dedi. Başgardiyan da aranıyor. Örgütün merkez komitesi üyelerinden Tamer Arda firarda. Hücre evde ele geçen teröristler, Hipodrom ve Cerrahpaşa soygunları, Haşatlı ile oğlu, Oğuz Aykutlu, Erdeniz'in öldürülmesi olaylarını yönetmişti.
★ Cumhuriyet Savcı Yardımcısı Doğan Öz'ün katil zanlısı İbrahim Çiftçi Ankara'daki duruşmasında, "Türkiye 12 Eylül'den önce iç savaşın eşiğindeydi" dedi.
★ Gazeteci ve yazar İlhami Soysal Ankara'da gözaltına alındı.

27 ARALIK

★ Şekere, bu yıl içinde dördüncü zam yapıldı. Bütün yurtta satışlar durduruldu. Toz şekerin fabrika çıkış fiyatı bir yılda 13.80 liradan 60 liraya yükseldi. Kesme şekerin fabrika çıkış fiyatı ise 70 lira oldu. İllere göre değişecek perakende satış fiyatlarının açıklanması bekleniyor.
★ İstanbul eski Belediye Başkanı Ahmet İsvan ve DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk tutuklandı. DİSK ve bağlı sendikaların yöneticileri çeşitli suçlardan yargılanıyor. Tutuklanan 68 kişi arasında DİSK yöneticilerinden Fehmi Işıklar, Mukbil Zırtıloğlu, Rıza Güven, Cefâl Küçük ve Bergüzar Can da var.
★ Tutuklanan 15 kaçakçılık sanığı "Baba"dan onu serbest bırakıldı.
★ Emekli Sandığı'ndan emekli olacakların en büyük emekli ikramiyesi 828 bin 750 lira oldu. Emekli maaşlarındaki artış 1405 lira ile 5231 lira arasında değişiyor.
★ Sovyet işgalinin birinci yıldönümünde Afganlılar yas grevleri yaptı. Binlerce Afganlı Tahran'da ve Yeni Delhi'de Sovyet Büyükelçilikleri önünde gösteri yaptı.

28 ARALIK

★ Türk İş Yönetim Kurulu bildiri yayınlayarak asgari ücretin yeniden belirlenmesini, vergi indiriminden, bütün işçilerin eşit şekilde yararlanmasını istedi.
★ İşçi emeklilerinin bütün umudu Milli Güvenlik Konseyi'nde. Yeni yasa onaylanırsa, en yüksek işçi emekli maaşı 18 bin 460 lirada kalacak. 25 yıl çalışarak beş bin işgününü dolduran işçi emeklisi en yüksek gösterge rakamı olan 840'a ulaşamıyor. Emekli işçilerin de maaşlarının, emekli memur maaşları seviyesinde olması isteniyor.
★ Cefâl Bayar, Atatürk Yılı törenine şeref konuğu olarak 5 Ocak'ta Ankara'ya çağırıldı. Bayar törene, Atatürk'ün yakın arkadaşı ve birinci dönem milletvekili olarak katılacak.
★ Gaziantep'de bir üsteğmen şehit edildi. Bir komiser muavinin de yaralandığı olayda ateş açan teröristlerden biri ölü, diğeri yaralı ele geçti. Ağrı'da yakalanan 279 teröristten 30'u tutuklandı. 240 kişi hakkında da soruşturma açıldı.
★ Suriye Devlet Başkanı General Derviş Zuni öldürüldü.
★ İnönü Üniversitesi kurucu rektörü Prof. Süreyya Aybar Ankara'da öldü.

29 ARALIK

★ Bezmenlerin 12 çalışanı yargılandı. Mensucat Santral yolsuzluğunu ihbar eden eski Genel Müdür Aydoğan San'ın şikayeti üzerine mahkemeye verilen sanıklar, satıştan sağlanan parayı zimmetlerine geçirmekle suçlanıyorlar.
★ Türk İş eski Genel Başkanı Halil Tunç, 1975'de Ankara'da toplanan İşçi Kurultayı'ndaki konuşması ile ilgili olarak üç yıl kadar hapis istemiyle Ankara'da yargılandı.

★ Kahramanmaraş'da iki sol örgüte mensup 61 kişi, suç aletleriyle beraber yakalandılar.
★ Pekin'de yargılanan Mao'nun eşi Çing, mahkeme salonundan sürüklenerek çıkarıldı. Bayan Çing duruşmada "İsyan etmek haklı bir davranıştır" diye bağırdı.
★ Kızıl Tugay'ların isteğine uyarak bir cezaevini kapatma kararı alan İtalyan hükümeti, sert eleştirilere hedef oldu.

30 ARALIK

★ İzmir'de dördü kız 27 terörist ele geçti. Eylem planları ile yakalanan teröristler arasında cezaevi kaçağı Bülent Sarıtaş'la iki polisin katili Mehmet Değer de var. İstanbul'da bir kuyumcu ve benzinci, Bursa'da bir kuyumcu soyuldu. Adana'da 17 militan, Gaziantep'de Gaziantepspor Başkanı'nın katili üç kişi yakalandı.
★ İstanbul'da toz şeker 72.50, küp şeker 84 liradan satılmaya başlandı. Tuvalet kağıdı 100, kağıt mendil 15 lira oldu.
★ Noter harcı 500 liraya yükseldi.
★ Türkiye'den İran'a 200 bin civciv ihraç edildi.
★ Madrid'de Ermeniler, iki havayolu bürosuna bomba koydu, yedi kişi yaralandı.

31 ARALIK

★ Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren yeni yıl nedeniyle yayınladığı mesajda, "Çalışmak, çok çalışmak zorundayız" dedi.
★ Tam Gün Yasası yürürlükten kaldırıldı ve sağlık personeli için yeni bir yasa çıktı. Geçici yeni yasaya göre eski Tamgün Yasası kapsamına giren personele 1 Ocak'tan itibaren aylık yakacak yardımı, iş riski, iş güçlüğü, teminindeki güçlük zamı ve mahrumiyet yeri ödenegi verilecek. Doktorlar serbest çalıştıkları takdirde tazminattan yararlanamayacak ve iş güçlüğü, iş riski ve teminindeki güçlük zamlarını alamayacak.
★ Vergi kaçakçılığı cezaları ile ilgili açıklama yapıldı. 10, 20 ve 50 bin liralık cezaların alt sınır olduğu, büyük vergi kaçakçılıklarında kaçırılan miktarın üç misli ceza alınacağı açıklandı. Bir liralık vergi kaçırılsa bile ceza alt sınırdan başlayacak.

●●●

1980'DE NELER OLDU

EKONOMİDE DÖNÜM NOKTASI
24 OCAK KARARLARI

● Nail GÜRELİ

1980 yılına girildiğinde bir önemli sorun anarşi ve terör ise, bir önemli sorun da **"ekonomik darboğaz"** olarak tanımlanan ve tam anlamıyla bunalıma dönüşen ya da çıkmazda görünen ekonomik durum idi.

Cumhuriyet döneminin en ağır ekonomik bunalımı sayılan darboğazdan çıkmak için Demirel Hükümetinin bir **"önlem paketi"** hazırladığı bildiriliyor ve kararların açıklanması merakla bekleniyordu.

24 Ocak'ta **"önlem paketi"**nin ilk kararı açıklandığında çoğu çevrede bir şok etkisi yaptı. Daha sonraları **"24 Ocak Kararları"** adıyla anılacak olan kararların ilkine göre büyük ölçüde bir devalüasyon yapılmış, Türk Lirasının değeri yabancı paralar karşısında önemli oranlarda düşürülmüştü. Örneğin 1 ABD Doları'nın değeri 47 lira 10 kuruştan 70 liraya çıkmıştı. Bir Federal Alman Markı 20 Lira 62 kuruştan 40 lira 53 kuruşa, 1 İngiliz Sterlini 106 lira 40 kuruştan 159 lira 50 kuruşa ve 1 İsviçre Frangı 29 lira 40 kuruştan 43 lira 44 kuruşa yükselmişti.

24 Ocak kararlarının **"mimarı"** olarak bilinen Başbakanlık Müsteşarı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşar Vekili (daha sonra 12 Eylül döneminin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı) Turgut Özal, devalüasyon oranının çok yüksek tutulduğu yolundaki eleştirilere karşılık, oranın özellikle yüksek tutulduğunu, örneğin ABD dolarına 55 liralık kur saptanması mümkünken kısa bir süre sonra yeniden bir ayarlama zorunluluğunu ortadan kaldırmak için 70 liraya yükseltildiğini söylüyordu. Ne var ki, daha sonra 1980 yılı boyunca irili ufaklı oranlarla Türk Lirasının değeri 14 kez daha ayarlandı ve 1 ABD Doları yıl sonunda 89 lira 95 kuruş oldu.

Son 10 yıllık çerçeve içinde bakıldığında Türk Lirası ABD Doları karşısında 10 yılda 9 liradan 90 liraya çıkarak 10 misli değer yitirmiş oluyordu. Son 10 yılda başlıca yabancı paralar karşısında Türk Lirasının durumu şöyleydi:

	1970	1980 sonu
ABD Doları	9.00 TL	89.95 TL
F Alman Markı	44.09 TL	45.15 TL
İngiliz Sterlini	35.94 TL	210.12 TL
İsviçre Frangı	3.46 TL	50.20 TL

24 Ocak kararlarının ikinci önemli özelliği, kısaca KİT olarak anılan Kamu İktisadi Kuruluşları üzerindeki 100 milyar lira dolayındaki devlet desteğinin kaldırılmasıydı. Bunun sonucu olarak KİT'lerin ürün ve hizmetlerinin ücretlerine büyük ölçülerde zam geldi. Yapılan zamların başlıcaları şöyle özetlenebilir:

Normal benzinin litresi 22.50 liradan 31.40 liraya, motorin ve gaz 10 liradan 19.30 liraya, tüpgaz 125 liradan 182 liraya çıkarıldı Taşkömürünün tonu 3.500 liradan 7.000 liraya, kok 5.600 liradan 11.500 liraya yükseltildi. Portland çimentosunun torbası 115 lira yerine 180 lira, 21 liralık demir 35 lira, 27 liralık teneke 45 lira, 24 liralık soğuk sac 40 lira oldu.

Gazete kağıdının tonu 18.000 liradan 41.000 liraya çıktı. Toz şekerin kilosu 16.50 liradan 32 liraya, kesme şeker 21 liradan 40 liraya yükseldi. Bunu Tekel zamları izledi. Örneğin 160 liraya satılan 70 santilitrelik Yeni Rakı 280 lira, 15 liralık filtreli sigara 25 lira oldu ve öteki Tekel maddelerine de bunlara yaklaşık oranlarda zam yapıldı. Sümerbank ve PETKİM ürünleriyle yapay gübre de zam zincirinin halkalarına eklendi. Bu arada elektrik de yüzde 100 dolayında zam gördü, Türkiye Elektrik Kurumu'nun belediyelere verdiği elektriğin kilovatı 130 kuruştan 280 kuruşa yük ldi. Bunları yüzde 300'e varan oranlardaki Devlet Demiryolları zamları izledi. Daha sonra denizyollarına, havayollarına ve PTT ücretlerine de zamlar yapıldı. Ayrıca 24 Ocak'ta zam yapılan çoğu maddenin fiyatı 1980 yılı sonuna kadar yeniden artırıldı.

24 Ocak kararları açıklanıp uygulanmaya konulduktan sonra üzerinde tartışmalar başladı. Muhalefet bu kararların bunalımı daha da artıracağını öne sürerken iktidar bunların **"tek alternatif"** olduğunu söylüyor ve titizlikle uygulandığında ekonomiyi iyiye götüreceğini belirtiyordu. Ancak enflasyonu önlemek için para musluklarını kısma kararı, nisan ayında erken seçim olasılığı sözlerinin edilmesi üzerine, titizlikle uygulanmayınca kararların başarısızlığı daha çok tartışılır oldu.

1980 yılı sona ererken 24 Ocak kararlarının ne derecede başarılı olduğu hâlâ tartışılıyordu. Bu tartışmalarda yıllık ortalama fiyat artışının ve enflasyonun oranı üzerinde dahi bir görüş birliği sağlanamıyordu. Değişik veriler ve yöntemlerle yapılan hesaplar sonucunda kimine göre enflasyon hızı yüzde 100'ü aşmış, kimilerine göre ise yüzde 50 dolayında kalmıştı. Bu arada 24 Ocak kararlarının, başarı sağlama yönünde 12 Eylül'den sonra revizyondan geçirildiği de kabul ediliyordu.

BANKACILIKTA YENİ AŞAMA

SERBEST FAİZ

Ekonomik yaşam açısından büyük önem taşıyan ünlü 24 Ocak kararlarının bir uzantısı ve gereği de banka faizlerinin serbest bırakılmasıydı.

Bu konuda hazırlanan kararname, 4 Haziran 1980'de yayınlandı ve 1 Temmuz' dan başlayarak banka faizlerinin serbest bırakılacağı açıklandı. Kararnamenin amacı, küçük tasarruf sahiplerinin elindeki parayı tüketime değil, ilerde yatırıma dönüşmesi beklenen banka mevduatlarına kaydırmaktı. Bankalarda toplanan mevdat,daha sonra kredi yoluyla sanayicilere verilecek, böylece üretim ve dolayısıyla dışsatım artacaktı. Bankaların vereceği yüksek faizler, tasarrufu özendirirken aynı zamanda içteki tüketim hızını kesecekti.

Bu düşüncelerle hazırlanan 4 Haziran kararnamesinin ilânıyla birlikte bankalar arasında mevduat toplama yarışı başladı ve 1 Temmuz'dan başlayarak da yeni faizlerin uygulanmasına geçildi. Kısa vadeli mevduata verilen faizler yüzde 6'dan yüzde 15'e, orta ve uzun vadeli mevduat faizleri de yüzde 20 dolayından yüzde 33-36 oranlarına çıkmıştı.

Bunun hemen ardından yıkıcı bir faiz yarışını önlemek amacıyla 38 bankanın temsilcisi Ankara'da toplanarak bir **"centilmenlik anlaşması"** imzaladı. Anlaşmaya göre, bankalar faizleri kendi başlarına istedikleri gibi artıramayacaklar, belirli süreler sonunda görüşüp anlaşarak yeni faiz oranlarını saptayacaklardı. Fakat centilmenlik anlaşmasının ömrü iki-üç hafta sürdü ve bazı bankaların **"özel"** faiz tarifeleri uygulamaya başladığı görüldü. Büyük bir reklâm kampanyasıyla bu yarış dolu dizgin sürdürülüyordu.

Yıl sonuna doğru durum endişe ile izlenmeye başlamıştı. Özellikle küçük bankaların aşırı faiz uygulamasının önüne geçilemiyordu. Aralık ayında Ankara'da 38 banka temsilcisinin yaptığı toplantıda İş Bankası ile Yapı ve Kredi Bankası'nın

karşı çıkmalarına karşın, mevduat faizlerinin birkaç puan artırılması kararı alınca tam deyimiyle ipler kopmuş oldu. Bunun üzerine adı geçen iki banka da **"vadeli mevduata yüzde 50 faiz"** vereceklerini açıkladı.

Yüzde 50 faiz kamuoyunda bir bomba etkisi yapmıştı. Bu kadar yüksek faizi kimse beklemiyordu. Fakat uygulama yine büyük reklâm kampanyalarıyla başladı ve bütün bankalar bu yarışa da katıldı. Bundan sonra hiç değilse faizleri daha da yükseltmemeye ve ekonomiyi paralel bir denetim ve gözetim altında tutmaya kalıyordu. Bu yolda da Merkez Bankası'nın etkin bir rol oynadığı gözlenmekteydi. Hatta bazı çevreler bir süre sonra faizlerin bu kez indirilmek üzere yeniden gözden geçirilmesi gereğinden söz edilmekteydi.

Bütün bu gelişmeler etkisini göstermiş ve bankalardaki tasarruf mevduatı hızla artmıştı. Bankaların uyguladığı **"hamiline mevduat sertifikası"** da bu artışı ayrı bir yönden desteklemekteydi. 1 Temmuz'dan bu yana ayda ortalama 5 oranında bir artışla yıl sonunda bankalardaki mevduat toplamı 700 milyar liraya yaklaşmıştı. Toplanan mevduatın yüzde 60'a yakın bölümü 8 büyük bankanın kasalarına gitmişti.

VERGİ ADALETİNDE BİR ADIM
YENİ VERGİ YASALARI

On yıldır siyasal iktidarlar tarafından tartışılan, fakat bir türlü gerçekleştirilemeyen yeni vergi düzenlemesi, 1980 yılının son ayında Milli Güvenlik Konseyi tarafından kabul edilen bir dizi sosyal içerikli yasayla sağlandı. Yeni yasalar köklü bir reform sayılmamakla birlikte, sosyal adalet ilkesine aykırı duruma düşmüş bir takım köhne hükümler kaldırılmış ve yeni düzenlemeler getirilmişti.

Milli Güvenlik Konseyi'nin bu alanda kabul ettiği yasalar arasında başta Gelir Vergisi olmak üzere, Bina, İnşaat-Emlâk, Alım, Veraset-İntikal, Kurumlar, Motorlu Kara Taşıtları, Taşıt Alım, Damga Vergileri Yasaları bulunuyordu.

Büyük bir kitleyi ilgilendiren Gelir Vergisi Yasası'nda yapılan değişiklik bunların içinde en önemlisiydi. Bu yasayla ücretlilerin yüzde 60'a yaklaşan vergi yükü yüzde 40 dolayına indiriliyordu. Ancak işçilerin ücretlerinde vergi indirimi nedeniyle ortaya çıkacak farkın 1982'de ödenmek üzere Merkez Bankası'nda bir fonda toplanması öngörülmüştü.

Yeni Gelir Yasası esnaf ve küçük çiftçilere bir takım vergi muaflıkları getiriyordu.

Yasadaki **"en az geçim indirimi"** ile ilgili hükümler geniş bir kitleyi ilgilendiriyordu. Bütün Gelir Vergisi mükellefleri için uygulanan **"genel indirim"**den aile reisleri yararlanıyordu. **"Özel indirim"** adlı ikinci indirim ise gerçek ücretlerin vergilendirilmesinde uygulanmaktaydı.

Milli Güvenlik Konseyi, Vergi Usul Yasası'nda da değişiklik yaptı. Bu yasayla günlük kasa, perakende satış ve hasılat defteri tutma zorunluğu getirildi. Ayrıca Damga Vergisi Yasası da değiştirilerek faturalara ve üretici makbuzlarına yapıştırılan damga pulu miktarları artırıldı.

Vergi yasalarında yapılan düzenlemelerle devletin topladığı vergi miktarının önemli ölçüde artması ve vergi kaçaklarının önlenmesi bekleniyordu. Bu alandaki durumu belirlemek için ilgililer aşağıdaki bilgileri vermekteydi:

"Ülkemizde 1.5 milyon beyannameli vergi yükümlüsü bulunmaktadır. Bu 1.5 milyon beyannameli yükümlüden 214 bini hiç vergi ödemezken, 314 bini 585 lira, 485 bini 2.655 lira öderken, eski yasaya göre asgari ücretle çalışan bir ücretli yılda 18 bin, eline net 13 bin lira geçen kişi yaklaşık 170 bin lira vergi vermektedir."

Bundan sonra önemli olan vergi denetim mekanizmasını da daha etkin bir biçimde işletmek ve vergi kaçağını önlemekti.

YENİ DÖNEMDE YENİ HÜKÜMET
BÜLEND ULUSU
KABİNESİ

Türk Silâhlı Kuvvetleri'nin 12 Eylül Harekâtı'ndan sonra hükümeti kurma görevi Deniz Kuvvetleri eski Komutanı emekli Oramiral Bülend Ulusu'ya verildi.

Türkiye'nin 18. Başbakanı olan Ulusu, 27 Aralık 1979'da zamanın Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e Türk Silâhlı Kuvvetleri'nin verdiği uyarı mektubuna Deniz Kuvvetleri Komutanı olarak imza koymuştu. Yeni ve bunalımlı bir dönemde işbaşına gelen ve Türkiye'nin 44. hükümeti olan Bülend Ulusu Kabinesi, 21 Eylül'de açıklandı. Başbakan ile birlikte 27 üyeden oluşan yeni Bakanlar Kurulunda emekli beş general bulunuyordu. Bakanlar Kurulu şöyle oluşmuştu:

Başbakan: Bülend Ulusu
Başbakan Yardımcısı: Zeyyat Baykara ve Turgut Özal
Devlet Bakanları: Prof. Dr. İlhan Öztrak, Mehmet Özgüneş, Prof. M. Nimet Özdeş
Adalet Bakanı: Cevdet Menteş
Milli Savunma Bakanı: Haluk Bayülken
İçişleri Bakanı: Emekli Korgeneral Selahattin Çetiner
Dışişleri Bakanı: İlter Türkmen
Maliye Bakanı: Kaya Erdem
Milli Eğitim Bakanı: Emekli Korgeneral Hasan Sağlam
Bayındırlık Bakanı: Tahsin Önalp
Ticaret Bakanı: Kemal Cantürk
Sağlık Bakanı Prof. Dr Em Tümg. Necmi Ayanoğlu
Gümrük ve Tekel Bakanı: Emekli Korgeneral Recai Baturalp
Ulaştırma Bakanı: Necmi Özgür
Tarım ve Ormancılık Bakanı: Prof. Dr. Sabahattin Özbek
Çalışma Bakanı Prof. Dr. Turan Esener
Sanayi Bakanı Şahap Kocatopçu
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı: Serbülent Bingöl
Köyişleri Bakanı: Münir Raif Güney
Turizm Bakanı: İlhan Evliyaoğlu
İmar ve İskan Bakanı: Şerif Tüten
Gençlik ve Spor Bakanı: Emekli Korgeneral Vecdi Özgül
Sosyal Güvenlik Bakanı: Sadık Şide
Kültür Bakanı: Cihad Baban

1923 yılında İstanbul'da doğan Bülend Ulusu, 1960 öncesinde iki yıl Malta'daki NATO Akdeniz Başkomutanlığı Plan Dairesi'nde çalışmış; 1964'de tuğamiral, 1967'de tümamiral, 1970'de koramiral, 1974'de oramiral olmuş; Yüksek Askeri Şûra Üyeliği, Milli Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı yapmıştı. 1977'de Deniz Kuvvetleri Komutanı olan Ulusu, bu görevini üç yıl sürdürdükten sonra emekli oldu.

Başbakan Bülend Ulusu, hükümetinin 27 sayfalık programını 27 Eylül 1980 günü eski Cumhuriyet Senatosu Genel Kurul salonu olan Milli Güvenlik Konseyi toplantı salonunda düzenlenen toplantıda Milli Güvenlik Konseyi üyelerine okudu. Ulusu programın sonunda hükümetin amaçlarını şöyle özetliyordu:

"Hükümet programını bitirmeden önce programın ana hedeflerini kısaca vurgulamak isterim

1- Atatürk ilkeleri rehberimiz olacaktır.

2- Ülkemizin bütünlüğüne ve bölünmezliğine yönelik anarşi, mezhep kışkırtmacılığı, bölücülük faaliyetleri kesinlikle yok edilecektir.

3- Aziz yurdumuzun ufkunu karartan bütün kara bulutları dağıtmaya kararlıyız.

Bunun için de herkese insanca yaşayacağı gelir teminine gayret etmek, işsizlikle mücadeleyi kazanmak, pahalılığı etkisiz hale getirmeyi başarmak, ülkeyi her geçen gün daha mamur ve müreffeh hale getirmek değişmez bedefimiz olacaktır."

CUMHURİYET DÖNEMİ CUMHURBAŞKANLARI

ADI	GÖREV SÜRESİ	
Atatürk	29.10.1923	1.11.1923
Atatürk	1.11.1927	4.11.1931
Atatürk	4.11.1931	1. 3.1935
Atatürk	1. 3.1935	10.11.1938
İsmet İnönü	11.11.1938	3.4.1939
İsmet İnönü	3. 4.1939	8. 3.1943
İsmet İnönü	8. 3.1943	5. 8.1946
İsmet İnönü	5. 8.1946	22. 5.1950
Celal Bayar	22. 5.1950	14. 5.1954
Celal Bayar	14. 5.1954	1.11.1957
Celal Bayar	1.11.1957	27. 5.1960
Cemal Gürsel	27. 5.1960	29.10.1961
Cemal Gürsel	29.10.1961	28. 3.1966
Cevdet Sunay	28. 3.1966	4. 6.1973
Fahri Korutürk	6. 4.1973	7. 4.1980

ATATÜRK

İsmet İnönü

Celâl Bayar

Cemal Gürsel

Cevdet Sunay

SONUÇSUZ BİR CUMHURBAŞKANI SEÇİMİ

1980 yılı Türkiye Cumhuriyeti'nin 6. cumhurbaşkanının 7 yıllık görev süresini tamamladığı ve 7. cumhurbaşkanının da seçileceği yıl idi. Fakat bu seçim 22 Mart'tan 21 Ağustos 1981'e kadar geçen 154 gün içinde yapılan 114 turda da sonuçlanmadı ve bir cumhurbaşkanı seçilemedi.

Bu ilginç seçim serüveninin başlıca nirengi noktalarını şöyle özetleyebiliriz:

22 Mart: Anayasa uyarınca cumhurbaşkanının görevinden ayrılmasından 15 gün önce yeni cumhurbaşkanının seçimine başlanması gereği olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde ilk tur yapılacaktı, fakat bir aday olmadığı için tura geçilemedi.

25 Mart: Mardin Bağımsız Milletvekili Nurettin Yılmaz adaylığını koyarak turları başlattı ve ilk turda 81 oy aldıktan sonra **"Maksat hasıl olmuştur"** deyip adaylıktan çekildi.

4 Nisan: Her toplantıda iki **"nafile tur"** atılarak bir hafta daha geçti. Bu arada aday olmadığı halde Senatör emekli General Muhsin Batur'un en çok oy aldığı görülüyordu, ama bu oylar seçilmesi için yetersiz kalıyordu. Seçilebilmek için ilk iki turda üçte iki çoğunluk, yani 424 oy, sonraki turlarda ise salt çoğunluk, yani 318 oy gerekmekteydi. Bu turlarda Muhsin Batur en çok 131, MSP Erzurum Senatörü Lütfü Doğan 83 oy aldı.

6 Nisan: 6. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, 7 yıllık görev süresini tamamlayarak Çankaya Köşkü'nden ayrıldı. Anayasa gereğince Cumhuriyet Senatosu Başkanı AP'li İhsan Sabri Çağlayangil cumhurbaşkanlığı vekilliğini üstlendi.

8 Nisan: Adalet Partisi ilk **"resmi"** aday olarak Saadettin Bilgiç'i gösterdi. 264 oya sahip AP grubundan Bilgiç'e en çok 193 oy çıktı. AP ile MSP (Milli Selamet Partisi) arasında **"oy verdin-vermedin"** tartışması başladı.

14 Nisan: Cumhuriyet Halk Partisi adaylığa **"parti içi demokrasi yöntemiyle"** Muhsin Batur'un gösterilmesini kararlaştırdı. 41. turda Batur'un oyu 290'a kadar yükseldi. Bilgiç ise en yüksek oyu 42. turda 224 olarak aldı. MSP'lilerin önce Batur'a sonra Bilgiç'e oy verdiği anlaşıldı.

22 Nisan: Seçim turları sonuçsuz olarak bir ayını doldurdu. Seçime parti liderlerinin bile ilgisizliği gözleniyordu Örneğin ilk 22 turda CHP lideri Bülent Ecevit'in 15, MHP lideri Alpaslan Türkeş'in 6, MSP lideri Necmettin Erbakan'ın 4 ve AP lideri Süleyman Demirel'in 3 kez oy kullandığı belirlendi.

8 Mayıs: Mayısın ilk haftası da boş geçti. AP'liler Meclise katılmayınca **"nafile tur"** bile atılamadı. CHP'li 5 milletvekili bunu protesto için Mecliste oturma eylemine girişti. AP Grup Başkanvekili Oğuz Aygün: **"Cumhurbaşkanı seçilirse ne değişir?"** dedi.

15 Mayıs: Brüksel'deki NATO Toplantısından dönen Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, cumhurbaşkanı seçiminin uzamasından yakındı ve bunun zamanının gelip geçtiğini söyledi.

22 Mayıs: Cumhurbaşkanı seçimi için gerekli 318 oyu bulamayan AP, cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesini öngören ve 424 oy gerektiren anayasa değişikliği istedi.

29 Mayıs: 27 Mayıs töreninde bir araya gelen Demirel ve Ecevit hafta içinde üç kez daha buluşarak görüştüler.

2 Haziran: AP adayı Bilgiç, 60. turdan sonra adaylıktan çekildi. Yerine AP'li emekli General Faik Türün aday gösterildi.

3 Haziran: 87. turda Batur 293, Türün 211 ve 88. turda Batur 294, Türün 188 oy aldı.

4 Haziran: Demirel, AP Ortak Grubunda **"AP'nin 263 oyunu bir araya getirmemiz gerek"** dedi, ama Türün'e 90. turda 232, 91. turda 217 oy çıktı. Batur ise 296 ve 295 oy aldı.

5 Haziran: Batur tabii senatörlük süresinin dolmasıyla adaylıktan çekildi. 93. turda 303 oy alarak seçimi kazanmaya 15 oy kadar yaklaşmıştı.

18 Haziran: AP hükümeti ve bakanlara karşı gensorular verilmeye başlayınca cumhurbaşkanı seçimi daha da geri planda kaldı.

3 Temmuz: CHP Meclis Başkanı Cahit Karakaş'ı aday göstermeyi kararlaştırdı. Fakat Karakaş öteki partilerle yaptığı temaslar sonucunda gerekli desteği sağlayamayınca adaylığını koymadı. Temmuzun ortalarında Cumhurbaşkanı Vekili Çağlayangil Ecevit ile Demirel'i Çankaya'da bir akşam yemeğinde buluşturdu.

Eski Başbakan Nihat Erim'in öldürülmesinden sonra teröre karşı alınacak önlemler üzerinde duruldu.

19 Ağustos: CHP Ortak Grubu'nda Ankara Senatörü Deniz Kuvvetleri eski Kumandanı emekli Kemal Kayacan'ın aday gösterilmesi kararlaştırıldı.

21 Ağustos: 3 Temmuz'dan bu yana yapılan **"ilk ve son tur"** olan 114. turda Kayacan 211, Türün 167 oy aldı.

Ve 12 Eylül'e kadar başka tur bile yapılamadı, bir cumhurbaşkanı seçimi sürüveni de böylece noktalandı.

AZGIN TERÖR:
BİR ESKİ BAŞBAKAN
ERİM ÖLDÜRÜLDÜ

1980'in sıcak bir cumartesi günü olan 19 Temmuz'da öğleye doğru radyonun verdiği haber tüm yurtta heyecan ve dehşetle dalga dalga yayıldı:

Eski Başbakanlardan Prof. Nihat Erim öldürülmüştü!..

Bu, hızla tırmanmakta olan terörün büyük eylemlerinden biriydi. Toplumda şok yaratan olay şöyle olmuştu:

"12 Mart dönemi"nin Başbakanlarından Prof. Erim o gün saat 10.00 sularında eşi Kamile Erim ile birlikte plaja gitmek üzere Dragos'taki evlerinden çıkmıştı. Erim'lerin bindiği emniyet müdürlüğüne ait 34 KH 550 plâkalı otomobili koruma polisi Ali Kartal kullanıyordu.

Erim'in haftanın beş günü evlerinin bir kilometre kadar uzağındaki Orhantepe Deniz Kulübü'ne gidip denize girdiği biliniyordu. Otomobil kulüp kapısının 20 metre kadar yakınında durduğunda koruma polisi Ali Kartal kulübün kapısında biri mayolu, ikisi normal kılıklı üç kişinin durumundan kuşkulanarak **"Kimsiniz? Burada ne arıyorsunuz?"** diye sorduğu sırada kuşkulandığı kişilerin ateşiyle karşılaştı.

Koruma polisi göğsünden aldığı iki kurşun yarasıyla ölmüş, Prof. Erim de ikisi kalbinin üzerinde olmak üzere 4 kurşun yarası almış ve orada, eşinin çaresiz bakışları önünde yaşamını yitirmişti Teröristler **"Dev-Sol"** imzalı bir bildiri bırakarak beyaz renkli bir Anadol otomobil ile olay yerinden kaçmışlardı.

Temmuz ayı terörün azgınlaştığı ve kendine **"büyük hedefler"** seçmeye başladığı bir dönem olmuştu. Silâhlı eylemciler kamuoyunca tanınan önemli kişilere ardarda namlularını doğrultuyorlardı. Nitekim Erim'in öldürüldüğü gün gazetelerin birinci sayfasında üç gün önce Şişli'de teröristlerce öldürülen CHP İstanbul Milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu'nun cenaze törenine ilişkin haber ve fotoğraflar yer alıyordu.

Prof. Erim'in toprağa verildiği gün ise, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (DİSK) Genel Başkanı ve Türkiye'nin en büyük sendikalarından Maden-İş'in Genel Başkanı Kemal Türkler terörün kurbanı oldu. Türkler, 22 Temmuz sabahı Merter'deki evinden işine gitmek üzere çıktığı sırada gizli örgüt militanlarınca yaylım ateşine tutularak öldürüldü, koruma polisi de yaralandı.

Terör ve anarşi olaylarında 12 Eylül Harekâtı'ndan sonra önemli ölçüde azalma oldu. Terörle savaşımda dikkati çeken bir başka nokta da 8 yıldır ilk kez idam cezalarının infaz edilmesi oldu Silâhlı sol eylemci Necdet Adalı ile silâhlı sağ eylemci Mustafa Pehlivanoğlu 8 Ekim 1980 günü Ankara Kapalı Cezaevi'nde asılarak idam edildiler. Daha sonra Serdar Soyergin 26 Kasım'da, Erdal Eren 12 Aralık'ta idam edildi. Yıl sonunda haklarında idam cezası verilmiş 17 sanığın dosyaları Askeri Yargıtay'da bulunuyordu Kahramanma-

raş olayları sanıklarından 22'si için verilen idam cezasının gerekçeli kararı ise henüz Askeri Yargıtay'a gönderilmemişti. Haklarında idam kararları onaylanan Kemal Özdemir, Kemal Ergin, Recep Sarıaslan, M. Ali Ağca ve İsa Armağan 12 Eylül'den önce bulundukları cezaevlerinden kaçmışlar ve 1980 yılı sonuna kadar yakalanamamışlardı.

ERMENİ TERÖRÜ: DIŞ TEMSİLCİLİKLERİMİZE SALDIRI

Hürriyet

İmralı Adası'ndan büyük firar

Daniş Tunalıgil'i makamında öldüren üç kişi kaçt

Görüşme odasında sekreteri zararsız hale getiren canîlerden biri aniden Büyükelçinin makam odasına girip kurşun yağdırdı...

Kimlikleri belli olmayan katilleri yakalamak için Avusturya polisi seferber oldu. Canîlerin kaçtıkları gri ve altın rengi 2 Mercedes aranıyor

Viyana elçimiz öldürüldü

Olaydan sonra 14 kişi gözaltına alındı

Büyükelçimizi öldürdü?

Avustralya'da Türkiye'nin Sidney Başkonsolosu Şarık Arıyak 17 Aralık 1980 sabahı evinden çıkmadan önce telefonla tehdit edilmişti. Arıyak bunun üzerine Avustralya polisine telefon ederek durumu bildirmiş ve korunmasını istedi. Fakat polislerin gecikmesi üzerine koruma polisi Engin Sever ile evinden çıkmaya karar verdi. Bir önlem olmak üzere Sever, başkonsolosun makam otomobiline, Arıyak ise kendi özel otomobiline binmişti.

Koruma polisi makam otomobilini hareket ettirirken Başkonsolos da ters yönde parkettiği arabasını çevirmek için manevra yapıyordu. Bu sırada sokağa birden bir motosiklet girdi. Motosikletin üzerindeki iki kişiden biri yere atlayarak önce makam arabasındaki koruma polisini, daha sonra da özel otomobildeki Başkonsolosu makineli tüfekle taradı. Saldırgan, motosiklete bindikten sonra tekrar indi ve kanlar içinde can vermekte olan Başkonsolos Şarık Arıyak'ı bir kez daha hunharca taradı. Sonra iki terörist motosikletle olay yerinden uzaklaştı.

Kocasını uğurlamak için kapıya çıkmış olan Demet Arıyak olayı dehşetten donmuş durumda çaresizlik içinde seyretmiş, sonra bayılarak yere yığılmıştı. Başkonsolos Şarık Arıyak olay yerinde, koruma polisi Engin Sever hastanede can verdi.

Olaydan 40 dakika sonra bir haber ajansına telefon edilerek, cinayeti Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları'nın üstlendiği bildirilivordu.

Bu insanlık dışı olay, son zamanlarda gizli Ermeni örgütleri adına yurt dışındaki Türk temsilciliklerine yöneltilen kanlı terör çılgınlıklarının ne ilki ne de sonuncusuydu.

Daha önce de Atina'da Türk Büyükelçiliği İdari Ataşesi Galip Özmen aynı biçimde hunharca bir saldırıda yaşamını yitirmişti. Galip Özmen 31 Temmuz 1980 gecesi eşi Sevil Özmen, Kızı Neslihan ve oğlu Alper ile birlikte otomobille evine giderken Pangrati semtinde silâhlı bir militanın saldırısına uğramıştı. Kalabalık bir saatte ateş kusan namlusuyla ortadan kaybolan eylemcinin tek başına yarattığı olayda Galip Özmen hemen ölmüş, ağır yaralanan kızı Neslihan da iki gün sonra hastanede can vermişti. Diplomatımızın eşi ve oğlu da olayda yaralanmışlardı.

Gizli Ermeni örgütleri adına 1980 yılı içinde diplomatlarımıza ve dış temsilciliklerimize başka saldırılar da oldu. Ölümle sonuçlanmayan bu olaylar sırasıyla şunlardı:

6 Şubat 1980'de Bern Büyükelçimiz Doğan Türkmen'e altı el ateş edildi, temsilcimiz ölümden kıl payı kurtuldu. Bu, İsviçre'de bir yabancı diplomata karşı düzenlenen ilk saldırı oluyordu.

17 Nisan 1980'de Vatikan Büyükelçimiz Vecdi Türel uğradığı silâhlı saldırıdan kolundan ve göğsünden, koruma polisi yüzünden yaralanarak kurtuldu

6 Ağustos 1980 günü Fransa'nın Lyon kentinde Türk Konsolosluğu'nu basan silâhlı bir evlemci dört kişiyi yaraladı.

11 Aralık 1980'de yine Fransa'nın Strasbourg kentinde Türkiye Başkonsolosluğuna tahrip gücü yüksek bir bomba atıldı, fakat yaralanan olmadı.

Türk diplomatlarına ve temsilciliklerine yöneltilen bu olayları **"Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları"** ve **"Ermeni Mukavemet Hareketi"** gibi yeraltı örgütleri üstleniyordu. Çeşitli ülkelerin haberalma ve güvenlik örgütleri tarafından düzenlenen raporlarda Ermenilerin eliyle Türklere yönelik bir terör uygulandığı noktasında birleşiliyordu. Bu arada bazı kaynaklarca bu eylemlerin Sovyet Haber Alma Örgütü KGB'nin Ermeni asıllı eski ajanları tarafından planlandığı öne sürülüyordu.

Ermeni örgütleri adına eyleme girişen teröristlerin özellikle Fransa'da cirit atması ve olayların suçlularının yakalanmaması ayrıca dikkati çekiyordu.

La Hay'de Ermeni teröristlerce öldürülen Ahmet Benler.

BATININ KUŞATMASI:
VİZE

Federal Almanya'nın Türk vatandaşlarına 1 Ekim 1980 tarihinden başlayarak vize uygulaması geniş tepkiyle karşılandı. Tepkiler vize kararı alındığı zaman aylarca önce başlamıştı. Alman Hükümeti, vizeye gerekçe olarak son zamanlarda gerçeğe dayanmayan siyasal sığınma isteklerinin kaçak işçi olarak çalışma girişimlerinin arttığını öne sürüyordu.

Belirtilen bu ve buna benzer sakıncaları giderecek başka önlemler alınacağı yerde vize uygulamasına gitmek hem dostlukla hem de devletlerarası antlaşmalarla bağdaştırılamıyordu. Ama bütün bu tepkilere ve tartışmalara karşın Federal Almanya'nın vize uygulaması başladı.

Yıl içinde bunu Fransa'nın, Hollanda'nın, Lüksemburg'un, Belçika'nın, İsviçre'nin vize girişimleri izledi.

1980 yılı sonundaki duruma göre 83 ülkede Türklere vize uygulanıyor, 37 ülkeye ise Türkler vizesiz girebiliyordu. Bunların dışında 11 ülke ise Türklere karşı **"özel vize"** uygulamaktaydı.

TÜRKLERE ÖZEL VİZE UYGULAYAN 11 ÜLKE

1- Arnavutluk, 2- Çekoslovakya, 3- Formoza Çini, 4- Kamboç, 5- Küba, 6- Laos, 7- Macaristan, 8- Moğolistan, 9- Polonya, 10- Somali, 11- Sovyetler Birliği

TÜRKLERE VİZE UYGULAMAYAN 37 ÜLKE

1- Avusturya, 2- Danimarka, 3- İngiltere, 4- İrlanda, 5- İspanya, 6- İsviçre, 7- İtalya, 8- İzlanda, 2- Lihtenştayn, 10- Monako, 11- Malta, 12- Norveç, 13- Portekiz, 14- Romanya, 15- Yugoslavya, 16- Bulgaristan, 17- Avustralya, 18- Antigua, 19- Barbados, 20- Burundi, 21- Gambiya, 22- Guyan, 23- İran, 24- Jamaika, 25- Japonya, 26- Kanada, 27- Kenya, 28- Kıbrıs, 29- Pakistan, 30- Sierra Loren, 31- Singapur, 32- Trinidat, 33- Tobago, 34- Tonga, 35- Tunus, 36- Uganda, 37- Yeni Zelanda

TÜRKLERE VİZE UYGULAYAN 83 ÜLKE

1- Federal Almanya, 2- Fransa, 3- Afganistan, 4- Amerika, 5- Arjantin, 6- Bolivya, 7- Bostwana, 8- Brezilya, 9- Butan, 10- Çat, 11- Cezayir 12- Dahamey 13- Dominik, 14- Ekvador, 15- El Salvador, 16- Endonezya, 17- Fas, 18- Fildişi Sahili, 19- Filipinler 20- Birmanya 21- Gabon 22- Gana, 23- Guatemala, 24- Hollanda Güyanı, 25- Güney Afrika, 26- Etiyopya, 27- Haiti, 28- Hindistan, 29- Honduras, 30- İsrail, 31- Irak, 32- Kemerun, 33- Katar, 34- Kolombiya, 35- Brezzilville Kongosu, 36- Kinshasha Kongosu, 37- Kosta Rika, 38- Kuveyt, 39- Lesatho, 40- Liberya, 41- Libya, 42- Lübnan, 43- Malagazi, 44- Maldiv Adaları, 45- Mali, 46- Meksika, 47- Merkezi Afrika Cumhuriyeti, 48- Moritanya, 49- Nikaragua, 50- Nijer, 51- Umman, 52- Nijerya, 53- Mısır, 54- Panama, 55- Peru, 56- Paraguay, 57- Samoa, 58- San Marino, 59- Senegal, 60- Seylan, 61- Sıkkım, 62- Sudan, 63- Suriye, 64- Suudi Arabistan, 65- Şili 66- Tanzanya, 67- Tayland, 68- Togo, 69- Birleşik Arap Emirlikleri, 70- Uruguay, 71- Ürdün, 72- Venezüella, 73- Yemen, 79- Yukarı Volta, 75- Zambiya, 76- Zanzibar, 77- Nepal, 78- Bahreyn, 79- Andorra, 80- Khemer, 81- Hollanda, 82 Belçika, 83- Lüksemburg.

İLGİNÇ BİR OLAY:
BÜLENT ERSOY VAK'ASI

Son yıllarda sesinden çok cinsiyetinin belirsizliği ile üne kavuşan Türk Sanat Müziği sanatçısı Bülent Ersoy 1980 yılında kahramanı olduğu olaylarla adından çok söz ettirdi. Şarkıcı hakkında **"ar ve adaba aykırı hareket"**ten kovuşturma açılması ve **"kamu görevlisine hakaret"** suçuyla tutuklanıp cezaevine konulması, sonunda mahkum olması yılın önemli olayları arasında kamuoyunu günlerce ilgilendirdi.

Sesinin yanısıra cinsiyetinin belirsizliği ile de geniş ilgi toplayan genç sanatçı, deyim yerindeyse **"ilk skandal"**ını İzmir Fuarı'nda çalıştığı gazinoda kadın göğsü gibi iri göğüslerini seyircilere göstermesi ve gazetecilere bu durumda poz vermesiyle yarattı. Bu pozdaki fotoğraflarının gazelerde yayınlanmasından sonra İzmir Savcılığı Bülent Ersoy için **"ar ve adaba aykırı hareket"** suçlamasıyla kovuşturma açtı. Savcı, Türk Ceza Kanunu'nun 576. maddesi gereğince kovuşturma açtığını, Ersoy'un ifadesi alındıktan sonra gerek görülürse bir ay hapis isteği ile mahkemeye verilebileceğini söylüyordu. Genç sanatçı ise şöyle diyordu.

"-Seyircilerim soyunmam için gösteri yapıyordu. Sonunda dayanamadım ve göğsümü gösterdim. Bunda suç olacak ne var ayol! Her kadının göğsü ortada değil mi? Gece kulüplerinde,plajlarda hatta sokaklarda dahi vücuduna güvenen her kadın göğüslerini göstermiyor mu?"

Bundan sonra günlerce kamuoyunda Bülent Ersoy'un göğüsleri konuşulup tartışıldı. Bu tartışma Millet Meclisine bile yansıdı. 4 Eylül'de İzmir Emniyet Müdürlüğüne çağrılarak ifadesi alınan sanatçı: **"Elbisemin askısı çıktı, göğüslerim top gibi dışarı fırladı, bunda benim suçum yok"** derken, kimi hukukçular da gazetelere demeç vererek: **"Bülent Ersoy henüz kadın olmadığından göğüslerinin görülmesinde sakınca yoktur"** diyordu.

Bülent Ersoy göğüslerinden ötürü mahkemeye verilmedi ama, daha sonra kamu görevlisine hakaret suçlamasıyla yargılandı ve mahkum oldu.

Ersoy'un İzmir'de kiracı olarak kaldığı evin sahibinin isteği üzerine hasar tespiti için gelen yargıca ve görevlilere hakaret ettiği gerekçesiyle 19 Eylül'de mahkemeye verilen ve tutuklanan Bülent Ersoy Buca Cezaevi'ne konuldu. Burada da sanatçının erkek ya da kadın koğuşuna konulması sorunu ortaya atıldı. Özel bir bölmeye konulan sanatçı, İzmir 6.Asliye Ceza Mahkemesi'nde 8 Ekim'de çıktığı ilk duruşmada ağladı.

3 Kasım 1980 günkü dördüncü ve son duruşmada ise karar açıklandı. Buna göre Ersoy 11 ay 20 gün hapis ve 3.300 lira peşin para cezasına çarptırılmıştı. Mahkeme **'sabıkası bulunmayan ve duruşmalar süresince iyi hali görülen"** şarkıcının bu cezasını tecil ederek salıverilmesini kararlaştırdı.

Buca Cezaevi'nden çıkan sanatçı İzmir'deki Büyük Efes Oteli'nin kral dairesine taşındı. Ve **"Bülent Ersoy Vak'ası"** toplumun çeşitli kesimlerinde günlerce konuşuldu.

TÜP GAZ FACİASI

Keskin'in Danacıobası köyünde Osman Dağgel ile Niyazi Özmal bundan 13 yıl önce çocuklarını beşik kertmesi ile nişanlamışlardı. O yı Osman Dağgel'in bir kızı dünyaya gelmiş, adını Dönüş koymuşlardı. Niyazi Özmal'ın oğlu Hüseyin de 1 yaşındaydı. İki arkadaş Osman ile Niyazi Anadolu'nun bir geleneğine uyarak çocuklarını "Beşik kertmesi" ile sözlemişlerdi.

Aradan 13 yıl geçmiş Dönüş 1980 yılında ilkokulu bitirmişti. İki aile artık gerçek nişanı yapmanın zamanı geldiğini düşündü ve nişan töreninin 24 Kasım 1980 Pazartesi günü köyde yapılması kararlaştırıldı.

O gece nişan başlamıştı. Köy örfüne göre erkekler bir evde, kadınlar ayrı bir evde toplanmış eğleniyorlardı. Evlerin içi tavana asılan tüp gaz lambalarıyla aydınlatılıyordu.

Bir ara erkek evinde bir haber dolaştı: "Kadınlar dövüşüyor zahir, nişan evinden silah sesleri gelmeye başladı."

Kadınların toplandığı evden gelen patlamayı ve gürültüyü erkekler önce böyle yorumlamışlar, bir yandan da o yöne doğru koşar olmuşlardı. Evin önüne vardıklarında dehşetten irkildiler. Yangın çıkan evden kadınların, genç kızların ve çocukların ölüm çığlıkları geliyordu.

Tüp gaz lambasından sızıntı yapan gaz bir anda patlamış, panikle birlikte yangına neden olmuştu. Kadınlar dışarı çıkmak için kapıya saldırmışlar, fakat kapı içeri doğru açılır biçimde yapıldığından kapıyı açmak mümkün olmamıştı. Bu yüzden artan panik nedeniyleevdekilerin hepsi yanarak, dumandan boğularak ve ezilerek feci biçimde can vermişti.

Köy bir anda facia yerine dönmüştü. Sıra sıra cesetler yollara dizilmişti. Kadın, kız ve çocuk olarak tam 87 kişi can vermişti. Köyün hemen hemen bütün kadınları ve kızları bir gece içinde yok olup gitmişti. 13 yaşındaki gelin adayı Dönüş Dağgel de ölenler arasındaydı. Kimi aileler üç- beş can birden yitirmişti. Danacıobası köyü günlerce bu olayın yasını yaşadı.

Tüp gazın kullanılması konusundaki bilgi yetersizliğinin yol açtığı bu facia pek çok kişiyi acı acı düşündürdü. Bu konuda dahi bir eğitim yetersizliği ve can güvensizliği içinde bulunduğumuz bir kez daha kanıtlanmıştı.

BEDELLİ ASKERLİK

AmerikaBirleşikDevletleri'nde Şikago'nun 150 kilometre batısındaki Freeport kentinde bir fabrikada işçi olarak çalışan ErdalKocakara okyanusu aşarak Türkiye'ye geldi Burdur'da 58 Er Eğitim Tugayı'nda 2 ay süreyle askerliğini yaparak yeniden işinin başına döndü.Bunakarşılık ErdalKocakara 440 bin lira karşılığı döviz ödedi.

Binlerce kilometre uzaklıktan vatani görevini yapmak üzere yalnız Erdal Kocakara değil, başta Federal Almanya olmak üzere birçok ülkeden 600 dolayında genç insan gelmişti.

Kamuoyunda **"bedelli askerlik"** olarak anılan bu yeni uygulama ilk kez 1 Aralık 1980'de başladı Martbaşındakabul edilen 2299 sayılı yasayla yabancı ülkelerde çalışan işçilerin 440 bin lira karşılığı döviz ödemek koşuluyla askerliklerini iki ay süreyle yapmaları kabul edilmişti.

Kasım ayında Bülend Ulusu hükümeti tarafından alınan bir kararla bedelli askerlik yapacakların ödeyeceği döviz miktarı iki katına çıkarıldı. 26 Kasım 1980'den sonra başvuranlara uygulanan bu karara göre, iki ay süreli askerlikten yararlanmak isteyenler880 bin lirakarşılığıdöviz ödeyeceklerdi.

NÜFUSUMUZ 45 MİLYONU AŞTI

Cumhuriyet döneminin 11'inci nüfus sayımı 12 Ekim 1980 Pazar günü yapıldı ve Türkiye nüfusunun 45 milyon 217 bin 556 kişi olduğu görüldü.

Alınan geçici sonuçlara göre, Türkiye'deki nüfus artış hızında binde 1.4 oranında bir yavaşlama gözleniyordu. 1970-1975 döneminde yılda binde 24.2 olan nüfus artış hızı 1975-1980 döneminde binde 22.8'e düşmüştü. En yüksek nüfus artış oranı Hakkari, İstanbul ve Ankara'da dagörülmüştü. Buna karşılık Gümüşhane'de nüfus yılda binde 10.92 oranında azalmıştı. Ayrıca Kars, Yozgat, Gümüşhane, Çankırı, Artvin ve Tunceli'nin nüfusları 1975 sayımından bu yana gerilemişti.

DÜNYANIN ÇEHRESİNİ DEĞİŞTİREN SON BÜYÜK LİDER

JOSİP BROZ TİTO

ÖLDÜ

20. yüzyılın çehresini değiştiren büyük liderlerin sonuncusu olan Yugoslavya Devlet Başkanı Broz Tito, 4 Mayıs 1980 günü uzun bir yaşam mücadelesinden sonra ölüme yenik düştü ve ardında silâhlanma geçirilmiş ordular, nota üzerine nota yazan telaşlı diplomatlar, karmakarışık altın borsaları, dünya dengesini değiştirecek politik hesaplar bırakarak yeryüzünden ayrıldı.

Ölümü, son zamanlarda giderek pamuk ipliğine bağlanan dünya barışını tehlikeye sokar, Üçüncü Dünya Savaşı korkusunun dünyaya yayılmasına neden olurken, Josip Broz Tito'nun doğumu hiç önemli bir olay yaratmamıştı. Tito'nun doğumu olsa olsa 7 Mayıs 1892 tarihinde dünyaya geldiği Kumroveç köyü halkı için mahalli bir olaydan öteye gitmemişti.

Yoksul bir köy çocuğu olan Josip Broz, 12 yaşında çobanlığa başladı. Yıllar sonra milyonlarla insanı yönetecek olan Kumroveçli çoban, yönetim sanatının ilk tecrübelerini güttüğü sürülerden edindi. Üç yıllık çobanlıktan sonra Josip Broz nalbant olmaya karar verdi ve kısa süren çıraklık döneminin ardından Sisak kentindeki metal işçileri sanat okuluna kaydoldu.

Bu okulda geçirdiği üç yıldan sonra Josip, metal işçisi olarak çalışmaya başladı. Slovenya, Çekoslovakya ve Viyana'daki metal fabrikalarında sendika faaliyetlerine de katılmaya başladı.

Josip Broz, 1913 yılında Avusturya-Macaristan ordusuna yazıldı. Bir yıl sonra 1914'de çavuş rütbesine terfi ettiğinde Birinci Dünya Savaşı patlak verdi. Genç çavuş Rus cephe ine gönderilmişti. Burada bir çatışmada yaralı olarak Ruslara esir düştü. 13 ay Rus askeri hastanesinde yattı. Taburcu edildikten sonra da Simbir ve Permska eyaletlerindeki çalışma kamplarına kaldı.

Josip Broz, Rus esir kamplarındayken 1917 yılında Sovyet Devrimi patlak verdi. Kamptan kaçan Jo ip, Petrograd'a giderek burada devrimci işçilere katıldı. Devrimciler safında çarpışmak üzere görevlendirildiği Sibirya'da Pelageja Denissowa-Belussowa adında güzel bir kızla tanıştı ve onunla bir kolhozun toplantı salonunda dünyaevine girdi.

1920 yılında karı-koca Yugoslavya'ya döndüler. Josip Broz fabrika işçiliğine devam ediyordu. Ama bir yandan da Yugoslav işçilerini örgütleme yolundaki faa-

liyetleri nedeniyle sık sık işten çıkarılıyordu. Josip Broz ve eşi zor günler geçiriyorlardı.

1927 yılında Josip, Yugoslav Komünist Partisi'ne kaydoldu. Kısa sürede Hırvatistan Metal İşçileri Yerel Komitesi Sekreterliği'ne getirildi. Akıllı eylemleri ve çekici kişiliğiyle parti içinde sivrilerek taraftar topluyordu. Parti içinde yükselirken bir yandan da Yugoslav gizli polisinin dikkatini çekmekteydi.

Josip, yönetim aleyhine faaliyette bulunmaktan iki kez tutuklanarak yaklaşık 6 ay hapis yattı. 1928 yılında kısa süreli son cezasını çektikten sonra Yugoslav Komünist Partisi'nin Zagreb Yerel Komitesi Sekreterliği'ne seçildi. Aynı yıl yeniden tutuklandı ve bu kez de komünistlik suçundan beş yıl hüküm giydi. Belussova ülkesini uğruna terkettiği kocasının evden çok cezaevlerinde günlerini geçirmesinden bıkmış olmalıydı ki, Josip Broz'u bırakarak Rusya'ya döndü.

Josip, 1934 yılında cezaevinden çıktığında işsiz, parasız ve yalnızdı. Partinin emriyle önce Viyana'ya, sonra da Moskova'ya gitti. İlk kez bu sırada insanca yaşamasına yetecek kadar para kazandı. İlk kazancıyla da gidip kendisine elmas bir yüzük aldı. Parıltılı şeylerden hoşlanırdı.

Kuryelik göreviyle Avrupa'da dolaşırken Herta Haas adında Slovenyalı bir radyo spikeri ile tanışan Josip Broz ikinci kez dünya evine girdi. Moskova'daki görevini iki yıl sürdürdü, ardından 1936 yılında Yugoslavya'ya geri döndü. Artık Yugoslav Komünist Partisi'nin başına geçmişti. Polis ise onun dönüşünü haber almış, harıl harıl arıyordu. Ancak Josip Broz güvenlik güçlerinden uzak kalarak parti örgütünü, özellikle partinin askeri kanadını kurdu. Josip partiyi yeniden canlandırırken İkinci Dünya Savaşı patlak verdi. Hitler orduları 1941 yılında Yugoslavya'ya girince, Josip Broz eşiyle oğlunu geride bırakarak dağlara çekildi. Dağınık partizan güçlerini biraraya toplayarak düzenli bir ordu haline getirdi.

Savaş sırasında Josip Broz "Tito" kod adını kullanıyordu. Bir süre sonra Tito adı Yugoslav halkının ağzından düşmez oldu. Tito partizan kuvvetlerinin başında Hitler ordularına karşı savaşırken, bir yandan da gönül maceralarını ihmal etmiyordu.

Tito cepheden cepheye dolaşırken yaşamının en güzel, en etkileyici ve en huysuz kadınıyla tanıştı. Bu kadın, Partizanlar arasındaki takma adı Zdenka olan 21 yaşındaki bir Sırp güzeliydi, asıl adı ise Davorjanka Paunoviç idi.

Zdenka Tito'yu büyük bir tutkuyla seviyordu. Ama bir yandan da ona ayak bağı oluyor, yanından bir an olsun ayrılmasını istemiyordu. Savaşın son günlerinde Zdenka veremden öldü. Tito sevgilisini kurtarmak için elinden geleni yaptı, ama başaramadı. Savaştan sonra Zdenka'yı Başkanlık Sarayı'nın bahçesine gömdüren Tito, ölene dek bu büyük aşkının mezarını çiçeksiz bırakmadı.

Savaş Almanya'nın yenilgisiyle bittikten sonra Avrupa haritası yeniden çizilmiş Dalmaçya kıyılarında 6 Cumhuriyet ve iki özerk eyaletten oluşan "Yugoslav Federal Halk Cumhuriyeti" kurulmuştu. Savaşa Josip Broz olarak giren Kumroveçli ço-

Josip Broz Tito

Tito özel kütüphanesinde çalışırken.

ban, savaştan Josip Broz Tito olarak çıkmış ve Yugoslavya'nın Devlet Başkanı olmuştu. Acılarla, savaşlarla dolu 53 yılı geride bırakan Tito'nun yaşamında yeni bir devre başlıyordu. Artık Tito iktidardaydı.

Savaştan sonra Yugoslavya'nın yaralarını sarmak için derhal çalışmalara başlandı. 1947 yılında ilk beş yıllık plan yapıldı. Ülke artık bu plan çerçevesinde yönetilecekti. Tito bu sırada Başkanlık sarayına taşınmış, genç cumhuriyeti ziyarete gelen devlet adamlarıyla bu sarayda görüşüyordu. Sarayın kahyalığına ise eski bir partizan olan güzel Jovanka Budisevliyeviç getirilmişti. Jovanka, Sırbistan'ın Lika köyündendi ve daha 17 yaşındayken Tito birliklerine katılarak dağlara çıkmıştı. Savaş biterken Partizan ordusunda albaylığa kadar yükselen Jovanka özellikle Poloy bölgesinde İtalyan tank birliklerine karşı kahramanca çarpışmıştı.

Jovanka saraya yerleştikten sonra Tito ile aralarında ateşli bir aşk başladı. Tito o güne kadarki sıkıntılarının acısını çıkarırcasına görkemli bir yaşam sürüyordu. Büyük av partileri düzenliyor. Seçkin yemekler yiyor, özel olarak çizdiği görkemli mareşal üniformaları diktiriyordu. Hızlı arabalara da düşkündü.

Tino'nun ülke yönetimini ele geçirmesinden sonra Sovyetler ile Yugoslavya'nın arası iyiydi. Ama Tito Sovyetler'i gün geçtikçe kızdırıyordu. O zamana dek bütün sosyalist ülkelerin tek bir cephede toplanmasını savunurken, yavaş yavaş bu görüşünü değiştirmekteydi. Tito her sosyalist ülkenin bağımsız bir politika gütmesinden yana olduğunu vurgulamaya başlamıştı.

1948 yılında beklenen kopma gerçekleşti. Tito, Yugoslavya'nın bağımsız ve bağlantısız bir ülke olduğunu, politikasını kendisinin saptayacağını ve bu konuda kimseden direktif almayacağını açıkladı. Sonunda Yugoslavya sosyalist bloktan ayrıldı.

Tito ekonomik politikasında da değişik bir model izlemeye koyuldu. Ülke ekonomisi artık merkezde hazırlanan beş yıllık planlar çerçevesinde yürütülmeyecek her fabrikanın işçileri kendi işyerlerinin yatırım politikasını kendileri saptayacaklardı. Fabrikalarını yöneten işçiler, aynı zamanda bulundukları eyaletin mahalli yönetiminde de söz sahibiydiler. Böylece Yugoslavya'nın özel yapısından kaynaklanan "Titizm" ortaya çıktı. Bu dış politikada bağlantısızlık iç politikada da işçilerin yönetime katılmalarıyla ortaya çıkan "Özyönetim" idi.

Merkezi planlamadan uzaklaşan "Özyönetim" Marksist anlayışa aykırıydı. Ancak fabrika yönetimini işçilere bıraktığı için de kapitalist anlayışa uymuyordu. Tito dünyada "Kızıl" renkle sembolize edilen komünizmden kopmuş, ama kapitalizmin "Beyaz" rengini de tam benimsememişti. Böylece "Titizm"in pembe rengi ortaya çıktı.

Yugoslavya'nın bağlantısız bir ülke olduğunu açıklayan Tito, iki blok arasında bir o yana, bir bu yana meylederek ortada kalmayı başarıyordu. Ülkesinin iç ve dış politikasını değiştiren Tito, 1952 yılında özel yaşamında da bir değişiklik yaptı ve Jovanka ile evlendi. Jovanka ile bir süredir devam eden ilişkisi 1952 yılında diplomatik bir resepsiyon davetiyesinde, **"Jovanka ve Josip Broz Tito sizleri davet eder"** cümlesiyle dünyaya duyuruluyor, bu aşkın evlilikle tescil edildiği bildiriliyordu.

Tito tüm güzel ve pahalı şeylere olan zaafına rağmen ülkesinin 22 milyon nüfusunu, altı cumhuriyetve iki özerk eyaletten oluşan bu karmaşık sistemi ayakta tutmayı başardı. Öte yandan Dalmaçya kıyılarındaki deniz üslerine sahip çıkacak ülkelere büyük olanaklar kazandırabilecek jeopolitik yapısıyla Yugoslavya, yeryüzündeki iki blokun da ilgisini çekiyordu. Üstelik iki blokun ideolojisi de Yugoslavya'nın içinde kendisine taraftar buluyordu.

Bütün bu baskılara tek başına dayanması zorlaşan Tito, bir **"bloksuzluklar bloku"** kurmak fikrini benimsetmeye başladı. 1955 yılında kendisi gibi bloksuzlar anlayışını benimseyen Hindistan Başbakanı Nehru ve Mısır Devlet Başkanı Nasır ile görüşmelere başladı. Üç lider sık sık bir araya gelerek yeni bir blok kurmanın hazırlıklarını gözden geçiriyorlardı.

Sonunda hazırlıklarını tamamlayarak 1961 yılında Belgrad'da 24 ülkenin katıldığı **"Bağlantısızlar Konferansı"**nı düzenlediler. Böylece **"Üçüncü Dünya"** denilen devletler topluluğu ortaya çıktı. Nehru ile Nasır'ın ölümünden sonra Tito **"Üçüncü Dünya"**nın tek ve tartışılmaz lideri oldu. Bu tartışılmaz liderlik son yıllarda oldukça sarsıldı. Üçüncü Dünya ülkelerinin arasına Küba ve Vietnam gibi **"bağlantısızlık"** anlayışıyla **"sosyalizmi"** birleştirmeye çalışan yeni uluslar katılmışlardı. Bu ülkelerin görüşlerini paylaşan ülkelerin sayısı da oldukça artmıştı. **"Radikaller"** olarak anılan bu gruba karşı Tito'nun liderliğini yaptığı **"ılımlılar"** grubu dayanmaya çalışıyordu. Mücadele yıllarında daima radikal görüşlerden yana olan Tito şimdi ılımlılar çizgisine kaymıştı.

Yaşamının sonlarına doğru Üçüncü Dünya'daki etkinliğini yitirmeye başlayan Tito'nun özel yaşamında da çatlaklar olmuştu. Uzun yıllardan beri her yerde Tito'nun yanında olan Jovanka, kocasının ölümünden sonra ülkenin başına geçebilmek için düzenler kuruyordu. Kendisi gibi Sırplı olan politikacıları kilit noktalarına getiriyor ve iktidarı ele geçirebilmek için politik bir ağ örüyordu.

Jovanka'nın yaşamındaki bu aşırı faaliyet Tito'nun dikkatini çekmekte gecikmedi ve tepkisi çok sert oldu. Jovanka uzak bir köşke sürüldü, adamları da bulundukları önemli yerlerden uzaklaştırıldı.

Jovanka'nın ihanetinin ortaya çıkması üzerine Tito çevresindeki politikacıların birbirlerine düşeceklerini ve ülkenin parçalanacağını gördü. Ülkenin özel yapısı da Tito gibi **"yapıştırıcı"** ortadan kalktıktan sonra parçalanmaya çok elverişliydi.

Tito kendisinden sonra **"kollektif"** bir sistemle ülkeyi yönetmeleri için sekiz kişilik bir komisyon kurdu. Ülkedeki her cumhuriyetin ve eyaletin temsil edildiği bu komisyonun üyeleri rotasyon usulüyle değişecekti. Tito artık uzun ve yorucu yaşamına gözü arkada kalmadan veda edebilirdi. 7 Mayıs 1892 tarihinde dünyaya gözlerini açan Tito, 88 yaşına üç gün kala artık yoktu. Tito'dan sora Yugoslavya, Tito varmış gibi varlığını sürdüremeyecek. Ama nasıl bir görünüş alacağı sorusuna kesin bir cevap verebilmek için aradan zaman geçmesi gerekiyor.

Tito'nun naaşı.

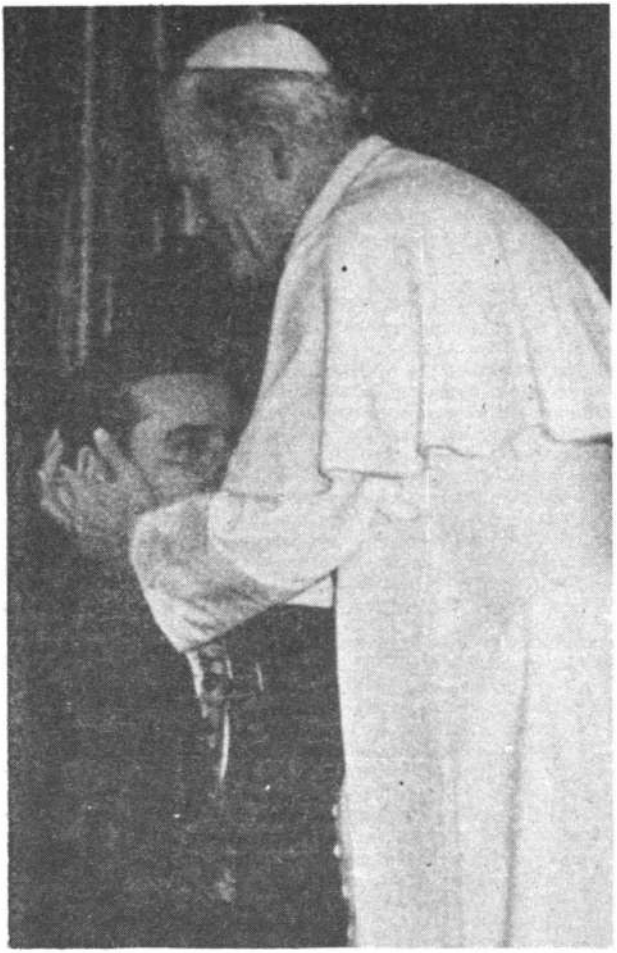

POLONYA'DA YENİ BİR LİDER DOĞDU

LECH WALESA

1980 yılında dünyanın en önemli konularından biri Polonya'da ortaya çıkan gelişmeler ve bu ülkede beliren demokratikleşme çabaları karşısında Sovyetler Birliği'nin nasıl bir tutum takınacağı idi.

Bu ülkede özgürlük kıvılcımları iki yüzyıl öncelerinde görülmeye başlanmıştı. **"Polonya halkına, bana verilen yetkiyi yalnızca ülkenin egemenliği ve özgünlüklerin güçlendirilmesi için harcayacağıma and içerim."** Bu yemini 186 yıl önce Harkov kentinde Polonya'nın ulusal kahramanı Rus istilacılara karşı ayaklanan halkın lideri Tadeusz Kosciuzko etmisti. Oysa

birkaç ay sonra Rawlice yakınlarındaki savaşta Rus Generali Suworow'un birlikleri binlerce Polonyalı'yı katlederek özgürlük kıvılcımlarını söndürdü.

Kosciuszko'nun özgürlük andı içtiği yerde 1980 yılı ekim ayı ortalarında Polonya'nın yeni kahramanı bir konuşma yaptı: **"Ben Lech Walesa, bu tarihî yerde halkıma hizmet edeceğime ve onun bana vereceği görevleri yerine getireceğime and içerim."**. Harkov halkı, otomobil teknisyeni ve elektrikçi Walesa'yı kentin katedralinden toplantı alanına kadar omuzlarında taşıdılar. Dövizlerde Walesa **"Yeni Polonya'nın yaratıcısı"** ilan ediliyordu.

Gerçekten de 1980'i bütün dünyada **"Polonya Yılı"** yapan olayların kahramanı Walesa dört ay içinde Doğu Bloku ve tüm Batı dünyasının gözlerini Avrupa'nın bu çileli ülkesine topladı. Eski adıyla Danzig, yeni adıyla Gdansk kentindeki grevci tersane işçilerinin liderliğinden Polonya'nın en büyük kuruluşu haline gelen bağımsız sendikalar konfederasyonu **"Dayanışma"** nın sözcülüğüne yükselen Walesa, Polonya'nın toplam 12 milyon kayıtlı işçisinden 7 milyonunun desteğiyle, hiçbir gücün etkileyemeyeceği sanılan Polonya Devlet ve Komünist Parti Örgütünü temellerinden sarsan kişi oldu.

Komünizm tarihi içinde eşi görülmedik bir olaydı bu. 1980 yazı ortalarına kadar kimsenin tanımadığı 1.60 boyunda, posbıyıklı Walesa, kaba kuvvete başvurmaksızın, sadece meslektaşlarının dayanışma ruhuna güvenerek, adım adım özgürlük kapılarını zorladı. Önce Polonya Başkanı Babiuch, ardından Başbakan Yardımcısı Pyka, sonra Parti Başkanı ve ülkenin güçlü kişisi Gierek devrildi.

Polonya tarihinde 1980 yılı sonlarında henüz kapanmayan bu sayfaya, dünyanın politik dengesini sarsan olaylar dizisine nasıl gelindi? İşçi hareketi olarak başlayan fakat kısa sürede tüm Polonya halkının desteğini kazanan, daha insanca ve daha sevimli bir sosyalizm mücadelesine sahne olan Polonya, yüzyılımızın başlarından beri Avrupa'nın en yoksul ülkelerinden biriydi. Sürekli istilalarla karşı karşıya kalan bu ülkenin uğradığı en büyük felaket, İkinci Dünya Savaşı oldu. Polonya ancak 1979 yılında İkinci Dünya Savaşı öncesindeki nüfusuna, 35 milyona ulaşabildi. Bu da korkunç savaşın ülkedeki etkisine küçük bir örnek sayılabilir.

Polonya halkı 1960 yılları ortalarına kadar yarı aç yaşadı. Endüstrinin getirdiği refahtan halk payını bir türlü alamadı. 1970 yılları başlarında Polonya halkı uzun

Lech Walesa Roma'da

zamandır özlemini çektiği refahın belirtilerini görebildi. Üç yıl içinde Polonya dünyanın en hızlı kalkınan ülkeleri arasına girdi. Yine ilk kez bu dönemde Polonya halkı bin yıllık eziklik duygularından kurtularak endüstrileşmiş dünyanın bir üyesi olma gururunu duydu.
Bu kısa refah ortamında vasat Polonya vatandaşı devlet malı otobüsten inerek kendi özel otomobiliyle yolculuk yapma mutluluğunu tattı. Siyah beyaz televizyonunu renkli TV alıcısıyla değiştirdi, küçük sosyal konutundan kendi özel evine taşındı, Turist olarak Türkiye, İtalya, Hindistan, hatta Brezilya'ya gidebilme olanaklarına kavuştu.

Fakat 1970 yıllarının ortalarında birden geleceğin pembe görüntüsü karardı. Petrol bunalımının başlattığı ekonomik sıkıntılar bütün dünya gibi Polonya'yı da etkiledi. Polonya'nın ihracat umutları büyük ölçüde yıkılırken, halk için yeniden kötü günler geri geliyordu. Ücretler, üretilen malların gerçek değerlerinden daha hızlı artıyordu. Üretim verimlilikten uzaktı. Devlet bütçesinin önemli bölümü temel gıda maddelerinin desteklenmesine harcanıyordu. Ekmekte yüzde 140 toplu ulaşım araçlarında bilet başına yüzde 400, her tiyatro biletine yüzde 300 devlet desteği vardı. Devlet bütçesinden bu savurganlığın sonunun gelmesi zorunlu görülüyordu. Giderek yönetimi çok hızlı, çok aşırı bir ekonomik kalkınma modeli uygulamıştı. Bu nedenle de bunalımın etkisi Polonya'da başka ülkelere göre daha ağır oldu.

Nitekim 1980 yılında Polonya'nın bütçe sınırları iyice zorlanmaya başladı. Gerçekçi olmaktan uzak, kısır ekonomi politikası sonucu dükkânların önünde kuyruklar giderek uzarken, devlet yılda 600 milyon lira tasarruf etmek için temel gıda maddeleri üzerindeki desteğini büyük ölçüde kaldırdı. Başta et olmak üzere hemen bütün temel gıda maddelerinin fiyatı bir anda yüzde yüz arttı.

Fabrikalarda, işçi toplantılarında **"Bütün Polonya aç, halkı doyurun!"** sloganları yükseliyordu 1980 ilkbaharında. Fakat aslında zor durumda olan tüm Polonya halkı değildi. Özellikle tarım kesiminde özel toprak sahipleri, ürettikleri malları serbestçe pazarlıyor, yine devletin bütünüyle denetimi altındaki resmi tarım kuruluşlarından farklı olarak, kendi üretimlerini kendileri planlıyorlardı. Bunun sonucunda da bu özel tarım kesiminin ulusal gelirden aldığı pay, işçilerin aleyhine giderek gelişmeye devam ediyordu.

Hükümet ise sanki ülke gerçeklerine gözlerini yummuş gibiydi. Huzursuzluk patlama noktasına hızla yaklaştığı halde, Komünist Partisi organı **"Nowe Drogi"** Gierek iktidarının on yılı içinde halkın yaşam standardının yükseldiğini ileri sürüyordu. Oysa ülke yöneticileri de bir çıkmazın içinde bulunulduğunun farkında olmalıydılar. Zira çeşitli alanlardan on uzmanın oluşturduğu bir kurul tarafından hazırlanan 150 sayfalık raporda çeşitli önlemler öneriliyor ve acele davranılmadığı takdirde **"Er yada geç bir patlama meydana gelecektir ve bu patlama İkinci Dünya Savaşından bu yana Polonya'da zaman zaman görülen huzursuzluk belirtilerine hiç benzemeyecektir."**, deniyordu.

Polonya'daki ekonomik çıkmazın yanında bir de yıllardan beri özgürlüklerin baskı altında tutulması hoşnutsuzluk boyutlarını daha da arttırıyordu. İkinci Dünya Savaşından sonra komünist rejim öteki Doğu Bloku ülkelerinde eşi görülmedik derecede kiliseye bağlı Polonya halkının dini inançlarını yok etmek için elinden geleni yaptı. Yüzlerce din adamı

Lech Walesa

şçi lideri bir konuşma yaparken

cezaevlerine atıldı, kilise mallarının önemli bölümü kamulaştırıldı, ancak bütün bu yıldırma taktikleri halkın inanç bağlarını zayıflatamadı.

16 Ekim 1978 günü papalık makamına Polonyalı bir din adamı olan Kardinal Karel Wojtyla Papa II. Jean Paul adıyla seçildi. Artık kilisenin halkın üzerindeki etkisini dizginlemek Polonya yöneticileri için olanaksız hale geliyordu. Ülkesinin sorunlarını yakından bilen Papa II. Jean Paul yalnız Polonya halkının değil, tüm komünist blok halklarının yeni bir umut ışığı oldu.

1976 yılı yaz aylarında işçi şehirleri Radom ve Ursus'da meydana gelen karışıklıklar güvenlik güçleri tarafından çok sert biçimde bastırıldıktan sonra, işlerinden atılan işçiler, dövülen ve eziyet gören aydınlar **"İşçileri Koruma Komitesi" (KOR)** adını verdikleri küçük bir rejim aleyhtarı hücre kurdular. Zamanla bu komitenin taraftarları çoğaldı ve yasa dışı muhalefetin yanısıra rejim aleyhtarı üniversite öğrencileri de kendi aralarında örgütlenmeye başladılar.

Polonya'da giderek güçlenmekte olan muhalefet kilise üzerinde yönetimin uyguladığı baskılara son verilmesini, basın ve yayın özgürlüğünün getirilmesini istiyordu

İşte 1980 yılı yaz aylarına Polonya bu görünümle girdi. İşçiler yer yer dayanılmaz bir hal alan hayat pahalılığına karşı direnişe geçmeye başladılar. Başlangıçta küçük protesto hareketleri izlenimi bırakan olaylar 14 Ağustos günü büyük liman kenti Gdansk'da Lenin Tersanesi'ndeki işçilerin de grevc girmesiyle birdenbire alevlendi.

Tersane işçilerinin istekleri arasında, bir süre önce haksız yere işten çıkarılan arkadaşları Lech Walesa'nın yeniden eski görevine iade edilmesi de bulunuyordu. Walesa işten çıkarıldıktan sonra girdiği Gdansk'daki bir başka işyerinden alelacele çağrıldı ve grevci işçilerin yöneticiliğine seçildi.

17 gün süren grevler sırasında işlerini bırakan işçi sayısı 200 bine yükseldi. Bir dev işçi ordusu büyük bir disiplin içinde kışkırtmalara karşı koydu ve nihayet 31 Ağustos'da Gdansk'da yapılan görüşmeler sonunda hükümet işçilerin isteklerini kabul etti. İsteklerin en önemlisi olan, işçilerin bağımsız ve özerk sendika kurma hakları verilecekti. Artık 10 milyon işçi

gireceği sendikayı kendisi serbestçe seçecekti. Nitekim kısa sürede 7 milyon işçi yeni sendikalara geçti. Güdümlü devlet sendikalarının 1,5 milyon yöneticisi işsiz kalma tehlikesiyle karşı karşıya geldi.

İşçilerin hükümete isteklerini kabul ettirmeleri Polonya Komünist Parti Başkanı Gierek'in de sonu oldu. Yine Gdansk ve Stettin liman kentlerindeki grevler sonucu 1970 yılında iktidara gelen Gierek on yıl sonra aynı kentlerdeki işçilerin direnmeleri sonunda görevinden ayrıldı. Polonya KP Politbüro üyesi Stanislaw Kania parlamento tarafından yönetimin başına getirildi. Gierek'in görevini üstlenen 53 yaşındaki Kania daha önce güvenlik örgütünün başında bulunuyordu.

Yeni hükümet ile işçiler arasındaki görüşmeler oldukça iyi gelişirken, işçilere haklar verilmesine karşı çıkan Politbüro üyeleri de tasfiye edilmekteydi. Tek kurşun atılmadan Polonya'da toplumsal barışın sağlanması yoluna girilmiş görünüyordu. Ülkedeki yeni dayanışma ruhu içinde ekonomik sorunların da üstesinden gelinebileceğine inanılıyordu. Ancak "Büyük Kardeş" Sovyetler Birliği'nin tutumu ne olacaktı? 1956 yılında Macaristan'da, 1968'de Çekoslovakya'daki rejimde bazı düzeltmeler yapma çabaları Sovyetler'in önderliğinde öteki Varşova Paktı'na üye ülkeler tarafından sert bir biçimde bastırılmıştı. Her iki kez de Sovyetler bir süre yorumsuz beklemeyi tercih etmişler, ancak daha sonra blokun varlığını tehlikeye düşürecek ve bireysel kıvılcımları söndürme yoluna gitmişlerdi.

25 yıl önce Varşova'da imzalanan anlaşmayla komünist ülkeler karşılıklı askeri dayanışma içine girmişlerdi. Varşova Anlaşması hükümlerine göre, Doğu Bloku ülkelerinden birinde rejim sapmaları görüldüğü takdirde, öteki üye ülkeler tarafından duruma müdahale edilmesi doğal hak sayılıyordu. Şimdi Polonya'da işçilerin özgür sendikalara sahip olmaları, rejim aleyhtarlarının baskıyla cezaevlerinden çıkarılmaları, sansürün hafifletilmesi ve ücret artış isteklerinin hükumete kabul ettirilmesi Varşova Paktı'na üye öteki ülkeleri de endişeye sevketti.

Eylül ayı başlarında Doğu Almanya'daki demiryolu işçileri de direnişe geçti. Romanya'da Devlet Başkanı Çavuşesku önceden plânlanmış Ürdün gezisini iptal edip, "hassas bölge" olarak bilinen Romanya'daki kömür işçilerinin yoğun olduğu Gorj havzasına gitti. Doğu Almanya Devlet Başkanı Honecker huzursuzluğunu gizlemiyor, **"Polonya'nın kaderine daha fazla kayıtsız kalamayız"** diyerek öteki Doğu Bloku ülkelerini de harekete geçmeye çağırıyordu.

1980 yılı Polonya için ekonomik sıkıntılar yanı sıra işçilerin kazandığı hakların her an Sovyet müdahalesi ile geri alınması tehlikesinin doğurduğu huzursuzluklar içinde geçti. İşçi lideri "dayanışma sendikası" başkanı Lech Walesa işçilerden isteklerinde aşırıya kaçmamalarını dilerken Polonya'nın yeni güçlü kişilerinden Mieczylaw Moczar Sovyet tehlikesini şöyle dile getiriyordu:

"Polonya bir düzene girmeli. Fakat bunu biz tek başımıza başarmak zorundayız. Eğer başaramazsak, bu Polonya'nın sonu olur."

1980'de olay olan Walesa

Bütün dünyada görülmemiş bir ilgi uyandıran yılın TV olayı:

KİM VURDU?

Ne doktor Kimble, ne "Yoksul Tom", ne tek gözlü Falconetti, ne de Joseph Armagh!.. Bugüne dek ekranlara gelen hiçbir TV yıldızı J.R.'ın eline su bile dökemez!.. Yıktı, geçti dünyayı... O sinsi gülüşü, o içten pazarlıklı hali, o şeytana bile külahını ters giydiren kıvrak zekası, çapkınlığı, düzenbazlığı, acımasızlığı ile J.R., yeryüzündeki 250 milyon televizyon izleyicisine sonunda şapka çıkarttı...

İşte 1980'in bütün dünyada görülmemiş bir ilgi uyandıran TV olayı. Özellikle geçen Kasım ayı ortasında tüm dünya J.R.'ı konuştu. Gazetelerde J.R., radyoda, TV'de J.R. Kimdi ona ateş eden, öldürmek isteyen? Yaz başından bu yana, dünyada en çok sorulan bu sorunun cevabını, okurlarına televizyondan önce duyurabilmek için, dizinin bu bölümünün gösterildiği, ya da gösterilmediği ülkelerde, gazeteler televizyonla kıyasıya bir mücadeleye giriştiler...

21 Kasım Cuma gecesi Amerika'da hayat durdu. "J.R.'ı kimin vurduğu"nun açıklandığı bölümü izlemek için Kuzey Amerika, Kanada ve bazı Güney Amerika ülkelerinde milyonlarca insan herşeyi bir yana bırakıp ekran başına geçtiler. Yayından birkaç saat önce yapımcı Lorimer şirketinin görevlileri tarafından iki araba dolusu silâhlı koruyucuyla CBS televizyon istasyonuna getirilen film, genel müdürün özel şifreli kasasına kilitlendi.

Amerika Başkanlık seçimlerinde daha oylamanın tamamlanma saatinden önce, Reagan'ın kazandığı haberini vermekle tanınan San Francisco Radyo - TV Müdürü, **"Yeni başkanın kim olduğunu bile kimse bu kadar merak etmemişti. J.R.'ı kimin vurduğu büyük bir merak konusu oldu. Halk bunu büyük bir heyecanla bekliyor. Film yayınlanır yayınlanmaz vuranı "Flaş Haber" olarak duyuracağız,"** dedi.

Büyük sırrın açıklandığı bölüm Amerika'nın doğu kıyılarında Cuma gecesi yerel saatle 10.00'da (Türkiye saati ile sabahın erken saatlerinde) yayınlandı.

Sevimli kötü adam olarak isim yapan "J.R." Larry Hagman kendisine "merakla beklenen son"u açıklaması için milyonlarca dolar teklifler yapan kurumları reddettiğini söyledi.

Ve sadece Amerika'da değil, birçok ülkede radyo ve TV'ler, "J.R."yi, baldızı Christine'in vurduğunu, nefes kesen filmin izlenmesinden hemen sonra, yayınlarını keserek duyurdular

BİR ÖLÜNÜN ÖLÜMÜ

Tam 555 gün süren "Kaçış"ı Azrail noktaladı ve İran Şahı sürgünde can verdi

YAŞAMINI kanlı bir saltanatın kanlı nimetlerini tadarak geçiren devrik İran Şahı, her yerlerden kovulmuş, hakarete uğramış, horlanmış bir adam olarak sürgünde öldü.

16 Ocak 1979 yılında ülkesinden kaçan devrik Şah, 1,5 yıllık sürgünlük döneminde bir yaşam boyu başka insanlara yaşattığı acıları ödeyerek, ülkeden ülkeye dolaşıp üstünde ölebileceği bir toprak parçası aradı. Boynu çıngıraklı bir cüzzamlı gibi her gittiği yerde tedirginlik yaratan ve her gittiği yerden kovulan devrik Şah sonunda Arap dünyasının haini olarak tanınan Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat'ın toprakları üzerinde öldü.

Şahın, ülkesinden kaçtıktan sonra ilk durağı Mısır olmuştu. Tahran'dan direkt Asuan kentine giden Şah, burada 6 gün kaldıktan sonra Mısırlı öğrencilerin gösterilere başlamaları üzerine Fas'a gitti.

Devrik Şahın Fas'a yerleşmesiyle birlikte bu ülkede de gösteriler, yürüyüşler birbirini izlemeye başladı. Fas halkı, 20 yüzyılın en kanlı diktatörlerinden birini kendi ülkesinde görmek istemiyordu. Fas Kralı II. Hasan, devrik Şah yüzünden kendi durumunun tehlikeye gireceğini hissedince konuğuna usturuplu bir biçimde ülkeyi terketmesi gerektiğini bildirdi.

Fas'tan ayrılmaya karar veren Şah, kendisini kabul edecek bir ülke aramaya başladı. Yıllarca büyük bir sadakatle hizmet ettiği Amerika, Şahın bütün başvurularını reddetti. Sonunda Bahama Adaları Şahı kabul etmeye razı oldu.

Şah karısıyla birlikte 31 Mart'ta Bahama Adalarına gitti. Burada bir villaya yerleşti. Villanın çevresinde geniş güvenlik önlemleri alındı. Ancak İran Hükümeti bir grup İranlı komandonun Şahın kaldığı villaya helikopterlerle saldırarak ateş açtığını açıkladı. Bu haber hiç bir zaman doğrulanmadı ama Bahama Adalarının yöneticileri de huzursuz olmaya başladı.

Şah bu kez de Bahama Adalarından kovuldu. Yeniden sığınacak bir ülke aradı. Sonunda Meksika, pasaportu bile olmayan Şaha altı aylık geçici vize vermeyi kabul etti. Şah gene valizlerini toplayıp bu kez Meksika'ya gitti.

Bu gidiş gelişler, sürekli olarak bir yerlerden kovulmalar, her an vurulma korkuları Şahın sağlığını kemirmeye başlamıştı. Yıllarca önce yakalandığı lenf kanseri bu kez Şahı zayıf yakalayarak etkili bir hale gelmeye başladı. Şahın sağlığının gitgide daha bozulması üzerine Amerika'nın eski Dışişleri Bakanı Henry Kissinger ve Amerika'nın en önde gelen zenginlerinden Nelson Rockefeller araya girerek Başkan Carter'ı Şah'a geçici vize vermeye ikna ettiler.

Şah 22 Ekim'de New York'a gelerek bir hastaneye yattı. Bu hastanede yapılan bir ameliyatla Şahın safra kesesi alındı. Ancak bu sıralarda İranlı öğrencilerAmerika'nın Tahran Büyükelçiliğini basarak Amerikalı diplomatları rehin aldılar. Şah, İran'a iade edilmedikçe rehineleri bırakmayacaklarını da açıkladılar. Böylece Şah gittiği her yere uğursuzluk getirdiğini bir kez daha gördü. New York'ta da Şah

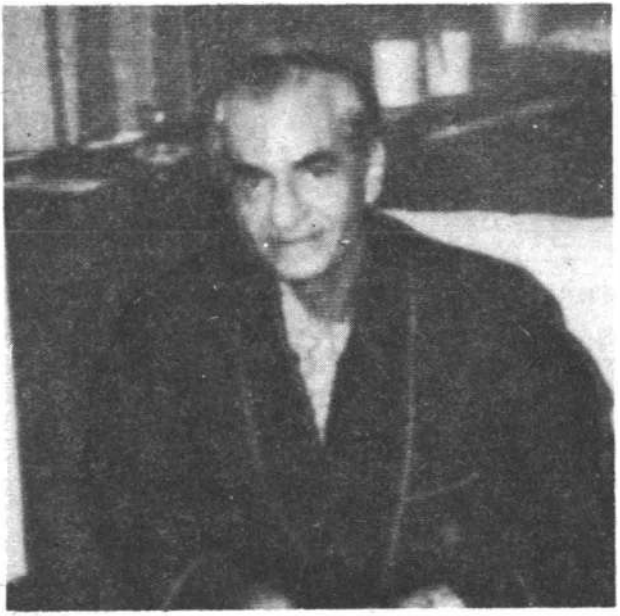

İran'ın devrik şahı Rıza Pehlevi de 1980'de öldü.

aleyhtarı gösteriler başlamıştı. Bunun üzerine Şahı daha gözden uzak bir yere nakletmek gereği duyan Amerikalılar, eski diktatörü 2 Aralık'ta San Antanio kentine gönderdiler.

Şahı San Antanio kentine gönderdikten sonra Amerikalı diplomatlar bu uğursuz konuğa bir ülke aramaya başladılar. Büyük pazarlıklardan sonra Panama Hükümeti devrik Şahı ülkesine kabul etmeye karar verdi. Şah 15 Aralık tarihinde Panama'ya geldi. Şahın gelişiyle birlikte gösteriler de başladı.

Şahın artık iyice bozulan sağlık durumu Panama'da daha da kötüleşti. Panama Hükümeti Panamalı doktorlardan başkasının Şahı tedavi etmesine izin vermeyeceğini açıkladı. Amerikalı doktorlarla Panamalı doktorlar arasında tedavi yöntemi bakımından görüş ayrılıkları çıkmıştı. Bu arada İran Hükümeti de resmen Panama Hükümetine başvurarak devrik Şahı iade etmesini istedi. Amerikalı doktorlara tedavi olmak isteyen Şah, Panama'nın İran'ın isteği üzerine kendisini iade edeceği yolunda söylentiler çıkınca yeniden valizlerini toplamak zorunda kaldı.

Şah, geçen yıl 24 Mart'ta Mısır'ın başkenti Kahire'ye tükenmiş, hastalıklı bir adam olarak indi. İyice zayıflamıştı. Ruhen ve maddeten çökmüştü. Derhal Nil kıyısındaki Maadi Askeri Hastanesine yatırıldı. Burada Amerikalı Doktor Michael Debakey yönetimindeki bir ekip tarafından ameliyat edilerek kanserden büyüyen dalağı alındı. Her ülkede bir parçasını bırakan Şah, Maadi Hastanesinde de dalağını bıraktıktan sonra kent dışında bir villaya yerleşti.

Ancak aldığı kanser ilaçları Şahın midesinde bir apse oluşmasına yol açmıştı. Bu apse de ciğerlerin altında su birikmesine neden oldu. Şahın ateşi 40 dereceye çıkıp, soluk alması da zorlaşınca bir gece yarısı alelacele yeniden Maadi Askeri Hastanesine kaldırıldı.

27 Haziran gecesi hastaneye kaldırılan Şahın ciğerlerinin altında toplanan su 30 Haziran'da yapılan bir ameliyatla boşaltıldı. Ancak ciğerler yeniden su topladı. Tifo bakterisinin neden olduğu bir enfeksiyon bütün vücudu sardı. Vücudun dayanıklılığı kalmadığı için hemen arkasından Şah sarılığa yakalandı. Ve doktorların hangi hastalığı iyi edeceklerini şaşırdıkları bir sırada Şah arkasında kanlı bir geçmiş bırakarak geçen yıl 27 Temmuz'da yeryüzünden ayrıldı. Tek şansı, kendisine bir mezar bağışlanmış olmasıydı.

Eski "aktör" yeni "başkan" Reagan seçimlerde Carter'ı ezdi

Takvim: 4 Kasım 1980, Pazar...

Günlerdir başkanlık seçiminin heyecanlı hazırlığı içinde bulunan Amerika'da, bütün gözler eski kovboy filmlerinin ünlü aktörü Ronald Reagan'daydı. Sadece Amerika mı? Bütün dünya Carter - Reagan mücadelesinin sonucunu büyük meraklabekliyordu

Bu mücadele, ABD'nin ılımlı bir politikadan, sert ve soğuk bir politikaya geçip geçmeyeceğini de gösterecekti. Çünkü Carter ılımlı, Reagan, epeyi ilerlemiş yaşına rağmen sert bir politikanın yanlısıydı.

Amerika'lı seçmeni, bunlardan çok daha fazla ilgilendiren konu ise, eski bir aktörün yeni başkan olarak ortaya çıkıp çıkmayacağıydı.

Reagan hayranları, daha seçim kampanyası sırasında Carter'ın hayranlarından daha ağır basmaya başlamıştı.

Nitekim, o gün, seçim sonucunu elektronik beyinlerle ve çok kısa bir süre içinde saptayan Amerikan seçim merkezleri, Cumhuriyetçiler'in zaferini müjdelediler. Reagan, 80 milyon Amerikalı'nın katıldığı seçimde, ikinci seçmen oylarının 295'ini almayı başarmış, Carter ise 35'te kalmıştı.

Dünya basınında birçok gazete ve dergi, geniş yer verdikleri bu haberin yanısıra, "Hollywood Beyaz Saray'a taşınıyor" diyorlardı. Nitekim Beyaz Saray'da, Reagan'ın kazanmasıyla, artık kapılarını Amerika'nın kırkıncı başkanına ve ailesine açmaya hazırlanıyordu. Ama bu kez gelecekler, geçmiştekilerden hayli farklıydı. Çünkü iki ay sonra Amerika'nın yönetildiği bu muhteşem binaya bir aktör, dört aktris ve bir dansöz yerleşecek, Beyaz Saray adeta Hollywood'a dönecekti.

Sarayın yeni sanatçı sahiplerine gelince, malûm, Başkan Reagan ve karısı Nancy iki eski sinema oyuncusu Ronald Reagan 50, Nancy ise 11 filmle sanatlarını kabul ettirmiş iki eski yıldızdı. Diğerlerine gelince Başkan Reagan'ın ilk karısı artist Jane Wyman'dan olma 39 yaşındaki kızı Maureen Reagan (iki kez evlenip boşandı) ve 27 yaşındaki Patti Davis de sinema, tiyatro ve müziğin içindeydiler. Reagan'ın 22 yaşındaki balet - dansör oğlu Ronald Prescott ile 28 yaşındaki artist nişanlısı Dora Palimeri'yi sayarsak, altı kişilik bir sanatçı aile çıkıyordu ortaya.

Reagan'ın küçük yaşta evlat edindiği, bugün ise 35 yaşında olan Michael bu kadronun dışında kalan tek kişiydi. Michael kendini iş dünyasına adamış durumdaydı.

ÜNLÜ VAFTİZ BABALARI

Sinema dünyasından gelen Reagan'ın iki çocuğunun vaftiz babaları ise, hepsinden ünlüydü. Evet Maureen'in vaftiz babası aktör William Holden, Ronald'un vaftiz babası ise mütevvefa aktor Robert Taylor'du. Yeni başkan ailesinin Beyaz Saray'a taşınmasıyla sarayın hayli şenleneceğine kuşku yoktu.

Amerika'nın yeni "1 numaralı kadını" Nancy'e gelince, Reagan'ı başkanlığa iten kişi olarak tanınmasına rağmen, baştan, "Kabine toplantılarında işim yok," deyip

dedikoducuların ağzını tıkamıştı. "Çelik manolya" lakabıyla tanına Rosalynn Carter'a karşılık, kocasıyla birlikte bir uçak seyahatinde kalkıştan önce boydan boya yerde bir portakal yuvarladığı için kendisine "Demir portakal" adı takılan Nancy Reagan, "Yapacak çok işim olacak, kabine toplantıları kocamın işi," diyerek Rosalynn'in başlattığı başkan eşinin hükümet toplantısına katılma usulünü kaldıracağını belirtiyordu.

KRALİÇE OLMAK İSTEYEN PRENSES

Unlü terzi Adolfo'nun gündüz, Paris'li desinatör Galanos'un gece elbiseler içinde Amerika'nın en şık kadınlarından biri olarak şöhret yapan Bayan Reagan için yakınları "Nancy, her zaman kraliçe olmak isteyen bir prensesti," diye konuşurken, kocası Reagan'ı yıllardır başkan olmaya zorladığını ifade ediyordu.

Nancy özellikle seçim kampanyasında kocasının yanı başından ayrılmıyor, bir sahne direktörü gibi her hareketini kontrol ediyordu. Reagan'ın bir toplantıda uzun bir konuşma yaparken zaman zaman karısına baktığı, yanlış bir davranışta bulunup bulunmadığını Nancy'nin bakışlarından anladığı da bilinen bir hususdu. Ancak Nancy Reagan, kocasının politikasına yön verdiği, kararlarına etkili olduğu gibi iddiaları sertçe reddiyordu. Gene de, siyasi gözlemciler Amerika'nın 39. ve 40. başkanlarını, başkanlığa zorlayan en etkin iki unsurun bayan Carter ve bayan Reagan olduklarında görüş birliğindeydiler. Ancak sarayın yeni hanımı Nancy'nin, sert görünüşlü ve direktör davranışlı Beyaz Saray personelinin "çelik manolya" adını taktığı Rosalynn Carter'dan hayli farklı olduğu ortadaydı.

YILIN ADAMI REAGAN...

"Dünyanın en çok okunan dergilerinden biri" sayılan "Time" dergisi Amerika'nın yeni Başkanı Ronald Reagan'ı geçen yıl "Yılın Adamı" seçti. Reagan'ın "Dünyanın en gösterişli kolayca yükselebilme başarısından ötürü" yılın adamı seçildiği duyuruldu.

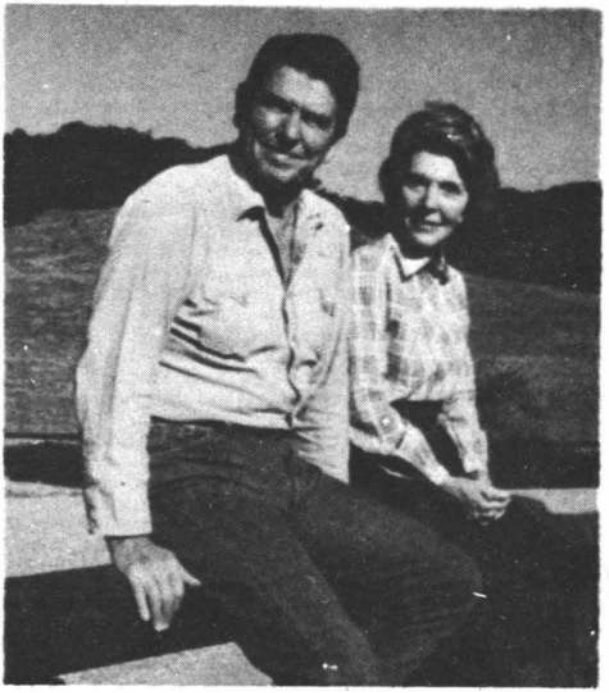

1980 yılında Nancy ve Ronald Reagan çifti "Pioneer" giysileri içinde.

Irak'la İran'ı barıştırmak bütün dünyayı aylardır uğraştırıyor

Irak ile İran arasında, geçen yıl Ağustos sonunda başlayan sınır çatışmaları, 22 Eylül'de Irak'ın İran'a resmen savaş ilânıyla dünya kamuoyu için ciddi ve endişe verici bir boyuta ulaştı.

Irak savaş uçaklarının Tahran, Tebriz, Ahvaz, Buşehr ve Abadan'ı bombalamasıyla kızışan savaş, iki ülke arasında öteden beri sürüp gelen anlaşmazlığı, artık telafisi çok zor bir ortama getirdi.

Ve iyi niyet heyetlerinin gerek İran'da, gerek Irak'taki arabuluculuk girişimleri sonuç vermediği için, savaş, elinizdeki bu eserin hazırlandığı günlere kadar, zaman zaman şiddetlenerek sürüp geliyordu...

Zengin petrol kaynaklarına sahip Basra Körfezi çevresindeki en güçlü ekonomikve askeri potansiyele sahip iki ülke, Irak ve İran arasındaki savaşa yol açan temel nedenleri soru-cevap türündeki bir analizle şöyle özetleyebiliriz:

● ***Irak ve diğer körfez ülkeleri arasında, özellikle İran'daki 2 bin yıllık geçmişi olan***

● **Irak ve diğer körfez ülkeleri arasında, özellikle İran'daki monarşiyi yıkarak yönetime geçen Humeyni arasındaki anlaşmazlığın kökeni nereye dayanıyor?**

Irak'a stratejik Şat-ül Arap bölgesinde kontrol üstünlüğü sağlayan 1937 anlaşması nedenlerden birini oluşturuyor. Bundan sonra 1975'de sağlanan yeni bir anlaşmaya kadar sınır çatışmaları süregelmişti.

● **Şat-ül Arap nedir?**

Dicle ve Fırat nehirlerinin birleştiği 172 kilometre uzunluğundaki kanal ve çevresi. Bunun önemi Irak'ın denize ulaştığı tek su yolu olması ve İran'ın en büyük petrol rafinerisi Abadan'a yakın olmasından kaynaklanıyor. Irak - İran sınırındaki bu su yolu, bugünkü anlaşmazlıkların odak noktasını oluşturuyor.

● **Sıcak savaşı başlatan ne oldu?**

Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin geçen yıl 16 Eylül'de 1975 anlaşmasının geçersiz olduğunu açıkladı. 1975 anlaşmasına göre İran, Bağdat Hükümeti'ne karşı savaşan Kürtler'e destek sağlamaktan vazgeçecek, Irak'da Şat-ül Arap su yolunun sadece yarısının kontrolünü elinde bulunduracaktı. Irak, artık durumun değiştiğini ve Kürtler'in İran'da ayaklandığını ve 1975 anlaşmasının haksız olduğunu öne sürdü. Irak Hükümeti 1979 Kasım'ından bu yana görüşme için istekte bulunuyordu.

● **Irak'ın talepleri nelerdir?**

Şat-ül Arap ve sınır boyundaki diğer bölgelerin Irak kontroluna verilmesini istiyor. Bu kontrol Irak'a geçen gemilerin denetlenmesini ve geçiş ücretlerini toplamasını sağlayacak. Irak ayrıca, körfez çevresindeki Arapların da hak iddia ettiği Ebu Musa ve çevresindeki adaların geri verilmesini talep ediyor. Körfez çevresindeki Arap ülkeleri bazı İranlı dini liderlerin buna karşılık, körfezin bankacılık merkezi Bahreyn üzerindeki hak iddialarını yenilemelerinden kuşkulanarak, Irak'ın bu isteğine fazla destek sağlamıyorlar.

● **Irak ve İran'ın askeri güçlerinin karşılaştırması ne sonuç veriyor?**

Kâğıt üzerinde, sayılara bakıldığında her iki ülkenin de eşit askeri kapasitesi olduğu görülüyor. Ancak İran'ın iç bölünmeler nedeniyle zayıfladığını da belirtmek gerek. Ancak İran'ın deniz gücü daha üstün.

● **Bu savaşın dünya petrol kaynakları üzerindeki etkisi ne oldu?**

Basra Körfezi, Batı Blokunun petrolünün yüzde 40'ını sağlıyordu. Bu savaşın körfezde yayılması, bu hayati önem taşıyan deniz yolunun Batı'ya kapanmasına neden oldu. Irak ve İran günde toplam 3 buçuk milyon varil ham petrol ihraç ediyordu. Batı, bu petrol açığı yüzünden geçen yıl çok güç durumlara düştü. Hatta, petrol fiyatları görülmemiş biçimde artış gösterdi.

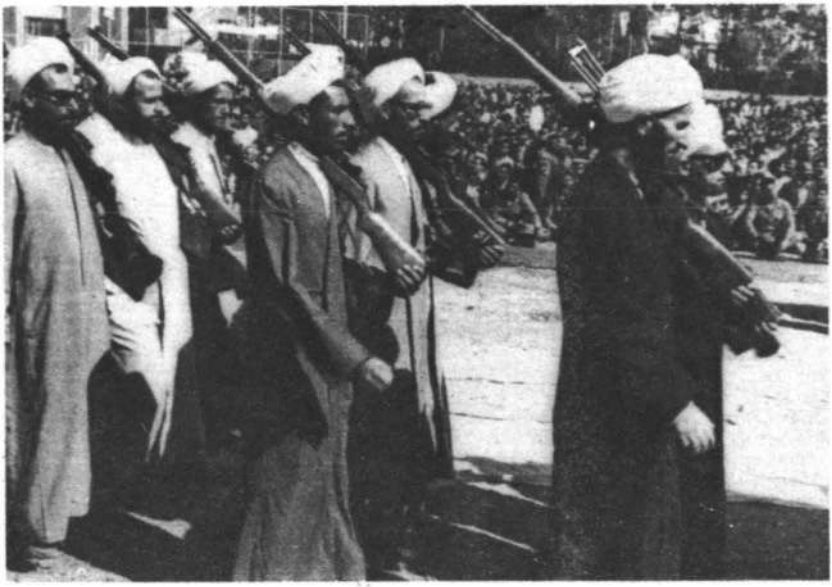

İran'da Irak savaşına hazırlanan halk.

Aynı savaştan bir başka an. Irak askerleri İran üzerine giderken.

12 EYLÜL HAREKATI

(Öncesi-o günü-sonrası)

● CÜNEYT ARCAYÜREK

12 Eylül 1980 Cuma günü sabaha karşı saat 04'de radyolarını açanlar:

Parlamentonun feshedildiğini,

Demirel hükümetinin görevine son verildiğini,

Siyasal parti faaliyetlerinin tamamen durdurulduğunu,

Sendikalarla derneklerin kapatıldığını açıklayan Silâhlı Kuvvetler'in bir numaralı bildirisini duydukları zaman hiç hayret etmediler.

Demokratik rejime inançlı hiç bir kesimden itiraz sesine, bir eleştiriye, olayın haklı nedenlere dayanıp dayanmadığını veya olmazlığına dayalı tek kelime işitilmedi.

Geçici de olsa demokrasinin yitirilmesinde hepimiz suçluyduk!

Çünkü:

1978 - 79 yıllarıyla 1980 yılının Eylül ayının 12. gününe kadar Türkiye'de 5.500 cinayet işlenmiş, 4.000 soygun ve gasp olayı cereyan etmiş, 100'e yakın sabotaj yapılmış, hapishanelerden 4.000'e yakın suçlu kaçmış ve yakalanamamıştı. Devlet otoritesini sarsıcı hareketleri simgelemek için anarşi odakları tarafından 200 civarında güvenlik görevlisi öldürülmüştü.

Anarşinin yanı sıra enflasyon sosyal bünyeyi kemiriyordu. 24 Ocak 1980'de ilân edilen ekonomik önlemlerin enflasyonu önleyici olumlu etkileri görülmüş değildi. Enflasyonun göstergesine paralel olarak üreticiye yeni taban fiyatları uygulanıyordu ama, özellikle dar ve sabit gelirlilerin omuzlarına hergün biraz daha bastıran fiyatlar günden güne daha da yükseliyordu.

Siyasal partiler arasındaki kısır çekişme:

Parlamentonun Cumhurbaşkanını seçememesine,

Yasa bolluğuna rağmen, ihtiyaç olduğu su götürmez yeni vergi yasaları gibi bazı önemli düzenlemelerin çıkmamasına,

Sık sık çoğunluğun sağlanamaması nedeniyle halk nazarında parlamentonun varlığından çok, yokluğunun açıkça tartışılmasına,

Ülkeyi bölmeye yönelik hareketlere ek olarak, Türkiye'de de -İran örneği- din kurallarına dayalı bir devlet düzeninin kurulmasına yönelik faaliyetlerin canlılık kazanması sonucu, Ordu'daki huzursuzluğun bir kat daha artmasına,

Ordu - sivil yöneticiler arasındaki sorunların tartışıldığı toplantılarda, askerlerin sıkıyönetim komutanlarına daha geniş yetkiler verilmesini dile getiren isteklerinin, yasa düzenlemelerinin gerçekleşmemesine neden oluyordu.

Bir yandan halkı evlerine kapayan, korku salan, can ve mal emniyetini ortadan kaldıran anarşik ortam, öte yandan ülke yönetiminin Parlamentodan başlayarak en küçük dairesine kadar giderek yozlaşması...

Silah - mal kaçakçılığı, adı yolsuzluklara karışan bazı bakanların soruşturma istekleri karşısında adeta himaye görür hale gelmeleri...

Nihayet ülkeyi -belki- kısmî rahatlığa götüreceği varsayılan veya daha tutarlı bir Meclis aritmetiği getirmesi bir ölçüde olası **"erken seçim"** önergelerinin, anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle komisyonlarda günlerce -çaylı partiler halinde- tartışıldıktan sonra ret edilmesi...

Ve de ilâveten Konya'da Kudüs'ü kurtarma mitingi adı altında irticaî gösteriler... Bardağı taşıran son damla oluyordu.

İşte **"Bu ahval ve şerâit içinde"** Ordu, 12 Eylül 1980 sabahı yönetime **"tümüyle"** el koyduğunu açıkladı.

Bu kadar haklı nedenlerin hangisine itiraz edip eleştirecektik?

★ ★ ★

FARKLI ideolojik inançlara bağlı oldukları halde devleti ele geçirmeyi amaçlayan ana ilkede birleşen aşırı sağ ve sol, getirecekleri yönetimde insan kitlelerini şöyle sıralıyordu:

1- Parti başında bulunanlar 2- Ordu başında bulunanlar 3- Parti içindekiler 4- Sanatçı, ilim adamı ve memurlar 5- Halk.

Böyle bir sınıflandırmada ne özgürlük, ne yazı özgürlüğü, ne grev, ne lokavt, -aşırıcıların pek meraklı oldukları- ne boykot, ne de işgal olmayacağı gibi, alabildiğine rahat yaşamak hakkı sadece devleti ele geçirip yönetenlere ait bir lüks olacaktı.

Sağa göre Atatürk'çülük **"komünistler görüldüğü her yerde ezilmeli!"** direktifinden öteye geçmezdi. Sol ise Atatürkçülüğü ve onun devlet anlayışını **"sosyalizme geçişin ana kapısı"** sayıyor ve böyle yorumluyordu.

Düşün adamı Falih Rıfkı Atay şöyle yazmıştı:

"... Ülkemizde belli başlı iki akım var: Solculuk, sağcılık! İkisi de birer fikir akımı olabilir. İkisi de akla, mantığa uygun bir ideolojiye dayanabilir. Fakat düşünen kafalar için!..."

Her ikisi de 1980 Eylül'ü öncesi aylar ve yıllarda **"düşünen kafa"** olacakları yerde **"kafa düşüren"** olmayı tercih etmişlerdi. Bir asra yakın arayıştan sonra erişebildiğimiz özgürlükçü demokratik cumhuriyetin bütün nimetlerini ayak altına almaya uğraşarak, her gün bir sorun çıkarıp vuruşarak, öldürerek, soyarak, gasp ederek, millî değerlerin her birini yakıp yıkarak!

Atatürk'ü ve ilkelerini kapsayan Atatürkçülüğü unutmuş, kendimizden o kadar geçmiştik ki, hani neredeyse Atatürk'ü sık sık ağzına alanlara sınırlenerek:

-**"Türkiye'yi ölüler mi idare edecek!"** diyecek hale gelmiştik.

Ölüsü, dirisinden daha güçlüydü.

12 Eylül sabahı Anıtkabir'den uzanan el, kendisine bağlılığı kuşkusuz Türk ordusunu harekete geçirdi ve... Hiç bir engel tanımayan azgınlığa şiddetli bir tokat attı.

Deniz bitmiş, demokrasi teknesi yeniden onarılmak üzere kıyıya çekilmişti.

O GECE "İÇERİSİ"

11 Eylül 1980 Perşembe günü, TRT Genel Müdürü Doğan Kasaroğlu'nu Tümgeneral Servet Bilgin ziyaret etti. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in bir ricası vardı: Genelkurmay'da bir stüdyo yapılıyordu, burayı görüp fikirlerini söyleyebilir miydi?

Kasaroğlu, general Bilgin ile saat 17.30 dolaylarında Genelkurmay binasına girdi, bir odaya alındı, **"misafir edildi"** ve sabahın 02'sine kadar dışarı çıkmadı.

Alındığı odada muhabere elektronik dairesi başkanı Koramiral Doğan Toktamış'la karşılaştı. Amiral **"diğer bazı arkadaşlar da geldikten sonra"** birlikte konuşacaklarını söyledi. Bir süre sonra -saat 18.30 civarında- odaya PTT Genel Müdürü Fikri Çağlar ile iki yardımcısı girdi. Koramiral Toktamış **"inşa edilmekte olanı"** kısaca açıkladı:

"...Ordu'nun yönetime tümüyle el koymak kararına vardığını..." TRT ve PTT genel müdürlerinin şaşkın bakışları arasında söyledi. Ardından 12 Eylül sabahı radyolardan açıklanacak Türk Silâhlı Kuvvetleri'nin bir numaralı bildirisini okudu.

Mantık, ani şaşkınlığın yerini aldı: **"...Hayırlı olsun, Allah yardımcınız olsun!"** sesleri işitildi.

Ancak Ordu müdahalesinin hayırlı sonuçlar verebilmesi için ilk adımda -hassas noktalar- olarak bilinen TV ve radyo merkezleriyle telefon şebekesinin yardımına gereksinme vardı.

İlk olarak TV ve radyo istasyonlarının durumu gözden geçirildi. Radyolar gece yarısı yayınlarını kesiyorlar, sabahın erken saatlerinde açılıyorlardı ama radyo istasyonlarının devreye girebilmesi için yayından önce yarım saatlik ısınma payını dikkate almak gerekiyordu. TV yayınları ise, ertesi günü saat 19'da açılıyordu. Teknik personel bu düzene göre çalışıyordu. Onbir yerde radyo, 37 yerde de TV merkezi vardı. Çalışabilir hale gelmeleri, bu düzen içindeki programın dışına çıkabilmesi için personelin toplanması, görev başına getirilmesi sağlanmalıydı. PTT için sorun o kadar büyük değildi, saat 01'den itibaren şalterler indirilecekti.

Kasaroğlu gerekli düzenlemeyi yapmak için makamına gitmeyi önerdi. Kasaroğlu, müdahaleyi plânlayan generaller arasında -ayrı yerde- tartışıldı, gizliliğe verilen önem ön sıraya geçti ve istek kabul edilmedi.

TRT Genel Müdürü'nün saptadığı izlenimler canlanıyor:

Başka, pratik bir önleme başvuruldu. Saat 23'den sonra teleks ve telefonlarla TRT'nin belirli yayın merkezlerine "**saat 04'de acele karar verilen bir deneme yayını nedeniyle gerekli önlemlerin alınması**" emri Kasaroğlu'nun imzasıyla bildirildi. Bu arada askerler, belirli yayın merkezleri etrafında "**gerekli güvenlik önlemlerini**" almakta idiler.

Toktamış ve arkadaşları, gecenin konuğu olan iki genel müdürü yemeğe götürdüler. Genelkurmay binasının üst katıydı. Her şey öylesine sakindi ki... Yemek salonunda generaller, üst rütbeli subaylar aralarında konuşuyor, şakalaşıyorlardı.

Bir süre sonra yemek salonuna Genelkurmay Başkanı Evren ile kara, deniz ve hava kuvvetleri komutanları girdi. Herkes ayağa kalkıp komutanları selâmlarken kulağa çarpan cümle şuydu:

"...**İşte, Milli Güvenlik Konseyi Başkanıyla, üyeleri...**"

Birinci, ikinci ve üçüncü ordu komutanları birliklerinin başında oldukları için "**orada**" değillerdi. Fakat bir süre sonra 4. ordu komutanlığına tayin edilen Orgeneral Haydar Saltık, diğer paşalarla birlikte idi.

Kısa bir açıklama: "**Orgeneral Saltık, M.G.K. Genel Sekreterliği'ne tayin edilmişti...**"

Yeni yönetimin kadro düzenini ilk gören ve işiten iki sivildiler.

Konsey üyeleriyle diğer generallerin yakınındaki masada oturan iki sivil, komutanların Türkiye'nin geleceğine dönük siyasal yapısıyla anayasa gibi temel bazı yasalar ve ekonomik sorunlar üzerinde fikir alışverişlerini izlediler.

Yemek sonrası çalışmalara devam edildi. Görülüyordu ki emirler orgenerallerden geliyor, bunlar korgeneral ve daha alt rütbedeki sorumlu generaller tarafından uygulanıyordu. Yönetime el koyarken, daha önceden, çok önceden hazırlanmış plânların ayrıntılı uygulamaları izleniyordu. Esasen 12 Eylül'den bir hafta kadar önce ordu'nun binbaşı rütbesine kadar inen kesimi harekât hakkında bilgiye sahipti. TRT Genel Müdürü de bazı teknik işler için yardımcısını, haber bölümü şeflerini Genelkurmay'a aldırmıştı.

Saat 04'de hangi spiker Ordu harekâtını radyodan anons edecekti?

Tuna Huş denildi. Mesut Mertcan ismi ileri sürüldü. Sonuçta ilk anonsu Mesut Mertcan'ın yapması kararlaştırıldı.

TV yayınları için yapılan ilk taslak plânda üç günlük bir program öngörülmüştü. Bu süre içinde devamlı marşlar çalınacak, yapılacak konuşmalarla harekâtın anlamı ve amacı devamlı anlatılacaktı.

Acaba bu tür yayın halkta nasıl tepki yapardı? "**Tansiyonu yükseltmek yerine düşürmenin amaçlandığı dikkate alınırsa**" TV'de normal yayın yapılması, bu arada Orgeneral Evren'in konuşması daha doğru olmaz mıydı?

Psikolojik etkiyi sağlamak için -hatta- evlerinden çıkmayacak olan halka bir komedi filmi de gösterilmeliydi. Öyle yapıldı.

BİR GÜN ÖNCE "DIŞARISI"

11 Eylül günü saat 17.30'dan itibaren "**içeride görülen manzara**" buydu ama o günün "**dışarıya ait bazı önemli ayrıntıları**" anımsayarak nakletmekte yarar yok mudur?

Biz, dışarıdaydık: Gazeteciler, devlet yönetenlerle politikacılar, devlet kadroları.

Bildiklerimi anlatıyor, bir ölçüde o günü yaşamanızı sağlamaya çalışıyorum.

Saat 16'ya doğru Millet Meclisi kulislerinden kulağımıza Deniz Kuvvetleri'nin "**kırmızı alarma**" geçtiği haberi geldi. Sonra, Hava Kuvvetleri'nde de alarm durumunun başladığı duyuldu.

Parlamentoda yine çoğunluk sağlanamamıştı. Siyasal parti merkezleri "**bir gün sonrasına**" hazırlanıyorlardı. Meclis koridorlarında bazı parlamenterler gruplaşıyor, aralarında konuşuyorlardı. Neçare ki, mantık kördüğüm haline geldiği için akıl veren dinlenmiyor, ortalıkta akıl almaya açılacak yetenekte kimse de görülmüyordu.

Alarmın gerçek olup olmadığını, doğruysa nedenini araştırıyorduk.

Her perşembe günü saat 17'de Cumhurbaşkanı Vekili Çağlayangil ile Çankaya Köşkü'nde "**haftalık mutad görüşmesini**" yapan Genelkurmay Başkanı Evren, o gün yine aynı saatte bu görevini yerine getirmişti.

Saat 19'a doğru söylentilerin kışkırttığı, ancak daha önceki günlerin kafamızda bıraktığı izlerin doğurduğu sezgiyle "**ne olduğunu ya da olacağını**" araştırmaya hız verdik. Hürriyet yöneticilerine "**Ankara'da bu gece değişik bir havanın oluşabileceğini**" bildirdik, dikkatli olmak gerekliliği üzerinde konuştuk.

Bir saat önce Genelkurmay Başkanı ile görüşmüş olan Cumhurbaşkanı Vekili Çağlayangil'sorum üzerine, sayın Evren'in

"her hafta olduğu gibi, o günde geldiğini, ordu'nun sorunları üzerinde bilgi verdiğini, diğer bazı konulara değindiklerini, her zamanki büyük nezaket ve vekarla yanından ayrıldığını" söyledi. Herhangi bir imâ, bir söz?

-"Hayır, sayın Genelkurmay Başkanı'mız hiç bir imâda bulunmadılar!"

Bu sefer soru karşıdan geldi: "Herhangi bir şey imâ etmeleri için sebep var mı?.."

Yok, tabii yok!

Başbakan ise, Hariciye Köşkü'ndeki konutta çalışıyordu.

Bazı askeri kaynakları yokladık. Hava ve Deniz Kuvvetleri'nde alarm durumu mu?

-"Çok doğaldı. Ertesi günü Trakya'da NATO manevraları başlıyordu."

O nedenle!

Genelkurmay Başkanımız Çankaya'dan yeni gelmişlerdi. Yorgundular, şu anda da lavaboda bulunuyorlardı, biraz sonra evlerine gideceklerdi.

Bildikleriyle o günün anormal görüntüsünü biraraya getiren bir gazeteci -bu bilgilere dayanarak- işin ucunu bırakırsa, ihtilâli ancak yatağının başucunda acı acı çalan telefondan ve çok kötüsü yöneticisinden öğrenir.

Evet, bir şeyler oluyordu. Öylesine sessiz, sakin, ılık bir sonbahar gecesiydi ki Ankara'ya inen. Gece yarısına doğru devamlı kontrolleri sürdürüyorduk. Bir başka kontrolü denedik. Bir alışkanlıktan doğan kontroldü bu!

1960 ihtilâli ve sonrasını yaşayan bizim gibi "**deneyden geçmişler**" için siyasal olayların doruğa tırmandığı, askeri müdahalelerin beklendiği günlerin gecelerinde bir otomobile binip Genelkurmay binasıyla biraz ötesindeki Hava ve Deniz Kuvvetleri Komutanlıkları binalarını gözden geçirmek alışkanlık haline gelmişti. 11/12 Eylül'e bağlayan gece yarısı, bu binaların bulvarlara bakan yüzlerindeki pencerelerde değil elektrik ışığı, mum aydınlığı bile yoktu.

Evet ama "**bir şeyler**" oluyordu!

Sonradan öğrendik, hem de sayın Devlet Başkanımızla yaptığımız bir gezide bizzat kendisinden: Binaların ön yüzlerindeki odalarda çalışma yapılmamış, arka cephelerinde gerekli bütün hazırlıklar, harekâtın izlenmesi sürdürülmüş ve... Başta biz gazeteciler olmak üzere herkes yanıltılmıştı.

* * *

ANKARA'nın sonbahar gecelerini sever misiniz?

Tatlı bir serinlik, gecenin sessizliğini örter -başkalarını bilemeyiz ama- insana bir rahatlık, bir huzur verir adeta.

Evin arka balkonunda yanan sigaranın kırmızı ışığından başka sokaktaki hiç bir lambadan, hiç bir evin penceresinden bir sızıntı yoktu. Sokak, caddeler kimsesizdi.

...Sonra birden, aşağılardan, taa Orman Çiftliği taraflarından ağır ağır yükselen gürültüler gelmeye başladı. Alışık olduğumuz bomba sesleri, silah takırtıları değildi bu. Bir başka seslerdi. Gecenin sessizliğinde şehrin aşağı yakalarından Çankaya'ya doğru yükseliyordu. Tank paletlerinin asfalta vurmasından doğan gürültüydü bu sesler.

Pantalonu ayağına, balıkçı yakalı kazağı sırtına, fotoğraf makinesini eline...

Çok dikkatli ve nazik idiler Kavaklıdere'de otomobili kontrol ettiler:

-"Acaba geniş bir operasyon mu, yoksa başka bir olay mı?.."

Soruya cevap yok!

TBMM'nin karşısında, Orman Bakanlığı kavşağında ikinci kez durdurulma. Hüviyet kontrolü. Genç bir asteğmen:

-"Bu hüviyet bir süre sonra geçmeyebilir. Gittiğiniz yerde kalmanız daha iyi.."

-"Acaba herhangi bir şey mi var?.."

-"Bana başka bir şey sormayınız. (hafif bir gülümseme) Fakat gittiğiniz yerden de ayrılmayınız."

Karanlığa 90 kilometre hızla koştuk, matbaaya girdik, İstanbul'u aradık:

Ordu, yönetime el koyuyordu!

04'de radyolardan bir numaralı bildiri okunmazdan çok önce, kapsamı ve içeriği İstanbul'a aktarılmıştı. Durmadan koşuşuyor, telefonla daha geniş bilgi almaya çalışıyorduk.

* * *

O GECE "BAŞKALARI"

Bazı siyaset adamlarının konutlarının olduğu Oran Sitesi'ndeki Ecevit'le hiçbir temasımız olmadı. Olamazdı da.. Ecevit'in ev telefon numarası bir kaç partilinin dışında herkese saklı olduğu için.

Oran Sitesi etrafında askeri önlemleri gören Ecevit -anlatıldığına göre- Genelkurmay Başkanlığı'na telefon etmiş, durumu anlatmış, şu cevabı almıştı:

-"Ordu, yönetime el koydu!.."

Kavaklıdere Güniz Sokak'taki evinde Demirel, gece yarısına kadar bazı arkadaşları -bu arada eski İçişleri Bakanı Orhan Eren ile- sohbet etmişti. Bana göre, Demi-

rel de Ecevit de akşam üzerinden sonra **"bazı belirtileri"** değerlendirmiş, belki de olayı sezmişlerdi.

Demirel'in evini bloke eden güvenlik kuvvetleri, korunmasıyla görevli polis memurlarının silâhlarını teslim aldılar. Olayın kesinleşmesi bundan sonra **"içeriye"** duyuruldu. Eşi Nazmiye Demirel balkondan olayları izliyordu, birarara bir yetkilinin **"hiç bir mukavemet ile karşılaşılmadı"** diye rapor verdiğini işitti.

Erbakan evindeydi. Kendisini nezaketle davet eden askeri timlere **"olağanüstü nezaketle"** davranıyordu.

Türkeş bulunamamıştı. Sonradan bu kayboluş **"24 saat vak'ası"** olarak oldukça geniş tartışmalara, yorumlara neden olacaktı.

Demirel ile Ecevit'e gitmesi kararlaştırılan Evren imzalı mektupları emekli orgeneral İrfan Ozaydınlı ile genel sekreter Nahit Menteşe göttürdü. Mektupta **"güvenlikleri için"** bir süre Hamzakoy'da ordu'nun konuğu olarak kalacakları, **"isterlerse"** eşlerini de birlikte götürebilecekleri bildiriliyordu.

12 Eylül günü güneşli bir sabahtı, saat 7.30'u gösteriyorken, Etimesgut Havaalanı'na ilk önce yanında Menteşe, kardeşi Şevket Demirel ile eşiyle Demirel geldi. Sinirli olmadığı söylenemezdi.

Bir köşeye çekildi ve ardından eşiyle Ecevit salona girdi.

O da diğer köşeye doğru gitti, sadece selâmlaştılar.

Sonra... Erbakan geldi, selâmlaşma olmadı.

Ankara'dan İstanbul'a askeri uçakla gidildi. İlkönce Erbakan İzmir'e bırakılmıştı. İstanbul'dan Hamzakoy'a gitmek üzere Çanakkale'ye helikopterle seyahat ettiler.

Oldukça süreli bu uçuşta yanyana oturan bu dört kişi, Demirel ile Ecevit veya eşleri birbirleriyle konuşmadılar. Belki konuşacakları bir şey yoktu, belki konuşacakları o kadar çok şey vardı ki!

Hamzakoy'da her türlü ihtiyaçları sağlanıyordu. İstedikleri gazeteler günü gününe geldiği gibi, mektuplaşabiliyor, telefonla yurdun her tarafıyla konuşabiliyorlardı. Ecevit'i dış ülkelerden arayanlar Hamzakoy'la telefon ilişkisi kurabiliyorlardı.

Bir askeri motelin bir ucundaki iki odada Demirel, diğer ucundaki iki odada Ecevit ile eşi kalıyordu. Yönetim hem Hamzakoy'a gidişlerini hem de Hamzakoy'a gönderdiği bir ekiple yaşantılarını TV için filme aldırdı. Ancak bu filmler gösterilmedi -sadece bir ihtiyat payı için- çekildiğinden Genelkurmay'a alındı. Rahşan Ecevit, Hamzakoy'daki TV çekimi sırasında kamerada görünmeyi **ret** etti.

İki liderçevre kolordu komutanının daveti üzerine bir kez çay içmek üzere bir masanın etrafında buluştular. Konuşmadılar. Hamzakoy'da da bir atımlık mesafede oldukları halde sahilde, motel odalarının önünde de hiç karşılaşmamışlardı. Ecevit getirttiği bazı kitapları okurken, Demirel kendi özel bazı çalışma metodlarıyla olanlarla Türkiye'nin geleceğine dair düşüncelerini şematik şekilde yazıyordu.

Tekrar Ankara'ya dönerlerken bir kez daha bir araya geldiler.

Etimesgut Havaalanı'nda ayrı birer odaya davet edildiler. Kendilerine MGK Genel Sekreteri Haydar Saltık'ın imzaladığı bir yazı gösterildi.

"Açıktan siyaset yapmamaları, gösterilere neden olacak harekette bulunmamaları rica edilirken" her türlü kişisel özgürlüğe sahip oldukları belirtiliyordu. Bu bilgileri aldıklarını kanıtlamaları için yazıyı imzaladılar.

Ankara'da evlerine girdikleri sırada **"çok yakınları"** tarafından hararetle karşılandılar. Basının olayı oldukça büyük göstermesi karşısında daha bir ay önce -bilinen koşullarda yönetime el koyan Ordu'nun Başkanı Orgeneral Evren hayretini gizleyemiyor, **"Sanki birer kahramanmışlar!.."** diyerek acı istihza ile duygularını, belki de başkalarının duygularını dile getiriyordu.

Bir süre sonra Ecevit siyasetin yapılmaması karşısında genel başkanlığı sürdürmenin anlamsızlığını vurgulayan bir mektupla liderlikten çekiliyordu.

Mesleğine dönecekti. Gazeteci Ecevit.

Demirel ise liderlikten istifa etmiyordu.

O GÜNÜN "SONRASI"

12 Eylül günü Orgeneral Evren TV'de halka, Ordu'nun yönetime tümüyle el koymasının nedenlerini açıklarken **"en kısa süre içinde demokrasiye, rejimi sağlam temeller üzerine oturtarak döneceklerini"** vaat ediyordu.

Daha ilk günden ortaya atılan Kurucu Meclis, daha sonraları fikir olarak daha da oluşacaktı. Ancak Ordu ile halk arasında asgarî müştereklerde tam bir uyum göze çarpıyordu: Anarşinin kökü kazınmalı, ekonomik düzenlemelerle toplum rahatlatılmalı, rejim tekrar acı darbe yemekten korunacak önlemlerle ele alınmalı idi.

Bir hükümet, MGK'nın yasama organı olarak çalışması gelişmelerinden sonra, vergi kanunlarındaki düzenlemeler ve diğer bazı önlemler

Şu satırların yazıldığı 12 Mart 1981 gününde yeni yönetim işbaşında altıncı ayını dolduruyordu.

Askerler anarşiye karşı amansız savaş vermekte idiler. 12 Eylül öncesi 5500 cinayetin failleri, örgütleriyle kişileriyle aranıp bulunurken, anarşide kesin sonuca varılıp varılmaması üzerinde asker - sivil kesimde hesaplar yapılıyordu. Çünkü anarşi, bu kelimenin içinde yatan terör, bölücülük, yakıcılık gibi ana sorunlar ülkenin sadece bugün için değil, geleceği için de son derece önemli sorunlarıydı. Anarşiye karşı savaşta başarının büyük oranda sağlanması, geleceğimize daha umutla bakmanın önemli koşulu idi.

Bu arada enflasyonu düşük seviyeye indirmek amacıyla ısrarlı ekonomik politikasürdürülmesinegözen gösteriliyordu.

Yeni bir anasavla seçim ve siyasal partiler yasalarını hazırlamakla görevli olacağı anlaşılan Kurucu Meclis'in 30 Ağustos - 29 Ekim 1981 tarihleri arasında açılması, fakat Kurucu Meclis'in açılıp çalışmaya başlayacağı tarihe kadar ülkenin gereksindiğine inanılan bazı yeni yasaların bu hükümetçe hazırlanıp MGK'ya götürülmesi öngörülüyordu.

İçeride bu kadar büyük sorunlarla boğuşan yeni yönetim dışarıya kendini tanıtmak ve anlatmak için alabildiğince açıklıkla **"batılıya gerçekleri göstermeye"** çalışıyordu.

Bu nedenlerle 1981 yılı Türkiye'nin siyasal, ekonomik ve hukuksal yüzünü şekillendirecek gelişmelerle geçeceğe benziyordu.

Kimbilir, 1981'de ve 1982'nin ilk yarısında bu oluşmalar plânlanan biçimde başarıya doğru ilerler, gelecek yılın sonlarında da Türkiye, yeni bir anayasa, seçim kanunu ve **"yeni yüz hatları taşıyan"** partilerle demokrasinin ilk ve son koşulu, genel seçime giderdi.

Olayları ve olacakları önceden saptamaya kimsenin gücü yetmezdi.

●●●

1980'DE DÜNYANIN DEDİKODU OLAYLARI

●Züleyha MÜNİF

● Monaco Prensesi Caroline ile eşi Philippe Junot'un iki yıllık evliliği boşanma ile neticelendi. Güzel prensesten hayli büyük olan 40 yaşındaki Junot'un sevgilisi ile Türkiye'ye gelmesi ve resimlerinin yayınlanması evlendiğine zaten pişman olan Caroline'i büsbütün çileden çıkardı, annesinin itirazlarına rağmen yaptığı evliliği sona erdirdi.

Ursula Andress

Monaco Prensesi Caroline

● 44 yaşında bile hala seks kraliçesi ünvanını koruyan 1960'ların ünlü sinema yıldızı Ursula Andress ile 28 yaşındaki Amerikalı Harry Hamlin'in bir oğulları oldu. İsviçre asıllı Andress'in ilk çocuğu.

● Christina Onassis üçüncü eşi Sovyet Sergei Kauzov'dan 8 Mayıs'ta İsviçre'de resmen boşandı. 29 yaşındaki Christina Sergei Kauzov ile 1978'de evlenmişti. Aristotle Onassis'in kızının ayrıldığı eşine bir şilep vereceği rivayeti doğrulanmadı.

● İtalyan sinema yıldızı Sophia Loren, vergi kaçırdığından 14.000 dolar para ve 30 gün hapis cezasına çarptırıldı. Şimdi Fransa'da yaşayan ünlü yıldız 1963'de dış ülkelerde kazandığı parayı İtalya'da bildirmesine gerek olmadığı yolunda yanlış tavsiyeye uyduğunu belirtti. İtalyan Devlet Başkanına af dilekçesi gönderdi. Affedilmediği takdirde İtalya'ya dönüp cezasını çekeceğini açıkladı.

● "Baby- Doc" diye bilinen Haiti Başkanı Duvailer, Michele Benetti ile evlendi. Muhteşem düğünde yalnız havai fişek için 40.000 sterlin harcandı. Haiti'de çoğu ailenin yıllık geliri sadece 70 sterlindir.

● Günümüzün en ünlü tenis şampiyonu İsveçli Bjorn Borg, Rumen tenisçi Mariana Simionescu ile evlendi. Bükreş'te evlenen çift, daha sonra Monaco'da Prens Rainier ve Prenses Grace'in şereflerine verdikleri davete katıldılar.

● 19 yıl boyunca kameradan uzak kalan 81 yaşındaki James Cagney rejisör Milos Ferman'ın çevirdiği bir filmle tekrar sinemaya döndü. Gangster rolleriyle şöhret yapan Cagney Ragtime adlı filmde bir polisi canlandırıyor.

İtalyan yıldız Sophia Loren.

● 1960'ların sevilen Fransız pop müzik şarkıcılarından Johnny Holliday ile Sylvie Vartan'ın romantik evlilikleri o sıralarda dillere destan olmuştu. Fakat sonradan anlaşamadıkları haberi uzun yıllar sürdü gitti. Nihayet iki ünlü şarkıcı 1980'de boşandılar. Bu arada yine Fransa'nın sevilen şarkıcı çifti Serge Gainsburg ile İngiliz asıllı Jane Birkin'in de evlilikleri boşanma ile neticelendi.

1980 yılında ayrılan ünlülerden Holliday-Vartan çifti.

● Bir zamanların ünlü dörtlüsü Beatles'lar için 1980 uğursuz bir yıl oldu. Beatles topluluğundan Paul Mac Cartney Tokyo gümrüğünde aranan çantasında marijuana çıktığından hapse girdi.

● Hollanda Kraliçesi Juliana 1980 Şubat'ında tahtından feragat edeceğini açıkladı ve 71'inci yaş günü olan 30 Nisan'da yerini en büyük kızı Beatrix'e terketti. 20'nci yüzyıl Avrupa'sının en sevilen hükümdarlarından olan Juliana 31 yıl tahtta oturduktan sonra "Bir zaman geliyor ki, kuvveti kalmıyor insanın, görevlerini eskisi kadar iyi yapamıyor" diyerek yaşının fazla ilerlediği iddiası ile yerini kızına bıraktı.

● Latin Amerika'da boğa güreşlerinde seyirci kan ister, ama 1980'in başında Kolombiya'da Sincejelo festivalinde akan kan çok fazlaydı. Sincejelo'nun saman ve suntadan yapılan stadyumunu dolduran ve çoğu sarhoş olan 55.000 kişi aniden başlayan fırtına ve yağmurdan kaçmak için kapalı yerlere koşunca zaten çok yüklü olan stadyum çöktü, 230 kişi öldü, 1000 kişi yaralandı, bir kadın kazığa kakıldı, bir genç kaynayan yağ kazanına düştü, canlı canlı kavruldu. Bu arada imdat isteyen yaralıların çantaları, mücevherleri yağma edildi.

● 1977'de ölen ünlü şarkıcı Elvis Presley'in doktoru George Nikopulos gerek Presley'e gerekse başka ünlü şarkıcılara aşırı dozda uyuşturucu hap sağladığı gerekçesi ile sorguya çekildi. Elvis Presley'e 20 ayda 10.000 hap verdiği anlaşıldı. "Dr. Nick" diye bilinen Nikopulos, Presley'in uyandığı andan gece yatıncaya kadar avuç avuç hap yuttuğunu açıkladı. Elvis Presley konser turuna çıkmadan bir gün önce öldüğünde, Dr. Nick ağrı kesici, sinir ya-

39 yaşında üçüncü evliliğini yapan Raquel Welch.

Paul Mc Cartney

★

Hollanda Kraliçesi Juliana

tıştırıcı ve sinir tembihleyici 680 hap ve 20 santimetre küplük şırınga ilaç vermişti.

● İngiliz yazar Charles Higham'ın bir zamanların ünlü yıldızı Greta Garbo'yukonu ettiği kitap basılınca büyük yankı yaptı. Higham şimdi 72 yaşında olan ve inzivada yaşayan Greta Garbo'nun İngilizler adına casusluk yaptığını, Winston Churchill adına kuryelik görevi üstlendiğini, nükleer fizik alimi Niels Bohr'un Danimarka'dan kaçmasına yardımcı olduğunu açıklıyor. 1931'de Mata Hari filminde ünlü kadın casusu oynayan Garbo'nun aslında kendi hayatını canlandırdığını iddia ediyor yazar.

● Bir zamanların "Seks tanrıçası" Raquel Welch, ikinci evliliği sona erdiğinde bir daha evlenmemeye yemin ettiği halde 1980'de yeminini bozdu. Andre Weinfield ile üçüncü evliliğini yaptı. 39 yaşındaki Raquel'in eşi 33 yaşında.

● ABD yeni başkanı Ronald Reagan'ın oğlu 22 yaşındaki Ron'un Yale Üniversitesi'ni terkedip Los Angeles Bale Okulu'nda dans öğrenmeye başladığı açıkladı. Bale sanatçısı olmak isteyen Ron'a sinema yıldızı Gene Kelly destek olmuş.

● Ronald Reagan'ın 27 yaşındaki kızı Patty Davis de sinema artisti olma yolunda. Şarkıcılığı deneyen Davis'in bu sanatta başarılı olmadığı anlaşılınca menajerleri onu sinema yıldızı yapmaya kararlı. Ne de olsa soyaçekim var diyorlar.

● Ünlü dans ustası ve sinema yıldızı Fred Astaire ikinci evliliğini yaptı. 81 yaşındaki Fred Astaire'nin yeni eşi Robyn Smit 36 yaşında.

● İlk Albert Einstein barış ödülü 78 yaşındaki İsveçli kadın diplomat Alva Myrdal'a verildi. Alva Myrdal Cenevre'deki silahsızlanma konferanslarında İsveç delegesi olarak 11 yıl boyunca görev yapmış, 1977'de "Silahsızlanma Oyunu" adında bir kitap yazmıştı. 50 bin dolarlık ödülü kazandığı telefonla kendisine bildirilince, "Barıştan bu kadar uzaktayken, barış ödülüne kim layıkolabilirki!" dedi.

Fred Astaire, Audrey Hepburn ile "Şahane Macera" filminde...

● Ünlü yıldız Elizabeth Taylor'un Michael Wilding'den olan oğlu Chris Wilding ile dünyanın en zengin kişilerinden J. Paul Getty'nin torunu 20 yaşındaki Aileen Getty Los Angeles'ta 150 kişilik bir düğün daveti verdiler. Ancak gelinle damat resmi nikah yapmadılar, zira Getty'nin vasiyetnamesine göre, Aileen 23 yaşından önce evlenirse dedesinden kalan yılda 100.000 dolarlık geliri kaybediyor. "Dedem haklıydı, beni korumak için bu kararı aldı" diyen Aileen iki yıldan beri Chris ile yaşadığını, nikah hariç her istediğini yapabildiğini açıkladı.

Margaux Hemingway Fransız film yapımcısı Bernard Foucher ile evlendi.

● Adına şarkılar yazılan ünlü İspanyol boğa güreşçisi El Cordobes (Manuel Benitez Perez) 8yıllık ayrılıktan sonra 43 yaşında arenaya döndü ve Guintanar de la Orden'de bir festivalde boğa tarafından yaralandı.

● Ünlü yazar Ernest Hemingway'in torunu Margaux Hemingway, Fransız film yapımcısı Bernard Foucher ile evlendi. Bu mankenlikten film yıldızlığına yükselen Margaux'un ikinci evliliği.

● Ürdün Kraliçesi Nur, eşi Kral Hüseyin'e bir erkek evlat verdi. Çocuğa Hamza adı kondu. Kral Hüseyin'in ilk üç evliliğinden 8 çocuğu daha var.

Ürdün Kraliçesi Nur 80'de bir erkek çocuk dünyaya getirdi.

● 1979 Nisan'ındaki darbeden sonra Uganda'dan kaçan İdi Amin'den uzun süre ses kesilmişti ve kimse nerede olduğunu bilmiyordu. Kendisini ömür boyu başkan ilan eden ve 8 yıl boyunca Uganda'yı kana boyayan İdi Amin 1980 Haziranında bilinmeyen bir yerde BBC muhabirine TV röportajı yapma izni verdi. Pek neşeli görünen Amin, Uganda'ya dönüp "Zavallı, saf Uganda halkını kurtarmak" istediğini söyledi. Tanzanya kuvvetleri karşısındaki çekilmesini "Akıllıca taktik olarak nitelendirdi. İdi Amin'in şimdi Suudi Arabistan'da yaşadığı tahmin edilmekte.

Audrey Hepburn

Dallas dizisinin ünlü kahramanı J.R.

● Audrey Hepburn'un Roma Tatili filmi zamanında çok beğenilmiş, genç artisti yıldız yapmıştı. filmde çok sınırlı, kurumlara bağlı bir hayat süren güzel bir prensesin Roma'da bir gazeteci ile geçirdiği gizli aşk macerası konu edilmişti. Rejisör Peter Boğdonaviç bu filmin etkisini unutamadığından şimdi 51 yaşında olan Audrey'e yeni bir senaryo hazırladı, film çevirtiyor.FilmdeAudrey yine çok zengin bir iş adamının çok kapalı hayat yaşayan New-York'ta kısa bir macera geçiren eşini canlandırıyor.

● 1980'de dünyayı en çok ilgilendiren televizyon konusu Dallas dizisinde J.R.'ın kim tarafından öldürüleceği oldu. Amerika'da bu konunun Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden daha ilgi çekici olduğu belirtildi.

● Müteveffa A.B.D. Cumhurbaşkanı John F. Kennedy'nin annesi Rose Kennedy, 90. yaş gününü kutladı. Üç erkek evlat kaybeden Rose Kennedy geniş kanarlı kırmızı şapkası ile çok neşeliydi.

● Milyarder Adnan Kaşıkçı'nın ayrıldığı eşi Süreyya Kaşıkçı'nın ismi 1980'de dedikodu sütunlarında hayli yer aldı.

Hamile olan Süreyya, doğacak çocuğun kimden olduğunu söylemekte direndi.

● Sürat patinajcısı olimpiyat şampiyonu Eric Heiden, halinden şikayetçi: "Herkes orada burada konuşma yapmamı, konferans vermemi istiyor" diyor. "Ben daha 21 yaşındayım, benim insanlara söyleyecek ne fikrim olabilir ki!"

● California'da Wise adında bir tavuk üreticisi gözlerinde katarak olan tavuklarını, görme zorluğu çektikleri gibi birbirlerini gagalayarak öldürme huylarının da arttığını farketmiş, Wise kalabalık kümeste tavukların birbirini gagalamalarının yüzde 25 kayba yol açtığını farkedince, tavuklara kontakt lens takmayı denemiş, kırmızı renkli cam takınca tavuklarda hem öldürme isteğinin azaldığını hem de hayvanların daha az yemekle yetindiklerini anlamış. Kontakt lens tavukların sinirlerini yatıştırıyormuş. Wise'ın oğlu Randall Wise bir firma kurup tavuklar için optik lens imalatına başlamış, binlerce Leghorn cinsi tavuğa lens takmış. Kırmızı kontakt lensler, hindi ve domuzlara da iyi etki yapıyormuş.

● Nastasia Kinsky 1980 yılında en beğenilen yıldız oldu. Ünlü aktör Klaus Kinsky'nin kızı olan Nastasia, Roman Polanski'nin yönetmenliğini yaptığı filmde başrolü oynayarak parladı. Genç yıldız şimdi "En güzel kadın" tipine örnek veriliyor.

● Bir zamanların yıldızlarından Gloria Swanson kendi hayatını yazdı. Neden buna gerek gördüğünü soranlara şöyle dedi: "Eğer kendi hayatını kendin yazmazsan, ömründe senin yanına bile uğramamış yabancı birisi eski gazete küpürlerini toplayıp senin hayatını yazar. Bu da daha kötü olur". Swanson kitabında John F. Kennedy'nin babası Joseph Kennedy ile aşkını da açıklıyor.

● Ünlü yazar Norman Mailer, üç defa evlenip ayrılma planı yaptı. Üç ayrı kadından üç gayrımeşru çocuğu olan Mailer, sırasıyla her kadınla evlenip ayrılarak çocuklarına meşruluk kazandırmak istiyor. Dördüncü eşinden ayrılan Mailer beşinci eşi olacak Carol Stevens'la evlenme hazırlığı yaparken, "Sırada ben vardım" diye itiraz eden Norris Church'a" acele etme sevgilim, seninle de evleneceğim" diye haber gönderdi.

● Kramer vs. Kramer filmi ile Oscar ödülü alan Dustin Hoffman onbir yıllık eşi Anne Byrne'den ayrıldı. Çiftin bir çocuğu var. Hoffman'ın ödül alan filmindeki konu boşanan bir çiftin ve arada kalan çocukların dramı.

● Papa Jan Pol II'nin açık fikirli, modern bir din adamı olduğu inancı Afrika ve Amerika'ya yaptığı gezide birden söndü, katolik dininde reform bekleyenleri hayal kırıklığına uğrattı. Papa doğum kontrolünü kilisenin asla hoşgörü ile karşılamayacağını açıkladı. Katolik dininde günah sayılan doğum kontrolünün açık fikirli bir papa tarafından kabul edileceği ümidi de söndü.

● Müteveffa Robert Kennedy'nin 28 yaşındaki oğlu Joseph P. Kennedy II ve eşi Sheila'nın ikizleri doğdu.

Nastasia Kinsky

● Alexei Kosigin Moskova'da kalp krizinden öldü. 1980 Aralığında 76 yaşında ölen Kosigin, Nikita Kruşçev'den devlet idaresini alan "üçlü"nün biri idi. Leonid Brejnev ve Nikolai Podgorni ile meydana getirdikleri üçlüye halk arasında "troyka" deniyordu.

● Ünlü Deniz Biyolojisi Uzmanı ve Araştırıcısı Jacques Yves Cousteau'nun 39 yaşındaki oğlu Phillipe Cousteau bir uçak kazasında ölmüştü. Eşi Jan hamileydi. Ocak 1980'de bir oğlu oldu, çocuğa babasının adı verildi. Jacques Cousteau oğlunun acısını torunu ile avutmaya çalışıyor.

Jean Paul Belmondo

● Fransız aktörü Jean Paul Belmondo'nun 20 yaşındaki kızı Florence bir Amerikalı ile evlendi. 46 yaşındaki baba Jean Paul Belmondo düğünde pek duygulandı.

● 76 yaşındaki ressam Salvador Dali vatanı İspanya'ya giderek bir basın toplantısı verdi. Acayip bir kıyafetle gazetecileri karşılayan Dali, inançları için şöyle dedi: "Ben Tanrıya inanıyorum, devlete inanıyorum, kurallara inanıyorum, ama herşeyden önce sanat önemlidir. Milo Venüsü hevkeli sağcı mıydı, solcu muydu. Kim sorar ki?"

● Aktör Marlon Brando'yu beğenmeyen biri çıktı. Ünlü İtalyan yazarı Alberto Moravia, Marlon Brando için şöyle dedi: "Benito Mussolini ile koca bir parça peynir arasında birşey o adam."

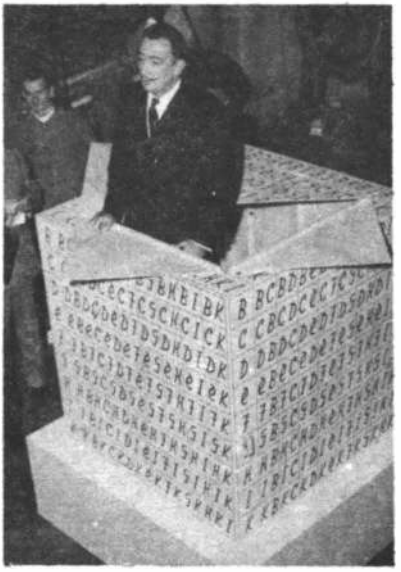

Sürrealist ressam Salvador Dali

● A.B.D.'nin eski Başkanı Jimmy Carter'ın kardeşi Billy Carter 1980'de yılın en kötü kardeşi seçildi. Şimdi yerini Reagan'a kaptıran Jimmy Carter, Devlet Başkanlığı sırasında bin bir ekonomik, sosyal ve siyasî mesele ile uğraşırken, bir yandan da kardeşi Billy'nin sayısız münasebetsizliklerinden ötürü hem eleştiriye uğradı, hem de utandı. Billy Carter'ın saçma sapan beyanatları ve hareketlerinden başka, Libya'dan 220.000 dolar "ödünç" aldığını itiraf etmesi Jimmy Carter'ın ismini lekeledi. Amerika'da "Watergate"den sonra, şimdi de Billygate olayı çıktı" diye acı şakalar sürdü gitti.

● İsviçre'de iki intihar "kusursuz" bir dolandırıcılık olayını ortaya çıkardı. Bulgar asıllı İsviçreli zengin işadamı Eli Pinkas ve on altı yıl önce boşadığı fakat hâlâ beraber yaşadığı eşi intihar etti. İntihar eden çiftin cesetleri bulunduktan sonra, Pinkas'ın 12 yıl boyunca İsviçre bankalarını son derece akıllı bir sistemle dolandırdığı ve 140 milyon dolar sağladığı ortaya çıktı. İsviçre bankalarının gizliliği kural edinmeleri, birbirlerine müşterileri konusunda bilgi vermemeleri Pinkas'ın işine yaramış. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurduğu nitrik oksit imalathanesini kullanarak, İsviçre'de çeşitli bankalardan kredi almış. Pinkas'ın ve eski karısının ölümünden sonra dolandırıcılık anlaşıldı. Ama 140 milyonu ne yaptığı sorusuna cevap bulunamadı. Cenevre'de çok sade bir hayat süren Pinkas'lar bunca parayı nereye harcadılar? Bunun cevabını beraberlerinde mezara götürdüler.

● 1980'de Fransa'da alkolizme karşı kampanya açıldı. Fransızlar dünyada en çok alkollü içki tüketen millet. İstatistiklere göre kişi başına yılda 16 litre saf alkol tüketiliyor ve her yıl 40.000 kişi alkole bağlı sebeplerden (içkili araba kullanmak, alkol zehirlenmesi, siroz vd.) ölüyor. Fransa'da başlatılan büyük anti-alkol kampanyası bütün hızı ile sürerken, halk yine içmeye devam ediyor. Şarap yerine süt içilmesini tavsiye eden doktorlara halk, "İnekler üzüm yiyince sütlerini içeriz" diye cevap veriyor.

●●●

1980'DE BİLİMSEL GELİŞMELER

● Züleyha MÜNİF

DÜNYA ENERJİ SAĞLAMAK İÇİN ESKİ KAYNAKLARA DÖNÜYOR

Dünyada enerji krizi vahimleştikçe, yeni yeni kaynaklar bulma çabaları hızlanıyor. Nükleer reaktörler gibi çok ileri teknoloji gerektiren kaynaklar yanında kömür, petrol gibi enerji kaynakları bulunmadan önce insanoğlunun kullandığı doğal kaynaklar da inceleniyor. Güneş enerjisinden faydalanma yolları aranırken, rüzgar, dalga, gelgit, su okyanus ve dünyanın merkezindeki kaynaklardan yeni enerji sağlanabileceği ileri sürülüyor.

Rüzgar saniyede 9metre hızla eserse, özel bir aletle 1000 vatlık elektrik elde edilebilir. Deniz kıyılarında ve tepelik yerlerde rüzgar hızı artar. Rüzgar pompaları ile jeneratörleri çalıştırmak hem ucuzdur hem de enerji tasarrufu sağlar. Devamlı ve kuvvetli rüzgar olan bölgelerde rüzgar enerjisinden faydalanmak yoluna gidilecek. Newfoundland, ABD'nin doğusu, İngiltere adasının batı kıyıları, Norveç, Şili, Kuzeydoğu Brezilya, Batı Çin ve özellikle Antarktika rüzgar enerjisini kullanılabilecek yerlerdir.

Dalganın kuvvetini insanoğlu yüzyıllardır bilmektedir. Dünyanın yarım milyon kilometrelik kıyılarında yılda 50 tril-

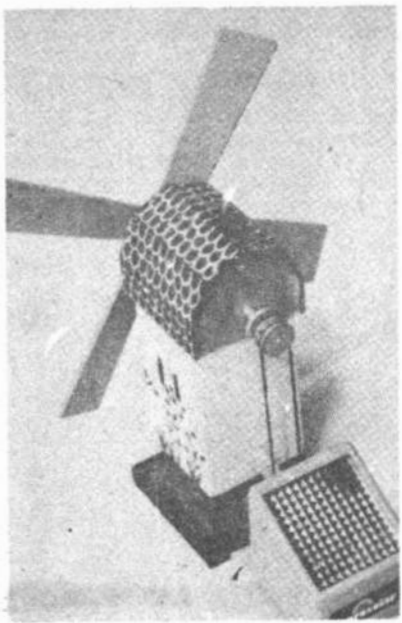

Güneş enerjisi ile çalışan bir çocuk oyuncağı...

yon kilovatlık dalga enerjisi vardır. Dalganın kuvvetini faydalı yola sevketmenin yolları araştırılmakta. Dalga enerjisinden faydalanmakta yalnız rüzgar bölgelerini ele almak doğru değildir, çünkü rüzgarın başlattığı dalga, çıkış yerinden binlerce kilometre uzağa kayıp kuvvetini orada gösterebilir. ABD'nin doğu kıyıları, İngiltere adasının batısı, Norveç, Japonya, Yeni Zelanda, Hint Okyanusu kıyıları Afrika kıyıları dalga enerjisinden faydalanabilecek yerlerdir. Gelgit enerjisinden yüzyıllardır ufak çapta faydalanılmıştır, ama Fransa'da La Rance, Newfoundland'da Fundy Koyu, Güney Kore'de İncon, SSCB'de Okhotsk'ta geliştirilecek barajlarla gelgit, endüstride önemli yer tutacak. Dünyanın bazı yerlerinde gelgit sırasında dalgalar 16 metreye kadar yükselir: Nil, Nijer, Fırat, İndus ve Yuken nehirlerinde gelgit ile enerji santralleri kurmak mümkündür.

Tropik denizlerde gelecekte termal enerji elde etmek için çalışmalar sürdürülmektedir. Enerji sağlamakta yüzeydeki su ısısı ile 1000 metre derinlikteki suyun ısı farkına dayanan bir sistemle enerji sağlamak mümkündür. Meksika, Borneo gibi yerlerde okyanus enerjisinden gelecekte çok faydalanılacak.

Hidroelektrik enerji, türbinlerden geçirilen su ile elde edilir. Sağlanan elektrik miktarı türbinlerden geçen suyun hız ve hacmine bağlıdır. Hidroelektrik santrallerini kurmak masraflı, fakat işletmek daha ucuzdur. Bir santral yüzyıl çalışır. Günümüzde hidroelektrik Potansiyelin ancak yüzde 18'inden faydalanılmaktadır. Özellikle Afrika ve Güney Amerika kıtası gibi kömür yataklarından yoksun bölgelerde hidroelektrik santralleri büyük enerji kaynağı olabilir.

Jeotermal enerji dünyanın kendi nükleer reaktöründen gelir. Dünya kabuğuna

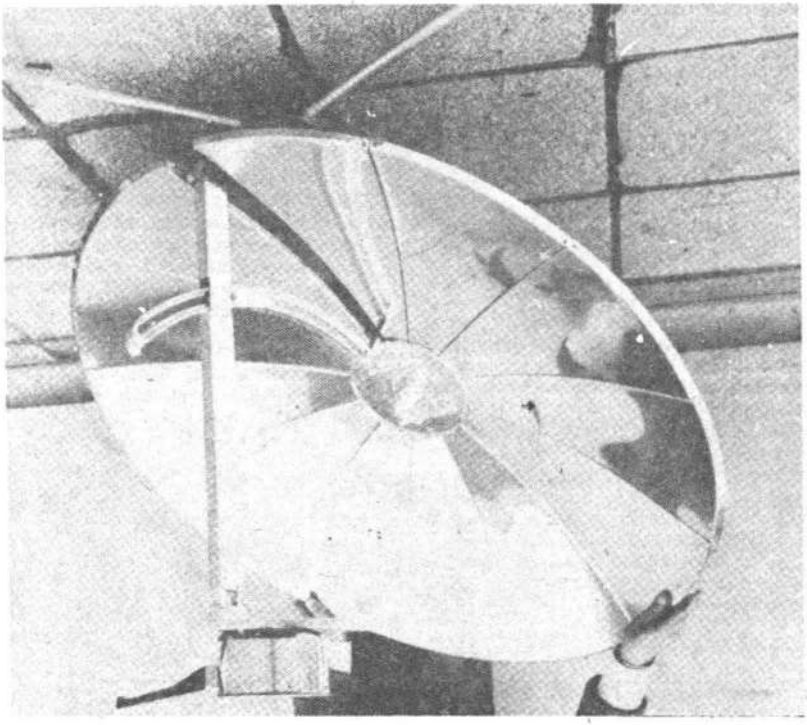

Batı'da günlük yaşamın her saniyesine giren güneş enerjisi, artık mutfaklarda da boy gösteriyor.

yaygın elemanların ve potasyum izotopunun çürümesi neticesidir. Dünya kabuğuna doğru inerken her kilometrede 30 derece ısı artışı görülür. Bazı bölgelerde jeolojik durumdan ötürü ısı artışı kilometre başına 80 dereceye kadar çıkar. Jeotermal enerji, genellikle dünyanın "Ateş çemberi" yani zelzele ve yanardağ kuşağındadır. Türkiye, Yeni Zelanda, İzlanda, Fransa, Japonya, Afrika, El Salvador, Filipinler, Şili, Endonezya, İtalya jeotermal enerjiden faydalanabilecek ülkelerdir.

GÜNEŞTE SOĞUYAN BUZDOLABI

Zeolit minerali yıllardır endüstride süzgeç olarak kullanılmaktadır. Dr. Dimiter Tchernev şimdi bu maddeyi temel alarak, güneş enerjisi ile işleyen bir soğutucu dolap yaptı. Elektriğe gerek olmadan çalışan dolabın 20 yıl dayanacağı ileri sürülüyor. Dolabın madeni toplayıcısı, güneşte ısınınca, zeolite su buharı salıyor, buhar depolama bölümünde suya dönüşüyor. Gece, hava serinleyince zeolit, suyun bir kısmını alıyor, gerisi buza dönüşüyor. Üç gün güneş olmasa bile dolap soğukluğunu koruyor.

ODUNLA İŞLEYEN OTOMOBİL

Odunla işleyen otomobil, 1900'lerin başında icad edildi. İkinci Dünya Savaşı sırasında Avrupa'da kullanıldı, ancak sonradan vazgeçildi. Şimdi petrol krizi ve gittikçe yükselen fiyatıodunla çalışan otomobili gerçekleştirmenin önemini ortaya koydu. ABD'de yapılan ve ECAR adı verilen otomobilde tahtayı, oduna gaza çeviren bir alet var. Yakın bir gelecekte, odunla çalışan otomobillerin piyasaya sürülmesi beklenmiyor, ama ileride petrol tükenince, çok daha gelişmiş şekli ile büyük çapta imalata geçilebilmesi için çalışılıyor. Bu arada su ile çalışan otomobili de yararlı hale getirebilme çabaları sürüyor.

ÇİRKİN ÖRDEK

Güneşli, sıcak günlerde sürücüler arabalarını gölgeli yerlere parketmek isterler. İsrailli Prof. Arie Braunstein ise "Çirkin Ördek" adını verdiği arabasını hep güneşe bırakıyor, çünkü arabasının üst ve yanları elektrik pilleri ile kaplı. Güneşte piller elektrik topluyor, motorun çalışmasını sağlıyor. Çirkin Ördek şehir içinde yolculuğa çok uygun bir araba. Ancak mühendisler, daha çok sürat yapabilmesi daha uzun mesafe katedebilmesi için denemeler yapıyorlar. Çirkin Ördek'in masrafı petrolle işleyen arabalarınkinin onda biri kadar.

EN HASSAS SAAT

ABD de John Hopkins Üniversitesi'nde geliştirilen bir alet, zamanı saniyenin trilyonda birine kadar doğru ölçüyor. Bu teoriden geliştirilen başka bir aletle dünya kabuğunu en ince titreşimlerini kaydetmek mümkün. Böylece zelzeleleri önceden tahmin imkanı olacak. Hidrojen- Maser saatleri adı verilen bu aletlerle bir gün süren bilimsel ölçümleri 10-20 saniyede tamamlamak mümkün olacak.

ÇÖLLERİ YEŞERTEN MADDE

Dünyadaki karaların üçte birinden fazlası çöldür ve buralarda her çeşit bitki yetiştirmek imkansızdır. İsviçre'de geliştirilen yeni bir sentetik madde kumlu toprağın suyu sünger gibi emip tutmasını sağlıyor. Agrohyd adı verilen yeni madde, toprağın su kapasitesini yüzde 40-200 kadar çoğaltıyor, her çeşit bitkinin yetişmesine yardımcı oluyor. Suudi Arabistan'da yapılan denemeler agrohyd karıştırılan toprağın çölü bereketli hale getirdiğini ortaya koydu.

GELECEĞİN MADDESİ SÜPER PLASTİK

1980'de Kanada'da süper- plastik imalatında yenilik oldu. Süper plastik, madenlerin özelliklerini taşıyan ama kolayca şekillendirilen maddelerdir. Yeni maddede alüminyum ve çinkodan başka kalsiyum da var. Dayanıklı, hafif paslanmayan yeni madde, plastik gibi kolaylıkla şekillendirilir. Uçak, otomobil ve eşyaları endüstrisinde yeni maddenin önemli rolü olacağı tahmin edilmekte.

GÜNEŞ PİLLERİ

Güneş enerjisi üzerindeki çalışmalar 1980'de uzman güneşin geleceğin temel enerji kaynağı olacağı inancında. Güneş ışınlarını elektriğe çevirmek yöntemi şimdilik çok pahalı, fakat güneş enerjisi pillerini ucuza mal etmek için çareler düşünüldü. ABD'de yapılan araştırmalardan elde edilen bilgi ile imal edilecek yeni piller çok ucuz olacak.

KÖPEK BALIĞI İLE MÜCADELEDE YENİ BULUŞ

ABD'nin Duke Üniversitesi Deniz Araştırmaları Bölümü'ndeki ilim adamları köpek balığına karşı doğal bir kimyasal madde ile mücadele yöntemini geliştirdiler. Kızıldeniz'de yaşayan yassı bir balık türünün süt gibi salgısı olan paradoksin köpek balığının sinir sistemini etkiliyor. Paradoksinlni suda köpekbalığı rahatsız oluyor, yavaş yavaş felce uğrayıp ölüyor. Bu madde ile kıyılara gelen köpek balıklarının saldırıları önlenecek.

GÜNEŞLİ MOTOR

Japonya'da Namiki Endüstri ve Teknoloji Enstitüsü'nden Dr. Makoto Tanaka ışık enerjisini mekanik enerjiye çevirmeyi başardı. Yaptığı bir motorun fotokimyasal reaksiyon ile çalışan ilk motor olduğu açıklandı. Motorun çalışma yöntemi plastik bir silindir içindeki nitrojen dioksitin reaksiyonuna dayanıyor. Güneşte nitrojen dioksit parçalanıyor, nitrojen oksit ve saf oksijene ayrılıyor, genişleyerek motorun içindeki basıncı artırıyor. Güneş ışığı kesilince, yine nitrojen dioksit oluşuyor, motordaki basınç normale dönüyor. Bu basınç farkı motoru işletiyor. Daha deneme safhasındaki motorun yakında tam olarak geliştirilmesine çalışılıyor.

DEV GÜNEŞ SANTRALLERİ KURULACAK

Batı Almanya'da AEG- Telefunken, kuruluşu uzmanları, geleceğin enerji sorununu çözmenin tek yolunu dev güneş enerjisi tesislerinde buluyor. Bu güneş enerjisi tesislerinde milyarlarca fotovolt hücreleri güneş ışığını elektriğe çevirecek, bu arada hidrojen de salacak. Hidrojen boru hatları ile dağıtılacak ve yakıt olarak kullanılacak. Şirketin yayınladığı rapora göre 2040 yılında dünyadaki petrol, kömür gibi fosil enerji rezervleri tükenecek. Güneş enerjisini elektriğe çeviren tesislerle yılda 15 milyar ton petrolün yerini alacak güneş enerjisi elde edilebilir, ki bu da dünyanın kullandığı petrolün dört mislidir. AEG- Telefunken uzmanlarına göre bu tesisler için yapılacak araştırma ve kuruluş masrafları önümüzdeki 60 yılda 15 trilyon dolara çıkabilir, ama halen kullanılan enerji kaynaklarının yerini, güneşten başka ancak nükleer enerji alabilir ve bu da hem daha tehlikelidir hem de daha masraflıdır.

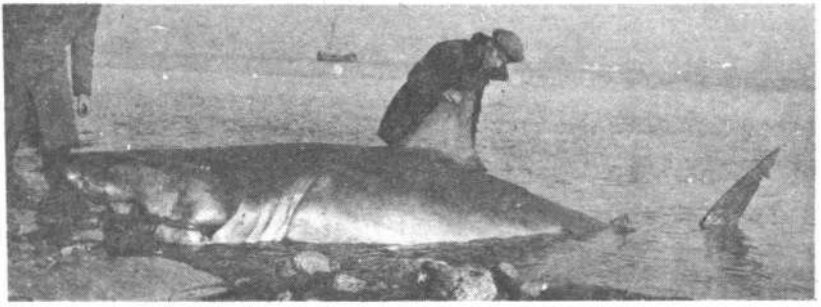

İstanbul Boğazı'nda balıkçılar ilkel bir yöntem ile yakaladıkları köpek balığını ağzından bağlarken.

KONUŞAN ALETLER

1980'de Japon uzmanları "Konuşan otomobil" yaptılar. Datsun firmasının imal ettiği otomobilde elektronik bir alet var ve bu alet durmadan konuşarak sürücüyü uyarıyor. "Işığa geliyoruz, yavaşla" "Hızlı gidiyorsun, kaza yapacaksın", "Viraja geliyoruz, hazır ol" gibi sözlerle sürücüyü hiç rahat bırakmıyor elektronik ses. Japonya'nın belli başlı elektronik şirketleri, konuşan saat de yaptılar. "Haydi uyan kalkma saati geldi" diye söyleniyor saat. Konuşan robot yapımında ABD uzmanları da geri kalmamak için tercüme makineleri geliştirdiler. Cepte taşınan küçük aletler her dilde istenen sözleri söylüyor. Örneğin İngilizce bir cümleyi makineye basarak, aynen hesap makinesi gibi kaydediyor insan, makine cümleyi Fransızca, Japonca, Almanca, vb. istenen dilde söylüyor.

TÜKENMEYEN TRANSİSTÖR

ABD'de icad edilen bir transistörlü radyo 10.000 saat aynı pille çalışıyor. Eğer her kullanıştan sonra pilin suyu boşaltılırsa, ebediyen dayanabilir. Su altı aletleri için yapılan ve tuzlu su ile işleyen pilin çalışması için sudan başka bira, soda gibi sıvılar da kullanılabilir. Böylece radyonun pilinin bitmesi derdi ortadan kalkıyor.

ELEKTRONİK EŞ SEÇME ALETİ

1980'de icad edilen bir aletle kimi sevip anlaşabileceğimiz, elektronik yolla belirlenecek. Küçük elektronik alete, yaş, gelir, zevkler, hatta burç bile kaydediliyor. Cepte taşınan alet altı metreden karşıdaki insanın uygun olup olmadığını belirtiyor. Evlenmek isteyenler, bu aleti yanlarında taşıyıp, müstakbel eşlerini elektronik olarak seçebilecekler.

GÖREN KULAK

"Gören kulak" sağır ve dilsizlerin telefonda konuşmalarını sağlayan bir alet. Telefona takılan aletteki ışık yanınca sağır kişi, telefonun çaldığını anlıyor, telefonu açtığı zaman öbür taraftan söylenenler bir levhaya kaydediliyor, tıpkı daktilo ile yazı gibi. Konuşamayan kişi de levhadaki tuşlara istediğini yazıyor, söylenecekleri öbür tarafa nakledebiliyor.

YUMURTA ÇIRPMA MAKİNESİ

1980'in getirdiği icatlardan biri de yumurta çırpma makinesi. Bu makinenin özelliği yumurtayı daha kabuğunun içindeyken çırpıyor, yumurta kırıldığında çırpılmış oluyor.

PORTATİF BÖBREK SÜZME ALETİ

ABD'de geliştirilen portatif böbrek süzme aleti, böbrek hastaları için yeni ufuklar açacak. Böylece hastanın haftada bir iki defa hastaneye gidip dializ makinesi ile böbreklerini temizletmesi gerekmeyecek. Hastanın üzerinde rahatça taşıyabileceği portatif dializ makinesi devamlı olarak çalışmayan böbrekleri süzecek.

SATRANÇTA YENİ RAKİP BİR MAKİNE

Satranç meraklıları için yeni bir elektronik "Oyuncu" icad edildi. Elektronik satranç oyuncusu yalnız yüksek sesle oyunu belirtmekle kalmıyor, her oyunu şema halinde kağıda kaydediyor. Böylece satranç tahtası kazara devrilse bile, taşların yerlerini bilmek kolaylaşıyor.

HAFİF UÇAKLAR

20 yıl önce uçak mühendisi William Lear'ın aklına gelen, ama bunca zaman ele alınmayan uçak deseni, 1980'de geliştirildi. Yeni uçak grafitten yapılıyor. Böylece çok hafif oluyor. Karbon elyafından uçak, basınçlı fırında tek parça olarak yapılıyor. Alüminyumdan daha hafif ve sağlam oluyor, ayrıca metallerin aşınması derdi de grafitte görülmüyor.

TAVUK KENDİNİ YEYİP BESLENECEK

Batı Almanya'da kuş, tavuk, hindi vb. tüylerini hayvan yemine çeviren bir tesis

icad edildi. Böylece hem tüyler çevreyi kirletmiyor, hem de hayvan yemi olarak işe yarıyor. Tesis 3 ton tüyden saatte 1,2 ton yüzde 85 proteinli yem yapabilecek. Böylece kümes hayvanları kendi tüylerini yeyip beslenecekler.

KANSER TEŞHİS ALETİ

Kadınların her ay göğüslerini dikkatle muayene etmeleri, ellerine şişkinlik, sertlik gelirse, hemen doktora gitmeleri uzun zamandır tavsiye edilmektedir. 1980'de çıkarılan bir alet ise bu muayeneyi çok daha kesin yapıyor. Isıya hassas küçük alet, göğüste 15 dakika tutuluyor, aletteki ısıya hassas renkli kimyevi maddeler, göğüsteki ısının değişmesi halinde hemen renk değiştiriyor. Göğüste bir kitle varsa o çevredeki ısı artar. Buna göre aletle ısıyı hemen farketmek mümkün.

GÜNEŞ ENERJİSİ İLE ÇALIŞAN ÇAKMAK

Bir Alman firması güneş enerjisi ile çalışan masa çakmağı yaptı. Çakmakta bulunan fotovoltluk pil güneş ışınını yahut odadaki sun'i ışığı elektriğe çeviriyor. Çakmak uzun süre karanlık yerde kalsa bile 1500 defa çalışıyor.

UNUTKANLAR İÇİN UYARICI ALET

Japonlar unutkan kişilere yardımcı olacak bir alet yaptılar. Şemsiye, evrak çantası vd. eşyayı otobüs, lokanta, tren gibi yerlerde unutanları uyaran bu küçük alet, radyo alıcı ve vericisi olarak iki parça. Verici değerli eşyaya iliştiriliyor, alıcı ise kişinin üzerinde taşınıyor. Alet çalıştırılınca, değerli eşya 3-4 metre uzakta kalınca, alıcıdan hemen bir düdük sesi geliyor. Bu alet kalabalık yerlerde çocuklara da takılarak, küçüklerin kaybolmaları engellenebiliyor.

ELEKTRONİK EFEKT MAKİNESİ

Amerika'da 1980'de piyasaya yeni bir elektronik efekt makinesi çıkarıldı. Bu alet, sayılamaz çeşit ses çıkarabiliyor. Tiyatro, radyo oyunlarında, müzik aleti hatta cep alarm sistemi olarak kullanılabiliyor. Alet ayarlanınca fırtına, gök gürültüsü, tren düdüğü, polis sireni, silah sesi, patlama ve daha binlerce sesi çok gerçekçi bir şekilde taklit ediyor.

YENİ CEP TELEVİZYONU

Japonya'daki 1980 Tokyo Elektronik Aletler Sergisi'nde teşhir edilen cep televizyonu çok ilgi çekti. Japonlar daha önce de mini televizyon yapmışlardı, ama bu yeni televizyonun görüntü ve sesi çok daha iyi. Yeni cep televizyonu 15 santim boyunda, 7 santim eninde.

KALP ATIŞLARINI ÖLÇEN ALET

Kalp atışlarını ölçen bir mini-alet piyasaya sürüldü. Kol saatine eklenen alet devamlı olarak nabzı kaydediyor. Saat zamanı, günü, yılı belirttiği gibi ufacık ekranında kalbin faaliyetini de gösteriyor. Böylece saati kullanan kişi her an kalbinin atışlarını izleyebiliyor. Bu hem faydalı hem de zararlı olabilir tabii. Durmadan kalbi yoklamak insanın sinirlerini bozabilir

DÜNYANIN EN BÜYÜK PİLİ

1980'de Amerika'da şimdiye kadar bilinen en büyük pilin yapımına başlandı. Pil 2,5 milyon kilo ağırlığında olacak ve yarım dönümlük bir yeri kaplayacak. 8,5 milyon dolara mal olacak pil, enerji tasarrufu için kullanılacak. Elektriğin az kullanıldığı saatlerde doldurulacak, elektrik harcaması çok olduğu saatlerde pilden istifade edilecek, şehirlerin aydınlatılması için kullanılacak. Pil, 45 milyon vatlık elektrik verebilecek ve böylece 10.000 ev ışıklandırılabilecek.

DÜŞÜNEN ALETLER

1980'de elektronik marangoz aletleri yapıldı. Testere, matkap vb. aletler elektronik ayarla kendilerini kontrol ediyor, işi insan gücüne gerek kalmadan yapıyor

1980'DE TIPTA YENİLİKLER

ORGAN NAKLİNDE YENİ ÜMİTLER

İlk kalp nakli ameliyatını 1968'de Güney Afrikalı doktor Christian Barnard gerçekleştirdikten sonra hasta kalplerin yerine ölüden alınan sağlam kalbin takılması yöntemi çok kişide denendi. Yalnız 1968'de 22 ülkede 101 kalp nakli ameliyatı yapıldı. Ancak asıl problemin kalbi takmak değil, bedenin yabancı organı atma eğilimini kontrol altına almak olduğu anlaşıldı. Bu konuda yetersiz bilgi yüzünden kalp nakli ameliyatlarının başarısız netice vermesi ile uzun süre denemeler durduruldu. 1980'de ise ABD 'nin Stanford Üniversitesi Tıp Merkezi'ndeki denemelerle, bedenin yeni kalbi benimsemesi için çareler bulundu. Bedenin bağışıklık sisteminin kontrolünde yeni yöntem geliştirildi. Kalbe damardan doğru uzatılan forseps ile ameliyatlı hastanın kalbinden parça alınıp, durumu inceleniyor, bedenin kalbi ne derece reddettiği anlaşılıyor, gereğinde ATG (anti thymocte globulin) adı verilen bir serumla bedenin yabancı organı atma eğilimi durduruluyor. Ayrıca bir mantar türünden elde edilen cyclosporium adındaki ilaçla organı atan akyuvarlar yok ediliyor ama ilaç bedeni mikroplardan koruyan akyuvarları zedelemiyor, böylece organ nakli için yeni ümitler belirdi.

MUCİZE İLAÇ: İNTERFERON

1980'de 'İnterferon' tıp dünyasında çok sözü geçen bir madde oldu. İnterferon bedenin virüslere karşı savaşmak için yaptığı tabii bir maddedir. İlk defa 1957'de saf halde ayrılan interferon, virüslerin bedende büyüyüp çoğalmasını önler. Yüksek dozda verildiğinde su çiçeği, kızamıkçık ve zona virüslerinin etkilerini yok etmiştir. 1980'de interferon 'Mucize ilaç' ilan edildi. Ge ektiğinde bedendeki normal dozda interferonun çok fazlası verildiğinde kanser dahil her hastalığı iyileştirebileceği savunuldu. ABD 'de birkaç kanser hastasında interferon tedavisi denendi. Ancak interferonu kanın akyuvarlarında elde etmek o kadar zor ki, bir tek hastaya yapılan tedavinin masrafı yılda 50.000 doları geçiyor. Şimdi genetik yönlendirme yöntemi ile E. Coli basilini akyuvarlardan alınan DNA ile aşılayarak yüzde yüz saf interferonu büyük çapta elde etmek imkanı var. Bu yöntemi Zürih Üniversitesi'nde bilim adamları geliştirmekte. İnterferonun her çeşit kanserden başka, gripten nezleye kadar pek çok hastalığın mucize ilacı olduğu müjdesi ne derece doğru,anlaşılacak.

BEBEKLERDE KALP NAKLİ AMELİYATI GELİŞTİ

Yeni doğan her bin bebekten sekizinin kalbinde bir aksaklık var. Bu sakatlık annenin hamileliğinin ilk aylarında geçirdiği bir hastalıktan yahut aileden gelen bir yapı kusurundan ana rahmindeki çocuğun herhangi bir sebepten iyi gelişememesinden ileri gelebilir. Eskiden bu çocukların uzun yaşayıp, yetişkin çağa gelmeleri ihtimali azdı. Kalp ameliyatı ise normal sağlıklı bir ömür sürmelerini mümkün kılmıştır. 1980'de yapılan deneme ve incelemeler, kalp ameliyatının erken yapılmasında fayda olduğunu ortaya koymuştur. Sakat kalple yaşayan çocukta gelişme aksaklıkları olur, bazı organlarda bozukluklar başlar. 1980'de bir iki günlük çocuklarda bile ameliyat başarı ile yapıldı. Doktorlar 1980'lerde kalp arızalarının çok erken ameliyatlarla giderilmesi yöntemi üzerinde durulacağını açıkladılar.

EGZERSİZE ALERJİ TEMBELLİK DEĞİLDİR

1980'de Harvard Üniversitesi'nden iki uzmanın yayınladığı raporda bazı kimselerin egzersize alerjik olduğu belirtildi. Koşarken, jimnastik yaparken, yüzme, top oyunu v.b. esnasında veya hemen sonra alerjik durum halsizlik ve bedende kaşıntı ile başlar, deride kırmızılık görülür, avuçlar, tabanlar ve yüz şişebilir. Bulantı, sıkıntı nefes darlığı ve çok düşük tansiyon gibi haller de olabilir. Hemen adrenalin tedavisi tatbik edilmezse hastanın durumu ciddileşebilir. Alerjinin gıdadan havadaki maddelerden, ilaçtan v.b. gibi şeylerde ileri geldiği bilinmekteydi, ama egzersiz alerjisi dikkati yeni çekti.

1980 yılı kalp hastası bebekler için umut verici gelişmelerin yapıldığı bir yıl oldu.

KANSER YÜKSEK ISI İLE YOK EDİLİYOR

1980'de kanseri ısı ile tedavi yolu denendi. Aslında bu tedavi 5000 yıl önce eski Mısır'da habis tümöre kızgın demir batırarak tatbik edilirdi. 19'uncu asırda doktorlar ateşi çok yükselen hastalarda bazen habis urların yok olduğunu farkettiler. Çok yüksek ısı ile kanserli dokuyu yok etmenin temel zorluğu ısının ura ulaşıncaya kadar sağlıklı dokuyu da yakması idi. Şimdi yeni ve ümit verici bir yöntemle de mikrodalgalar ve radyo dalgaları kullanılmaktadır. ABD Maryland Üniversitesi'nde yapılan deneylerde başarı kazanıldığı bildiriliyor. California Üniversitesi Tıp Kliniği ve Detroit'teki Ford Hastanesi'nde de habis tümöre mikrodalgalar ile aşırı ısı vermenin olumlu neticeleri görüldü. Ameliyat gibi sakatlayıcı ilaç ve X ışınları gibi kanser yapıcı olmayan bu yöntemin geliştirilmesi için çalışmalar sürdürülüyor.

ERKEKLERİN MATEMATİĞE YATKINLIKLARI KADINLARDAN ÜSTÜN

Yedi yıllık bir araştırma neticesi 1980'de açıklandı: Erkeklerin matematiğe karşı kabiliveti kadınlardan üstündür ve bunun sebebi erkeğin cinsiyetini tayin eden kromozondur. Erkek çocuğun cinsiyetini tayin eden genlerin beyin yapısına da etkisi vardır, dolayısıyla erkekler matematikte doğuştan üstündür. Bu konudaki incelemeleri yapan ilim adamlarına göre, kadınlar bunu kabul etmeli, başka sahalarda başarı aramalıdır.

ERKEN DOĞUMU ÖNLEYEN İLAÇ BULUNDU...

Erken doğumu önlemek için bir Hollanda firması yeni bir ilaç geliştirdi. Uzun süre denenen ilacın hiçbir kötü yan etkisi görülmeyince 1980'de piyasaya sürülmesi kararlaştırıldı. Böylece vakitsiz doğum sancıları ilaçla durdurulacak. bebeğin erken doğması önlenecek. Doğum vaktinden çok önce dünyaya gelen çocuklarda bazı kötü durumlar olabilir. Modern tıp "prematüre" yani erken doğan bebeği kurtarmak, normal gelişmesini sağlamak için pekçok yöntem bulmuştur. Yine de bebeğin ana rahminde tam vaktini doldurması tabii ki daha iyidir.

GENETİK YÖNLENDİRME İLE BİYOLOJİNİN ALTIN ÇAĞI BAŞLADI

Genetik yönlendirme üzerinde yıllardır uğraşılmaktaydı, fakat 1980'de ilim dünyasını sarsan önemli adımlar atıldı. Kimyanın altın çağı, fiziğin altın çağı yaşandığı gibi ilim adamları 1980'lerin de biyolojinin altın çağı olacağı inancını ifade etmektedirler. Genetik yönlendirme kısaca "Yeni yeni canlı türleri geliştirmek" şeklinde tarif edilebilir. Her bitki ve hayvanın şekil ve işlevi hücrelerdeki DNA (deoxyribonuklei asit) molekülleri ile saptanır. Hücreler bölününce, DNA kendi kopyesini her yeni hücreye verir, böylece yeni hücreler eskilerin eşi olur. ABD de başlatılan teknolojik yöntem ile bir bitki veya hayvanın hücresinden alınan DNA başka bir canlının hücresine eklenmekte, yeni bir gen yapısı olan hücre geliştirilmektedir. Bu yolla çabuk üreyen bakterileri canlı birer fabrika haline getirmek mümkün olacak, hastalıklar konusunda yeni bilgiler edinilecektir. Bu yöntemle Zürih Üniversitesi'nde insanlara çok gerekli iki protein interferon ve hipofiz bezi salgısı hormon çoğaltılmaktadır.

Genetik yönlendirmenin yaşayışımızda yeni ufuklar açacağı müjdelenmektedir. İlim adamları bir canlının genlerini başka bir canlının genlerine ekleyip yeni tür kalıtım sağladıklarını açıkladılar. Bir virüsün genlerinden alınan temel madde DNA'yı farelerin genlerine aşılamak suretiyle farelerde yapı değişikliği sağladılar. Bu denemenin bazı kalıtım hastalıklarının önlenmesinde önemli etkisi olacağı ileri sürülüyor. Genetik yönlendirme ile bir canlıdan sayısız canlı kopye çıkarılması da mümkün görülüyor. Cloning adı verilen bu canlı "Teksir" ile ileride bir insanın aynen kopyesini yaratmak hayali ilim çevrelerinde heyecan yarattı.

ASPİRİN GÖZDEN DÜŞTÜ

1970'lerde çok yankı yapan kavramlardan biri, kalp krizi geçirip, iyileşenlerin sonradan sürekli aspirin aldıkları takdirde yeni bir krizden korunacakları idi. Büyük ümit ve sevinç yaratan bu iddianın pek geçerli olmadığı 1980'de açıklandı. Devamlı aspirin almanın yeni bir kalp krizini dikkati çekecek derecede önlemediği anlaşıldığı gibi, aspirinin mide ülseri ve bağırsak kanamasına da yol açabileceği belirtildi.

ÜSTÜN ZEKALI TÜP BEBEKLER PROJESİ

Plastik göz lenslerini icad eden 73 yaşındaki göz doktoru Robert K. Graham'ın acaip iddiası ve deneyi 1980'de hayli ilgi çekti. Graham, üstün zekalı anne ve babadan üstün zekalı hatta dahi çocuk doğuracağı iddiasını pratikte gerçekleştirmek çabasına girdi. Graham çok zeki kadına büyük ilim adamının spermini aşılayıp dahi çocuk sağlamak için harekete geçti. İlim adamını Nobel bilim ödülü kazananlar arasından seçmeye karar verdi. Bu denemede üstün zekalı bilim adamlarından alınan sperm sıvı nitrojeninde dondurulup kullanılıncaya kadar Graham'ın evinin mahzeninde saklanıyor. Graham'ın teklifini beş Nobel ödülü kazanmış ilim adamının kabul ettiğini belirtti, ama bunlardan ismi açıklanan tek kişi transistörü icad eden ve 1956'da Nobel ödülünü alan 70 yaşındaki William Shockley oldu.

Graham'ın bu denemesine karşı çıkanlar, Nobel ödülü kazananların genellikle ileri yaşta olduklarını, dolayısıyla sağlıklı çocuk yapamayacaklarını, belirttiler. Ayrıca üstün zekalı kişilerin çocuklarının mutlaka üstün zekalı olmadıkları, vasat hatta geri zekalı doğabileceklerinin de görüldüğü ileri sürüldü.

ŞİMDİLİK ZAFER HERPESTE

1980'de üzerinde çok durulan bir virüs de Herpes adı verilen virüs grubu. Bu virüsün 70 kadar çeşidi var. İnsanlara zararlı olanları, doğumda sakatlığa yol açar, zona, su çiçeği, mononükleosis gibi hastalıklar yapar. Dudaklardaki uçuklar herpes virüsünün marifetidir. Bu virüs ayrıca cinsel organlara da musallat olabilir. Göze bulaşırsa körlük yapabilir. Virüsün bir kötülüğü de fâal olmadığı zaman bile ölmemesidir. Hastalığın işaretleri kaybolunca dahi virüs bedenden gitmez, omuriliğin alt kısmındaki sinirlere çekilir, bekler. Yorgunluk, sinir gerginliği, ani ısı değişmeleri gibi durumlarda yeniden faalivete geçebilir. Doktorlar 1980'de herpes virüsüne karşı savaş açtılar, onu yok edecek ilaç aradılarsa da pek başarı kazanamadılar. C vitamininden, çinkoya, floresan ışınlamadan çeşitli antibiyotik ilaçlara kadar pekçok şey denendi, olumlu netice alınamadı. Virüsle mücadelenin 1981'de de sürdürüleceği ve mutlaka zafer elde edileceği açıklandı.

ELEKTRİKLE KIRIK KEMİK YAPIŞTIRILIYOR KOPUK ORGANIN YENİDEN GELİŞECEĞİ SAVUNULUYOR

Elektrik akımı ile kırık kemikleri yapıştırıp, iyileştirmek yöntemi geliştirildi. Ciddi kemik kırıklarında yüz vakanın beşinde iyileşmede gecikme olur. X ışınları ile kemiğin kendini yenileyip yapışması sağlanmaktadır. Aynı şekilde ölü sinir ve kasların da ışınla canlandırılabileceği ümidi doğmuştur.

Bazı ilkel yapılı canlılarda (kertenkele, deniz yıldızı gibi) bedenlerinden kopan organları yeniden geliştirme kabiliyeti vardır, ama insanda ancak uç sinirler, kemik, karaciğer ve mesane zedelenmeden sonra tekrar gelişebilir. Yeni yöntemlerle bedenin diğer organlarının da tekrar geliştirilebileceği düşünülmektedir. Felç gibi durumlarda belkemiği ve sinirler de yeniden geliştirilebilirse, tıpta büyük hamleler olacaktır.

SAKARİN TEMİZE ÇIKTI

Uzun süreden beri sakarin gibi sentetik şekerlerin idrar yolları kanserine yol açtığı endişe yaratıyordu. 1980'deki son incelemeler neticesi yayınlanan raporda ise sakarinin kanser yaptığına ilişkin hiç bir kesin delil görülmediği anlaşıldı. Amerika'da Kanser Enstitüsü, Sağlık Enstitüsü ve Harvard Sağlık Enstitüsü doktorlarının müşterek araştırmaları bir raporda açıklandı.

BULAŞICI SARILIĞIA AŞI BULUNDU

Hepatite karşı geliştirilen bir aşı üzerinde yapılan denemeler olumlu sonuç verdi. Aşının piyasaya sürülmesi ile mikroplu karaciğer hastalığı olan hepatitin önleneceği açıklandı.

SİGARA KADINLARA ÇOK ZARARLI

1980 sigara içen kadınlar için kötü haber getirdi. Son yıllarda kadınlar arasında sigara içenler çoğaldığından genellikle erkeklerde görülen kalp krizi ve akciğer kanseri gibi hastalıkların kadınlarda da arttığını ortaya koyan araştırmalar yapılmıştır. 1980'de yayınlanan rapora göre

sigara kadınlarda akciğer kanseri tehlikesini iki buçuk misli artırmıştır. Gırtlak, ağız mesane kanseri de erkeklerle aynı orana çıkmaktadır. Sigara içen kadınlarda kalp hastalıkları da çoğalmaktadır. Sigara hamile kadınlar için büyük tehlikedir. Erken doğum yapmaları, ölü bebek doğurmaları, çocuğun doğumdan sonra ölme ihtimali fazlalaşmaktadır.

ERKEN DOĞAN BEBEKLERDE AKCİĞER YETERSİZLİĞİ ÖNLENİYOR...

Erken doğan bebeklerde ölüm oranının yüksek olmasında başlıca sebep, ciğerleri iyice gelişmemiş bebeğin nefes alamamasıdır. Ciğerlerde dokuyu yumuşatan beyaz sabun gibi kimyevi madde bulunmalıdır. Ciğeri gelişmemiş erken doğan bebekte bu madde eksiktir, hava kesecikleri kurur, sertleşir, ciğerler cam gibi olur. Japonya'da Dr. Tetsuro Fujivara, inek ciğerlerinden aldığı sıvıyı bazı organik bileşimlerle karıştırarak ciğerleri kuruyan bebeklere sıringa ettiğini, olumlu netice alındığını açıkladı. 1980'de 15 bebeğe yapılan denemenin başarılı neticelendiği açıklandı, ama bu yöntemin kötü yan etkileri olup olmadığı araştırılacak.

KOLESTEROLÜN SUÇU HAFİFLEDİ

Kolesterol yıllardır panik konusu idi. Kolesterol, bedendeki hormonların ve diğer önemli maddelerin yapımında gereklidir. Ancak fazlasının kan damarlarının duvarlarını sardığı, damar sertliği ve kalp krizine yol açtığı ileri sürülünce gıdamızdaneti,yağı, tereyağı, yumurta gibi kolesterol olan yiyecekleri kesmemiz tavsiye edildi. Bir ara tek yumurta yesek kalpten gideceğiz korkusuna kapıldık. 1980'de ise yapılan araştırmalar kolesterolü bir derece temize çıkardı. İstatistikler kanlarında kolesterol fazla olan kişilerle az olanlar arasında ölüm oranında fark görülmediğini ortaya koydu. Ayrıca, gıdadan kolesterol alınmayınca beden kendi kolesterolünü yapıyor. Kanlarında çok kolesterol bulunanların genellikle normal kilonun üzerinde oldukları gözönünde bulundurulunca, bu konuda incelemeler yapan doktorlar, şişmanlamaya dikkatin kolesterolü kesmekten önemli olduğu kanaatine vardılar. Şişmanlığın pekçok hastalığa yol açtığı doğrudur. Gıda konusunda, kolesteroldan önce şişmanlatıcı yiyecekleri kesmeye dikkat edilmesi gerektiği açıklandı.

Sigara kadınlara daha da zararlı.

AKCİĞER KANSERİNDE ERKEN TEŞHİSİN FAYDASI ÇOK DEĞİL...

"Kanserde erken teşhis hayat kurtarır" sözünü sık sık tekrarlayan doktorlar, 40-50 yaşlar arasında üç yılda bir, 50'den sonra ise her yıl genel bir muayene olmayı tavsiye ediyorlar. Rahim, göğüs, prostat, tiroid, lenf bezleri, bağırsak, mide, ağız ve deri muayenesini muntazam yaptırmak erken teşhise yardımcıdır. Derhal tedbir alındığında hayat kurtarır. Ancak şimdiye kadar akciğer röntgeni tavsiye eden doktorlar, artık bundan vazgeçtiler. Akciğer kanserini tedavi imkânı çok az olduğundan, erken teşhisin hiç faydası yoktur. Sigara içmemek gibi korunma yöntemine önem vermek daha faydalıdır.

ANTİKOR FABRİKALARI

Bedenin yabancı maddelerle mücadele mekanizmasının temel taşları antikorlardır. Kandaki antikorlar mikroplara karşı savaşır. Ancak bedenin tabii olarak yaptığı antikorlardan fazlası tedavide gerekebilir. Bunun için de ilim adamları ufak çapta antikor fabrikası olacak mini mini hücreler geliştirdiler. Farelere, yabancı virüsler aşılayarak bedenlerinde antikorların çoğalmasını sağlayan ilim adamları, sonradan antikor yapımında en önemli organ olan dalaklarını alıp, hücreleri kanser hücreleri ile karıştırdılar. Bu karma hücrelerin durmadan çoğalma kabiliyetleri de var. Böylece değişik tipte antikor hücreleri geliştirilecek. Bol miktarda elde edilen hücrelerle kanser, şeker, artkrit gibi hastalıklara çare bulunabileceği, bedenin antikorlarını bu hücrelerle takviye edip hastalıklarla mücadele edilebileceği ümidi de belirdi.

ESKİ HASTALIKLAR ORTADAN KALKARKEN YENİLERİ ÇIKIYOR...

Dünya yaratıldığından beri insanoğlunun en büyük düşmanı hastalıklardır. Hastalıklarla mücadele, insanlık tarihinin en önemli sayfalarını içine alır. Özellikle 20. yy'da tarih boyunca dehşet verici pekçok hastalıkla mücadelede başarı sağlanmıştır. Orta Çağlarda Avrupa'nın 100 milyonluk nüfusunu 25 milyona düşüren veba şimdi ilaçlar sayesinde tehlikesini kaybetti. Sıtma, çocuk felci, tifo, tifüs, difteri gibi hastalıklara aşı ve ilaç bulundu. Dünya Sağlık Teşkilatı bir zamanlar her memleketi kasıp kavuran çiçek hastalığının dünyadan silindiğini ilân etti. Kanser, kalp gibi hastalıklarla mücadele sürüyor, yeni buluşlarla gelecek ümitli görülüyor. Ancak eski hastalıkların yerine yenilerinin çıktığı da açıklandı. Tropik bölgelerde ateş ve ağız, burun, bağırsaklardan şiddetli kanama ile belirlenen Lassa hastalığı, Ebola humması gibi virüslerden gelen illetler yayılmaya başladı. Reye Sendromu adı verilen yeni bir virüs hastalığı teşhis edildi. Genellikle su çiçeği veya gripten sonra 5-11 yaşlar arasındaki çocuklarda görülen Reye Sendromu Avustralyalı patoloji uzmanı R.D.K. Reye tarafından 1963'te keşfedilmiştir. 1980'de bu hastalığın arttığı farkedildi. Kusma, halsizlik, kişilik değişmeleri, havale ile kendini gösteren hastalığın hemen önü alınırsa, çocuklar iyileşmekte, ancak yine de yüzde 25 ölüm vakaları görülmekte. Lyme hastalığı da artan illetlerden biri. Şiddetli arthritle başlayan menenjit, ensafalit, kalpte anormallikler ve felç gibi arazla öldüren Lyme hastalığının bir çeşit kene ısırmasından ileri geldiği anlaşıldı, ama mikrobu bulunamadı.

Bazı hastalıklar yok olurken yenilerinin belirmesi insanlığın hastalıktan kurtulamayacağı, durmadan araştırma, mücadele sürdürme mecburiyetinde kalacağı anlaşılıyor.

GÖZLÜĞE, LENSE BELKİ DE GEREK KALMAYACAK...

Miyopluk ve hipermetropluk gözlerin mercek yapısındaki kusurdan ileri gelir. Yıllar boyu bu kusurun neticesi görme zorluğu gözlükle önlendi. Son yıllarda kontakt lens denen ve gözün içine konan mercekler başarı ile kullanılmakta. 1980'de ise daha önce Rusya'da denenen bir ameliyatla bu çeşit göz kusurlarının düzeltilebileceği ümidi belirdi. Ancak, Dr. Siyatoslav Fyodorov'un geliştirdiği ameliyatın bazı tehlikeleri de olabileceği anlaşılmıştır. Geçen yıl ameliyat üzerindeki çalışmalar da hızlandı, önümüzdeki yıllarda da sürecek. Eğer ameliyatın tehlikeli tarafları ortadan kaldırılabilirse yakında ufak bir ameliyatla göz kusurları düzeltilebilecek.

●●●

KURULUŞUNDAN BUGÜNE NOBEL ÖDÜLÜ

İsveçli kimyager Alfred Bernhard Nobel'in 1895'de yazdığı ve 30 Aralık 1896' da Stockholm'de açıklanan vasiyetnamesi gereğince kurulan fon ile 1901'den beri her yıl fizik, kimya, fizyoloji ve tıp, edebiyat ve barış dallarında insanlığa en büyük hizmeti görmüş kişilere Nobel ödülü verilmektedir. 1968'de İsveç'teki Riksbank adlı banka kuruluşunun 300. yılı münasebetiyle bu dallara iktisatı da katıldı ve iktisat ödülü ilk defa 1969'da verildi. 1867'de dinamiti, 1889'da dumansız barutu icad eden Alfred Nobel patlayıcı madde yapımından ve Baku' daki petrol kuyularından sağladığı büyük servetin geliri ile insanlığa hizmet edenlere böyle bir ödül düşünmüştü. Fizik ve kimya ödüllerini kimlerin alacağını Stockholm'deki İsveç Bilim Akademisi, fizyoloji veya tıp ödülünü kimin kazanacağını Stockholm'deki Caroline Tıp Enstitüsü, edebiyatı Stockholm Akademisi, Barış Ödülünü de Norveç Storting'i tarafından seçilen 5 kişilik kurul kararlaştırır.

1901'de ödüllerin dağıtımı Nobel'in ölüm yıldönümü olan 10 Aralık'ta yapılmaya başladı. 1940, 1941, 1942 yıllarında Nobel ödülleri dağıtılmadı. Edebiyat ödülleri de 1914, 1918 ve 1943'de verilmedi.

BARIŞ

1901 Jean H. Dunant (İsviçre), Fréderic Passy (Fr.)
1902 Elie Ducommun, Charles A. Gobat (İsviçre)
1903 Sir William R. Cramer (İng.)
1904 Uluslararası Hukuk Enstitüsü
1905 Baroness Bertha von Suttner (Avusturya)
1906 Theodore Roosevelt (ABD)
1907 Ernesto T. Moneta (İtl.), Louis Renault (Fr.)
1908 Klas p. Arnoldson (İsveç), Fredrik Bajer (Dan.)
1909 Auguste M. F. Beernaert (Bel.), Paul H.B.B. d'Estournelles de Constant (Fr.)
1910 Uluslararası Barış Bürosu
1911 Tobias M.C. Asser (Hol.), Alfred H. Fried (Avusturya)
1912 Elihu Root (ABD)
1913 Henri La Fontaine (Bel.)
1917 Uluslararası Kızıl Haç
1919 Woodrow Wilson (ABD)
1920 Léon V.A. Bourgeois (Fr.)
1921 Karl H. Branting (İsveç), Christian L. Lange (Nor.)
1922 Fridtjof Nansen (Nor.)
1925 Sir J. Austen Chamberlain (İng.), Charles G. Dawes (ABD)
1926 Aristide Briand (Fr.), Gustav Stresemann (Alm.)
1927 Ferdinand E. Buisson (Fr.), Ludwig Quidde (Alm.)
1929 Frank B. Kellogg (ABD)
1930 Nathan Soderblom (İsveç)
1931 Jane Addams (ABD), Nicholas Murray Butler (ABD)
1933 Sir Norman Angell (İng.)
1934 Arthur Henderson (İng.)
1935 Carl von Ossietzky (Alm.)
1936 Carlos de Saavedra Lamas (Arj.)
1937 Chelwood Vikont'u Cecil (İng.)
1938 Nansen Uluslararası Mülteciler Bürosu
1944 Uluslararası Kızıl Haç
1945 Cordell Hull (ABD)
1946 Emily G. Balch, John R. Mott (ABD)
1947 Dostluk Hizmet Örgütü (İng.), Amerikan Dostluk Hizmet Komitesi
1949 Brechin Mearns Lord'u John Boyd Orr (İng.)
1950 Ralph J. Bunche (ABD)
1951 Léon Jouhaux (Fr.)
1952 Albert Schweitzer (Fr.)
1953 George C. Marshall (ABD)
1954 Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Bürosu
1957 Lester B. Pearson (Kanada)
1958 Georges Pire (Bel.)

1959 Philip J. Noel-Baker (İng.)
1960 Albert J. Luthuli (Güney Afrika)
1961 Dag Hammarskjold (İsveç)
1962 Linus C. Pauling (ABD)
1963 Uluslararası Kızıl Haç, Kızıl Haç Dernekleri Topluluğu
1964 Martin Luther King Jr. (ABD)
1965 Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNİCEF)
1968 René Cassin (Fr.)
1969 Uluslararası İş Teşkilatı
1970 Norman E. Borlaug (ABD)
1971 Willy Brandt (Alm.)
1973 Henry Kissinger (ABD), Le Duc Tho (Kuzey Vietnam) (Ödülü reddetti)
1974 Eisaku Sato (Jap.)Sean MacBride(İrl.)
1975 Andrey Sakarov (Rus.)
1976 Mairead Corrigan Betty Williams (Kuzey İrlanda)
1977 Uluslararası Af Teşkilatı
1978 Enver Sedat (Mısır), Menachem Begin (İsrail)
1979 Rahibe Theresa (Arnavutluk)
1980 Adolfo Perez Esquivel (Arj.)

EDEBİYAT

1901 Rene F.A Sully. Prudhomme (Fr.)
1902 Theodor Mommsen (Alm.)
1903 Bjorsterne Bjornson (Nor).
1904 Frederic Mistral (Fr), Jose Echegarey (İsp).
1905 Henryk Sienkiewicz (Pol.)
1906 Giustle Carducci (Itl.)
1907 Rudyard Kpling (İng.)
1908 Rudolf C. Eucken (Alm.)
1909 Selma Lagerlof (İsveç)
1910 Paul J.L. Heyse (Alm.)
1911 Maurice Maeterlinck (Bel.)
1912 Gerhart Hauptmann (Alm.)
1912 Gerhart Hauptmann (Alm.)
1913 Rabindranath Tagore (Hind.)
1914
1915 Romain Rolland (Fr.)
1916 Verner von Heidnestan (İsveç)
1917 Karl A. Gjellerup (Dan), Henrik Pantoppidan (Dan).
1918
1919 Carl F.G.Spitteler (İsviçre)
1920 Knut Hamsun (Nor).
1921 Anatole France (Fr)
1922 Jacinto Benavente (İsp)
1923 William Butler Yeats (İrl)
1924 Wladyslaw S. Reymont (Pol)
1925 George Bernard Shaw (İng)
1926 Grazia Deledda (İtl)
1927 Henri Bergson (Fr)
1928 sigrid Undset (Nor)
1929 Thomas Mann (Alm.)
1930 Sinclair Lewis (A.B.D.)
1931 Erik A. Karlfeldt (İsveç)
1932 John Galsworthy (İng)
1933 İvan G.Bunin (Fr)
1934 Luigi Pirandello (İtl)
1935 Ödül yok
1936 Eugene O'Neill (A.B.D.)
1937 Roger Martin du Gard (Fr)
1938 Pearl S. Buck (A.B.D.)
1939 Fransa E.Sillanfaa (Fin)
1944 Johannes V. Jensen (Dan)
1945 GAbriela Mistral (Şili.)
1946 Hermann Hesse (İsviçre)
1947 Andre Gide (Fr)
1948 T.S. Eliot (İng.)
1949 William Faulkner (A.B.D.)
1950 Bertrand Rusell (İng)
1951 Par F. Lagerkvist (İsveç)
1952 François Mauri ac (Fr).
1953 Sir Winston Churchill (İng.)
1954 Ernest Hemingway (A.B.D.)
1955 Lalldor K.Laxness (İzl.)
1956 Juan Ramon Jimenez, (İsp.)
1957 Albert Camus (Fr)
1958 Boris L. Pasternak(Rus.) (Ödülü reddetti.)
1959 Salvatore Quasimoda (İtl)
1960 Saint-John Perse (Fr)
1961 Ivo Andric (Yug.)
1962 John Steinbeck (A.B.D.)
1963 Giorgos Seferis (Yun.)
1964 Jean Paul Sartre (Fr.) (Odülü reddetti.)
1965 Mikail Solohov (Rus)
1966 Samuel Joseph Agnon, (İsrail), Nelly Sachs (İsveç.)
1967 Miguel Angel Asturias (Guetemala)
1968 Yasuneri Kavabata (Jap)
1969 Samuel Beckett (İrl)
1970 Aleksandr İ. Soljenitsin (Rus.)
1971 Pablo Neruda (Şili.)
1972 Heinrich BÖll (Batı Alm.)
1973 Patrick White (Avustralya.)
1974 Eyvind Johnson, Harry Edmund Mardinson (İsveç)
1975 Eugenio Montale (İtl)

1976 Saul Bellov(A.B.D.)
1977 Vicente Aleixandre (İsp.)
1978 İsaac Bashevis Singer (A.B.D.)
1979 Odysseus Elytis (Yun.)
1980 Czeslaw Milosz (A.B.D.)

●

FİZİK

1901 Wilhelm K. Roentgen (Alm.) (X) ışınlarını bulduğu için.
1902 Hendrik A. Lorentz ve Pieter Zeeman (Hol.) radyasyon üzerinde manyetiğin etkisini inceledikleri için.
1903 A. Henri Bequerel (Fr.) doğal radyoaktivite çalışmaları için ve Pierre ve Marie Curie (Fr.) radyasyon üzerindeki çalışmaları için.
1904 John Strutt (Lord Rayleigh) (İng.) gaz yoğunluğu çalışmaları ve argonu keşfettiği için.
1905 Phillip Lenard (Alm.) katot ışınları üzerindeki çalışmaları için.
1906 Sir Joseph Thomson (İng.) elektriğin gazlardan geçişi çalışmaları için.
1907 Albert A. Michelson (A.B.D.) spektroskopik ve metrolojik çalışmaları için.
1908 Gabriel Lippmann (Fr.) renkli fotoğraf çalışmaları için.
1909 Guglielmo Marconi (İtal.) ve Ferdinand Braun (Alm.) telsizin icadı için.
1910 Johannes D. van der Waals (Hol.) gaz ve sıvılar üzerindeki çalışmaları için.
1911 Wilhelm Wien (Alm.) ısı radyasyonunun kuralları üzerine incelemeleri için.
1912 Gustaf Dalen (İsveç) deniz fenerlerinin ışıklandırmasında regülatörlerin icadı için.
1913 Heike Kemerlingh-onnes (Hol.) sıvı helyum elde etme yolunda çalışmaları için.
1914 Max von Lave (Alm.) kristallerden geçen röntgen ışınlarının kırılmaları üzerinde çalıştığı için.
1915 Sir William Bragg ve William L. Bragg (İng.) (X) ışınlarının kristal yapısı üzerindeki çalışmaları için.

1916 .....
1917 Charles G. Barkla (İng.) elementlerdeki röntgen ışınlarının keşfi için.
1918 Max Planck (Alm.) kuantum teorisini keşfettiği için.
1919 Johannes Stark (Alm.) kanal ışınlarında Doppler etkisi ve elektrik alanda spektrum çizgilerinin parçalanmasını keşfettiği için.
1920 Charles E. Guillaume (İsviçre) nikel-çelik bileşimindeki kusurların keşfi için.
1921 Albert Einstein (Alm.) fotoelektrik etkisi kuralının keşfi için.
1922 Niels Bohr (Dan.) atomların yapı ve ışınları üzerine çalışmaları için.
1923 Robert A. Milikan (A.B.D.) elektrik ve fotoelektrik üzerindeki çalışmaları için
1924 Karl M. G. Siegbahn (İsveç) X ışınları spektoskopi çalışmaları için.
1925 James Franck ve Gustav Hertz (Alm.) elektronların atomlara etkisi kurallarını buluşu için.
1926 Jean B. Perrin (Fr.) maddenin yapı değiştirmesi üzerindeki çalışmaları ve sedimantasyon dengesi kurallarını buluşu çin.
1927 Arthur H. Compton (A.B.D.) Compton kuralını keşfi için ve Charles T. R. Wilson (İng.) elektrikli zerrelerin yolları üzerindeki çalışmaları için.
1928 1928ödülü, 1929'da Sir Owen Richardson'a (İng.) Richardson kuralını bulduğu ve termionik üzerindeki çalışmaları iin verildi.
1929 Prens Louis Victor de Broglie (Fr.) elektron dalgaları üzerindeki çalışmaları için.
1930 Sir Chandrasekhara Raman (Hint) ışığın dağılması ve Raman etkisi kuralını bulduğu için.
1931 Ödül yok.
1933 Erwin Schrödinger (Avusturya) ve Paul A. M. Dirac (İng.) atom teorisinde gelişmeler üzerindeki çalışmaları için.
1934 Ödül yok.
1935 James Chadwick (İng.) nötronun keşfi için. 1936 Victor F. Hess (Avusturya) kozmik radyasyonun keşfi ve Carl D. Andersen (A.B.D.) positronun keşfi için.
1937 Clinton J. Davisson (A.B.D) ve George P. Thomson (İng.) elektronların kristallerle kırılması çalışmaları için.
1938 Enrico Fermi (İtal.) yeni radyoaktif elemenlerin tanımlanması ve nükleer reaksiyonlar üzerindeki çalışmaları için.
1939 Ernest Orlardo Lawrence (A.B.D) kiklotronun geliştirilmesi için
1943 Otto Stern (A.B.D.) protonların manyetik hızı üzerindeki çalışmaları için
1944 İsidor İsaac Rabi (A.B.D.) atom zerrelerinin manyetik hareketleri üzerindeki çalışmaları için.
1945 Wolfgang Pauli (Avusturya) atom parçalanması üzerindeki çalışmaları için.
1946 Percy Williams Bridgman (A.B.D.) yüksek basınç fiziği üzerindeki çalışma ve buluşları için.

1947 Sir Edward Appleton (İng.) radyo kısa dalgalarını iyonosferde aksettiren tabakayı bulduğu için.
1948 Patrick M. S. Blackett (İng.) kozmik radyasyon üzerindeki buluşları için.
1949 Hideki Yukava (Japon) mesonlar konusunda buluşları, atom çekirdeğinin fotoğrafla incelenmesi çalışmaları için.
1951 Sir John Douglas Cockcroft (İng.) ve Ernest T. S. Walton (İrlanda) 1932'de atom çekirdeği üzerinde yaptıkları çalışmalar için.
1952 Edward Mills Purcell ve Felix Bloch (A.B.D.) atom çekirdeği üzerinde yaptıkları çalışmalar için.

1953 Fritz Zernike (Hol) gelişmiş mikroskop yapımı için.

1954 Max Born (Ing.) kantum mekaniğindeki çalışmaları ve Walther Bothe (Alm.) kozmik radyasyon konusundaki çalışmaları için.
1955 Polykarp Kusch ve Willis E. Lamb Jr. (A.B.D.) atomik ölçü çalışmaları için.
1956 William Shockley, Walter Brattain ve John Bardeen (A.B.D.) elektronik transistörün icadı için.
1957 Tsung Dao Lee ve Çen Ning Yang (Çin) benzerlik kuralının yanlışlığını ispatladıkları için.
1958 Pavel A. Çerenkov, İlya M. Frank ve İgor E. Tamm (S.S.C.B.) kozmik ışınlar üzerindeki çalışmalar için.
1959 Emilio Serge ve Owen Chamberlain (A.B.D.) anti-protonun varlığını ispatladıkları için.
1960 Donald A. Glaser (ABD) atom zerrelerini incelemek için "balon odası"nı icat ettiği için.

1961 Robert Hofstadter (A.B.D.) atom çekirdeğinin yapı ve büyüklüğünü ölçme çalışmaları ve Rudolp Mössbauer (Alm.) gamma ışınları üzerindeki çalışmalar için
1962 Lev D. Landau (S.S.C.B.) madde konusunda teorileri için.
1963 Eugene Paul Wigner, Maria Goeppert Mayer (A.B.D.) ve J. Hans D. Jensen (Alm.) atom ve çekirdeği üzerindeki çalışmaları için.
1964 Charles Hard Townes (A.B.D.), Nikolai G. Basov ve Alexander M. Proçorov (S.S.C.B.) yüksek radyasyon, maser ve laser üzerindeki çalışmaları için.
1965 Richard P. Feynman, Julian S. Schwinger (A.B.D.) ve Şiniçero Tomonaga (Japon) kuantum elektrodinamik çalışmaları için.
1966 Alfred Kastler (A.B.D.) atom enerjisi üzerindeki çalışmaları için.
1967 Hans A. Betne (A.B.D.) yıldızların enerjileri üzerindeki çalışmaları için.
1968 Luis Walter Alvarez (A.B.D.) atomaltı zerreler üzerindeki çalışmaları için.
1969 Murray Gell-Man (A.B.D.) atomaltı zerreleri üzerindeki çalışmaları için.
1970 Hannes Alfven (İsveç) plazma fiziği teorileri ve Louis Neel (Fr.) antiferromanyetik ve ferrimanyetik üzerindeki buluşları için.
1971 Dennis Gabor (İng.) üç boyutlu görüntünün holografik yöntemini icat ettiği için.
1972 John Bardeen, Leon N. Cooper, John Robert Schrieffer (A.B.D.) süperkondüktivite teorisi üzerindeki çalışmaları için.
1973 Ivar Giaver (A.B.D.), Leon Esaki (Japon) ve Brian D. Josephson (İng.) uzayı radyoteleskopla incelemeleri üzerindeki çalışmaları için.
1975 James Rain Water (A.B.D.) ve Ben Mottelson ile Aage N. Bohr (Dan.) atom çekirdeğinin biçimi üzerindeki çalışmalar için.
1976 Burton Richter ve Samuel C. C. Ting (A.B.D.) atomaltı J ve psi zerrelerini buldukları için.
1977 Phillip W. Anderson ve John H. van Vleck (A.B.D.) ve Nevill F. Mott (İng.) kompüter ve elektronik aletler üzerindeki buluşları için.
1978 Arno A. Penzias ve Robert W. Wilson (A.B.D.) kozmik mikro dalga radyasyonu üzerindeki çalışmaları için. Piotr L. Kapitsa (S.S.C.B.) alçak ısı fiziğindeki buluşları için.
1979 Steven Weinberg ve Sheldon L. Glashow (A.B.D.) ve Abdüs Selam (Pak) elektromanyetik ve atom çekirdeğinde çürüme yapan zayıf gücün aynılığını gösterdikleri için.
1980 James Cronin, Val Fitch (A.B.D.) evrenin oluşu üzerindeki araştırmaları için.

●

FİZYOLOJİ VE TIP

1901 Emil A. Von Behring (Alm.) Difteriye karşı serum çalışmaları için.
1902 Sir Ronald Ross (İng.) Sıtma üzerindeki çalışmaları için.
1903 Niels R. Finsen (Dan.) Lupus vulgaris'i ışıkla tedavi yöntemi için.

1904 İvan P. Pavlov (SSCB), Sindirimin fizyolojisi üzerindeki çalışmaları için.
1905 Robert Koch (Alm.) Verem üzerindeki çalışmaları için.
1906 Camillo Golgi (İtl.) ve Santiago Ramon Cajal (İsp.) Sinir sisteminin yapısı üzerindeki çalışmaları için.
1907 Theodor Kocher (İsviçre) Tiroid bezi üzerindeki çalışmaları için.
1908 Paul Ehrlich (Alm), Elie Metchnikoff (Rus) bağışıklık üzerindeki çalışmaları
1909 Charles L. A. Laveran (Fr) protozonların üzerindeki çalışmaları için.
1910 Albrecht Kossel (Alm.) Hücrenin kimyasal yapısı üzerine çalışmaları için.
1911 Allvar Gullstrand (İsveç) Göz üzerindeki çalışmaları için.
1912 Alexis Carrel (Fr.) Kalp, kan damarı ve organ naklinde öncü çalışmaları için.
1913 Charles Richet (Fr.) Anafilaksi üzerine çalışmaları için.
1914 Robert Barany (Avusturya) Fizyoloji patoloji üzerine çalışmaları için.
1915 1916 1917 1918 Ödül yok
1919 Jules Bordet (Bel.) Bağışıklık konusundaki buluşları için.
1920 August Krogh (Dan.) Kılcal damarların çalışma sistemini bulduğu için.
1921 Ödül yok.
1922 1922 ödülünü 1923'te Archibald V. Hill (İng.) kasların ısı saldığını bulduğu için Otto Meyerhof (Alm.) kaslardaki laktik asidin oksijenle ilişkisini bulduğu için paylaşıldı.
1923 Sir Frederick Banting (Kanada) ve John J. R. Mac Lead (İskoçya) insülini buldukları için.
1924 Willem Einthoven (Hol.) Elektrokardiyogramı bulduğu için.
1925 Ödül yok.
1926 Johannes Fibiger (Dan.) Spiroptera karsinomayı keşfettiği için.
1927 Julius Wagner- Javregg (Avusturya) paralitik demansta sıtma aşısı tedavisini bulduğu için.
1928 Charles Nicolle (Fr.) Tifüs üzerinda çalışmalar için.
1929 Christian Eijikman (Hol.) Antinüretik vitaminlerin keşfi için. Sir Frederick Hopkins (İng) Büyüme sağlayan vitaminlerin keşfi için.
1930 Karl Landsteiner (ABD) İnsanda kan gruplarının keşfi için.
1931 Otto H. Wartburg (Alm.) Solunum sisteminin çalışması üzerindeki buluşları
1932 Sir Charles Sherrington (İng.) ve Edgar D. Adrian (ABD) nöronun çalışmaları konusundaki buluşları için.
1933 Thomas H. Morgan (ABD) kromozomların soya çekimdeki rollerini keşfettiği için.
1934 George H. Whipple, George R. Minot ve William P. Murphy (ABD) kansızlıkta karaciğer tedavisini keşfettiği için.
1935 Hans Spemann (Alm.) ceninin rahimde gelişmesi üzerindeki çalışmaları için.
1936 Sir Henry Dale (İng.) ve Otto Loewi (Alm.) sinirlerin kimyasal akımları üzerindeki buluşları icin.
1937 Albert Szent- Gyorgyi Von Nagyrapolt (Macaristan) Biyolojik yanmalar konusundaki buluşları için.
1938 Corneille Heymans (Bel.) nefes almada sinüs ve aort mekanizmalarının önemini bulduğu için.
1939 Gerhard Domagk (Alm.) Prontokilin bakterilere karşı etkisini bulduğu için.
1943 Henrik Dam (Dan.) ve Edward A. Doisy (ABD) K vitamini analizi için.
1944 Joseph Erlanger ve Herbert Spencer Gasser (ABD) Sinirler üzerindeki çalışmaları için.
1945 Sir Alexander Fleming, Ernst Boris Chain ve Sir Howard Florey (İng.) Penisilini buldukları için.
1946 Herman J. Müller (ABD) X ışınlarının genlere karşı kalıtsal etkisini bulduğu için.
1947 Carl F ve Gerty T. Corj (ABD) Hayvani nişasta metabolizması Bernardo A. Houssay (Arjantin) hipofiz bezi üzerindeki çalışmaları için.
1948 Paul Mueller (İsviçre) DDT'nin zararlı canlıları öldürme hassasını bulduğu için.
1949 Walter Rudolf Hess (İsviçre) Beyinin bedeni kontrol mekanizması üzerinde araştırmaları, Antonio Caetano de Abreu Freire Egas Moniz (Port) beyin ameliyatını geliştirdiği için.
1950 Phillip S. Nench Edward C. Kendall (ABD) ve Tadeus Reichstein (İsviçre) hormonlar ve adrenal korteks üzerindeki buluşları için.
1951 Max Theiller (Güney Afrika) sarı humma aşısını geliştirdiği için.
1952 Selman A. Waksman (ABD) Streptomisinin bulunmasındaki katkısı için.
1953 Fritz A Lipmann (Alm. ABD) ve Hans Adolph Krebs (Alm. İng.) Canlı hücreler üzerindeki çalışmaları için.
1954 John F.Enders, Thomas H Weller ve Frederick C Robbins (ABD) Çocuk felci virüsü üzerindeki çalışmaları için.
1955 Hugo Theorell (İsveç) Enzim oksidasyonu üzerine çalışmaları için.
1956 Dickinson W Richards Jr Andre

F. Cournand (ABD) ve Werner Forssman (Alm.) Kalp hastalığı tedavisinde yeni yöntemler geliştirdikleri için.
1957 Daniel Bovet (İtl.) Alerjilere karşı ve ameliyatta kas gevşemesi için ilaçlar bulduklarından.
1958 Joshua Lederberg (ABD) Genetik üzerindeki çalışmaları, George W. Beadle ve Edward L. Tatum (ABD) genlerin soyaçekim unsurlarını nasıl naklettikleri konusundaki buluşları için.
1959 Severo Ochoa ve Athur Kornberg (ABD) Kromozomlarda kalıtıma etkili maddeleri buldukları için.
1960 Sir Macfarlane Burnet (Avustralya) ve Peter Brian Medawar (İng.) Bağışıklık üzerindeki çalışmaları için.
1961 Georg Von Bekesy (ABD) Koklea'da fizik tenbih mekanizması konusundaki buluşları için.
1962 James D. Watson (ABD) Maurice H. F. Wilkins ve Francis H.C. Crick (İng.) DNA'nın yapısını buldukları için.
1963 Alan Lloyd Hodgkin. Andrew Fielding Huxley (İng.) ve Sir John Carew Eccles (Avustralya) Sinir hücreleri üzerindeki çalışmaları için.
1964 Konrad E. Bloch (ABD) ve Feodor Lynen (Alm.) Kolesterol ve yağlı asitler üzerindeki çalışmaları için.
1965 François Jacob, Andre Lwoff ve Jacques Monod (Fr.) Beden hücrelerinin faaliyetleri üzerindeki çalışmaları için.
1966 Charles Brenton Huggins (ABD) Prostat kanserinde hormon tedavisi; Francis Peyton Rous (ABD) Tümör yapan virüsleri buldukları için.
1967 Haldane K. Hartline, George Wald ve Ragnar Granit (ABD) insan gözü üzerine çalışmaları için.
1968 Robert W. Holley, Har Gobind Khorana ve Marshall W. Nirenberg (ABD) jenetik kod üzerine çalışmaları için.
1969 Max Delbruck, Alfred D. Hersheyv ve Salvador E. Luria (ABD) Hücrelerde virüs enfeksiyonu üzerindeki çalışmaları için.
1970 Julius Axelord (ABD) Ulf S. Von Euler (İsveç) ve Sir Bernard Katz (İng.) Sinir tenbihlerinin bedene yayılma sistemini inceledikleri için.
1971 Earl W. Sutherland Jr. (ABD) Hormonların çalışmaları üzerindeki incelemeleri için.
1972 Gerald M. Edelman (ABD) ve Rodney R. Porter (İng.) antikorlar üzerinde çalıştıkları için.
1973 Karl Von Frisch ve Konrad Lorenz (Avustralya) ve Nikolaas Tinbergen (Hol.) İnsanda kişisel ve toplum davranışlarını inceledikleri için.
1974 George E. Palade ve Christian De Duve (ABD) ve Albert Claude (Bel.) Canlı hücrelerin çalışmalarını inceledikleri için
1975 David Baltimore, Howard M. Temin ve Renato Dulbecco (ABD) Tümör virüsünün hücrenin yapısına etkisi üzerindeki çalışmaları için.
1976 Baruch S. Blumberg ve D. Carleton Gojdusek (ABD) Bulaşıcı hastalıklar üzerindeki çalışmaları için.
1977 Rosalyn S. Yalow Roger C. L. Guillemin ve Andrew V Schally (ABD) Bedenin kimyevi faaliyetlerinde hormonların rolü üzerindeki çalışmalar için.
1978 Daniel Nathans, Hamilton Smith (ABD) ve Werner Arber (İsviçre) Enzimler ve moleküler genetik üzerindeki etkileriyle ilgili çalışmaları için.
1979 Allan Ma Mc Leod Cormack (ABD) ve Godfrey Newbold Hounsfield (İng.) (Catscan) X ışınları ile kanser teşhisi yöntemini geliştirdikleri için.
1980 Baruj Benecerraf, George Snell Jean Dausset (ABD) Genetik yapının bağışıklıktaki rolünü keşfetikleri için.

İKTİSAT

1969 Ragnar Frisch (Nor.) ve Jan Tinbergen (Hol.), ekonometri üzerindeki çalışmaları için.
1970 Paul A. Samuelson (ABD), ekonomik teoride bilimsel inceleme yöntemi kullanma gayretleri için.
1971 Simon Kuznets (ABD), ekonomik gelişmede G.S.M.H.'yi temel sayma teorisi için.
1972 Kenneth J. Arrow (ABD) ve Sir John R. Hicks (İng.) ticaret, devlet ekonomisi ve sosyal hizmet konularındaki teorileri için.
1973 Wassily Leontiev (ABD), girdi-çıktı tekniğini geliştirdiği için.
1974 Gunner Myrdal (İsveç) ve Friedrich A. von Hayek (Avusturya), sosyal ve ekonomik kuruluşların birbirleriyle ilgisi üzerindeki öncü çalışmaları için.
1975 Leonid V Kantoroviç (SSCB) ve Tjalling C. Koopmans (ABD), kaynakların dağılımı teorisi için.
1976 Milton Friedman (ABD), para tarihi ve teorisi, tüketim analizi üzerine çalışmaları için.

1977 Bertil Ohlin (İsveç) ve James E. Meade (İng.), uluslararası ticaret ve kapital yayılması teorilerine katkıları için.
1978 Herbert A. Simon (ABD), ekonomik kuruluşlarda kararları etkileyen unsurlar üzerine çalışmaları için.
1979 Sir Arthur Lewis (İng.) ve Theodore Schultz (ABD), gelişmekte olan ülkelerde ekonomik problemler üzerindeki çalışmaları için.
1980 Lawrance Klein (ABD), petrol fiyatlarının dünya ekonomik akımlarına etkisini kompüterle incelediği için.

●

KİMYA

1901 Jacobus H. Van't Hoff (Hol.) Kimyasal dinamik kuralları ve sıvılarda osmotik basınç çalışmaları için.
1902 Emil Fischer (Alm.) Şeker ve purin grubu maddeler üzerindeki çalışmaları için.
1903 Svante A. Arrhenius (İsveç) Elektrolikit kuralları için.
1904 Sir William Ramsay (İng.) Havadaki hareketsiz gaz elementlerinin keşfi için.
1905 Adolf Von Baeyer (Alm.) Organik boyalar ve hidroaromatik bileşimler üzerindeki çalışmaları için.
1906 Henri Moissan (Fr.) Fluorini ayırması ve elektrik fırınının tanıtılmasındaki çalışmaları için.
1907 Eduar Buchner (Alm.) Hücresiz fermantasyon keşfi ve biyolojik kimya çalışmaları için.
1908 Sir Ernest Rutherford (İng.) Elementlerin çürümesi konusunda araştırmaları için.
1909 Wilhelm Ostwald (Alm.) Katalizm çalışmaları, kimyasal denge ve reaksiyon araştırmaları için.
1910 Otto Wallach (Alm.) Alisiklik bileşimler üzerine çalışmaları için.
1911 Marie Curie (Fr.) Radyum ve polonyum elementlerinin keşfi için.
1912 Victor Grignard (Fr.) Bir reakti bulduğu için, Paul Sabatier (Fr.) Organik bileşimleri hidrojenlemek için.
1913 Alfred Werner (İsviçre) Atomları molekül içinde bağlamak yöntemi için.
1914 Theodore W. Richards (ABD) Birçok kimyasal elementin atom ağırlığını bulduğu için.
1915 Richard Willstatter (Alm.) Bitkilere renk veren (özellikle klorofil) üzerindeki çalışmaları için.
1916.....
1917 Ödül yok
1918 Fritz Haber (Alm.) Sentetik amonyak yaptığı için.
1919 Walther Nernst (Alm.) Termokimya çalışmaları için.
1920 Walther Nernst (Alm.) termokimya çalışmaları için.
1921 Frederick Soddy (İng.) İzotoplar üzerindeki çalışmaları için.
1922 Francis W. Aston (İng.) Radyoaktif olmayan maddelerdeki izotopları bulduğu için ve bütün sayı kuralını bulduğu için.
1923 Fritz Pregi (Avusturya) Bulduğu organik maddelerin mikroanaliz yöntemi için.
1924 Ödül yok.
1925 1925ödülü 1926'da Richard Zsigmondy'ye (Alm.) koloid sıvıların heterojen durumları konusundaki çalışmaları için verildi.
1926 Theodor Svedberg (İsveç) Dağınık sistemler üzerindeki çalışmaları için.
1927 1927 ödülünü 1928'de Heinrich Wieland'a (Alm.) Safra asitlerinin incelenmesi çalışmaları için.
1928 Adolf Windaus (Alm.) Steroidler ve vitaminlerle ilişkileri üzerine çalışmaları için.
1929 Sir Arthur Harden (İng.) ve Hans K.A.S. Von Euler- Chelpin (İsveç) şekerlerin fermantasyonu araştırmaları için.
1930 Hans Fischer (Alm.) kana renk veren madde üzerindeki çalışmaları ve hemin'in sentezi için.
1931 Karl Bosch ve Friedrich Bergius (Alm.) Kimyasal yüksek basınç yöntemlerinin icadı ve geliştirilmesi için.
1932 İrving Langmuir (ABD) Yüzey kimyasındaki çalışmaları için.
1933 Ödül yok.
1934 Harold C. Urey (ABD) Ağır hidrojeni keşfi için.
1935 Frederick ve İrene Joliot Curie (Fr.) Yeni radyoaktif elementlerin sentezi için.
1936 Peter J. W Debye (Hol.) X ışınları ve gazlardaki elektronlar üzerindeki çalışmaları için.
1937 Walter N. Haworth (İng.), karbonhidratlar ve C vitamini üzerindeki çalışmaları için.
1938 Richard Kuhn (Alm.), karotinid incelemesi ve vitamin araştırmaları için (ödülü reddetti).
1939 Adolf Butenandt (Alm.), cinsiyet hormonları üzerindeki çalışmaları için (ödülü reddetti). Leopold Ruzicka (İsviçre), polimetilenler üzerindeki çalışmalar için.
1943 Georg Hevesy De Heves (Macaristan), izotoplar üzerindeki çalışmaları için.

1944 Otto Hahn (Alm.), atom parçalanması üzerindeki çalışmaları için.
1945 Artturi Ilmari Virtanen (Fin.), yemlerin saklanması konusundaki incelemesi için.
1946 James B. Sumner (ABD), enzimleri kristalleştirdiği için. John H. Northrop ve Wendell M. Stanley (ABD), enzim ve virüs proteinlerini hazırladıkları için.
1947 Sir Robert Robinson (İng.), bitkisel maddeler üzerindeki çalışmaları için.
1948 Arne Tiselius (İsveç), fare felci virüsünü keşfi ve ayırması için.
1949 William Francis Giauque (ABD), termodinamik, özellikle alçak ısı çalışmaları için.
1950 Otto Diels ve Kurt Alder (Alm.), organik maddeyi incelemek için diyen sentezini keşfettiği için.
1951 Glenn T. Seaborg ve Edwin H. Mc Millian (ABD), plütonyomun keşfi için.
1952 Archer John Porter ve Richard Laurence Millington Synge (İng.), kromatografiyi geliştirdikleri için.
1953 Hermann Staudinger (Alm.), dev moleküllerin incelenmesi için.
1954 Linu C. Pauling (ABD), protein ve başka molekülleri tutan gücün araştırılması için.
1955 Vincent du Vigeaud (ABD), hipofiz hormonu üzerindeki çalışmaları için.
1956 Si Cyril Hinshelwood (İng.) ve Nikolai N. Semenov (SSCB), kimyasal reaksiyon kinetiğinde paralel çalışmaları için.
1957 Sir Alexander Todd (İng.), soya çekimde etkili kimyasal bileşimler üzerindeki araştırmaları için.
1958 Frederick Sanger (İng.), insülinin molekül yapısını bulduğu için.
1959 Jaroslav Heyrovsky (Çek.), elektrokimyasal analiz yöntemi polarografiyi geliştirdiği için.
1960 Willard F. Libby (ABD), radyoaktivite ile maddenin yaşını tespit yöntemi "atomik zaman saati"ni geliştirdiği için.
1961 Melvin Calvin (ABD), fotosentezde kimyasal safhaları tespit ettiği için.
1962 Max F. Peurtz ve John C. Kendrew (İng.), protein moleküllerinin X ışınları ile inceleme çalışmaları için.
1963 Carl Ziegler (Alm.) ve Giulio Natta (İtl.), basit hidrokarbonları büyük moleküllere çevirme yöntemi için.
1964 Dorothy Mary Crawfoot Hodgin (İng.), pernisyöz anemi ile mücadelede gerekli bileşimlerin biçimlerini bulduğu için.
1965 Robert B. Woodward (ABD), organik bileşimler üzerindeki çalışmaları için.
1966 Robert Sarderson Mulliken (ABD), moleküllerdeki atomların incelenmesi için.
1967 Manfred Eigen (Alm.), Ronald G. W Norrish ve George Porter (İng.), hızlı kimyasal reaksiyonlar üzerinde çalışmaları için.
1968 Lars Onsager (ABD), termodinamikte sistem geliştirdiği için.
1969 Derek H. R. Barton (İng.) ve Odd Hassel (Nor.), organik moleküller üzerinde çalışmalar için.
1970 Luis F. Leloir (Arjantin), şeker nükleotidlerin bulunması ve karbonhidratların biyosentezdeki rolleri üzerine araştırmaları için.
1971 Gerhard Herzberg (Kanada), moleküllerin elektronik yapısı ve geometrisi üzerine çalışmaları için.
1972 Christian Boehmer, Anfinsen Stanford Moore ve William Howard Stein (ABD), enzimler üzerinde öncü çalışmalar için.
1973 Ernst Otto Fischer (Batı Alm.), Geoffrey Wilson (İng.), otomobillerden çıkan egzozun önlenmesi üzerine yaptıkları çalışmalar için.
1974 Paul J. Flory (ABD), moleküllerin incelenmesinde yeni analitik yöntemler bulduğu için.
1975 John W. Cornforth (Avustralya) ve Vladimir Prelog (İsviçre), antiyotik ve kolesterol gibi biyolojik moleküller üzerindeki araştırmaları için.
1976 William N. Lipscombir (ABD), boran üzerindeki çalışmaları için.
1977 İlya Prigogine (Belçika), termodinamik teorisi üzerindeki çalışmaları için.
1978 Peter Mitchell (İng.), biyolojik enerji transferi üzerindeki çalışmaları için.
1979 Herbert C. Brown (ABD ve Georg Wittig (Batı Alm.), zor kimyasal reaksiyonları kolaylaştıran maddeleri buldukları için.
1980 Paul Berg, Walter Gilbert (ABD) ve Frederick Sanger (İng.), nükleer asitler üzerindeki çalışmaları için.

●●●

Oscar kazanmış filmler

1927'de Hollywood'da kurulan Sinema Bilim ve Sanatları Akademisi'nin her yıl verdiği ödüllerin sayısı değişir. En başarılı film, en iyi kadın ve erkek oyuncular, en iyi yönetmen ve en iyi senaryoya verilen ödüller önemlidir. Ayrıca kostüm, fon müziği, çizgi film, şarkı, ses, üstün başarı gibi konularda da zaman zaman ödüller dağıtılır. Ödül kazanan sanatçılara 25 santim boyunda, 3,5 kilo ağırlığında altın kaplama heykelcikler verilir. Bu heykele Oscar denildiği için aslında 1928 yılında Akademi Ödülü adı ile başlatılan ödül, şimdi 'Oscar Ödülü' diye bilinmektedir

Kanatlar
Brodvey Melodisi
Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok
Simaron
Büyük Otel
Cavalcade
Bir Gecede Oldu
Denizde İsyan
Büyük Ziegfeld
Emil Zolanın Hayatı
Bara Beraber Gitmez
Rüzgar Gibi Geçti
Rebbeca
Vadim O Kadar Yeşildi Ki
Mrs. Minever
Cazablanka
Yoluna Gitmek
Hafta Sonu
Hayatımızın En Güzel Yılları
Centilmenler Apartmanı
Hamlet
Kralın Adamları
Perde Açılıyor
Pariste Bir Amerikalı
Harikalar Alemi
İnsanlar Yaşadıkça
Rıhtımlar Üzerinde
Marty
Seksen Günde Devrialem
Kvai Köprüsü
Gigi
Ben-Hur
Garsoniyer
Batı Yakasının Hikayesi
Arabistanlı Lavrence
Tom Jones
Benim Tatlı Meleğim
Neşeli Günler
Her Devrin Adamı
Gecenin Sıcağında
Masum Melek
Geceyarısı Kovboyu
General Patton
Kanunun Kuvveti
Baba
The Siting
Baba 2
Guguk Kuşu
Rocky
Annie Holl
Geyik Avcısı

1980'in Oscar kazanan aktörleri Aktör Robert de Niro ve Aktris Sissy Spacek.

1980'DE PEK ÇOK ÜNLÜ KAYBETTİK

Ord. Prof. ŞÜKRÜ BABAN: İktisat bilimcisi ve gazeteciydi. 1 Şubat günü İstanbul'da öldü. 1890 yılında Bağdat'da doğmuş, Paris Hukuk ve Siyasi İlimler Okulu'nu bitirmişti. Uzun yıllar gazetecilik yaptı, Hukuk ve İktisat Fakültelerinde iktisat doktrini dersleri okuttu. Yayınlanmış pek çok eseri vardı.

FARUK AKEL: Türk hafif müzik dünyasının büyük ustalarındandı. 26 Şubat'ta İstanbul'da bir kalp krizinden öldü. 1927'de İstanbul'da doğmuş, on yaşında müzik dünyasına ilk adımını atmıştı. Türkiye dışında birçok yabancı ülkede çalışmış, çeşitli orkestralarda saksafon çalmıştı. 1963 yılında Boğaziçi Müzik Festivali'nde "En iyi altosaks" ödülünü kazanmıştı. Kendi adına orkestra kurmuştu.

HİKMET BAYUR: Türk politika hayatının önemli kişilerindendi. 6 Mart'ta öldü. 1981'de İstanbul'da doğmuştu. Osmanlı sadrazamlarından Kamil Paşa'nın torunuydu. Paris Üniversitesi'nde öğrenim görmüştü. Milli mücadeleye katılmış. Dışişleri Bakanlığında görev almış, büyükelçilik yapmıştı. 1933'de milletvekili seçilmiş, Milli Eğitim Bakanlığı yapmıştı.

MEHMET ALİ YALÇIN: Gazeteci ve yayıncıydı. 1 Nisan günü Ankara'da, Teknoloji Bakanı Dr. Nuri Bayar'la, yayıncılara kağıt tahsisi konusunu görüşürken geçirdiği bir kalp krizi sonucu öldü. 1920'de Bakü'de doğmuş, 1941'de gazeteciliğe başlamıştı. Çeşitli gazetelerde çalışmış, MAY Yayınlarını kurmuştu. Evli ve bir çocuk babasıydı.

MEHMET KARACA: Tiyatro sanatçısıydı. Uzun süreden beri hastaydı. 7 Nisan günü İstanbul'da öldü. 1900 yılında İstanbul'da doğmuş, tiyatro yaşamına 1927'de başlamıştı. Şehir Tiyatroları'nda görev almış, 1968'de emekliye ayrılmıştı. Toto Karaca'nın eşi, Cem Karaca'nın babasıydı.

Faruk Akel

Hikmet Bayur

ÜMİT KAFTANCIOĞLU: Yazar. TRT İstanbul Radyo Kültür Yayınları prodüktörüydü. 11 Nisan günü İstanbul'da anarşistler tarafından öldürüldü. 1934 yılında doğ-

muştu. Hikaye, roman ve inceleme türünden 12 eseri yayınlanmıştı. Yarışmalarda çeşitli ödül ve birincilikler kazanmıştı.

FAHRETTİN ULAŞ: Politikacı ve bankacıydı. İstanbul'da, 13 Nisan günü öldü. 1911 yılında İstanbul'da doğmuştu. İktisat Fakültesi'ni bitirmişti. Uzun yıllar bankacılık yaptı, Merkez Bankası Müdürlüğünde bulundu. Demokrat Parti'den 1954 yılında milletvekili seçildi. Ticaret Bakanlığı yaptı.

ALİ NUSRET PULHAN: Tanınmış pul koleksiyoncusu ve pul milyoneriydi. İstanbul'da 16 Nisan günü öldü. 1900 yılında doğmuştu. Türkiye'de filatelist hareketin kurucularındandı. Dünya pulcuları arasında da önemli yeri vardı. Avrupa'daki en değerli pul koleksiyonlarından birinin sahibiydi. Yirmiden fazla ödül kazanmıştı.

Prof. Dr. BEDİİ GORBON: Gırtlak kanserini ameliyatla önleyen ünlü bir cerrah, Türk Kanser Vakfı'nın kurucusu ve Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nin Karın Cerrahisi Kürsüsü Başkanıydı. İstanbul'da 4 Mayıs günü öldü. 1915'de İstanbul'da doğmuştu. Tıp Fakültesi'ni bitirdikten sonra bir süre Fransa'da çalışmıştı. Tedavi edilemeyecek kadar ilerleyen yemek borusu kanserinden öldü.

GÜNDÜZ KILIÇ: Türk sporunun büyük isimlerinden ve gazeteciydi. İstanbul'da 17 Mayıs günü kanserden öldü. 1918 yılında İstanbul'da doğmuştu. Atatürk'ün silâh arkadaşlarından, Kılıç Ali'nin oğluydu. Futbol oynamaya Galatasaray'da 16 yaşında başlamıştı. Milli takımda da yer almıştı. Futbolu bıraktıktan sonra antrenörlük yapmış, spor yazarlığı ile mesleğini sürdürmüştü. Spor yazıları ile ödüller kazanmıştı. Sporcular kendisine "Baba Gündüz" adını takmıştı.

GÜN SAZAK: Politikacıydı. 27 Mayıs günü Ankara'daki evinin önünde anarşistler tarafından öldürülmüştü. 1932 yılında doğmuş, Amerika'da süt sanayii ihtisası yapmıştı. Bir süre çiftçilikle mesleğini sürdürmüş, bir inşaat firması kurmuştu. MHP'ye girerek politikaya atılmıştı. AP-MSP-MHP Ortak Hükümeti'nde Gümrük ve Tekel Bakanlığı görevinde bulunmuştu. Evli ve dört çocuk babasıydı.

ALİ SİPAHİ: Türkiye'nin ilk oto ralliciydi. 1 Haziran günü bir oto rallisi sırasında Biga yakınlarında oto kullanırken kalp krizi geçirerek öldü. 1932'de Ankara'da doğmuştu. Çocuk yaşından itibaren otomobilleri başka gözle incelemişti. Tüm yaşamı otomobillerdi.

Ali Nusret Pulhan

Bedii Gorbon

SADETTİN HEPER: Klasik Türk musikisi öğretmenlerindendi. İstanbul'da 11 Mayıs günü öldü. 1899 yılında doğdu. Meşke 10 yaşında başlamıştı. 1950 yılından itibaren Konya Mevlâna törenlerini yönetti. İstanbul Devlet Konservatuvarında görev aldı. Pek çok sanatçı yetiştirdi. Dinsel ve klasik Türk musikisini en iyi bilenlerdendi

HAMİT GÖRELE: Tanınmış ressamlarımızdandı. 4 Haziran günü İstanbul'da öldü. Görele'de 1903 yılında doğmuştu. Paris'te öğrenim görmüştü. Tablo, büst ve heykeller yapmış, çeşitli ödüller kazanmıştı. 1979 yılında Devlet Sanat Armağanı'nı kazanmıştı.

AHMET MUHİP DRANAS: Şair ve tiyatro yazarlarımızdandı. 21 Haziranda Ankara'da öldü. Sinop'ta, 1909 yılında doğmuştu. Hukuk ve Edebiyat Fakülteleri'ni bitirmişti. 1947 yılında "Gölgeler" adlı tiyatro oyunu ile CHP armağanını kazanmıştı. Ünlü "Pakize Abla" şiirini yazarıydı. Yayınlanmış pek çok şiiri, oynanan pek çok tiyatro oyunu vardı.

FERİDUN CEMAL ERKİN: Hariciyecilerimizden ve politikacılarımızdandı. 21 Haziranda İstanbul'da öldü. 1899 yılında doğdu. Türkiye'nin Madrit, Londra ve Paris Büyükelçiliklerini yaptı. 1962 yılında Parlamento dışından Dışişleri Bakanlığına atandı. 1965'e kadar bu görevde de kaldı. 1965'de milletvekili seçildi. 1970'de Cumhurbaşkanlığı Kontenjanından Cumhuriyet Senatosu üyesi oldu.

MEHMET BEHÇET YAZAR: Fecriati şairlerinden ve edebiyatçıydı. 3 Temmuzda İstanbul'da öldü. Halep'te, 1890 yılında doğmuştu. İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirmiş, çeşitli okullarda edebiyat öğretmenliği yapmıştı. Evli, dört çocuk babasıydı.

JERFİ YENER: Gazeteciydi. 15 Temmuz'da İzmir'de öldü. 1916'da İstanbul'da doğmuş, Galatasaray Lisesi'ni bitirmişti. Anadolu Ajansı bölge müdürlüğü, Belçika'da basın ataşeliği, Demokrat İzmir ve Yeni Asır gazetelerinde yönetmenlik yapmış. Ekspres gazetesi kurucuları arasında ye almıştı.

EŞREF ŞEFİK: Ünlü spor spikeri ve yazardı. 6 Eylül'de İstanbul'da öldü. İstanbul'da, 1898 yılında doğmuştu. Fransa'da Siyasal Bilimler Okulu'nda okumuştu. İstanbul Radyosu'nun kurucuları arasında yer almıştı. Gazetecilik alanında muhabir, fıkra yazarı, spor yazarı ve sekreter olarak çalışmıştı. Radyoda anlattığı güreş karşılaşmaları ile çok tutulmuştu.

EMİN KARAKUŞ: Gazeteciydi. 23 Eylül'de Ankara'da kalp krizi geçirerek öldü Urfa'nın Birecik ilçesinde, 1911 yılında doğmuştu. Sanat Okulu'nu bitirmiş, önce tornacılık yapmış, sonra çalışma yaşamını gazetecilikle sürdürmüştü. 1937 yılından itibaren Vakit, Yeni Sabah, Tanin ve Hürriyet gazetelerinde Ankara Muhabiri, Ankara Temsilcisi olarak çalışmıştı. Anadolu Ajansı Yönetim Kurulu üyeliğinde bulunmuştu. Meslek anılarını bir kitap halinde yayınlamıştı.

NAZIM KURŞUNLU: Tiyatro yazarlarımızdandı. 8 Ekim'de Ankara'da geçirdiği kalp krizi sonucu öldü. 1911 yılında İstanbul'da doğmuştu. Asıl mesleği inşaat mühendisliğiydi. Ankara Devlet Tiyatrosu'nda görev almıştı. Tiyatro alanında şu eserleri vermişti: Branda Bezi, Fatih, Dumanda Telaki Var, Çığ, İpler Elimizde Değil, Çivi Çiviyi Söker, Merdiven, Analar-Babalar Okulu, Gecikenler, Körkadı.

Prof. Dr. NADİR HATEMİ: Tanınmış doktorlarımızdandı. 8 Kasım günü İstanbul'da öldü. 1932 yılında İstanbul'da doğmuştu. Tıp Fakültesi'ni bitirmiş, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Metabolizma ve Endokrinoloji Bölümü Başkanı olmuştu. Tıp dalında Yaman Egeli ve İhsan Doğramacı ödüllerini kazanmıştı.

ZAHİT KOTKU: Din bilginlerindendi. 13 Kasımda İstanbul'da öldü. Bursa'da 1897'de doğmuştu. Türkiye dışındaki 18'den fazla müslüman ülkede görev yapmış, çok sayıda üst düzeyde din adamı yetiştirmişti. Dinsel konularda çok sayıda eseri basılmıştı. Nakşibendi tarikatının şeyhiydi. Fatih İskenderpaşa Camii İmamı olarak görev yapıyordu.

Prof. SEDAT VEYİS ÖRNEK: Halk bilim ve halk kültürü alanında önde gelen bilim adamlarındandı. 15 Kasım günü Ankara'da öldü. 1929 yılında doğmuştu. Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ne öğretim üyesi olmuştu. Tiyatro oyunları da yazmıştı. Bunlardan "Kurt" İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda, "Pirinçler Yeşerecek" Ankara Devlet Tiyatrosu'nda, "Manda Gözü" ise TRT'de oynanmıştı.

TURHAN KAPANLI: Türk politikasının tanınmış kişilerindendi. 20 Kasımda İstanbul'da öldü. 1916 yılında İstanbul'da doğmuştu. Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra savcılık ve valilik yapmıştı. 1961 Yılında AP'den politikaya atılmış, 19 yıl parlamentoda yer almıştı. Tarım, Köy İşleri, Orman, Sosyal Güvenlik ve Milli Savunma Bakanlığı görevlerini üstlenmiş, AP Genel Başkan Yardımcılığında bulunmuştu.

Prof. OSMAN FAZIL BERKİ: Medeni hukuk alanında hizmet veren bilim adamlarımızdandı. 21 Kasımda Ankara'da öldü. 1912 yılında doğmuş, Ankara Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesi olmuştu. 1956-1958 yılları arasında Hukuk Fakültesi Dekanlığı yapmıştı.

ORHAN EYÜBOĞLU: Tanınmış politikacılarımızdandı. 30 Kasımda İstanbul'da öldü. Samsun'da 1918 yılında doğmuştu. Hukuk Fakültesi'ni bitirmiş, İstanbul Emniyet Müdürlüğü örgütünde görev almış, Trafik Müdürlüğünde bulunmuştu. 1961'de CHP'den İstanbul milletvekili seçilmiş, CHP Genel Sekreterliği, İçişleri Bakanlığı, Başbakan Yardımcılığı yapmıştı.

FATMA GEVHERİ OSMANOĞLU: Padişah Abdülaziz'in torunu ve besteciydi. 10 Aralıkta İstanbul'da öldü. 1904 yılında doğmuştu. Osmanlı hanedanından Şehzade Seyfettin'in kızıydı. Türk müziği ile uzun yıllar ilgilenmiş, yirmiden fazla beste yapmıştı. Bu arada dedesi Padişah Abdülaziz'in bir şiirini de bestelemişti. Bir "Saz semaisi" vardı.

SEMİH SEZERLİ: Sinema sanatçılarındandı. 14 Aralıkta Tekirdağ'da öldü. 1930 yılında Zonguldak'ta doğmuştu. Sanat yaşamına "Üç Arkadaş" filmiyle başlamış, daha sonra "Alageyik", "Aşkın Göz Yaşları", "Mahalle Arkadaşları", "Avare Mustafa" ve "İstanbul Kaldırımları" filmlerinde oynamıştı. Daha sonra prodüksiyon amiri ve dekoratör olarak çalışmıştı.

Prof. MUSTAFA PARLAR: Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nin kuruluşuna büyük emeği geçmişti. 19 Aralıkta görevli olarak bulunduğu Amerika'da öldü. Rize'nin Çamlıhemşin bucağında 1925'de doğmuş. Amerika'daki İllinois Üniversitesi Teknoloji Bölümü'nü bitirmiş, Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde öğretim üyesi olmuştu. Evli, dört çocuk babasıydı.

AHMET BERMAN: Tanınmış milli futbolcularımızdandı. İstanbul'da, 25 Aralık günü öldü. 1932 yılında İstanbul'da doğmuştu. Futbola 1950 yılında Karagümrük'te başlamış, 1955'de Beşiktaş'a geçmişti. "Büyük Ahmet" adı ile tanınmıştı. 1969'da 60 bin liraya Galatasaray'a transfer olmuştu. Bir süre de Vefa'da oynamıştı. Takım kaptanlığı yapmış, 30 kere milli formayı giymişti. Son yıllarda Ali Sami Yen Stadı Müdür yardımcılığı yapıyordu.

Semih Sezerli

1980'de DIŞ DÜNYA'DA KAYIPLAR

ANASTASİO SOMOZA: Bir darbe sonucu başkanlıktan ayrılan Nikaragua Başkanı Anastasio Somoza Dobayle 17 Eylül 1980'de Uruguay'da suikast sonucu öldü.

KATHERİNE ANNE PORTER: Amerikalı kadın romancı Katherine Anne Porter 18 Eylül 1980'de 92 yaşında öldü.

SIR OSWALD MOSLEY: İngiltere'de 1930'ların Faşist Birliği Başkanı Sir Oswald Mosley 4 Eylül'de 84 yaşında öldü. 1943'e kadar tehlikeli olduğu gerekçesi ile İngiltere'de gözaltında tutulan Mosley, İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden beri Fransa'da yaşıyordu.

LEWİS MİLESTONE: Rejisör Lewis Milestone, 24 Eylül 1980'de 84 yaşında öldü. Sessiz film çağında rejisörlüğe başlayan Milestone'un 1930'da çevirdiği Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok, önce sessizken sonra sesli oldu, ve Milestone bu filmi için Oscar ödülü kazandı.

ANDRE KOSTELANETZ: 1980'de senfonik müziği popüler hale getiren orkestra şefi Andre Kostelanetz 78 yaşında öldü. Kastalanetz "Konser salonlarına halkın dolmasını sağlamak en büyük amacım" demişti ve bu amacına da ulaşmıştı.

RIZA PEHLEVİ: İran Şahı Rıza Pehlevi vatanından kaçtıktan 19 ay sonra Temmuz 1980'de sığındığı Mısır'da Kahire'de hastanede öldü.

GEORGE W.WATT: 16 Temmuz 1945'te Alamogordo'da dünyanın ilk nükleer patlaması için gerekli plutonyumu saf hale getiren hidrojen bombasını geliştiren bilim adamları ekibinde önemli görev yapan kimya uzmanı George W. Watt 69 yaşında öldü.

PETER SELLERS: 1959'dan beri dünyanın belli başlı komedi sanatçılarından olan İngiliz Peter Sellers 1980 Temmuz'unda 54 yaşında öldü. Üçüncü büyük kalp krizine dayanamayan Sellers'in çoğu Türkiye'de gösterilen 50'den fazla filmi vardır, ama onu büyük şöhrete ulaştıran "Pembe Panter" film dizisinde yarattığı Müfettiş Clouseau tipidir.

VLADİMİR VYSOTSKİ: Ünlü Sovyet aktör ve ozanı Vladimir Vysotski 24 Temmuz 1980'de 46 yaşında Moskova'da kalp krizinden öldü. Fransız sinema yıldızı Marina Vlady ile evli olan Vysotsti Sovyet sistemini eleştiren şarkıları yüzünden takibata uğramıştı ve pek çok şarkısı el altından satılıyordu.

ALFRED HİTCHCOCK: Korku filmleri ustası Alfred Hitchcock, 25 yıldan beri Amerikan vatandaşı olduğu halde, kendisine anavatanı İngiltere'de Kraliçe II. Elizabeth tarafından şövalyelik payesi verildi. 1980'in başında şövalye olan 80 yaşındaki Hitchcock 29 Nisan'da öldü. Nişanı aldığı zaman bu şerefin kendisine verilmesinde neden geç kalındığı sorulduğunda Hitchcock "Unutkanlık" cevabını verdi.

JOSİP BROZ TİTO: Yugoslavya Başkanı Josip Broz Tito 4 Mayıs 1980'de 87 yaşında öldü.

GEORGE PAL: Bilim-kurgu filmlerinin öncüsü prodüktör George Pal, 5 Mayıs 1980'de 72 yaşında Amerika'da öldü. Macar asıllı Pal, filmleri ile 8 defa Akademi ödülünü almıştı.

JEAN PİAGET: Çocuk psikolojisi öncülerinden İsviçreli Jean Piaget 84 yaşında öldü. Piaget modern eğitim sisteminin temellerini oluşturan fikirleri ile modern çağa büyük yenilikler getirmişti. 1920-1930'ların en ünlü eğitimcilerindendi. Sonra unutulan Piaget'in fikirleri 1950'lerde tekrar önem kazandı.

GREGORY BATESON: İngiliz asıllı ilim adamı Gregory Bateson 4 Haziran'da 76 yaşında öldü. Antropoloji ve psikiyatri dallarında önemli eserler veren Bateson, ebeveynin yanlış tutumunun çocuğu akıl hastası yapabileceği teorisini de ortaya atmıştı.

HENRY MİLLER: Amerikalı ünlü yazar Herny Miller, 7 Haziran 1980'de 88 yaşında öldü. Ünlü Amerikalı roman yazarının kitapları çok açık saçık sayılırdı.

MARİAN SYPCHALSKİ: İki yıl Polonya'nın komünist hükümetlerinde devlet başkanlığı yapan Marian Sypchalkski, 8 Haziran 1980'de 75 yaşında öldü. 1968'de başkan olan Spychalski, 1970'de Kuzey Polonya'daki ayaklanmalardan sonra komünist parti lideri Gomulka ile beraber azledildi.

CUJETKO POPOVİÇ: 1914'te Saray-Bosna'dan Avusturya Arşidükü Fransız Ferdinand ve eşini öldüren Yugoslav genç Bosna teşkilatının hayattaki son üyesi Cujetko Popoviç 9 Haziran 1980'de 84 yaşında öldü. Popoviç 14 yıl hapse mahkum olmuş Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar hapiste kalmıştı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Saray-Bosna müzesinde danışmanlık yapmıştı.

SERESTE KAMMA: Botsvana Cumhurbaşkanı Sereste Kamma 13 Haziran 1980'de 59 yaşında kanserden öldü. Büyük Britanya'dan 1966 yılında bağımsızlığını alan Botsvana'nın ilk cumhurbaşkanı olan Kamma, Bamangvato kabilesindendi ve bir beyaz kadınla evlendiğinden İngilizler tarafından, 6 yıl sürgüne gönderilmişti. 1956'da ülkesine dönen Kamma, ilk genel seçimde başkan olmuştu.

JEAN PAUL SARTRE: Ünlü Fransız varoluşçu, filozof, yazar, sol görüşlü politik fikir adamı Jean Paul Sartre 15 Haziran'da Paris'te öldü. 20. yüzyıl gençliğinin düşünceleri üzerinde büyük etkisi olan Sartre, 74 yaşındaydı. 1964'de Nobel Edebiyat Ödülünü reddeden Sartre, "Bir yazar kendisinin kurumlaştırılmasını önlemeli" demişti. Varoluşçuluk felsefesini savunan roman ve piyesleri pek çok dile çevrilen Sartre 1974'de sol gözünü

kaybetti, sağ gözü çocukluğundan beri görmüyordu. Artık yazı yazamayan filozof "Varolma sebebimi kaybettim artık" dedi.

ANNUNZIO MONTOVANİ: İtalyan asıllı ünlü orkestra şefi Annunzio Montovani 29 Mart'ta öldü. Yaylı sazlar orkestrasıyla hafif müzik türünü tanıtan ve sevdiren Montovani'nin plakları yüz milyondan fazla satıldı. 74 yaşında ölen Montovani, 1960'larda "Halkın yüzde 25'i klasik müzik, yüzde 25'i Beatles sever, ben aradaki yüzde 50'yi memnun etmeye çalışıyorum" demişti.

TON DUK TANG: Vietnam Başkanı Ton Duk Tang, 30 Mart 1980'de 91 yaşında öldü. 1969'dan beri başkanlık yapıyordu.

JESSE OWENS: 1936 Berlin Olimpiyatları'nda 4 altın madalya alan Amerikalı zenci atlet Jesse Owens, 31 Mart 1980'de öldü. Berlin Olimpiyatlarındaki başarısı ile Hitler'i kızdıran Owens yıllarca sporun örnek atletividi.

MUHAMMED YAHYA HAN: 1969-1971 yılları arasında Pakistan'ın askeri lideri olan Ağa Muhammed Yahya Han 8 Ağustos 1980'de 63 yaşında öldü.

BERT KAEMPFERT: Başta Hong Konglu Kontes filmindeki "Strangers In The Night" şarkısı ve başka pek çok sevilen şarkının bestecisi Batı Alman Bert Kaempfert, 22 Haziran 1980'de 56 yaşında öldü.

SANJAY GANDHİ: Hindistan Başbakanı İndira Gandhi'nin 33 yaşındaki oğlu Sanjay Gandhi 23 Haziran'da uçağı ile gösteri yaparken yere çakılıp öldü. Cenazesinde 100.000'den fazla kişi vardı. Onaltı yıl önce ölen Nehru'nun cenaze töreninden bu yana Hindistan'da yapılan en muhteşem cenaze töreni ile yakılan Sanjay annesinin en yakın danışmanı idi. Sanjay'ın amacı "Öküz arabası ile jet uçağı arasındaki açığı kapatmak" ülkesini modernleştirmekti.

V.V. GİRİ: Eski Hindistan Devlet Başkanı V.V. Giri 24 Haziran 1980'de 85 yaşında öldü.

CLYFFORD STİLL: 20. yüzyılın en tanınmış Amerikalı ressamlarından Clyfford Still. 25 Haziran 1980'de 75 yaşında öldü.

JOSE ITURBİ: İspanyol asıllı ünlü piyanist Jose Iturbi, 28 Haziran'da Los Angeles'da öldü. 84 yaşında ölen Iturbi, 1940'larda Hollywodd'da müzikal filmlerde çaldığı klasik parçalarla klasik müziği halka sevdirmişti.

STEVE MC QUEEN: Sinemanın son yıllarda en sevilen en beğenilen aktörlerinden Steve Mc Queen, kanserden kurtulamayarak 7 Kasım 1980'de Meksika'da öldü. Mc Queen, 50 yaşındaydı.

GEORGE RAFT: 1930'ların en tanınmış aktörlerinden George Raft, 24 Kasım 1980'de 85 yaşında öldü. Raft Hollywood'da yarattığı gangster tipiyle ün yapmıştı. Hayatında 10 milyon dolar kazanmış, harcamıştı. Bu konuda şöyle demişti: "Paramın bir kısmını kumarda, bir kısmını at yarışlarında, bir kısmı kadınlara gitti. Gerisini ise aptalca harcadım."

MAE WEST: 1930'ların "Vamp" kadın tipini yaratan İkinci Dünya Savaşı sırasında Amerika Birleşik Devletleri'nin bahriyesinde can yeleklerine ismi verilen Mae West, 1980 Kasım'ında 88 yaşında öldü. Mae West ölünceye kadar süsleniyor. Hâlâ cazibeli olabileceğini iddia ediyordu. Mae West zencilere özgü bir dans olan "Shimmy"yi de tanıttı. Son filmini 77 yaşında çevirmişti. Mae West'in ölümü ile sinema dünyasında bir devir kapandı.

JOE DASSİN: Amerikan asıllı Fransız şarkıcı Joe Dassin 41 yaşında öldü. Film yönetmeni Jules Dassin'in oğlu olan Joe Dassin kendi besteleyip söylediği şarkılarla ün yapmıştı.

JOHN LENNON: 8 Aralık 1980'de New York'ta Mark David Chapman tarafından öldürüldü. Öldüğünde 40 yaşında idi. Ünlü "Beatles" grubunun beyni olarak bilinen Lennon 1966'da grup dağıldıktan sonra Japon artist Yoko Ono ile 1968'de evlendi. Sean adlı bir çocukları oldu.

ANDREY AMALRİK: Sovyet yönetimini eleştirdiği için üç kere mahkum edilen ve Sibirya'da yaşayan daha sonra Batı'ya sığınan Rus yazarı Andrey Amalrik, 41 yaşında Madrid'de bir otomobil kazasında öldü.

RİCHARD RODGERS: Oklahoma, Güne Pasifik, Kral ve Ben, Neşeli Günler gibi müzikallerin bestecisi Richard Rodgers, 77 yaşında 30 Aralık 1980'de öldü.

DÜNYAMIZ İÇİN GENEL BİLGİLER

Güneş sisteminin elemanları arasında büyüklük bakımından 5. sırada bulunan gezegen. Güneşten uzaklığı ortalama 149.637.000 km. olan dünyamızın ortalama yüzey sıcaklığı 14°C'dir. Dünyanın üç türlü hareketi vardır; 1) Batıdan doğuya doğru 23 saat 56 dakika 4.09 saniyede kendi ekseni etrafındaki turunu tamamlaması ki, bu gece-gündüz olayını ortaya çıkarır. 2) 957.355.000 km.'lik yolu 365.26 günde güneş etrafında tamamlar. Dünyanın ekseni yörünge düzlemine dikey doğrultuyla yaklaşık 23,5°'lik bir açı yapmaktadır ki bu eğiklik ve güneş etrafındaki tur mevsimler dediğimiz olayı doğurur. Bu dönüş sırasında dünyanın hızı yaklaşık saatte 107 km.'dir. 3) Güneş sistemiyle birlikte, Samanyolu'ndaki hareketi. Galaksimiz, Samanyolu ekseni etrafında 200 milyon yılda bir dönüş yapar. Bu harekete bağlı olarak dünyamız da güneş sistemiyle birlikte galaksinin merkezi etrafında saatte yaklaşık 7000 km.'lik bir hızla döner. Dünyamızın tek uydusu ay'dır. Dünyanın biçimi tam yuvarlak olmayıp kutuplarda hafifçe basıktır. Bu nedenle kutupsal çapı ekvatoral çapından daha kısadır. Dünyanın en şişkin bölümü ekvator çizgisinin çok az güneyindedir. Dünyanın çevresini saran atmosfer 1600 km. kalınlığındadır. Atmosferin %78'i nitrojen, %21'i oksijen, %1'i ise öteki gazlardan oluşmaktadır. Yer küresinin %70'i su. %30'u da karalardır. Kıtalar ve denizlerin (suların) altındaki karalar dünyanın kabuğunu oluşturur. Bu kabuğun kalınlığı 8 km-32 km. arasında değişmektedir.

Yerçekimi kuvveti yeryüzünde değişik bölgelerde küçük farklılıklar gösterir. Merkeze daha yakın bölümlerde daha çok ekvatorda daha azdır. Ayla yerin çekim kuvvetleri günde iki kez denizlerde gel-git'e neden olur. Çekim kuvvetleri kabuğu da etkilemekle birlikte bu etki ihmal edilebilecek kadar azdır. Dünyanın bir de manyetik alanı vardır. Yerküre çekirdeği ve yer kabuğunun değişmesi sonucu manyetik alanda da değişiklikler olur. Çok yavaş olmakla beraber bu değişme süreklidir. Manyetik kutupların bulunduğu noktalar bir eğri üzerinde hareket ederler. Kuzey manyetik kutbu, kuzey kutbundan 1600 km. uzakta Kanada'da, güney manyetik kutbu ise, güney kutbundan 2574 km. uzakta Antarktika'da bulunmaktadır. Dünyanın yaklaşık olarak 4,5 milyar yaşında olduğu sanılmaktadır.

Bilginler, tüm güneş sisteminde olduğu gibi dünyamızın oluşumunda da kesin bir yargıya varamamışlardır. Başlangıçta gaz bulutuyla sarılmış bir kaya yığını olduğu sanılmaktadır. Tahminlere göre içteki radyoaktif maddeler ve yükselen basınç, iç kısımların erimesine yol açmış ağır maddeler (demir) çöküp, hafif maddeler (silikat, oksijen) yükselmiş, yerin kabuğu oluşmuştur. İçteki ısı, daha bazı maddeleri yüzeye çıkarmış, bunların bazılarından su, bazılarından atmosfer oluşmuştur.

●●●

Yerkabuğunun bileşimi (% olarak)

Oksijen	47.34
Silisyum	27.74
Alüminyum	7.85
Demir	4.50
Kalsiyum	3.47
Sodyum	2.46
Potasyum	2.46
Magnezyum	2.24
Titan	0.46
Hidrojen	0.22
Karbon	0.19
Fosfor	0.12
Kükürt	0.12
Baryum	0.08
Manganez	0.08
Klor	0.06

DÜNYANIN ÖNEMLİ DENİZLERİ

	Yüzölçümü (km2)	Derinliği (m)
Büyük Okyanus	165.244.590	10.797
Atlas Okyanusu	106.200.000	9.225
Hint Okyanusu	73.442.000	7.000
Kuzey Buz Denizi	13.986.000	5.444
Akdeniz	2.965.550	4.635
Bering Denizi	2.268.840	4.093
Karaib Denizi	1.942.500	7.243
Okhotsk Denizi	1.528.100	3.376
Doğu Çin Denizi	1.248.380	3.202
Hudson Körfezi	1.239.250	457
Japon Denizi	1.000.000	4.038
Kuzey Denizi	574.980	200
Kızıldeniz	437.710	2.212
Karadeniz	427.350	2.190
Baltık Denizi	422.170	459

DÜNYADAKİ KIYILARIN UZUNLUĞU

Kuzey Amerika	60.000 km
Güney Amerika	26.000 km
Avrupa	38.000 km
Asya	62.000 km
Afrika	30.5000 km
Avustralya	19.700 km

TÜRKİYE KIYILARIMIZIN UZUNLUĞU (km)

Karadeniz kıyıları	1.625
Marmara ve Boğazlar	1.189
Ege Denizi kıyıları	2.805
Akdeniz kıyıları	1.542
Adalar	1.049
TOPLAM (Tüm kıyılar)	8.210

DÜNYANIN EN BÜYÜK GEMİ KANALLARI

Adı	Bulunduğu yer	Uzunluğu (Km.)	Derinliği (m)
Baltık	SSCB - Beyaz Deniz	226	
Süveyş	Kızıldeniz	162	10
Albert	Belçika	130	5
Moskova	SSCB-Volga	128	6
Kiel	Federal Almanya	98	11
Göta	İsveç	85	15
Panama	Orta Amerika	81	12
Houston	ABD	80	11
Amsterdam	Hollanda-Ren	72	12
Beamont	ABD	64	9,5
Manchester	İngiltere	62	7,5
Chicago	ABD	48	6,5
Welland	Kanada	45	7
Juliana	Hollanda	34	4
Chesapeake	ABD	30	7.5

DÜNYANIN BELLİ BAŞLI ADALARI

Adı:	Bulunduğu Yer	Yüzölçümü (Km2)
Grönland	Kuzey Buz Denizi	2.175.760
Yeni Gine	Büyük Okyanus	893.689
Borneo	Büyük Okyanus	750.754
Madagaskar	Hint Okyanusu	624.433
Baffin	Kuzey Buz Denizi	476.067
Sumatra	Büyük Okyanus	425.143
Filipinler	Büyük Okyanus	299.404
Yeni Zelanda	Büyük Okyanus	269.189
İngiltere, İskoçya, Galler	Atlas Okyanusu	229.849
Honşu	Büyük Okyanus	226.433
Ellesmere	Kuzey Buz Denizi	212.688
Victoria	Kuzey Buz Denizi	212.198
Celebes	Büyük Okyanus	189.033
Cava	Büyük Okyanus	126.500
Küba	Atlas Okyanusu	110.999
Newfoundland	Atlas Okyanusu	110.681
Luzon	Büyük Okyanus	104.687
İzlanda	Atlas Okyanusu	102.846
Mindanao	Büyük Okyanus	94.630
Sakhalin	Büyük Okyanus	91.686
Novaya Zemya	Kuzey Buz Denizi	90.650
Irlanda	Atlas Okyanusu	83.035
Moluk adaları	Büyük Okyanus	78.135
Hokaido	Büyük Okyanus	76.664
Tasmanya	Büyük Okyanus	67.896
Timor	Büyük Okyanus	63.325
Seylan	Hint Okyanusu	65.609
Svalbard (Spitsbergen)	Kuzey Buz Denizi	62.921
Banks	Kuzey Buz Denizi	60.111
Devon	Kuzey Buz Denizi	54.029
Bismarck adaları	Büyük Okyanus	50.919
Melville	Kuzey Buz Denizi	42.395
Southampton	Kuzey Buz Denizi	40.663
Taiwan (Formoza)	Büyük Okyanus	35.962
Kyushu	Büyük Okyanus	35.664
Hainon	Büyük Okyanus	33.670
Prince of Wales	Atlas Okyanusu	33.229
Vancower	Büyük Okyanus	32.126
Sicilya	Akdeniz	25.708
Somerset	Kuzey Buz Denizi	24.268
Sardinya	Akdeniz	24.089
Yeni Kaledonya	Büyük Okyanus	18.650
Fiji adaları	Büyük Okyanus	18.262
New Hebrides	Atlas Okyanusu	14.763
Kuril adaları	Büyük Okyanus	14.763
Falkland adaları	Atlas Okyanusu	11.960
Jamaika	Atlas Okyanusu	11.424
Bahama adaları	Atlas Okyanusu	11.406
Hawai	Büyük Okyanus	10.414
Cape Breton	Atlas Okyanusu	10.282
Kıbrıs	Akdeniz	9.251
Porto Riko	Atlas Okyanusu	8.860
Korsika	Akdeniz	8.720
Girit	Akdeniz	8.370

TÜRKİYE'NİN ADALARI

KARADENİZ ADALARI:
Kefken adası
Kadırga adası
Eşek adası

MARMARA DENİZİ ADALARI:
Kız Kulesi
Kızıl adalar (Prens adaları, İstanbul adaları):
- Büyük ada (5,36 Km2)
- Heybeli ada (2,47 Km2)
- Burgaz adası (1,45 Km2)
- Kınalıada (1,32 Km2)
- Kaşık adası
- Tavşan adası
- Yassıada
- Sivriada

Pavli adası
İmralı adası (9,98 Km2)
Marmara Takım Adaları:
- Marmara adası (117,18 Km2)
- Paşalimanı adası (21,37 Km2)
- Avşa (Avşar) adası (20,62 Km2)
- Ekinci adası (2,47 Km2)
- Koyun adası (1,75 Km2)
- Hayırsız ada

Tavşan adası

EGE DENİZİ ADALARI:
İmroz adası (Gökçeada) (279,24 Km2)
Bozcaada (36,03 Km2)
Tavşan adaları:
Edremit Körfezi Adaları:
- Alibey adası (23,36 Km2)
- Balık adası
- Çıplak ada (2,31 Km2)
- Güneş adası
- Kamış adası
- Maden adası (2,99 Km2)
- Poyraz adası

Çandarlı Körfezi Adaları:
- İki Kardes adası
- İkizler adası
- Germen adası
- Kız Kulesi adası
- Piatini adası
- Tavşan adası

İzmir Körfezi Adaları:
- Büyük ada
- Çiçek adaları
- Hayırsız ada
- Hekim adası (2,31 Km2)
- İncir adası
- Oğlak adası
- Orak adası
- Uzun ada (25,38 Km2)

Çeşme Körfezi Adaları:
- Balta adası
- Fener adası
- Karabağ adası
- Ortak adası
- Üç adalar

Kuşadası Sahili ve Körfezindeki Adalar:
- Bahadır (Palamut) adası
- Doğanbey adası
- Eşek adası
- Sıçan adası
- Tava adası

Bodrum Sahilindeki Adalar:
- Çatal adalar
- Çelebi adası
- Küçük Kiremit adası
- Karga ada
- Kara ada
- Tüylüce ada

Kerme Körfezi Adaları:
- Kahya adası
- Kızılağaç adası
- Mersincik adası
- Orak adası
- Şehir adası
- Yedi adalar

Hisarönü Körfezi adaları:
- Kameriye adası (1,17 Km2)
- Karaincir adası
- Ayak ada
- Kızıl ada (1,72 Km2)
- Koca ada (1,67 Km2)

Marmaris Körfezi Adaları:
- Arap adası
- Kargı adası
- Peksimet adası
- Nar adası

AKDENİZ ADALARI:
Fethiye-Finike Adaları:
- Beş adalar
- Boğazcık adası
- Çatal adası
- Gemile adası
- Gürmenli adası
- Ufak ada

Antalya Körfezi Adaları:
- Ceneviz adası
- Üç adalar
- Sulu ada

Anamur-Silifke Adaları:
- Burun adası
- Kargıncık adası
- Sancak adası

(★) 1 Km2'den küçük olan adaların yüz-ölçümleri yazılmamıştır.

DÜNYANIN BELLİ BAŞLI AKARSULARI

Adı	Bulunduğu Yer	Uzunluğu (Km.)
Nil	Afrika	6.676
Amazon	G. Amerika	6.275
Mississippi	K. Amerika	5.969
Yangçe	Asya	5.471
Obirisk	"	5.149
Kongo	Afrika	4.666
Amur	Asya	4.351
Sarı Irmak	"	4.344
Lena		4.261
Mackenzie	K. Amerika	4.240
Mekong	Asya	4.183
Niger	Afrika	4.183
Parana	G. Amerika	3.942
Yenisey	Asya	3.804
Murray	Avustralya	3.717
Volga	Avrupa	3.685
Madeira	G. Amerika	3.218
Yukon	K. Amerika	3.118
St. Lawrence	"	3.057
Rio Grande	Orta Amerika	3.033
Sao Francisco	G. Amerika	2.896
Salween	Asya	2.816
Tuna	Avrupa	2.776
Euphrates	Asya	2.735
İndüs	"	2.735
Brahmaputra		2.703
Siriderya		2.703
Ganj		2.654
Orinoco	G. Amerika	2.574
Zambezi	Afrika	2.574
Ural	Avrupa	2.532
Paraguay	G. Amerika	2.414
Arkansas	K. Amerika	2.333
Kolorado	Orta Amerika	2.333
Dinyeper	Avrupa	2.281
Rio Negro	G. Amerika	2.252
Orange	Afrika	2.172
İravadi	Asya	2.132
Ohio	K. Amerika	2.101
Don	Avrupa	1.966
Columbia	K. Amerika	1.953
Saskatchewan	"	1.938
Tigris	Asya	1.850
Snake	K. Amerika	1.670
Red	"	1.638
Uruguay	G. Amerika	1.609
Magdalena	"	1.609
Platte	K. Amerika	1.593
Kanadıan		1.458
Tennessee		1.387
Dinyester	Avrupa	1.371
Fraser	K. Amerika	1.368
Colorado	"	1.352

TÜRKİYE'NİN BAŞLICA AKARSULARI

Adı:	Uzunluğu (Km)
Aksu	136
Aras	920/(X)441
Asi	380/(X)90
Bakırçay	120
Büyük Menderes	529
Ceyhan	509
Çoruh	376/(X)355
Dalaman çayı	186
Dicle	1900/(X)523
Ergene	280
Fırat	2780/(X)1263
Filyos	228
Gediz	350
Göksu	250
Harşit çayı	160
Karasu	460
Kızılırmak	1182
Kocaçay	125
Küçük Menderes	140
Manavgat çayı	80
Meriç	490/(X)221
Murat suyu	722
Porsuk çayı	326
Sakarya	824
Seyhan	560
Susurlu	321
Tarsus çayı	106
Yeşilırmak	468

(X) Yurdumuzdaki uzunlukları.

DÜNYANIN BAŞLICA GÖLLERİ VE İÇ DENİZLERİ

Adı:	Yüzölçümü (Km2)
Hazar denizi	424.242
Superior	82.700
Victoria	68.100
Aral denizi (gölü)	67.000
Huron	59.800
Michigan	58.300
Tanganika	31.900
Baykal	31.500
Büyük Ayı gölü	31.100
Niyassa	30.800
Çat	28.000
Büyük Esir gölü	27.800
Erie	25.800
Winnipeg	24.300
Ontario	18.800
Ladoga	18.400
Balkaş	17.300
Maracaibo	16.300
Onega	9.600
Rudolph	8.600
Nikaragua	8.400
Titicaca	8.300
Eyre	8.200

TÜRKİYE'NİN BAŞLICA GÖLLERİ

Adı:	Bulunduğu yer	Yüzölçümü (Km2)
Van gölü	Doğu Anadolu	3.738
Tuz gölü	İç Anadolu	1.642
Beyşehir gölü	Göller yöresi	1.650
Eğridir gölü	Göller yöresi	486
Akşehir gölü	İç Anadolu	332
İznik gölü	Marmara	303
Kuş (Manyas)	Marmara	162
Acıgöl	İçbatı Anadolu	154
Apolyont	Marmara	136
Eber gölü	İçbatı Anadolu	125
Çıldır gölü	Doğu Anadolu	118
Erçek gölü	Doğu Anadolu	92
Burdur gölü	Göller yöresi	87
Hazar gölü	Doğu Anadolu	85
Amik gölü	Akdeniz	61
Bafa gölü	Ege böl	58
Batı Akyatan	Akdeniz	54
Nazik gölü	Doğu Anadolu	47
Salda gölü	Göller yöresi	45
Söğüt gölü	Göller yöresi	44
Sapanca gölü	Marmara	40
Balık gölü	Doğu Anadolu	30
Kestel gölü	Göller yöresi	24

DÜNYANIN ÖNEMLİ DAĞLARI VE TEPELERİ

Everest- Nepal- Tibet	8.848 m.
Godwin Austen Ya Da K2, Hindistan	8.610 m.
Kanchenjunga, Nepal- Hindistan	8.585 m.
Nanga Parbat, Hindistan	8.113 m.
Annapurna, Nepal	8.078 m.
Nanda Devi, Hindistan	7.816 m.
Kamet Dağı, Hindistan	7.756 m.
Gurla Mandhata, Tibet	7.728 m.
Tirişmir, Pakistan	7.700 m.
Minya Konka, Çin	7.589 m.
Pobeda Tepesi, S.S.C.B.	7.438 m.
Aconcagua, Arjantin	6.959 m.
Cerro Mercedario, Arjantin	6.679 m.
Nuascaran, Peru	6.768 m.
Llullaillaco Volkanı, Şili	6.722 m.
Tupungato, Şili- Arjantin	6.549 m.
Sajama Volkanı, Bolivya	6.519 m.
Chimborazo, Ekvador	6.266 m.
Mc Kinley Dağı, A.B.D.	6.199 m.
Logan Dağı, Kanada	6.050 m.
Kilimanjaro, Tanzanya	5.963 m.
Cotopaxi, Ekvador	5.896 m.
El Misti, Peru	5.851 m.
Demavent Dağı, İran	5.740 m.
Elbrus, S.S.C.B.	5.633 m.
Kenya Dağı, Kenya	5.199 m.
Ağrı Dağı, Türkiye	5.164 m.
Ruwenzori, Afrika	5.119 m.
Mont Blanc, Fransa	4.810 m.
Kazbek, S.S.C.B.	4.742 m.
Monte Rosa, İtalya- İsviçre	4.630 m.
Markham, Antarktika	4.602 m.
Matterhorn, İsviçre	4.504 m.
Elbert Dağı, A.B.D.	4.398 m.
Mauna Kea, Hawwai	4.205 m.
Fuji, Japonya	3.776 m.
Cook Dağı, Yeni Zelanda	3.763 m.
Etna Volkanı, İtalya	3.273 m.
Mitchell, A.B.D.	2.037 m.

DÜNYANIN BAŞLICA ÇÖLLERİ

Adı	Bulunduğu yer	Yüzölçümü (Km2 yaklaşık)
Büyük Sahra	Kuzey Afrika	9.065.000
Avustralya Çölü	Avustralya	3.800.500
Gobi	Moğolistan	1.295.000
Colorado	ABD	321.800
Rubülhâli	Suudi Arabistan	518.000
Libya	Kuzey Afrika	1.259.000
Kalahari	Güneybatı Afrika	310.800
Tar	Pakistan-Hindistan	259.000
Taklamakan	Kıta Çini	259.000
Kızılkum	SSCB	259.000
Karakum	SSCB	297.850
Black Rock	ABD	259.000
Atakama	Şili	643.600

DÜNYANIN BAŞLICA YAPAY GÖLLERİ

Adı	Bulunduğu yer	Hacmi (m3 milyon)	Yapım tarihi
Owen Falls	Uganda	204.800	1954
Bratsk	SSCB	169.270	1964
Kariba	Zambia, Zimbabwe	160.368	1958
Akosombo	Gana	148.000	1965
Raul Leoni	Venezuella	136.000	yapımı sürüyor
Zeya	SSCB	68.400	1975
La Grande	Kanada	62.260	yapımı sürüyor
Atatürk	Türkiye	48.700	yapımı sürüyor
Hoover	ABD	36.703	1936
Sobradinho	Brezilya	34.200	yapımı sürüyor
Glen Canyon	ABD	33.305	1964
Keban	Türkiye	31.000	1974
Oahe	ABD	29.100	1963

TÜRKİYE'DEKİ ÖNEMLİ BARAJLAR

Adı	Akarsu	Yıllık üretim (GWH)	Yapım tarihi
Sarıyar	Sakarya	400	1956
Seyhan	Seyhan	284	1956
Kemer	Akçay	143	1958
Hirfanlı	Kızılırmak	400	1959
Demirköprü	Gediz	193	1960
Almus	Yeşilırmak	80	1966
Kesikköprü	Kızılırmak	250	1966
Gökçekaya	Sakarya	562	1972
Keban	Fırat	5800	1974
Ayvacık	Yeşilırmak		yapımı sürüyor
Aslantaş	Ceyhan		yapımı sürüyor
Oymapınar	Manavgat		yapımı sürüyor
Adıgüzel	Büyük Menderes		yapımı sürüyor
Karakaya	Fırat		yapımı sürüyor
Atatürk	Fırat		yapımı sürüyor

GWH: Megavatın (MW) 1000 katı

DÜNYANIN BAŞLICA ÇAĞLAYANLARI (★)

Adı	Bulunduğu yer ve ırmak	Yüksekliği (m)
Angel	Venezuella-Caroni Irmağı	1000
Tugela	Güney Afrika-Tugela Irmağı	914
Cuquenan	Venezuella-Cuquenan	610
Sutnerland	Yeni Zelanda-Arthur	580
Takkakaw	İng. Kolombiyası-Yoho	503
Vibbon	ABD-Yosemite	491
Yukarı Yosomite	ABD-Yosemite	436
Gavarnie	Fransa-Gave de Pau	422
Vettisfoss	Norveç-Mörkedola	366
Widows Tears	ABD-Mercet	357
Kalambo	Tanzanya-Zambia	219
Feather	ABD-Foll River	195
Nevada	ABD-Mercet	181
Victoria	Zambia, Zimbabwe-Zambezi	108

(★) Yükseklikleri dikkate alınarak düzenlenmiştir.

DÜNYANIN BELLİ BAŞLI TÜNELLERİ

Adı	Bulunduğu yer	Uzunluğu	Yapıldığı yıl
Seikan	Japonya	53.3	Yapılmakta
Simplon (1-11)	İsviçre-İtalya	19.8	1906 ve 1922
Kammon Straits	Japonya	18.7	Yapılmakta
Apenin	İtalya	18.5	1934
St. Gotthard	İsviçre Alpleri	14.9	1881
Lötschberg	İsviçre Alpleri	14.6	1911
Nakayama	Japonya	14.2	Yapılmakta
Mont Cenis	Fransız Alpleri	13.7	1871
Yeni Cascade	ABD	12.6	1929

YALNIZ TAŞITLARA AİT OLANLAR

Adı	Bulunduğu yer	Uzunluğu	Yapıldığı yıl
St. Gotthard	İsviçre	16.4	1980
Mt. Blanc	Fransa-İtalya	12.1	1965
Mt. Ena	Japonya	8.5	1976
Büyük St. Bernard	İsviçre-İtalya	5.5	1964
Mount Royal	Kanada	5.1	1918
Lincoln	ABD	4.0	1937
Quennsway	İngiltere	3.5	1934

GÜNEŞ SİSTEMİNİN ELEMANLARI

Gezegenler	Güneşe olan uzaklıkları (milyon km) En çok	En az	Güneş çevresindeki turlarını tamamlamaları (gün olarak)	Çapları (km olarak)
Güneş	.....	.....	.....	1.392.412.51
Merkür	69.837.036	46.015.791	87.87	4.841.481
Venüs	1.018.977.570	107.503.726	224.70	12.188.175
Dünya	152.147.040	147.136.614	365.26	12.754.543
Mars	249.292.024	206.717.884	686.98	6.785.153
Jüpiter	816.228.001	740.888.185	4.332.59	142.715.082
Satürn	1.507.048.933	1.347.786.895	10.759.20	120.771.540
Uranüs	3.007.108.370	2.736.498.705	30.685.93	49.682.702
Neptün	4.538.361.490	4.462.577.590	60.187.64	44.569.300
Plüton	7.377.265.000	4.429.577.000	90.470.23	5.792.400

EVRENİN EN PARLAK YILDIZLARI

Yıldızın adı	Bağlı bulunduğu takım yıldız	Parlaklık De.	Uzaklığı (ış.yılı)
Sirius	Canis Majör (Büyük köpek-güney yarıküre)	-1.6	8
Canopus	Karina (Karina-güney yarıküre)	-0.9	650
Alpa Centauri	Centaurus (Erboğa-güney yarıküre)	+0.1	4
Vega	Lyra (Çalgı-Şılyak-kuzey yarıküre)	0.1	23
Capella	Auriga (Arabacı-kuzey yarıküre)	0.2	42
Arcturus	Boötes (Çoban-kuzey yarıküre)	0.2	32
Rigel	Orion (Oryon-kuzey yarıküre)	0.3	545
Procyon	Canis Minör (Küçük köpek-kuzey yarıküre)	0.5	10
Achernar	Eridanus (Irmak-kuzey yarıküre)	0.6	70
Beta Cantari	Centaurus (Erboğa-güney yarıküre)	0.9	130
Altair	Aquila (Kartal-kuzey yarıküre)	0.9	18
Betelgeuse	Orion (Oryon-kuzey yarıküre)	0.9	300
Aldebaran	Taurus (Boğa-kuzey yarıküre)	1.1	54
Spica	Virgo (Başak-kuzey yarıküre)	1.2	190
Pollex	Gemini (İkizler-kuzey yarıküre)	1.2	31

DÜNYAMIZIN ÖLÇÜLERİ

Tüm yüzölçümü 510.100.500 km2
Karaların toplamı 148.950.900 km2
Kuzey Amerika..... 22.015.000 km2
Güney Amerika 17.648.260 km2
Avrupa..... 10.028.480 km2
Asya..... 44.004.100 km2
Afrika 29.784.260 km2
Avustralya 7.704.164.79 km2
Denizlerin toplamı 361.149.600 km2
Atlantik Okyanusu..... 82.439.700 km2
Pasifik Okyanusu 165.244.590 km2
Hint Okyanusu..... 73.442.040 km2
Arktik 14.089.600 km2

Ekvator çevresi uzunluğu 40.067.318 km2
Meridyen uzunluğu ..... 39.999.740 km
Ekvatoral çap 12.754.023 km
Kutupsal çap ..... 12.711.080 km
Ekvatoral yarıçap..... 6.377.014 km
Kutupsal yarıçap ..... 6.355.533 km
Dünyanın hacmi ..... 260.000.000.000 kübik mil
Ağırlığı .. 6.592.000.000.000.000.000.000 ton
Dünya ile Ay arasındaki ortalama uzaklık ..... 384.400 km
Dünyanın ekseni çevresinde dönme süresi ..... 23.56'4.09"

MISIR, ET, ŞEKER ÜRETİMİ

(Bin metrik ton olarak)

ÜLKE ADI	MISIR 1978	MISIR 77-76 ortalama	ET 1978	ET 77 - 76 ortalama	ŞEKER 1978	ŞEKER 71 - 71 ortalama
A.B.D.	179.886	142.642	17.605	16.936	5.523	5.409
ARJANTİN	9.700	8.158	3.540	2.683	1.666	1.364
AVUSTRALYA	130	156	2.843	2.268	3.452	2.810
AVUSTURYA	1.166	865	504	460	506	396
BATI ALMANYA	620	544	3.999	3.651	—	2.435
BELÇİKA	32	26	921	855	757	723
BREZİLYA	13.533	15.610	3.148	2.909	8.759	6.323
BULGARİSTAN	2.300	2.589	466	387	240	225
ÇEKOSLOVAKYA	628	619	1.214	1.053	924	752
ÇİN HALK CUM.	33.120	29.895	17.017	13.899	3.800	3.480
DANİMARKA	—	—	1.031	962	472	372
DOĞU ALMANYA	2	9	1.616	1.395	700	561
DOMİNİK	49	49	62	55	1.258	1.177
EL SALVADOR	540	959	48	41	364	216
ETYOPYA	1.079	1.006	343	337	137	131
FAS	390	371	135	159	260	246
FİLİPİNLER	3.333	2.361	535	484	2.624	2.338
FRANSA	9.473	8.408	3.507	3.382	3.908	2.859
GANA	350	385	29	32	25	8
GUATEMALA	760	717	93	77	487	299
GÜNEY AFRİKA CUM.	9.930	8.333	744	683	2.369	1.944
HİNDİSTAN	5.500	6.078	646	620	5.019	4.238
HOLLANDA	—	—	1.444	1.221	—	822

İNGİLTERE	—	—	2.005	2.186	978	930
INDONEZYA	2.750	2.839	328	301	1.100	907
İRAN	60	40	366	331	752	603
İRLANDA	—	—	556	469	—	176
İSPANYA	1.933	1.892	1.358	1.106	1.262	847
İSVİÇRE	108	114	417	374	85	71
İTALYA	6.040	5.016	2.075	1.812	—	1.196
KANADA	4.215	3.045	1.635	1.578	155	122
KENYA	2.350	2.436	181	161	185	149
KOLOMBİYA	862	794	547	518	853	849
KÜBA	95	91	208	200	6.953	5.675
MACARİSTAN	6.700	5.802	1.031	894	476	307
MEKSİKA	9.616	8.613	1.033	899	2.790	2.672
MISIR	3.197	2.624	292	273	657	549
NİJERYA	1.450	1.054	339	314	40	34
PAKİSTAN	800	749	570	424	764	506
PERU	550	635	186	190	900	918
POLONYA	400	61	2.601	2.261	1.810	1.774
PORTEKİZ	443	519	252	224	10	13
ROMANYA	10.179	8.888	1.108	978	590	577
RODEZYA	1.400	1.306	171	163	200	227
S.S.C.B.	9000	10.202	13.085	12.258	8.885	8.880
ŞİLİ	257	296	248	247	120	152
TAYLAND	3.030	2.341	363	365	2.	
TÜRKİYE	1.300	1.163	624	563	1.158	810
UGANDA	460	501	94	84	20	86
YUNANİSTAN	537	532	341	306	294	187

ENERJİ İSTATİSTİĞİ

ÜLKE ADI	ENERJİ TÜKETİMİ Kişi başına (kg olarak)		ELEKTRİK ÜRETİMİ (Mil. kwh olarak)		HAM PETROL ÜRETİMİ (Milimetrik ton olarak)		TAŞKÖMÜR ÜRETİMİ (Milimetrik ton olarak)	
	1976	1970	1977	1970	1977	1970	1977	1970
A.B.D.	11.554	11.077	2.211	1.640	402.5	475.3	603.8	550.4
AFGANİSTAN								
ANGOLA								
ARJANTİN	1.804	1.691	32.5	21.7	22.2	20.0	.5	6
ARNAVUTLUK								
AVUSTRALYA	6.657	5.375	82.5	53.9	21.0	8.5	71.0	45.2
AVUSTURYA	4.013	3.424	37.7	30.0	1.8	2.8	—	—
BAHREYN	14.998	4.720	.9	.2	2.9	3.8	—	—
BATI ALMANYA	5.922	5.239	335.3	242.6	5.4	7.5	91.3	116.3
BELÇİKA	6.049	5.923	47.1	30.5	—	—	7.1	11.4
BREZİLYA	731	478	99.9	45.5	7.8	8.0	3.9	2.4
BULGARİSTAN	4.710	3.937	29.7	19.5	1	.3	.3	.4
CEZAYİR	729	460	4.7	2.0	53.9	49.0	—	—
ÇEKOSLOVAKYA	7.397	6.510	66.5	45.2	1	.2	28.4	28.2
ÇİN HALK CUM.	706	515	—	—	100.0	23.9	490.0	360.0
DANİMARKA	5.320	5.838	22.4	20.0	.5	—	—	—
DOĞU ALMANYA	6.789	5.984	92.0	67.7	1	.1	.3	1.0
EKVADOR	455	293	2.1	.9	9.3	.2	—	—
FİLİPİNLER	329	292	15.8	8.7	—	—	.2—	
FİNLANDİYA	5.177	4.159	31.7	21.2	—	—	—	—
FRANSA	4.380	3.794	210.8	147.0	1.0	2.3	23.0	37.8
GÜNEY AFRİKA	2.985	2.618	80.2	50.8	—	—	85.6	54.6

HİNDİSTAN	218	179	99.1	61.2	10.2	6.8	100.1	73.7
HOLLANDA	6.224	5.066	58.3	40.9	1.4	1.9	—	4.3
IRAK	725	617	5.0	1.9	122.4	76.5	—	—
INDONEZYA	218	112	4.4	2.1	83.0	42.6	.2	.2
İNGİLTERE	5.268	5.377	283.3	249.0	37.5	1	122.2	147 1
İRAN	1 490	945	18.0	7.0	282.6	191.3	9	.5
İRLANDA	3.170	3.064	9.3	6.1	—	—	.1	.2
İSPANYA	2.399	1.485	93.8	56.5	.8	.2	12.1	10.8
İSRAİL	2.541	2.524	11.1	6.9	—	5.0	—	—
İSVEÇ	6.046	6.183	90.0	60.6	—	—	a	a
İSVİÇRE	3.340	3.475	45.9	33.2	—	—	—	—
İTALYA	3.284	2.689	166.5	117.4	1.1	1.4	—	.3
JAMAİKA	1.937	1.377	2.0	1.5	—	—	—	—
JAPONYA	3.679	3.215	532.6	359.5	.6	.8	18.2	39.7
KANADA	9.950	9.393	316.5	204.7	62.0	60.4	23.0	11.6
KOLOMBİYA	685	601	15.2	8.8	7 1	11.3	3.8	2.3
KÜVEYT	9.198	13.352	6.0	2.2	98.7	150.6	—	—
KÜBA	1.225	1.109	7 7	4.9	.2	.2	—	—
LİBYA	1.589	577	1.5	.4	99.5	159.8	—	—
MACARİSTAN	3.553	3.185	23.4	14.5	2.2	1.9	2 9	4.2
MALEZYA	578	468	6.7	3.3	8.8	.9	—	—
MİLLİYETÇİ ÇİN	1.904	1.055	30.5	10.4	.3	1	3.0	4.5
MEKSİKA	1.227	1.241	50.6	28.7	49.3	21 5	6.6	3.0
NİJERYA	94	45	3.5	1.6	103.0	54.2	6	1
NORVEÇ	5.263	4.822	72 5	57.6	13.6	—	.5	.5
PAKİSTAN	181	93	11 1	8.7	4	.5	1 1	1.3
PERU	642	633	8.6	5.5	4.5	3.6	—	.2
POLONYA	5.253	4.270	109.4	64.5	.4	.4	186.1	140.1
PORTEKİZ	1.050	702	13.3	7.5	—	—	2	.3
ROMANYA	4.036	2.883	59.9	35.1	14.7	13.4	7.4	6.43

SİNGAPUR	2.262	808	5.1	2.2	—	—	—	—
S.S.C.B.	5.259	4.345	1.150.1	740.9	545.8	353.0	499.8	432.7
SURİYE	744	457	2.0	9	10.1	4.2	—	—
SUUDİ ARAB	1.901	808	2.5	7	458.5	188.4	—	—
ŞİLİ	987	1.287	9.8	7.6	9	1.5	1.2	1.4
TAYLAND	308	256	11.7	4.5	—	—		—
TUNUS	456	257	1.7	.8	4.3	4.2	—	—
TÜRKİYE	743	480	20.6	8.6	2.7	3.5	4.4	4.6
URUGUAY	1.000	913	3.0	2.2	—	—	—	—
VENEZUELA	2.838	2.457	23.1	12.7	117.0	194.3	1	9
VİETNAM	124	302	1.3	1.2	—	—	6.0	3.0
YENİ ZELANDA	3.617	2.835	213	13.7	7	.1	2.1	2.2
YUNANİSTAN	2.250	1.274	19.0	9.8	—	—	—	—
YUGOSLAVYA	2.016	1.438	48.5	26.0	4.0	2.9	.5	.6
ZAİRE	62	81	4.1	3.2	1.1	—	1	1
ZAMBİA	548	494	8.7	9	—	—	7	.6

DÜNYADAKİ İLGİNÇ MAĞARALAR

- Aggtelek, Kuzey Macaristan'da aynı adlı kasabadır. 5 mil uzunluğunda geniş bir sarkıt mağarasıdır.
- Altamira, İspanya'da Santander yakınlarındadır. Duvarlarında ve tavanlarında eski taş devrine ait hayvan resimleri bulunmaktadır.
- Antiparos, Grecien takımadalarından aynı adlı adanın üzerindedir. 20 feet uzunluğundaki mağarada parlak renkli ve değişik şekillerde sarkıtlar bulunmaktadır.
- Blue Grotto, İtalya'da Kapri adası üzerindedir. Dalgaların hareketi ile oyulmuş bir mağaradır, bugün yarı yarıya su ile dolmuştur. Adı (mavi mağara) içindeki alışılmadık mavinin renginden kaynaklanmaktadır.
- Carlsbad, New Meksiko'nun güneydoğusundadır. En geniş yeraltı labirenti son zamanlarda ortaya çıkarılmıştır.
- Fingal's Cave, batı İskoçya'da bir ada üzerindedir. Mağarada 40 feet yüksekliğinde basaltik sütunlar bulunmaktadır.
- Ice Cave, Çekoslovakya'da Dobsina yakınlarındadır. İçindeki kristalize görünümü ile dikkate değer.
- Kent's Cavern, İngiltere'de Torquay yakınlarındadır. Mağaradan paleolitik insana ait bilgiler elde edilmiştir.
- Singing Cave, İzlanda'da bir lav mağarasıdır. Adı (şarkı söyleyen mağara) yankılanmaya elverişli yapısından kaynaklanır.
- Damlataş mağarası, Türkiye'de Alanya kentindedir. Mağarada kireçtaşından oluşan sarkıt ve dikitler bulunmaktadır. Mağaranın havası özellikle astım hastaları için doğal bir hastane gibidir.

Yıllığımızın baskıya girdiği 1981'in ilk günlerinde, Fransız mağaracıları Alp dağlarında, Sameous yakınlarındaki Jean-Bernard uçurumu adı verilen mağarada yerin altında 1430 m.'ye inerek, bu dalda bir dünya rekor kırdılar. Söz konusu rekor 30 mağaracı tarafından 40 saatlik bir iniş sonucunda gerçekleştirilmiştir.

IŞ GÜCÜ, İMALAT, ÇELİK, DEMİR FİLİZİ, ÇİMENTO, PAMUK, YÜN VE BALIK İSTATİSTİKLERİ 1977

ÜLKE ADI	Çalışan kişi sayısı (1000 olarak)	İmalat kesiminde çalışan kişi sayısı	ÇELİK: üretim (milli metrik ton olarak)	ÇELİK: Tüketim toplam (milli metrik ton olarak)	ÇELİK: Tüketim Kişi başına (Kg. olarak)	ÜRETİM: Demir Filizi (milli metrik ton olarak)	ÜRETİM: Pamuk	ÜRETİM: Yün (1000 metrik ton olarak)	ÜRETİM: Balık (1000 metrik ton olarak)
A.B.D.	82.897	—	113.7	133.9	618	35.0	72.6	1.145	3.102
ARJANTİN	9.011	—	2.7	3.6	140	3	6.0	95	393
AVUSTRALYA	5.330	1.175	7.5	5.1	365	60.2	5.0	20	128
AVUSTURYA	3.098	677	4.1	2.5	335	1.1	6.0	20	3
BELÇİKA	3.638	—	11.3	4.0	388	a	7.8	41	45
BREZİLYA	29.557	3.638	11.2	12.0	107	56.6	20.5	70	790
BULGARİSTAN	4.268	1.180	2.6	2.4	276	7	4.7	86	138
CEZAYİR	2.565	—	2	2.0	110	1.7	1.8	9	44
ÇEKOSLOVAKYA	6.996	2.489	15.1	10.5	700	6	9.8	126	18
ÇİN HALK CUM.	5.748	1.735	6	3.2	192	—	10.3	277	855
DANİMARKA	2.313	380	7	1.8	356		2.3	2	1.807
DOĞU ALMANYA	8.214	3.112	6.9	9.9	591	a	12.1	135	209
DOMİNİK	856	—	—	1	28	—	6		
EKVADOR	1.443	75		4	46	—	6	1	476
EL SALVADOR	1.315	51	—	1	21	—	3	6	8
FAS	3.981	—	a	8	44	2	2.6	14	261
FİLİPİNLER	11.355	532		1.4	31		4.1	31	1.511
FİNLANDİYA	129	498	2.2	1	326	8	1.7	18	117
FRANSA	20.439	5.760	22.1	19.5	368	11.1	29.0	238	760
GANA	3.332	61		1	11				393
GÜNEY AFRİKA	7.986	1.315	2	4.9	161	16.6	[illegible]	67	603
HİNDİSTAN	80.373	[illegible]	9.8	10.2			9.7	634	2.40

HOLLANDA	4 169	1 022	4 9	4 5	322	—	3 9	28	313
İNGİLTERE	22 754	7 472	20 4	19 5	349	9	15 5	126	1004
IRAK	—	134	—	*	60	—	2 5	1	26
İNDONEZYA	40 100	759	—	1 2	8	—	2 9	54	1 545
İRAN	7 584	396	—	4 7	137	*	6 0	65	2
İRLANDA	1 120	203	a	5	150	—	1 6	4	96
İSPANYA	11 865	2 279	10 9	9 1	249	4 2	28 0	66	1 455
İSRAİL	956	255	1	7	195	—	2 0	26	24
İSVEÇ	3 413	925	4 0	3 8	463	16 1	2 5	7	192
İSVİÇRE	3 005	675	7	2 3	356	—	3 6	45	4
İTALYA	18 750	3 624	23 3	20 8	368	2	38 2	217	427
JAPONYA	53 321	11 212	102 4	58 2	512	5	73 1	441	10 733
MALEZYA	3 430	261	—	6	50	2	1 8	18	619
MEKSİKA	12 910	—	5 5	6 5	100	3 6	13 3	158	670
NİJERYA	18 036	186	—	1 8	27	—	1 3	5	506
NORVEÇ	1 469	367	*	1 6	405	2 4	2 3	1	3 562
PAKİSTAN	39 591	—	—	7	9	—	3 1	283	249
PERU	3 872	258	4	6	37	4 0	2 0	—	530
POLONYA	16 944	4 284	17 3	18 7	5	2	21 3	219	665
PORTEKİZ	3 424	629	4	1 5	156	a	4 3	85	510
RODEZYA	110		3	5	74	3	5	—	2
ROMANYA	10 362	1 635	11 5	9 8	464	6	13 1	171	151
SRİ LANKA	3 459	—	—		2	—	4	5	139
S.S.C.B.	115 204	30 562	146 7	145 6	567	131 4	127 1	1 597	9 352
SURİYE	1 525	176	—	6	76	—	1 4	28	
SİLİ	2 607	236		6	60	4 9	1 1	23	1 285
TAYLAND	16 850	—	3	1 4	31	a	5 1	73	1 778
TUNUS	1 094	84	2	4	63		6	7	38
TÜRKİYE	15 529	738	1 5	4 7	112	1 4	13 4	167	155
URUGUAY	1 013	3			16		7	—	49
VENEZUELA	3 015	324	8	3 6	285	8 5	3 3	16	152
VİETNAM	712			3	*		*	10	1 014

TAKVİMİN TARİHİ

Takvimin gayesi belirli bir olayın tekrarına kadar ne kadar zaman geçeceğini hesaplamaktır. En eski takvimler ilkeldi ve toplumların yaşadıkları bölgelerdeki iklim ve çoğrafya şartlarına göre yapılırdı. Örneğin İskandinav ülkelerinde mevsimler özellikle baharın gelişi önemliydi ve takvim 30'ar günlük 10 aya bölünmüştü. Daha ılık ülkelerde ise mevsim farkları çok belirgin olmadığından zaman ayın durumu ile ölçülürdü. Çok eski bir kitapta **"Ay günleri sayabilmemiz için yaratılmıştır"** diye yazılıdır. Ilıman bölgelerdeki takvimler ayın gökteki görüntüsüne göre yapılmıştır. Asur'da aylar hilalin ilk görünüşü ile başlardı. Ay da gece göründüğünden Asur medeniyetinde günler akşam güneşin batmasıyla başlardı. Bu hesaba göre yıl 354 gün oluyordu ve üç yılda bir 33 gün fazla kalıyordu, üç yılda bir ay fazladan ekleniyordu. Museviler bu takvimi kullandılar ama İslam dünyasında bu fazla ay kaldırıldı, 354 günlük yıl kabul edildi. Neticede hicri takvimde her dini bayram bir yüzyılda her aya üç defa rastlar. Mısırlıların geleneksel takvimi 30'ar günlük 12 ay idi ve her yılın sonuna beş gün eklenirdi. Bu zaman içinde çalışmak ugursuzluk sayıldığından beş günlük bayram yapılırdı. Roma büyük devlet olunca zaten yapılması zor olan takvimi daha da karıştırdılar, çünkü çift sayıların ugursuzluğuna inanıyorlardı. Böylece her aya ya 29 günlük 7 ay ve bir tane 28 günlük ay, 355 gün oluyordu. Bu yüzden Romalılar Mercedonius adını koydukları 22 yahut 23 günlük bir ek ay uydurdular. Mercedonius iki yılda bir geliyordu. Bu ek aya rağmen Roma takvimi övlesine aksadı ki, Sezar Milad'dan önce 45 yılında astronomi uzmanı Sosigenes'e yeni takvim ismarladı. İmparatorun emri ile bir yıl 445 gün oldu, takvim ile mevsimler arasında denge kuruldu. Sonra güneş yılı 365 gün 6 saat olarak hesaplandı. Aylar 30 yahut 31 güne çevrildi. 6 saat fark da dört yılda bir 366 günlük yıl ile halledildi. Eskiden Martta ilkmnoktası ile başlayan yıl da Sezar'ın emri ile 1 Ocak'ta başladı. Bu takvim Jül Sezar'ın adından Julyen takvim diye bilindi. Günümüzde Doğu Ortodoks Kilisesinin hala kabul ettiği takvimdir. Lakin Sosigenes'in yaptığı takvimde yıl onbir buçuk dakika fazla uzundur. Ve birkaç yüzyıl içinde bu dakika birikimi oldukça fark yapmaktadır. 1545'te Papa Gregor XIII yeniden takvim reformuna başladı. Gregoryen takvimi diye bilinen ve bugün kullanılan takvimde aylar 30 yahut 31 güne bölünmüştür. Ancak Şubat 28 dört yılda bir de 29 gündür. Gregoryen takvim astronomi olaylarına hayli uygun olmakla beraber, yine de ufak hatalarla doludur. Gregoryen takvimi yapıldığından beri çeşitli takvim reformları denenmiş, başarı sağlanamamıştır. Gregoryen takvim ancak 1698 de Almanya ve Hollanda'da 1752'de İngiltere'de ve 1918 de Rusya'da kabul edildi. Türkiye'de ise Gregoryen takvim 26 Aralık 1925'te 698 sayılı takvimde Tarih Mebdeinin Tebdili Yasası ile kullanılmaya başlandı.

DÜNYA ÜLKELERİNİN BAĞIMSIZLIK GÜNLERİ

A.B.D. . 4 Temmuz
Afganistan . . . . . 19 Ağustos
Angola . 11 Kasım
Arjantin . . . . . 25 Mayıs
Arnavutluk . . . . . 29 Kasım
Avustralya . . . . . 26 Ocak
Avusturya . . . . . 26 Ekim
Bahamalar . . . . . 10 Temmuz
Bahreyn . . . . . 16 Aralık
Bangladeş . . . . . 26 Mart
Barbados . . . 30 Kasım
Batı Samoa . . . . . 1 Haziran
Belçika . . . . . 21 Temmuz
Benin H.C. . . . . 30 Kasım
Bhutan . . . . . 17 Aralık
Birleşik Arap Emirlikleri . 2. Aralık
Birmanya . . . . . 4 Ocak
Bolivya . . . . . 6 Ağustos
Botswana . . . . . 30 Eylül
Brezilya . . . . . 7 Eylül
Bulgaristan . . . . . 9 Eylül
Burundi . . . . . 1 Temmuz
Capeverde . . . . . 12 Eylül
Cezayir . . . 1 Kasım
Cibuti . . . . . 27 Haziran
Çekoslavakya . . . . . 9 Mayıs
Çin Halk C. . . . . 1 Kasım
Danimarka 16 Nisan
Doğu Almanya . . . . 7 Ekim
Dominik 27 Şubat
Ekvador . . . . . 10 Ağustos
Ekvator Ginesi . . . . . 5 Mart
El Salvador . . . . 15 Eylül
Etyopya . . . . . 12 Eylül
Fas . . . . . 3 Mart
Fiji . . . . . 10 Ekim
Fildişi Sahili . . . . . 7 Aralık
Filipinler . . . . . 12 Haziran
Finlandiya . . . . . 6 Aralık
Fransa. . 14 Temmuz
Gabon . . . . . 17 Ağustos
Gambiya . . . . . 18 Şubat
Gana . . . . . 6 Mart
Gine . . . . . 2 Ekim
Gine-Bisau . . . . . 12 Eylül
Grenada . . . . . 7 Şubat
Guatemala . . . . . 15 Eylül
Guyana . . . . . 23 Şubat
Güney Afrika . . 31 Mayıs
Haiti . . . . . 1 Ocak
Hindistan . . . . . 26 Ocak
Hollanda . . . . . 30 Nisan
Honduras . . . . . 15 Eylül
Irak . . . . 14 Temmuz
İndonezya 17 Ağustos
İran . . . . . 1 Nisan
İrlanda . . . . . 17 Mart
İspanya . . . . . 12 Ekim
İsrail . . . . . 7 Mayıs
İsveç . . . . . 30 Nisan
İsviçre . . . . . .
İtalya . . . 2 Temmuz
İzlanda 18 Temmuz
Jamaika . . . . . 3 Ağustos
Japonya . . . . . 29 Nisan
Kamboçya . . . . . 17 Nisan
Kamerun . . . . . 20 Mayıs
Kanada . . . . . 1 Temmuz
Katar. . . . 3 Eylül
Kenya 12 Aralık
Kıbrıs . . . . 1 Ekim
Kolombiya . . . . . 20 Temmuz
Kongo. . . . . 15 Ağustos
Kostarika . . . 15 Eylül
Kuveyt . . . . 25 Şubat
Küba. . . . . 1 Ocak
Laos . . . 2 Aralık
Lesotho. . . . . 4 Ekim
Liberya . . . . . 26 Temmuz
Libya . . . . . 1 Eylül
Lüksemburg . . . . . 23 Haziran
Madagaskar . . 26 Haziran
Malavi . . . . . 6 Temmuz
Maldivler . . . . . 26 Temmuz
Malezya . . . 31 Ağustos
Mali. . . . . 22 Eylül
Malta . . . . . 31 Mart
Mauritius 12 Mart
Meksika . . . 16 Eylül
Moğolistan . . . . . 11 Temmuz
Moritanya . . . . . 28 Kasım
Mozambik . . . . . 25 Haziran
Nepal . . . . . 28 Kasım
Nijer . . . . . 18 Aralık
Nijerya 1 Ekim
Nikaragua . . . . . 15 Eylül
Norveç . . . . . 17 Mayıs
Orta Afrika Cumhuriyeti 1 Aralık
Pakistan . . . 23 Mart
Panama . . . . . 3 Kasım
Papua Yeni Gine . . . . . 16 Eylül
Paraguay . . . . . 14 Mayıs
Peru . . . . 28 Temmuz
Polonya . . 22 Temmuz
Portekiz . . 10 Haziran
Romanya . . . 23 Ağustos
Rwanda . . . . . 1 Temmuz
Sao Tome ve Principe . 12 Temmuz
Senegal 4 Nisan

Seychelles	5 Haziran
Sierre Leonea	19 Nisan
Singapur	9 Ağustos
Somali	21 Ekim
Sri Lanka	4 Şubat
S.S.C.B.	7 Kasım
St. Lucia	13 Aralık
St. Vincent ve Grenadine	27 Ekim
Sudan	1 Ocak
Surinam	25 Kasım
Suriye	17 Nisan
Suudi Arabistan	23 Eylül
Swaziland	6 Eylül
Şili	18 Eylül
Tanzanya	26 Nisan
Tayland	5 Aral k
Togo	27 Nisan
Trinidad ve Tobago	31 Ağustos
Tunus	1 Haziran
TÜRKİYE	29 Ekim
Uganda	9 Ekim
Umman	18 Kasım
Uruguay	25 Ağustos
Venezuela	5 Temmuz
Vietnam	2 Eylül
Yemen Arap Cum	26 Eylül
Yemen Halk Cum	14 Ekim
Yeni Zelanda	6 Şubat
Yugoslavya	29 Kasım
Yukarı Volta	11 Aralık
Yunanistan	25 Mart
Zaire	30 Haziran
Zambia	24 Ekim
Zimbabwe	18 Nisan

1980 NÜFUS SAYIMI

İller	1975 yılı nüfusu	1980 yılı nüfusu
Adana	1.240.475	1.467.346
Adıyaman	346.892	368.780
Afyon	579.171	598.462
Ağrı	330.201	369.272
Amasya	322.806	337.955
Ankara	2.585.293	3.196.460
Antalya	669.357	753.596
Artvin	228.026	227.906
Aydın	609.869	651.526
Balıkesir	789.889	851.381
Bilecik	137.108	147.702
Bingöl	210.705	258.247
Bitlis	219.705	258.247
Bolu	428.704	473.168
Burdur	221.993	236.526
Bursa	961.005	1.161.553
Çanakkale	369.385	401.363
Çankırı	265.468	258.467
Çorum	547.580	570.518
Denizli	561.819	601.492
Diyarbakır	651.233	770.763
Edirne	340.732	361.888
Elazığ	417.924	428.687
Erzincan	283.683	298.186
Erzurum	746.666	802.288
Eskişehir	495.563	543.753
Gaziantep	716.447	807.093
Giresun	463.587	478.389
Gümüşhane	293.673	278.063
Hakkari	126.036	177.936
Hatay	744.113	863.645
Isparta	322.685	356.826
İçel	714.817	842.817
İstanbul	3.904.588	4.870.747
İzmir	1.673.966	1.968.614
Kars	707.398	701.196
Kastamonu	437.782	448.363
Kayseri	678.654	768.413
Kırklareli	268.399	281.412
Kırşehir	232.853	240.108
Kocaeli	477.736	591.848
Konya	1.422.461	1.560.968
Kütahya	469.721	498.660
Malatya	574.558	609.452
Manisa	872.375	940.408
K.Maraş	640.972	743.465
Mardin	519.687	568.039
Muğla	400.796	436.959
Muş	267.203	298.757
Nevşehir	249.308	254.849
Niğde	463.121	506.614
Ordu	664.290	717.977
Rize	336.278	359.199
Sakarya	495.195	551.116
Samsun	906.381	998.417
Siirt	380.103	445.486
Sinop	267.605	276.445
Sıvas	739.898	749.655
Tekirdağ	319.987	363.017
Tokat	599.166	623.300
Trabzon	719.008	725.942
Tunceli	164.591	157.236
Urfa	597.277	607.425
Uşak	230.381	245.778
Van	386.314	471.019
Yozgat	500.371	499.410
Zonguldak	846.617	972.856

HIRİSTİYANLAR
Katolik
Protestan
Ortodoks
Yahudiler
Müslümanlar
Uzakdoğu dinleri
Afrika dinleri
Yerli inanışlar
HİNDU
BUDİST
BUDİST
BUDİST
KONFÜÇYUS
TAOİST

DÜNYADAKİ BAŞLICA DİNLER VE İNANANLARIN SAYISI (1978)

ADI	SAYISI
Hıristiyan (Katolik, Ortodoks, Protestan)	.998.773.640
Müslüman	..587.335.400
Hindu..	..475.939.600
Budist. .	..254.840.550
Konfüçyanist.	.158.136.550
Şinto..	..57.155.200
Taoist.	.31.287.000
Musevi	.14.318.020
Zerdüşt	264.000
Toplam.	.2.578.049.960

BAŞLICA DİLLER VE İNSAN SAYISI (1979)

ADI	SAYISI (milyon)
Çince	690
İngilizce	380
Rusça	259
İspanyolca	238
Hintçe	230
Arapça	142
Portekizce	141
Almanca	120
Japonca	115
Fransızca	100
Türkçe	42

(*) resmi sayılar dikkate alınmıştır.

DÜNYANIN YEDİ HARİKASI

ARTEMİS TAPINAĞI, Efes'teki tapınak M.Ö. 6 44'de Giritli mimar Khersiphron ve oğlu Metagenes'in plânlarına göre yapılmıştır. İyon mimarisinin en güzel örneklerinden biri olan bu tapınak, 15 m. yüksekliğindeki 127 kolon üzerine kurulmuştu, bu kolonların 36'sı kabartmalarla bezenmişti. 190 m. boyunda, 55 m eninde olan yapı en parlak çağında Atina'daki Parthenon'dan dört kez daha büyüktü. MS 263'te Gotlar tarafından tahrip edilmiştir.

MAUSOLOS'UN MEZAR ANITI, M.Ö. 353'te Artemisia II'nin, eşi Karya kralı Mausolos ve kendisi için Halikarnas'ta yaptırdığı anıt-mezar. Mimarı Yunanlı Pythios'tur. İyon düzeninde kolonların süslediği tepesinde zafer arabası bulunuyordu. Yapının bütünü basamaklı bir piramit görünümündedir.

RODOS HEYKELİ, 32 m. yüksekliğinde Apollo'nun bronz heykelli. Mimar Khares'in eseri M.Ö. 224 yılında bir zelzele sonucu yıkılmıştır.

İSKENDERİYE FENERİ, Mısır'da İskenderiye limanı karşısındaki Pharos adasının üzerinde fener M.Ö. 247'de mimar Knidos'lu Sostratos tarafından yapıldı. 1500 yıllarında tamamen ortadan kalkan fener, özellikle aynası ile ünlü idi.

GİZE PİRAMİDİ, Eski Mısır'da hüküm süren 4. Sülale'den Firavun Keops tarafından yaptırılan ve Gize kentinde bulunan piramit,4. Sülale'nin mezarlığı olarak bilinen Gize Piramidi granit bloklardan yapılmıştır.

BABİL'İN ASMA BAHÇELERİ: Babil Kralı Nabukadnezar tarafından M.Ö. 6 44'de Babil'de yaptırılan asma bahçeler. Birbiri üzerinde yükselen ve kalın toprak katlarından oluşmuştu. Buradaki ağaçlar ve çok değişik türdeki çiçekler çeşmelerden akan sularla beslenirdi.

OLİMPİYA ZEUS HEYKELİ. Eskiçağ'ın usta heykelcisi Phidias'ın eseri olan Zeus Heykeli, altın ve fildişinden M.Ö. 470-462 yıllarında Olimpiya'daki Zeus Tapınağı için yapılmıştır

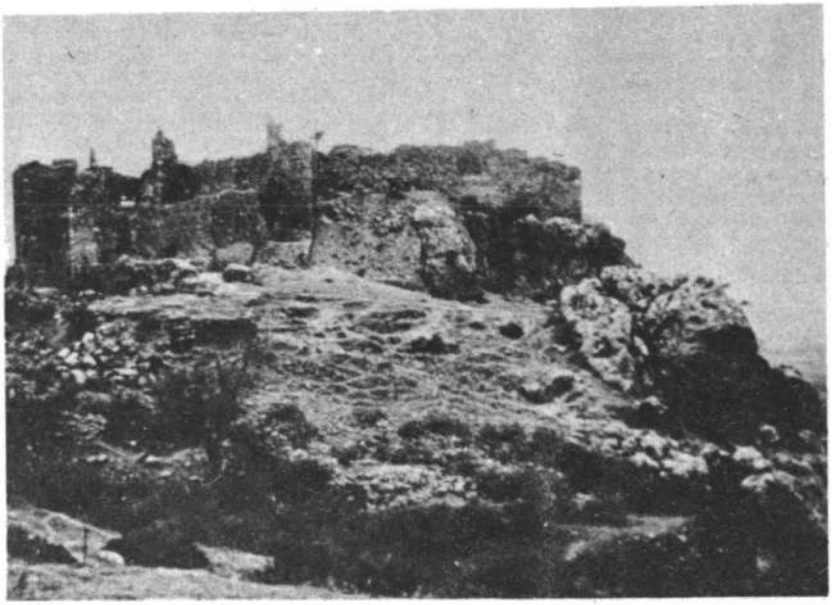

Kraliçe ARTEMİSİA tarafından kocası Mousollus'un hatırası için dikilen (M.Ö. 353) dünyanın yedi harikasından biri olan Mousollum'un taşları ile St. Jean şövalyeleri tarafından yapılmış St Peter Hisarı'nın görünüşü.

●●●

Vergi Usul Kanunu yeni kavramlar getiriyor

● Tahir PEREK
Maliye Bakanlığı eski hesap uzmanı
HÜR HOLDİNG Mal İşler Koordinatörü.

Vergi kanunlarının yanı sıra, Vergi Usul Kanunu'nda da önemli değişiklikler yapılmıştır. Vergi Usul Kanunu, eskiden olduğu gibi genel bütçeye giren vergi resim ve harçlar ile il özel idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim ve harçlar (Gümrük ve Tekel idareleri tarafından alınan vergi ve resimler hariç) hakkında uygulanmaya devam edilecektir.

Kanuna uygulama ile ilgili olarak şu hüküm ilave edilmiştir:

"Vergi kanunları lafzı ve ruhu ile hüküm ifade eder. Lafzın açık olmadığı hallerde vergi kanunlarının hükümleri, konuluşundaki maksat, hükümlerin kanunun yapısındaki yeri ve diğer maddelerle olan bağlantısı gözönünde tutularak uygulanır."

★ **İspat**

Yenu kanun **"ispat"** adı altında yeni hükümler getirmiştir. Bu hükümlere göre:

Vergilendirmede vergi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti yemin hariç her türlü delille ispatlanabilecektir. Ancak vergiyi doğuran olayla ilgisi tabii ve açık bulunmayan şahit ifadesi, ispatlama vasıtası olarak kullanılmayacaktır.

Öte yandan iktisadi, ticari ve teknik icaplara uymayan veya olayın özelliğine göre normal ve mutad olmayan bir durumun iddia olunması halinde ispat külfeti, bunu iddia eden tarafa ait olacaktır.

VERGİLENDİRME

★ **Kazanç ve vergiler ile ilgili levha asma**

Bundan böyle gelir vergisi mükellefleri (götürü usulde vergilendirilenler dahil) ile sermaye şirketleri, her yıl mayıs ayının son gününe kadar vergi tarhına esas olan kazanç tutarları ile bunlara isabet eden vergi miktarlarını gösteren birer **levhayı** merkezlerine, şubelerine, satış mağazalarına iş sahipleri ile mükellefler tarafından kolayca okunup görünecek şekilde asmak zorunda olacaklardır.

Bu levhayı asmayanlara **her tespitte** 5000 lira özel usulsüzlük cezası kesilecektir.

Ayrıca bu mecburiyete bir hesap dönemi içinde üç defa uymadıkları tespit edilenler **"Vergi kaçakçılığına teşebbüs"** etmiş sayılacaklar ve bunlar hakkında bir aydan bir yıla kadar hapis ve bu kadar müddet de ticaretten men cezası verilmesine ve bu durumun gazetelerde ilân edilmesine hükmolunabilecektir.

★ **Komisyonların yapısı:**

Bazı tespit, takdir ve değerlendirmeler yapmak üzere teşekkül ettirilen muhtelif komisyonların (Ortalama Kâr Hadleri Komisyonları, Zirai Kazançlar Komisyonları Takdır Komisyonları, peşin ödemede mükelleflerin hangi dereceye tabi olacağını tespit etmek üzere kurulacak özel komisyonlar gibi) yapıları değiştirmiş, bu komisyonlarda görev alacak özel teşebbüs temsilcilerinin sayıları ayarlanarak, devlet memuru üyelerinin ekseriyet sağlaması temin edilmiştir.

★ **Tebliğ**

Vergi ile ilgili **"tebliğ"** yapabilecek kişiler arasına dahaöncekilere ilave olarak (bunlar bulunmadığı takdirde), görünüşüne göre 18 yaşından aşağı olmamak ve bariz bir şekilde ehliyetsiz bulunmamak şartıyla, ikametgâh adresinde bulunanlardan veya işyerlerinde memur ya da müstahdemlerden herhangi birileri de dahil edilmiştir.

MÜKELLEFİN ÖDEVLERİ

★ **Tüccar sınıfları**

Tüccarlar, defter tutma bakımından iki sınıfa ayrılmaktadır. Birinci sınıf tüccarlar **"bilânço"** esasına göre, ikinci sınıf tüccarlar ise **"işletme hesabı"** esasına göre defter tutmaktadırlar. Yeni kanunda

sınıfları ayıran ölçüler büyük oranda artırılmıştır. Yeni uygulamaya göre aşağıdaki sınırları geçenler bundan böyle birinci sınıf tüccarlar sayılacaklar ve bilanço esasına göre defter tutacaklardır.

★ Satın aldıkları malları olduğu gibi ve işledikten sonra satan ve yıllık alımlarının tutarı 6.000.000 lirayı (eskiden 400. 000 TL idi) veya satışlarının tutarı 6.600. 000 lirayı (eskiden 440.000 TL idi) aşanlar.

★ Alım, işleme ve satım işleri dışındaki işlerle uğraşıp da bir yıl içinde elde ettikleri gayrisafi hasılatı 1.200.000 lirayı (eskiden 80.000 TL idi) aşanlar.

★ Yukarıdaki işlerin karışık olarak yapılması halinde yıllık satış tutarı ile diğer işlerden sağlanan gayrisafi hasılatın beş katının toplamı 6.000.000 lirayı (eskiden 400.000 TL idi) aşanlar.

Eskiden olduğu gibi, yine her türlü ticari şirketler ile kurumlar vergisine tabi tüzel kişiler mecburen bilânço esasına göre defter tutacaklardır. Ayrıca işletme defteri tutmaya hak kazananlar, dilerlerse bilânço esasına göre defter tutabileceklerdir.

Yukarıdaki sınırları 1980 yılı için aşmayanlar 1981 yılında işletme defteri tutmaya devam edeceklerdir. 1980 yılında eski sınırı aşıp da bilânço esasına göre defter taslağı yaptıranlar, bunları iptâl ettirerek, ocak ayının sonuna kadar yeni işletme defterlerini tasdik ettireceklerdir.

★ **Günlük kasa defteri**

Bilânço esasına göre defter tutacak olanlar şimdiye kadar tuttukları defterlere ilâve olarak bir de **"günlük kasa defteri"** tutacaklardır.

Günlük kasa defterine, işletmenin kasası ile ilgili muamemeleri **günü gününe** yazılacaktır.

Defterin bir tarafına, bir önceki günden devredilen kasa mevcudu, o gün içinde takip edilen paralar ve günlük peşin satış tutarları (perakende satışlarla, sair hasılat belgelerine dayanılarak topluca yazılabilecektir), diğer tarafına ise o gün içinde yapılan ödemeler müfredatlı olarak kaydedilecektir.

Günlük kasa defteri, diğer defterlerle birlikte notere tasdik ettirilecektir. Ancak 1981'de kulanılacak diğer defterlerini daha önce tasdik ettirmiş olanlar, bu yeni defteri ocak ayı sonuna kadar tasdik ettirmeyeceklerdir. Şimdiye kadar hiçbir defterini tasdik ettirmeyenler de bütün defterlerini Ocak (1981) ayı sonuna kadar tasdik ettirirlerse bu yıla mahsus olmak üzere herhangi bir cezaya muhatap olmayacaklardır.

Günlük kasa defterinin işyerinde bulundurulmaması veya bu deftere yazılması gereken işlemlerin günü gününe deftere kayıt edilmemesi veya incelemeye yetkili olanlara istenildiğinde ibraz edilmemesi halinde, her tespit için ayrı ayrı 2500'er lira özel usulsüzlük cezası kesilecektir.

★ **Günlük perakende satış ve hasılat defteri**

İkinci sınıf tüccarlar, işletme defterlerinin yanında, bundan böyle bir de **"günlük perakende satış ve hasılat defteri"** tutacaklardır.

Bu deftere günlük perakende satışlar ile hizmet karşılığı vesair surette alınan paralar günü gününe yazılacaktır. Öte yandan, perakende satışların günlük tutarı ile sair işletme hasılatı bu deftere, perakede satış fişleri, makineli kasaların kayıt ruloları, giriş ve yolcu taşıma biletleri ve diğer belgelere dayanılarak topluca yazılabilecektir.

Günlük perakende satış hasılat defteri, işletme defteri gibi noterce tasdik ettirilecektir. 1981 yılında kullanılacak defter ocak ayı sonuna kadar tasdik ettirilecektir.

Günlük perakende satış ve hasılat defterinin işyerinde bulundurulmaması, kayıtların günü gününe işlenmemesi ve yetkililere her istenişte ibraz edilmemesi halinde aynen günlük kasa defterinde olduğu gibi her tespit için 2500 lira özel usulsüzlük cezası kesilecektir.

★ **Kayıt zamanı**

Normal olarak defter kayıtları, daha önce olduğu gibi en geç on gün içinde işlenecektir. Ancak muhasebe fişi, prima-nota ve bordro gibi yetkili amirlerin imza ve parafını taşıyan mazbut vesikaları devamlı olarak kullananlar, bu vesikalara en geç 10 gün içinde kayıt yapacaklar ve bu vesikalardaki kayıtları ise en geç 45 gün içinde (eskiden 3 ay idi), defterlere işleyeceklerdir.

Öte yandan daha önce belirttiğimiz gibi yeni kanunla tutulması zorunlu hale gelen günlük kasa defteri ve günlük perakende satış hasılat defterlerine işlemler günü gününe kaydedilecektir.

★ **Faturalar**

Faturalar hakkında bazı değişiklikler getirilmiştir. Bunlardan dikkat çekici olanlar şöyledir:

★ Faturalara bundan böyle düzenleyenin bağlı olduğu vergi dairesi ve hesap numaraları yazılacaktır. Ayrıca varsa müşterilerinin de vergi dairesi ve hesap numarası yazılacaktır.

★ Fatura, malın teslim tarihinden itibaren en geç on gün içinde düzenlenecektir.

★ Satılan mallar, faturanın düzenlenmesinden önce teslim edilmişse, malın teslim tarihinin yanına irsaliye numarası da yazılacaktır. (Bu konu ile ilgili olmak üzere getirilen yeni bir hükümle, malın faturanın düzenlenmesinden önce teslim edildiği veya bir mükellefin birden çok işyerleri ile şubeleri arasında taşındığı veya satılmak üzere bir komisyoncuya veya diğer bir aracıya emtia gönderildiği hallerde teslim edilen malların satıcı tarafından bir sevk irsaliyesine bağlanması zorunlu olacak, irsaliyelerde malın nereye ve kime gönderildiği ayrıca belirtilecektir. Ayrıca satılan malın satıcı veya müşteri tarafından taşınması halinde faturanın veya sevk irsaliyesinin taşıtta bulundurulması zorunlu olacak, ancak faturanın bulunduğu hallerde ayrıca sevk irsaliyesi aranmayacaktır.)

Maliye Bakanlığı'nca yayınlanan 141 sayılı genel tebliğ hükmüne göre münhasıran müstehlike yapılan ve 10.000 lirayı geçmeyen satışlar için düzenlenecek faturalardan, sadece tarih ile satılan malın nevi, miktarı ve tutarının bulunması yeterli olacaktır.

Öte yandan tatura ve benzeri evrak vermeyen ve almayanlara uygulanmakta olan özel usulsüzlük cezası miktarları artırılmıştır. Yeni hükümlere göre:

★ Fatura, gider pusulası ve müstahsil makbuzu ile serbest meslek makbuzu vermeyen ve almayanlardan her birine, her fatura veya makbuz için 500 liradan (eskiden 20 T. idi) az olmamak üzere, bu vesikalarda yazılması gereken meblağın yüzde 3'ü (çiftçiler için yüzde 1'i) nisbetinde ceza kesilecektir.

Ancak bir takvim yılı içinde tespit olunan bu konudaki usulsüzlüklerin hepsi için kesilecek cezaların toplamı 50.000 lirayı aşamayacaktır.

★ Ayrıca yukarıda bahsettiğimiz taşıma irsaliyesi ve sevk irsaliyelerini kullanmayanlara veya bunları taşıtta bulundurmayanlara, kullanmadıkları veya bulundurmadıkları tespit edilmesi halinde, her bir belge için 5000 lira özel usulsüzlük cezası kesilecektir.

★ Diğer taraftan bir hesap döneminde ayrı tarihlerde en az iki defa yukarıdaki fatura, makbuz ve irsaliyeleri düzenlemedikleri tespit edilen mükellefler **"kaçakçılığa teşebbüs"** suçu işlemiş sayılacaklar ve bunlar hakkında bir aydan bir yıla kadar hapis ve bu kadar muddet de ticaretten men cezası verilmesine ve bu durumun gazetelerde ilân edilmesine hükmolunabilecektir.

Bu arada daha önceki açıklamalarımızda faturaların 1.3.1981 tarihinden itibaren değerli kağıtlar kapsamına alındığı, bunlar için bu tarihten sonra tanesine 2 lira (100 adeti için 200 lira) bedel ödeneceği, ancak uygulamanın nasıl yapılacağının, ilerde belli olacağı belirtilmişti. Bu defa Vergi Usul Kanunu'na eklenen bir geçici madde ile yeni düzenlemelere geçilinceye kadar, gerçek ve tüzel kişilerin ellerinde bulundurdukları faturaların kullanabilecekleri, ancak bu faturaların değerli kağıt bedellerinin makbuz mukabilinde tahsil suretiyle defterdarlıklarca tasdik edileceği ilân edilmiştir.

Bilahare uygulamada faturaların defterdarlıklarca tasdiki işleminden vazgeçilmiş, Maliye Bakanlığı damga pulu yerine özel "Bandrol"ler bastırarak tanesi 2 liradan vergi daireleri kanalıyla satışa çıkarmıştır. Mükellefler, bir dilekçe ile bağlı oldukları vergi dairelerine başvurarak ihtiyaçları kadar bandrolleri satın alacaklar ve bunları teker teker kullanacakları faturalara yapıştıracaklardır.

PERAKENDE SATIŞ VESİKALARI

Birinci ve ikinci sınıf tüccarlarla defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilerin fatura vermek mecburiyetinde olmadıkları satışlarını tevsik edebilecekleri kayıt ve vesikalar arasına **"giriş ve yolcu taşıma biletleri"** de eklenmiştir.

Ayrıca getirilen yeni bir hükümle bundan böyle perakende satış fişi ile giriş ve yolcu taşıma biletleri seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilecek, bu fiş ve biletler kopyalı veya dipkoçanlı iki nüsha olarak tanzim edilecek ve bir nüshası müşteriye verilecektir.

★ **Gider pusulası**

Birinci ve ikinci sınıf tüccarlarla defter

tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin götürü usulde vergilendirilen tüccar ve esnafa yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için, öteden beri gider pusulası tanzim etmekte idiler. Daha önce numarasız olarak düzenlenen bu pusulalar, bundan böyle seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilecektir.

Faturalarla ilgili ceza hükümleri aynen gider pusulaları için de söz konusu olacaktır.

★ **Serbest meslek makbuzları**

Serbest meslek erbabının yaptıkları mesleki işler için düzenleyecekleri makbuzlarda bundan böyle, kendi hesap numaraları bulunacak ve bu makbuzlar seri ve sıra numarası dahilinde teselsül etirilecektir.

Faturalar ile ilgili ceza hükümleri aynen serbest meslek makbuzları için de söz konusu olacaktır.

★ **Taşıma ve otel işletmelerine ait belgeler**

Daha önce sadece nakliyat irsaliyeleri ile ilgili olan 240. madde hükümleri değiştirilmiş ve kapsamı çok genişletilerek yolcu taşıması yapanlar ile otel işletenlere de bazı vesikalar düzenleme zorunluğu getirilmiştir.

★ Yük taşıması yapanların düzenleyecekleri nakliye irsaliyeleri (yeni adıyla taşıma irsaliyeleri) ile ilgili yenilik, bu irsaliyelerde bundan böyle aracın plâka numarası ile sürücünün ad ve soyadı da bulunacak ve bu irsaliyeler seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilecektir. Bu irsaliyelerin bir nüshası araçta bulundurulacaktır.

★ Yolcu listeleri: Şehirlerarasında yolcu taşıma işi yapanlar, bundan böyle yolcu taşıma bileti keseceklerdir. Ayrıca bu mükellefler, taşıtların her seferi için müteselsil seri ve sıra numaralı ve oturma yerlerini planlı şekilde gösteren iki nüsha yolcu listesi düzenleyecek ve bu listelerin bir nüshasını sefer sonuna kadar taşıtta ve diğer nüshasını işyerinde bulunduracaklardır. Yolcu taşıma biletlerinin komisyoncu veya acenteler tarafından kesilmesi halinde yolcu biletleri üç nüsha olarak düzenlenecek ve bir nüshası bu kimseler tarafından saklanacaktır. Bu listelerde düzenleyen işletmenin adresi, taşıtı işleten mükellefin adı, adresi ve dairesi ve hesap numarası, taşıtın plaka numarası, sefer tarihi, hareket saati, bilet numaraları işaretlenmek suretiyle yolcu sayısı ve toplam hasılat tutarı bulunacaktır. (Devlet Demiryolları bu hükümlere tabi olmayacaktır.)

★ Günlük müşteri listeleri: Otel, motel, pansiyon gibi konaklama yerleri, bundan böyle odalar, bölmeler ve yatak planlarına uygun olarak müteselsil seri ve sıra numaralı günlük müşteri listeleri düzenleyecekler ve işletmelerinde bulunduracaklardır. Bu listelerde mükellefin adı, adresi, oda numaraları yazılmak suretiyle müşterinin adı, soyadı ve oda ücretinin düzenleme tarihi bulunacaktır.

Yukarıdaki taşıma irsaliyeleri, yolcu listesi ve müşteri listelerini kullanmayanlara, veya bunları taşıtta bulundurmayanlara, kullanmadıkları veya bulundurmadıkları tespit edilmesi halinde her bir belge için 5000 lira usulsüzlük cezası kesilecektir.

Ayrıca taşıma irsaliyesi ve sevk irsaliyesi düzenlemeyenler hakkında **"kaçakçılığa teşebbüs"**ten takibata geçilebilecektir.

DEĞERLEME

★ **Vergi değeri**

Yeni kanunda vergi değerinin tarifi değişmiştir. Yeni hükümlere göre, vergi değeri bina ve arazinin rayiç bedelidir. Rayiç bedel ise bir iktisadi kıymetin **değerleme** gününde normal alım satım değeridir.

★ **Amortismanlar**

Amortisman hükümlerinde önemli bir değişiklik yoktur. Sadece evvelce 1000 lira kadar olup da doğrudan masraf yazılabilen, alet-edevat, mefruşat ve demirbaşlar ile peştemallardaki sınır 5000 liraya yükseltilmiştir. Ancak iktisadi ve teknik bakımdan bütünlük arzedenlerde bu had topluca dikkate alınacaktır.

★ **Şüpheli alacaklar**

Bir alacağın şüpheli hale gelmesi ve bunun için karşılık ayırabilmesi için gerekli şartlar daraltılmıştır. Yeni hükümlere göre sadece:

Dava ve icra safhasında bulunan alacaklar ile

Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklar, şüpheli alacak sayılacaktır.

CEZALAR

Vergi cezalarında çok önemli değişiklikler yapılmıştır. Mevcut ceza miktarları yükseltilmiş, **hileli vergi suçu kaldırılarak** bununla ilgili hükümlere ve diğer ceza cinsleri içinde yer verilmiş ve ayrıca vergi mevzuatımıza ilk defa olarak **"ağır kusur cezası"** kavramı getirilmiştir.

Aşağıda önce ceza cinslerine göre yapılan değişiklikler sonra da genel olarak ceza hükümlerinde yapılan değişiklikler hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır.

★ **Kaçakçılık ve cezası**

Tarifi: Kaçakçılık, mükellef veya sorumlu tarafından aşağıdaki hallerden birisi ile vergi ziyanına sebebiyet verilmesidir.

1) Vergi kanunlarına göre tutulması mecburi olan defterlere kaydı gereken hususları, vergi matrahının azaltılmasını tevlit edecek tarzda tamamen veya kısmen diğer defter veya kağıtlara kaydetmek.

2) Sahte ve muhteviyatı itibariyle yanıltıcı vesikalar tanzim etmek veya bunları bilerek kullanmak,

3) Vesikaları tahrif etmek, asıllarına uygun olmayan vesika ve suretler tanzim etmek veya tahrif edilmiş vesikalarla asıllarına uygun olmayarak tanzim edilmiş vesika ve suretleri bilerek kullanmak.

4) Kanunen tutulması mecburi defter kayıtlarını tahrif etmek veya bu defterlerde uydurma adlara hesap açmak veyahut her türlü hesap ve muhasebe hileleri yapmak,

5) Kanuni defterlerin sahifelerini yok ederek yerine başka yapraklar koymak veya hiç yaprak koymamak,

6) Kanuni defter veya vesikaları yok etmek veya gizlemek (inceleme yetkisi olanlara ibraz edilmemesi gizleme sayılmaktadır),

7) Beyan esasına dayanan mükellefiyetlerde beyanname verme süresi ve ek süre geçtiği halde, ticari, zirai veya mesleki kazanç sahiplerinin kazançları ile ilgili faaliyetlerinin vergi dairesinin bilgisi dışına bırakılması,

8) Beyan üzerine alınan vergilerle ilgili olup, yıllık olarak verilmesi gereken beyannamelerde (münferit ve öz beyannameler dahil) toplam 150.000 (eskiden 10. 000 TL idi), diğer beyannamelerde toplam 30.000 liradan (eskiden 2000 TL idi), az olmamak üzere beyannamede yazılı vergi matrahının yüzde 10'unu geçen bir miktarın noksan bildirilmesi (beyanname üzerinden tespit edilebilen farklar hariç. Resen tarhiyatlarda, takdir edilen matrahların bu sınırları aşması yeterli olacaktır.)

9) Yukarıdaki haller dışında kasten vergi ziyanına sebep olunması.

Kaçakçılıkta ceza: Kaçakçılıkta ceza, eskiden olduğu gibi kaçırılan verginin üç katıdır. Ancak yukarıdaki tarifin ilk altı bendine giren fiileri işleyenler hakkında, üç kat ceza alındıktan başka 3 aydan 3 yıla kadar hapis cezası ile bu kadar müddet ticaret, sanat ve meslek icrasından mahrumiyet ve ayrıca durumun gazetelerde ilân edilmesine hükmolunabilecektir.

Kaçakçılığa teşebbüs ve cezası

Daha önce **"hileli vergi suçuna teşebbüs"** suçu var iken hileli vergi suçunun kaldırılıp bununla ilgili hükümlere kaçakçılık cezası içinde yer verilmesi sonucu bu suçun adı **"kaçakçılığa teşebbüs"** olarak değiştirilmiş ve kapsamı da genişletilmiştir. Tarifi ve cezası şöyledir:

Tarifi: Kaçakçılığın tarifinde sözü edilen fiillerin ilk altı bendine giren fiiller veya bir hesap dönemi içinde ayrı tarihlerde en az iki defa fatura, taşıma irsaliyesi, sevk irsaliyesi, müstahsil makbuzu, gider pusulası veya serbest meslek makbuzu düzenlememe fiilleri verginin tarhı için kanunda belli edilen sürenin girmesinden önce meydana çıkarılanlar ile vergi daireleri veya inceleme elemanlarınca vaki yazılı talebe rağmen servet beyanında bulunmayanlar, bu fiillerin vergi kaybına sebep olup olmayacağına bakılmadan kaçakçılığa teşebbüs etmiş sayılırlar.

Daha önce sözünü ettiğimiz, ödenen vergilerle ilgili levhaları asmadıkları üç defa tespit edilenler de bu suçu işlemiş olacaklardır.

Kaçakçılığa teşebbüsün cezası: Kaçakçılığa teşebbüs suçu işleyenler hakkında, üç aydan üç yıla kadar hapis cezası ile bu kadar müddet ticaret, sanat ve meslek icrasından mahrumiyete ve ayrıca durumun gazetelerde ilân edilmesine hükmolunabilecektir.

Öte yandan vergi kanunlarına göre ticari zirai ve meslekifaaliyetler dolayısıyla ilgili vergi dairelerinemükelleflerinkayıtlarını yaptırmaları gerektiği halde 31.3.1981 mükellefiyetlerini tesdil ettirmeyecek olanlara, diğer cezalarla birlikte kaçakçılığa teşebbüs suçu ile ilgili yukarıdaki cezalar da uygulanacaktır.

★ **Ağır kusur ve cezası**

Vergi mevzuatımıza bu kavram ilk defa girmektedir.

Tarifi: Ağır kusur, mükellef veya so-

rumlu tarafından aşağıdaki hallerden birisiyle vergi ziyanına sebebiyet verilmesidir.

Beyan üzerinden alınan vergilerle ilgili olup, yıllık olarak verilmesi gereken beyannamelerde (münferit ve özel beyannameler dahil) toplamı 50.000 diğer beyannamelerde toplam 10.000 liradan az olmamak üzere beyannamede yazılı vergi matrahının yüzde 10'unu geçen bir miktarın noksan bildirilmesi, (beyanname üzerinden tespit edilebilen farklar hariç. Resen tahriyatlarda takdir edilen matrahın bu sınırları aşması yeterlidir.)

Vergilendirme dönemi ve tarh zamanı geçtiği halde götürü ticaret ve götürü serbest meslek erbabının kazançları ile ilgili faaliyetlerinin vergi dairesi bilgisi dışına bırakılması.

Beyanname verme süresi ve ek süre geçtiği halde götürü gider usulüne tabi çiftçilerin zirai faaliyetlerinin vergi dairesinin bilgisi dışında bırakılması,

Beyanname verme süresi ve ek süre geçtiği halde ücret, gayri menkul sermaye iradı ile sair kazanç ve iratların vergi dairesinin bilgisi dışında bırakılması,

- Ticari, zirai ve mesleki kazanç sahiplerinin, faaliyetlerini vergi dairesine bildirmekle beraber beyanname verme süresi ve ek süre geçtiği halde beyanname vermemeleri,

Emlâk alım vergisi ve gayrimenkul kıymet artışı beyannamelerinin kanuni ve ek süre içinde verilmiş olması,

Ağır kusurda ceza: Bu suçu işleyen mükelleflere veya sorumlulara ziyana uğrattıkları verginin bir katı tutarında vergi cezası kesilecektir.

★ **Kusur ve cezası:** Kusur, kaçakçılık ve ağır kusur sayılan haller dışında herhangi bir şekilde vergi kaybına sebebiyet verilmesidir. Kusurda ceza, eskiden olduğu gibi ödenmemiş olan verginin %50'sidir.

★ **Usulsüzlük ve cezası:**

Usulsüzlük, vergi kanunlarının şekle ve usule müteallik hükümlerine riayet edilmemesidir.

Usulsüzlük fiili eskiden 4 dereceye ayrılmış ve hangi fiillerin hangi derecelere gireceği belirtilmişti. Yeni kanun usulsüzlük fiillerini iki derecede toplamıştır. Eskiden birinci derece fiil sayılanlar aynen bırakılmış, ancak diğer derecelerdeki bazı fiiller birinci dereceye alınmıştır. Birinci dereceye alınmayan eski 2., 3. ve 4. derecelerdeki bütün fiiller yeni kanunla ikinci derece usulsüzlük sayılmıştır.

Evvelce diğer derecelere girdiği halde, yeni kanunla birinci derece usulsüzlük sayılan fiiller şunlardır:

Kayıt nizamına ait hükümlere uyulmaması (eskiden 3. derece idi)

- İşe başlamanın zamanında bildirilmemesi (eskiden 3. derecede idi)

Tasdiki mecburi olan defterlerden herhangi birinin tasdik işleminin yaptırılmamış olması (eskiden 2. derecede idi)

Götürü matrahlar üzerinden salınan gelir vergisinde tarh zamanı geçtiği halde verginin tarh ettirilmemiş olması (eskiden 2. derecede idi.)

Yıllık beyannamede servet bildiriminde bulunulmaması (yeni)

Usulsüzlük cezalarının miktarları da yeni kanunla yükseltilmiştir. Bununla ilgili olarak mukayeseli bir cetvel aşağıya çıkarılmıştır.

★ **Özel usulsüzlük ve cezası**

Yukarıda mahiyeti açıklanan usulsüzlük fiillerine girmeyen bazı özel fiillere bu ceza uygulanmaktadır.

Bu cezanın fatura ve benzeri evrak vermeyen ve almayanlarla ilgili olanlarında yeni kanunla ceza miktarları artırılmıştır. Bu konuya giren fatura ve benzeri evrak hakkında yazımızın ilgili bölümünde gerekli açıklamalar yapılırken bu ceza hükümleri de belirtildiğinden burada tekrar edilmemiştir.

Bilgi vermekten çekinenler ile vergi incelemesini engelleyenlere uygulanmakta olan özel usulsüzlük cezası miktarları da artırılmıştır. Yeni hükümlere göre bu fiilleri işleyen birinci sınıf tüccarlara uygulanan 3000 lira ceza 30.000 liraya, ikinci sınıf tüccarlara uygulanan 500 lira ceza 15.000 liraya, bunlar dışında kalanlara 1000 lira ceza 10.000 liraya çıkarılmıştır.

★ **Ceza hükümlerindeki diğer değişiklikler**

Ceza ile ilgili hükümlerde pek fazla değişiklik yapılmamıştır, bu konudaki kayda değer değişiklikler kısaca şöyledir:

Emlak vergisinde pişmanlık hükümlerinin uygulanmayacağına dair açık hüküm getirilmiştir.

Cezalarda zaman aşımı süreleri eskiden kaçakçılıkta beş yıl, kusurda üç yıl, usulsüzlükte ise iki yıl idi. Bu süreler yeni ihdas edilen ağır kusur cezası da dahil olmak üzere bütün cezalar için beş yıla çıkarılmıştır. Ancak 1.1.1981 tarihinden önceki dönemlere ait vergi cezaları hakkında eski zaman aşımı süreleri uygulanacaktır.

★ **Ceza hükümlerinde uygulama**

1.1.1981 tarihinden önce işlenmiş fiil-

ler hakkında yeni hükümler değil, bu fiillerin işlendiği tarihte yürürlükte bulunan eski ceza hükümleri uygulanacaktır.

VERGİ İHTİLAFLARI

Vergi ihtilafları ile ilgili olarak itiraz etme, temyiz talebi ve Danıştay'a başvurma hakkındaki hükümleri ihtiva eden bölümlerde önemli bir değişiklik yapılmamıştır. Sadece, itiraz komisyonu kararının kesin sayılıp, temyiz edilemeyen vergi, resim ve harçlarda 500 lira olan sınır, 2500 liraya, temyiz komisyonu kararının kesin sayılıp Danıştay'a başvurulamayan matrahlardaki 30.000 liralık sınır ise 60. 000 liraya (il özel vergilerinde 3 bin lira olan sınır 10.000 liraya) çıkarılmıştır.

Vergi Usul Kanunu'nda değişiklik yapan yeni kanun 31 Aralık 1980 ve tarih 17 207 sayılı **Mükerrer** Resmi Gazete'de yayınlanmış ve 1.1.1981 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

●●●

Yeni vergi kanunları

VERGİ kaunlarında yıllardır beklenen değişiklikler seri halde gerçekleşmeye başlamıştır. Birer ikişer Resmi Gazete'de yayınlanıp yürürlüğe girmekte olan bu değişiklikler çok önemli boyutlardadır. Bütün vergi kanunlarındaki rakamsal değerler para değerinin düşmesine Paralel olarak büyük ölçüde yükseltilmiş, yıllardır vergi yükünden büyük pay almış olan, başta üçretliler olmak üzere az ve orta gelirlerin üzerindeki yük hafifletilmek istenmiştir.

Aşağıdaki vergi kanunlarındaki değişiklikler ana hatlarıyla açıklanmaya çalışılmıştır.

DAMGA VERGİSİ

Damga Vergisi'nde en önemli değişiklik, maktu vergiler yani belli bir yüzdeye dayanmadan ödenen vergilerde yapılan artışlardır. Eski miktarlar yaklaşık 15-20 katına yükseltilirken, nisbi vergilerin binde oranlarında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Yapılan bütün değişiklikleri burada belirtmek mümkün olmamakla birlikte çok yaygın bir grubu ilgilendiren fatura ve makbuzlara yapıştırılması gereken damga pulları miktarları aşağıda gösterilmiştir. Yeni uygulamaya göre, faturalar, müstahsil makbuzlarıyla gider pusulalarının fatura yerine geçen nüshalarına aşağıdaki miktarlarda damga pulu yapıştırılacaktır.

1.000 liraya (1.000 lira dahil)	**10 TL.**
5.000 liraya (5.000 lira dahil)	**15.TL.**
10.000 liraya (10.000 lira dahil)	**20 TL.**
100.000 liraya (100.000 lira dahil)	**30 TL.**
500.000 liraya (500.000 lira dahil)	**60 lira**
500.000 liradan yukarı olanlar	**100 TL**

Makbuzlara ve ibra senetlerine de faturalarda olduğu gibi aynı sınırlarda ve aynı miktarlarda damga pulu yapıştırılacaktır. Ancak bunlardan belli bir parayı ihtiva etmeyenlere 10 liralık pul yapıştırılacaktır. Öte yandan, eskiden beri nisbi esasa göre damga vergisine tabi makbuzların binde oranlarındaherhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Bir değişiklik de daha önce Noterler'e verilmiş olan kontrol sorumluluğu, bu defa bankalara ve KİT'lere de teşmil edilmiştir.

NOT: Damga Vergisi Kanununda 30.12.1980 tarihinde yapılan yeni bir değişiklik....

10.000 liraya kadar olan faturalar ile 500 liraya kadar olan makbuzlar vergi dışı bırakılmıştır. (Yukarıdaki çetvelde 10 bin liranın üzerindeki faturalara yapıştırılacak pul bedeli aynen bırakılmıştır.)

Bütün dilekçeler 5 liralık pula tabi tutulmuştur. Ancak bir dilekçede birden fazla imza bulunuyorsa, her imza için bu mükellefiyet ayrı ayrı uygulanacaktır.

Çekler vrgi dışı da bırakılmıştır. Böylece 28.11.1980 tarihinden beri zaten tebliğle vergilendirilmeyen çeklerin durumu yasalhale getirilmiştir.

Diğer taraftan 16 numaralı Damga Vergisi Genel Tebliği hükmüne göre, anonim şirketler damga vergisi mükellefiyetlerini belgelere damga pulu yapıştırarak değil, bir ay içinde yaptıkları işlemlerle ilgili vergileri, ertesi ayın yedinci gününe kadar vergi dairelerine verecekleri beyanname ile, yatırmak suretiyle yerine getireceklerdir. Anonim şirketlerin düzenleyeceklerisenetler için de aynıhükümlerin söz konusu olup olmadığı hususunda uygulamada bir tereddüt doğmuşsa da senetlerin de bu hükümlere tabi olacağı yönünde Maliye Bakanlığı'nın görüş bildirmesi üzerine konu aydınlığa kavuşmuştur.

DEĞERLİ KAĞITLAR KANUNU

Bu kanun bazı "kağıt ve cüzdanları" değerli kağıt sayıp, bunların Maliye Bakanlığı'nca veya onun onayı ile ilgili bakanlık ve dairelerce basılıp bir bedel karşılığında satılmasını öngören bir kanundur.

Daha önce pek de farkına varmadan noter kağıtları kira sözleşme kağıtları pasaportlar, ikametgah tezkereleri evlenme ve nüfus cüzdanları işletme vergisine tabi satış vesikaları ve bonolar için ödediğimiz çok küçük çaptaki bedeller bu kanun hükümlerine dayanmaktadır.

Değerli Kağıtlar Kanununda son yapılan değişiklikle yukarıda sayılan kağıt ve cüzdanlar için ödenecek bedeller yaklaşık 25 kat yükseltilmiş bu arada bazı kağıt ve cüzdanlar bu kanun kapsamına alınmıştır. 1.3.1981 tarihinden itibaren artık askerlik cüzdanları aile cüzdanları, şoför ehliyetnameleri trafik çalışma karneleri trafik ruhsatnameleri ve faturalar da değerli kağıt sayılacaktır.

Burada en önemli yenilik faturaların değerli kağıtlar kapsamına alınmasıdır. Faturalar için ödenecek bedel 100 adedi için 200 liradır

Bu arada bazı hallerde Bakanlıklarca bastırılıp satılmayan değerli kağıtlar adi kağıt üzerine pul yapıştırılmak suretiyle değerlikağıthaline sokulabilmektedir. Örneğin çok yaygın olarak kullanılan bonolar üzerlerine 15 liralık (daha önce 50 kuruş idi) pul yapıştırılarak değerli kağıt haline getirilmektedir.

Bu konuda Vergi Usul Kanununa eklenen bir geçici madde hükmüne göre, yeni düzenlemelere geçilinceye kadar gerçek veya tüzel kişiler ellerinde bulundurdukları faturaları kullanabileceklerdir. Ancak bu faturalara bir dilekçe ile başvurarak bağlı oldukları vergi dairelerinden tanesi 2 liradan satın alacakları özel **"Bandrol"**lerden birer tane yapıştırılacaklar ve böylece mevcut faturalarını değerli kağıt haline getirmiş olacaklardır.

HARÇLAR KANUNU

Harçlar Kanunundaki temel değişiklikler, maktu harçların 3 misli ila 50 misli arasında değişen miktarlarda artırılmasına ilişkindir. Nisbi harçlarda yani işlem konusu meblağ üzerinden binde nisbetiyle alınan harçlarda önemli bir değişiklik yoktur.

Bu arada bazı yeni işlem cüzdan ve ruhsatlar harcın konusuna alınmıştır.

Miktarları artırılan harçları burada yazmak yer açısından mümkün olmamakla birlikte yeni harç kapsamına alınan konularda bazı açıklamalarda bulunmanın faydalı olacağını umuyoruz.

Tapu harçlarında tapu siciline kayıtlı arsa ve arazi üzerinde yeniden inşa olunacak bina vesair tesislerini tescili ve her nevi vasıf değişikliklerinde kayıtlı değer üzerinden (binde 5) oranında harç alınacaktır.

Pasaport harçları genel olarak 3-4 misli artırılmıştır. Ancak sadece Kıbrıs'a seyahat edeceklerin alacakları pasaportlar için ayrı bir tarife uygulanacaktır. Buna göre, Kıbrıs pasaportlarının tabi olduğu harçlar şöyledir.

3 ay için olanlar	**500 TL.**
6 ay için olanlar	**1.000. TL**
1 yıl için olanlar	**1.500 TL**
1 yıldan fazla olanlar	**2.500 TL.**

III SAYILI TARİFE

(ÖZEL AMAÇLA KULLANILAN YAT, KOTRA ve HER TÜRLÜ MOTORLU TEKNELER İÇİN ÖDENECEK YILLIK VERGİLER)

Taşıtların cinsleri ve motor gücü (BG)	Her motor birimi (BG) için ödenecek vergiler			
	1-3 yaş	4-5 yaş	6-15 yaş	16 ve daha yukarı yaş
Yat, kotra ve her türlü motorlu özel tekneler	TL.	TL.	TL.	TL.
10-20 BG'ye kadar	216	168	96	48
21-50 BG'ye kadar	312	240	144	72
51-100 BG'ye kadar	408	288	192	96
-101-150 BG'ye kadar	504	360	240	120
-151 ve daha yukarısı için beher (BG) için ilaveten	216	158	96	48

IV SAYILI TARİFE

(UÇAK ve HELİKOPTERLER İÇİN ÖDENECEK YILLIK VERGİLER. T.KUŞU, T.HAVA KURUMU ve T.H.Y.'na AİT UÇAKLAR HARİÇ)

Uçak ve helikopterlerin azami kalkış ağırlığı	1-3 yaş TL.	4-5 yaş TL.	6-10 yaş TL.	11 ve daha yukarı yaş TL.
1.150 kg.a kadar	30.000	25.000	20.000	15.000
1.151- 1.800 kg.ya kd.	40.000	35.000	25.000	20.000
1.801- 3.000 kg.ya kd.	50.000	45.000	40.000	35.000
3.001- 5.000 kg.ya kd.	80.000	70.000	60.000	50.000
5.001-10.000 kg.ya kd.	100.000	90.000	80.000	70.000
-10.001-20.000 kg.ya kd.	150.000	140.000	130.000	120.000
-20.001 kg. ve daha yukarı	250.000	225.000	200.000	175.000

NOT: Bu tarifeler 24.3.1981 tarih 2434 sayılı kanunla değiştirilen son miktarları göstermekte ve 1.3.1981 tarihi itibariyle yürürlüğe gimiş bulunmaktadır.

IV SAYILI TARİFE

(ÖZEL AMAÇLA KULLANILAN YAT, KOTRA ve HER TÜRLÜ MOTORLU TEKNELER İLE TRAKTÖRLER İLE İLGİLİ TAŞITLARIN VERGİLERİ)

Taşıtların cinsi ve motor gücü	Her Motor birimi (BG) için ödenecek vergiler				
	1 yaş	2-3 yaş	4-5 yaş	6-9 yaş	9 ve daha yukarı yaş
A) Yat, Kotra ve her türlü motorlu özel tekneler	TL.	TL.	TL.	TL.	TL.
10- 20 BG.ye kadar	500	300	225	150	100
21- 50 BG.ye kadar	600	400	300	200	125
51-100 BG.ye kadar	700	475	300	225	150
-101-150 BG.ye kadar	800	525	400	275	200
-151 BG ve daha yukarı	1000	650	500	450	300

(Bu hadler, Türkiye Yelken Federasyonuna kayıtlı Federasyondan yelken numarası almış motorları olan yelkenli tekneler (kotralar) için % 50 nisbetinde uygulanacak.)

B)TRAKTÖRLER: Fabrika, anabayii, bayi, bölge bayii, yetkili satıcı ve acentelerden fatura ile iktisabında veya yurt dışından ithalinde bir defaya mahsup olmak üzere her motor gücü birimi (BG) için 500 TL. esas alınarak vergilendirilecektir.

V. SAYILI TARİFE

(UÇAK ve HELİKOPTER İLE İLGİLİ TAŞIT ALIM VERGİLERİ. TÜRK KUŞU, T.HAVA KURUMU ve T.H.Y.ne AİT UÇAKLAR HARİÇ)

Uçak ve helikopterlin Azami kalkış ağırlığı	1 yaş TL.	2 yaş TL.	3-5 yaş TL.	6-11 yaş TL.
1.150 kg.ya kadar	120.000	100.000	90.000	80.000
1.151- 1.800 kg.ya kd.	150.000	125.000		
.151- 1.800 kg.a kd.	150.000	125.000	100.000	85.000
3.001- 3.000 kg.a kd.	220.000	200.000	180.000	100.000
5001-10.000 kg.a kd.	500.000	450.000	400.000	350.000
-10.001-20.000 kg.a kd.	800.000	750.000	700.000	650.000
-20.000 kg.dan daha yuk.	1.000.000	900.000	800.000	700.000

Not: IV ve V sayılı tarifeler 24.3.1981 tarih 2433sayılı kanunla değiştirilen son rakamları göstermektedir

EMLAK İLE İLGİLİ VERGİLER

EMLAK VERGİSİ KANUNU

Bu konuda çıkan değişiklik kanunu, kanun maddelerinde bazı değişiklikleri içermesi yanında, beyan dönemleri ile ilgili yeni hükümler de getirmektedir. Değişikliklerden önemli olanlar anahatları ile şöyledir

★ Daha önce genel eğitime ve kamu menfaatlerine yararlı derneklere ait binalar vergiden muaf iken, bu defa vergi kapsamına alınmıştır.

Buna karşılık, bazı şartlarla azınlık sayılan cemaatlere ait özel okul binaları, vergi kapsamının dışında kalmıştır.

★ Köylerde bulunan bütün binalar rın 60.000 liralık kısmı vergiden müstesna iken, bu defa, bu meblağ 300.000 liraya yükseltilmiş, ancak bu hak sadece meskenlere tanınmıştır. (Köy sınırları içindeki yazlık ve dinlenme ev ve sitelerinin bu istisnadan faydalanmaları söz konusu değildir.)

★ Mesken olarak kullanılan binaların sadece bir tanesi için tanınmış olan binde 4 nisbetinin uygulama hakkı, daha önce **"Bizzat oturulma"** şartına bağlı iken, bu defa bu şart kaldırılmıştır.

★ Normal sürede beyanname vermeyenler için önce 2 ay beklenmekte sonra da vergi dairesince bir ay içinde beyanname vermeye davet edilmekte iken, bu defa. vergi dairesinin davet etme zorunluluğu kaldırılmıştır.

★ Beyannamesini geç verenlerle ilgili özel usulsüzlük cezaları hükümleri bütünü ile kaldırılmıştır. Ancak bu durum ceza alınmayacak anlamına gelmemelidir. Sanıyoruz, bu konuda Vergi Usul Kanunu'nda bazı hükümler getirilecektir.

★ 5 yılda bir beyanname verme zorunluluğu 4 yıla indirilmiştir.

★ Bilindiği gibi, 1980 yılı içinde köy sınırları içinde kalan bina ve araziler hariç diğerleri için yeniden beyannameler verilmişti. İstenirse, 1981 yılı Ocak ayı sonuna kadar bu beyannamelerde yazılan değerler sadece yükseltilebilecektir.

Öte yandan belediye sınırları dışında olduğu için 1980 yılında beyanname verilmeyen bina ve araziler için bu defa Mart 1981 ayı sonuna kadar yeniden beyanname verilecektir

I SAYILI TARİFE
(OTOMOBİL, KAPTIKAÇTI, PANEL VE ARAZİ TAŞITLARI İLE İLGİLİ)

Taşıtların net ağırlıkla-	1 yaş	2-3 yaş	4-5 yaş	6-8 yaş	9-11 yaş
950 kg. ve aşağısı	30.000	20.000	18.000	10.000	7.500
951-1200 kg.'a kadar	50.000	35.000	25.000	15.000	12.500
1201-1600 kg.'a kadar	70.000	50.000	35.000	22.500	17.500
1601-1800 kg.'a kadar	100.000	70.000	50.000	32.500	25.000
1801 kg. ve yukarısı	120.000	90.000	65.000	45.000	30.000

Bu tarife ile ilgili önemli bir yeni hüküme göre de, bir kişi veya onun eşi ile bakmakla yükümlü oldukları aile fertleri eğer birden fazla otomobil alırlarsa, bu araba için yukarıdaki miktarlar, fazlaları için yukarıdaki miktarların iki katı tutarında vergi ödeyeceklerdir.

II SAYILI TARİFE
(I SAYILI TARİFE KAPSAMI DIŞINDA KALAN MOTORLU KARA TAŞITLARINDAN, MİNİBÜS VE OTOBÜSLERLE, KAMYON, KAMYONET ÇEKİCİ VE BENZERİ İLE İLGİLİ).

Taşıtların cins ve istiap hadleri	1 yaş	2-3 yaş	4-5 yaş	6-8 yaş	9-11 yaş
a) Kamyonet, kamyon çekici ve benzeri (istiap hadleri)					
3500 kg.'a kadar	56.000	36.000	24.000	18.000	12.000
3501-5000 kg.'a kadar	72.000	48.000	36.000	27.000	18.000
5001-10.000 kg.'a kadar	96.000	60.000	54.000	51.000	36.000
b) Minibüs, otobüs, troleybüs ve benzeri (oturma yeri)					
25 kişiye kadar	64.000	42.000	30.000		18.000
26-35 kişiye kadar	88.000	60.000	48.000	33.000	24.000
36 ve daha yukarısı	112.000	78.000	66.000	51.000	36.000

III SAYILI TARİFE
(MOTOSİKLET; YÜK VE YOLCU MOTOSİKLETLERİ VE TRİPÖRTERLER İLE İLGİLİ)

Tasıt cinsi	1 yaş	2-5 yaş	6-11 yaş
Motosiklet	3.000	1.800	1.200
Yük ve yolcu motosikleti	6.600	4.200	3.000
Tripörter	9.000	6.600	4.800

IV SAYILI TARİFE
(DENİZ TAŞITLARI, UÇAK, HELİKOPTERLER VE TRAKTÖRLER İLE İLGİLİ YENİ VERGİLER. TÜRK KUŞU, T. HAVA KURUMU VE T.H.Y.'YE AİT UÇAKLAR HARİÇ)

Taşıtın cinsi ve motor gücü	Her motor gücü birimi (BG) için ödenecek vergi miktarı (TL.)
A) Yat, kotra ve her türlü içten ve dıştan takma motorlu özel tekneler	
10-50 BG'ye kadar olanlar	1.500.
51-150 BG'ye kadar olanlar	1.750.
151 BG ve daha yukarı olanlar	2.000.
B) Uçaklar	
150 BG ve daha aşağı olanlar	1.500.
151-300 BG'ye kadar olanlar	1.750.
301-600 BG'ye kadar olanlar	2.000.
601-750 BG'ye kadar olanlar	2.250.
C) Helikopterler	1.750.
D) Traktörler	1.000.

Bundan böyle ithalatla ilgili belge ve talepler de aşağıdaki miktar ve nisbetlerde harça tabi olacaktır.

İthalatçı vesikalarından	15.000 TL
İthalatçı vesikaları vizelerinden (her yıl)	7.500 TL
İthalatçı vizelerine kaydedilecek her fasıl için	2.500 TL
İthal malları değişikliği karar belgesi harcı	Binde 5

Ayrıca ithalat yapmak üzere Ticaret Bakanlığı'na döviz tahsis müsaadesi almak için yapılacak başvurularda, ithali istenen malın Türk parası kıymeti üzerinden "binde bir" oranında harç ödenecektir. Bu harçlar vergi dairelerine yatırılacak ve alınacak makbuz diğer belgelerle birlikte Ticaret Bakanlığı'na verilecektir

★ Turizm müessese belgeleri de bundan böyle harca tabi olacaktır. Lüks'den 4. sınıfa kadar beş kategoriye ayrılan turizm işletme belgeleri için ayrı ayrı olmak üzere sınıflarına göre 1.500-6.000 TL arasında değişen harç ödeyecektir.

Harçlar Kanunu'nda yapılan değişiklikler 1.12.1980 tarihinden itibaren uygulanmaya başlamıştır. Ancak, harcın konusuna yeni giren yıllık harçlar ve miktarları artırılan yıllık harçlar ile ilgili hükümler 1.1.1981 tarihinde yürürlüğe girecektir.

TAŞITLARLA İLGİLİ VERGİLER

Motorlu Taşıtlar Vergisi (Motorlu Kara Taşıtları Vergisi)

Motorlu Kara Taşıtları Vergisi Kanunu'nun önceadıdeğişmiş cümlenin içindeki "kara" kelimesi çıkartılarak yeni ismi "Motorlu Taşıtlar Vergisi" olmuştur. Bu değişiklik de sebepsiz değildir. Çünkü daha önce sadece Karayolları'nda kullanılan motorlu taşıtlar vergiye tabi iken, bu defa yapılan değişiklikle denizde hareket eden yat, kotra ve her türlü içten ve dıştan takma motorlu özel tekneler ile havada hareket eden uçaklar ve helikopterler bu vergi kapsamı içine alınmıştır.

Bu yeniliğin ötesinde en önemli değişiklik, vergi tarifelerinde vergi miktarlarının on misline yakın bir ölçüde artırılmasıdır.

Yeni olarak tablo III'deki tarifeye göre vergilendirilmeye başlanacak olan yat, kotra ve takma motorlu özel tekneleri bulunanlar, bu taşıtları bulundukları yer belediye veya liman başkanlıklarına, aynı tarifeye göre vergilendirilmeye başlanacak olan uçak ve helikopterleri elinde bulunduranlar Ulaştırma Bakanlığı Sivil Havacılık genel müdürlüğüne, **28.1.1981** tarihine kadar kaydettirecekler ve durumu bu yerlerin bulunduğu vergi dairelerine bildireceklerdir.

Öte yandan 1980 yılının Aralık ayında ödenmesi gereken 2. taksit vergiler için yeni tarife uygulanacaktır. Yani 1980 yılı vergilerinin birinci taksidi için eski tarife, ikinci taksidi için yeni tarife uygulanacaktır. Daha önce 1980 yılına ait her iki taksidi birden yatıranlar, **aralık** ayında vergi dairelerine müracaat ederek, eski ve yeni tarifeler arasındaki farkı ödeyeceklerdir. 1980 yılı vergilerini hiç yatırmayanlar eğer aralık ayı içinde her ikisini birden yatırmakisterlerse, birinci taksitleri eski tarifeden ancak %20 cezalı olarak ikinci taksitlerini ise yeni tarifeden ödeyeceklerdir.

TAŞIT ALIM VERGİSİ

Taşıt Alım Vergisi'nde yeni kanunla, vergi tarifeleri yaklaşık 6-7 misli civarında yükseltilirken, Motorlu Taşıtlar Vergisi'ne paralel olarak motorlu deniz ve hava taşıtları ile traktörler vergi kapsamına alınmıştır.

Tarife ve kapsam değişikliği yanında bir küçük değişiklik de daha önce uygulamalarda bazı tereddütler yaratan, vekaleten veya kendi namına yurt dışından taşıt aracı ithal edip adına tescil yaptırmadan bu araçları devreden kişilerle ilgilidir. Yeni kanun bunların vergiye tabi olduğunu vurgulayarak, konuya açıklık getirmiştir.

Tarifelerdeki değişiklikler, tablo IV'deki gibidir.

Taşıt Alım Vergisi'nde, bir değişiklik de daha önce sadece noterler ile trafik büroları için söz konusu olan bazı yükümlülük ve sorumluluklar, kapsamları genişletilerek, belediyelere, liman sicil memurlarına, gümrük memurlarına, sivil hava vasıtaları sicil memurlarına, **yetkili satıcılara** ve **motorlu araç ticareti yapanlara** da teşmil edilmiştir. Yeni hükme göre yukarıdaki kişiler iktisap, ithal ve devir işlemlerinin tamamlanmasından önce, ilgili vergi dairesince düzenlenmiş Taşıt Alım Vergisi'nin ödendiğini gösterir belgeyi işletmeye ve bu belgelerdeki bilgileri muhtevi listeleri, işlemlerin bitimini takip eden ayın 15. gününe kadar ilgili vergi dairesine göndermeye mecburdurlar. Bu mecburiyeti yerine getirmezler ve eğer ver-

gi kaybına sebep olurlarsa, vergi ve varsa ceza önce bu kişilerden tahsil edilecektir. Tabii ki bu kişiler bu vergileri ödemek zorunda kalırsa, esas vergi mükelleflere rücu edebilecektir.

Taşıt Alım Vergisi değişikliği 28.11.1980 tarihi ve bu tarihten sonra yapılacak kayıt ve tescil işlemlerinde uygulanmaya başlanacaktır.

Taşıtların net ağırlığı	1-3 yaş	4-5 yaş	6-15 yaş	16 yaş ve yukarısı
- 950 kg. ve aşağısı	4080	3000	2040	1020
951-1200 kg.	6000	4500	3000	1500
- 1201-1600 kg.	10.080	7500	5040	2520
1601-1800 kg.	18.000	13.500	9000	4500
- 1801 ve yukarısı	35.040	26.280	17.520	8760

Bir yeni hüküm olarak, spor veya lüks otomobiller için yukarıdaki nispetler % 100 zamlı olarak uygulanacaktır.

II SAYILI TARİFEYE GÖRE ÖDENECEK YILLIK VERGİLER

(TAKSİ OLARAK KULLANILAN OTOMOBİL İLE DİĞER BÜTÜN MOTORLU KARA TAŞITLARI İLE İLGİLİ)

Taşıtların cinsleri, net ağırlıkları, istiap hadleri	1-3 yaş	4-5 yaş	6-15 yaş	16 yaş ve yukarısı
A) Taksiler				
950 kg. ve daha aşağı	3.000	2.580	2.040	1.500
951 - 1200 kg.	4.500	3.780	3.000	2.280
1201-1600 kg.	6.780	5.640	4.440	3.360
1601 kg. ve daha yukarı	10.020	8.400	6.840	5.040
B) Minibüs	12.000	10.020	8.100	6.000
C) Otobüs				
Oturma yeri 25 kişiye kadar	21.000	17.520	14.100	10.500
Oturma yeri 26 kişi ve daha yukarı	28.200	23.520	18.840	14.100
D) Kamyonet	12.000	10.020	8.100	6.000
E) Kamyon, çekici ve benzeri				
İstiap haddi 5000 kg.'ye kadar	21.000	17.520	14.100	10.500
İstiap haddi 5001 kg ve daha yukarı	28.200	23.520	18.840	14.100
F) Lastik tekerlekli traktörler	2.100	1.752	1.440	1.080
G) Motosikletler, yük yolcu motosikletleri	600	540	420	300

EMLÂK ALIM VERGİSİ

Emlâk Alım Vergisi'nde son yapılan değişikliklerden dikkat çekici olanlar kısaca şöyledir:

★ Tapu siciline kayıtlı olmayan gayrimenkullerde zilyetliğin devri de kanun kapsamına alınmıştır.

★ Arsa üzerine bina yapıp bağımsız bölümler olarak satan inşaatçılar, eğer inşaatın bitim tarihinden itibaren 2 yıl içinde bütün bölümlere satamazlarsa, satamadıkları bölümler için Emlak Vergisi ödemek zorunda kalacaklardır. Bu durumda 2 yıl geçtikten sonra satılan bir daire için hem inşaatçı, hem de o daireyi alan kişi ayrı ayrı vergi ödemek zorunda kalacaklardır.

★ Arsa üzerine inşa veya binaya ilâve suretiyle binalar, katlar veya bağımsız bölümler meydana getirilmesinde matrah daha önce satış değeri iken, bu defa **"Vergi Değeri"** yani Emlak Vergisi için beyan edilecek değer olarak değiştirilmiştir. Bu arada arsa, arsa payı veya binalar için daha önce Emlak Vergisi beyannamesinde beyan edilmiş olan değerlerin, inşaattan sonra beyan edilecek değerden indirilmesi kabul edilmiştir.

★ Daha önce gayrimenkullerin ölünceye kadar bakma akdi ile temlikinde uygulanan binde 35 nisbeti, binde 70'e çıkarılmıştır.

★ Daha önce, sadece vergi dairelerine verilmiş olan, yaptıkları işlemleri vergi dairesine bildirme sorumluluğu, bu defa noterlere de teşmil edilmiştir.

Emlak Alım Vergisi'ni değiştiren kanunun yürürlük tarihi 1.1.1981'dir.

BİNA İNŞAAT VERGİSİ

Bina İnşaat Vergisi'nde yapılan en önemli değişiklik, tarifelerdeki vergi miktarlarının 12 ilâ 24 kata varan oranda yükseltilmesidir.

Bunun yanında bir önemli değişiklik de, daha önce net 100 metrekareye kadar olan konut inşaatları bu verginin dışında iken, bu defa 100 metrekare ölçüsü değiştirilmemiş, ancak **"net"** olma vasfı **"brüt"**e çevrilmiştir. Ayrıca müştemilatlar veya bunlardan bir daireye düşecek payların da 100 metrekarenin hesabında dikkate alınacağı hükme bağlanmıştır.

Yeni kanuna göre Bina İnşaat Vergisi tarifeleri şöyle olmuştur:

	Beton, demir kagir, yarı kagir metrekare başına (TL)	Ahşap ve diğerleri metrekare başına (TL)
İnşaat alanı		
Konut inşaatlarında		
A) 101 m2 arası	250	150
B) 121-150 m2 arası	1000	500
A) 101-120 m2	250	150
A) 101-120 m2 arası	250	150
B) 121-150 m2 arası	1000	500
C) 151-200 m2 arası	3000	1500
İşyeri inşaatlarında:		
A) 25 m2'ye kadar	125	75
B) 26-50 m2 arasında	250	125
C) 51-100 m2 arasında	500	250
D) 100 m2'den fazla	1000	500

Bu tarifeler belediye sınırları içi nüfusu en son sayımına göre 100.000-400.000 arasındaki şehirlerde yüzde 5.400.000'in üzerinde olan şehirlerde yüzde 10 oranlarında zamla uygulanacaktır.

Bina İnşaat Vergisi'ni değiştiren kanun 8.12.1980 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

Veraset ve İntikal Vergisi'nde iki önemli değişiklik yapılmıştır:

Birinci, miras hisselerinde eş ve çocukların (evlatlar dahil), her birine tanınmış olan 40.000'er liralık istisna, 1.000.000'ar liraya yükseltilmiştir. Buna karşılık küçük ve sakat çocuklar için daha önce tanınan özel ilaveler, tamamen kaldırılmıştır.

İkincisi ise daha önce Veraset ve İntikal Vergisi tamamen ödenmedikçe gayrimenkuller başkalarına devredilemiyordu. Yeni hükümlere göre maliye teminat alınmak suretiyle terekeye dahil bir kısım gayrimenkullerin, vergilerin tamamen ödenmesinden önce, devrine yani satışına izin verilebilecektir. Böylece mükellefler sattıkları gayrimenkullerden alacakları parayla, Veraset ve İntikal Vergisi'ni ödeme fırsatı bulabileceklerdir.

Değişikliklerin yürürlük tarihi 1.1.1981'dir. Bu durumda 1.1.1981 tarihinden önce vefat etmiş kimselerden miras alacak kişiler, bir milyonluk yeni istisna hükmünden yararlanamayacaklardır. Da-

ha önceki ölümler için henüz beyanname vermemiş olanlar eski hükümleţe tabi olacaklardır.

GELİR VERGİSİ KANUNU

Vergi kanunları içinde şimdiye kadar en büyük değişikliğe uğrayan Gelir Vergisi Kanunu olmuştur. Değişikliklerin hepsinden söz etmek, bu yazının esprisi içinde oldukça güçtür. Bu bakımdan geniş mükellef gruplarını ilgilendirenlerle nisbeten önemli olanlara ağırlık vermeye çalışılarak, yapılan değişiklikler ana hatları ile kanunda yer alış sıralarına göre aşağıdabelirtilmiştir.

VERGİ KARNESİ

Şimdiye kadar, sadece ücretliler ve götürü usule göre vergilendirilen mükellefler için söz konusu olan vergi karnesi alma zorunluluğu, şimdi bütün Gelir Vergisi mükelleflerine teşmil edilmiştir. Bundan böyle bütün Gelir Vergisi mükellefleri, işyerlerinin bağlı bulunduğu işyeri, bulunmayanlar ikametgâhlarının bağlı olduğu vergi dairelerinden karne alacaklar ve Gelir Vergisi yönünden durumlarını ve bu durumlarda meydana gelen değişiklikleri karnelerine yazdıracaklardır.

Vergi karnelerinin ne şekilde ve ne zaman alınacağı hususu daha sonra ve en geç 1.1.1982 tarihine kadar Maliye Bakanlığı'nca çıkarılacak bir yönetmelik ile belli olacaktır.

MUAFLIK VE İSTISNALAR

★ **Esnaf muafiyeti**

Daha önce kanunun 9. maddesinde yazılı şekil ve suretlerle çalışan esnaflar elde ettikleri hasılatın miktarına bakılmaksızın tamamen vergiden muaf tutulmuşlardı. Bu defa söz konusu esnaflara bir yılda elde edecekleri hasılatlarının, aynı konularda götürü usulde vergilendirilen ticari kazanç sahipleri için tanınmış azami hasılat tutarlarının yarısını geçmemeleri şartı getirilmiştir.

Ayrıca bu esnaflar devamlı ve bağlı olarak Gelir ve Kurumlar Vergisi mükellefleri ve iş yaparlarsa bu muafiyetten faydalan amayacaklardır.

★ **Küçük Çiftçi Muafiyeti**

Küçük çiftçiler için tanınan işletme büyüklükleri sınırları yaklaşık olarak 1/2 veya 2/3 oranlarında daraltılmış, ticari veya mesleki kazançları dolayısıyla gerçek usulde Gelir Vergisi'ne tabi olanlarla, biçerdöver veya 25 beygir gücünden fazla traktöre sahip olan çiftçiler muaflık kapsamından çıkarılmıştır.

Daha önce 60.000 lira (balıkçılar için 75.000 TL) olan satış tutarları ölçüsü ise, şimdi hepsi için 250.000 lira olmuştur.

Ayrıca, daha önce muaflığını kaybeden çiftçi, müteakip yıldan itibaren mükellefiyete girmekte idi. Bundan sonra, yukarıdaki hadleri aşan çiftçiler bu durumun meydana geldiği takvim yılı başından itibaren mükellefiyete gireceklerdir.

★ **Diğer Muaflıklar**

Göçmen ve mültecilerin 6000 lira olan muaflık sınırı 60.000 liraya çıkartılmıştır.

Daha önce 60 yaşını doldurmuş, götürü usulde vergiye tabi serbest meslek erbabına tanınan muafiyet kaldırılmıştır.

★ **Serbest Meslek Kazançlarında İstisna**

Müellif, mütercim, heykeltıraş, ressam gibi sanatçılara ve bunların kanuni mirasçılarına daha önce tanınmış olan 10.000 liralık istisna, 200.000 liraya çıkarılmıştır. Aynı kişilerin yabancı memleketlerde elde ettikleri hasılat için ayrıca tanınmış olan 40.000 liralık istisna, 400.000 liraya çıkartılmıştır.

★ **Zirai Kazançlar ve Maden Suları Kazançları İstisnası**

Bu istisnalar kaldırılmıştır.

★ **Gayrimenkul Sermaye İratlarında İstisna**

5000 lira olan gayrimenkul sermaye iratları istisnası, 40.000 liraya yükseltilmiştir. Ancak elde edilen gayri safi irat 120.000 lirayı aşarsa, bu istisna hükmü uygulanmayacak, elde edilen iradın tamamı vergilendirilecektir. Bir de, bu istisna hükmünden yararlanılabilmek için, gayrimenkulün mesken olarak kiraya verilmesi gerekecektir.

★ **Menkul Sermaye İratlarında İstisna**

Tasarruf mevduatı faizlerine daha önce uygulanan 500 liralık istisna kaldırılmış, buna mukabil, kısa bir süre önce ihdas edilmiş olan "döviz tevdiat" hesapları için ödenen faizlerin tamamı vergi dışı bırakılmıştır.

★ **Ücretlerdeki İstisna**

★ Sakatlarla ilgili genel istisna hükmü kaldırılmış, yerine sakatlar iki dereceye ayrılarak her derece için ayrı miktarlarda vergi indirimi getirilmiştir. Yeni hükümlere göre çalışma gücünün yüzde 70'ini kaybetmiş olanlar birinci derece, yüzde 40'ını kaybetmiş olanlar ikinci derece sakat sayılacaktır. Kanunun 31. maddesinde yer alan ve ileride mahiyetini açıklayacağımız "Genel ve Özel İndirim" tutar-

larının 1.5 katını birinci derece sakatlar, yarın mislini ise ikinci derece sakatlar gelirlerinden ayrıca indirebileceklerdir.

Sakatlarla ilgili bir yönetmelik çıkarılacaktır. Bu yönetmelik çıkıncaya kadar eski istisnadan faydalanan sakatlar birinci derece sakat sayılacak ve şimdilik ona göre işleme tabi olacaklardır.

★ Nüfusu 5000'i aşmayan yerlerde ve köylerde faaliyet gösteren ve münhasıran el ile dokunan halı ve kilim imal eden işletmelerde çalışan işçilerin ücretleri vergi dışı bırakılmıştır.

★ Mürebbiyeler hizmetçi sayılmamış, dolayısıyla bunların aldıkları ücretler vergi içine alınmıştır.

★ Hizmet erbabına işyerinde verilen yemeklerin, işyerinde hazırlanması şartı kaldırılmıştır.

★ Gider Karşılıkları İstisnası

★ Müesseselerin geçici görevle başka şehre veya ülkeye gönderildikleri personele ödedikleri gündeliklerin, emsal devlet memurlarına ödenen miktardaki bölümlerinin vergi dışı bırakılacağı öteden beri kabul edilmekte idi. Bu defa, fiili yemek ve yatmak giderleri karşılığı yapılan ödemelerinde mukayesede esas alınacak gündeliğin tespitinde gözönüne alınacağı hükmü getirilmiştir.

★ Daha önce biraz da zoraki bir yorumla vergi dışı bırakılan, devlet memurlarına ödenen yakacak yardımlarının, vergiye tabi olmayacakları hususunda açık hüküm getirilmiştir. Bu durumda, özel müesseselerin elemanlarına ödeyecekleri yakacak yardımlarının vergiye tabi olacağı hususu da açıklığa kavuşturulmuştur. Yani bu istisna sadece devlet memurlarına ve memur, işçi ve Bağ-Kur emeklilerine tanınmıştır.

★ Teşvik İkramiye ve Mükafatlarında İstisna

★ Türk Hava Kurumu'nda ve merkezi Türkiye'de bulunan havacılık ile ilgili müesseseler de uçuş maksadı ile görevlendirilenlere uçuş hizmetleri, denizaltında dalış yapanlara dalış hizmetleri dolayısıyla ödenen tazminatlar, gündelikler, ikramiyeler ve zamlar yeni kanunla vergi dışında bırakılmıştır.

★ Daha önce bütün sporculara ödenen yarışma, ödül ve ikramiyeleri istisna hükümlere tabi tutulmuşken, bu kez profesyonel sporcuların alacakları ödüller vergi kapsamına alınmış, istisna sadece amatör sporcular için tanınmıştır.

★ En Az Geçim İndirimi

Özellikle maaş ve ücret alan kişilerin yıllardır özlemle bekledikleri değişiklikler bu **"En Az Geçim İndirimi"** ile ilgili hükümlerde olmuştur. Alınacak maaşlar ve ücretlerde olacak artışların büyük bir kısmı bu maddelerde yapılan değişiklikle gerçekleştirilecektir.

İndirim, vergi matrahından 31. maddede sözü edilen bazı meblağların düşürülmesi anlamına gelmektedir. Düşürülen meblağ ne kadar yüksek olursa, o kadar az vergi ödenecektir.

İndirimler iki kısımdır: Birincisi, aile yapısına göre değişen ve sadece aile reisine uygulanan "Genel indirim"dir. Genel indirim bütün Gelir Vergisi mükellefleri için söz konusudur.

İkincisi ise sadece gerçek ücretlerin vergilendirilmesinde söz konusu olan "Özel indirim"dir.

Maaş ve ücretliler, hem genel hem de özel indirimlerin ikisinden de faydalanabilmektedirler. (Bak tablo 5)

Eğer karı-koca da çalışıyor ve her ikisi de ücret alıyorlarsa, kadın genel indirimden istifade etmeyecek, fakat özel indirimin yarısından ayrıca istifade edecektir.

Bu durumu bir örnekle açıklayacak olursak: Evli ve iki çocuklu bir memur veya işçinin bir aylık brüt ücretinden (600+450+150+150+4500=)5850 lira indirim yapılacak, kalan kısım vergilendirilecektir.

Yukarıdaki indirimlerden istifade edebilmek için vergi kartı alınması şarttır. Şimdiye kadar ücretliler zaten kart alıyorlardı. Bundan sonra genel indirimden istifade etmek için diğer bütün Gelir Vergisi mükellefleri de kart almak zorunda olacaklardır.

★ Yatırım İndirimi

Şimdiye kadar genel olarak asgari 250.000 lira, özellik arzeden faaliyet kollarında 125 .000 lira, zirai yatırımlarda ise 50.000 lira yatırım yapılması halinde yatırım indiriminden faydanılabiliyordu. Yeni kanunla bu hadler sırası ile 20.000. 000 TL - 10.000.000 TL ve 4.000.000 TL'ye çıkarılmıştır.

Yatırım indirimi ile ilgili diğer değişiklikler, teknik ve usul konularında olduğundan burada ayrıntılara girilmemiştir.

GELİR UNSURLARI İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLER

TİCARİ KAZANÇ

Gerçek Ticari Kazançlar

Ticari kazançtan, işletmeye dahil olup sadece işte kullanılan araçların gider ve

Yeni kanunda, en az geçim indirim hadleri önemli ölçüde yükseltilmiştir. Bu yükselmeler bir tabloda şöyle gösterilebilir.

	Günde		Ayda		Yılda	
	Eski	Yeni	Eski	Yeni	Eski	Yeni
Genel İndirim (TL.)						
- Mükellefin kendisi için	5 - 20		150 -	600	1.800 -	7.200
- Mükellefin eşi için	3 - 15		90 -	450	1.080 -	5.400
- Mükellefin her bir çocuğu için	2 - 5		60 -	150	720 -	1.800
Özel İndirim (TL.)						
- Sadece ücret alan kişi için	5 - 150		150 -	4.500	1.800 -	54.000

amortismanlarının, düşülecekleri hükmü aydınlığa kavuşturulmuş, ancak araçların daha önce özel ve ailevi işlerde kullanılması halinde masraflarının yarısının kabul edilmesi hükmü kaldırılmıştır.

Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarım işlerinde nihai kâr (veya zarar) eskiden ya tamamen işin bittiği yılın kazancı sayılabiliyor veya belli kıstaslara göre inşaatın sürdürüldüğü yıllara taksim edilerek ilgili yılların kazançları sayılıyor ve ona göre vergilendiriliyordu. Bu defa ikinci usul kaldırılmış, sadece bütün kârın (veya zararın), inşaatın bittiği (ihaleli işlerde) geçici kabulün yapıldığı) yılın kazancı sayılacağı hükmü kabul edilmiştir. Daha önce başlamış olan işler de yeni hükme tabi olacaklardır. Hak ediş raporlarına göre istihkak alınan inşaat ve taahhüt işlerindeki istihkaklarda daha önce yüzde 2 olan vergi kesintisi yüzde 5'e çıkarılmıştı.

Göturü Ticari Kazançlar

İşyeri ve mükellefin durumu ile yapılan işin hacmi dikkate alınarak bazı ticari kazançlar "götürü" usule göre vergilendirilmektedir. Bu durumlarda Maliye Bakanlığı'nca önceden iş nevilerine göre cetveller hazırlanıyor ve mükellefler bu cetvellere göre belli ve sabit bir gelir üzerinden vergilendiriliyor. Maliye Bakanlığı'nca tanzim edilecek bu cetvellerde esas alınacak azami net kazanç daha önce 8.000 lira iken bu defa bu miktar 225.000 liraya yükseltilmiştir. Daha önce asgari sınır şartı yok iken, bu defa dereceye göre cetvel hazırlanırken aşağıdaki asgari sınırlara riayet edilmesi şartı getirilmiştir.

Birinci dereceye giren mükellefler için ..... 225.000 TL
İkinci dereceye giren mükellefler için..... 150.000 TL
Üçüncü dereceye giren mükellefler için ..... 100.000 TL
Dördüncü dereceye giren mükellefler için ..... 75.000 TL
Beşinci dereceye giren Mükellefler için ..... 50.000 TL

Yani Maliye Bakanlığı mesleklere göre cetvel hazırlarken, götürü olarak vergilendirilecek kazançları yukarıdaki derecelere ayıracak, bu dereceler için tespit edilecek kazanç tutarlarında derecelerin karşılarında görülen meblağlara dikkat edecek (bu meblağlardan düşük tespit yapmayacak) ve mükellefler bu derecelere intibak ettirilecektir.

Götürü usulde vergilendirilecek mükelleflerin durumu "Genel" ve "Özel" şartlara uygun olması gerekmektedir. Yeni kanun bu şartlarda da değişiklik yapmamıştır.

Genel Şartlarda Değişiklikler: Daha önce işyerinin büyüklük sınırı bakımından gayrisafi irat esası uygulanmakta iken bu defa Emlak Vergisi tarhına esas olan vergi değeri esası getirilmiş ve değerin 200.000 lirayı geçmemesi şartı konmuştur. Eğer vergi değeri bilinmiyorsa, yıllık gerçek veya emsal kira bedeli 12.000 lirayı geçemeyecektir.

Özel Şartlarda Değişiklikler: Alım-satım işleri yapanlarda toplam yıllık alış bedeli 30.000 liradan, 450.000 liraya, satış bedeli 36.000 liradan 540.000 liraya, sadece işçilikle iş yapanlarda, yıllık gayri safi ücret tutarı 6.000 liradan 90.000 liraya, ham ve yardımcı madde karşılığı, işçilik vesair masraflar kendinden olarak

iş yapanlarda yıllık gayri safi hasılat 25.000 liradan 340.000 liraya yükseltilmiş, yukarıdaki sayılan biçimleri karışık olarak yapanlarda ise aynı espriye uygun yükselmeler yapılmıştır. Yukarıdaki sınırları geçen mükellefler götürü usulde vergilendirilme haklarını kaybedecek ve gerçek usulde vergilendirileceklerdir.

Ayrıca aynı şekilde otel, eğlence yeri, plaj v.s. işleten yerler için eskiden 6000 lira olan yıllık gayrisafi hasılat sınırı 90.000 liraya, taşıma işleri yapanlarda ise bu sınır 15.000 liradan 300.000 liraya çıkarılmıştır.

Yukarıdaki yeni sınırları 1.1.1981 tarihi itibariyle geçmiş olanlar 1981 yılında gerçek usulde vergiye tabi olacaklardır.

ZİRAİ KAZANÇ

Zirai kazanç elde edip de muafiyet sınırını aşanlar ya götürü gider esası ya da "gerçek kazanç" esasına göre vergiye tabi tutulmaktadırlar.

Götürü gider esasına tabi olanlar sadece yıllık hasılatlarının hesaplarını tutarlar ve Maliye Bakanlığının her mahsul cinsine ve bölgelere göre daha önce ilân ettiği bir nispette gideri götürü olarak düşerler ve aralardaki farklar üzerinden vergiye tabi olurlar. bu imkan belli hasılat sınırının geçilmesi halinde ortadan kalkar. İşte bu sınır eskiden 150.00 lira iken şimdi 1.000.000 liraya yükseltilmiştir. Yeni kanunda yer alan bir hükümle, 1980 yılı ve sonrası için eski götürü gider emsalleri uygulanmayacak, yeni emsaller ilân edilinceye kadar herkes yıllık hasılatlarından %70 oranında götürü gider düşecektir.

Gerçek kazanç esasına göre vergilendirilmede eskiden hasılatı 500.000 liraya kadar olanlar işletme hesabı, bu sınırı aşanlar ise bilanço esasına göre defter tutmak zorunda idiler. Yapılan değişiklikle zirai kazançlarda bilanço esasına göre defter tutma mecburiyeti kaldırılmıştır. Yani bir zirai kazanç sahibinin yıllık hasılatı ne olursa olsun, artık sadece işletme defteri tutabilecektir.

Zirai kazançlarda "Tevfifat" usulü getirilmiştir. Buna göre, zirai kazanç ölçülerini tespit eden kararnamelerde yer alan zirai ürünleri alan ticari müessese, kamu müesseseleri ve ticaretle uğraşan bütün müessese ve kişiler aldıkları ürünleri bedelinin %5'i oranında tevkifat yapıp muhtasar beyannameleri ile birlikte vergi dairelerine yatıracaklardır.

Bu tevkifat küçük çiftçi muaflığından istifade edenlerden alınacak ürünleri de kapsamaktadır. Buna karşılık kollektif şirket veya kurum şeklinde faaliyet gösteren çiftçilerin elde edecekleri kazançlar zirai kazanç mahiyetinde olmadığından (kollektif şirketlerin elde ettikleri kazanç, ticari kazanç, kurumların elde ettileri kazanç ise kurum kazancıdır) bu şirket ve kurumlardan alınacak ürünler için tevkifat söz konusu olmayacaktır.

Asgari zirai kazanç esasında, dikkate alınan ve ürünlerin sağlandığı arazi, ağaç ve hayvan sayılarına göre tespit edilmiş olan asgari zirai vergi ölçüleri önemli miktarlarda yükseltilmiştir. Mükelleflerin beyanlarına göre çıkan vergi ile asgari zirai vergi ölçülerine göre hesaplanacak vergi arasında 10.000 liradan fazla fark olursa ve bu fark mükelleflerce haklı sebeplerle izah edilmezse aradaki bütün fark üzerinden ikmalen vergi alınacaktır.

ÜCRETLER

Yeni kanunla ücretin tarifi hem daha açık hale getirilmiş, hem de kapsam genişletilmiştir. Buna göre:

Ortaklık niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tanzim edilmiş olan kâr payları ücret sayılmıştır.

- Evvelce geçmiş hizmetler için ödenen paralar ücret sayılıyordu. Bu defa gelecek hizmetler için ödenecek paralar da ücret sayılacaktır.

Diğer taraftan eskiden devlet memurlarının ücretlerinden vergi hesaplanırken, MEYAK için yapılan kesintiler matrahtan düşülemiyordu, yeni hükümlere göre bu ödentiler, masraf gibi ücret matrahından düşülebilecektir.

"Muhtelif ücret" kavramı kaldırılmıştır. Buna göre artık ikramiyeler ve bütün yan ödemeler için ayrı ayrı vergi cetvelleri uygulanmayacaktır. Bunların hepsi birleştirilerek vergilendirilecektir. Ancak vergi nisbeti bir milyon liraya kadar sabit (yüzde 40) tutulduğundan aylık kazançların yaklaşık brüt 80.000 lirayı geçmemesi halinde bu birleştirilmeden dolayı fazla vergi ödenmesi söz konusu olmayacaktır.

Bu konuda, 128 numaralı genel tebliğ ile uygulamaya bir kolaylık getirilmiştir. Bu tebliğ hükmüne göre, ücretlerde vergi tevkifatı hizmet erbabına takvim yılı başından itibaren yapılan her türlü ücret ödemelerinin safi tutarları toplamı yeni vergi tarifesinin aynı gelir dilimi içinde kaldığı sürece o nisbeti aştığı anda ise aşan kısmı sonra gelen dilimin nisbeti

üzerinden yapılabilecektir. Böylece 104. maddedeki aylık verginin, yıllık verginin 12'ye bölünmek suretiyle bulunacağı hükümen bir esneklik getirilmiştir.

Sadece ücret gelirlerinde eskiden çeşitli yerlerden de olsa alınan ücretlerin toplamı ne olursa olsun yıllık beyaname verme zorunluluğu yok idi. Bu defa alınan ücretlerin veya bu ücretlerle birlikte diğer gelirlerin toplamı 2.000.000 lirayı aşması halinde yıllık beyanname verilme zorunluluğu getirilmiştir.

Gerek vergi indirim miktarlarının artırılması, gerekse bir milyon liraya kadar olan gelirlerin yüzde 40 nisbetinde vergiye tabi tutulması sebepleri ile ücretlilerin net gelirlerinde önemli ölçüde artışlar meydana gelecektir. Bu artışların ne kadar olacağı her ücretlinin aile yapısına ve alacağı brüt ücretin tutarına göre değişecektir. Ancak genel bir ifade ile bu artışların düşük ücretlilerde az, yüksek ücretlilerde daha çok olacağı muhakkaktır. Bir ölçü verecek olursak, bu artışlardan devlet memurları 2 bin ilâ 10 bin, özel sektörde çalışanlar ise 2 bin ilâ 15 bin lira arasında faydalanabileceklerdir.

Ücret artışları ile ilgili bu hükümlerin her ne kadar uygulama tarihleri 1.1.1981 ise de, doğacak farkların ücret sahiplerinin eline geçmesini geciktirileceği hakkında kanunda özel hükümler yer almıştır. Bu hükümlere göre:

Toplu sözleşmeler kapsamına girmeyen ücretlilerin (devlet memurları dahil) 1981 yılı Ocak ve Şubat aylarına ait artış farkları geçici olarak işverende kalacaktır. Bu farklar, 1981 mali yılı içinde, yani en geç 1.3.1982 tarihine kadar Bakanlar Kurulu'nun tespit edeceği tarihlerde tayin edilecek usul ve esaslara göre iade edilip hak sahiplerine ödenecektir.

12 Eylül 1980 tarihinden önce imzalanmış ve halen uygulanmakta olan toplu iş sözleşmeleri kapsamına giren işçiler (toplu sözleşmelere paralel olarak zam alan kapsam dışı personel dahil) ile ilgili farklar toplu sözleşmeler sona erinceye kadar Merkez Bankası'na yatırılacaktır. Bu şekilde yatırılan paralar 1982 mali yılı sonunda, yani en geç 1.3.1983 tarihine kadar Bakanlar Kurulu'nun tespit edeceği usul ve esaslara göre iade edilip hak sahiplerine ödenecektir.

Yukarıdaki farkları Merkez Bankası'na yatırmayan işverenlere yatırılması gereken paranın iki katına kadar ceza verilecektir.

SERBEST MESLEK KAZANCI

Serbest meslek erbabı, hasılatını hesaplarken, bundan böyle amortismana tabi iktisadi kıymetleri satmalarında eğer müsbet bir fark çıkarsa, bu farkı da kazançlarına ekleyeceklerdir. Tabii ki fark menfi olursa bunu da kazançlarından düşebileceklerdir.

Serbest meslek faaliyeti ile uğraşanlar eskiden mesleki emekli sandıklarına giriş ve emeklilik gideri olarak, en fazla yıllık gayri safi hasılatlarının yüzde 5'i kadar bir ödeme yapabiliyorlardı. Yeni kanun bu yüzde 5'lik sınırı kaldırmıştır.

Müteferrik masraflar için vesikasız olarak yapılabilen 5.000 liralık tutar, 20.000 liraya çıkarılmıştır.

GAYRİMENKUL SERMAYE İRADI

Gayrimenkul sermaye iradının tarifi genişletilmiştir. Yeni hükümlere göre:

Her türlü teknik resim, desen, model, plan ile sinema ve televizyon filmleri, ses ve görüntü bantları, ticari değeri olan formüller üzerindeki haklar dolayısıyla alınacak paralar, gayrimenkul sermaye iradı sayılacaktır.

Ayrıca vakfın gelirlerinden hizmet karşılığı olmayarak alınan hisseler ile zirai faaliyete bilfiil iştirak etmeksizin sadece üründen pay alan arazi sahiplerinin gelirleri de gayrimenkul sermaye iradı sayılacaktır.

Emsal kira bedeli uygulamasında, yıllık kira bedeli olarak eskiden vergi değerinin yüzde 10'u esas alınırken, şimdi bu nisbet %7 olarak dikkate alınacaktır.

Daha önce kira getiren emlak için ödenen Emlak Vergisi doğrudan doğruya ödenecek vergiden mahsup ediliyordu. Yapılan değişiklikle bu hak kaldırılmış, yerine emlak vergilerinin kira hasılatından bir gerçek masraf unsuru olarak düşürülmesi esası getirilmiştir. Bu hüküm 1980 yılı iratları için uygulanmaya başlanacaktır.

Götürü gider usulünü seçen gayrimenkul sermaye iratları sahipleri daha önce brüt hasılatlarından yüzde 20 oranında bir indirim yapabiliyorlardı, bu defa bu indirim nisbeti %25'e çıkarılmıştır.

Yeni kanun gayrimenkul sermaye iratlarında "tevkifat" usulünü getirmiştir. Buna göre kamu müesseseleri ve bilumum ticarethaneler ödeyecekleri kiralardan yüzde 25 oranında vergi keseceklerdir. Mesken kiraları için bu tevkifat söz kon-

nusu olmayacaktır. Buna karşılık, eğer bir kimse tamamen vergisi kesilmiş olarak 2.000.000 liraya kadar gayrimenkul sermaye iradı elde ederse ve başka da kazancı yoksa, o kimse artık yıllık beyanname vermeyecektir.

MENKUL SERMAYE İRADI

Menkul sermaye iradı kapsamı genişletilmiştir. Buna göre ticari faaliyet dışında elde edilecek aşağıdaki gelirler de bundan böyle menkul sermaye iradı sayılacaktır.

Kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verdikleri kâr payları,

Hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen bedeller,

İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kâr paylarının devir ve temliki karşılığı alınan para ve ayınlar,

Her çeşit senetlerin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri,

- Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr payları.

Menkul sermaye iratları alınırken, daha önce bunu verenler %20 oranında vergi tevkifatı yapıyorlardı. Bu defa, bu tevkifat nisbeti %25'e çıkarılmıştır. Ayrıca lüzum görülürse Bakanlar Kurulu bu nisbeti yüzde 30'a kadar çıkarabilecektir.

VERGİ ALACAĞI

Bu kavram vergi kanunlarımızda ilk defa yer almaktadır. Kurumlar Vergisi'nde nisbetin yüzde 50'ye çıkartılması sonucunda Gelir Vergisi stopajının kaldırılması sebebiyle kurumdan pay alacak Gelir Vergisi'ne tabi kişilerin haklarının korunması amacıyla böyle bir müesseseye ihtiyaç duyulmuştur.

Daha önce kurumlar gerçek kişilere dağıttıkları veya dağıtacakları kâr paylarından %20 oranında vergi tevkifatı yapıyorlardı. Böylece bir kurumdan pay alan kişi, vergi kesilmiş olarak para alıyordu ve bunu yıllık beyannamesine dahil ederek yeniden vergilendiriyordu. Ancak yeni hesaplanan vergiden, daha önce kesilmiş vergiyi düşüyordu.

Bu defa Kurumlar Gelir Vergisi stopaj adı altında bir kesinti yapmıyorlar, ama bunların ödedikleri %50 nisbetindeki Kurumlar Vergisi'nin yarısının aslında Kurumların Gelir Vergisi'ne tabi ortaklarının elde edecekleri kâr payları ile ilgili olduğu kabul ediliyor. Böylece de Kurumların Gelir Vergisi'ne tabi ortakları Maliye'den ödenen Kurumlar Vergisi'nin yarısı kadar (bir başka ölçüyle alacakları kâr paylarının yarısı kadar) alacaklı hale geliyorlar.

Bu şekilde Maliye'den alacaklı hale gelen kişiler, kurumlardan kâr paylarını aldıklarında bu payları eğer elde ettikleri yıllın kazançları ile birleştirip beyan ederlerse, bu beyanname üzerinden hesaplanacak vergiden bu alacaklarını indirebilecekler ve böylece bir anlamda alacaklarını tahsil etmiş olacaklardır.

Diğer taraftan, kurumlardan kâr payı alanların bu kazançları eğer 2.000.000 lirayı geçmiyorsa, (iki milyonu geçirtecek stopaja tabi başka gelirleri de yoksa) bu kişiler artık yeniden yıllık beyanname vermeyeceklerdir. Yani bu kazançlarının tamamen vergilenmiş olduğu kabul edilecektir. Bu durumda da söz konusu kâr payı ile ilgili vergi alacağı ortadan kalkmış olacaktır.

SAİR KAZANÇ VE İRATLAR

Yeni kanun sair kazanç ve iratlar konusunda önemli değişiklikler getirmiştir.

Daha önce "Gayrimenkul ve hakların, menkul kıymetlerin satışından; iştirak hisselerinin devir ve temlikinden doğan kazançlar" adı altında toplanan kazanç grubunun kapsamı genişletilmiş ve ismi "Değer Artış Kazançları" olmuştur.

Bu konuda getirilen önemli değişiklikler şöyledir:

Bazı gayrimenkul ve hakların alınma tarihinden itibaren 4 yıl içinde elden çıkartılması halinde elde edilen kazancın eskiden 10.000 liradan fazla kısmı vergiye tabi iken bu defa vergiden müstesna kısım 125.000 liraya çıkarılmıştır. Ancak aynı yıl içinde satış yapılırsa bu istisna uygulanmayacak, binaların elden çıkarılmasında ise bu istisna her tam yıl için ayrı ayrı uygulanacaktır.

Bu statüye tabi gayrimenkul ve haklar arasına, bilumum motorlu tahmil ve tahliye vasıtaları ile voli mahalli ve dalyanlar da dahil edilmiştir.

Her ne şekilde olursa olsun edinilen menkul kıymetlerin (kurucu hisse senetleri ile diğer her türlü irtifa senetleri dahil) edinme tarihinden önce veya sonra elden çıkartılmasından sağlanan ve bir takvim yılındaki tutarı 50.000 lirayı aşan kazançların vergiye tabi olacağı yeni kanunla hükme bağlanmıştır. Burada istisna had-

dinin 2.000 liradan 50.000 liraya çıkarılması yanında çok önemli bir değişiklikte, eskiden bir yılı geçtikten sonra satılan menkul kıymetlerden doğan kazanç tamamen vergi dışı iken bu defa elden çıkarma ne zaman yapılırsa yapılsın kazanç vergilendirilmektedir. Ancak bu suretle elde edilen kazançlardan, iktisaptan itibaren elden çıkarma tarihine kadar geçen ilk tam yıldan sonraki her tam yıl için, istisna düşürüldükten sonra kalan safi kazancın ayrıca %40'ının indirilebileceği kabul edilmiştir. Yapılacak bu indirimin istisna düşürüldükten sonra kalan safi kazancın %80'ini geçemeyeceği ayrıca belirtilmiştir.

Gayri maddi bazı hakların elden çıkartılmasından doğan kazançlardaki 5000 liralık istisna 50.000 liraya çıkartılmıştır.

Yukarıdaki hususların hepsine şamil olmak üzere kanun çok önemli bir değişiklik daha getirmiştir. Daha önce kullanılan "Satış" tabirleri "elden çıkarma" olarak değiştirilmiş ve elden çıkarmanın ne demek olduğu tarif edilmiştir. Bu tarife göre, elden çıkarma, söz konusu mal ve hakların satılması, bir ivaz karşılığında devir ve temliki, trampa edilmesi, takası, **kamulaştırılması, devletleştirilmesi** ve **ticaret şirketlerine sermaye olarak** konulmasını ifade etmektedir.

Sair kazanç ve iratlarının bir diğer bölümü olan "Arizi kazanç"larda yapılan değişiklikler ise kısaca şöyledir:

- Arizi kazançlarda daha önce 1.000 lira olan istisna haddi 10.000 liraya çıkarılmıştır.

- Arızi kazançlar arasına, gerçek usul de vergiye tabi mükelleflerin terkettikleri işleriyle ilgili olarak sonradan elde ettikleri kazançlar da dahil edilmiştir. Ancak bu şekilde elde edilen kazançlarda 10.000 liralık istisna hükmü uygulanmayacaktır.

GELİR VERGİSİ KANUNUNUN DİĞER ÇEŞİTLİ KAVRAMLARI ÜZERİNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

İHTİYARİ TOPLAMA

Daha önce 10.000 lira olan ihtiyari toplama hakkı sınırı 2.000.000 liraya çıkarılmıştır. Yani tam mükellefiyette vergiye tabi yıllık gayri safi kazanç ve iratların toplamı 2 milyon lirayı aşmayan mükelleflerin bu kazanç ve iratlarından vergisi tevkif yoluyla kesilmiş bulunan ücret menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile götürü usulde vergilendirilmiş bulunan ticari ve mesleki kazançlarını beyannameye ithal etmeleri ihtiyaridir.

ZARARLARIN MAHSUBU

Daha önce 5 yıllık zararların mahsubu mümkün iken, bu defa ancak 3 yıllık zararların mahsup edilebileceği hükmü getirilmiştir. Ancak 1.1.1981 tarihinden evvelki tarihlerde tespit edilen ve henüz mahsup edilemeyen zararlar yine beş yıl içinde mahsup edilebilecektir.

VERGİLERİN ÖDENMESİ

Gelir Vergisi yine mart, temmuz ve aralık aylarında olmak üzere üç eşit taksitte ödenecektir.

Ancak yeni gelir vergi kanunu bu defa "peşin ödeme" sistemi getirmiştir. Bu sisteme göre gerçek usulde Gelir Vergisi'ne tabi **ticari kazanç sahipleri** ile **serbest meslek erbabı**, Maliye Bakanlığı'nın hazırlayacağı bir yönetmelik esasları uyarınca 5 dereceye ayrılacaklardır. Mükelleflerin (sadece ticari ve serbest meslek kazancı elde eden), bu derecelerden hangisine girecekleri her yılın mart ayı başında belli olacaktır.

Belli olacak dereceler esas alınarak:

5. dereceye girenler 50.000
4. dereceye girenler 100.000
3. dereceye girenler 200.000
2. dereceye girenler 400.000
1. dereceye girenler 600.000

liralık bir meblağı, cari takvim yılı kazancının Gelir Vergisi'nden mahsup edilmek üzere ve bir önceki yılın Gelir Vergisi'yle birlikte normal taksit süreleri içinde üç eşit taksitle ödemek zorunda olacaklardır.

Eğer bu peşin ödenen vergiler, ilgili takvim yılına ait beyanname üzerinden hesaplanacak vergiden fazla olursa, bu fazlalık vergi dairelerince mükelleflere bildirilecek ve mükellefler tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaat ederek geri alabilecektir.

ORTALAMA KÂR HADDİ

Ortalama kâr haddi esasına tabi perakendeciler ile imalatçıların durumlarında önemli bir değişiklik yoktur. Sadece izah edilmesi gerekmeyen 1000 liralık miktar 10.000 liraya yükseltilmiştir.

Ancak hizmet işletmeleri için durum tamamen değişmiştir. Bunlar ortalama kâr hadlerine değil "asgari gayri safi hası-

GELİR VERGİSİ NİSPETLERİ

Gelir vergisi nispetleri tamamen değişmiştir. Yeni tarifeye göre, gelir vergisine tabi gelirler.

1.000.000 liraya kadar	% 40
3.000.000 liranın 1.000.000 lirası için 400.000 lira fazlası	% 45
5.000.000 liranın 3.000.000 lirası için 1.300.000 lira fazlası	% 50
10.000.000 liranın 5.000.000 lirası için 2.300.000 lira, fazlası	% 60
15.000.000 liranın 10.000.000 lirası için 5.300.000 lira, fazlası	% 70
25.000.000 liranın 15.000.000 lirasıiçin 8.800.000 lira, fazlası	% 75
25.000.000 liradan fazlasının 25.000.000 lirası için 16.300.000 lira fazlası	% 66

nispetinde vergilendirilecektir. Böylece en düşük nispet % 10'dan % 40'a, en yüksek nispet ise % 60'dan % 66'ya çıkartılmış olmaktadır. Ancak, bu yeni nispetler, yukarıdaki esaslar dahilinde, 1.1.1982 tarihinden başlayarak beş yıl içinde her yıl için % 1 indirilecektir.

lat" esasına tabi tutulacaktır. Bu konuda uygulama şöyle olacaktır:

Takdir Komisyonları'nca hizmet işletmeleri için iş nevilerine ve işletmelerin özelliklerine göre asgari 2, azami 5 derece üzerinden ve her derecede 3 kademe olmak üzere asgari gayri safi hasılat miktarları tespit edilecek ve mükellefler, Maliye Bakanlığı'nca belirlenecek esaslara göre bu derece ve kademelere intibak ettirileceklerdir.

Bundan sonra söz konusu hizmet işletmelerinin beyanları tespit edilecek, asgari gayri safi hasılattan düşük olamayacaktır. 10.000 liradan fazla düşük olur ve bu düşüklüğün sebepleri mükelleflerce haklı sebeplerle izah edilemezse, vergi tarhiyatına asgari gayri safi hasılat tutarları esas alınacaktır. Bu konudaki uygulama hükümleri 1980 yılı kazançları için de geçerli olacaktır.

GİDER ESASI

Gider esasında da izah edilmesi zorunlu olmayan 1000 liralık fark haddi, 10.000 liraya yükseltilmiştir.

SERVET BEYANLARI

Eskiden olduğu gibi yıllık beyanname vermek mecburiyetinde olmayan kişiler yine servet beyannamesini vermek zorunda olmayacaklardır. Ancak daha önce miktarı ne olursa olsun sadece gayrimenkul iradı elde eden kişiler servet beyanına tabi değilken, bu defa gayri safi tutarı 120.000 lirayı geçen gayrimenkul sermaye iradı (stopaja tabi olmayan gayrimenkul iradı) elde edenler bu defa servet beyanına tabi olacaklardır.

Öte yandan getirilen yeni bir hükümle servet beyannamelerini incelemeye yetkili olanlar (sadece Maliye Müfettişleri, Hesap Uzmanları ve Maliye Müfettiş Muavinleri ve Hesap Uzman Muavinleri), vergi incelemeleri sırasında lüzum gördükleri takdirde, servet beyanında bulunmak zorunda olmayanlardan da geçmiş iki yıla ilişkin olarak servet beyanında bulunmalarını isteyebileceklerdir.

Değişikliklerle ilgili kanunun normal yürürlük tarihi 1.1.1981'dir. Bu konudaki özel hükümler hakkında yukarıdaki açıklamalar içinde gerekli bilgiler verilmiştir.

KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Kurumlar Vergisi'nde yapılan en önemli değişiklik, sermaye şirketleri ile kooperatiflerde Kurumlar Vergisi nisbetinin %50'ye çıkartılmasıdır. Buna karşılık daha önce yapılmakta olan %20 oranındaki Gelir Vergisi stopajı artık yapılmayacaktır. Böylece kurumlar üzerindeki %40 olan (Mali Denge Vergisi hariç) vergi yükü %50'ye çıkartılmıştır. Tabii ki, daha önce Gelir Vergisi stopajının matrahı hesaplanırken, düşülen bazı meblağlar artık söz konusu olmayacağından ilk nazarda %10 gibi görülen vergi yükü artışı bir miktar daha yükselecektir. Buna karşılık Kurumlar Vergisi'ne tabi olmayıp da sadece stopaja tabi gelir sahibi olan kurumlar ise, eskiye nazaran bir miktar daha avantajlı hale geleceklerdir.

Bu arada Kurumlar Vergisi'nden müstesna veya muaf olan iştirak kazançları dışındaki kazanç ve iratlar için kurumlar, bunların dağıtılıp dağıtılmayacağına bakmaksızın, yüzde 33.333 oranında vergi tevkifatı yapacaklardır. Yapılacak bu tevkifatlar, her yıl mayıs ayında verilecek

muhtasar beyannamelere dahil edilerek vergi dairelerine yatırılacaktır.

Yeni uygulamanın doğuracağı en önemli sonuç, birbirine ortak olan şirketlerde stopaj verg sinin bir veya birkaç yıl sonra ödenme imkânının artık ortadan kalkacağıdır.

Yeni tespit edilen %50 vergi nisbeti 1980 yılı kazançlarına da uygulanacaktır.

Kurumlar Vergisi Kanunu'nda yukarıdaki nisbet değişikliği yanında istisnalar ile ilgili hükümlere çok önemli ilâveler yapılmış ve bir de "Finansman Fonu" kavramı getirilmiştir. Ayrıca bazı küçük değişiklikler daha yapılmıştır. Şöyle:

İSTİSNA HÜKÜMLERİNE İLÂVELER

İştirak kazançları istisnasında, kâr dağıtan şirketin %10'una bir yıldan beri sahip olma şartı kaldırılmıştır.

Kambiyo mevzuatı gereğince Türkiye'ye getirildiğinin tevsik edilmesi kaydıyla yurt dışında yapılan inşaat, onarma ve montaj işleri ile teknik hizmetlerden sağlanan kazançlar Vergiye tabi olmayacaktır. Ancak bu işlerle ilgili olarak yapılan masraflar indirim olarak kabul edilemeyecektir.

Sanayi ürünü ihraç eden ve yıllık ihracat tutarı 250.000 Amerikan Doları veya muadili yabancı para karşılığı Türk Lirası'nı aşan imalatçı kurumların ihracatın ilk yılı için bu ihracattan sağladıkları hasılatın %20'si, müteakip yıllarda bir önceki yıla göre ihracat hasılatının %30'u ile bakiyesinin %15'i kurum kazancından indirilebilecektir.

Bu hükmün uygulanmasında, ihraç edildiğinin tevsiki şartıyla ihracatçılara yapılan satışlar yıllık ihracat tutarının hesabında ihracat sayılacaktır. Öte yandan ihraç ettiği malı imal etmeyen ihracatçı kurumlarda bu istisnalar 1/4 oranında uygulanacaktır.

Yaş meyve, sebze ve su ürünü ihraç eden kurumlar ve dış navlun hasılatı sağlayan kurumlar ile döviz hasılatı sağlayan turizm müessesesi belgesi almış kurumlar da sağladıkları dövizlere tekabül eden hasılatlarının ilk yılı için %20'si, müteakip yıllarda bir önceki yıla göre artan navlun hasılatının %30 ile bakiyesinin %15'ini kurum kazançlarından indirebilecekler-dir.

FİNANSMAN FONU

Sermaye şirketleri ile kooperatifler, yatırım indiriminden faydalandırılması kabul edilmiş yatırımlarının finansmanında kullanılmak ve yatırım indirimi belgesinde bu yatırım için öngörülen süre ile sınırlı kalmak kaydıyla aşağıdaki şartlarla finansman fonu ayırarak safi kurum kazancından indirebileceklerdir.

-Ayrılacak finansman fonu Kurumlar Vergisi matrahının %25'ini ve yapılacak yatırımı geçemeyecektir..

-Finansman fonları Merkez Bankası'na açılacak ve her an paraya çevrilebilir Devlet Tahvili hesabına yatırılacaktır.

-Merkez Bankası'nda açılacak hesaptan çekişler Devlet Plânlama Teşkilâtı'nca düzenlenecek çekiş belgelerine dayanılarak yapılacak ve yıl içinde fiilen yapılan yatırım tutarını aşamayacaktır.

-Bir önceki yıl safi kurum kazancından finansman fonu olarak ayrılan meblağ hesap dönemi sonunda safi kurum kazancına eklenecektir.

ZARARLARIN MAHSUBU

Daha önce son beş yılın zararları elde edilen kurum kazancından indirilebilmekte iken, bu defa yapılan değişiklikle beş yıllık hak üç yıla indirilmiştir. Ancak, 1.1.1981 tarihinden önce meydana gelmiş olup henüz indirim işlemine tabi tutulamamış zararlar için beş yıllık hak hükmü devam edecektir.

TEVKİF YOLUYLA ALINAN KURUMLAR VERGİSİ

Dar mükellefiyete tabi kurumların çeşitli kazanç ve iratları için, kurumlarca yapılacak vergi tevkifatlarının nisbetleri değiştirilmiştir. Öngörülen yeni nisbetler 24.12.1980 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanacaktır.

Kurumlar Vergisi'ni değiştiren kanunun yukarıdaki açıklamaların içinde belirtilen özel durumlar dışında genel olarak yürürlük tarihi 11.1981'dir.

TÜRKİYE'DE BELİRLİ GÜNLER

OCAK

TARİH	YER	TÜR
3 Ocak	İçel-Merkez	Kurtuluş günü
4. "	Diyarbakır-Merkez	Anma günü "Süleyman Nazif"
5	Adana-Merkez	Kurtuluş günü
5	Adana-Ceyhan	Kurtuluş günü
5	İ el-Tarsus	Kurtuluş günü
7	Adana-Osmaniye	"Halk ozanları gecesi"
7	Adana-Osmaniye	Kurtuluş günü
8	Hatay-Dörtyol-Erzin	Kurtuluş günü
9	Hatay-Dörtyol	Kurtuluş günü
10	Bingöl-Kığı	Kurtuluş günü
13	Ordu-Mesudiye	eğlik "Eski yılbaşı gecesi"
18	Kocaeli-Gebze	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
23	Diyarbakır-Merkez	Anmagünü "Ali Emiri"
26	Kars-Merkez	Anma günü "Kâzım Karabekir"
27	İçel-Silifke	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
31	Erzurum-Şenkaya	Anma günü "Hüseyin Köycü"
Ayın 3.pazarı	İzmir-Karşıyaka	Yarışma "Zübeyde Hanım kosusu"
Ay içinde	Aydın-Karacasu	At yarışları

ŞUBAT

TARİH	YER	TÜR
2 Şubat	Antalya-Merkez	"Tiyatro festivali"
3 "	Aydın-Merkez	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
6	Konya-Ilgın	"Gölle ★ gecesi"
7	Balıkesir-Merkez	Anma günü "A atürk'ün gelişi"
12	Kahramanmaraş-Merkez	Kurtuluş günü
13	Erzincan-Tercan	Kurtuluş günü
13	Giresun-Görele	Kurtuluş günü
14	Trabzon-Vakfıkebır	Kurtuluş günü
15	Gümüşhane-Merkez	Kurtuluş günü
15	Trabzon-Maçka	Kurtuluş günü
17	Gümüşhane-Kelkit	Kurtuluş günü

17	Trabzon-Akçaabat	Kurtuluş günü
17	Trabzon-Tonya	Kurtuluş günü
17	Urfa-Birecik	"Kelaynak ★★ günü"
19 "	Ankara-Merkez	Anma günü "Halkevlerinin kuruluşu"
19	Muğla-Köyceğiz	Anma günü "Naip Hüseyin"
19	nevşehir-Gülşehir	Anma günü "Seyyit Mehmet Paşa"

★ Nohut, mısır ve buğday karışık olarak acı biberle pişirilen yağsız bir çeşit çorba
★★ Bir göçebe kuş cinsi

20 Şubat	Erzincan-Çayırlı	Kurtuluş günü
20 "	Erzurum-İspir-Kırık	Kurtuluş günü
20	Gümüşhane-Bayburt Yukarıkurzı	Kurtuluş günü
21	Gümüşhane-Bayburt	Kurtuluş günü
22	Erzincan-Tercan	Kurtuluş günü
23	Kars-Ardahan	Kurtuluş günü
23	Kars-Çıldır	Kurtuluş günü
23	Kars	
23	Kars-Hanak	Kurtuluş günü
23	Kars-Posof	Kurtuluş günü
24	Trabzon-Merkez	Kurtuluş günü
24	Trabzon-Arsin	Kurtuluş günü
24	Trabzon-Yomra	Kurtuluş günü
25	Erzurum-İspir	Kurtuluş günü
25	Trabzon-Araklı	Kurtuluş günü
25	Trabzon-Sürmene	Kurtuluş günü
27	Trabzon-Çaykara	Kurtuluş günü
28	Trabzon-Of	Kurtuluş günü
Ay içinde	Siirt Merkez	"Cigor★ mahalli bayram

★ Cıkgör.

MART

TARİH	YER	TÜR
1 Mart	Kars-Hanak	Kurtuluş günü
2 "	Kars-Posof	Kurtuluş günü
2	Rize-Merkez	Kurtuluş günü
3	Erzurum-Aşkale	Kurtuluş günü
6	Antalya-Merkez	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
6	Balıkesir-Gönen	Anma günü "Ömer Seyfettin"
6	Burdur-Merkez	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
7	Adana-Kadirli	Kurtuluş günü
7	Artvin-Merkez	Kurtuluş günü
7	Artvin-Ardanuç	Kurtuluş günü
7	Artvin-Borçka	Kurtuluş günü
7	Artvin-Şavşat	Kurtuluş günü
7	Kocaeli-Merkez	"Pişmaniye gecesi"
9	Erzurum-Çat	Kurtuluş günü
9	Manisa-Akhisar	"Çağlak ★ günü"
9	Rize-Çayeli	Kurtuluş günü
10	Rize-Ardeşen	Kurtuluş günü
10	Rize-Pazar	Kurtuluş günü
11	Artvin-Arhavi	Kurtuluş günü
11	Erzurum-Merkez-Ilıca	Kurtuluş günü
11	Rize-Fındıklı	Kurtuluş günü
12	Artvin-Hopa	Kurtuluş günü
12	Erzurum-Merkez	Kurtuluş günü
13	Erzurum-Pasinler	Kurtuluş günü
14 Mart	Erzurum-Hınıs	Kurtuluş günü
14 "	İçel-Tarsus	Anma günü "Lokman Hekim"
14	Siirt-Şırnak	"Kara Çarşamba ★"
15	Erzurum-Tekman	Kurtuluş günü
18	Çanakkale-Merkez	Anma günü "Çanakkale zaferi"
18	Erzurum-Karayazı	Kurtuluş günü
18	Erzurum-Narman	Kurtuluş günü
21	Erzurum-Tortum	Kurtuluş günü
22	Adana-Feke	Kurtuluş günü
22	İzmir-Urla	"Mart dokuzu şenlikleri"
22	Tekirdağ-Hayrabolu	"Nevruz ★★ şenlikleri"
23	Diyarbakır-Merkez	"Ziya Gökalp haftası"
23	Muş-Malazgirt	Kurtuluş günü
25	Erzurum-Horasan	Kurtuluş günü
25	Erzurum-Oltu	Kurtuluş günü
26	Kara gün "26 Mart 1913 işgali"	Kurtuluş günü
28	Adana-Bahçe-Haruniye	Kurtuluş günü
28	Erzurum-Olur	Anma günü "Şehitler"
28	Gaziantep-Merkez	Kurtuluş günü
31	Muş-Varto	Kurtuluş günü
31	Van-Gevaş	
Ayın 1. 2. çarşamba günleri	Hakkari-Çukurca	"Zıpe ★★★ günü"

★ Şelâle.

★ *İlkbahar eğlencelerinin yapıldığı güne verilen ad.*
★ *Eski bir İran takvimine göre yeni yılın ve ilkbaharın başlangıç günü.*
★★★ *1. Çarşambaya "işkembe zıpesi" denir, işkembe dolması yenir.*
2. Çarşambaya "dane zıpesi" denir, kırda yemek yenir, eğlenilir.

NİSAN

TARİH	YER	TÜR
1 Nisan	Van-Erciş	Kurtuluş günü
1 "	Van-Gürpınar	Kurtuluş günü
2	Van-Merkez	Kurtuluş günü
2	Van-Muradiye	Kurtuluş günü
3	Van-Özalp	Kurtuluş günü
3	Zonguldak-Karabük	Anma günü "Demir Çelik İşletmesinin kuruluşu"
4	Adana-Kozan	Anma günü "Prof.Remzi Oğuz Arık"
5	Diyarbakır-Merkez	Anma günü "Atatürk'ün Diyarbakır'ın Fahri Hemşehrisi oluşu"
6	Bursa-Merkez	Anma günü "Bursa'nın fethi"
6	Muş-Bulanık	Kurtuluş günü
7	Erzurum-Şenkaya	Kurtuluş günü
9	Edirne-Merkez	Anma günü "Mimar Sinan"
9	Kayseri-Merkez	Anma günü "Mimar Sinan"
11	Urfa-Merkez	Kurtuluş günü
13	Kastamonu-Devrekâni	"Ağaç bayramı"
14	Ağrı-Diyadin	Kurtuluş günü
14	Ağrı-Doğubeyazıt	Kurtuluş günü
14	Ağrı-Hamur	Kurtuluş günü
14	Ağrı-Patnos	Kurtuluş günü
14	Ağrı-Taşlıçay	Kurtuluş günü
14	Ağrı-Tutak	Kurtuluş günü
14	Ordu-Aybastı	Panayır
15	Ağrı-Merkez	Kurtuluş günü
16	Ağrı-Eleşkirt	Kurtuluş günü
16	Muğla-Köyceğiz	"Yağlı güreş"
20	İstanbul	"Lâle festivali"
20	İzmir-Merkez	Sergi
21	Manisa-Merkez	"Mesir ★ şenlikleri"
21	Manisa-Merkez	Sergi
21	Mardin-Merkez	"Coşkunlar ve yorgunlar haftası
22	Hakkâri-Merkez	Kurtuluş günü
22	Hatay-Altınözü	Şenlik "Abagüreşi"
22	Van-Başkale	Kurtuluş günü
24	Aydın-Sultanhisar	"Nysa ★★ festivali"
29	İstanbul-Yalova-Çınarcık	Anma günü "Şehitler"
30	Erzurum-Pasinler	"Karakucak güreşleri"
30	Siirt-Merkez	Panayır

★ AY İÇİNDEKİ DİĞER FAALİYETLER

Ayın 1. cumartesi günü	Konya-Cihanbeyli	"Mahalli halk müziği saz ve söz yarışması"
Ay içinde	Artvin-Yusufeli	Şenlik "Güreş ve halk oyunları"
Ay içinde	Bursa-Uludağ	"Kış festivali"

★ *Yenildiği zaman hastalıkların iyileşeceğine ve dileklerin yerine geleceğine inanılan bir nevi macun.*

★★ *Sultanhisar'a 3 km. uzaklıkta bulunan eski bir şehir.*

MAYIS

TARİH	YER	TÜR
1 Mayıs	Ankara-Yenimahalle-Sincan	"Lale Şenlikleri"
1 "	İzmir-Selçuk	"Uluslararası Efes festivali"
1	İzmir-Urla-Bademler	Şenlik "Halk oyunları-tiyatro"
1	Konya-Hadim-Afşar	"Kalkınma şenliği"
1	Muş-Merkez	Kurtuluş günü
4	Gaziantep-İslâhiye	Panayır
4	İzmir-Merkez	Sergi
4	Tekirdağ-Çerkezköy	Panayır
5	Gümüşhane-Merkez-Keçikaya	"Doyduk şenlikleri"
6	Gümüşhane-Merkez-Dağteke	"Kov Kalesi şenlikleri"
6	Siirt-Merkez	"Yumurta bayramı"
6	Yozgat-Merkez	"Eğrice günü ★"
8	Tekirdağ-Muratlı	Panayır
12	Çanakkale-Biga-Balıklıçeşme	Panayır
12	Edirne-Uzunköprü	"Dallık eğlenceleri"
12	Kırklareli-Lüleburgaz	Panayır
12	Konya-Merkez	Sergi
13	Tekirdağ-Malkara	"Bahar şenlikleri"
13	Ankara-Şereflikoçhisar	Panayır
15	Balıkesir-Susurluk	Panayır
15	Çanakkale-Çan	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"

★ *Nevruz.*

15	Tekirdağ-Hayrabolu	Panayır
15	Zonguldak-Ereğli	Anma günü "Ereğli Demir Çelik Fabrikasının kuruluşu"
16	Hatay-Merkez	"Çiçek festivali"
17	Çanakkale-Bayramiç	Panayır
18	Tekirdağ-Şarköy	Panayır
19	İzmir-Merkez	Sergi
19	İzmir-Bergama	Şenlik "Kermes ★"
19	Manisa-Soma-Hatunköy	"Çam mesiri"
19	Muğla-Marmaris	"Pehlivan güreşleri"
20	Afyonkarahisar-Şuhut (**Karaadilli**)	Panayır
20	Balıkesir-Savaştepe	Panayır
20	Bursa-İnegöl-**Sarıpınar**	"Dede günü" (Gençali Sultan)
20	Bursa-Mustafakemalpaşa	Panayır
20	Giresun-Merkez	Şenlik "Mayıs yedisi ★★"
20	**Giresun-Alucra**	**Şenlik "Mayıs yedisi"**
20	Kırklareli-Merkez	Panayır
20	Ordu-Merkez	Şenlik "Mayıs yedisi"
20	Ordu-Fatsa	Şenlik "Mayıs yedisi"
20	Ordu-Gölköy	Şenlik "Mayıs yedisi"

★ *Küçük şehirlerde bayram ve panayır günlerinde yapılan eğlenceli toplantı.*
★★ *Bahar eğlenceleri.*

20 Mayıs	Ordu-Perşembe	"Deniz şenliği"
20 "	Ordu-Perşembe	Şenlik "Mayıs yedisi"
20	Ordu-Ünye	Şenlik "Mayıs yedisi"
20	Trabzon-Vakfıkebir-Şalpazarı	Şenlik "Mayıs yedisi"
21	Çanakkale-Ezine	Panayır
22	Balıkesir-Merkez-Kurtdere	Panayır
23	Çanakkale-Biga	Panayır
24	Balıkesir-Kepsut	Panayır
24	Denizli-Saraykö	Anma günü

25 Mayıs	Kırklareli-Pınarhisar	Panayır
25 "	Balıkesir-Susurluk	
25	Balıkesir-Susurluk-Karapürçek	Panayır
25	Çanakkale-Biga	Sergi
25	Samsun-Havza	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
26	Bursa-Karacabey	Panayır
26	Bursa-Karacabey	Panayır
26	Çanakkale-Ayancık	Panayır
27	Aydın-Köşk Başçayır	Şenlik "Kiraz bayramı"
27	Erzurum-Tekman	At yarışları
29	Balıkesir-Balya	Panayır
29	Balıkesir-Susurluk-Göbel	Panayır
29	İstanbul	"Fetih şenlikleri"
29	İstanbul-Fatih	
29	İstanbul-Fatih	Anma günü "Ulubatlı Hasan"
29	Kırklareli-Vize-Kıyıköy	Panayır
30	Çanakkale-Yenice	Panayır

★ AY İÇİNDEKİ DİĞER FAALİYETLER

Ayın 1. pazar günü	Balıkesir-Balya-Kadıköy	Şenlik
Ayın 1. pazar günü	Balıkesir-Gönen-Çınarlı	Şenlik
Ayın 1. pazar günü	Edirne-Keşan	"Dallık ★ eğlencesi"
Ayın 1. Pazar günü	Manisa-Kırkağaç	"Çam mesiri"
Ayın 2. haftası içinde	Denizli-Merkez-Honaz	Şenlik "Kiraz bayramı"
Ayın 2. perşembe günü	Aydın-Söke	"Turizm şenlikleri"
Ayın 2. pazar günü	İzmir-Kemalpaşa	"Kiraz festivali"
Ayın 2. pazar günü	Kırklareli-Lüleburgaz	Şenlik "Koru gunu
Ayın 2. pazar günü	Tekirdağ-Havrabolu-Lâhana	Şenlik "Güreş- At varısı
Ayın 3. haftası	Eskişehir-Merkez	"Yunus Emre haftası"
Ayın 3.haftası içinde	Eskişehir-Mihalıççık-Yunusemre	Anma günü "Yunus Emre"
Ayın 3. veya 4. pazarı	İzmir-Ödemiş-Bademli	"Kiraz festivali"
Ayın son haftası içinde	Denizli-Merkez	"Pamukkale festivali"
Ayın son haftası içinde	Denizli-Çal-Baklan-Kuyucak	Şenlik "Kiraz bayramı"
Ayın son pazar günü	İzmir-Kemalpaşa	"Festival"
Ayın son pazar günü	İzmir-Ödemiş-İlkkurşun	Kurtuluş günü

★ *Koru.*

Ay içinde	Afyonkarahisar-Şuhut-Karaadilli	"Pehlivan güreşleri"
Ay içinde	Edirne-Merkez-Gogo Mah.	"Kakava ★ şenlikleri"
Ay içinde	Erzurum-Tortum	"Karakucak güreşleri ve sergi"
Ay içinde	İstanbul-Silivri	"Yoğurt festivali"
Ayın pazar günleri	Manisa-Demirci	Şenlik "Gâvur küfürü"

★ *Edirne'deki çınçenelerini geleneksel bahar eğlencelerine verilen ad.*

HAZİRAN

TARİH	YER	TÜR
1 Haziran	Amasya-Göynücek	Şenlik "İlçenin kuruluş günü"
1 "	Antalya-Merkez	"Müzik ve film festivali"
1	Balıkesir-Manyas	Panayır
1	Niğde-Aksaray	Panayır
1	Tokat-Artova	Şenlik "İlçenin kuruluş günü"
2	Adana-Kozan	Kurtuluş günü
2	Elazığ-Harput	Şenlik
2	Tekirdağ-Saray	Panayır
3	Çanakkale-Çan	Panayır
6	Kırklareli-Lüleburgaz-Ahmetbey	Panayır
7	Balıkesir-Dursunbey	Panayır
7	Sivas-Koyulhisar	Eğrıçimen yayla günü"
8	İçel-Mut	Şenlik "Karacaoğlanı anma günü el sanatları sergisi, kayısı bayramı"
9	İzmir-Merkez	"İzmir Uluslararası Akdeniz festivali"
9	Kastamonu-İnebolu	"Kahramanlık ve şeref günü"
10	Kırklareli-Kofçaz	Panayır
12	Amasya-Merkez	Sergi
12	Amasya-Merkez	"Atatürk festivali"
12	Balıkesir-Gönen-Sarıköy	Panayır
12	Çanakkale-Yenice-Pazarköy	Panayır
12	Konya-Beyşehir-Huğlu	Sergi "Tüfek bayramı"
13	Balıkesir-Balya-Orhanlar	Panayır
15	Artvin-Merkez	Panayır
15	Erzurum-Aşkale	Panayır
16	Afyonkarahisar-Sincanlı-Düzağaç	Panayır
16	Balıkesir-Gönen	Panayır
16	Çanakkale-Yenice-Akçakoyun	Panayır
17	Kocaeli-Yarımca	"Kiraz festivali"
18	Zonguldak-Ereğli	Kurtuluş günü
20	Artvin-Merkez	"Kafkasör ★ boğa güreşleri"
20	Balıkesir-Balya-Ilıca	Panayır
20	Bursa-İnegöl	Panayır
21	Balıkesir-Manyas-Darıca	Panayır
21	İstanbul Merkez	"Uluslararası san'at ve kültür festivali"
21	Kocaeli-Kandıra	Kurtuluş günü
21	Sakarya-Merkez	Kurtuluş günü
21	Sakarya-Merkez	Festival
21	Zonguldak-Merkez	Kurtuluş günü
22	Sakarya-Sapanca	Kurtuluş günü
23	Muğla-Bodrum	Anma günü "Turgut Reis"

★ *Artvin'e birkaç km. uzaklıkta bulunan bir yer adı.*

23 Haziran	Trabzon-Çaykara	Anma günü "Sultan Murat şehitleri"
24	Elazığ	"Peynirli ekmek günü"
25	Balıkesir-Merkez-Şamlı	Panayır
26	Sinop-Ayancık-Topağaç	Panayır
26	Tokat-Merkez	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
27	Sivas-Merkez	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
28	Bursa-Orhaneli-**Büyükorhan**	Panayır
28	Erzincan-Merkez	Anma günü "Atatürk'ün gelişi
28	Erzincan-Refahiye	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
28	Erzincan-Tercan	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"

28 Haziran	Kocaeli-Merkez	Fuar
28 "	Kocaeli-Merkez	Kurtuluş günü
28	Muğla-Fethiye	"Akdeniz festivali"
29	Hatay-Merkez	"Senpiyer'in ismi günü ayını"
29	Isparta-Uluborlu	Panayır "Pehlivan güreşleri"
29	Sivas-Suşehri	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
30	Bitlis-Tatvan	Doğu Anadolu Fuarı
30	İzmir-Menemen-Aliağa	Şenlik "Aliağa festivali"

★ AY İÇİNDEKİ DİĞER FAALİYETLER

Ayın 1 haftası içinde	Konya-Karaman	"Dil Bayramı ve Yunus Emre'yi anma törenleri"
Ayın 1. haftası içinde	Tekirdağ	"Kiraz festivali"
Ayın 1 pazar günü	Erzurum-Oltu	"Karakucak güreşleri"
Ayın 1 pazar günü	Eskişehir-Mihalıççık	"Kalburcu günü"
Ayın 1. pazar günü	Tokat-Zile	"Kiraz festivali"
Ayın 1.veya 2. pazar günü	Çanakkale-	Anma günü "Gazi Süleyman Paşa ve Namık Kemal"
Ayın 1,2,3. pazar günleri	Isparta-Merkez	"Kiraz bayramı"
Ayın 1,2,3. çarşamba günleri	Malatya-Pötürge	"Sülük gölü panayırı"
Ayın 2. haftası	Edirne-Merkez	"Kırkpınar şenlikleri" (Yağlı güreş müsabakaları)
Ayın 2 veya 3. pazar günü	Bilecik-Pazaryeri-Bozcaarmut	Şenlik "Çilek festivali"
Ayın son pazar günü	Bilecik-Bozüyük	Anma günü "İnönü şehitleri"
Ayın son pazar günü	Bolu-Gerede	"Yağlı güreş müsabakaları"
Ayın son haftası içinde	Bursa-Keles	Şenlik "Yayla şöleni"
Ay içinde	Afyonkarahisar-Sultandağı-Dereçine	"Kiraz bayramı"
Ay içinde	Artvin-Şavşat	Şenlik
Ay içinde	Aydın-Karacasu-Karavöre	Şenlik "Kiraz festivali"
Ay içinde (pazar günleri)	Erzurum-Karayazı	Panayır
Ay içinde	Kırklareli-Merkez	"Kiraz festivali"
Ay içinde	Zonguldak-Ereğli	"Çilek festivali"

TEMMUZ

TARİH	YER	TÜR
1 Temmuz	Aydın-Kuşadası	Şenlik "Turizm festivali"
1 "	Eskişehir-Merkez	"Beyaz altın festivali"
1	Eskişehir-Merkez	"El sanatları fuarı"
1	Samsun-Merkez	Fuar
2	Tokat-Almus	"Vişne bayramı"
4	Kocaeli-Karamürsel	Kurtuluş günü
5	Erzincan-Kemaliye	Panayır
5	Hatay-İskenderun	Kurtuluş günü

5 Temmuz	Hatay-Kırıkhan	Kurtuluş günü
5	Hatay-Dörtyol-Yakacık	"Payas festivali"
5	Konya-Akşehir	"Nasrettin Hoca şenlikleri"
6	Bursa-Gemlik	"Turizm festivali"
6	Tekirdağ-Şarköy	"Üzüm ve şarap festivali"
7	Bursa-Merkez	"Kılıç-kalkan festivali"
7	Bursa-Merkez	Fuar
8	Hatay-Reyhanlı	Kurtuluş günü
9	Bolu-Merkez	"Kıra bayramı"
10	Kayseri-Merkez	Anadolu fuarı
13	Malatya-Merkez	"Kayısı şenliği"
13	Nevşehir-Merkez	"Çayağal festivali"
14	Balıkesir-Edremit-Akçay	"Festival"
15	Artvin-Arhavi	Festival
15	Bursa-İznik	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
15	Erzurum-Karayazı	At yarışları
15	Erzurum-Şenkaya	Panayır
15	İstanbul-Merkez	"Tiyatro festivali"
15	Nevşehir-Merkez	"Park festivali"
15	Ordu-Aybastı	"Perşembe yaylası panayırı"
15	Trabzon-Tonya-Kadırga Yaylası	Şenlik
16	Elazığ-Sivrice	"Hazar gölü şenlikleri"
17	Bolu-Merkez	"Abant bayramı"
17	Bolu-Merkez	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
17	İçel-Tarsus	"Beyaz üzüm festivali"
17	Zonguldak-Devrek	"Yedi Göller şenliği"
18	Rize-Çamlıhemşin	Şenlik
18	Sinop-Gerze	"Deniz eğlenceleri festivali"
18	Trabzon-Akçaabat	Şenlik
19	Bolu-Abant	"Abant bayramı"
19	Nevşehir-Zelve	"Zelve festivali"
20	Nevşehir-Merkez	Fuar
20	Bursa-Orhaneli-Erenler	Panayır
20	İstanbul-Üsküdar	Anma günü "Müsahipzade Celâl"
20	Nevşehir-Merkez	Anma günü "Damat İbrahim Paşa"
20	Nevşehir-Merkez	Anma günü "İl oluşu"
20 Temmuz	Trabzon-Vakfıkebir	Şenlik
23 "	Erzurum-Merkez	"Doğu fuarı"
23	Erzurum-Merkez	Anma günü "Erzurum Kongresi"
23	Hatay-Merkez	Anma günü "Anavatana katılışı"
23	Hatay-Altınözü	Anma günü "Anavatana katılışı"
23	Hatay-Samandağ	Anma günü "Anavatana katılışı"
23	Hatay-Yayladağı	Anma günü "Anavatana katılışı"
24	Kocaeli-Karamürsel	Anma günü "Atatürk'ün gelişi
26	Çanakkale-Bozcaada	"Ayazma ★ şenliği"
26	Çanakkale-Çan	"Seramik bayramı"
27	Erzurum-Pasinler	"Çermik ★★ şenlikleri"
27	Urfa-Bozova	"Karpuz festivali"
28	Giresun-Keşap	"Gürleyen şenliği"
29	İstanbul-Silivri-Selimpaşa	"Kavun festivali"
30	Zonguldak-Amasra	Anma günü "Fetih şenlikleri"

★ *Bir aziz veya azizenin adına bağlanmış kuyu veya pınar; halk arasında suyunun türlü maraz ve illetlere karşı şifalı olduğuna inanılır, ziyaret edilir.*
★★ *Kaplıca.*

★ AY İÇİNDEKİ DİĞER FAALİYETLER

Ayın 1. pazar	Ankara-Çamlıdere	Festival
Ayın ilk pazarı	İzmir-Torbalı-Ayrancılar	"Şeftali yarışması"
Ayın 2. pazarı	Manisa-Gölmarmara	"Karpuz festivali"
Ayın 2.3. pazarı	Kastamonu-İnebolu	"Deniz şenlikleri"
Ayın 2. haftası	Kayseri Yeşilhisar	"Turizm festivali"
Ayın 2. haftası	Isparta Şarkikaraağaç	"Kızıldağ ananevi helva günü"
Ayın 3. haftası	İzmir Foça	Şenlik "Müzik, halk oyunları ve su sporları festivali"
Ayın 3. cuma	Trabzon Vakfıkebir Şalpazarı	"Otçu haftası"
Ayın 3. cuma ve cumartesi	Trabzon Vakfıkebir Şalpazarı	"Sisdağı şenlikleri"
Ayın 3. pazar	Balıkesir Musakça	"Karides günü"
Ayın 3. pazar	Manisa Akhisar	"Karpuz festivali"
Ayın son pazar	Bolu Gerede	"Köroğlu ve Esentepe festivali"
Ay içinde	Afyonkarahisar Merkez	Pehlivan güreşleri
Ay içinde	Afyonkarahisar Sandıklı Ballık	Şenlik ve pehlivan güreşleri
Ay içinde	Bursa Merkez	"Koza bayramı"
Ay içinde	İstanbul Yalova Esenköy	"Deniz festivali"
Ay içinde	Kastamonu Bozkurt	Şenlik
Ay içinde	Trabzon Sürmene	"Yaylaortası şenliği"

AĞUSTOS

TARİH	YER	TÜR
1 Ağustos	Afyonkarahisar Dinar	Panayır
1	Balıkesir Erdek	Şenlik
1	Çanakkale Çan	Anma günü "İlçe oluşu"
1	Sinop Merkez	Festival
2	Edirne Lalapaşa	Panayır
2	İçel Silifke Taşucu	"Balık festivali"
3	Kırklareli Babaeski	"Karpuz festivali"
4	Nevşehir	"Karşıbağ festivali"
5	Konya Merkez	Fuar
5	Konya Seydişehir	"Ekonomik kalkınma günü"
7	Çanakkale Biga	Panayır
8	Bitlis Merkez	Kurtuluş günü
9	Edirne Merkez Süloğlu	Panayır
10	Balıkesir Dursunbey	Panayır
10	Bolu Akçakoca	"Fındık festivali"
10	Çanakkale Merkez	"Truva festivali"
10	Çanakkale Merkez	Anma günü "Conkbayırı Zaferi"
11	Çanakkale Biga Gümüşçay	Panayır
11	Erzincan Kemaliye	Panayır
13	İzmir Urla	Üzüm festivali
13	Zonguldak Ahmetler	Sergi
13	Zonguldak Bartın Kozcağız	
14	Rize Ardeşen	"Ardeşen durağı"
14	Trabzon Tonya Karaağaç	

15	Ağustos	Yayla obası	"Karaptal şenliği"
15		Isparta Senirkent Uluğbey	"Veli Baba şenliği"
15		İstanbul Kadıköy	"Turizm festivali"
15		İzmir Efes	"Meryemana ayini"
16		Sinop Gerze Karlı	Panayır
16		Balıkesir Kepsut	Panayır
16		Çanakkale Biga Karantı	Panayır
16		Kars Merkez	"Fetih günü"
16		Kastamonu Çatalzeytin	Panayır
16		Nevşehir Hacıbektaş	Anma günü "Hacı Bektaş-ı Veli"
17		Nevşehir Hacıbektaş	Sergi
18		Çanakkale Gelibolu	Panayır
19		Konya Ereğli	"Elma şenliği"
19		Çanakkale Biga Balıklıçeşme	Panayır
19		İstanbul Yalova	Festival
19		Kırklareli Lüleburgaz	Panayır
20		Muğla Datça	"Knidos festivali"
20		Adıyaman Merkez	"Nemrut festivali"
20		Bolu Merkez	Panayır
20		İzmir Merkez	"Uluslararası İzmir Fuarı"
		Trabzon Tonya Beypınarı	
21		Yaylası	Şenlik
22		Balıkesir - Bigadiç	Panayır
23		Çanakkale Lâpseki Çardak	Panayır
23		Kastamonu Merkez	Şenlik "Şapka Devrimi"
23		Kastamonu Bozkurt	Panayır
24		Manisa - Gördes Köprübaşı	Panayır
24		Antalya Kaş Gömbe Köyü	
24		Antalya Kaş Gömbe Köyü	Panayır
24		Gaziantep - Kilis	Anma günü "Mercidabık Zaferi"
24		Konya Akşehir	"Şeref günü"
25		Muş Merkez	At yarışları
25		Afyonkarahisar - Merkez	"Zafer haftası"
25		Balıkesir - Susurluk	Panayır
25		Bursa Keles	Panayır
25		Kastamonu İnebolu	Şenlik "Şapka Devrimi"
25		Sinop - Gerze Çalboğaz	Panayır
25		Trabzon Merkez	Fuar
26		Trabzon Vakfıkebir Beypınarı	Şenlik
26		Eskişehir Bozan	Panayır
26		Kırklareli Vize - Kıyıköy	Panayır
26		Kütahya Altıntaş Çalköy	Panayır
26		Kütahya Altıntaş - Dumlupınar	Panayır
27		Muş Malazgirt	Anma günü "Malazgirt Zaferi"
27		Çanakkale Bayramiç	Panayır
27		Nevşehir Merkez	"Plaj festivali"
28		Sinop - Merkez Bektaşağa	Panayır
28		Nevşehir - Merkez	"Üzüm festivali"
28		Trabzon Vakfıkebır	Şenlik
28		Trabzon Vakfıkebır Şalpazarı	Şenlik
30		Zonguldak Devrek Gökçebey	Panayır
30		Kütahya Altıntaş	Kurtuluş günü
31		Manisa Demirci	Kurtuluş günü
31		İstanbul Burgazada	Festival
31		Uşak Banaz	Kurtuluş günü
31		Usak Sivaslı	Kurtuluş günü

AY İÇİNDEKİ DİĞER FAALİYETLER

Ayın 1. haftası içinde	Kocaeli Gölcük Değirmendere	"Fındık festivali"
Ayın perşembe ve cuma	Ankara - Şereflikoçhisar - Çıkınağlı	Panayır
Ayın 2. cumartesi pazar	Bitlis Ahlat	Şenlik
Ayın 3. perşembe günü	Muğla Köyceğiz	Şenlik
Ayın son haftası	Edirne İpsala	Panayır
Ayın son cumartesi pazar	Balıkesir Gönen	Şenlik
Ayın son pazarı	Sınır Pervari	"Yenigün şenliği"
Ay içinde	Antalya Akseki Ardıçpınar	"Üzüm bayramı"
Ay içinde	Antalya Akseki Cevizli	"Ayran bayramı"
Ay içinde	Antalya Akseki Kuyucak	"Bal bayramı"
Ay içinde	Çanakkale Gökçeada	Şenlik
Ay içinde	Hakkâri Beytüşşebap	"Kuzu kırkma bayramı"
Ay içinde	İçel Merkez Gözne	Festival
Ay içinde	Nevşehir Avanos	"Bınlikler, bağ şenlikleri"

EYLÜL

TARİH	YER	TÜR
1 Eylül	Aydın Nazilli	Panayır
1	Balıkesir Bigadiç Mecidiye	Panayır
1	Bilecik Gölpazarı	Panayır
1	Bursa Mustafakemalpaşa	Panayır
1	Çanakkale Ezine	Panayır
1	Edirne Keşan	Panayır
1	Eskişehir Merkez	"Eskişehir haftası"
1	Eskişehir Seyitgazi	Kurtuluş günü
1	İzmir Kınık	Kurtuluş günü
1	Kocaeli Kandıra	Panayır
1	Konya Beyşehir Üzümlü	Panayır
1	Kütahya Merkez	"Cimcik gecesi"
1	Kütahya Merkez	Sergi
1	Kütahya Gediz	Kurtuluş günü
1	Muğla Bodrum	Festival "Halikarnas kültür haftası"
1	Sinop Erfelek	Panayır
1	Sinop - Merkez Kabalı - Karapınar	Panayır
1	Uşak Merkez	Kurtuluş günü
2	Aydın Merkez	Şenlik "Turizm ve incir bayramı"
2	Balıkesir Merkez Türkalı	Panayır
2	Eskişehir Merkez	Kurtuluş günü
2	Konya Çumra	Sergi "Kavun bayramı"
2	Nevşehir Merkez	"Lâle festivali"
2	Uşak Karahallı	Kurtuluş günü
2	Uşak Ulubey	Kurtuluş günü
2	Zonguldak Safranbolu - Ağaçkese	Panayır
3	Balıkesir Dursunbey	Kurtuluş günü
3	Bilecik Merkez	Panayır
3	Çankırı Kurşunlu	Panayır
3	Denizli Güney	Kurtuluş günü

3	Eylül	İzmir Ödemiş	Kurtuluş günü
3		Kütahya Emet	Kurtuluş günü
3		Kütahya Tavşanlı	Kurtuluş günü
3		Manisa Selendi	Kurtuluş günü
3		Nevşehir Merkez	"Mehtap festivali"
3		Sivas Suşehrı	Anma günü "Atatürk'ün Sıvas Kongresi dolayısıyla gelişi"
3		Uşak Eşme	Kurtuluş günü
4		Balıkesir Bigadiç	Kurtuluş günü
4		Bilecik - Merkez	Kurtuluş günü
4		Bilecik Bozüvük	Kurtuluş günü
4		Denizli Buldan	Kurtuluş günü
4		Eskişehir Beylikahır	Panayır
4		İzmir Bayındır	Kurtuluş günü
4		İzmir Tire	Kurtuluş günü
4		Kütahya - Simav	Kurtuluş günü
4		Kütahya Simav	Panayır
4		Manisa Kula	Kurtuluş günü
4		Manisa Sarıgöl	Kurtuluş günü
4		Sinop Gerze Dikmen	Panayır
4		Sivas Merkez	Anma günü "Sivas Kongresi"
4		Sivas Hafik	Anma günü "Sivas Kongresi"
4		Sivas Zara	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
4		Tekirdağ Çerkezköy	Panayır
5		Antalya Elmalı	"Yeşil Yayla güreşleri"
5		Aydın Kuyucak	Kurtuluş günü
5		Aydın Nazilli	Kurtuluş günü
5		Aydın Sultanhisar	Kurtuluş günü
5		Aydın Sultanhisar Atça	Kurtuluş günü
5		Balıkesir - Merkez Ovaköy	Panayır
5		Balıkesir Sındırgı	Kurtuluş günü
5		Balıkesir Susurluk	Kurtuluş günü
5		Bilecik Pazaryeri	Kurtuluş günü
5		Bursa Orhaneli Harmancık	Panayır
5		Çanakkale Merkez	Panayır
5		Kastamonu Abana	Panayır
5		Kütahya Domaniç	Kurtuluş günü
5		Kütahya Domaniç	Panayır
5		Manisa Alaşehır	Kurtuluş günü
5		Manisa Gördes	Kurtuluş günü
5		Manisa Salihli	Kurtuluş günü
5		Sakarya Kaynarca	Panayır
5		Trabzon Tonya Sivri Tepesi	"Sivri şenliği"
6		Aydın Söke	Kurtuluş günü
6		Balıkesir Merkez	Kurtuluş günü
6		Balıkesir Balya	Kurtuluş günü
6		Balıkesir Gönen	Kurtuluş günü
6		Balıkesir - Savaştepe	Kurtuluş günü
6		Bursa İnegöl	Kurtuluş günü
6		Bursa Yenişehir	Kurtuluş günü
6		Kastamonu Küre Ağlı	Panayır
6		Manisa Akhisar	Kurtuluş günü
6		Manisa Turgutlu Ahmetli	Kurtuluş günü
7		Aydın Merkez	Kurtuluş günü
7		Aydın Germencik	Kurtuluş günü
7		Aydın Kuşadası	Kurtuluş günü
7		Balıkesir İvrindi	Kurtuluş günü
7		Balıkesir İvrindi Korucu	Panayır
7		İzmir Torbalı	Kurtuluş günü

7	Eylül	Manisa Saruhanlı	Kurtuluş günü
7		Manisa - Turgutlu	Kurtuluş günü
7		Zonguldak Eflâni	Panayır
7		Zonguldak Karabük Yenice	Panayır
8		Balıkesir - Burhaniye	Kurtuluş günü
8		Balıkesir - Havran	Kurtuluş günü
8		İzmir - Kemalpaşa	Kurtuluş günü
8		İzmir Selçuk	Kurtuluş günü
8		Manisa Merkez	Kurtuluş günü
8		Sinop Ayancık - Dedeağaç	Panayır
8		Tekirdağ - Muratlı	Panayır
9		Balıkesir Edremit	Kurtuluş günü
9		İzmir Merkez	Kurtuluş günü
9		İzmir Bornova	Kurtuluş günü
9		İzmir Menemen	Kurtuluş günü
9		Konya - Merkez	"Cirit oyunları"
9		Muğla Merkez Yeşilyurt	"Üzüm yetiştirme yarışması"
10		Balıkesir - Gönen	Panayır
10		Bursa - Orhangazi Büyükorhan	Panayır
10		Bursa Orhangazi	Kurtuluş günü
10		Çanakkale - Lâpseki	Panayır
10		Eskişehir Mahmudiye	Panayır
10		Eskişehir - Mahmudiye	"Pehlivan güreşleri"
10		Kastamonu Devrekâni	Panayır
10		Sakarya Geyve Pamukova	Panayır
11		Balıkesir Merkez Pamukçu	Panayır
11		Bolu Akçakoca	Panayır
11		Bursa Merkez	Kurtuluş günü
11		Bursa Gemlik	Kurtuluş günü
11		İzmir Foça	Kurtuluş günü
11		İzmir Seferhisar	Kurtuluş günü
11		Tekirdağ Malkara	Panayır
12		Ankara Haymana	Kurtuluş günü
12		Bilecik Söğüt	Panayır
12		Bolu Gerede Dörtdivan	Panayır
12		Bolu Mudurnu	Panayır
12		Bursa Mudanya	Kurtuluş günü
12		İzmir Urla	Kurtuluş günü
12		Manisa Kırkağaç	Kurtuluş günü
12		Sinop Gerze	Panayır
13		Ankara Polatlı	Panayır
13		Manisa Soma	Kurtuluş günü
13		Manisa Soma Yağcıllı	Panayır
13		Sinop Ayancık Babaçay	Panayır
13		Sinop Koyulhisar	Panayır
14		Balıkesir - Manyas	Kurtuluş günü
14		Bursa Karacabey	Kurtuluş günü
14		Bursa Mustafakemalpaşa	Kurtuluş günü
14		Edirne Havsa	Panayır
14		İzmir Bergama	Kurtuluş günü
14		İzmir - Dikili	Kurtuluş günü
14		Sakarya Geyve	Panayır
15		Aydın Karacasu Geyve	"Afrodisias festivali"
15		Balıkesir Ayvalık	Kurtuluş günü
15		Balıkesir İvrindi Ergama	Panayır
15		Balıkesir Manyas	Panayır
15		Bolu Mengen	Panayır
15		Çanakkale Çan	Panayır
15		Eskişehir Çifteler	Panayır

15 Evlül	Gaziantep Merkez	Fuar "Altın fıstık festivali"
15	Mardin Mazıdağı	Şenlik
15	Nevşehir Ürgüp - Göreme	"Kapadokya festivali"
15	Sinop Merkez	Anma günü "Atatürk'ün gelişi
15	Tekirdağ Hayrabolu	Panayır
16	Balıkesir Merkez Kocaavşar	Panayır
16	İzmir Çeşme	Kurtuluş günü
16	Zonguldak Safranbolu Bostanbükü	Panayır
17	Balıkesir - Merkez Şamlı	Panayır
17	Balıkesir - Bandırma	Kurtuluş günü
17	Balıkesir - Savaştepe	Panayır
17	Burdur Merkez	Sergi
17	Çankırı Çerkeş	Panayır
17	Konya - Beyşehir Yenidoğan	Panayır
17	Rize - Merkez	"Çay festivali"
17	Zonguldak Bartın - Kozcağız Ahmetler	Panayır
18	Adana Merkez	"Altın koza film festivali"
18	Balıkesir Erdek	Kurtuluş günü
18	Bilecik Osmaneli	Panayır
18	Bolu Gerede Yenıçağa	Panayır
18	Çanakkale - Biga	Kurtuluş günü
18	Çanakkale - Çan	Kurtuluş günü
18	Eskişehır Sarıkaya Mihalgazı Günele	Panayır
18	İzmir Karaburun	Kurtuluş günü
18	Kırklareli Pehlivanköy	Panayır
18	Samsun Vezirköprü	Panayır
18	Tekirdağ Şarköy	Panayır
19	Çanakkale Biga	Panayır
19	Sinop Durağan Çerçiler	Panayır
19	Zonguldak-Devrek-Gökçebay	Panayır
20	Balıkesir-Balya	Panayır
20	Balıkesir-Bandırma-Sığırcı Atık	Panayır
20	Balıkesir-Susurluk-Karapürçek	Panayır
20	Çanakkale-Bozcaada	Kurtuluş günü
20	Çankırı-Ilgaz	Panayır
20	Eskişehir-Mihalıççık	Kurtuluş günü
20	Eskişehır-Mihalıççık	Panayır
20	Eskişehir-Sivrihısar	Kurtuluş günü
20	Sinop-Merkez-Kabalı	Panayır
21	Balıkesir-Sındırgı-Kocakonak	Panayır
21	Bolu-Gerede	Panayır
21	Çanakkale-Ayancık	Kurtuluş günü
21	Sakarya-Merkez-Ferizli	Panayır
22	Afyonkarahisar-Emirdağ	Kurtuluş günü
22	Çanakkale-Ezine	Kurtuluş günü
22	Erzurum-İspir	Panayır
22	İstanbul-Çatalca	"Süt ve meyve festivali"
23	Tekirdağ-Merkez	Panayır
23	Eskişehir-Sarıcakaya	Panayır
23	Kırklareli-Merkez	Panayır
23	Zonguldak-Devrek	Panayır
23	Zonguldak-Safranbolu-Karıt	Panayır
24	Afyonkarahisar-Bolvadin	Kurtuluş günü

24 Eylül	Balıkesir-İvrindi	Panayır
24 "	Bolu-Yığılca	Panayır
24	Çankırı-Merkez	Panayır
24	Sinop-Merkez-Kabalı-Tanyal	Panayır
25 „	Çanakkale-Lapseki	Kurtuluş günü
25„	Denizli-Merkez	Ege fuarı ★
25„	Kocaeli-Karamürsel	"Elma festivali"
25„	Konya-Beyşehir-Kayabaşı	Sergi
25„	Konya-Hadim-Aladağ	Şenlik "Üzüm, şeftali, şöleni ve el sanatları sergisi"
25„	Tekirdağ-Çorlu	Panayır
26„	Bolu-Gerede-Dörtdivan	Panayır
26„	Bursa-Karacabey	Panayır
26„	Sinop-Boyabat-Uluköy	Panayır
26„	Tokat-Reşadiye	Şenlik
27	Bolu-Merkez	"Yemek festivali"
27„	Bursa-Keles-Issızören	Panayır
28„	Balıkesir-Bigadiç-Çağış	Panayır

★ *Kuruluş halinde.*

28 Eylül	Niğde-Merkez	"Elma şenliği"
28 "	Sakarya-Geyve-Taraklı	Panayır
29	Bolu-Mengen	Panayır
29	Kars-Sarıkamış	Kurtuluş günü
30	Kars-Göle	Kurtuluş günü
30	Kars-Selim	Kurtuluş günü
30	Konya-Hadim	Sergi
30	Sinop Türkeli	Panayır

★ AY İÇİNDEKİ DİĞER FAALİYETLER

Ayın 1. haftası içinde	Uşak-Eşme-Yeleğen	"Karpuz özendirme yarışı"
Ayın 1. pazar günü	Çanakkale-Biga	"Avcılar bayramı"
Ayın 1. pazar günü	Eskişehir-Seyitgazi	Anma günü "Seyyit "Battal Gazi"
Ayın salı, çarşamba, perşembe günleri	Ankara-Şereflikoçhisar-Sarıyahşı	Panayır
Ayın 2. perşembe ve cuma günleri	Mardin-Gercüş-Vergilliköyü	"Seyit Bilâl şenliği"
Ayın 2. haftası içinde	Ankara-Kızılcahamam	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
Ayın 2. haftası içinde	Ankara-Kızılcahamam	Şenlik "Festival ve pide günü"
Ayın 2. cumartesi ve pazar günleri	Bilecik-Söğüt	Anma günü "Ertuğrul Gazi"
Ayın 2. cumartesi günü	Bolu-Düzce-Çevrik	"Fındık festivali"
Ayın 3. pazar günü	Isparta-Eğridir	"Pınar (kızlar) pazarı"
Ayın 3. pazar günü	Konya-Hadim	Anma günü "Hadil"
Ayın son haftası	Bolu-Göynük	Anma günü "Aksemseddin"
Ayın son haftası	Gümüşhane-Merkez	Şenlik "Elma bayramı"
Ayın son haftası içinde	Bolu-Düzce	Panayır
Ayın son haftası içinde pazar günleri	Bursa-İznik	Şenlik "Üzüm bayramı"
Ayın son haftası içinde	Gümüşhane-Torul	Şenlik "Elma bayramı"
Ay içinde	Ankara-Çamlıdere-Aluçdağı	Şenlik "Pehlivan güreşleri"
Ay içinde	Bursa-Merkez	"Atıcılık bayramı ve at yarışları"
Ay içinde	Diyarbakır-Merkez	"Karpuz festivali"
Ay içinde	Erzurum-Tortum	"Meyva yarışları"

Ay içinde	Gümüşhane-Merkez	"Ehlı hayvan sergısı ve yarışması"
Ay içinde	Konya-Ermenek	"Ceviz bayramı"
Ay içinde	Malatya-Arapkir	"Bağbozumu şenlikleri"
Ay içinde	Muğla-Merkez	"Antep fıstığı yetiştirme yarışması"

EKİM

TARİH	YER	TÜR
1 Ekim	Ankara-Kalecik	Panayır
1 "	Balıkesır-Merkez-Konakpınar	Panayır
1	Bolu-Seben	Panayır
1	Bursa-İnegöl	Panayır
1	İstanbul-Silivri	Panayır
1	Kars-Kağızman	Kurtuluş günü
1	Kastamonu-Taşköprü	Panayır
1	Manisa-Merkez-Yenikoy	Sergi
1	Sinop-Ayancık-Yenikök	Panayır
2	Ankara-Beypazarı	Panayır
2	Bolu-Gerede-Yeniçağa	Panayır
2	Çankırı-Yapraklı	Panayır
3	Sinop-Boyabat-Saraydüzü	Panayır
4	Bursa-İznik	Panayır
5	Bolu-Gerede	Panayır
5	İçel-Silifke-Kırobası	"Elma şenlikleri"
5	İstanbul-Çatalca	Panayır
5	İstanbul-Üsküdar	Kurtuluş günü
5	Zonguldak-Karabük-Yenice	Panayır
6	İçel-Tarsus	Panayır
6	İstanbul-Merkez	Kurtuluş günü
6	Kars-Merkez	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
7	İstanbul-Şile	Kurtuluş günü
7	Kars-Tuzluca	Kurtuluş günü
7	Zonguldak-Safranbolu-Çavunlar	Panayır
8	Bitlis-Hizan	"Bal bayramı"
8	İstanbul-Çatalca	Kurtuluş günü
10	Bolu-Göynük	Panayır
10	Bursa-Yenişehir	Panayır
10	Sinop-Boyabat-Asarcıkcamii	Panayır
10	Tokat-Turhal	Panayır
11	Bursa-Mudanya	Anma günü "Mudanya Mütarekesi"
12	Kırklareli-Pınarhisar	Panayır
13	Ankara-Merkez	Şenlik "Başkent oluş günü"
13	Diyarbakır-Merkez	Anma günü "Cahit Sıtkı Tarancı"
15	Ankara-Nallıhan	Panayır
15	Bursa-Orhaneli	Panayır
15	Kırklareli-Lüleburgaz-Ahmetbey	Panayır
17	Sinop-Boyabat-Boyalı	Panayır
18	Adana-Saimbeyli	Kurtuluş günü
19	Manisa-Turgutlu	Sergi
20	İçel-Merkez	Fuar
20	İzmir-Merkez	Sergi
20	Kastamonu-Tosya	Panayır

21 Ekim	Kırklareli-Kofçaz	Panayır
22 "	Kars-Digor	Kurtuluş bayramı
23	Konya-Merkez	"Aşıklar bayramı"
24	Sinop-Boyabat-Cumaköy	Panayır
25	Bursa-Merkez-Gürsu	Panayır
25	Trabzon-Merkez	"Fetih şenlikleri"
26	Konya-Çumra	"Kavun bayramı"
29	Amasya-Merzifon	Panayır
29	Erzurum-Tekman	At yarışları
29	Tokat-Zile	Panayır
30	Erzurum-Şenkaya	Panayır
30	Kars-Merkez	Kurtuluş günü
30	Kars-Merkez	"Korkut-Ata Kültür Şenlikleri"
31	Çorum-Kargı	Panayır
31	Sinop-Boyabat Gökçeağaçsakızı	Panayır
31	Sinop-Durağan	Panayır

★ AY İÇİNDEKİ DİĞER FAALİYETLER

Ayın 1. haftası içinde	Denizli-Çal	Şenlik "Bağ bozumu"
Ayın 1. haftası	Kayseri-Merkez	"Pastırmayı tanıtma günü
Ayın 1. veya 2. cumartesi pazar günleri	Kahramanmaraş-Merkez	Şenlik
Ayın pazar günleri	Eskişehir-Muradiye	"Sonbahar at yarışları"
Ayın son haftası içinde	İzmir-Bayındır	"Üzüm festivali"
Ay içinde	Adana-Pozantı-Aşçıbekirli	"Elma festivali"
Ay içinde	Aydın-Karacasu	"Elma festivali"
Ay içinde	İçel-Merkez	"Mersin altın palmiye festivali"
Ay içinde	Manisa-Demirci-Küçükoba	"Elma yetiştirme yarışması"
Ay içinde	Manisa-Turgutlu-Dağyeni	"Elma bayramı"

KASIM

TARİH	YER	TÜR
1 Kasım	Ankara-Kızılcahamam-Çorak	Panayır
1 "	İstanbul-Silivri	Kurtuluş günü
1	Tekirdağ-Çorlu	Kurtuluş günü
1	Tekirdağ-Saray	Kurtuluş günü
2	Kırklareli-Vize-Kıyıköy	Kurtuluş günü
2	Manisa-Merkez-Durasıllı	Sergi
2	Tekırdağ-Muratlı	Kurtuluş günü
3	Kars-Arpaçay	Kurtuluş günü
3	Kars-Susuz	Kurtuluş günü
3	Kırşehir-Merkez	Anma günü "Aşık paşa"
4	Zonguldak-Safranbolu-Yazı	Panayır
5	Amasya-Merkez	Panayır
6	Manisa-Merkez-Osmancık	Sergi
7	Sinop-Boyabat-Bürüm	Panayır
8	Kırklareli-Demirköy	Kurtuluş günü
8	Kırklareli-Lüleburgaz	Kurtuluş günü
8	Kırklareli-Pınarhisar	Kurtuluş günü

8 Kasım	Zonguldak-Merkez-Kozlu	Anma günü "Kömürün bulunuşu"
8 "	Zonguldak-Ereğli	Anma günü "Alemdar Vak'ası"
9	Kırklareli-Merkez	Kurtuluş-Merkez
9	Kırklareli-Babaeski	Kurtuluş günü
9	Kırklareli-Pehlivanköy	Kurtuluş günü
11	Çorum-Osmancık	Panayır
11	Kırklareli-Kofçaz	Kurtuluş günü
11	Zonguldak-Safranbolu-Konarı	Panayır
13	Manisa-Merkez-Üçpınar	Sergi
14	Kars-Aralık	Kurtuluş günü
14	Kars-Iğdır	Kurtuluş günü
14	Sinop-Boyabat	Panayır
14	Tekirdağ-Hayrabolu	Kurtuluş günü
14	Tekirdağ-Malkara	Kurtuluş günü
15	Gaziantep-İslahiye	Kurtuluş günü
15	Hatay-Hassa	Kurtuluş günü
17	Tekirdağ-Şarköy	Kurtuluş günü
18	Edirne-Uzunköprü	Kurtuluş günü
19	Edirne-Keşan	Kurtuluş günü
19	Edirne-Meriç	Kurtuluş günü
20	Edirne-İpsala	Kurtuluş günü
21	Mardin-Merkez	Kurtuluş günü
23	Edirne-Enez	Kurtuluş günü
23	Edirne-Havsa	Kurtuluş günü
25	Edirne-Merkez	Kurtuluş günü
26	Çanakkale-Eceabat	Kurtuluş günü
26	Çanakkale-Gelibolu	Kurtuluş günü
27	Edirne-Lalâpaşa	Kurtuluş günü
28	Bursa-İznik	Kurtuluş günü

★ AY İÇİNDEKİ DİĞER FAALİYETLER

Ayın 1. pazarı	Manisa-Demirci	"Halı yarışması"
Ay içinde	Artvin-Yusufeli	Şenlik "Güreş ve halk oyunları"
Ay içinde	İzmir-Seferhisar	"Mandalina festivali"

ARALIK

TARİH	YER	TÜR
2 Aralık	Konya-Merkez	Anma töreni "Mevlâna Celâleddin Rumi"
7	Gaziantep-Kilis	Kurtuluş günü
17	Tunceli-Pülümür	Kurtuluş günü
20	Kayseri-Merkez	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
23	İzmir-Menemen	Anma günü "Kubilây"
23	Kırşehir-Mucur	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
23	Nevşehir-Hacıbektaş	Anma gün "Atatürk'ün gelişi"
24	Kırşehir-Merkez	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"

24	Muğla-Köyceğız-Dalyan	"Su ürünleri şenliği"
25	Gaziantep-Merkez	Kurtuluş günü
25	Kırşehir-Kaman	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
27	Ankara-Merkez	Anma günü "Atatürk'ün gelişi"
28	Zonguldak-Ereğli	Anma günü "Uzun Mehmet"

★ AY İÇİNDEKİ DİĞER FAALİYETLER

İlkbahar ve Sonbahar mevsiminde	Erzurum-Aşkale	"Cirit ve güreş müsabakaları"
İlkbahar ve Sonbahar mevsiminde	Urfa-Merkez	At yarışları
Sonbaharda	Mardin-Kızıltepe	At yarışları
Yayla zamanı	Hakkâri-Uludere	"Kuzu bayramı"
Mahsül zamanı	Antalya-Alanya	"Zirai mahsul yarışması"
Ramazan ve Kurban Bayramlarının 3. günü	Aydın-Kuyucak	"Gencer ★"
Yıl içinde	Erzurum-Pasinler	Anma günü "Müfekkir İbrahim Hakkı Hz."

★ Halk tarafından bayram eğlencelerinde panayırlarda düğünlerde yapılan güreş.

DÜNYA ÜLKELERİ ve ÖZELLİKLERİ

AFGANİSTAN

Resmi adı: Afganistan Demokratik Cumhuriyeti. **Bulunduğu yer:** Asya'nın orta kesiminde yer alır. Kuzeyde S.S.C.B. kuzeydoğuda Çin Halk Cumhuriyeti, doğu ve güneyde Pakistan, batıda İran ile çevrilidir. **Yz. Ö:** 647.479 km2.

Nüfusu: 15.875.000 (1980). **Başkenti:** Kabil (891.700). **Resmi dili:** Peştu, Farsça. **Resmi dini:** İslam. **Para Birimi:** Afgani.

Coğrafi özellikleri: Denizden 1200 metre yükseltide, dağlık bir ülke olan Afganistan'ın denize kıyısı yoktur. Kuzeydoğudan, kuzeybatıya doğru uzanan Hindikuş dağlarının yüksekliği 6000 metreyi aşar. Sert bir kara ikliminin etkisi altındadır.

Önemli kentleri: Kandahar (210. 000) Herat (160.000), Bağlan (110.000)

Önemli akarsuları: Helmand, Farah, Rud, Hari Rud, Amu Derya.

Yönetim biçimi: 1979'da askeri bir darbe meydana geldi. Afganistan'a Sovyet güçleri girdi.

Ekonomik durum: Bir tarım ülkesidir. Milli gelirin büyük kısmı buğday, mısır. arpa, pirinç, pamuk ve hayvancılıktan sağlanır. Tekstil, çimento, un, şeker, meyve ürünleri ve el yapısı halı ihraç eder. Makine, kimyevi maddeler, petrol ürünleri, yiyecek maddeleri ithal eder.

Doğal kaynakları: Tabii gaz, kömür, demir.

Sağlık İstatistikleri: Binde 49,2 doğum (1975), binde 23.8 ölüm. **Ortalama yaşam süresi:** 40.3 yıl.

Ulaşım: 1245 mil karayolları. **Havayolu:** Ariana Afgan H.Y.

ALMANYA

Almanya, İkinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıktı ve 8 Mayıs 1945 tarihinde kayıtsız şartsız teslim oldu. 5 Haziran 1945'te Birleşik Amerika ile İngiltere, Sovyetler Birliği ve Fransa, ülkenin eski sınırları içinde kendileri için belirli işgal bölgeleri ayırdılar. Daha sonra, Batılıların işgal ettikleri bölgede Federal Alman Cumhuriyeti (Batı Almanya), Sovyetler Birliği'nin işgalindeki bölgede ise Demokratik Alman Cumhuriyeti (Doğu Almanya) kuruldu. Böylece eski Almanya ikiye bölünerek iki ayrı cumhuriyet haline geldi.

FEDERAL ALMAN CUMHURİYETİ

Resmi adı: Bundesrepublik Deutschland.
Başkenti: Bonn (285.000)
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Almanca
Dini: Hıristiyan.
Yüzölçümü: 248.140 km2. (480 km2-lik Batı Berlin hariç).
Nüfusu: 61.350.000 (1980)
Batı Berlin'in nüfusu: 1.950.000
Nüfus yoğunluğu: Km2'ye 248 kişi.
Parası: Mark.

Ülke ve insanlar: Avrupa'nın ortasında yer almaktadır. Kuzeyde Kuzey Denizi ve Danimarka, doğuda Baltık Denizi ile Doğu Almanya ve Çekoslovakya, güneyde Avusturya ve İsviçre, batıda ise Fransa ile Lüksemburg, Belçika ve Hollanda ile çevrilidir.

Federal Almanya'nın kuzey kesimi, Hollanda'dan başlayıp Doğu Almanya'ya kadar uzanan ovalarla kaplıdır. Ülkenin ortasında dağlık ve yüksek bölgeler vardır. Bu bölge, Ren nehrinden Doğu Almanya'ya kadar devam eder. Güney Almanya'da Karaorman ve Bavyera ormanlarının yer aldığı dağlık ve yaylalıktır. Ayrıca geniş Ren Vadisi bulunmaktadır.

İklim genellikle soğuk geçmektedir. Yıllık ortalama sıcaklık 9 derece kadar olmaktadır. Bununla beraber, kuzey bölgesiyle Bavyera Alpleri arasında hatırı sayılır sıcaklık değişmeleri görülmektedir.

Hıristiyan olan halkın yaklaşık olarak yarısı Protestan'dır ve Evangelist mezhebindendir. Geri kalanların ortalama yüzde 45 kadarı ise Katolik'tir.

Başlıca kentleri: Hamburg, Münih, Berlin (Batı), Düsseldorf, Frankfurt, Dortmund, Kolonya, Essen, Stuttgart, Bonn (Başkent).

Ekonomi: İkinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Almanya, çok kısa zamanda ekonomik mucizeyi gerçekleştirerek, dünyanın sayılı sanayi ülkelerinden biri durumuna geldi. Demir ve çelik, taşıt, mühendislik, gemi inşaatçılığı, kimya, elektrik, tekstil endüstrisindeki gelişmeler ülkenin refah seviyesini büyük ölçüde arttırdı. Böylece Federal Almanya dünyanın ticaret hacmi yönünden ikinci büyük milleti oldu.

1973'e kadar diğer Batı Avrupa ülkeleri büyük güçlüklerle karşılaşır, kalkınmaları duraklar, hammadde sıkıntısı çeker, enflasyon tehlikesiyle karşı karşıya gelirlerken, Federal Almanya bu güçlüklerin dışında kalmasını bildi.

Federal Almanya'daki karayollarının uzunluğu 462.155 kilometreyi bulmaktadır. Bunun 5748'i ekspres yol (otobandır). Demiryolları ise toplam 29.022 km. kadardır. Bununla da 9.523 km'sinde elektrikli trenler çalışmaktadır. Nehirlerde gemiler ticaret ve yolcu taşımacılığı yapmaktadırlar.

Yurt dışından daha çok yiyecek maddeleri ve canlı hayvan ile endüstrisini sürekli çalışır halde tutabilmek için hammadde, bu arada özellikle petrol satın almaktadır. İhracatının ise büyük kısmını taşıma araçları, kimyevi maddeler, makineler teşkil etmektedir. Ticaret ilişkilerini genellikle Hollanda, Fransa, Belçika, İtalya ve Birleşik Amerika ile sürdürmektedir.

Ülkedeki taşıt araçlarının sayısı 1976'da 21 milyon 277 bin 600'a yükselmiştir. Bunun 16.763.700'ü otomobildir.

Yönetim: Federal Cumhuriyet 10 devletin birleşmesinden meydana gelmiştir. Bunlar Schleswig, Holstein Hamburg, Aşağı Saksonya, Bremen, Kuzey Rhene Westphalia, Hessen Rhineland Palatinate, Baden Württemberg, Bavyera ve Saarland'dır. Her devletin eğitim, mezhep, bayındırlık işleri, yerel gelir ve giderleri yönünden önemli özerklikleri vardır. Her

devletin kendi meclisleri ve hükümetleri bulunur. Dış politika, ekonomi, ordu ve polis örgütü federal hükümet tarafından yönetilir.Yasama gücü dört yıl için seçilen iki meclis tarafından yürütülür. Bu iki mecliste cumhuriyetin tamamını temsil eden Federal Meclis'in adı "Bundestag" devletin temsilcisi Federal Kurul'un adı da "Bundestag"tır.

Cumhurbaşkanı, federal devletin de başıdır ve 5 yıl için Federal Meclis tarafından seçilir. Hükümet işleri, cumhurbaşkanının önerisi üzerine Federal Meclis'in seçtiği Başbakan (Şansölye) ve bakanlar tarafından yürütülür.

Federal devlet yasama meclislerinin bir oran içinde seçtikleri delegeler de Bundestag'da yer alır. İkinci meclis Bundesrat'ın 41 üyesi ise Federal Devlete bağlı hükümetlerce atanırlar.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durum: Çalışanların hepsini içine alan işsizlik, kaza ve yaşlılık sigortası vardır. Genel nüfusun yüzde 80 kadarı için sağlık sigortası uygulanmaktadır. Tüm bu amaçları gerçekleştirmek için gerekli harcamalar, federal devlet bütçesinin yüzde 20'den fazlasını teşkil etmektedir.

Eğitim: Ülkede 6 ile 18 yaş arasında eğitim zorunludur. İlköğretim ücretsizdir. Nüfusun yüzde 80'i, ilköğrenimden sonra da okumaya devam etmektedir.

Federal Almanya'da üniversite sayısı 46'ya ulaşmıştır. Ayrıca 9 da teknik üniversite vardır.

Turizm: Turistler daha çok yaz ve kış aylarında ülkeye gelmektedirler. Dağlar ve orta çağlardan kalma kasabalar turistleri kendine çekmektedir.

Basın ve Yayın: Ülkede yayınlanan 373 gazetenin toplam baskısı ise 19 milyon 298 bindir. En çok satılan gazetesi Hamburg'ta yayınlanan "Bild Zeitung"dur. Günlük baskısı 4 milyon 700 bini bulmaktadır.

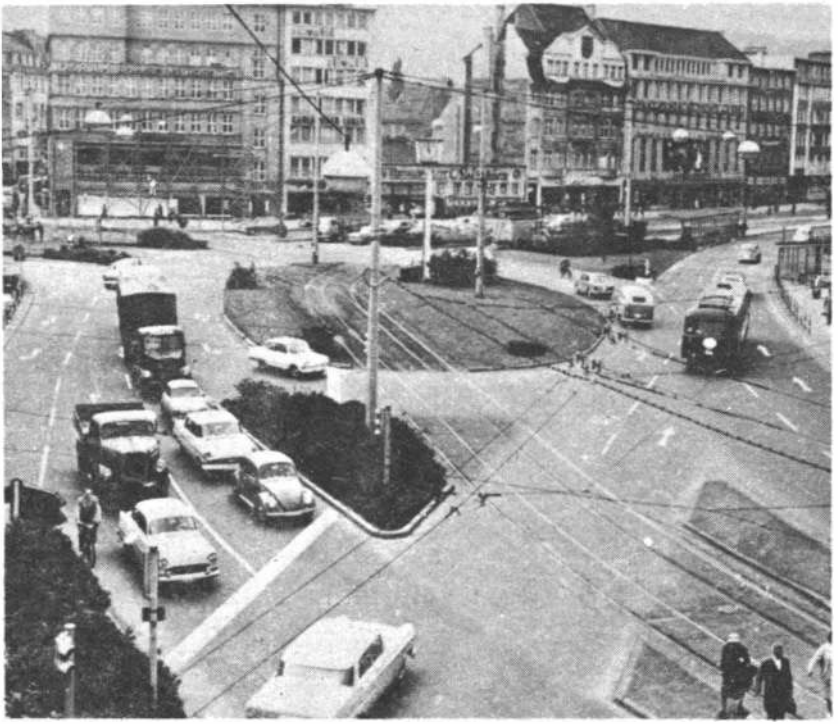

Federal Alman Cumhuriyeti'nde trafik halledilmiş bir sorundur.

DEMOKRATİK ALMAN CUMHURİYETİ

Resmî adı: Deutsche Demokratische Republik
Başkenti: Doğu Berlin
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Almanca
Dini: Hıristiyan
Yüzölçümü: 108.178 km. kare.
Nüfusu: 16.720.000 (1980)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 155 kişi
Yaşama ortalaması: 70.6 yıl.
Parası: D.A. Markı

Ülke ve İnsanlar: Kuzeyinde Baltık Denizi, batısı ile güneybatı ve güneyinde Çekoslovakya ve Federal Alman Cumhuriyeti, doğusunda ise Polonya vardır. Polonya'dan Oder ve Neisse nehirleriyle ayrılır. İklim yazları sıcak, kışları soğuk geçer.

Başlıca kentlerinin 1975 kayıtlarına göre nüfusu şöyledir: Karl-Marks-Stadt: 1.073.200, Halle: 1.876.500, Dresden: 1.835.600, Magdeburg: 1.289.600, Erfurt: 1.242.500, Potsdam: 1.120.600, Doğu Berlin (Başkent) 1.129.000

Savunma: Ülkede 1956 yılından beri Milli Halk Ordusu ve Halk Polisi adlı örgütler vardır. Kara Ordusu 105.000, deniz ordusu 16.000, hava ordusu ise 36 bin kişiliktir. Askerlik süresi 18 aydır. Bunların dışında 47.000 kişilik sınır koruma birliği, 22.000 kişilik güvenlik kuvvetleri ve 350.000 kişilik de silahlandırılmış işçi birlikleri vardır. Doğu Almanya, Varşova Paktı üyesidir.

Ekonomi: Sosyalist bloka dahil ülkelerin kurduğu COMECON üyesidir. Bu nedenle ekonomisinin büyük bir kısmı Sovyetler Birliği ve bu blokta yer alan diğer devletlere yönelmiştir. Endüstriyel üretimin yüzde 99.9'u devlete aittir. Aynı şekilde tarımsal üretimin de tamamını, çiftçilerin üye olduğu devlet tarafından kurulan kooperatifler almaktadır. İmal edilen optik eşyalar, elektronik cihazlar ve makineler, COMECON ülkelerine ihraç edilmektedir.

Endüstriyel üretim. 1949 ile 1975 arasında, dokuz kat artmıştır. Enerjinin yüzde 80'i linyitle karşılanmaktadır.

Tren yolu 1975'te 14.298 kilometreyi bulmuştur. Bunun yüzde 10'u elektriklidir. Aynı yıl karayollarının uzunluğu ise 47.573 kilometreye çıkmıştır.

Yönetim: Sovyet örneği bir halk demokrasisiyle yönetilmektedir. Yaşı 18'i bulan halk, "Volksammer" adlı tek meclisin üyelerini seçer. Presidyum Devlet Konseyi ve Devlet Başkanı hep bu meclis içinden seçilir Bu meclisin tespit ettiği bakanlar konseyi, yürütme görevini yapar. Başbakan ve hükümet, **"Volkskammer"** adlı Halk Meclisi'nden güvenoyu alır.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durum: Bütün memur ve işçilerle öğrenciler zorunlu olarak sağlık sigortasına bağlıdır. Sağlık ve diş kontrolü ile tedavisi, sakatlık, doğum, yaşlılık ve emeklilik yardımları sağlanmaktadır.

Eğitim: Çocukların üniversiteye kadar beslenmeleri devlet tarafından karşılanmaktadır. Çocuklar 2 ile 3 yaş arasında annelerinin yanında kalmaktadır. Çalışan annelerin çocukları, 4 ile 6 yaş arasında anaokullarına alınmaktadır. Çocuklar 6 yaşından itibaren en az 10 yıllık bir öğretim görmektedirler. Ülkede 7 üniversite bir o kadar teknik okul vardır.

Turizm: Turizm faaliyetleri Devlet Seyahat Bürosu tarafından teşvik edilir. 1975'te 16 milyondan fazla ziyaretçi ülkeye gelmiştir. Bunun yarısı, sosyalist olmayan memleketlerin halkıdır.

Basın ve yayın: En çok satılan gazete "Neues Deutschland"dır. Günde 1.063. 300 adet basılmaktadır. Devlet kontrolünde yayınlanan 515 gazetenin toplam baskısı 735.796.000'i bulmaktadır.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Resmi adı: United States of America.
Başkent: Washington.
(2.861.123)
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: İngilizce
Dini: Çoğunlukla Hıristiyandır. Bunların büyük kısmı Protestan'dır. Az sayıda Katolik, Musevi ve Ortodoks vardır.
Yüzölçümü: 9.363.353 km. kare
Nüfusu: 217.700.000 (1978)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 23 kişi.
Yaşama ortalaması: 70.5 yıl.
Parası: Dolar.
Ülke ve İnsanlar: Kuzey Amerika'nın Kanada ve Meksika arasında uzanır. Alaska Kanada'nın kuzeybatısında bulunmaktadır. Hawaii ise Pasifik Denizi'nin orta bölümündedir. Bu ikisiyle beraber 51 devletten meydana gelmektedir. İklim, ülkenin ortası ile kıyıları arasında büyük farklılıklar göstermekte ve sıcaklık sıfırın altında 18 derece ile 32 derece arasında değişmektedir. Buna karşılık güneşte tam bir tropik iklim hüküm sürmektedir. Teksas ve Arizona'nın büyük kısmı ise çöldür.

Amerika Birleşik Devletleri, şu 51 devletin birleşmesinden meydana gelmiştir. Alabama, Alaska, Arizona, Arkansas, Kalifornia, Kolorado, Connesticut, Delaware, District of Columbia, Florida, Georgia, Hawaii, İdaho, İllinos, İndiana, İowa, Kansas, Kentucky, Louisiana, Maine, Maryland, Massacheusetts, Michigan, Minnesota, Missisipi, Missori, Montana, Nebraska, Nevada, New Hempshire, New Jersey, New Mexico, New York, North Carolina. Nort Dakota Ohio, Oklahoma, Oregon. Pennysylvania, Rhode Island, South Carolina, South Dakota, Tennessee, Teksas, Utah, Vermont, Virginia, Washington, West Virginia, Wisconsin, Wyoming.

Her devlet, Amerika Birleşik Devletleri'nin bayrağında bir yıldızla gösterilmektedir. Bu nedenle, bayraklarında 51 yıldız bulunmaktadır.

Halkın yüzde 87.47'si beyaz, yüzde 11.11'i ise zencidir. Ayrıca binde 39 kızılderili, binde 29 Japon, binde 21 Çinli, binde 17 Filipinli vardır.

Doğum oranı 1970'de yüzde 18.2 iken, 1979'da yüzde 15.8'e inmiştir. 1970'de yüzde 9.4 olan ölümler ise, 1979'da yüzde 8.7 oranına düşmüştür.

1973 rakamlarına göre ülkede 71.713.000 Protestan, 48.380.990 Katolik, 6.100.000 Musevi ve 100 bin Budist bulunmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'ne hâlâ dünyanın her yerinden göçmen gelmekte ve ülkenin çeşitli yerlerine yerleşmektedir. Sadece 1976 yılında Avrupa'dan 91.600, Asya'dan 184.400, Afrika'dan 5868, Amerika kıtasının çeşitli yerlerinden 213.500 göçmen gelmiştir. Bunların 74.500'ü Meksikalı, 37.500'ü Koreli, 46.400'ü Filipinli'dir.

Dünyanın en zengin ülkesi olan Amerika Birleşik Devletleri, çeşitli ülkelere ve kuruluşlara ekonomik ve askeri yardımlar yapmaktadır.

Savunma: Ordu mevcudu 1976 yılında 2.086.700'e çıkmıştır. Bunun 782.000'i kara, 584.100'ü hava, 532.300'ü ise deniz kuvvetleridir. Stratejik yerler, nükleer silahlar ve Polaris denizaltıları ile korunmaktadır. **NATO, SEATO** ve **ANZUS** Savunma Paktlarına dahildir.

San Francisco

Amerika'nın en yüksek binalı kentlerinden Şikago'nun havadan görünüşü.

Ekonomi: Dünyanın en güçlü ekonomisi Amerika Birleşik Devletleri'ndedir. Çelik motorlu taşıt, uzay, telekomünikasyon, kimyevi maddeler, elektronik ve her türden tüketim malları endüstrisinde çok ilerlemiştir. Tarımsal üretimin büyük kısmını hububat, pamuk ve yün teşkil etmektedir. Petrol, maden kömürü, fosfat, molibden, bakır, demir, uranyum ve gümüş rezervleri vardır Amerikan şirketleriyle bu yüzyıl içinde, özellikle 1950 yılına kadar yurt dışından büyük kazanç sağlamışlardır. 1934'e kadar değer kazanan dolar, 1971 Aralık ve 1973 Şubat'ında iki kere değer kaybetmiştir. Petrol üreticisi Ortadoğu ülkelerinin 1973 yılında uyguladıkları ambargo ve fiyat yükseltme politikaları, Birleşik Amerika'yı özellikle büyük ölçüde etkilemiştir. Bu güçlükler üzerine kendisi için yeterli enerji sağlamak üzere 10 yıllık bir program uygulamaya başlamış, ayrıca petrolünü İndonezya ile Nijerya'dan ithal etmek yoluna başvurmuştur.

Bu arada Amerika Birleşik Devletleri, 1974 ve 1975 yıllarında diğer endüstrileşmiş ülkelerin ağır enflasyon yükünün etkisinde kalmaktan kendini kurtaramamıştır. Bu etkileri ortadan kaldırmak için çalışırken, o ülkelere, enflasyonu önleme yolunda yardımda bulunmak zorunda kalmıştır.

Yiyecek ve içecek sanayii, makine ve elektrikli cihazlar sanayii, kimya sanayii, özellikle otomobil sanayii çok gelişmiştir. Ayrıca, dünyada uçak sanayiinde de önemli bir yeri bulunmaktadır. Savaş sanayiinde ise ayrı bir yeri vardır.

İthalatının büyük kısmını Taiwan, Japonya, Nijerya, Hollanda, Meksika, Kanada ve Venezüella'dan karşılamaktadır. İhracatının belli başlılarını ise daha çok Kanada, Japonya, Federal Almanya, Meksika, İngiltere, İran ve İspanya'ya yapmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde demiryolları, özel şirketler tarafından işletilmektedir. Ülke içinde yolcu taşımacılığı trenlerin yanı sıra 6.5 milyon kilometreye uçaklar, otobüsler ve otomobillerle yapılmaktadır. Nehirlerde ve göllerde çalıştırılan gemiler de yolcu ve yük taşımakta kullanılmaktadır.

Otomobil sayısı 1975'de 107 milyon 371'i bulmuştur. Bunun yanı sıra 26 milyon 356 bin de otobüs ve kamyon vardır.

Yönetim: Amerika Birleşik Devletleri, federal bir cumhuriyettir. Federasyona dahil devletlerin 15'inin kendi hükümetleri bulunmaktadır. Savunma, dış politika, para, posta, yargı ve uluslararası sorumluluklar yönünden federal hükümete bağlıdırlar. İcra kuvvetinin başı da olan devlet başkanı, iki dereceli bir seçimle 4

yılda bir seçilir. "Senato" ve "Temsilciler Meclisi" adında iki ayrı meclis vardır. İkisine de bir arada "Kongre" denir.

Başkan, iki dereceli bir seçimle işbaşına gelmektedir. Önce başkanı seçecek seçmenler seçilir, daha sonra başkanı bu kişiler oylar ile belirlerler. Dört yıl başkanlık yapan kişi, ikinci kere adaylığını koyabilmektedir. Başkan, hükümet üyeliklerini ve danışmanlarını kendisi tespit etmekte, geniş yetkileri bulunmaktadır. Amerika, Birleşik Devletleri'nde cumhurbaşkanlığı ile başbakanlık görevleri tek bir kişide toplanmıştır.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durum: Çıkarılan yasalarla tıp ve sağlık malzemesi servisleri, ülkenin daha büyük bölümünde halkın yararlanabileceği şekilde geliştirilmiştir. Sağlık hizmetlerinin sosyalizasyonu ile ilgili projeye tıp personeli tarafından açıkça karşı konulduğu görülmüştür. 1975 yılında sağlık sigortası projesi için işçi ve işveren kesimleri arasında anlaşma sağlanmıştır. 1969 ile 1974 arasında sosyal yardımlar yüzde 70 oranında artmıştır.

Eğitim: 1965 yılına kadar devletin çıkardığı yasalarla sağlanan ödenek, ilk ve orta öğretim alanında parasal imkanlar sağlanmaktadır. Eyaletlerin hepsinde, ilk, orta ve lise, yüksek öğretim kurumları, bunların yanı sıra ana okulları vardır. Sayıları 3 bine ulaşan üniversite ve yüksek okullarda 10 milyon öğrenci okumaktadır.

Turizm: Amerika Birleşik Devletleri'nde turistler için kış sporlarından plajlara kadar yararlanabilecekleri her türden imkan bulunmaktadır. Kuzeybatıdaki Grand Canyon, Niyagara Şelalesi ve geniş parklar, doğal mucizeler arasında yer almaktadır. Bunun yanı sıra büyük kentlerde modern mimari eserler, müzeler, sanat galerileri ve pek çok ilgi çekici şeyler vardır.

Basın ve yayın: Her şehirde genellikle ayrı gazete yayınlanmakta, bu nedenle gazete baskıları büyük rakamları bulmaktadır. Ülkede çıkan 1764 günlük gazetenin yapılan toplam baskı sayısı 61. 222.000'dir. Bazı pazar gazeteleri 100 sayfalıdır. 1975 yılında yayınlanan 639 pazar gazetesinin toplam baskısı 51.096. 393 olarak tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra 7486 haftalık gazetenin toplam baskısı ise 35 milyonun üzerindedir.

Ülkenin en büyük gazetelerinden biri olan New York News hafta arasında 1.902.720, pazar günleri ise 2.818.280 adet basılmaktadır.

Bu arada, milyonun üzerinde baskıları ile geniş okuyucu kitlesini toplayan dergiler çıkarılmaktadır. Bunlar arasında yer alan Time 4.300.000, Newsweek 2.900.000 Mc Call's 6.800.000, Reader's Digest 18.100.000, National Geographic Magazine, 9.300.000, Woman's Day 8.000.000, Playboy 5.700.000, Penthouse 5.700.000 adet basılmaktadır.

Çeşitli dalga uzunluklarında yayın yapan radyo istasyonlarının sayısı 1974'de 680, televizyon istasyonlarının sayısı ise 721'e ulaşmıştır. Ülke içindeki radyo alıcıları 368 milyon 600 bin, televizyon alıcıları 110 milyon adettir.

Uzay çalışmaları: 1958 Ocak ayında uzaya gönderilen Expoorer-1'den sonra sürdürülen çalışmalar başarılı olmuştur. İlk insanlı uzay gemisi olan Mercury'nin 1962'de fırlatılması, 1976'da Viking ile daha geliştirilmiştir. Bu uzay uçuşunda Mars gezegeninde hayat olduğu öğrenilmiştir. 1975 Temmuz'unda uzay çalışmalarında Sovyetler Birliği ile işbirliği yapılmıştır. 1978'de Venüs'ün yörüngesine girilmiş ve fotoğrafları çekilmiştir.

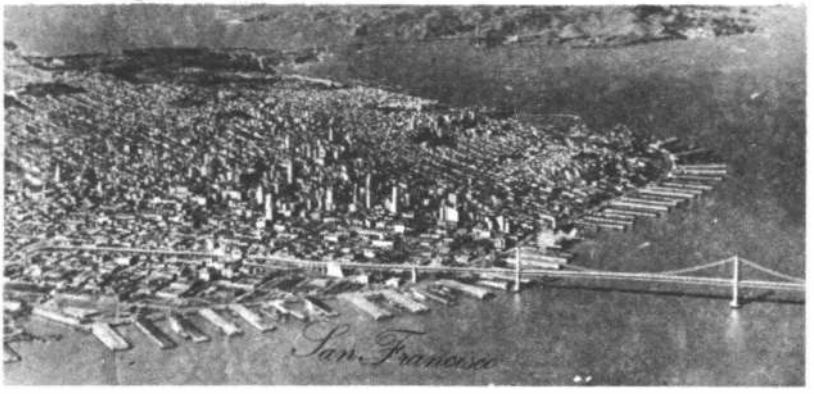

ABD'NİN DIŞ TOPRAKLARI

AMERİKA SAMOASI

Büyük Okyanus'un orta bölümünde, güneye doğru serpiştirilmiş adalar grubudur. Yedi adadan meydana gelmiştir. 197 km. karedir. 1977 rakamlarına göre üzerinde 31.500 kişi yaşamaktadır. Başkenti: Tutuila adasındaki Pago Pago'dur. (2500 kişi) Hindistan cevizi, muz, ananas yetiştirilmektedir. Balıkçılık gelişmiştir.

GUAM

Filipinlerin güneydoğusundadır ve Mariana adalarının en büyüğüdür. 549 km. karedir. 1975 rakamlarına göre, nüfusu 105.400 kişidir. Başkenti Agana'dır. Meyve ve sebze yetiştirilmektedir. Önemli bir turizm merkezidir.

PASİFİK ADALARI

Büyük Okyanus'un batısındaki Guam dışında Mariana Adaları, Caroline Adaları ve Marshall Adaları'nın tamamını içine almaktadır. Hepsi 2141 olan adalardan yalnızca 98'inde yaşayan vardır. Bölgenin bütünü 7.77 milyon km. kare olduğu halde, toprakları 1813 km. kareyi bulmaktadır. Adalarda toplam 130.000 kişi yaşamaktadır. (1977) Şu idare bölgelerine ayrılmıştır: Mariana Adaları, Marshall Adaları, Palau Adaları, Panope Adaları, Truk Adaları, Yap Adaları.

VİRGİN ADALARI

Büyük Antillerin ve Puerto Rico'nun doğu ucundadır. Sayıları 50'yi bulan küçük adalardan meydana gelmektedir. Çoğunda yaşayan bulunmamaktadır. Adaların başlıcaları St. Thomas, St. John ve Stcroix'tir. Toplam yüzölçümü 362.6 km. karedir. 1978'de nüfusu 100.000 kişidir. Önemli bir turizm merkezi haline gelmiştir. 1977'de adalara gelen turist sayısı 1.119.726 kişi olmuştur. Turizm endüstrisi gelişmiştir.

JOHNSTON ADASI

Büyük Okyanus'ta Hawaii'nin güneybatısındadır. 225.7 km. karedir. 1970'de nüfusu 1007 kişidir. Birleşik Amerika Hava Kuvvetleri'nin üssü olarak kullanılmaktadır.

MİDWAY ADALARI

Büyük Okyanus'un kuzeyindedir. Sand ve Eastern adasından meydana gelmiştir. 5.2 km. karedir. 1975'deki nüfusu 2256 kişidir. Amerikan donanma üssü olarak kullanılmaktadır.

WAKE ADASI

Büyük Okyanus'tadır. 7.8 km. karedir. 1970'deki nüfusu 2.150 kişidir. Amerikan Hava Kuvvetleri'nin üssü olarak kullanmaktadır.

ANDORA

Resmi adı: Andora Prensliği. **Yönetim biçimi:** Prenslik. **Yzö:** 465 Km2. **Nf:** 30.199. **Başkenti:** Andorra La Vella. **Resmi dili:** Katalanca, Fransızca ve İspanyolca da konuşulur. **Dini:** Roman katolik. **Para birimi:** Fr. Frangı ve İsp. Pesetası.

Bulunduğu yer: Pireneler'in doğusunda Fransa ile İspanya arasında yer alır. **Coğrafi özellikleri:** Toprakları Valira akarsuyu tarafından sulanan dar vadiler ve geçitlerdir. Yüksek tepelerle çevrilidir. **Önemli akarsular:** Valira. **Önemli kentler:** Andorra la Vella 12.000 (1978 thm.), Sant Julia 3.250 (1978 thm.), Encamp 2.100 (1978 thm.).

Savunma: Silahlı kuvvetleri yoktur.

Ekonomik durum: Ülkenin dış gelirinin büyük bir kısmı turizmden sağlanır. Ekonomide tarımında yeri büyüktür. (Çavdar, buğday, patates, tütün) tütün endüstrisi gelişmiştir.

Doğal kaynaklar: Demir filizi.

Dış ticaret: Başlıca ihraç maddeleri kereste, sığır ve mobilyadır. İthal ettikleri ise akaryakıt, parfüm, elektronik aletler.

Alışveriş yaptığı ülkeler: Fransa, İspanya, Batı Almanya.

Sağlık istatistikleri: 1000'de 16.5 doğum, 5.0 ölüm oranı. Ortalama yaşam süresi 69 yıl.

Ulaşım: Toplam 62 mil karayolları, demir yolları yok. Liman yok. Havayolu yok.

Tarih: Ortaçağdan bu yana İspanya ve Fransa kontları arasında paylaşılamayan Andora 1607'den bugüne Fransa Kralı (Bugün Cumhurbaşkanı) ile Urgel piskoposunun (İspanya) ortak uyruğu altındadır. 24 üyeli genel konsey bugün devlet yönetimini yürütmektedir.

ANGOLA

Resmi adı: The People's Republic of Angola.
Başkenti: Luanda (475.328).
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Portekizce ve yerli diller.
Dini: Hıristiyan (Daha çok Katolik)
Yüzölçümü: 1.246.700 Km. kare.
Nüfusu: 7.000.000 (1977)
Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 4.6 kişi
Yaşama ortalaması: 36 yıl
Parası: Kuanza

Ülke ve insanlar: Afrika'nın batı kıyısındadır. Kongo Nehri'nin diğer bölümündeki toprakları bölünmeden sonra Zaire sınırları içinde kalmıştır. Kuzeyinde Zaire, doğusunda Zambia, güneyinde Namibia vardır. Tropikal bir iklim hüküm sürmektedir. Yüksek yerlerde ısı değişmeleri görülmektedir. Angola halkından 600.000 kişi Zaire'ye sığınmıştır ve orada yaşamaktadır. Nüfusunun 150.000'i beyazlardan meydana gelmektedir. Bunlar çoğunlukla Portekizlidir.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Luanda: 475.328, Malanje: 558.630, Huambo: 837.627.

Savunma: Ordu, 1976 yılında Küba yardımı ile düzenlenmiştir. Kadın ve erkekler için 18 ile 35 yaş arasında askerlik zorunludur.

Ekonomi: Dünyanın ikinci kahve ihracatçısıdır. Bunun yanı sıra şekerpancarı, mısır ve buğday üretilmekte, bazı bölgelerde ormancılık yapılmaktadır.

Angola, madenler bakımından çok zengindir, elmas, petrol demir madenlerinden başka bakır, manganez, fosfat ve tuz üretimi giderek artmaktadır. 1975 yılında Namibia sınırı yakınlarında uranyum da bulunmuştur.

1966 ile 1974 arasında yıllık ortalama yüzde 6. ekonomik gelişme sağlayan Angola'da, iki yıl süren iç savaş sırasında kalkınma durmuştur. Tarım üretimi, 1975 ile 1976 yıllarında çok azalmıştır. Özellikle kahve üretiminin azalması, ülkeye çok zarar vermiştir. Hükümet, tarımı tekrardan canlandırma amacı ile kooperatifler kurma yoluna başvurmuştur.

Petrol üretimi her yıl artmaktadır. Ülkede iki rafineri kurulmuştur.

Elmas, Angola'nın ikinci büyük gelir kaynağıdır. Dünya elmas üretiminin yüzde 8'i Angola'dan sağlanmaktadır.

Yönetim: 1975 anayasası ile ülkenin politik ekonomik ve sosyal sorumluluğunu MPLA kısa adı verilen "Angola Halk Özgürlük Hareketi" Meclisi üzerine almıştır. MPLA'nın başkanı devlet başkanlığı görevini yapmaktadır. MPLA'nın merkez komitesi, 41 üyeden ve 10 yedek üyeden meydana gelmektedir. Komite üyelerinin 10'u sıra ile bu yedeklerle değiştirilmektedir. Komite, içlerinde devlet başkanının da bulunduğu 10 kişilik politbüroyu seçmektedir. Politbüro, ülkede yürütme organı görevini yapmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Halkın sosyal güvenliği ile ilgili çalışmalar başlamıştır.

Eğitim: Okul, öğrenim malzemesi ve öğretmen yönünden çok eksiklikler vardır. Bu konuda Küba'dan yardım alınmaktadır. Halkın yüzde 80'i okuma yazma bilmemektedir.

Turizm: Herhangi bir çalışma yoktur.

Basın ve yayın: Basın, 1976 yılında devletleştirilmiştir. Ülkenin en büyük gazetesi 41.000 adet basılan "A Jornal de Angola"dır.

Radyo istasyonlarına 1976'da devlet el koymuştur. Ülkede üç radyo istasyonu vardır. TV yoktur.

1976'daki radyo alıcılarının sayısı 116.000'dir.

ARJANTİN

Resmi adı: Arjantin Cumhuriyeti
Yönetim biçimi: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 2.748.627 km2, **Nf:** 26.390.000, **Başkenti:** Buenos Aires. **Resmi dili:** İspanyolca. **Dini:** Roman Katolik. **Para birimi:** Yeni Arjantin Peso'su.

Bulunduğu yer: Güney Amerika, kuzeyinde Bolivya ve Paraguay, kuzeydoğusunda Brezilya, Uruguay, doğusunda ve güneyinde Atlantik Okyanusu yer almaktadır.

Coğrafi özellikleri: And sıradağlarının bulunduğu batı şeridinin dışında güneyde yaylalar ve kuzeyde ovalarla kaplıdır. **Önemli akarsuları:** Parana, Negro, Colorado.

Önemli kentleri: Buenos Aires (9.300.000), Cordoba (791.000), Rossaria (807.000). La Plata (510.000).

Savunma: Muvazzaf Silahlı Kuvvetleri 132.800 (83.500 kara, 32.300 deniz, 17.000 hava).

Arjantin'in başkenti Buenos Aires'te hükümet binası.

Ekonomik durum: Arjantin ekonomisinde ağırlık tarımdadır, toprak altı zenginlikleri de önemlidir, ancak kendine yetecek kadar petrolü vardır. **Doğal kaynakları:** Doğal gaz, düşük randımanlı demir filizi, az miktarda maden kömürü. **Dış ticaret.** Tahıl, et, yün, deri, post ihraç eder. Ağır sanayi malzemeleri, demir çelik ürünleri ve kimyasal maddeler ithal eder. **Alışveriş yaptığı ülkeler:** ABD, Brezilya, Batı Almanya, Hollanda, İtalya. **Sağlık istatistikleri:** % 0.22,9 doğum, % 0.9,4 ölüm. Ortalama yaşam süresi 68 yıl.

Ulaşım: Karayolu 23.00 mil, demiryolu 25.794 mil, limanı 4, havayolu Arjantin Hava Yolları.

Basın-yayın: 4 radyo vericisi, 9 televizyon vericisi 2.584.801 telefon (1978), 167 günlük gazete (2.773.000 ortalama gazete satışı).

ARNAVUTLUK

Resmi adı: Republika Popullore Shqiperise.

Başkenti: Tiran (272.000)

İdare şekli: Komünist Halk Cumhuriyeti.

Dili: Arnavutça.

Dini: % 82 Müslüman, çok az miktarda Hıristiyan, Katolik ve Ortodoks'tur.

Yüzölçümü: 28.748 km. kare.

Nüfusu: 2.620.000 (1977)

Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 86 kişi.

Yaşama ortalaması: 66,5 yıl.

Parası: Lek.

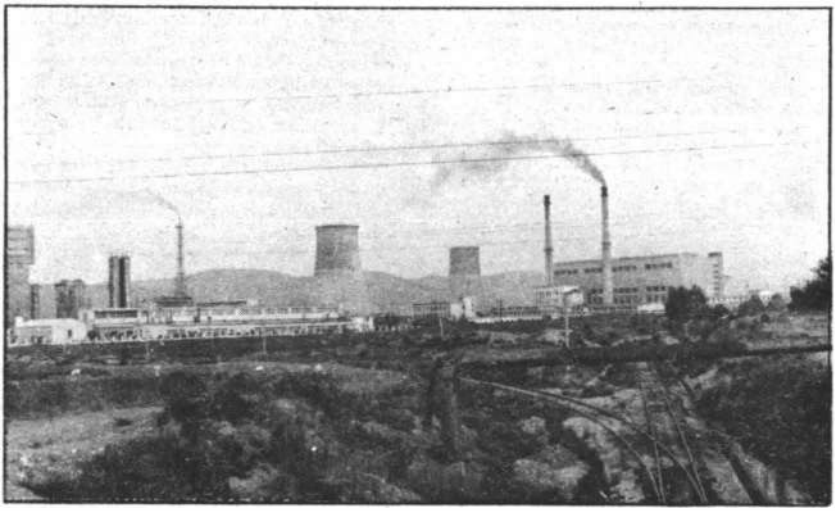

İleri bir sanayi ülkesi olmak için devamlı atılımda bulunan Arnavutluk'ta bir fabrika

Ülke ve İnsanlar: Balkan Yarımadasının batısındadır. Sınırları kuzey ve doğuda Yugoslavya, güneyde Yunanistan, batıda ise Adriya Denizi ile çevrilmiştir. Akdeniz ikliminin etkisi altındadır.

Ülkede dinsel yapılar kapatılmış ve halkın bu konuyla tüm ilişkisi kesilmiştir.

Savunma: 1943'de Halk Ordusu kurulmuştur. Askerlik kara ordusunda 2, hava ve deniz ordusunda üç yıldır. Silahlı kuvvetler 1976'da 47 bin kişiye çıkarılmıştır. Bunun 36 bini kara, 8 bini hava, 3 bini de deniz kuvvetlerindendir. Ayrıca, iç güvenlikle görevli 5 bin, sınır koruma gücü ise 8 bin kişiliktir.

Ekonomi: 1944'den önce Arnavutluk, gelişmemiş bir ülke durumundaydı. Halkın yüzde 87'si tarımla uğraşıyordu ve yüzde 80'i cahildi. Ülkede yarı derebeylik hakimdi. 1951 yılında uzun süreli bir plan uygulanmasına başlandı. 1971-1975 devresinde endüstri tesislerinin üretimi yüzde 52, tarım üretimi ise yüzde 33 artırıldı.

Arnavutluk'ta bakır ve demir üretiliyor. Bunun yanı sıra tarımsal hammaddeler, makine ve parçaları, kimyasal maddeler, gübre, inşaat malzemeleri ve tekstil ürünleri ihraç ediliyor. Endüstri ürünlerinin yüzde 80'i yurt dışına satılıyor.

1970'de endüstri üretimi, toplam üretimin yüzde 66.8'ini buldu. Tarımsal üretim, İkinci Dünya Savaşı'na göre arttı, toprağın verimi iki katına çıktı. Savaş sonrasında kırsal bölgelerde toprak islahına önem verildi. Modern tarım araçları kullanıldı, suni gübre uygulandı.

Çeşitli dış ülkelerde krom, ferro nikel, bakır, tütün, kereste, tekstil, şarap, meyve ve sebze ihraç ediliyor.

Sovyetler Birliği ile ilişkilerin 1960-1961 yıllarında bozulmasından ekonomi büyük zarar gördü. Bu zarar, Çin Halk Cumhuriyeti ile giderilmeye çalışıldı. Dış ticaretin üçte ikisi Çin Halk Cumhuriyeti ile yapılıyor. İmzalanan ticaret anlaşmasından sonra bu ülkeden teknik ve malzeme yardımı yanında kredi de sağlandı. Arnavutluk'un elektrifikasyonu 1970 yılında böylece tamamlandı. Mao Tse Tung hidroelektrik ve Korçe termoelektrik tesisleri 1971'de toplam elektrik üretimini büyük ölçüde artırdı. Çin Halk Cumhuriyeti'nden uzman yardımı da temin edildi.

Ancak 1975'de ortaya çıkar gerginlikten sonra ilişkiler bozuldu, alınan yardımlarda azalma meydana geldi.

Yönetim: "Halk Meclisi" adında 264 üyeli tek bir parlamentosu vardır. Yılda sadece birkaç gün toplanan bu meclis,

Prezidyum tarafından alınan kararları onaylamak için toplanır. Devlet başkanı, aynı zamanda Prezidyum'un da başkanıdır.

İcra organı olan Bakanlar Kurulu, Halk Meclisi'nin içinden seçilir.

Gerçek güç, Arnavutluk Komünist İşçi Partisi'nin elindedir. Bu siyasal kuruluş, ülkenin tek partisidir. Politika hayatını tekelinde tutan parti, hükûmetin tüm faaliyetini kontrol eder ve milletvekilleriyle şehirlerdeki liderleri denetler. Parti kongresi, Merkez Komitesi'ni ve Politbüro üyelerini seçer.

Halk Meclisi her dört yılda bir seçilir. Yerel yönetimde Arnavutluk 26 bölgeye ayrılır. Bu bölgelerin Halk Meclisleri ise her üç yılda bir seçilir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Halk tüm sağlık tesislerinden parasız yararlanır. 1180 kişiye bir doktor düşmektedir. 1969'da devlet bütçesinden sağlık konusuna ayrılan ödenek yüzde 5.3'ken, 1971'de bu miktar yüzde 25.8'e çıkarılmıştır. Çalışanlar sosyal sigortalardan yardım almakta, yaşlılıklarında kendilerine emekli maaşı bağlanmaktadır. Sakatlar da ayrıca yardım görmektedir.

Çalışanlardan vergi alınmamaktadır.

Eğitim: 3-6 yaş arasında bulunan ve nüfusun yüzde 20'sini teşkil eden çocuklar, ana okullarında bakılmaktadır. 7 ile 15 yaş arasında 8 yıllık öğrenim zorunludur. Orta öğretimin süresi 6.5 yıldır. Öğrenciler daha sonra fabrika veya kolektif çiftliklerde çalışırlar.

1972-1973 devresinde 699.000 öğrenci orta öğrenime devam etmiştir. Aynı devrede yüksek öğrenim görmekte olan gençlerin sayısı ise 30.200 olarak tespit edilmiştir. Tiran Devlet Üniversitesinde gece öğrenimi ve mektupla öğrenim de yapılmaktadır. Üniversite öğrencileri yılın 7 ayı fakültelerine devam etmekte, 2 ay herhangi bir üretim faaliyetine katılmakta, bir ay askeri eğitim görmekte. 2 ay da dinlenmektedirler.

Turizm: Tüm turizm faaliyeti devletin elinde ve kontrolündedir. Ülkede büyük turizm potansiyeli vardır. Turistlerde vize aranmaktadır.

Basın ve yayın: Arnavutluk basını, daha çok Marksist ve Leninist propaganda aracı olarak kullanılmaktadır. Parti organı olan gazeteler yayınlanmaktadır. İşçi Partisinin organı günlük "Zeri i Popullit" ülkenin en büyük gazetesidir ve 106.000 adet basılmaktadır. Devlete ait 5 radyo, bir de televizyon istasyonu vardır. 1975'de kullanılan radyo sayısı 175.000'dir. TV alıcı sayısı ise 4.500'dür.

AVUSTRALYA

Resmî adı: Australia
Başkenti: Canberra (214.450)
İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğuna dahil bağımsız devlet.
Dili: İngilizce
Dini: Yüzde 88'i Hıristiyan.
Yüzölçümü: 7.686.843 Km. kare
Nüfusu: 14.259.000 (1978)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 2 kişi.
Yaşama ortalaması: 72 yıl
Paranı: Avustralya Doları

Sydney Limanı'ndan bir görünüş. Kent ülkenin en kalabalık kenti olarak bilinir

Ülke ve İnsanlar: Avustralya kıtası, Pasifik Okyanusu'nun güneyinde büyük bir adadır. Güneydoğusunda Tasmania Adası vardır. En yakın komşusu İndonezya'dır. Kuzeyi ve kuzeydoğusu çöllerle kaplıdır.

İklimi sıcak ve kurudur. Hava sıcaklığı 27 ile 49 derece arasında değişik. Çöllere yakın kentlere çok az yağmur yağar. Halkının yüzde 98'i Avrupa asıllıdır.

Savunma: ANZUS savunma örgütüne bağlıdır. Bu örgüt, Birleşik Amerika ile Avustralya, Yeni Zelanda ile İngiliz Milletler Topluluğu stratejik ihtiyatlarından meydana gelmektedir. 1976 Haziran'ına göre Avustralya ordusu 69.350 kişiden meydana gelmektedir. Bunun 31.600'ü kara, 16.200'ü deniz, 21.550'si hava kuvvetle e aittir. İhtiyat askeri ise 24.300 kadardır. Askerlik mecburi değildir ve ordu gönüllülerden meydana gelir.

Ekonomi: Avustralya'nın geleneksel ekonomisi yıllardan beri tarım sektörüne bağlıyken, kısa bir süre önce petrol ve bazı madenler bulundu. Petrolün yüzde 70'i şimdilik iç tüketim ihtiyacını karşılamak için kullanılıyor. 1972-1973 devresinde brüt milli gelirin yüzde 8 kadarı tarımdan karşılanmıştı. 1970'de tarımsal üretimin toplam ihracattaki payı ise yüzde 50 civarındaydı. Bu tarımsal ihraç maddeleri arasında özellikle yün, buğday, et, şeker ve mandraların üretimleri yer alıyordu. Ülkede altın, gümüş, kurşun, çinko ve bakır çıkarılıyordu ama, yakın tarihlerde geniş rezervleri olan petrol, doğal gaz, kömür, nikel, demir ve boksit bulununca ekonominin bütününde değişiklik başladı. Madenlerin büyük kısmı işlenmeden Japonya'ya satılıyor. Avustralya, Japonya'dan başka Çin Halk Cumhuriyeti, Güney ve Doğu Asya ülkeleri, Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ile de ticaretini geliştiriyor.

Diğer önemli endüstriler arasında gıda maddeleri, makine taşıt aracı, kimyasal ürünler, elektrik sanayii büyük yer tutuyor. Ülkenin enerji ihtiyaçları kömür, gaz termal ve hidro elektrik santrallarıyla karşılanıyor.

Ticaretteki gelişme, yardımlarla ihracatın artmasını sağladı. Ortadoğu ve komünist ülkelerle çeşitli anlaşmalar yapıldı.

Avustralya, 1971 Mayıs ayında OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı)'na üye oldu.

Ülkede 40.000 km. tren yolu, 864.000 km. karayolu bulunmaktadır. Bunun dışında uzak kentlerle ulaşım, 138.000 kilometrelik hava yolu şebekesiyle sağlanmaktadır. Batı Avustralya ile bağlantı kurulması büyük önem taşımaktadır. Bu bölgeye "Uçan Doktor Servisi" faaliyet göstermekte ve sağlık hizmetleri sürekli şekilde uçakla sağlanmaktadır. İç seferlerde uçaklar, 1974-1975 arasında 9 milyon yolcu taşımıştır.

Yönetim: Avustralya 6 devlet ve iki federal yönetimden meydana gelmiştir. İcra gücü İngiliz Kraliçesi tarafından atanan genel vali adına federal konsey olan bakanlar kurulu ve başbakan tarafından kullanılmaktadır. Başbakanı ve onun önerdiği bakanları, genel vali atamaktadır.

Kanun yapma görevi, Federal Parlamento'ya aittir. İki meclisli bir parlamento sistemi vardır. Senatonun 64 üyesinden 10'u devlet, ikisi federal yönetim tarafından atanmaktadır. Senato seçimi 6 yılda bir yapılmakta, her 3 yılda bir üyelerin yarısı yenilenmektedir. Temsilciler Meclisi ise 3 yıl için seçilen 127 üyeden meydana gelmektedir. Seçim tek dereceli olmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Avustralya'da yaşlılara emeklilik maaşı, sakatlık ve doğum yardımı, hastalık ve işsizlik sigortası, çocuk yardımı sağlanmıştır.

Eğitim: 6 ile 15 yaş arasındaki çocukların öğrenimi zorunlu ve parasızdır. Uzak bölgelerdeki çocukların öğrenimi için hava yolundan faydalanılmakta, her türlü ihtiyaçları bu şekilde karşılanmaktadır. 1976 yılında Avustralya'daki 18 üniversite 274.738 öğrenci öğrenim görmüştür.

Turizm: Avustralya'da turizm, daha çabuk ve ucuz olan hava yolu ile gerçekleştirilmektedir. Pasifik Okyanusu kıyıları yüzme ve deniz sporları için tercih edilmektedir. Sidney ve diğer liman kentleriyle yaz ve kış sporlarının yapıldığı dağlar turistleri çekmektedir. 1976'da Avustralya'ya yarım milyondan fazla turist gelmiştir. Yeni Zellanda'dan gelecekler için vize gerekmemektedir.

Basın ve Yayın: Günlük gazetelerin toplam baskısı 1975'de 5.320.000'e ulaşmıştır. Her 1000 kişiden 394'ü gazete okumaktadır. Melburn'da yayınlanan "Sun News-Pictorial" gazetesi 625.000 adet basılmaktadır. Ülkenin en çok satışlı gazetesidir.

Radyo ve televizyon istasyonlarının sayısı 100'ün üstündedir.

AVUSTRALYA'YA BAĞLI TOPRAKLAR

CHRİSTMAS ADASI

Hint Okyanusu'nda, Cava'nın 360 kilometre güneyindedir. 135 km. kare büyüklüğündedir. 1958 Ocak ayından beri Avustralya tarafından yönetilmektedir. Nüfusu 1976'da 3.209 kişi olarak tespit edilmiştir. Bunların 1880'i Çinli, 305'i Malezyalı, 928'i ise Avrupalıdır. Zengin fosfat yatakları vardır ve bu maden işletilmektedir. Ada halkı, maden işletmesinde çalışmaktadır. Adada bir radyo istasyonu ve 2.000 radyo alıcısı vardır.

NORFOLK ADASI

Avustralya yönetimine 1914 yılında giren ada, 38 85 km. kare büyüklüğündedir. 1975'de nüfusu 1894 kişi olarak tespit edilmiştir. Hububat, sebze ve meyve yetiştirerek, süs bitki ve çiçekleri ihraç ederek gelir sağlamaktadır. Ayrıca turizm de büyük kazanç sağlamaktadır. 1974-1975'-de adaya 18.807 turist gelmiştir.

Üç gazete yayınlanmakta, bir radyo istasyonu bulunmaktadır. Adada 1975'te 1150 radyo alıcısı olduğu açıklanmıştır

COCOS (KEELİNG) ADALARI

Hint Okyanusu'nda, Perth'in 2768 km. kuzeybatısındadır. 27 mercan adasından meydana gelmiştir. 14 km. kare büyüklüğündeki adalar, hindistan cevizi ağaçları ile kaplıdır. Üzerinde 1977 rakamlarına göre 700 kişi yaşamaktadır.

1955'de Avustralya'nın yönetimine g ren ada, geçimini hindistan ceviziyle sağ lamaktadır. Bir radyo istasyonu vardu 1975'deki radyo sayısı 650'dir.

AVUSTRALYA'NIN ANTARTİKA TOPRAKLARI

1933 yılında Avustralya'ya bağlanan Antartika'nın 6.120.000 km. karelik kısmında üç araştırma istasyonu bulunmaktadır.

HEARD ADASI VE MC DONALD ADALARI

Batı Avustralya'nın 4.000 km. güneybatısında olan bu adalar, Avustralya'nın yönetimine 1947'de girmiştir. Toplam büyüklüğü 370 km. karedir. Araştırma istasyonlarının bulunduğu adalara zaman zaman bilim adamları gidip gelmektedirler. Adalarda başkaca yaşayan yoktur.

CORAL DENİZİ ADALARI TOPRAKLARI

Queensland ile Great Barrier Reff arasında bulunan bu adalar bölgesi, 1969 Mayıs'ında Avustralya'ya bağlı olarak kurulmuştur. Çok küçük olan bu adalarda 3 meteoroloji istasyonu vardır. Adada petrol bulunabileceği düşünülmekte, ayrıca uluslararası balıkçılık yönünden değerlendirilebileceği zannedilmektedir.

AVUSTURYA

Resmi adı: Avusturya Cumhuriyeti
Başkenti: Viyana
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Almanca (Yüzde 99)
Dini: Hıristiyan (Yüzde 90 Roman-Katolik, yüzde 6 Protestan)
Yüzölçümü: 83.853 km. kare.
Nüfusu: 7.523.000 (1980)
Nüfus yoğunluğu: Kilometrekareye 89.7 kişi.
Yaşama ortalaması: 69.9 yıl.
Parası: Avusturya Şilini
Ülke ve İnsanları: Orta Avrupa'dadır. Çevresi İsviçre, Liechtenstein, Federal Almanya, Çekoslovakya, Macaristan, Yugoslavya ve İtalya ile çevrilmiştir. İklim, ülkenin çeşitli yerlerinde farklılıklar gösterir. Halk arasında Hırvatça ve Slovence konuşan çok az bir topluluk vardır.

Başlıca şehirleri: Viyana (Başkent) 1. 614.841, Graz 250.900, Linz 208.000, Salzburg: 139.000, İnnsbruck: 120.400.

Savunma: 1955 yılında yapılan anlaşma ile Avusturya sürekli tarafsızlık politikası uygulamaktadır. Sadece bağımsızlığını korumak amacı ile bir ordu kurmuştur. Askerlik süresinin ilk 6 ayında askerlik eğitimi, sonraki 60 gününde ise ihtiyat eğitimi uygulanmaktadır. Genellikle yılda 40.000 kişi bu eğitimden geçmektedir. 1976 yılında toplam 37.300 kişi silah altına alınmıştır. Aynı yıl federal bütçenin sadece yüzde 3.68'i savunmaya ayrılmıştır.

Ekonomi: Avusturya ekonomisi tarım, turizm ile maden ve imalat endüstrisine dayanmaktadır. Endüstri alanındaki üretim 1974 yılına kadar hayli gelişmiştir. Ancak 1976'nın ilk varısında bu gelişme ağırlaşmıştır.

Aynı şekilde tarım ve ormancılıktaki iş gücünde de azalma olmuştur. Bu alanlarda 1971'de yüzde 17.3, 1974'de ise yüzde 13.4 azalma kaydedilmiştir. Makineleşme ve büyük kuruluşlar sayesinde toprak verimi gene de 1965'in yüzde 75 üretimi karşısında 1975'de yüzde 84 seviyesine ulaşmıştır.

Turizm gelirleri özellikle kış ve yaz mevsimlerinde büyük artışlar göstermektedir. Ancak kısa zaman önce ortaya çıkan enerji krizi ve çeşitli dış olaylar nedeniyle turist sayısında düşmeler olmuştur

Avusturya'da demir, petrol, linyit, magnezit, kurşun ve bakır rezervleri bulunmaktadır. Hidroelektrik santrallarının gücü sürekli geliştirilmekte, elektrik ihtiyacı komşu ülkelerden tamamlanarak karşılanmaktadır. Zwentendorf'ta 800 MW gücünde bir atom santralı kurulmaktadır.

Endüstri alanında üretim 1976 Mayıs'ında 1975'in aynı ayına göre yüzde 8 yükselmiştir. Daha önceki duraklama ve azalma devresi durmuş, tekrar gelişme başlamıştır. Aynı şekilde ihracatta da artış kaydedilmiştir. 1976'daki ihracat artışı, yüzde 8.5 oranında olmuştur. Enflasyon oranı 1976 Haziran'ında yüzde 7.5'a yükselmiştir.

Hükümet ekonomiyi düzeltmek için tedbirler alırken, 1976 bütçe hacmini artırma yoluna başvurmuştur. Hükümet gelirini artırmak amacı ile yüksek damga vergisi koymuş telefon konuşma ve tren yolu seyahat ücretlerine zam yapmış, servet vergilerini artırmıştır. Bu tedbirlerle brüt milli gelir 1977'de yüzde 11 artmış, buna karşılık enflasyon da yüzde 11 seviyesini bulmuştur.

Avusturya 1960'da Avrupa Serbest Ticaret Birliği'ne (EFTA) katılmıştır. 1975'de bu birliğe bağlı ülkelere yaptığı ihracat toplam ihracatının yüzde 15.3'ü olmuştur.

Avrupa Ekonomik Birliği (EEC) bağlı ülkelere 1975'te ihracatının yüzde 44.2'si oranında mal satmış, onlardan ithalatının yüzde 62.3'ü oranında mal almıştır.

Viyana, Atom Enerjisi Kuruluşu ve OPEC gibi uluslararası teşkilâtların merkezi haline gelmiştir 1979'da ise Başkan Jimmy Carter ile Leonid Brejnev burada ABD ile Sovyetler Birliği arasındaki si-

Avusturya'nın turizm gelirine büyük katkıda bulunan dağ köylerinden birinde öğleden sonra.

lahsızlanma antlaşmasını, SALT II, imzalamışlardır.

Yönetim: Avusturya 8 eyalete bölünmüş federal bir cumhuriyettir. İki meclisli bir parlamenter sistemle yönetilmektedir. Meclis üyeleri, 4 yıl için seçilir. İkinci meclis olan "Bundesrat" adlı Federal Konsey eyaletlerin temsilcilerinden meydana gelir ve 4 yılda bir seçilir. Altı yıl için seçilen federal Cumhurbaşkanı, devletin başkanıdır.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durum: Sosyal sigorta sistemi, her ücretli işçi ve maaşlı memura, tarım alanında çalışanlara, bir kuruluşa bağlı olarak çalışmasalar bile tüm ülkede tanınmıştır. Emeklilik maaşı, ölüm, hastalık, doğum ve işkazası yardımları en ileri seviyeye ulaşmıştır. Halkın yüzde 95'i bu yardımlardan faydalanır hale gelmiştir.

Eğitim. 1962 yılından beri eğitim 6 ile 15 yaş arasında zorunlu ve parasızdır.

6 yaşına gelen her çocuk 4 yıllık öğrenim görmektedir. 10 yaşından itibaren isterse orta öğrenime geçmekte, ya da ilkokulun ikinci bölümüne devam etmektedir. Ortaöğrenim 9 yıl sürmektedir. Ülkede teknik öğretim veren çeşitli okullar bulunmaktadır. Üniversiteye bağlı 16 enstitü vardır. Graz, İnnsbruck, Salzburg Viyana'da 4 üniversite de 82.372 kişi öğrenim görmektedir.

Turizm: Avusturya'nın dağları, ormanları ve vadileri yaz ve kış aylarında ideal tatil yerleridir. Göller, dağlar ve vadiler, çeşitli sporları ile ünlüdür. Viyana ise müzik, güzel sanatlar ve tarihi eserlerin merkezidir. Operalar, sanat galerileri bale gösterilerinin verildiği salonlar başkentte toplanmıştır. Kış aylarında binlerce ziyaretçi kayak yapmaya Avusturya'ya gelmektedir. Uluslararası ünü bulunan Viyana Festivali ve Salzburg Müzik Festivali düzenlenmektedir.

Basın ve yayın: Dünyanın en eski gazetesi olan "Wiener Zeitung", 1703 yılından beri yayınlanmaktadır. Avusturya'nın basın hayatı, 1605 yıllarına kadar gitmektedir. En büyük gazetesi Viyana'da çıkan "Neue Kronen Zeitung"dur. Bu gazetenin günlük baskısı 774.500'dür. Pazar günleri ise bu sayı 1.228.500'e yükselmektedir.

420 radyo istasyonu ve iki televizyon merkezi bulunmaktadır.

BAHAMA

Resmî Adı: Commonwealth of Bahamas.

Yönetim Biçimi: İngiliz Milletler Topluluğuna bağlı bağımsız devlet, **Yzö:** 13 935 Km2, **Nf:** 225.000 (1980), **Başkenti.** Nassau, **Resmî Dili:** İngilizce, **Resmî Dini:** Babtist, Metodist, Anglikan ve Roman-Katolik. **Para Birimi:** Bahama Doları.

Bulunduğu Yer: Batı Karayibler'de.

Coğrafî Özellikleri. Bahamalar 700 adayı ve 2000 kayalığı kapsamaktadır. Ancak bunların 30 kadarı meskundur. Adaların yüzey şekilleri genellikle düz bir görünümde olup denizden yüksekliği fazla değildir. İklimi ılımandır. **Önemli Kentleri:** Nassu (133.500) ve Freeport.

Savunma Yarı askeri bir kuruluş olan polis örgütü, **Etnik Gruplar.** %85 Zenci geri kalanı İngiliz ve Kanadalı, **Nüfus Yoğunluğu:** Km2'ye 14 kişi.

Ekonomik Durumu: Ülke dış gelirinin büyük bir kısmı turizmdendir. Tarım da önemli yer tutmaktadır. **Doğal Kaynakları:** Tuz, çimento, petrol ürünleri ihraç eder ve yiyecek, içecek ve tütün ithal eder. **Alış Veriş Yaptığı Ülkeler.** İngiltere, Kanada ve ABD.

Sağlık İstatistikleri: Binde 24.8 doğum, Binde 4.6 ölüm, **Ortalama Yaşam Süresi:** 68.8 yıl.

Ulaşım: 1000 Ml. karayolu, demiryolu yok. Liman sayısı: 2

Basın-Yayın. 6 radyo vericisi, TV yok. 61.756 telefon, 2 günlük gazete, (1000 kişiye 152 gazete)

BAHREYN

Resmî Adı: (State of Bahrain), **Yönetim Biçimi:** Şeyhlik, **Yzö:** 369.6 Km2, **Nf:** 300.000 (1980 thm.) **Başkenti:** Manama, **Resmî Dili** Arapça, İngilizce de kullanılır. **Resmî Dini:** Müslüman (Sünni ve Şii), **Para Birimi:** Bahreyn Dinarı.

Bulunduğu Yer: Güneybatı Asya'da Basra Körfezi'nde 11 ada. **Coğrafî Özellikleri.** Kış aylarında ılıman iklim hüküm sürer, yaz aylarında ise çok sıcaktır. Isının 44 dereceyi bulduğu olur. **Önemli Kentleri:** Manama (105.400), Muharrak (39.766). **Etnik Gruplar:** %88 Arap, %9 Hintli, Pakistanlı ve İranlı 3000 kadar da Avrupalı. **Nüfus Yoğunluğu:** Km2'ye 391 kişi.

Savunma: Küçük bir ordusu vardır.

Ekonomik Durum. Petrol ve petrol ürünleri önemli bir yer tutar. Alüminyum depoları ve küçük sanayi kolları vardır. Ülkede tarım ve balıkçılık da yapılmaktadır. **Doğal Kaynakları:** Doğal gaz ve petrol yatakları. **Dış Ticaret** Ham petrol ihraç eder, kimyasal madeler ve sanayi ürünleri ve yiyecek ithal eder. **Alış-veriş Yaptığı Ülkeler:** İngiltere, Suudi Arabistan, ABD, Japonya, İran, Küveyt, Birleşik Arap Emirlikleri.

Sağlık İstatistikleri: %0,30 doğum, %0,9 ölüm. **Ortalama Yaşam Süresi:** 47 yıl

Ulaşım: 20 Mİ. karayolu. Liman sayısı 2, Gulf Air ve dünyanınbelli başlı havayolu şirketlerinin seferi vardır.

Basın-Yayın: 5 radyo vericisi 100.000 radyo, 1 televizyon vericisi, 38.300 telefon (1975) 3 haftalık gazete (1000 kişiye 29 gazete)

BARBADOS

Resmi adı: (Barbados) **Yönetim Biçimi:** İngiliz Milletler Topluluğuna bağlı Dominyon, **Yzö:** 431 Km2, **Nf:** 250.000 (1980 thm). **Başkenti:** Bridgetown.

Resmi dili: İngilizce, **Resmi dini:** %70 Anglikan, kalanı Metodis, Roman-Katolik. **Para birimi:** Barbados Doları.

Bulunduğu yer: Karaiplerin doğusunda yaklaşık olarak Güney Amerika'nın 270 mil kuzeydoğusunda yer alır. **Coğrafi özellikleri:** Aslı Mercan kayası olan adalar düz bir görünümdedir. Bol yağışlı bir iklimi vardır.

7. yy'den kalma St. James Klisesi

Önemli kentleri: Bridgetown (8.900)

Savunma. Ordusu yoktur. Küçük bir yerel gönüllü birliği vardır.

Ekonomik durum: Turizm ve tarım ekonominin temelini oluşturur. Özellikle endüstrisi çok gelişmiştir. **Doğal kaynakları.** Doğal gaz ve mercan. **Dış Ticaret:** Şeker ve rom ihraç eder, yiyecek maddeleri sanayi gereçleri ve petrol ürünleri ithal eder. **Alışverişyaptığı ülkeler** İngiltere ABD, Kanada ve Japonya.

Sağlık İstatistikleri: %018.6 doğum, %0.92 ölüm, **Ortalama yaşam süresi:** 70 yıl.

Ulaşım: 720 mil karayolu. Demiryolu, yok liman sayısı: 1. Birçok havayolu şirketlerinin buraya seferleri vardır.

Basın-Yayın: 3 radyo vericisi, 2 televizyon vericisi, 47.000 telefon (1974). 1 günlük gazete (1000 kişiye 98 gazete)

BATI HİNT BİRLİĞİ

Resmi adı: West İndies Associated States.

Karayib'lerdeki Antigua Dominica, Saint Christopher Nevis, Anguilla, Saint Lucia ve Saint Vincent Adaları arasında kurulmuştur. Kendi ayrı yönetimleri olan bu adalar yargı sistemleri ile mali konularını ticaret ve endüstri faaliyetlerini ulaşım ve turizm hizmetlerini birleştirmişlerdir. Ortak kararlar adaların bakanlarından kurulan bir konsey tarafından yürütülmektedir.

ANTİGUA

Yüzölçümü: 442 Km.2
Nüfusu: 73.000 (1977)
Başkenti: Saint John's (25.000)

Antigua, Barbuda ve Derenda Adaları'ndan meydana gelmiştir. Şeker Pancarı ve pamuk üretilmekte turizmden önemli miktarda gelir sağlamaktadır. 1976'da adaları 63.791 turist ziyaret etmiştir. 10 üyeli bir senatosu ve 17 üyeli Temsilciler Meclisi vardır. Pazar günleri yayınlanan "Antigua Star" Gazetesi 2.500 adet basılmaktadır. Üç radyo, bir televizyon istasyonu vardır. 1976'daki radyo alıcılarının sayısı 15.000 televizyon alıcılarının sayısı ise 15.000'dir.

DOMİNİCA

Yüzölçümü: 751 Km2
Nüfusu: 72.000 (1978)
Başkenti: Roseau (20.000)

Muz ve greyfurt yetiştirilmekte turizmden gelir sağlanmaktadır. Ülkeyi 1974'de 19.000 turist ziyaret etmiştir. 21 üyeli bir meclisi vardır. En büyük gazetesi "New Chornicle" Pazar günleri 3.000 adet basılmaktadır. Bir radyo istasyonu bulunmaktadır. 1976'daki radyo alıcılarının sayısı 5.810'dur.

SAİNT CHRİSTOPHER NEVİS ANGUİLLA

Yüzölçümü. 396 Km2
Nüfusu: 64.900 (1977)
Başkenti: Basseterre (12.771)

Başlıca geliri şeker üretimi ve turizmden sağlamaktadır. 1975'de 19.407 turist ziyaret etmiştir.

Saint Kio Nevis Anguilla ve Somberero adalarından meydana gelmiştir. Nevis ve Anguilla'da radyo istasyonu vardır.

SAİNT LUCİA

Yüzölçümü: 616 Km2
Nüfusu: 120.500 (1977)
Başkenti: Castries (47.000)

Muz, kakao ve pamuk yetiştirilmekte sigara yapılmaktadır. Şifalı suları vardır. 1974'te 51.816 turist tarafından ziyaret edilmiştir. 17 üyeli meclisi bulunmaktadır. Haftada iki gün yayınlanan "The Voice of St. Çucia" Gazetesi 2.897 adet basılmaktadır. İki radyo bir televizyon istasyonu yayın yapmaktadır. 1976'daki radyo alıcılarının sayısı 81.500'dür.

SAİNT VİNCENT

Yüzölçümü: 388 km2
Nüfusu: 100.000 (1977)
Başkenti: Kingstown (23.645)

Çeşitli adalardan meydana gelmiştir. Muz, Hindistan cevizi ve kakao yetiştirilmektedir. 1976'da 33.545 turist gelmiştir. 13 üyeli bir meclisi vardır. Haftalık "The Wincentian" gazetesi 3.200 adet basılmaktadır. Bir radyo istasyonu bulunmaktadır.

BATI SAMOA

Resmî adı: Batı Samoa Bağımsız Devleti
Başkenti: Apia (32.201)
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Samoaca ve İngilizce
Dini: Hıristiyan
Yüzölçümü: 2.849 km. kare
Nüfusu: 151.500 (1976)
Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 53.1 kişi
Ülke ve İnsanları: Yeni Zelanda'nın kuzeydoğusunda iki büyük yedi küçük ada dan meydana gelmiştir. Ayrıca irili ufaklı beş mercan adası da devlet sınırına dahil dir. Tropikal bir iklimi vardır.

Savai adasında 42.400 Upolu Adası'nda ise 110.192 kişi yaşamaktadır.

Savunma: Sadece bir polis örgütü vardır.

Ekonomi: Tarım ekonomide önemli yer tutar ve halkın başlıca geçimini sağlar. Tarım ürünleri arasında özellikle kakao, kopra hindistancevizi ve muz önemli yer tutar. Bunların yanısıra az miktarda da kahve yetiştirilmekte, kerestecilik yapılmaktadır. Ticari ilişkileri daha çok Yeni Zelanda ile sürdürülmektedir. Avustralya, İngiltere, Hollanda ve Federal Almanya da ihracat yapılan ülkeler arasında bulunmaktadır.

Küçük çapta bir endüstri de kurulmuştur. Gıda ve kereste endüstrisi bunlar arasındadır. Dış yardımlardan yararlanılarak beş yıllık kalkınma planı hazırlanmıştır. Dış yardımlar Yeni Zelanda ve İngiltere'den sağlanmaktadır.

Yönetim: Anayasa gereğince Millet Meclisi 5 yıllık bir süre için seçilmektedir. Meclisin 47 üyesi vardır. Bunlardan 45'i Samoalılar, geri kalan 2'si ise Avrupalılar arasından meclise girmektedir.

Halen görev başında bulunan iki devletbaşkanı ömür boyunca bu görevde kalacaktır. Daha sonra her 5 yılda bir yeni devletbaşkanı meclis içinden seçilecektir.

Başbakan tarafından meclis içinden tespit edilen bakanlar kurulu 7 kişiliktir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Eğitim: 1971'de 159 ilk, 39 ortaokul ve 15 lise bulunduğu açıklanmıştır. Halkın yüzde 97'si okur yazardır

Turizm: Yabancı ziyaretçiler dağlık olan Batı Samoa'dan çekinmektedirler

1974'te 9.000 kişi ülkeye gelmiştir. Manzaraları ve iklimi ilgi çekmektedir.

Basın ve yayın: Günlük gazetesi yoktur. Dört haftalık gazete yayınlanmaktadır. Bunlardan Apia'da çıkan ve devlet tarafından çıkarılan **"Savalî"** 7.000 adet basılmaktadır.

Bir radyo istasyonu vardır.

Çeşitli ülkelere radyo telefon bağlantısı kurulmaktadır.

BANGLADEŞ

Resmî Adı: The Moslem People's public of Bangladesh.
Başkenti: Dacca.
İdare şekli: Bağımsız Cumhuriyet
Dili: Bengalce (yüzde 85), Hintçe.
Dini: Müslüman çok az da Hindu.
Yüzölçümü: 143.998 km. kare
Nüfusu: 87.650.000
Nüfus yoğunluğu: 576.4
Yaşama ortalaması: 43.3 yıl
Parası: Taka
Ülke ve insanları: Çevresini kuşatan Hindistan'dan başka güneydoğusunda Burma ve güneyinde Burma Körfezi vardır. Tropikal iklimin hüküm sürdüğü ülkede hava sıcaklığı ekim ayından marta kadar 67 daha sonraki aylarda ise 84 dereceye kadar yükselmektedir. Haziran ve eylül ayları arasında ise sürekli yağmur yağmaktadır.

Başlıca şehirleri: Dacca 2.200.000, Çittagong: 1.300.000, Khulna 550.000, Narayaganj: 270.680.

Savunma: Gönüllülerden kurulu bir ordusu vardır. 1978'deki ordusunun toplam 73.000 kişilik olduğu açıklanmıştır. Bunun 3.500'ü deniz, 5.500'ü ise hava kuvvetlerini teşkil etmektedir.

Ekonomi: Ekonomisinin üstünlüğünü tarım sağlamaktadır. Toprak verimli olduğu halde büyük nüfus yoğunluğu nedeniyle alınan gelir uluslararası standartlara göre çok düşüktür. Kasırga ve sellerle savaşım yüzünden bağımsızlığın kazanıldığı devreden sonraki yıllarda üretim daha önceki yıllara göre çok düşmüştür. Tespit edilen düşüş oranı 1972 1973 arasında 1969 1970'e göre yüzde 13 olmuştur.

Pirinç ve diğer ürünlerdeki üretim düşüklüğü bağımsızlığın kazanılışından 1974 yılına kadar ülke halkının geçimini sağlamaktan çok uzak kalmıştır. 1975'de pirinç üretiminde rekor elde edilmiştir Buna rağmen bir yıl içinde yüzde 2.4 oranındaki nüfus artışı nedeniyle gene de pirinç ve buğday ithal etmek gerekmiştir.

Jüt ve çay başlıca kazanç sağlayan ürünler arasında yer almaktadır. İşlenmiş ve işlenmemiş jüt satışları ihracat gelirlerinin yüzde 85'ini teşkil etmektedir.

Bağımsızlığın kazanıldığı 1971 yılında savaş yüzünden tarlaların zarar görmesi Bengalli olmayan sermayedar ve yönetici sınıfı ile becerikli işçilerin kaybedilmesi hemen bütün endüstride düşüşe yol açmıştır. Satış olanakları bulunan kuruluşlar devletleştirilmiş hükümet bu yabancı yatırımcıların 1971'de el konan şirketlerin Bangladeş'te tekrardan faaliyete geçmeleri şartı ile zararlarının ödeneceğini 1976 Ocak ayında açıklamıştır. 1976 yılında böylece özel sektördeki pekçok çay plantasyonları ve küçük endüstri tesisleri faaliyete geçmiş halk sektöründeki kuruluşların yüzde 75'i çalışır hale gelmiştir. Ülkedeki bazı madenler üretilebilen bir miktar doğal gaz bunun yanı sıra çelik ve petrol endüstrisi bulunmaktadır.

Savaştan önce olduğu gibi çay ticaretinde ihracat yaygın şekilde uygulanmıştır.

Dış yardımların büyük kısmı Birleşik Amerika, Kanada, İsveç ve Japonya'dan alınmaktadır. Bu ülkeleri İngiltere, Hindistan, Belçika ve Rusya izlemektedir.

1974 kayıtlarına göre ülkede 24.800 özel otomobil, 31.700 taksi ve otobüs, 9.380 kamyon vardır.

Yönetim: Bangladeş, 1975 Ağustos'undan beri sıkıyönetimle yönetilmektedir. Parlamento 1975 yılının kasım ayında kapatılmıştır.

1976 Kasım ayında sıkıyönetimi ilân eden askeri yönetimin komutanı cumhurbaşkanı olarak ilân edilmiş ve ayrıca Başbakanlıkla Milli Savunma ve Dışişleri bakanlığı kendisine verilmiştir. Ülke 11 bölgeye ayrılmış her bölgenin başına bir askeri vali atanmıştır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Bağımsızlıktan sonra hükümetin ilk görevi gıdasızlık ve salgın hastalıklarla mücadele, savaş kurbanlarının yarasını sarmak olmuştur. Hastanelerdeki yatak sayısı 8.000'den 13.000'e çıkarılmıştır. Doktorların yarısı Başkent Dakka'da bulunmaktadır. Birinci beş yıllık sağlık programında doğumun kontrolü için bütçeye büyük miktarda ödenek konulmuştur.

Eğitim: Eğitim mecburi değildir. Fakat hükümet 1980 yılında beş yıllık ilkokullar kurmak için çalışmaktadır. Özel kuruluşlar tarafından kurulan orta öğretim okulları ve kolejlerin sayısı hükümetin yaptıklarından daha fazladır. 1977'de üniversite sayısı 6'ya çıkarılmıştır. Ülkenin ihtiyacı olan sahalara eleman yetiştirmeyi hedef alan bir eğitim reformu hazırlanmaktadır. Halkın yüzde 20'si okuma yazma bilmektedir. Kız çocuklarının ancak yüzde 20 kadarı öğrenim görmektedir.

Turizm: Federal Almanya, İrlanda, Norveç, İsveç, İngiltere ve Yugoslavya dışında bütün ülkelerden gelecekler için vize almak zorunludur. 1975'de ülkeyi 63.800 turist ziyaret etmiştir.

Basın ve Yayın: En büyük gazetesi "İttefaq" Dakka'da yayınlanmakta ve 130.000 adet basılmaktadır.

Devlet kontrolünde 11 radyo, 1'de televizyon istasyonu vardır.

BELÇİKA

Resmi adı: Belçika Krallığı **Yönetim biçimi:** Krallık **Yüz:** 30 513 km2 **Nf:** 9.890.000 (1977 thm.) **Başkenti:** Brüksel, **Resmi dili:** Fransızca, Flamanca-Almanca,

Resmi dini: Hıristiyan (Roman, Katolik Protestan, Yahudi) **Para birimi:** Belçika Frangı.

Bulunduğu yer: Kuzeybatı Avrupa. Kuzeyinde Hollanda ve Kuzey Denizi, doğusunda Almanya ve Lüksemburg, güneybatı ve batısında Fransa yer almaktadır. **Coğrafi özellikleri:** Kuzey kesimi alçak ve kumluk olan ülkenin orta kesimi vadilerden oluşan düz bir bölgedir. Güneydoğusu ise dağlık ve ormanlık bir arazidir. **Önemli kentleri:** Brüksel (1.070.000), Anvers (662.317), Lieges (432.590), Bruges (121.000).

Belçika'nın başkenti Brüksel'de kentin adını alan geleneksel fuarın açılış gününde ziyaretçiler ve "Atomiam" adı ile bilinen sergi binası

Önemli akarsuları: Schelt, Meuse

Savunma: NATO üyesi olan Belçika'nın Muvazzaf Silahlı Kuvvetleri 85.247 kişidir. (61.035 kara, 4.442 deniz, 19.700 hava kuvvetleri).

Ekonomik durumu: Gelişmiş bir sanayi ülkesi olan Belçika tarımda da çok önemli bir yer tutmaktadır. Tarım faaliyetleri genellikle kuzeydeki kıyı düzlüğü ile İç Flandre'de tahıl, yemlik bitki, keten, kenevir, pamuk şekerpancarı gibi ürünleri kapsar. Ayrıca patates üretimi de tüm ülkede yaygındır. Sulama sistemleri (kanallar) son yıllarda tarım alanında hızlı bir gelişme sağlamıştır. Yarısı otlaklarla kaplı ülkede hayvancılık (özellikle sığır ve domuz) modern yöntemlerle yapılır. Orman ürünleri (kereste selüloz) bu alandaki sanayiin, ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir.

Belçika yeraltı zenginlikleri bakımından özellikle kömür (Sambre-Meuse ve Campine havzaları) ve demir yataklarına sahiptir. Ayrıca çinko, kurşun ve bakır da üretilir. Bugün dünyanın sayılı sanayi ülkelerinden biri olan Belçika'da endüstri faaliyetleri makine, dokuma (özellikle pamuk ve keten) kimya, çelik, cam suni gübre alanlarını kapsar. Dünyanın en önemli ihracaatçılarından olan Birliğe -Benelux- (Belçika-Hollanda-Lüksemburg) üye olan Belçika, aynı zamanda Ortak Pazar ve NATO'nun da merkezliğini yapmaktadır.

Dış Ticaret: Kimyevi ürünleri, tekstil ürünleri, elmas, demir ve çelik ihraç eder, petrol tahıl, metal ve metal ürünleri ithal eder. **Alışveriş yaptığı ülkeler:** Batı Almanya, Hollanda, Fransa, İtalya, ABD, İngiltere.

Sağlık istatistikleri: % 012.4 doğum, % 011.4 ölüm. **Ortalama yaşam süresi:** 71 yıl.

Ulaşım: 7.664 mil karayolu, 2.575 demiryolu, liman sayısı 4, Havayolu: SABENA:

Basın-Yayın: 48 radyo vericisi, 28 televizyon vericisi, 3.100.109 telefon
31 günlük gazete (1000 kişiye 239 gazete).

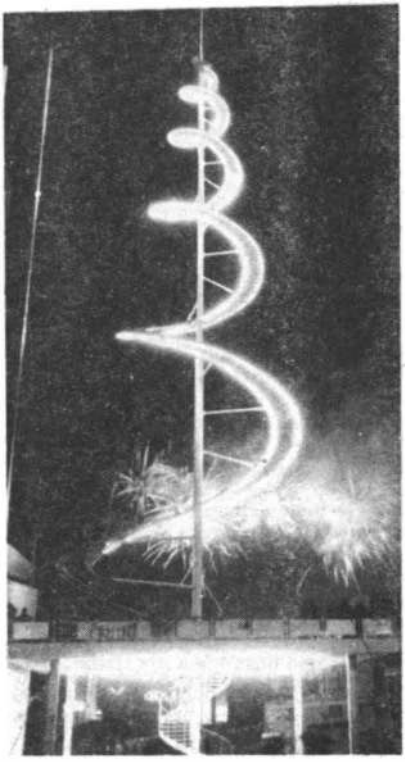

Brüksel'de yine bir fuar sırasında hazırlanan elektrikli spiral.

BENİN

Resmi Adı: The People's Republic of Benin.

Başkenti: Porto - Novo.

İdare Şekli: Cumhuriyet

Dili: Fransızca ve yerel dil

Dini: Hristiyan ve Müslüman Hristiyanların yüzde 15'i Katolik.Halkın yüzde 13'ü Müslüman.

Yüzölçümü: 112.622

Nüfusu: 3.800.000

Nüfus Yoğunluğu: 3.0

Yaşama Ortalaması: 38.5 yıl

Parası: Afrika Frankı.

Ülke ve İnsanları: Batı Afrika'da Nigeria ve Togo'nun yanındadır. Kuzeyinde tropikal bir iklim sürmektedir. Yağmur mevsiminde hava sıcaklığı bu bölgede 46 dereceye kadar yükselmektedir. Güney bölgesinde ise ekvatoral iklim hakimdir. Ülkenin resmi dili Fransızca olmasın rağmen her kabile kendi dilini konuşmaktadır. Halk din yönünden geleneksel inanç ve adetlerini sürdürmektedir.

Başlıca Şehirleri: Başkent Porto - Novo: 104.000, Cotonou: 178.000, Natitingou: 50.800, Abomey: 41.000.

Ülke 6 bölgeye ayrılmıştır. Bu bölgeler şunlardır: Queme, Atlantique, Borgou, Zou, Atacora, Mono.

Savunma: 18 ile 51 yaş arasındaki halk askeri servislerde görev alır. 1975'deki ordu gücü 1500 kişiliktir. 150 kişilik bir hava kuvvetleri ve 1100 kişilik de yarı askeri bir örgütü vardır. Fransız yapısı teknik malzeme ve silahla donatılmışlardır.

Ekonomi: Halkın yüzde 75'i tarımla uğraşır. Ülkenin brüt milli gelirinin yüzde 30'u bu yoldan sağlanır. Ürettiği gıda maddeleri ihtiyacı karşılamakta ekvatoral bitkilerden üretilen maddeler ise ihraç edilmektedir. Kireç taşı yatakları vardır. Kıyılardan uzak kısımlarda petrol bulunmuş ve Togo ile ortak bir hidroelektrik projesi üzerinde çalışmalara başlamıştır. Dış yardımlara büyük ihtiyaç duymakta ve bütçesinin denkliğini böylelikle sağlamaktadır. Daha çok Fransa'dan yardım almaktadır. Ülkede yabancı sermaye karşısında milli şirketlerin de kurulmasına çalışılmaktadır. Benin Avrupa Ekonomik topluluğu ve Batı Afrika Para Birliği'ne dahildir.

Ülke ekonomisinde çalışabilecek yaştaki nüfus 1.110.000 kadardır.

Yönetim: Benin'de askeri yönetim vardır. İhtilâl lideri cumhurbaşkanlığı görevini üzerine almıştır. 69 üyeli bir millet meclisi kurulmuştur. Meclis'in 30 üyesi sivillerden meydana gelmiştir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Sağlık tesisleri yetersizdir çalışanlar için sosyal haklar tanınmamıştır.

Eğitim: 1975 yılında çıkarılan kanunla öğretim devlet kontrolü altına alınmıştır. Eğitim serbesttir. Orta öğrenime devam eden öğrenciler ve halk 9 ay eğitim gördükten sonra üç ay da askeri ve ideolojik eğitimden geçirilmektedir. Benin Üniversitesi 1970'de açılmıştır. 1971 1972 devresinde 600 kişi üniversite öğrenimine devam etmiştir. Aynı devrede ilkokul öğrencilerinin sayısı ise 186.000'dir.

Turizm: Turizm fazla gelişmemiştir. Buna rağmen milli park haline getirilen ormanlarda vahşi hayvan avcılığı büyük ilgi toplamakta bu amaçla ülkeye gelenler olmaktadır. Fransızlara vize zorunluğu yoktur.

Basın ve Yayın: Hükümet tarafından çıkarılan günlük **"Ehuzu"** gazetesi 5.000 adet basılmaktadır.

Hükümet kontrolu altında iki radyo bir televizyon istasyonu vardır. 1972 yılında ülkedeki radyo alıcılarının sayısı 15.000 olarak tespit edilmiştir.

BHUTAN

Resmi adı: Druk - yul
Başkenti: Thimphu
İdare Şekli: Krallık
Dili: Tibetçe
Dini: Budist % 75 ve Hindu % 25
Yüzölçümü: 46.800 km. kare
Nüfus: 1.300.000 (1980)
Nüfus Yoğunluğu: Km kareye 25 kişi.
Yaşama ortalaması: 40.6 yıl
Parası: Ngultrum

Ülke ve İnsanları: Himalaya Dağlarında küçük bir devlettir. Kuzeyinde Tibet, güneyinde Hindistan vardır. Yıllık sıcaklık ortalaması 16 ile 24.8 derece arasında değişmektedir. Çok yağmur yağan ülkelerden biridir.

Savunma: Toplam 5.000 kişilik ordusu doğrudan doğruya krala bağlıdır. Hindistan ordusunda eğitim görmekte ve ihtiyaçları aynı ülke tarafından karşılanmaktadır. Bhutan'a yapılan her türlü silahlı saldırı doğrudan doğruya Hindistan'a yapılmış sayılmakta ancak bu konuda iki ülke arasında resmi bir anlaşma bulunmamaktadır.

Ekonomi: Ülke topraklarının yüzde 70'i ormanlarla kaplıdır. Tekstil, sabun ve çelik eşya gibi küçük sanayi kuruluşlarının üretimlerinden başka önemli bir sanayi faaliyeti yoktur. Ayrıca bambu ve verniklenmiş tahtadan bazı küçük el sanatları görülmektedir.

Kısa bir süre önce ekonomik kalkınma konusunda çalışmalar başlamıştır. Ülkenin ilk bankası 1968'de açılmıştır. Beş yıllık plânın finansmanı için Hindistan ve İngiltere yardımda bulunmaktadırlar. Bu yardımlar yol yapımı, hayvancılık, sulama tesisleri, ormancılık ve elektrik üretiminde kullanılmaktadır. En az 5 hidroelektrik santralı kurmayı plânlayan Bhutan gelecekte fazla elektrik enerjisini ihraç etmeyi ummaktadır. Yüzde 15'in altında harcama yapan ülkenin dördüncü beş yıllık plân devresi olan 1977 1982 arasında tarım için ödenek avırması kararlaştırılmıştır.

1960 yılına kadar Tibet'le ticaret yasaklanmıştır. Ticaret ilişkileri daha çok Hindistan'la sürdürülmüştür. Çeşitli ülkelere meyva ve kereste ihraç edilmektedir. Posta sistemi 1972'de başlamıştır.

Butan'ı doğu ve batısı ile merkezinden Hindistan'a bağlayan 1.550 km.'lik yol şebekesi vardır. Paro ve Yangphulla'da iki havaalanı bulunmaktadır.

Yönetim: Monarşiyc yönetilen ülkelerde pek görülmeyen bir hükümet sistemi Bhutan'da uygulanmakta yetkiler Bakanlar Kurulu ile Millet Meclisi arasında paylaşılmaktadır. 1969 yılının haziran ayından beri kral halkın isteklerini yerine getirmeye çalışmış üç yılda bir yapılan genel oylamayla bu konudaki genel eğilimi öğrenmeye gayret etmiştir. Üç yılda bir seçilen millet meclisinde 150 üye yer almaktadır. Bu üyelerden 110'u seçimle gelmekle geri kalan 10'u krallığın temsilcisi olarak parlamentoya girmekte 30'u ise atanmaktadır.

Bhutan'da uygulanan bu sisteme **"Demokratik Monarşi"** denmektedir. Ülkede siyasal parti bulunmamaktadır.

Kraliyet Danışma Konseyi adındaki diğer 7 kişilik bir kurul ülkenin özellikleri arasında yer almaktadır. Konseyin üyelerinden birini kral, birini Lamalar 5'ini ise bölgeler kendileri seçmektedirler.

ÖNEMLİ BİLGİLER...

Sosyal durumu: 1975'de ülkede hastane sayısı 6'ya hasta yatağı sayısı 1.616'ya dispanser sayısı ise 52'ye çıkarılmıştır. Uzak bölgeler için seyyar hastaneler kurulmuştur. Bu amaçla 25 doktor görevlendirilmiştir. Cüzam, tüberkiloz ve sıtma ile savaş için program hazırlanmış ayrıca doğumun kontrolü çocuk sağlığı konularına ağırlık verilmiştir.

Eğitim: 11 yaşına kadar eğitim parasızdır. Bhutan'da yabancıların okulu yoktur. Tüm okullar hükümete aittir. 1975'de okul sayısı 100'e çıkarılmıştır. 500 kadar Bhutanlı öğrenci Hindistan'da okumaktadır. Aynı şekilde Avustralya, Japonya, Yeni Zelanda, Singapur ve İngiltere'de yüksek öğrenim gören gençler bulunmaktadır. Üçüncü beş yıllık plân devresinde üniversite açılması kararlaştırılmıştır.

Turizm: ziyaretçiden vize aranmāktadır.

Basın ve Yayın: Hükümet tarafından yayınlanan haftalık **"Kuensel"** adlı bir tek gazetesi vardır. Ülkede 1.355 telefon bulunmaktadır (1978).

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ

Resmi Adı: The United Arab Emirates
Başkenti: Abu Dabi (150.000) (1974)
İdare şekli: Emirlik
Dili: Arapça (İş çevrelerinde İngilizce geçerlidir)
Dini: Müslüman.
Yüzölçümü: 83.600 km. kare
Nüfusu: 800.000 (1980)
Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 2.6 kişi
Parası: Dirhem
Ülke ve İnsanlar: Basra Körfezi'ndedir. Çevresinde Katar ve Umman bulunmaktadır
Başlıca şehirleri: Başkent Abu Dabi: 150.000, Dubai: 206.861, Sharjah 88.188
Savunma: Toplam ordusu 21.400 kişiliktir. Kara ordusu 18.800 hava kuvvetleri 1.800 deniz kuvvetleri ise 800 kişiden oluşmaktadır.

Ekonomi: Başlıca gelir kaynağı petroldür. Çıkarılan petrolün yüzde 20'si işlenebilmektedir. 1974 Eylül'ünde Birleşik Arap Emirlikleri'nde çıkarılan petrolün yüzde 60'ı Abu Dabi'den elde edilmiştir. 1974'de petrol fiyatlarının artırılması kararı alınmış ve 1975'de yüzde 20 oranında yükseltme yoluna gidilmiştir. Dubai süpertankerlerin de yer aldığı modern bir ticaret merkezi haline getirilecektir. 1981 yılına kadar alüminyum tesisleri tamamlanacak, ayrıca güneydeki CebelAli endüstri kenti olacaktır. 1974'de Sharjah'da yeni araştırmalar yapılması için anlaşma imzalanmıştır. Birleşik Arap Emirlikleri dünyanın 3'üncü zengin ülkesidir.

Büyük kentleri birbirine bağlayan büyük asfalt yollar yapılmıştır. Dubai limanının daha modernleştirilmesi için 1973' de yeni bir programın uygulanmasına başlanmıştır. Dubai Dhabi ve Sharjah'da uluslararası havaalanları vardır.

Yönetim: Yedi emirliğin birleşmesinden meydana gelen federal bir kuruluştur. Bu yedi emirliğin meydana getirdiği yüksek konsey arasından bir başkan bir ikinci başkan seçilmektedir. Ülkenin otoritesi ve tüm sorumluluğu bu konseye aittir. Kanunları Birlik Meclisi yapmakta-

dır. Meclis'in 40 ülkesi emirlikler tarafından iki yıl için seçilmektedir. Siyasal parti yoktur. Hükümdarlar iç meselelerde kendi güçlerini kullanmaktadırlar.

Başbakan yedi emir arasından seçilen başkan tarafından atanmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Hastanelerde tedavi ve sağlığı korumadaki ihtiyaçlar Birleşik Arap Emirlikleri tarafından ücretsiz sağlanmaktadır. Raşit Hastanesi Dubai'de 1974 yılında açılmış ve sosyal güvenlik yardımları ile sistemi genişletilmiştir. Beş yıllık programının uygulanmasına 1976' da başlanmıştır.

Eğitim: Birleşik Arap Emirliklerinde 1975 1976 devresinde 73.373 öğrenci eğitim görmüştür. 227 okulda 5.530 öğretmen vardır. Okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin eğitimi için uygulanan program gereğince 103 merkezde 11.167 kişiye ders verilmiştir.

Turizm: Ülkede turizm endüstrisi yoktur. Fakat bu konuda bir plan hazırlanmaktadır. Bahreyn Umman, Katar ve Suudi Arabistan'dan gelecekler için vize zorunluğu bulunmamaktadır.

Basın ve Yayın: Satışları fazla olmayan üç günlük gazete yayınlanmaktadır. (Satışı 2000) Dört emirlikte radyo üç emirlikte ise televizyon istasyonu vardır. Ülkede 150.000 radyo alıcısı, 80.000 de televizyon alıcısı bulunmaktadır.

BİRMANYA

Resmi adı: Birmanya Birliği Sosyalist Cumhuriyeti. **Yönetim biçimi:** Sosyalist Cumhuriyet **Yzö:** 676 552 km2 **Nf:** 33.620 000 (1980) **Başkenti:** Rangoon **Resmi dili:** Birmanca **Dini:** % 85 Budist. Diğerleri Hindu, Müslüman ve Hıristiyan. **Para Birimi:** Kıyat.

Bulunduğu yer: Güneydoğu Asya. Kuzey ve kuzeydoğusunda Çin doğusunda Laos ve Tayland, güneyinde Andaman Denizi ve Bengal Körfezi, batısında Bengladeş ve Hindistan yer almaktadır. **Coğrafi özellikleri:** Orta kesimdeki büyük ve verimli ovanın dışında genellikle dağlıktır. Dağlık bölgeler balta girmemiş ormanlarla kaplıdır. Ülke muson rüzgarlarının etkisindedir.

Önemli akarsuları: İrravadi, Salween, Mekong **Önemli kentleri:** Rangoon (2.276 000) Mandalay (525.000) Moulmein (202. 000)

Uzakdoğu'ya özgü değişik turizm hizmetleri sunulan Birmanya'da yerli mimari ile hazırlanmış bir yüzer restoran.

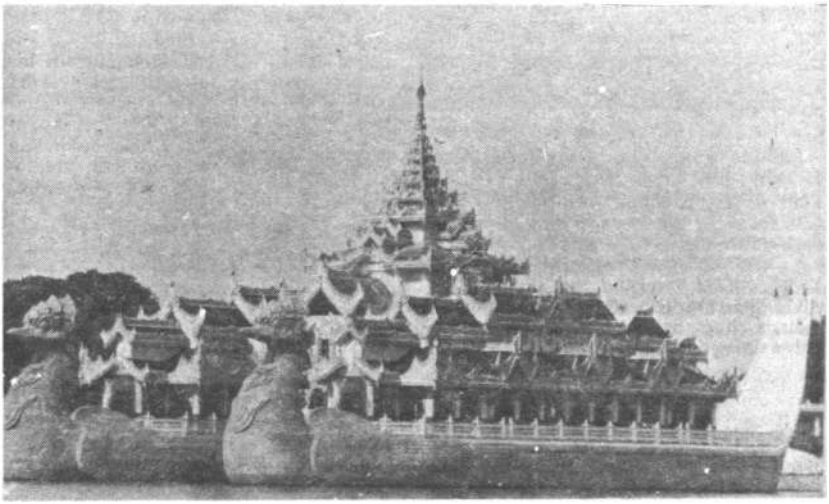

Savunma: Ülkede iç güvenliği korumak için 1977'de 169.500 kişilik bir ordu vardı. 73.000 kişilik de yarı askeri bir polis örgütü vardır.

Ekonomik durumu Bir tarım ülkesidir. Ormancılık ve balıkçılık da gelişmiştir. 1973'de GSHM'nin % 37'si yukarıda sayılan kaynaklardan sağlanmıştır. % 11'i endüstri ve madencilikten % 43'ü de ticaretten elde edilmiştir.

Doğal kaynaklar: Zengin maden yatakları bulunduğu halde üretim gelişmemiştir. Petrol kömür, kurşun, çinko üretilmektedir.

Dış ticaret: Tik ve pirinç ihraç eder, tekstil ürünleri makine ithal eder. **Alışveriş yaptığı ülkeler:** Japonya, İngiltere, Hindistan, Srilanka, Çin, Endenozya.

Sağlık istatistikleri: % 39,5 doğum, % 15,8 ölüm. **Ortalama yaşam süresi:** 50 yıl.

Ulaşım: Karayolları: 21.740 km. Demiryolları: 4228 km. Ayrıca 6 limanı vardır. Havayolu: Ünion of Burma Airways

Basın Yayın: 5 radyo vericisi, televizyon vericisi yok. 32.616 telefon, (1978) 7 günlük gazete (1000 kişiye 11 gazete)

Tarihi: M.Ö 638 yılından 1044 de kadar yarı vahşi olan halk bu tarihte Buda inancının yerleşmesi ile bütünleşmeye başladı. 1087 Timurlenk'in işgaline kadar burada büyük bir medeniyet gelişti. 1824 yıllarında başlayan ilk Birmanya Savaşı'nda toprak kaybettiler. 1825 2 Birmanya Savaşı'nda Aşağı Birmanya'yı 1884 3 Birmanya Savaşı'nda ise Yukarı Birmanya'yı İngiltere'ye vermek zorunda kaldılar. Bundan sonra İngiltere tarafından Hindistan'ın bir parçası olarak yönetildiler. 1937 de içişlerinde serbest bırakıldı. II. Dünya Savaşı'nda Japonlar bu bölgeyi işgal etti. 1948'de bağımsızlığına kavuştu. Birçok aşamadan geçen Birmanya en son 1974 yılında düzenlenen Anayasa ile Sosyalist Cumhuriyet olarak kabul edildi.

BOLİVYA

Resmi adı: Bolivya Cumhuriyeti **Başkenti:** La Paz hükümet merkezi, Sucre resmi başkent. **İdare şekli:** Cumhuriyet **Dili:** İspanyolca **Din:** Hıristiyan (Katolik) **Yüzölçümü:** 1.098:581 km.kare **Nüfusu:** 6.110.000 **Nüfus yoğunluğu:** Km. kareye 5,5 kişi **Yaşama ortalaması:** 45.3 yıl **Parası:** Bolivya pesosu

Ülke ve insanlar: Güney Amerika ülkesidir. Batısında Şili ve Peru, kuzeyinde Brezilya doğusunda Paraguay güneyinde Arjantin vardır. 1.500 metre yüksekliğe kadar olan bölgede rutubetli bir tropikal iklim hüküm sürmektedir. 3.500 metreden sonrası ise soğuktur. Resmi dil İspanyolca olmasına rağmen bazı bölgelerde yerli Hintlilerin dilleri konuşulmaktadır.

Başlıca şehirleri: Başkent La Paz (696 000) Potosi (123.000) Cochabamba (221. 000) Resmi başkent Sucre (107.000) Oruro (159.000)

Savunma: 19 yaşından itibaren bir yıl askerlik zorunludur. Ordusu 22.000 kişiliktir. Bunun 17.000'i kara, 4.000'i hava, 1.000'i ise deniz kuvvetlerinde görevlidir. Yarı askeri 5.000 kişilik de sivil bir örgütü vardır.

Ekonomi: Ekonomisi hâlâ büyük ölçüde kalay ihracatına bağımlıdır. Bu arada diğer mamullerin ihracına önem verilmektedir. 1969'da tüm ihracatın yüzde 60'ını teşkil eden kalay 1975'de yüzde 35'e düşmüştür.

Tarım ancak ikinci üçüncü sırayı almaktadır. Bununla beraber çiftçilik ülkenin merkezindeki yüksek yerlerde halkın büyük ölçüde geçimini sağlamakta tropikal bölgelerdeki yüksek kesimlerde ise iyi verim alınmaktdır. İç tüketimde patates mısır pirinç buğday büyük yer tutmaktadır. Şeker pamuk kahve ve kereste ise ihraç edilen başlıca tarımsal ürünlerdendir.

Bolivya için büyük önem taşıyan kalayla beraber kurşun tungsten, antimon, gümüş, çinko ve diğer bazı madenler vardır. 1976 yılında önemli rezervleri olan lithium ve fostfat bulunmuştur. 1975 yılında çıkarılan 14.700.000 varil ham petrolün 8.300.00 varili, 3.946.000 metreküp doğal gazın ise 3.946.000 metreküpü Arjantin'e ihraç edilmiştir. Hükümet 1980'de petrol üretimini 49.300.000 varile çıkarmak aynı şekilde doğal gaz üretimini artırmak için yeni aramalar yapmaktadır

Karşılaşılan şiddetli enflasyon nedeniyle 1974 yılında enflasyona gidilmiş ve paranın değeri yüzde 40.6 oranında düşürülmüştür. Enflasyon hızı 1977'de % 15 oranındaydı. Enflasyonun kontrolüne çalışılmasına rağmen La Paz'da perakende satış fiyatları yüzde 35, 1974 Şubat'ında ise yüzde 75 yükselmistir. Artışlar 1976 Mayıs ayına kadar devam etmiştir.

Bolivya ekonomisinin büyüme oranı 1974'de yüzde 6.7, 1975'de yüzde 7.3 olmasına rağmen yüksek fiyatlar nedeniyle ihracattan sağlanan gelir azalmıştır. Hü-

kümet 1976'da üretimi ve fiyatları kontrol altına almıştır. Bu arada temaslar sonunda önemli bazı projeler için uluslararası krediler sağlanmıştır.

Hükümet kısa tedbirlerle ekonomik gelişmeyi ve para istikrarını korumuş ayrıca uzun vadeli tedbirlerle de endüstride modern gelişmeyi hedef alan doğal kaynaklarla kalkınma imkanlarını aramıştır. 1976-1981 yılları arasında uygulanacak beş yıllık plan yatırım alanında yüzde 60 oranında dış yardımlara ihtiyaç göstermektedir. Plan özellikle tarım endüstri madencilik ve petrole öncelik tanınmaktadır.

Bolivya, Latin Amerika Serbest Ticaret Birliği (LAFTA) üvesidir.

Yönetim: Bolivya da son 150 yılda 180 darbe gerçekleşmiştir. 1969'dan beri askeri bir hükümet tarafından yönetilmektedir. Hükümet 1974yılındanı980'e kadar her türlü siyasal faaliyeti yasaklamıştır. Senato ve Millet Meclisi belirsiz bir tarihe kadar kapatılmıştır.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal Durum: İşsizlik hastalık kaza yaşlılık ve ölüm yardımları uygulanmaktadır. Hükümet taşrada çalışanlar için sosyal sigorta sistemini uygulamaya hazırlanmaktadır.

Eğitim: Halkın yüzde 60'ı okuma ve yazma bilmemektedir. 1966'da eğitim kampanyasına girişilmesine rağmen fazla bir gelişme sağlanamamıştır. 7 ile 14yaş arasında öğretim parasız ve zorunludur. Ülkede 9 üniversite vardır.

Turizm: Deniz seviyesinden 3.800 metre yüksekte bulunan Titicana Gölü balıkçılık için çok elverişlidir. Ayrıca Copacabana'da Katoliklerin önemli tapınakları vardır. Chacaltaya'daki Ant Dağları'nın zirvesinde dünyanın en yüksek yerinde kayak yapma olanakları bulunmaktadır. Birleşik Amerika ve Güney Amerika ülkelerinden turistler gelmektedir.

Basın ve Yayın: En büyük gazetesi 70. 000 adet basılan "PResencia"dır. Toplam olarak da (1000 kişiye 35 gazete düşmektedir.)

BOTSWANA

Resmi Adı: Botswana Cumhuriyeti
Başkenti: Gaborone
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Tswanaca ve İngilizce
Dini: Hıristiyan
Yüzölçümü: 600.372 km. kare
Nüfus: 720.000 (1978),
Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 1.2 kişi
Yaşama ortalaması: 41 yıl
Parası: Pula

Ülke ve İnsanları: Bir Güney Afrika ülkesidir. Güney doğusunda Güney Afrika Cumhuriyeti, kuzey doğusunda Rodezya, batısında ve kuzeyinde Namibia vardır. Kuzeyde Zambia ile komşudur. Genellikle Tropikale yakın bir iklim hüküm sürer. Yazları sıcak geçer ve çok az yağmur yağar. Halk daha çok ülkeyi kaplayan büyük çöllerin ve doğu sınırına yakın demiryolunun çevresinde yaşar. Halkın büyük kısmı göçebedir ve belirli oturdukları yer yoktur. Ülke 16 ayrı bölgeye ayrılmıştır.

Başlıca Şehirleri: Başkent Gaborone 36.900, Francistown 24.800, Selebi Pikwe 23.000, Senowe 24.300,

Savunma: Sadece askeri polis örgütü vardır ve 1572 kişiden oluşmaktadır.

Ekonomi: Bağımsızlığına 1966 yılında kavuşan Botswana'nın ekonomisi sığır yetiştiriciliği ile sınırlıdır. Bazı yıllar yeterli ürün alınamadığı için nüfusun yarısı ancak dıştan sağlanan yardımlarla beslenebilmektedir. İngiltere 1972'ye kadar ülkenin bütçesi için yardım yapmıştır. Yakın zamana kadar halkın yüzde 80'i geçimini sığır yetiştiriciliği ve tarımdan sağlamış ihracatı da hemen hemen aynı kaynağa bağlı kalmıştır. Sığır endüstrisi daha çok Avrupa Ekonomik Topluluğu ve İngiltere'ye ihracat yapmıştır.

Elmas bulunması ekonomik sektöre yardımcı olmuştur. Manganez, kömür, bakır, nikel, elmas, tuz ve sodyum sülfat ve potas üretimindeki gelişmeler ekonomiye eklenmiştir.

Sovyetler Birliği dışında en büyük rezervlerin bulunduğu Orapa'daki elmas madeninde üretim madenin ortaya çıkarıldığı 1967'den 4 yıl sonra başlamıştır.

Yönetim: Kanun yapma yetkisi 5 yıl için seçilen 38 üyeli Millet Meclisi'ne aittir. Yürütme gücü meclisten seçilen Devlet Başkanının elindedir. Cumhurbaşkanlığı ile başbakanlık aynı kişide toplanmıştır. Bakanlar Kurulu meclise karşı sorumludur

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Sağlık hizmetlerinin

geliştirilmesine 1975 sonunda başlanmıştır. Ülkede 13 genel hastane bir akıl hastanesi 7 sağlık merkezi 200 dispanser ve 58 klinik vardır.

Eğitim. İlkokullarda 1975 yılında 116. 293 öğrenci öğrenim görmüştür. Mahalli yönetimler tarafından masrafları karşılanan okullara ayrıca hükümet de yardım etmektedir. 12.098 öğrenci orta öğrenime 507 öğrenci de Botswana Swaziland'da üniversiteye devam etmektedir. Halkın yüzde 25'i okur yazardır ve bunların yüzde 15'i İngilizce bilmektedir.

Turizm: Chobe'de yerli halkın sekiz ayrı tür oyunları büyük ilgi toplamaktadır. Birinci sınıf bir yolda çok kısa zamanda ulaşılan Victoria çağlayanı ülkenin özellikle arasında ver almaktadır. Ana merkezlerde oteller vardır ve fotoğraf çekmeye elverişle manzaralar çoktur. Vahşi hayvan avı düzenlenebilmektedir.

Basın ve Yayın: Hükümet tarafından günlük olarak yayınlanan sadece bir gazete vardır. "Botswana Daily News" gazetesi 9.000 adet basılmaktadır.

Ülkede bir radyo istasyonu vardır. (57. 000 radyo)

Televizyon yoktur.

BREZİLYA

Resmi Adı: Brasil,
Yönetim Biçimi: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 8.511.965 km.2
Nüfus: 122.000.000
Başkenti: Brasilia
Resmi Dili: Portekizce, İtalya, Alman ve Japon göçmenler halen kendi dillerini kullanırlar.
Para Birimi: Cruzerio
Bulunduğu yer: Güney Amerika. Dünyanın 5'inci büyük ülkesi olan Brezilya, Şili ve Ekvador'un dışında tüm Güney Amerika, ülkeleri ile komşudur.
Coğrafi Özellikleri: Topraklarının büyük bir kısmını ovalar ve yaylalar oluşturur. İklim bölgelere göre çeşitlilikler gösterir.
Önemli Akarsuları. Amazon, San Francisco, Panama, Uruguay, Paraguay.
Önemli Kentleri: Sao Paulo (7.198. 600), Rio De Janerio (4.900.000), Belo Horizonte (1.550.500)
Savunma: Sürekli ordusu (273.800) kişidir. (170.000 kara, 45.800 deniz. 41.400

Dünyanın en güzel limanlarından biri olarak bilinen eski başkent Rio de Janerio

hava) 1 yıl askerlik zorunludur. 200.000 kişilik devlet misil gücü vardır.

Ekonomik durum: Tarım ve endüstri kollarında kalkınmaya çalışan bir ülkedir. Dünyanın en büyük kahve üreticisidir. Ayrıca önemli miktarda pamuk, şeker, kakao ve pirinç üretilir. Büyük baş hayvancılık da gelişmiştir.

Doğal Kaynakları: Demir, manganez, boksit, nikel, kauçuk, kereste.

Dış Ticaret: Kahve, soyafasulyesi, pamuk, demir filizi, mısır ihraç eder.

Alışveriş yaptığı ülkeler: ABD, Batı Almanya, Arjantin, İtalya, Hollanda, İngiltere, Fransa, Japonya, Suudi Arabistan.

Sağlık istatistikleri: % 37,1 doğum, %8,8 ölüm.

Ortalama yaşama süresi: 61 yıl:

Ulaşım: Karayolu 43.000 mil. Demiryolu 20.447 mil. Limanı: 8, havayolu Varig ve Cruzerio

Basın Yayın: Çok sayıda radyo ve televizyon vericisi 4.708.000 telefon (1978), 280 günlük gazete, (1000 kişiye 39 gazete)

BRUNEİ

Resmi Adı: Brunei Sultanlığı.
Yönetim Biçimi: Sultanlık.
Yüzölçümü: 5.765 km2
Nüfus: 220.000 (1980),
Başkenti: Bandar Seri Begawan
Resmi Dili: Malayaca
Din: %65 Müslüman, Budist Konfüçyonist,
Para Birimi: Brunei Doları.
Bulunduğu Yer: Güney Çin Denizi'nde. Borneo Adası'nın kuzey batısındadır.
Coğrafi özellikleri: Tropikal iklimin etkisi altındadır.
Savunma: Küçük bir ordusu bulunmaktadır. Bir de İngiliz ordusunca eğitilen Gurka taburu bulunmaktadır.
Ekonomik Durum: Ekonomisi petrol ve doğalgaz üretimine bağlıdır. Petrol üretimi günde 381.200 litredir.
Doğal Kaynakları: Petrol, doğalgaz.
Ulaşım: Karayolu 370 km., demiryolu yok, limanı 5. Uluslararası trafiğe açık havaalanı vardır.
Basın Yayın: Radyo vericisi, 1 TV vericisi, 1 haftalık gazete (İngilizce yayınlanmaktadır.

Tarihi: 1967'de Hasan el Bolkiah sultan oldu. 1971'de 1959 anlaşmasına yeni maddeler getiren bir anlaşma imzalandı. Anlaşmaya göre ülke iç işlerinde serbest dış işlerinde İngiltere'ye bağımlı olacaktır.

BULGARİSTAN

Resmi adı: Bulgaristan Halk Cumhuriyeti.
Yönetim Biçimi: Sosyalist Cumhuriyet,
Yüzölçümü: 110 911 km2
Nüfus: 9.000.000 (1980)
Başkenti: Sofya.
Resmi Dili: Bulgarca, Türkçe, Yunanca, Ermenice de kullanılmaktadır.
Dini: %83 Bulgar Ortodoks %13 Müslüman, %4 diğerleri.
Para birimi: Leva
Bulunduğu yer: Güneydoğu Avrupa'da Balkan Yarımadası'nın doğusunda. Kuzeyinde Romanya, doğusunda Karadeniz, güneyinde Türkiye ve Yunanistan, batısında Yugoslavya yer almaktadır. **Coğrafi özellikleri:** Balkan Dağları doğu batı doğrultusunda ülkeyi iki bölüme ayırır. Güney kesimi dağlıktır, kuzeyi ise Tuna ırmağına kadar uzanan yaylalardır. Ülkenin büyük bir kısmı kara ikliminin etkisi altındadır.
Önemli akarsuları: Tuna, Meriç, İskur.
Önemli Kentleri: Sofya (1.000.000), Plovdiv (307.400), Varna (146.700), Burgaz (257.700),
Savunma: Silahlı kuvvetleri 164.000 kişidir. (131.000 kara, 25.000 hava, 8.500 hava) 16.000 kişilik yarı askeri örgütü 150.000 kişilikte milis gücü bulunmaktadır. Ayrıca 235.000 ihtiyat askeri bulunmaktadır. Ülke Varşova Paktı ve Birleşmiş Milletler üyesidir.
Ekonomik Durum: Eskiden bir tarım ülkesi olan Bulgaristan'da 2. Dünya Savaşı'ndan sonra değişen rejimle birlikte sanayide çok gelişmiştir. Bugün G.S.M.H.'nin yaklaşık olarak %43'ü sanayiden sağlanmaktadır. Tahıl, şekerpancarı, tütün yetiştirilir. Suni gübre, gülyağı, makine sanayi çok gelişmiştir. Turizm ülkede gün geçtikçe önem kazanmaktadır.
Doğal Kaynakları: Kurşun çinko, bakır, düşük kalorili maden kömürü.

Dış ticaret: Makine ve makine teçhizatı, süt ürünleri, akaryakıt ihraç eder. Makine ve makine teçhizatı çeşitli mineraller ve ham madde ithal eder.

Alışveriş yaptığı ülkeler: SSCB Batı Almanya, İtalya, Polonya.

Sağlık istatistikleri: %016.1 doğum, %010.7 ölüm, **Ortalama yaşam süresi:** 71 yıl

Ulaşım: Karayolu 18.808 Km., demiryolu 3.780, limanı 7, havayolu: Bulgaristan Havayolları.

Basın Yayın: 32 radyo vericisi, 154 TV vericisi, 946.000 telefon (1974), 13 günlük gazete (1000 kişiye 232 gazete)

Tarihi: M. S. 1. yüzyılda Romalılar tarafından istila edildikten sonra Slavlar'ın ve Bulgar adı verilen Türk asıllı kabilelerin yerleşim veri oldu. Kral Boris I (852-889) döneminde Hristiyanlığı kabul eden Bulgarlar daha sonra Bizans'ın egemenliği altına girdiler. Daha sonra güçlü ve geniş bir krallık kurmayı başardılar. (13-14. yüzyıllar) 15. yüzyıldan başlayarak Osmanlı Devleti'nin egemenliği altında kalan Bulgarlar 1878'den sonra çeşitli siyasal mücadelelerle 1908'de bağımsız bir çarlık kurdular. Osmanlı İmparatorluğu Sırbistan ve Yunanistan'la savaşan Bulgaristan, 1. Dünya Savaşı arasında iktisadi ve siyasi çalkantılara sahne oldu. 1940-1941 yıllarında Almanya ile birlikte harekete geçti ve Dobruca, Batı Trakya ve Makedonya'yı (Yunanistan) işgal etti. 1944'de Sovyet birlikleri Bulgaristan'a girdi. 1947'de Bulgaristan Halk Cumhuriyeti kuruldu

Bulgaristan'da özenle korunan eski mahallelerden birinden bir detay.

BURUNDİ

Resmi Adı: Burundi Cumhuriyeti.
Başkenti: Bujumbura
Yönetim biçimi. Cumhuriyet.
Yüzölçümü: 27.834 Km2
Nüfusu: 4.500.000 (1980).
Başkenti. Bujumbura
Resmi Dili: Kirundi (Rundi)
Dini: %60 katolik geri kalan Müslüman ve animist.

Bulunduğu yer: Orta Afrika'nın doğusunda. Kuzeyinde Rwanda, doğu ve güneyinde Tanzanya güneybatısında Tanganika Gölü, Kuzeybatısında Zaire yer almaktadır.

Coğrafi özellikleri: Ülkenin çoğunluğunu yüksek yaylalar oluşturur. **Önemli Akarsuları:** Kagera, Ruvubu, Malagarazi, Ruzizi.

Önemli kentleri. Bujumbura (162.600) Gitega (5.923)

Savunma: Sürekli silahlı kuvvetleri 4.500, ihtiyat 2.000 kişidir. (1975),

Ekonomik Durum: Tarım ve hayvancılık ülke ekonomisinin temelini oluşturur.

Doğal kaynakları: Çok az tungsten ve altın vardır.

Alışveriş yaptığı ülkeler. ABD, Belçika, Lüksemburg, Japonya, Batı Almanya, Fransa, Kenya.

Sağlık İstatistikleri: %046,8 doğum, %020.4 ölüm.

Ortalama yaşam süresi: 41,5 yıl.

Ulaşım: Karayolu 3 700 Km. demiryolu yok, limanı yok, havayolu yoktur, yabancı havayolu şirketleri başkente sefer düzenlemektedirler.

Basın Yayın: Radyo vericisi 100.000 TV vericisi yok, 5.000 telefon (1973), 1 günlük gazete (1000 kişiye 0,3 gazete)

Tarihi: 1. Dünya Savaşı'ndan sonra BM'ye bağlı Belçika mandası olarak yönetildi. 2. Dünya Savaşı'nın ardından tamamıyle BM'nin sorumluluğuna girdi. 1962'de bağımsızlığı verildi. Burundi (Urundi) krallık oldu ve 1966'da Cumhuriyet ilan edildi. 1972 Tutsi-Hutu savaşında 100.000'in üstünde insan öldü. Zaire ve Tanzanya'dan gelen yardımlarla bu ayaklanma bastırıldı.

Askeri güç: 186.000 kişilik savunma ordusu ve 350.000 kişilik ihtiyat askerinden meydana gelmektedir.

CAPE VERDE

Resmi Adı: The Republic of Cape Verde.
Başkenti: Cidade de Fraza
İdare Şekli: Cumhuriyet
Dili: Portekizce (Resmi dil), Croele (yerli dil).
Dini: Hıristiyan (Katolik)
Yüzölçümü: 4.033 Km. kare.
Nüfusu. 320.000 (1980),
Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 72 kişi
Yaşama ortalaması: 46 yıl
Parası: Cape Verde Eskudosu

Ülke ve İnsanlar: Atlas Okyanusu'nda Dakar'ın 500 Km. batısında 10 adadan meydana gelen bir adalar grubudur. Adaların hepsi dağlık olmasından başka üçü tamamen kuraktır. Çok az yağmur yağar. Yılık sıcaklık ortalamı 24 dereceolur.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Cidade de Praia, Santa Catarina,

Savunma: Devrimci bir silahlı kuvvetler kurulmaktadır.

Ekonomi: Halk daha çok tarımla meşgul olmaktadır. Kahve, muz, şeker pancarı yer fıstığı mısır ve fasulye yetiştirilmektedir. Balıkçılık büyük gelir sağlamaktadır.

Yönetim: 1975 yılında kabul edilen ilk Anayasaya göre Cumhurbaşkanı 56 üyeli Millet Meclisi içinden seçilmektedir. Seçmen yaşı 17'dir.

Sosyal Durum: Bu konuda herhangi bir çalışma henüz başlamamıştır.

Eğitim: 7 ile 12 yaş arasındaki ilk 12 ile 14 yaş arasındaki orta öğretim zorunludur. Bir endüstri ve ticaret okulu, üç öğretmen koleji vardır. Halkın yüzde 70'i okuma yazma bilmemektedir.

Turizm: Hükümet Sal Adasına geniş ölçüde yatırım yapmakta ve gelecek iç'in buradan yararlı sonuçlar alınacağını ummaktadır. Santa Maria plajlarına büyük oteller vardır. Santo Antao, Sao Tiago, Fogo ve Brava Adaları'nda turistlerin ilgisini çekecek dağlar ile geniş plajlar bulunmaktadır.

Basın ve Yayın: En büyük gazetesi haftada bir yayınlanan "Boletim Oficial da Republica de Cabo Verde"dir.

Üç radyo istasyonu vardır. Ülkede 5. 200 radyo, 1.717 telefon bulunmaktadır Televizyon henüz yoktur.

CEBELİTARIK

Resmi Adı: Gibraltar
Başkenti: Cebelitarık
İdare Şekli: İngiliz sömürgesi
Dili. İngilizce İspanyolca
Dini: Hıristiyan (Yüzde 78 Katolik), Müslüman (Yüzde 8),
Yüzölçümü: 5.2 Km. kare
Nüfusu: 30.000 (1980)
Nüfus yoğunluğu: Km kareye 4846 kişi
Parası: Cebelitarık Paundu.

Ülke ve İnsanları: Batı Akdeniz'de İber Yarımadası'nın güneyinde daracık bir yarımadadır. İspanya'nın güneybatı kıyısında yer alır. İspanya'ya olduğu kadar Afrika'ya da çok yakındır. Doğusunda Akdeniz uzanmaktadır. Ilıman bir iklimi olmasına rağmen kar yağdığı zaman don olayları görülür.

Savunma: Mahalli bir savunma örgütü vardır. İngiltere'nin deniz ve hava üssünden başka NATO'nun da üsleri bulunmaktadır. Akdeniz'le Atlas Okyanusu'nu birleştiren dünyanın en stratejik boğazı olduğundan bu bölgeye askeri nedenlerle büyük önem verilmektedir.

Ekonomi: Turizm transit geçen gemilerden alınan ücret ve onlara verilen yakıt bedeli önemli bir gelir kaynağı olmaktadır. Ayrıca İngiliz üslerindeki personelin harcamaları ve İngiliz Hükümetinin yardımları da ekonominin ayakta durmasını sağlamaktadır.

Yönetim: İngiltere'nin atadığı bir genel vali tarafından yönetilmektedir. Milli Meclis'in 17 üyesinden 15'i her 4 yılda bir seçimle gelmekte ikisi tayin edilmektedir. Yürütme Konseyi'ne genel vali başkanlık etmektedir. Konseyin 5 üyesi başbakan ve 4 bakandan diğer 3 üyesi ise İngiltere temsilcilerinden meydana gelmektedir. 8 kişilik bir bakanlar kurulu vardır. Ülkede iki siyasal parti faaliyet göstermektedir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: İş kazası ve sosyal güvenlik konularında sigorta sistemi bulunmaktadır.

Eğitim: 5 ile 15 yaş arasında eğitim devlet okullarında zorunlu ve ücretsizdir.

Turizm. Batı Akdeniz ve Kuzey Afrika ile sürekli hava ve deniz bağlantısı vardır. Ucuz oteller ve gazinolar gelişmiş plâjlar turistlerin ilgisini toplamaktadır.

Basın ve Yayın: İngilizce olarak yayınlanan Gibralter Chronicle en büyük gazetesidir ve 3.000 adet basılmaktadır.

Devlet Radyosu günde 16 saat İngilizce ve İspanyolca yayın yapmaktadır. Bunun dışında İngiltere'den naklen yayınlarını sürdüren İngiliz Ordu Radyosu bulunmaktadır. Televizyon istasyonu vardır.

CEZAYİR

Resmi adı: Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti.
Yönetim Biçimi: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 2.381.741 Km2
Nüfus: 19.750.000
Başkenti: Cezayir.
Resmi Dili: Arapça, Fransızca da kullanılır.
Dini: Müslüman.
Para birimi: Cezayir Dinarı.
Bulunduğu yer: Kuzey Afrika. Kuzeyinde Akdeniz, doğusunda Tunus ve Libya, güneyinde Nijer ve Mali, batısında Moritanya (İspanyol Sahrası) ve Fas yer almaktadır.

Coğrafi özellikleri: İki sıra halinde uzanan Atlasdağlarının kıyı şeridini oluşturanlarına Tel Atlaslar iç kesimdekilere Sahra Atlas'ları denir. Tel Atlas'ları Sahra Atlaslarından platolar, tuzlu bataklıklar ve sığ tuz gölleri ayırır. Kıyıda verimli ovalar, orta kısımda çöl ve güneyde yine dağlar bulunmaktadır. Kıyılar Akdeniz iç kısımlarsa kurak çöl ikliminin etkisindedir.

Önemli akarsuları: Cheliff.
Önemli kentleri: Cezayir (2.500.000). Oran (600.000),

Savunma: 1976'da sürekli ordusu 78.000'e çıkarılmıştır. (161.000 kara, 3. 800'ü deniz, 4.500'ü hava) zorunlu askerlik süresi 6 aydır. 10.000 kişilik jandarma örgütü vardır.

Ekonomik durumu: Halkın yarısı tarımla uğraşmaktadır. Daha çok tahıl ve narenciye yetiştirilmektedir. Sanayi kalkınma sürecindedir. Madencilik ihracatta büyük yer tutmaktadır. **Doğal Kaynakları:** Petrol, doğal gaz, demir filizi, fosfat maden kömürü. **Dış Ticaret:** Petrol, doğal gaz, meyva ve şarap ihraç eder. Tekstil, tahıl, kimyasal madde, motorlu taşıt ithal eder. Alış veriş yaptığı ülkeler: Fransa, Batı Almanya.

Cezayir'in aynı adlı başkentinden genel görünüş.

Sağlık İstatistikleri: %48.7 doğum, %0.15.4 ölüm. Ortalama yaşam süresi 53.3 yıl.

Ulaşım: Karayolu 20.740 m. demiryolu, 2.455 m. liman sayısı 5, havayolu Cezayir Havayolları.

Basın-Yayın: 4 radyo vericisi, 1 TV vericisi 297.690 telefon (1975), 4 günlük gazete toplam sayısı 285.000 (1000 kişiye 17 gazete)

CİBUTİ

Resmi adı: Cibuti Cumhuriyeti.
Yüzölçümü: 23.000 km2
Başkenti: Cibuti (160.000)
İdare Şekli: 1977'de bağımsızlığına kavuşmuş bir cumhuriyet.
Dili: Arapça, Fransızca da konuşulmaktadır.
Dini: Müslüman.
Nüfusu: 325.000 (1980thm)
Para birimi: Cibuti Frankı.
Ülke ve insanları: Doğu Afrika'da, Etyopya'nın komşusudur. Derin yarıklarla bölünmüş geniş vadilerden meydana gelen ülke toprakları Aden Körfezi ve Kızıl deniz'e açılmaktadır. Halkın büyük bir çoğunluğu Somalili, geri kalanı ise Arap ve Avrupalı'dır. İklimi sıcak, yağış pek azdır.

Ekonomi: Hayvancılık ülkenin başlıca geçim kaynağıdır. Buna bağlı olarak da ham ve işlenmiş deri ve ayakkabıcılık gelişmiştir. Canlı hayvan ihracı da yapılmaktadır. Alış veriş ettiği en önemli ülkeler Fransa, Etyopya ve Japonya'dır.

Yönetim: 1862'den beri Fransa'nın yönetimi altında bulunan ülke, 1977'de yapılan bir referandum sonucu halkın % 98,7'sinin bağımsızlık istemesi üzerine, bağımsızlığına kavuşmuştur.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sağlık İstatistikleri: Doğum: Binde 42,0 (1970), Ölüm: Binde 7,6.
Basın Yayın: Ülkede 3.100 televizyon alıcısı, 13.000 radyo alıcısı (1975), 3675 telefon bulunmaktadır.
Ulaşım: Cibuti Addis Ababa demiryolu çok önemlidir (Toplam olarak 784 km).

ÇAD

Resmî Adı: Çad Cumhuriyeti
Başkenti: N'Djameno. Eski adı: Fort-Lamy
İdare Şekli: Cumhuriyet
Dini: Yüzde 45 Müslüman, yüzde 45 Animist, yüzde 10 Hristiyan (Katolik)
Yüzölçümü: 1.284 .000 km kare
Nüfusu: 4.530.000 (1980)
Nüfus Yoğunluğu: Km kareye 3.1 kişi.
Yaşama ortalaması: 38 yıl.
Parası: Afrika Frankı
Ülke ve İnsanları: Kuzey Afrika'nın ortasındadır. Kuzeyinde Libya güneyinde Merkezi Afrika İmparatorluğu batısında Nijer ve Kamerun, doğusunda ise Sudan vardır. İklim sıcak ve kurak geçmektedir. Kuzeyinde çöller vardır. Güney bölgeleri çok yağmur almaktadır. Nüfusun yarısını teşkil eden Müslümanlar daha çok kuzeyde yaşamaktadırlar.

Çad'da tren yolu yoktur. Karayolları yeterli değildir. Chari nehrinden ulaşım için yararlanılmaktadır.

Başlıca şehirleri: Başkent N'Djamena: 281.000, Sarh: 43.700, Moundou: 40.600, Abeche: 28.144

Savunma: 5.200 kişilik bir ordusu 200 kişilik hava kuvvetleri, 6.000 kişilik yarı askeri milli muhafız örgütü vardır. 1976 yılında Fransızlarla yapılan anlaşmaya göre ülkede 260 askeri uzman bulunmaktadır.

Ekonomi: Halkın yüzde 90'ı geçimini tarım, hayvan yetiştiriciliği ve balıkçılıkla sağlamaktadır. Pamukçuluk ülke içinde bu alanda bir endüstri kurulmasına imkân vermekte ayrıca ihracat yapılmaktadır. Modern usullerle sığır yetiştiriciliği geliştirilmektedir. Göllerden yılda 115.000 tondan fazla balık tutulmaktadır.

Tekstil gıda ve tütün endüstrisine büyük önem verilmektedir. Çok az miktarda petrol ve diğer bazı madenler üretilmektedir.

Yönetim: 1975 Ağustos'unda uygulamaya konulan geçici Anayasa'ya göre yasama ve yürütme görevleri cumhurbaşkanı tarafından seçilen Yüksek Askeri Konsey'e aittir. Devlet Başkanı aynı zamanda Bakanlar Kurulu'nun da başıdır.

Konsey tarafından devlet işlerine yardımcı olmak üzere 4 teknik komisyon görevlendirilmiştir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Çıkarılan İş Kanunu ile çalışanlara asgari ücret ve diğer bazı konularda bazı garantiler tanınmıştır. Ülkede 4 hastane, 28 tıp merkezi yüzlerce dispanser vardır.

Eğitim: 1975 yılında 5-19 yaşları arasındaki çocuklardan yüzde 15'i okula gidebilmiştir. 1971 yılında açılan üniversite 300 öğrenciyle öğrenime başlamıştır.

Turizm: Güneydeki ormanlarla kuzeydeki çöllerin ilgi çekici manzaraları turizm yönünden önem taşımaktadır. Zengin orman hayvanlarının bulunduğu milli parklar vardır. Vahşi hayvan avcılığı geliştirilmiştir.

Basın ve Yayın: Hükümetin yayınladığı "Info Tchad" adlı bülten 1.500 adet basılmaktadır.

Çeşitli dillerde yayın yapan bir radyo istasyonu vardır. Ülkede 70.000 radyo 3.850 telefon bulunmaktadır.

ÇEKOSLOVAKYA

Resmî adı: Çekoslovakya Sosyalist Cumhuriyeti.
Başkenti: Prag
İdare Şekli: Cumhuriyet (Komünist)
Dili: Çekçe ve Slovakça
Dini: Hristiyan (yüzde 70'i Katolik, yüzde 15'i Protestan)
Yüzölçümü: 127.877 km. kare
Nüfusu: 15.260.000 (1980)
Nüfus Yoğunluğu: Km kareye 115 kişi.
Yaşama ortalaması: 70.2 yıl.
Parası: Koruna
Ülke ve İnsanları: Orta Avrupa'dadır. Kuzeyinde Polonya, kuzey batısında Demokratik Alman Cumhuriyeti, batısında Federal Alman Cumhuriyeti, güney batısında Avusturya, güney doğusunda Macaristan, doğusunda Sovyetler Birliği vardır. Ülke halkının yüzde 65'ini Çekler, yüzde 30'unu Slovaklar teşkil etmektedir. Ayrıca 589.000 Macar, 79.000 Alman, 76.000 Polonyalı, 59.000 Ukraynalı ve Rus vardır. Kışları soğuk, yazları sıcak geçmektedir.

Yük taşımacılığının yüzde 48'i demiryolu ile yapılmaktadır. Toplam tren yolu 13.241 km'dir. Bunun 2.803 kilometresinde, elektrikli tren çalıştırılmaktadır.

Bütün büyük kentlerde olduğu gibi başkent Prag'da bazı saatlerde trafik çok yoğunlaşır.

73.538 km'lik karayolunda yolcu taşımacılığının yüzde 80'i gerçekleştirilmektedir.

Başlıca şehirleri: Başkent Prag: 1.188. 600, Brno: 359.500, Bratislava: 340.902, Ostrava: 300.945, Kosice: 174.388, Pilsen: 156. 462.

Savunma: Çekoslovakya Doğu Avrupa Ortak Yardımlaşma Anlaşması'na ve komünist blokunun dahil olduğu Varşova Paktı'na üyedir. İki yıllık zorunlu askerlik uygulanmaktadır. 1968 istilasından sonra Sovyetler Birliği askerleri Federal Almanya sınırlarına kadar ülkenin her tarafında tedbir almışlardır.

Ekonomi: Çekoslovakya Sovyetler Birliği'ne çeşitli malzeme sağlayan bir endüstri ülkesidir.

1975 yılında işçilerin yüzde 38'i endüstri alanında çalışarak net malzeme üretiminin yüzde 64'ünü elde etmişlerdir.

Böylece Çekoslovakya otomobil ve bisiklet endüstrisinde önemli verim sağlayan bir hale gelmiştir. Cam, bira, seramik ve tekstil endüstrileri de gelişmiştir.

Çekoslovakya Karşılıklı Ekonomik Yardım Konseyi (COMECON) üyesidir. Batı Avrupa ülkeleri ve Sovyetler Birliği ile geniş ticaret ilişkileri vardır. Makine ve yedek parçaları kimyasal maddeler yakıt cam ve diğer üretim malları ihraç etmektedir.

Yönetim: Komünist rejime dayalı bir cumhuriyetle yönetilen Çekoslovakya Çek-

ler ve Slovaklar'dan meydana gelen federal bir devlettir. İki cumhuriyetin kendi devletleri vardır. Devletin en yüksek organı Federal Meclis'tir.

Halk Meclisi'ndeki üyelerin 138'i Çek, 62'si ise Slovak'tır. Çek ve Slovaklar'dan 75'er kişi Millet Meclisi'nde eşit şekilde temsil edilmektedir.

Politik güç Çekoslovak Komünist Partisi'nin elindedir. Seçimler tek liste halinde yapılmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Çekoslovakya'da sosyal güvenlikle ilgili gelişmeler İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra görülmüştür. Tüm çalışanlar sigorta kapsamı içine alınmıştır. Muayeneve tedavi tamamiyle ücretsizdir.

Eğitim: Yaşları 3 ile 6 arasında olan pek çok çocuk ana okullarında eğitim görmektedir. Öğrenim 6 ile 15 yaş arasında zorunludur. 5-19 yaş arası çocukların % 59'u eğitim görmektedir. Temel eğitimden sonra çocuklar belirli bir sanata yönlendirilmektedir.

Yüksek öğrenim seviyesinde 36 enstitü ve 6 üniversite vardır.

Turizm: Çekoslovakya, özellikle kış sporları yönünden önemli yerlere sahiptir. Prag tarihi bir şehirdir. Pek çok eski şatoları katedralleri vardır. Turistler için özel bir kur sistemi uygulanmakta ve paraları daha değişik bir tarife üzerinden bozulmaktadır. 1975'de ülkeyi gezmeye gelen turist sayısı 13.863.300'dür.

Komünist blok dışındaki ülkelerden gelecekler için vize zorunludur.

Basın ve Yayın: Prag'da yayınlanan ve 900.000 adet basılan günlük "Rude Prave" en büyük gazetesidir.

Dört radyo iki televizyon istasyonu vardır. Ülkede 2.863.300 telefon bulunmaktadır

Çin Devrimi'nin gelişimi sırasında büyük bir rol oynayan Yenan kenti ülkedeki binlerce benzer şehre güzel bir örnektir.

ÇİN HALK CUMHURİYETİ

Resmi Adı: Çin Halk Cumhuriyeti.
Yönetim Biçimi: Sosyalist Cumhuriyet
Yüzölçümü: 9.561.000 km2,
Nüfusu: 957.000.000 (1980 thm.)
Başkenti: Pekin,
Resmi Dili: Çince,
Dini: Konfüçyonist, Budist, Taoist ve az sayıda Müslüman (% 5)
Para Birimi: Yuan.
Bulunduğu Yer: Doğu Asya. Dünyanın üçüncü büyük ülkesi olan Çin'in kuzeyinde Moğolistan ve SSCB, Kuzey Kore Sarı Deniz ve Doğu Çin Denizi güneyinde Güney Çin Denizi, Kuzey Vietnam, Laos, Birmanya, Hindistan, Bhutan ve Nepal batısında Afganistan, Pakistan ve SSCB yer almaktadır.
Coğrafi Özellikleri: Ülkenin üçte ikisi dağlık ve yarı çöldür. Doğu kısmında verimli alanlar ve deltalar bulunmaktadır.
Önemli Akarsuları: Yang Ce (Gökırmak), Sarırmak (Amur).
Önemli Kentleri: Şanghay (11.000.000) Pekin (8.500.000), Tienşan (5.000.000), Wuhau (4.250.000).
Savunma: Muazzaf Silahlı Kuvvetlerinin toplamı 4.325.000'dir. ayrıca 3.000.000 kişilik halk ordusu vardır. 300.000 kişilik kadar da sınır koruma ve güvenlik örgütü

bulunmaktadır. On bir bölgeye ayrılmış olan Çin'de askerlik süresi iki ile altı yıl arasında değişmektedir.

Ekonomik Durum: Ekonominin temelini hâlâ tarım oluşturmaktadır. Devamlı gelişen sanayiinde petrol üretimi önemli bir yer tutmaktadır.

Doğal Kaynakları: Maden kömürü, demir filizi, tungsten, civa, manganez, kalay.

Dış Ticaret: Tarım ve gıda maddeleri metaller ve tekstil ürünleri ihraç etmekte, buğday, demir çelik hammaddeler ve makine ithal etmektedir.

Alış Veriş Yaptığı Ülkeler: Japonya, Hong Kong, Batı Almanya, Romanya Singapur, İngiltere, ABD.

Sağlık İstatistikleri: % 26.9 doğum, % 10,3 ölüm.

Ortalama Yaşam Süresi: 62 yıl.

Ulaşım: Karayolu 300.000 mil demiryolu 27.000 liman sayısı: 3

Basın Yayın: 122 radyo vericisi, 29 TV vericisi ülkede kullanılan TV sayısı: 500, 000, Telefon: Bilinmiyor. Gazete sayısı: Bilinmiyor.

DANİMARKA

Resmi Adı: Danimarka Krallığı,
Yönetim Biçimi: Krallık.
Yüzölçümü: 43 074 Km2.
Nüfus 5.140.000 (1980)
Başkenti: Kopenhag,
Resmi Dili: Danca.
Dini: %97 Protestan,
Para Birimi: Danimarka Kronu

Bulunduğu Yer: Kuzeybatı Avrupa. Kuzeyinde Skagerrak denizi, doğusunda Kattegat ve Baltık Denizi, güneyinde Batı Almanya, Batısında Kuzey Denizi yer almaktadır. Düz bir ülkedir ve tamamen ovalıktır. Okyanus iklimi etkisindedir.

Önemli akarsuları: Stora. Skiern, Varde, Gudena,

Önemli Kentleri: Kopenhag (1.264. 938), Arhus (246.487), Odense (169.123), Aalborg (155.028)

Savunma: Muvazzaf Silahlı Kuvvetleri 34 700 kişiliktir. (21 800 kara, 5 800 deniz ve 7 100 hava) Ayrıca 125.000 kişilik ihtiyat gücü vardır. Askerlik süresi 9 aydır. NATO'ya üye olan ülkenin karakuvvetlerinin çok küçük bir bölümü Kıbrıs'taki Birleşmiş Milletler Barış Gücü'nün emrindedir.

Ekonomik durum: Halkın %8,5'u tarım, %44'ü ise endüstri alanında çalışmaktadır. Tahıl tarımı, hayvancılık ve buna bağlı olarak hayvansal ürünler.

Balıkçılık çok gelişmiştir. Maden ve doğal enerji kaynaklarının yokluğuna rağmen ülkenin birçok yerinde gemi, makine, kimya, tekstil, gıda sanayii büyük ölçüde gelişmiştir. Bu nedenle Avrupa'nın zengin ülkelerinden biridir.

Doğal kaynakları: Kuzey Denizinde petrol, henüz ulaşılmamış maden kömürü, kurşun, uranyum yatakları vardır.

Dış ticaret: Makine ve makine parçaları, tekstil ürünleri, tarım eşyası ihraç eder. Akaryakıt, demir çelik ve kimyasal madde ithal eder.

Alış veriş yaptığı ülkeler: İsveç, Batı Almanya, İngiltere, ABD, Norveç.

Sağlık istatistikleri: %0' de 12.2 doğum, %0'de 9.9 ölüm.

Ortalama yaşam süresi: 73:6 yıl.

Ulaşım: Karayolları 40 000 m., demiryolu 1 580, limon sayısı 4, havayolu SAS

Basın ve Yayın: 19 radyo vericisi, 3 TV vericisi, 2.743.758 telefon (1978), 51 günlük gazete (1000 kişiye 341 gazete)

DANİMARKA'YA BAĞLI TOPRAKLAR

GAEROE ADALARI:

Atlas Okyanusu'nda, İrlanda ile İskoçya arasında sıralanmış, 18 adadan meydana gelmektedir. Toplam yüzölçümü 1.399 Km. karedir. Ada halkının konuştuğu yerel dili vardır. Başkenti Thorshavn adaların toplam nüfusu 43.000'dir

Başlıca tarım ürünleri patates ve sebzedir. Yeşil otlaklarda koyunculuk gelişmiştir. Daha çok balıkçılık büyük gelir sağlamaktadır.

Adanın yerel yöneticileri, halk arasında seçilmektedir. Adanın küçüklüğüne rağmen 6 siyasal partisi, 6 gazetesi, haftada 50 saat yayın yapan radyo istasyonu vardır.

GROENLAND

Dünyanın en büyük adasıdır. Toplam yüzölçümü, 2.176.000 Km. karedir. Büyük kısmı buzlarla kaplıdır. 341.700 Km. karelik kısmından yararlanılmaktadır. Halkın bir kısmı Eskimoca konuşmaktadır.

Nüfusu 50.000 kişidir (1980) Başkent Godthab'da 8.594 kişi yaşamaktadır.

Bir Kuzey Avrupa ülkesi olan Danimarka'dan tipik bir görünüş.

Halkın büyük kısmı batıda toplanmıştır.

1967'den beri kendi yöneticilerini, kendi seçmektedir. 70 kişilik bir meclisi, bir gazetesi, bir de radyo ve televizyon istasyonu vardır.

Ada, 1979 yılından itibaren, bağımsızlığına kavuşmuş ve kendi hakkındaki kararları kendi alıp, kanunlarını kendi yaparak parlamentosunu kurmuştur.

Halk geçimini, balıkçılıkla sağlamakta, balık ihracatı büyük gelir sağlamaktadır. 1975'de petrol de bulunmuştur. Ayrıca uranyum ve diğer madenler de bulunduğu anlaşılmıştır.

DOMİNİK CUMHURİYETİ

Resmi adı: Dominik Cumhuriyeti
Yönetim biçimi: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 48.442
Nüfusu: 5.450.000 (1980 thm)
Başkenti: Santo Domingo
Resmi dili: İspanyolca,
Dini: % 95 Roman Katolik
Para birimi: Dominik Pesosu.
Bulunduğu yer: Karayip, Denizi'nde. Kuzeyinde Atlas Okyanusu, batısında Haiti yer almaktadır.
Çoğrafi özellikleri: Dağlık ve ormanlık bir ülke olan Dominik'te tropikal iklim egemendir.
Önemli akarsuları: Yaque del Norte, Yuna,
Önemli kentleri: Santo Domingo. (1.103.400), Santioga (218.716) San Cristoba!
Savunması: Sürekli ordusu 1977'de 18.500 kişi. Askerlik zorunlu değildir.
Ekonomik durumu: Ekonominin temelini tarım oluşturmaktadır turizm sanayide ülke ekonomisinde önemli yer tutmaktadır. Halkın önemli bir kısmı da hayvancılıkla geçinmektedir.
Doğal kaynakları: Boksit, nikel, demir filizi.
Dış ticareti: Şeker, kahve, çikolata, tütün boksit ihraç eder. Bugday salatyağı, otomobil traktör ithal eder.
Alış veriş yaptığı ülkeler: ABD, İngiltere.
Sağlık istatistikleri: %,45.8 doğum, % 0.11 ölüm.
Ortalama yaşam süresi: 61 yıl

Ulaşım: Karayolu 3.264 mil demiryolu 1 062 havayolu CDA

Basın yayın: 151 radyo vericisi 9 TV verisi 139.400, telefon, (1978) toplam 10 sayısı 197.000 olan 10 günlük gazete (1000 kişiye 43 gazete)

Tarihi: 1492 yılında KristofKolomb tarafından bulunan ülke Avrupalıların Amerika'daki en eski yerleşme merkezidir. 1844 de Dominik bağımsızlığını ilan ettiyse'de bir takım karışıklıkların önüne geçemedi. 1924'ten beri seçimle oluşan bir hükümet şekli kullanılmaktadır. 1965'te ülkede büyük çapta sağ sol çatışmaları oldu. 1966'da iç barış sağlandı ve seçimler gerçekleştirildi.

EKVADOR

Resmi adı: Ekvador Cumhuriyeti
Yönetim biçimi: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 273.724 km 2
Nüfusu: 8.350.000
Başkenti: Quito
Resmi dili: İspanyolca
Dini: Roman Katolik
Para birimi: Suçre

Bulunduğu yer: Güney Amerika, tam Ekvator çizgisinde yer almaktadır. Kuzeyinde Kolombiya, doğusunda ve güneyinde Peru, batısında da Pasifik Okyanusu bulunmaktadır. Batısındaki Galapagos Adaları da Ekvador'a aittir.

Çoğrafi özellikleri: And sıradağlarının yüksek kısımlarında yanar dağlar vardır. Küzeyde oldukça geniş ve bol yağış alan kıyı ovaları vardır. Amazon bölgesinde sık ormanlar vardır. Tropik iklimin egemenliğindedir.

Önemli akarsuları: Guayas, Esmeraldas,

Önemli kentleri: Guayaquil (1.022. 000), Quito (742.900), Cuenca (128.800)

Savunma: Sürekli ordusu 1976'da 23. 500 kişi idi. (17.500 kara, 3.450 deniz, 2.600 hava) iki yıl askerlik zorunludur.

Ekonomi: Esasta bir tarım ülkesi olan Ekvador'da da bazı sanayi dalları gelişmiştir. Ancak halkın %4'ü tarımla uğraşmaktadır. Çimento, tekstil, kimsayal madde, petrol, kağıt sanayi gibi. Dünya muz üretiminde birinci sırayı almaktadır, yanısıra kahve, kakao, pirinç gibi tarım ürünleri de başlıca kaynakları arasındadır.

Doğal kaynakları: Petrol, kalsiyum, karbonat ve bakır.

Dış ticaret: Muz, petrol kahve, kakao ihraç eder. Makine, ulaşım teçhizatları ithal eder.

Alış veriş yaptığı ülkeler: ABD, Batı Almanya, Japonya, İngiltere.

Sağlık istatistikleri: % 0'de, 41.8 doğum, %0'de 9.5 ölüm.

Ortalama yaşam süresi: 60 yıl.

Ulaşım: Karayolu 1.895 m. demiryolu 276 limanı 6.

Basın yayın: 232 radyo vericisi 19 TV vericisi 221.578 telefon (1978) 22 günlük gazete (1000 kişiye 49 gazete)

Tarihi: İnkalar'ın yerleşme merkezi olan Ekvador 1533 yılında İspanyol'ların eline geçti ve 19.yy'ın başlarına kadar kaldı. 1822'de özgürlüğe kavuştuysa da Büyük Kolombiya Federasyonu'na bağlı kaldı. 1830'da Cumhuriyet oldu. 19 yy'da liberallerle tutucular arasında çatışmalar oldu.

ETYOPYA

Resmi adı: Etyopya,
Yönetim biçimi: Askeri Diktatörlük
Yüzölçümü: 1.221.900 km2
Nüfusu: 31.100.000 (1980 thm)
Başkenti: Addis Abeba
Resmi dili: Amhar dili
Dini: %40'ı Müslüman % 40'ı Etyopya Ortodoks Kilisesinden gerikalanı Animist.
Para birimi: Birr

Bulunduğu yer: Doğu Afrika. Kuzeyinde Sudan ve Kızıl Deniz, doğusunda Cibuti ve Somali, güneyinde Kenya, batısında yine Sudan yeralmaktadır:

Çoğrafi özellikleri: Genellikle dağlık olan ülkenin doğusunda kat kat yükselen platolar, Kızıldeniz kıyısından bir ova şeridi ile hemen bunların arkasında yükselen sıra dağlardan oluşmuştur.

Önemli akarsuları: Shibeli, Mavi Nil, Omo,

Önemli kentleri: Addis Abeba (1.179. 000), Asmara (393.800)

Savunma: Muvazzaf Silahlı Kuvvetleri (93.500) kişidir. 119.000 ihtiyac askeri, 19.200 kişilik yarı askeri bir örgütü vardır.

Ekonomik durumu: Ülke ekonomisi tarıma dayalıdır. Özellikle kahve üretimi çok önemlidir. Çimento, tekstil, ayakkabı sanayii gelişmiştir. G.S.M.H.'nın %50'-

si tarımdan sağlanmaktadır. Ülkede hayvancılık da yapılmaktadır.

Doğal kaynakları: Tuz demir, manganez, filizi, altın.

Dış ticaret: Kahve (ihracaatın %50'si), deri, post yağlı tohumlar ihraç eder. Makine ulaşım teçhizatları inşaat malzemesi ve petrol ürünleri ihraç eder.

Alış veriş yaptığı ülkeler: ABD, Batı Almanya, Suudi Arabistan, İtalya

Sağlık istatistikleri: %0'de 49.4 doğum, %0'de 25.8 ölüm.

Ortalama yaşam süresi: 38 yıl.

Ulaşım: Karayolu 1000 m. demiryolu 680 limanı 2, havayolu Etyopya Havayolları iç ve dış seferleri yürütmektedir.

Basın yayın: 10 radyo vericisi 8 TV vericisi, (73.691) telefon. (1978) 7 günlük gazete (1000 kişiye 2,5 gazete)

EKVADOR GUİNEASI

Resmi adı: Republica de Guinea Ecuatorial

Başkenti: Malabo (37.237)

İdare şekli:
Cumhuriyet

Dili: İspanyolca, (ayrıca yerli diller vardır)

Dini: Hıristiyan (Katolik)

Yüzölçümü: 28.051. km kare

Nüfusu: 370.000 (1980 thm)

Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 13.2 kişi

Yaşama ortalaması: 41 yıl.

Parası: Ekuela

Ülke ve insanları: Afrika'nın batısında bulunan Ekvador Guinesa başlıca Maias Nguema Biyogo (eski adı Fernando Poo) Corisco Büyük ve Küçük Elobey ile Pigalu (eski adı Annobon) adalarından, ayrıca ülkeye bağlı Rio Muni topraklarından meydana gelmektedir. Rio Muni'nin kuzeyinde Gabon, doğusunda ve güneyinde Kamerun bulunmaktadır. Macias Nguema Biyogo adası, Kamerun ve Nijeria'nın açıklarındadır. İklim sıcak ve rutubetlidir.

Savunma: Küçük bir ordusu vardır.

Ekonomi: Ekonomisi tarıma dayanmaktadır. (%95) kakao, kahve, muz ve kereste, başlıca tarım ürünleridir. Endüstri, İspanyolların elindedir. Amerikan ve İspanyol şirketleri, adalarda ve denizde petrol aranmaktadır.

Yönetim: Anayasa 1973 yılında kaldırılmışve cumhurbaşkanı mutlak güç haline gelmiştir. Kanun yapan organlara, 1971'de son verilmiştir.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durum: Sağlık servisleri yetersizdir, Malarya ve Dizanteri önemlidir.

Eğitim: İlköğretim, 12 yaşına kadar zorunludur. Adaların üçünde orta dereceli okul birinde de sanat okulu vardır. İki okulda da öğretmen yetiştirilmektedir.

Turizm: Turizm yeterli ölçüde gelişmiştir.

Basın ve yayın: Malabo'da yayınlanan günlük "Eano" gazetesi 1.000 adet basılmaktadır.

Ülkede 4 radyo istasyonu vardır. 7.800 radyo kullanılmaktadır.

FAS

Resmi adı: Fas Krallığı
Yönetim biçimi: Krallık
Yüzölçümü: 448.730 km2
Nüfusu: 20.050.000 (1980 thm)
Başkenti: Rabat
Resmi dili: Arapça
Dini: Müslüman
Para birimi: Dirhem
Bulunduğu yer: Kuzeybatı Afrika, Kuzeyinde Akdeniz, doğusunda Cezayir, güneyinde Moritanya, batısında Atlas Okyanusu yer almaktadır.

Coğrafi özellikleri: Akdeniz kıyı şeridi boyunca Er Rif Dağları uzanmaktadır. Ülkenin doğal yapısında etkin bir rol oynayan Atlas Dağları Yüksek Atlaslar, Orta Atlaslar ve Anti Atlaslar olmak üzere üç bölümde incelenirler. Bu sıradağlar, Atlantik kıyı şeridini Sahra'dan ayırırlar. Ülke tipik Akdeniz ikliminin etkisi altındadır.

Önemli akarsuları: Oum-er-Rbia, Dra

Önemli kentleri: Kasablanka (2.200. 000), Rabat (815.000), Marakeş (1.880. 000)

Savunma: Muvazzaf Silahlı Kuvvetleri 89.000 kişidir. 30.000 kişilik ihtiyat askeri vardır, askerlik süresi 18 aydır.

Ekonomik durum: Ekonomide ağırlık tarım ve hayvancılıktadır. Kıyı bölgele-

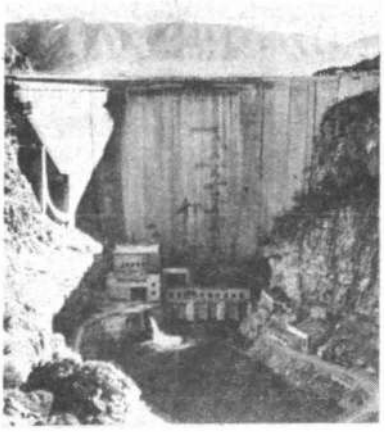

Fas'ta bir baraj.

rinde balıkçılık gelişmiştir. Halıcılık ve givim sanayi gelişmiştir. Hububat üretimi şarap, zeytin. badem, narenciye ve sera sebzeleri için Avrupa önemli bir pazardır.

Doğal kaynakları: Fosfat, demir, filizi maden kömürü, manganez, kurşun filizi.

Dış ticaret: Seb e, narenciye, fosfat şarap kutulanmış balık ihraç eder. Buğday şeker makine ve makine techi atı pamuk ve tekstil hammaddesi ithal eder.

Alış veriş yaptığı ülkeler: Fransa, ABD Batı Almanya, İngiltere ve Doğu Avrupa ülkeleri.

Sağlık istatistikleri: % 0'de, 46.2 doğum, %0'de 15.7 ölüm.

Ortalama yaşam süresi: 53 yıl.

Ulaşım: Karayolu 10.727 m. demiryolu 1.156 liman sayısı 6 havayolu Fas Kraliyet Havayolu

Basın-yayın: 36 radyo vericisi, 23 TV vericisi 210.000, 6 günlük gazete (1000 kişiye 21 gazete)

FİJİ

Resmi adı: Fiji, **Yönetim biçimi:** İngiliz Milletler Topluluğuna bağlı dominyon. **Yzö:** 18736, **Nf:** 620.000 (1980 thm). **Başkenti:** Suva, **Resmi dili:** İngilizce, **Dini:** Hristivan (%50 Hindu) (%40), **Para birimi:** Fiji Doları. **Bulunduğu yer:** Güneybatı Pasifik. Yaklaşık olarak 840 adadan oluşmuştur ancak bunun 106 kadarında insan yaşamaktadır.

Coğrafi özellikleri. Yaklaşık olarak 320 adadan oluşmuştur, ancak bunun 100 kadarında insan yaşamaktadır. En büyük ada Viti Levo'dur. Başkent de bu adanın üzerindedir. Tüm adalar volkanik orijinli ve dağlıktır. Kıyılarda verimli topraklar bulunmaktadır. Tropikal iklim hüküm sürmektedir. **Önemli akarsuları** Rawa, Dreketi.

Önemli kentleri: Suva (63.600).

Savunma: 1975'den beri Fiji Kraliyet Askeri Kuvvetleri adı altında düzenli bir ordusu vardır.

Ekonomik durum: Tarım ülkesidir. Halkın %44'ü tarımla uğraşmaktadır. Şekerkamışı, kakao, pirinç, ananas en önemli ürünleridir. Çimento, sanayii önem kazanmıştır.

Doğal kaynakları: Altın, bakır, boksit, manganez filizi.

Dış ticaret. Şeker, kakao yağı, altın, muz, kurutulmuş hindistan cevizi ihraç eder. Makine, akaryakıt, pamuklu kumaş ithal eder.

Alış veriş yaptığı ülkeler: İngiltere, Avusturya, Jap ınya, Singapur, Yeni Zelanda, ABD.

Sağlık istatistikleri: %25 doğum, %04.3 ölüm.

Ortalama yaşam süresi: 69 yıl.

Ulaşım: Karayolu 1200 m, demiryolu 362 m. liman sayısı 3 havayolu.

Basın yayın: 11 radyo vericisi, TV vericisi yok 32.721 telefon, 1 günlük gazete, (1000 kişiye 35 gazete).

FİLDİŞİ KIYISI

Resmi adı: Fildişi Kıyısı Cumhuriyeti.
Yönetim biçimi: Cumhuriyet.
Yzö: 322.462 km2.
Nf: 8.250.000 (1980 thm.)
Başkenti: Abidjan.
Resmi dili: Fransızca Afrikadilleri kullanılır.
Dini: %65 Animist. %23 Müslüman. % 12 Roman Katolik.
Para birimi: CFA Frank
Bulunduğu yer: Batı Afrika. Kuzeyinde Mali ve Yukarı Volta, doğusunda Gana,

Kıyı kesiminde geniş tropikal ormanları bulunan Fildişi Sahili'nde orman ürünleri ülke ekonomisine büyük katkıda bulunur.

güneyinde Guinea Körfezi, batısında Liberya ve Guinea yer almaktadır.
Coğrafi özellikleri: Kıyı şeridinin arkası lagünler ve sık ormanlarla kaplıdır. Kuzey kesimi yüksektir ve savanlarla örtülüdür.
Önemli akarsuları: Bandama, Sassandra, Komoe.
Önemli kentleri: Abidjan (850.000), Bouake (200.000).
Savunma: Muvazzaf Silahlı Kuvvetleri 4950 kişidir. 2800 kişilik jandarma kuvveti bulunmaktadır.
Ekonomik durum: Ekonomi tarıma dayalıdır. Kalkınma planında orman ürünlerini de arttırıcı programlar uygulanmaktadır.
Doğal kaynakları: Az miktarda elmas, manganez, demir filizi, nikel.
Dış ticaret: Kahve, tahta, kakao, muz, ananas ihraç eder. Makine, ulaşım teçhizatı ve petrol ürünleri ithal eder.
Alış veriş yaptığı ülkeler: Fransa, Hollanda, Batı Almanya, İtalya, Japonya, ABD.
Sağlık istatistikleri: % 045.6 doğum, %020.6 ölüm.
Ortala a yaşam süresi: 43 yıl.
Ulaşım: Karayolu 745 km. demiryolu 398 km liman sayısı 3, havayolu Air Iviore.
Basın yayın: 17 radyo vericisi, 2 televizyon vericisi, 58.558 telefon (1978), 3 günlük gazete (toplam sayısı 35.000) (1000 kişiye 7,2 kopya).

FİLİPİNLER

Resmi adı: Filipinler Cumhuriyeti.
Yönetim biçimi: Cumhuriyet
Yzö: 299.681 km2.
Nf: 49.150.000 (1980 thm).
Başkenti: Manila
Resmi Dili: İngilizce, İspanyolca.
Dini: %85 Roman Katolik, %9 Protestan %5 Müslüman.
Para birimi: Filipin Peso'su.
Bulunduğu yer: Güneydoğu Asya.
Coğrafi özellikleri: Filipinler 7000 adadan meydana gelmiş bir takımada grubudur. Ülke topraklarının ve nüfusunun %94'ü 11 adanın üzerindedir. Büyük adalarında çoğunluğunu dağlar oluşturmaktadır.
Önemli akarsuları: Cagayan, Agno, Pampanga.
Önemli kentleri: Manila 7.500.000, Quezon City, (994.700), Davao (315.00).

Savunma: Sürekli silahlı kuvetleri 99.000 kişidir. 38.000 kişilik polis, 25.000 kişilik mahalli koruma örgütü bulunmaktadır
Ekonomik durum: Geniş ormanlık bölgelerine karşın, ülke ekonomisi hala tarıma dayalıdır. Pirinç, şekerkamışı tütün yetiştirir.
Doğal kaynakları: Demirfilizi, bakır, altın, manganez, nikel.
Dış ticaret: Hindistan cevizi, kereste, kütük ihraç eder. Makine, ulaşım teçhizatı, hububat ithal eder.
Alış veriş yaptığı ülkeler: ABD, Japonya, Batı Almanya, İngiltere.
Sağlık istatistikleri: % 043.8 doğum, % 010.5 ölüm.
Ortalama yaşam süresi: 58 yıl.
Ulaşım: Karayolu 10.000 m, demiryolu 1, 341 havalimanı, 6 havayolu Filipin Hava Yolları, Manila Havayolları.
Basın yayın: 407 radyo vericisi, 220 TV vericisi, 567.321 (1978) 13 günlük gazete, (1000 kişiye 18 gazete).
Tarihi: 1565'de İspanya'nın sömürgesi oldu. 1896'da İspanya'nın egemenliğinden kurtuldu ve ABD'den destek görmeye başladı. İspanya ile ABD arasındaki savaştan sonra 1898'de ABD'nin etkisi altına girdi. 1942 ve 1944 yıllarındaki önemli siyasal olaylardan sonra 1946'da bağımsızlığına kavuştu.

FİNLANDİYA

Resmi adı: Finlandiya Cumhuriyeti.
Yönetim biçimi: Cumhuriyet.
Yzö: 337.000 km2.
Nf: 4.770.000 (1980 thm.)
Başkenti: Helsinki
Resmi dili: Fince.
Dini: %92 Protestan.
Para birimi: Markka.
Bulunduğu yer: Kuzey Avrupa, kuzeyinde Norveç, doğusunda SSCB, güneyinde Baltık Denizi, Finlandiya Körfezi, batısında Botnia Körfezi ve İsveç.
Coğrafi özellikleri: Ülkenin güney kesiminde 60.000 kadar göl bulunmaktadır. Göllerin büyük kısmı güney kesimindedir. Topraklarının %70'i ormanlıktır.
Önemli akarsuları: Kemijoki, Oulojoki.
Önemli kentleri: Helsinki (496.300), Tampere (166.000). Turku (165.000).
Savunma: Muvazzaf Silahlı Kuvvetleri 42.000 kişidir. (35.800 kara, 3000 hava, 2500 deniz). Ayrıca 4000 kişilik sınır koruma birliği bulunmaktadır.
Ekonomik durum: Ülkenin büyük kesimi, ormanlık olduğu için, halkın çoğunluğu orman ürünleri ve kerestecilik ile uğraşmaktadır. Tarım bütünüyle makineleşmiştir. Kağıt, tekstil ve kimya sanayii çok gelişmiştir.
Doğal kaynakları: Bakır, nikel, demir, krom, orman ürünleri.
Dış ticaret: Kağıt, makine, ulaşım teçhizatı, kimyasal madde ihraç eder. Sanayi için hammadde, akaryakıt, makine, otomobil, uçak ithal eder.
Alış veriş yaptığı ülkeler: İngiltere, İsveç, SSCB, Batı Almanya, ABD.
Sağlık istatistikleri: % 013.9doğum% 09.4 ölüm.
Ortalama yaşam süresi: 71 yıl.
Ulaşım: Karayolu, 45.491 km demiryolu, 3706 km. liman sayısı 10, havayolu Fin Havayolları.
Basın yayın: 103 radyo vericisi, 3 TV vericisi, 2.032.280 telefon (1978) 62 günlük gazete (1000 kişiye 440 gazete).

Finlandiya'da geleneksel giysiler içinde yayru bir Ren Geyiği ile görülen çocuk. Ülkenin bazı kesimlerinde kar yılın her zamanında görülebilir.

FRANSA

Resmî adı: Fransız Cumhuriyeti
Yönetim biçimi: Cumhuriyet
Yüz: 547.030 km.2
Nf: 53.680.000 (1980 thm.)
Başkenti: Paris.
Resmî dili: Fransızca.
Dini Roman Katolik
Para birimi: Frank.
Bulunduğu yer: Batı Avrupa, kuzeyi de Manş, kuzeydoğusunda Kuzey Denizi, Belçika, Lüksemburg, doğusunda Almanya, İsviçre, İtalya, güneydoğusunda Akdeniz, güneyinde Andorra, İspanya, batısında Atlantik Okyanusu yer almaktadır.
Coğrafi özellikleri: Fransa topraklarının çoğunluğu geniş tabanlı vadilerden oluşmuştur. Doğu ve güneydoğuda Juralar ve Alpler, güney ve güneybatıda Pireneler, ülkenin en yüksek kesimleridir. Doğuya yakın iç kesimlerde ise birinci zamana ait engebeli yüzey şekilleri görülür (Massif Central, Vosges Dağları, Ardenler). Kıyılar genellikle düz ve kumsaldır. Bu kıyılarda önemli limanlar oluşmuştur.
Önemli akarsuları. Sen Loire, Garonne, Rhone, Rhine.
Önemli kentleri: Paris (2.299.830), Marsilya (908.000), Lyon (456.000), Toulo (373.000), Nice (908.000), Strasbourg (253.380).
Savunma: Muvazzaf Silahlı Kuvvetleri 502.800 kişidir. Askerlik zorunludur, askeri bir polis örgütü vardır. Fransa NATO üyesidir.
Ekonomik durum: Gelişmiş bir ülke olan Fransa'da sanayiin yanı sıra tarıma da çok önem verilmektedir. Çeşitli tarım ürünlerinin yanında ormancılık ve balıkçılık da geniş ölçüde yapılmaktadır. Tarım ürünlerinin %50'si hayvansal ürünlerden elde edilmektedir.
Doğal kaynaklar: Demir filizi, potas, boksit, maden kömürü, doğal gaz, inşaat hammaddesi.
Dış ticaret. Makine, kimyasal madde, tekstil ürünleri, otomobil çelik, uçak ihraç eder. Makine gıda maddesi, çelik,

Başkent Paris'in Eyfel Kulesi'nden genel görünüşü.

demirsiz metaller, ve petrol ithal eder.
Alış veriş yaptığı ülkeler: Batı Almanya, Belçika, Lüksemburg, İtalya, ABD, İsviçre, İngiltere, Cezayir, İspanya, Suudi Arabistan.
Sağlık istatistikleri: % 013.6 doğum, % 010.2 ölüm.
Ortalama yaşam süresi: 72 yıl.
Ulaşım: Karayolu 490 658 m demiryolu, 22 940 liman sayısı 9 havayolu Fransız Havayolları ve UTA.
Basın yayın: 51 radyo vericisi, 3 kanal TV vericisi, 17.518.813 telefon (1978), 103 günlük gazete, toplam olarak 11.341.000 (1000 kişiye 214 gazete).

FRANSA'NIN DENİZAŞIRI EYALETLERİ

FRANSIZ GUYANASI

Yüzölçümü: 90.000 km2.
Nüfusu: 65.000 (1980).
Başkenti: Cayenne (135.000).

Güney Amerika'dadır. Batısında Surinam, güneyinde ve doğusunda Brezilya vardır. Halk tarımla ve ormancılıkla uğraşır. Muz, mısır ve diğer tropikal meyveler yetiştirilir. Şeker kamışı üretimi de hayli yaygındır. Kereste, altın, boksit ve tantalit başlıca zenginlik kaynağıdır. 16 üyeli meclisi, 6 yıl için seçilir. 6 siyasal parti faaliyet göstermektedir. Günlük **"La Presse de Guyane"** 15.000 adet basılmaktadır. Bir radyo bir de televizyon istasyonu vardır. 1975'deki radyo alıcı sayısı 2.900, televizyon alıcı sayısı ise 3.050'dir. 1976'da otellerdeki yatak sayısı 284'tü.

GUADELOUPE

Yüzölçümü: 1.780 km2.
Nüfusu: 370.000 (1977).
Başkenti. Basse- Terre (15.800).

Karayib Denizi'nin doğusunda, Windward adalarının en kuzeyindedir. Güneyinde Dominik, kuzeybatısında ise, Antigua ve Montserrat vardır. Grande Terre ve Basse Terre adlı iki büyük ada da Guadeloupe'a dahildir. Güney doğusundaki Marie- Galante adasından dar bir kanalla ayrılmaktadır. Ayrıca küçük adacıklar bulunmaktadır. Ticaret merkezi olan Pointe- a Pitre'da (25.000) kişi yaşamaktadır. Şeker pancarı yetiştirmekte, rom imal edilmektedir. Turizmden büyük gelir sağlamaktadır. 1976'da 3.067 turist gelmiştir. 6 yıl için seçilen 36 üyeli Genel Konsey vardır. Pointe- a Pitre'da yayınlanan günlük "France Antilles" gazetesi 20.000adet basılmaktadır. Radyo ve televizyon istasyonu bulunmaktadır. 1975'deki radyo alıcı sayısı, 21.200, televizyon alıcı sayısı 13.100'dür.

MARTİNİGUE

Yüzölçümü: 1.100 km2.
Nüfusu: 330.000 (1980).
Başkenti: Fort- de France (100.000)

Karayib Denizi'nin doğusundadır. Kuzeyinde Dominica, güneyinde St. Lucia vardır. Arazisi volkaniktir. Halkın büyük kısmı melezdir. Şeker pancarı ve tropikal meyveler yetiştirilmektedir. Rom da imal edilmektedir. 6 yılda bir seçilen 36 üyeli bir genel konsey, yönetimi yürütmektedir. Stalingrad'da yayınlanan günlük **"France Antilles"** gazetesi, 25.000 adet basılmaktadır.

REUNİON

Yüzölçümü: 2.510 km2.
Nüfusu: 500.000 (1980).
Başkenti: Saint- Denis (105.000).

Hint Okyanusu'nda Madagaskar'ın 800 km doğusundadır. Halkın büyük kısmını Avrupalılar, Afrikalılar, Hintliler ve Çinliler teşkil etmektedir. Şeker pancarı, tropikal meyveler üretilmekte, rom imal edilmektedir. Saint- Denis'de yayınlanan günlük "Journal de l'Ile de la Reunon" gazetesi 22.500 adet basılmaktadır.

ST. PİERRE ve MİQUELON

Yüzölçümü: 242 km2
Nüfusu: 6.300 (1980).
Başkenti: Saint Pierre

Saint Pierre ve Miquelon adalarından meydana gelmiştir. Kanada'nın Newfoundland kıyılarına 25 kilometre mesafededir. Fransa'nın deniz aşırı eyaletleri arasına 1976 Temmuz'unda katılmıştır. Sebzecilik, balıkçılık ve turizm adaların başlıca gelir kaynağıdır.

FRANSA'NIN DENİZAŞIRI TOPRAKLARI

FRANSIZ POLİNEZYASI

Yüzölçümü: 4.200.000 km2
Nüfusu: 140.000 (1980 thm.)
Başkenti: Papeete (62.700)

Büyük Okyanus'un güneyinde, 130 adadan meydana gelmektedir. Güney Pasifik Adaları adı ile anılır. Ada gruplarının başlıcaları İles du Vet (Ünlü Tahiti adasındadır), İles Sous le Vent, Tuamotu- Gambier Archipelago, Avustralya Adaları ve Marquesas Archipelago bunlar arasındadır. Adaların üçte ikisi Yeni Zelanda'nın Panama Kanalı yolu üzerindedir.

Fransa tarafından 1977 başlarında yeni bazı haklar tanınmıştır. Kahve, vanilya muz, ananas ve portakal yetiştirilmektedir.

GÜNEY VE ANTARKTİKA TOPRAKLARI

Kerguelen ve Crozet Archipelagos Saint Paul ve Yeni Amsterdam takım adalarından meydana gelmektedir. Meteoroloji ve araştırma istasyonları vardır. Tüm adalarda 190 kişi yaşamaktadır.

MAYOTTE

Yüzölçümü: 375 km2.
Nüfusu: 48.000
Başkenti: Dzaoudzi (3200).

Doğu Afrika kıyıları ile Madagaskar arasında 4 adadan meydana gelmektedir. Komor Adaları'na bağımsızlık verilmesinden sonra, Mayotte grubu Fransa'ya bağlı kalmıştır.

Vanilya ve kopra yetiştirilmektedir.

YENİ KALEDONYA

Yüzölçümü: 19,103 km2.
Nüfusu: 140.000 (1980 thm.)
Başkenti: Noumea (56.000)

Büyük Okyanus'un güneyinde bir adadır. Doğusunda Avustralya vardır. Zengin nikel madenleri işletilmektedir. Halkının 53.750'si Avrupa'lıdır ve bunların çoğu Polinezya'da yaşamaktadır. 35 üyeli bir meclisi vardır. Bir radyo, bir de televizyon istasyonu bulunmaktadır.

WALLİS VE FUTUNA ADALARI

Yüzölçümü: 274 km2
Nüfusu: 10.000 (1977 thm.)
Başkenti: Mata- Utu (7.000).

İki küçük adadan meydana gelmiştir. Büyük Okyanusta'dır. Kuzeyinde Fiji, batısında Samoa adaları vardır. Kopra yetiştirilmektedir.

GABON

Resmi adı: Gabon Cumhuriyeti
Yönetim biçimi: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 267.000 km2.
Nüfusu: 550.000 (1980 thm.)
Başkenti: Libreville
Resmi dili: Fransızca.
Dini: Hristiyan
Para birimi: CFA Frank.
Bulunduğu yer: Orta Afrika'nın batısında kuzeyinde Ekvator Gine'si ve Kamerun, doğu ve güneyinde Kongo, batısında Atlantik Okyanusu yer almaktadır.
Coğrafi özellikleri: Ülkenin %85'i ormanlarla kaplıdır. İç bölgelerde dağlar ve platolar yer almaktadır. Ekvatoral iklimin etkisi altındadır.
Önemli akarsuları: Ogoue, Ngounie, Abanga.
Önemli kentleri: Libreville (225.000), Port- Gentil (80.127), Franceville (23.697)
Savunma: Çok küçük muvazzaf silahlı kuvvetleri (1250 kadar) ve milli jandarma örgütü vardır.
Ekonomik durum: Ekonomisi petrol ve orman ürünlerine dayalıdır. Halkının yarısı tarımla uğraşmaktadır, ekonomisi de gelişme sürecindedir.
Doğal kaynakları Demir filizi, uranyum, altın, petrol, doğalgaz.
Dış ticaret: Tahta, petrol, uranyum, manganez, ihraç eder. Makine, gıda maddesi, ulaşım teçhizatı ithal eder.
Alış veriş yaptığı ülkeler Fransa, Batı Almanya, ABD, Hollanda, İngiltere.
Sağlık istatistikleri: % o 32.5 doğum, % o 22.2 ölüm.
Ortalama yaşam süresi: 39 yıl.
Ulaşım: Karayolu 2.957 m, demiryolu 184 m. liman sayısı 2, havayolu Gabon Havayolları.

Gabon'da genç üniversitelilerden bir grup.

Basın yayın: 1 radyo vericisi, 1 TV vericisi 11000 telefon (1973), 1 günlük gazete. (1000 kişiye 5 gazete)

GAMBİA

Resmi adı: Gambia Cumhuriyeti.
Yönetim biçimi: Cumhuriyet.
Yüzölçümü: 11295 km2
Nüfusu: 595.000 (1980 thm.)
Başkenti: Banjul.
Resmi dili: İngilizce, yerli dilleri de kullanılmaktadır.
Dini: %85 Müslüman, %5 Hristiyan, geri kalanı ilkel dinlere mensuptur.
Para birimi: Dalasi
Bulunduğu yer: Batı Afrika, kuzeyi, doğusu ve batısı Senegal'le çevrilidir, batısında da Atlas Okyanusu bulunmaktadır.
Coğrafi özellikleri: Gabon Nehrinin kıyısında kurulmuştur. Nehrin kıyıları bataklıktır. Tropikal iklimin etkisi altındadır.
Önemli akarsuları: Gambia.
Önemli kentleri: Banjul (45.600), Sarrekunda (33.118).
Savunma: Muvazzaf Silahlı Kuvvetleri yoktur. Küçük bir polis örgütü ve ekili alanları koruyan 300 kişilik bir gücü vardır.
Ekonomik durum: Ekonomisi tarıma dayalıdır. Halkın %84'ü tarımla uğraşır. 1971'den bu yana turizme de önem verilmektedir.
Dış ticaret: Yerfıstığı ve hurma ihraç eder. Gıda maddesi, tekstil, makine ve ulaşım teçhizatı ithal eder.
Alış veriş yaptığı ülkeler: İngiltere, Fransa, Japonya, Portekiz, İtalya, Çin.
Ulaşım: Karayolu 180 km, demiryolu yok, liman sayısı 1, havayolu yok.
Basın yayın: 4 radyo vericisi, TV vericisi yok. 2779 telefon (1975), haftada 3 kez yayınlanan bir gazetesi vardır.

GHANA

Resmi adı: Ghana Cumhuriyeti.
Yönetim biçimi: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 238.537 km2.
Nüfusu: 11.680.000 (1980 thm.)
Başkenti: Accra.
Resmi dili: İngilizce
Yerli dilleri de kullanılmaktadır.
Dini: %12 Müslüman geri kalanı da ilkel dinlere mensuptur.
Para birimi: Cedi.
Bulunduğu yer. Batı Afrika, kuzeyinde Yukarı Volta, doğusunda Togo, güneyinde Gine Körfezi, batısında Fildişi Kıyısı yer almaktadır.
Coğrafi özellikleri: Ülkenin yaklaşık olarak yarısı deniz seviyesinden 150 metre kadar aşağıdadır. Kıyılarını geniş kumluklar oluşturmaktadır. Kuzey kesimi ise ormanlıktır. Tropikal iklimin etkisi altındadır.
Önemli akarsuları: Volta, Pra, Tano.
Önemli kentleri: Accra (716.600),
Savunma: Muvazzaf Silahlı Kuvvetleri 17 500 kişidir. 9000 kişilik polis örgütü ve üç sınır koruma taburu bulunmaktadır. Ülke Afrika Birliği Savunma Komisyonu'na üyedir ve başkent komisyonun merkezidir.
Ekonomik durum: Bir tarım ülkesi olan Ghana'da sanayide tarım ürünlerine dayalıdır. Ülke halkının bir kısmı da balıkçılıkla geçinmektedir.
Doğal kaynakları: Altın, elmas, manganez, boksit.
Dış ticaret: Kakao, kakao yağı, altın, elmas ihraç eder. Makine, ulaşım teçhizatı, hububat, petrol ithal eder.
Alış veriş yaptığı ülkeler: İngiltere, ABD, Hollanda Batı Almanya, İsveç.
Sağlık istatistikleri: % o 48.8 doğum, % o 21.9 ölüm.

Ortalama yaşam süresi: 48 yıl.
Basın yayın: 1 radyo vericisi, 1 TV vericisi, 66.405 telefon (1978), 6 günlük gazete (1000 kişiye 51 gazete).

GRENADA

Resmi adı: Grenada
Başkenti: St. George
İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil dominyon.
Dili: İngilizce
Dini: Hristiyan.
Yüzölçümü: 344km2.
Nüfusu: 110.000 (1980 thm.)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 279 kişi.
Yaşam ortalaması. 63.3 yıl.
Parası: Doğu Karayib Doları
Ülke ve insanlar: Orta Amerika'da Windward Adalarının en güneyindedir. Küçük adalar topluluğundan meydana gelmiştir. Yarı tropikal bir iklimi vardır. Yıllık sıcaklık ortalaması 23 derecedir. Haziran ve Aralık ayları arasında çok yağmur yağar.
Ekonomi: Halkın büyük çoğunluğu tarımla uğraşmaktadır. Ülke, dünyanın baharat merkezidir. Muz, şeker, pamuk, kahve ve hindistan cevizi başlıca ihraç maddeleri arasında yer almaktadır. Ticari ilişkilerini İngiltere ile sürdürmektedir. Adalar, önemli bir turist uğrak yeri durumundadır.
Yönetim: Adalar, İngiltere'nin atadığı bir genel vali tarafından yönetilmektedir. 13 üyeli senatosu, 15 üyeli meclisi vardır. Genel vali, başbakanı parlamento içinden görevlendirmektedir. Bakanlar Kurulu meclise karşı sorumludur.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Fazla gelişmiştir.
Eğitim: 6 ile 14 yaş arasında eğitim zorunlu ve ücretsizdir. Yüksek öğrenim İngiltere'deki sistem örnek alınmıştır.
Turizm: Tarihi eserler ve plajlar turistlerin ilgisini çekmektedir. 1976'da 24.600 turist ziyaret etmiştir.
Basın ve yayın: Haftalık üç gazete yayınlanmaktadır. En büyüğü 2500 adet basılan "The Torchlight"dır.
Bir radyo istasyonu vardır. Ülkede 1975'deki radyo alıcılarının sayısı 22.000'dir. Televizyon istasyonu olmamasına rağmen Trinidad ve Tobago'daki yayınlar izlenebilmektedir. Ülkede 5217 telefon bulunmaktadır. (1978).

GUATEMALA

Resmi adı: Guatemala Cumhuriyeti
Yönetim biçimi: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 108 889 km2
Nüfusu: 7.250.000 (1980 thm.)
Başkenti: Guatemala.
Resmi dili: İspanyolca.
Dini: Roman Katolik
Para birimi: Quetzal
Bulunduğu yer: Orta Amerika. Kuzeyinde Meksika, doğusunda Beliza ve Karayipler, güneydoğusunda Honduras ve El Salvador, güneybatısında Pasifik Okyanusu yer almaktadır.
Coğrafi özellikleri: Ülkenin büyük kesiminde yükselti azdır. Tropikal iklimin etkisindedir.
Önemli akarsuları: Motagua, Usumancinta.
Önemli kentleri: Guatemala (814.000), Escuitla (77000).
Savunma: Küçük bir muvazzaf silahlı kuvvetleri ve ayrıca küçük bir yarı askeri örgütü vardır.
Ekonomik durum: Ekonomisi tarıma dayalıdır ayrıca küçük sanayi kuruluşları vardır. Turizm de ülke ekonomisinde önemli rol oynamaktadır.
Doğal kaynaklar: Çinko, gümüş, kurşun, nikel.
Dış ticaret: Kahve, muz, pamuk, et ihraç eder. Sanayi makineleri, tekstil ve kimyasal maddeler ithal eder.
Alış veriş yaptığı ülkeler: ABD, El Salvador, Batı Almanya, Japonya, Venezuela.
Sağlık istatistikleri: % o 42.6doğum,%09.8 ölüm.
Ortalama yaşam süresi: 55 yıl.
Ulaşım: Karayolu 1450 Km, demiryolu 514, limanı 4.
Basın yayın: 97 radyo vericisi, 12 TV vericisi 70.600 telefon (1978), 11 günlük gazete toplam gazete sayısı 165 (1000 kişiye 28 gazete).

Guatemala turizminde yeri büyük olan başkent.

GUİNEA

Resmî adı: Guinea Cumhuriyeti.
Yönetim biçimi: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 245857 km2
Nüfusu: 500.000 (1980 thm.)
Başkenti: Konakri
Resmî dili: Fransızca
Dini: Müslüman.
Para birimi: Syli
Bulunduğu yer: Batı Afrika, Kuzeyinde Senegal ve Mali, doğusunda Fildişi Kıyısı, güneyinde Liberya ve Sierra Leone, batısında Atlantik Okyanusu, kuzeybatısında Guinea- Bissau yer almaktadır.
Coğrafî özellikleri: Alçak sahil geçidi ülkenin ortasındaki dağlık bölgeye ulaşır. Güneydoğusu ormanlarla kaplıdır. İklim kıyı kesiminde sıcak, yüksek bölgelerde serindir. Yıllık sıcaklık ortalaması 25 derecedir.
Önemli akarsuları: Niger, Bafing, Milo.
Önemli kentleri: Konakri (600.000)
Savunma: 1976'da verilen rakamlara göre küçük bir silahlı kuvvetleri bulunmaktadır. Ayrıca milis gücü de vardır.
Ekonomik durum: Ekonomisi tarıma dayalıdır. Sanayi ticaret ve madencilik devlet kontrolü altındadır.
Doğal kaynakları: Boksit, demir filizi, elmas. **Dış ticaret.** Alüminyum hamızı, demir filizi, muz ihraç eder. Pamuklu tekstil ürünleri, pirinç, taşıt, çimento, petrol ürünleri ithal eder.
Alış veriş yaptığı ülkeler: ABD, Çin, Fransa, Batı Almanya, İtalya.
Sağlık istatistikleri: % 047 doğum % o 22.9 ölüm.
Ortalama yaşam süresi: 41 yıl.
Ulaşım: Karayolu 4700 Km. demiryolu 410 limanı, 4 havayolu Guinee Havayolları.
Basın yayın: Sradyo vericisi, 110.000 radyo alıcısı, TV vericisi yok, 10.000 telefon. (1974) 1 günlük gazete

GUİNEA BİSSAU

Resmi adı: Guinea Bissau Cumhuriyeti
Yönetim biçimi: Cumhuriyet.
Yüzölçümü: 36125 km2
Nüfusu: 570.000 (1980thm.)
Başkenti: Bissau.
Resmi dili: Portekizce ve yerli dilleri.
Dini: %66 ilkel dinler, %30 Müslüman,
Para birimi: Guinea Bissau Pesosu.
Bulunduğu yer: Batı Afrika'da, Batısında Atlantik Okyanusu, kuzeyinde Senegal doğu ve güneyinde Guinea yer almaktadır.
Coğrafi özellikleri: Savanlarla örtülü alçak bir ova görünümündedir. Ülke birbirine bağlı akarsularla kaplıdır ve buralarda tropikal ormanlar bulunmaktadır. İklimtropikaldir.
Önemli akarsuları: Cacheu, Mansoa.
Önemli kentleri: Bissau (109.500).
Savunma: Küçük bir silahlı güçleri vardır.
Ekonomik durum: Ekonomisi tarıma dayalıdır %86 ve kooperatifçilik sistemi uygulanmaktadır. Sanayi özellikle gıda ve inşaat sektöründe gelişme göstermektedir.
Doğal kaynakları: Boksit.
Dış ticaret: Pirinç, hurma ve kereste ihraç etmektedir. Tekstil ürünleri akaryakıt taşıt ithal etmektedir.
Alış veriş yaptığı ülkeler: Porteki , İspanya, İngiltere, Japonya.
Sağlık istatistikleri: % o 40.1 doğum, % o 25.1 ölüm..
Ortalama yaşam süresi: 34 yıl.
Ulaşım: Karayolu 256 Km, demiryolu yok limanı 12, havayolu TAP.
Basın yayın: 2 radyo vericisi, TV vericisi yok, 3000 telefon (1973) 1 günlük gazete

GUYAN

Resmi adı: Guyana.
Yönetim biçimi: Cumhuriyet.
Yüzölçümü: 214 969 km2.
Nüfusu: 860.000 (1980 thm.)
Başkenti: Georgetown.
Resmi dili: İngilizce, yerli dilleri de kullanılmaktadır.
Dini: %57 Hristiyan, %33 Hindu, %9 Müslüman.
Para birimi: Guyana Doları.
Bulunduğu yer: Güney Amerika'nın kuzey doğu sahillerinde. Kuzeyinde Atlantik Okyanusu, doğusunda Surinam, güney ve güney batısında Brezilya, kuzey batısında Venezuella.
Coğrafi özellikleri: Alçak kıyı görünümünde olan Guyana içerilere gidildikçe ormanlık bir görünüm kazanır. Güney ve batı kesimi dağlık ve savanlıktır
Önemli kentleri: Georgetown (182.000), Linden (29.000).
Savunma: 2000 kişilik küçük bir muvazzaf silahlı kuvetleri vardır, yanı sıra yarı askeri örgütü bulunmaktadır.
Ekonomik durum: Özde bir tarım ülkesi olan Guyana'da tarım ürünlerine dayalı küçük sanayi kuruluşları da bulunmaktadır. Balıkçılık ve hayvancılık da geliştirilmeye çalışılmaktadır
Dış ticaret: Boksit alüminyum şeker, pirinç, kereste, altın, elmas ihraç eder. Gıda maddesi, makine petrol ürünleri, tütün ithal eder.
Alışveriş yaptığı ülkeler: İngiltere, ABD, Kanada, Japonya, SSCB'dir.
Sağlık istatistikleri: % o26.6 doğum % o 7.2 ölüm.
Ortalama yaşam süresi: 67 yıl.
Ulaşım: Karayolu 290 mil, demiryolu 161 mil, liman sayısı 1 havayolu Guyana Havayolları.
Basın yayın: 7 radyo vericisi, TV vericisi yok, 27.064 telefon (1978), 3 günlük gazete (1000 kişiye 155 gazete).

GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ

Resmi adı: Güney Afrika Cumhuriyeti
Yönetim biçimi: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 1.133.769 km2.
Nüfusu: 23.500.000 (1980 thm.)
Başkenti: Cape Town.
Resmi dili: Afrikaancave İngilizce,
Dini: Hristiyan.
Para birimi: Rand
Bulunduğu yer: Güney Afrika'da. Batısında Atlantik Okyanusu, doğusunda Hint Okyanusu, kuzeydoğusunda Güneybatı Afrika Botswana, Rode ya, Swaziland, Mozambik, Lesotho ise tümüyle kendi sınırları içinde yer almaktadır.

Coğrafi özellikleri: Kıyılar alçak topraklar görünümündedir. İçeriye doğru plato görünümü kazanır.
Önemli akarsuları: Orgne Limpopo.
Önemli kentleri: Johannesburg (1.416.700 Cape Town (1.107.700), Durban 850.000).
Savunma: Muvazzaf silahlı kuvvetleri 65. 500 kişidir. (1976). (138.000 ihtiyat askeri vardır). Ayrıca melezlerden oluşturulmuş bir kolordusu ve halk kuvvetleri vardır.
Ekonomik durum: Gelişmiş bir sanayi ülkesi olan Güney Afrika Cumhuriyeti'nde G.S.M.H.'nin %28'i imalat sanayiinden sağlanmaktadır. Maden sanayiinin ekonomideki yeri büyüktür ve tüm ihracatın 1/8'ini teşkil etmektedir. Halkın %32'si tarımla uğraşmaktadır. Ülkede tekstil sanayii de çok gelişmiştir.
Doğal kaynakları: Altın, platin, maden kömürü, elmas.
Dış ticaret: Altın, elmas, demir- çelik, yün ve tekstil ürünleri ihraç eder. Sanayi makineleri ve teçhizatı, ulaşım araç gereçleri ithal eder.
Alış veriş yaptığı ülkeler: İngiltere, Batı Almanya, Japonya, ABD.
Sağlık istatistikleri: % o 49.8 doğum, % o 15.5 ölüm.
Ortalama yaşam süresi: 52 yıl.
Ulaşım: Karayolu 185.000Km., demiryolu 33.401 Km., limanı 6 havayolu, Güney Afrika Havayolları.
Basın yayın: 177 radyo vericisi 34 TV vericisi, 2.319.558 telefon (1978), 24 günlük gazete (1000 kişiye 70 gazete).

GÜNEY AFRİKA'YA BAĞLI ÜLKELER

TRANSKEİ

Yüzölçümü: 41.000km2.
Nüfusu: 2.200.000 (1979 thm.)
Başkenti: Umtala (30.000).
Nüfusunun büyük kısmı beyaz ve melezdir. Bir miktar da Asyalı yaşamaktadır. 1976 Ekim ayında bağımsızlık tanınmıştır. Kendi devlet başkanı ve hükümeti, 75 üyeli bir millet meclisi vardır. 1978'den beri Güney Afrika ile her türlü siyasi ilişkilerini kesmiştir.

BOFUTATSWANA

Resmi adı. Bofutatswana Cumhuriyeti
Yüzölçümü 36.531 km2.
Nüfusu: 1.250.000
Başkenti: Mmabatho.
Resmi dili: Tsvana, İngilizce de konuşulmaktadır.
1977'de bağımsızlığına kavuşan ülke madenler bakımından çok zengindir. Özellikle dünyanın en önemli plastik ve krom rezervlerine sahiptir.

VENDA

Resmi adı: Venda Cumhuriyeti
Yüzölçümü: 6.182 km2
Nüfusu: 500.000 (1979 thm.)
Başkenti: Sibasa
Resmi dili: Venda, İngilizce de konuşulmaktadır.
Dini: Hristiyan, ayrıca yerli dinler.
1979'dan beri bağımsızlığına kavuşan ülkede daha çok tarımla uğraşılmaktadır. (Halkın %78'i) Ayrıca kömür ve fosfat üretimi de yapılmaktadır. Çay, başlıca ihraç maddesidir.

SİSKEİ

1972'den beri cumhuriyetle yönetilmektedir.
Yüzölçümü: 9516 km2.
Nüfusu: 600.000
Başkenti Alice
Ekonomi alanında çalışmalar yeni başlamıştır. Halk daha çok tarımla uğraşmaktadır.

LEBOWA

1972'den beri muhtariyetle yönetilir.
Yüzölçümü: 224.476 km2.
Nüfusu: 2.019.000
Başkenti: Seshego.
Tarım ve madencilik ülkede önemli bir yer tutmaktadır.

GAZANKULU

1973'den beri muhtariyetle yönetilir.
Yüzölçümü: 6277
Nüfusu: 240.000
Başkenti: Giyani.
Tarım ve madencilik yeni yeni gelişmektedir.

KWA ZULU

1970'den beri kısmi muhtariyetle yönetilir.
Yüzölçümü: 32732 km2.
Nüfusu: 2.139.000
Başkenti: Utundi.
Endüstri maddeleri üretimine önem verilmiştir. Şeker pancarı, pamuk üretimi bakımından zengin bir ülkedir.

HAİTİ

Resmi adı: Haiti Cumhuriyeti.
Yönetim biçimi: Cumhuriyet.
Yüzölçümü: 27 750 Km2.
Nüfusu: 5.000.000 (1980 thm.)
Başkenti: Port-au Prince
Resmi dili: Fransızca, yerli dilleri de kullanılmaktadır.
Dini: Roman Katolik.
Para birimi: Gourde.
Bulunduğu yer: Karaib Denizi'nde. Hispaniola Adası'nın batı kesiminde yer almaktadır.
Coğrafi Özellikleri: Ülkenin üçte ikisi dağlıktır. Tropikal iklim egemendir.
Önemli akarsuları: Artibonite, Guayamouc.
Önemli kentleri: Port-au Prince (703.100)
Savunma: Muvazzaf Silahlı Kuvvetleri 6 500 kişidir. Ordusu Amerika Birleşik Devletleri tarafından eğitilmektedir.
Ekonomik Durum: Bir tarım ülkesi olan Haiti'de (Halkın % 80'i tarımla uğraşır) kendi halkının tüketimini karşılayacak kadar üretimde bulunan küçük sanayi kuruluşları da vardır. Şeker, mısır, pirinç ve muz üretimi çok önemlidir.

Doğal kaynakları: Bakır, boksit, altın, gümüş.
Dış ticaret: Boksit, kahve, şeker, kabuklu deniz ürünleri ve meyve ihraç eder, buğday, balık, hayvansal ve bitkisel yağ, kâğıt, taşıt aracı, akaryakıt ve hammadde ithal eder. Ülkede turizm de önemli bir yer tutmaktadır.

Alışveriş yaptığı ülkeler: ABD, Avrupa Ortak Pazar Ülkeleri, Japonya.
Sağlık istatistikleri: % o 35.8 doğum, % 0,16,3 ölüm.
Ortalama yaşam süresi: 50 yıl.
Ulaşım: Karayolu 342 mil, demiryolu 187 mil, liman sayısı 3, havayolu Cohata.
Basın yayın: 72 radyo vericisi, 1 TV vericisi, 17.800 telefon (1977) 7 günlük gazete toplam gazete sayısı: 93.000 (1.000 kişiye 21 gazete).

HİNDİSTAN

Resmi adı: Hindistan Cumhuriyeti.
Yönetim biçimi: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 3 287 590 km2.
Nüfusu: 638.900.000 (1978 thm)
Başkenti: Yeni Delhi
Resmi dili: Hintçe. İngilizce de çok yaygındır.
Dini: % 38 Hindu, % 11 Müslüman, % 3 Hristiyan, geri kalını Budist Cayna dini'ndendir.
Para birimi: Rupi
Bulunduğu yer: GüneyAsyaKuzeyinde Afganistan. Çin. Nepal ve Buhutan, doğusunda BengladeşBirmanya ve Bengal Körfezi, güneyinde Hint Okyanusu, batısında

Hindistan'da çok rastlanan bir görüntü

Arap Denizi, kuzeybatısında Pakistan yer almaktadır.
Coğrafi özellikleri: Ülke üç büyük topoğrafik bölgelere ayrılmıştır. Kuzey kesiminde Himalayalar, güneyde Dekan Yaylası bu iki bölge arasında nüfusun yoğun olduğu ve verimli toprakların bulunduğu Ganj ovası yer alır.
Önemli akarsuları: Ganj, Brahmaputra, Godavari, Nabada.
Önemli kentleri: Bombay (7.605.000), Delhi (3.287.400), Kalküta (8.297.000), Madras (2.469.500), Haydarabad (1.800.000), Abmedabad (1.588.300)
Savunma: Muvazzaf Silahlı Kuvvetleri 1976 yılında 1.096.000 kişiye çıkarılmıştır. (913.000 kara 43.500 deniz, 100.000 hava)
Ekonomik Durum: Bir tarım ülkesi olan Hindistan'da ekili alanların % 25'i pirinç tarımına ayrılmıştır. İkinci önemli tarım ürünü darıdır. Tarım hâlâ ilkel yöntemlerle yapılmakta , tarımın yanısıra hayvancılık da yürütülmektedir. Son yıllarda yapılan yatırımlarda ülke sanayiinde bir gelişme görülmektedir.
Doğal kaynakları: Maden kömürü, demir mika, manganez, alüminyum, ayrıca zengin demir filizi rezervleri dünya demir filizi rezervinin dörtte birini oluşturduğu tahmin edilmektedir. Petrol de doğal kaynakları arasında önemli bir yer tutar.
Dış ticaret: Pamuk ve jüt, tekstil ürünleri, çay, şeker, kahve, metal filizleri ile mamül demir çelik ihraç eder. Makina, gıda maddesi, demirçelik ithal eder.
Alışveriş yaptığı ülkeler: İngiltere, ABD, SSCB, Japonya, Batı Almanya, Kanada.
Sağlık istatistikleri: % 035.2 doğum, % 015.9 ölüm. Ortalama yaşam süresi 52 yıl.
Ulaşım: Karayolu 294.534 mil, demiryolu 60.137 mil, liman sayısı 10, havayolu Hindistan Hava Yolları.
Basın yayın: 153 radyo vericisi, 8 TV vericisi, 2.247.200 telefon (1978), 822 günlük gazete, toplam 9.383.000 gazete (1000 kişiye 16 gazete).

HİNDİSTAN'A BAĞLI ÜLKELER

ANDAMAN VE NİCOBAR ADALARI

Yüzölçümü: 8.293 km.2
Nüfusu: 115.133
Başkenti: Port Blair
Bengal Körfezi'nde, Burma'nın 193 Km. güneyinde, Andaman ve Nicobar adını taşıyan iki ayrı adalar topluluğudur. Hindistan cevizi, kahve ve kauçuk yetiştirilmektedir.

ARUNACHAL PRADESH

Yüzölçümü: 83.578 Km.2
Nüfusu: 467.511
Başkenti: Itanagar
23 kişilik bir meclisi vardır.

CHANDİGARH

Yüzölçümü: 114 Km.2
Nüfusu: 233.000
Başkenti: Chandigarh

DADRA VE NAGAR HAVELİ

Yüzölçümü: 419 Km2.
Nüfusu: 74.170
Başkenti: Silvassa.

DELHİ

Yüzölçümü: 1.485 Km2
Nüfusu: 4.900.000
Başkenti: Delhi

GOA, DAMAN VE DİU

Yüzölçümü: 3.815 Km2
Nüfusu: 900.000
Başkenti: Panaji
30 üyeli bir Meclisi vardır.

LAKSHADWEEP

Yüzölçümü: 32 Km2
Nüfusu: 30.000
Başkenti: Kavaratti

MİZORAM

Yüzölçümü: 21.087 Km2
Nüfusu: 332.390
Başkenti: Aizawl
30 kişilik bir Meclisi vardır.

PONDİCHERRY

Yüzölçümü: 480 Km2
Nüfusu: 471.707
Başkenti: Pondicherry.

HOLLANDA

Resmi adı: Nederland Krallığı
Yönetim biçimi: Krallık
Yüzölçümü: 36.854 Km2
Nüfusu: 14.125.000 (1980 thm.)
Başkenti: Amsterdam, hükûmet merkezi Lahey'dedir.
Resmi dili: Hollandaca.
Dini: % 71 Hristiyan katolik, % 23 dinsiz
Para birimi: Gulden (Florin).
Bulunduğu yer: Kuzeybatı Avrupa. Kuzeyinde ve batısında Kuzey Denizi, doğusunda Batı Almanya, güneyinde Belçika yer almaktadır.
Coğrafi özellikleri: Güneydoğudaki birkaç tepeliğin dışında ülke alçak ve düzlük bir alana sahiptir. Ülkenin üçte biri deniz seviyesinden aşağıdadır ve beşte biri kadarı da denizden kazanılmış topraklardır.
Önemli akarsuları: Maas, Ijssel, Waal.
Önemli kentleri: Amsterdam (1.001.650), Rotterdam (1.040.230), Utrecht (462.600)
Savunma: Muvazzaf Silahlı Kuvvetleri 109.700 kişidir. (75.000 kara, 17.000 deniz, 17.700 hava), 3.700'ü de askeri polistir. Ülke NATO üyesidir.
Ekonomik durum: Gelişmiş bir sanayi ülkesi olan Hollanda'da tarım ve hayvancılığa da önem verilmektedir. Topraklarının % 40'ı otlak olarak hayvancılığa ayrılmıştır. Hayvansal ürünleri ihracatta da önemli rol oynamaktadır. Çiçekçilik de ülke ekonomisinde kendine sağlam bir yer yapmıştır.
Doğal kaynakları: Doğal gaz.
Dış ticaret: Et, çiçek soğanı, petrol ürünleri, kimyasal madde, tekstil ürünleri ihraç eder.
Alışveriş yaptığı ülkeler: Ortak Pazar ülkeleri ve ABD.
Sağlık istatistikleri: % 0'de 12,5 doğum, % 0'de 7.9 ölüm.
Ortalama yaşam süresi: 77 yıl.
Ulaşım: Karayolu 53.470 m. demiryolu 1.760, liman sayısı 6, havayolu KLM.

Hollanda'nın başkenti Amsterdam'ın kuşbakışı görünüşü.

Basın yayın: 35 radyo vericisi, 21 TV vericisi, 5.845.894 telefon (1974 tfm.) 93 günlük gazete. Toplam olarak 4.600.000 gazete) (1.000 kişiye 311 gazete.)

HOLLANDA ANTİLLERİ

Resmi adı: The Nederlands Antilles.
Başkenti: Willemstad.
İdare şekli: Hollanda Krallığı'na dahil
Dili: Flamanca, İngilizce, İspanyolca yerli diller (Papiamento), Portekizce.
Dini: Hristiyan (yüzde 82 Katolik.)
Yüzölçümü: 993 Km2.
Nüfusu: 250.000 (1978)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 249 kişi.
Parası: Hollanda Antilleri Guldeni.
Ülke ve insanlar: Karayip adalarına 800 km. mesafede iki ada grubudur. Venezüela tarafında olanlar Aruba, Bonaire ve Curaçao adaları, kuzeyindekiler ise Saint Eustatius, Saba ve Saint Marteu adalarıdır. Tropikal iklim hüküm sürmektedir.
Savunma: Hollanda, dış tehlikelere karşı savunmasını üstlenmiştir. Yerel polis örgütleri vardır.
Ekonomi: Ülkede tarım büyük yer tutmakta, çeşitli sebzeler ve tropikal meyveler yetiştirilmektedir. Venezüela petrollerini işlemek üzere Curaçao ve Avrupa'ya birer rafineri kurulmuştur. Turizm endüstrisi de oldukça gelişmiştir.
Yönetim: Hollanda tarafından atanan genel vali, devleti temsil etmektedir. 22 üyeli bir Parlamentosu vardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durumu: Halkın sosyal sigortası yoktur.
Eğitim: Eğitim zorunlu değildir. Bütçenin üçüncü büyük kısmı öğrenim için ayrılmaktadır. 1974 yılındaki 126 ilkokuldan dörtte üçü özeldir. Okuma-yazma bilmeyenlerin sayısı çok azdır. Aruba'da bir üniversite vardır.
Turizm: Aruba adasında pek çok yeni otel ve tesis vardır. Turistler genellikle gemilerle gelmektedir. 1977'de 524.000 turist gelmiştir.
Basın yayın: En büyük gazetesi, Curaçaoda yayınlanan ve 12.000 adet basılan günlük "Amigoe di Curaçao" gazetesidir. 10 radyo, 2 televizyon istasyonu vardır.

HONDURAS

Resmi adı: Honduras Cumhuriyeti.
Başkenti: Tegucigalpa (320.000)
İdare şekli: Cumhuriyet.
Dili: İspanyolca.
Dini: Hristiyan (Katolik).
Yüzölçümü: 112.008 Km2
Nüfusu: 3.680.000
Parası: Lempira.
Ülke ve insanlar: Orta Amerika'dadır. Kuzey'de Karayipler Denizi'ne büyük bir kıyısı vardır, güneyde ise Pasifik Okyanusu'na dar bir çıkışla açılır. Batısında Guatemala, güneybatısında El Salvador, güneydoğusunda Nikaragua bulunmaktadır. İklim kıyılarda çok değişkendir, yüksek yerler ise çok yağmur alır. Nüfusun çoğunluğunu İspanyol-Kızılderili melezleri teşkil eder.
Savunma: Askerlik zorunlu değildir ve ordu, gönüllülerden kurulmuştur. Sekiz aylık bir eğitimden sonra, askerlik hizmeti görenler ihtiyata ayrılmaktadır.
Ekonomi: Daha çok bir tarım ülkesidir. Muz, kahve, kereste, et, fasulye ve şeker başlıca ihraç ürünleridir. İhracatın yüzde 70'ini bu ürünler teşkil eder. Ülkenin yüzde 45'i ormanlarla kaplıdır ve kereste, ihraç ürünlerinin üçüncü sırasında yer almaktadır. Ülkede, ayrıca zengin gümüş, altın, bakır, çinko, kurşun ve demir madenleri vardır.
Yönetim: 1972 Aralık ayından beri Honduras'ta askeri yönetim bulunmaktadır. Askeri hükümet, herşeye hakimdir.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durum: Devlet tarafından bir sosyal güvenlik sistemi kurulmuştur. Hastalık, işsizlik, analık, kaza, aile ve yaşlılık yardımları yapılmakta, dullara maaş ödenmektedir.
Eğitim: Eğitim, 8 ile 12 yaş arasında zorunlu ve ücretsizdir. Başkentte bir üniversite bulunmaktadır.
Turizm: Maya medeniyetinin ikinci büyük kenti Copan, turistlerin ve arkeolojistlerin büyük ilgisini toplamaktadır. Ayrıca göller, balıkçılık olanakları, geniş nehirler ve plajlar da turizm yönünden önem taşımaktadır.
Basın yayın: Başkentte yayınlanan günlük "El Cronista", 25.000 baskısı ile ülkenin en büyük gazetesidir. 100 radyo, 2 televizyon istasyonu vardır.

IRAK

Resmî adı: El Cumhuriyet'ül-İrakkiye
Başkenti: Bağdat
İdare şekli: Cumhuriyet.
Dili: Arapça
Dini: Müslüman (Yüzde 95)
Yüzölçümü: 438.446 Km.2
Nüfusu: 13.230.000
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 28.1 kişi.
Yaşama ortalaması: 50.2 yıl
Parası: Irak Dinarı.
Ülke ve insanlar: Ortadoğu'da yer almaktadır. Doğusunda İran, kuzeyinde Türkiye, batısında Suriye ve Ürdün, güneyinde ise Suudi Arabistan ile Kuveyt vardır. Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk geçer. Hava sıcaklığı yaz aylarında 43 dereceye kadar çıkar ve Basra Körfezi kıyıları çok rutubetlidir. Resmî dili Arapça olmasına rağmen, halkın yüzde 15'i Kürtçe, az sayıda bir grup da Türkçe konuşur.
Başlıca şehirleri Başkent Bağdat 3.205. 600, Musul: 915.000, Basra: 900.000, S'leymaniye: 55.185, Kerkük: 900.000, Babilon: 594.136.
Savunma: Askerlik hizmeti her erkek için 18 yaşından itibaren iki yıl zorunludur.
Ekonomi: Irak ekonomisi için petrol büyük önem taşımaktadır. 1975 yılındaki petrol üretimi, 1974'e kıyasla yüzde 12.8 oranında artmıştır. 1977 yılı üretimi 110 milyon tona ulaşmıştır. (Dünya üretiminde 7'nci.) Halkın dörtte üçü, geçimini hâlâ tarımla sürdürmektedir.
Yönetim: Bütün güç, devlet başkanı ile 12 kişilik İhtilalci Kumanda Konseyi'nin elinde toplanmıştır. Ülke 18 valilik bölgesine ayrılmıştır. Kürtlere otonom yönetim hakkı tanınmıştır.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durum: 1957 yılından 1976'ya kadar sınırlı ölçüde sosyal yardımlar yapılmıştır. Yaşlılık, hastalık, işsizlik, analık evlilik ve ölüm yardımları bunlar arasındadır. Sağlık hizmetleri ücretsizdir.
Eğitim: Eğitim ücretsiz, 6 yıllık ilköğretim zorunludur. Ülkede 6 üniversite vardır. Pek çok Iraklı yurt dışında çalışmaktadır.
Turizm: Mezopotamya ilk çağların ve en eski medeniyetlerin merkezidir. Bu uzun yıllardan geride kalan eserlerle kentler, turistlerin büyük ilgisini toplamaktadır.
Basın yayın: Bağdat'ta yayınlanan Baas Partisi'nin organı "Al Thawra" günlük 70.000 baskısı ile ülkenin en büyük gazetesidir. Üç radyo, 6 televizyon istasyonu vardır. 319.600 telefon bulunmaktadır.

Yurdumuzdan doğan Dicle Nehri'nin Bağdat kıyılarındaki görünüşü.

İndonezya'da hükümetçe desteklenen tarla balıkçılığı çalışmalarından bir görünüş.

INDONEZYA

Resmî adı: Republik Indonesia
Başkenti: Cakarta
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Bahasa Indonezcası
Dini: Müslüman (Yüzde 94), Hristiyan (Yüzde 5), Hindu, Budist.
Yüzölçümü: 1.904.569 Km. 2
Nüfusu: 151.880.000 (1980 thm.)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 86 kişi.
Yaşama ortalaması: 45 yıl.
Parası: İndonezya rupisi.
Ülke ve insanlar: Asya katısının güneydoğusu ile Avustralya arasında küçüklü-büyüklü 3.000 ada grubundan meydana gelmiştir. Malaga Körfezi'nde, Yeni Guiena'ya doğru kıvrılmıştır. Başlıca önemli adalar Cava, Sumatra, Borneo (Kalimantan), Sulawesi (Celebes), İrian Jaya (Batı Yeni Ginea), ve Moluccas'dır. Tropikal bir iklim hüküm sürmektedir.
Başlıca şehirleri: Başkent Cakarta 6.178. 500, Bandung: 2.286.000, Malang: 2.288. 000, Surabaya: 2.169.000, Semarang: 1. 329.000, Tjirebon: 1.320.000, Bogor: 2. 063.000.
Savunma: 1975 yılındaki ordu gücü, 266. 000 kişidir. Ayrıca 12.000 kişilik seyyar polis tugayı ve 100.000 kişilik milis örgütü vardır.
Ekonomi: İndonezya, daha çok tarım ülkesidir. Çalışan halkın yüzde 60'ı tarımla uğraşmaktadır. Pirinç, kereste, kahve ihraç edilir. Kauçuk üretimi çok önemlidir. (Dünyada üretimde 2.)

Üçte ikisi ormanlarla kaplı olan İndonezya'da, kereste endüstrisi de ihracatta büyük yer almaktadır.

Petrol üreticisi ülkeler arasında yer alan İndonezya, bu alandaki ihracatını sürekli arttırmaktadır. Ülkede ayrıca, boksit, nikel, bakır, kömür ve kalay madeni zengindir.
Yönetim: Devletin en yüksek otoritesi 920 üyeli Halk Danışma Meclisi'dir. Hizmet süresi 5 yıldır. Devlet Başkanı, 5 yıl için bu meclis tarafından seçilmektedir.

Ayrıca bir de 460 üyeli Temsilciler Meclisi bulunmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durum: Sınırlı bazı sosyal haklar tanınmıştır. Bu haklardan sadece hükümet işçileri yararlanmaktadır.
Eğitim: Sekiz yıllık zorunlu eğitim, ileriki

yıllara ertelenmiştir. Ülkede devletin 29, özel kuruluşların 23 üniversitesi vardır.
Turizm: Turizm, özellikle Cava ve Bali adalarında gelişmiştir. Cava'da dağlar, volkanik bölgeler yanında Budist ve Hindu tapınakları turistlerin ilgisini çekmektedir. Bali ise, geleneksel dansları ve festivalleriyle ünlüdür. (1974'de 313.500 turist.)
Basın yayın: Cakarta'da yayınlanan ülkenin en büyük gazetesi "Kompas", 239. 000 adet basılmaktadır.

Bir radyo, bir de televizyon istasyonu vardır. 324.550 telefon bulunmaktadır. (1978.)

İNGİLTERE

Resmî adı: United Kingdom of Great Britain and Northern İreland.
Başkenti: Londra
İdare şekli: Krallık
Dili: İngilizce.
Dini: Hristiyan (Anglikan).
Yüzölçümü: 244.000 Km 2
Nüfusu: 55.927.600 (1975).
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 229 kişi.
Yaşama ortalaması: 71.5 yıl
Paranı: İngiliz paundu.
Ülke ve insanlar: Avrupa'nın kuzeybatısında yer alan büyük adalar topluluğudur. Hepsine birden Büyük Britanya adı verilen ülke, Birleşik Krallık adı ile tanınır. Bu adalardan İngiltere'nin kuzeyinde İskoçya, batısında İrlanda vardır. Güneyinde Manş Denizi ve Dover Boğazı, doğusunda ise Kuzey Denizi ile çevrilmiştir. İrlanda ila arasında İrlanda Denizi bulunur. İklimi çok değişkendir.

Büyük Britanya'yı meydana getiren topraklardan İrlanda'da 2.766.000, İskoçya'da 5.685.000, Kuzey İrlanda'da ise 1.539.000 kişi yaşamaktadır.

İngiltere'de kadınlar, erkeklerden 1.5 milyon daha fazladır.
Başlıca şehirleri: Başkent Londra: 7.111. 500, Birmingham: 2.446.400, Glasgow: 880.600, Liverpool: 2.718.000, Manchester: 2.718.000, Sheffield: 559.800, Leeds: 1.736.210, Edinburg: 470.000, Bristol: 420.100.
Savunma: NATO üyesidir. 1976'daki ordu gücü, kadın askerlerle beraber, 332. 850'dir. Askerlik zorunlu değildir.
Ekonomi: Endüstri ve ihracat alanında dünyanın başta gelen ülkelerindendir. Demir ve çelik, mühendislik, kimsayal maddeler, elektronik cihazlar, motorlu araçlar, uçak, tekstil, giyecek ve diğer tüketim maddeleri başlıca endüstri ürünleridir. Kömür, gaz, elektrik ve atom enerjisi endüstrileri gibi demiryolları ve büyük sivil havacılık grubu da millileştirilmiştir.

Kuzey Denizi'nde 1970 yılında bulunan petrol, 1975'de üretilmeye başlanmıştır.

İngiltere'de tarım ve balıkçılık alanları oldukçanakineleşmiştir. Büyük bir yolcu, yük ve petrol tankeri filosu vardır. 1976 yılında, dünyanın en büyük deniz ticaret filosunu elinde bulundurmaya devam etmiştir.
Yönetim: Ülke, anayasal monarşiyle yönetilmektedir. Veraset yolu ile tahta çıkan hükümdar, devletin başıdır. Parlamento, Lordlar Kamarası ve Avam Kamarası, 18 yaşını dolduran seçmenler tarafından 5 yıl için seçilmektedir. Lordlar Kamarası'nın üyelerini ise, asiller teşkil etmektedir. Hükümdar tarafından zaman zaman bazı kişilere asillik ünvanı verilir. Bu üyeler, ömürleri boyunca görevlerini sürdürmektedirler. Öldükten sonra, veraset yolu ile ailelerine intikal etmektedir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Ulusal sigorta sistemi 1948 yılında başlamıştır. 16 yaşını dolduran herkes, emekli olana kadar bu sigorta sisteminden yararlanmaktadır.
Eğitim: İngiltere'de eğitim 5 ile 16 yaş arasında zorunludur. Ülkede, devlet okullarının dışında özel okullar, hatta özel üniversiteler de bulunmaktadır.
Turizm: 1976 yılında İkeyi 10.089.000 turist ziyaret etmiştir.
Basın yayın: Londra'da çıkan günlük "Daily Mirror" 4.017.658, "The Sun" ise 3.434.615 adetlik baskıları ile ülkenin en büyük gazeteleridir. Pazar gazetelerinden "News of the World" 5.184.250, "Sunday Mirror" ise 4.131.000 adet baskıları ile rekor seviyededir. (Toplam gazete sayısı 21.100.000)

Tüm ülkeyi içine alan, ayrıca deniz aşırı İkelere yayın yapan BBC'nin 20 adet yerel radyo istasyonu vardır.

Ülkede 23.182.239 telefon bulunmaktadır. (1978).

İngiltere'nin Liverpool kentinden bir görünüş.

İNGİLTERE'NİN DENİZAŞIRI TOPRAKLARI

KUZEY İRLANDA.

Yüzölçümü: 14.121 Km 2.
Nüfusu: 1.531.000 (1976)
Başkenti: Belfast.

İrlanda'nın kuzeydoğusundadır. İklim ılıktır. Çok az kar yağar. Halk İngilizce konuşur. Kendi hükûmeti ve iki meclisi vardır. Birleşik Krallık Parlamentosuna 12 üye gönderir.

Daha çok tarıma dayalı bir ekonomisi vardır. İmalat sanayiinde verimin arttırılmasına çalışılmaktadır. Gemicilik, gıda, içki, tütün ve keten sanayii yanında, giyim sanayii de gelişmektedir.

Savunması İngiltere'nin kontrolü altındadır ve gerekli tüm malzeme karşılanmaktadır. İki üniversitesi bulunmaktadır.

Belfast'ta günlük olarak yayınlanan en büyük gazetesi "Belfast Telegraph" 186. 000 adet basılmaktadır.

BBC'nin radyo ve televizyon yayınları yaptığı istasyonun dışında, üç mahallî radyo istasyonu vardır.

MAN ADASI:

Yüzölçümü: 572 Km 2
Nüfusu: 60.496 (1976)
Başkenti: Douglas (20.389).

İrlanda Denizi'nin kuzeyinde bir adadır. İngiltere'nin Cumbrian kıyıları ile Kuzey İrlanda arasındadır. Kendi meclis ve yönetim sistemi vardır. Balıkçılık, madencilik, tavukçuluk yaygındır.

CHANNEL ADALARI:

Fransa'nın kuzeybatı kıyılarında iki adadır. (Toplam nüfusu 125.000). En büyüğü Jersey adasıdır. Üzerinde 74.470 kişi yaşar. Halkı tarımla uğraşır ve daha çok patatesle, domates yetiştirir. İyi cins sığır yetişir.

Channel adalarının ikincisi olan Guernsey'de ise 53.000 kişi yaşamaktadır. Çiçekçilik alanında ünlüdür.

GUERNSEY BAILIWICK ADALARI:

Manş Denizi'ndeki diğer bir adalar grubudur. Fransa'ya yakın bu adalardan

başlıcaları Alderney, Sark, Herm ve Jethou'dur. Oldukça küçük olan bu adalarda çok az insan yaşar.

BATI HİNT ORTAK DEVLETİ:

Karayip Denizi'nde bir adalar grubudur. İçişlerinde bağımsızlık verilen adalar federasyon halinde biraraya getirilmiştir. Bu federasyona bağlı adalar devletleri şunlardır:

ANTİGUA:

Yüzölçümü: 280 Km2
Nüfusu: 80.000 (1980)
Başkenti: St. John's (23.500)
Barbuda ve Redonda adaları da bu gruba dahildir.

DOMİNİCA:

Yüzölçümü: 728 km2
Nüfusu: 75.000 (1975)
Başkenti: Roseau ((10.157).
Windward adalarının kuzeyindedir. Kakao, muz ve ananas yetiştirilir.

ST. CHRİSTOPHER- NEVİS-ANGUİLLA:

Yüzölçümü: 396 km2
Nüfusu: Adaların toplam nüfusu 70.000 St. Kitts, (36.100), Nevis (11.900), İnguilla (5.568).
Başkenti: Basseterre (15.900).
Leeward adalarına dahildir. Başlıca ürünleri, pamuk ile muzdur.

SAİNT LUCİA:

Yüzölçümü: 616 km2.
Nüfusu: 115.000 (1980 thm.)
Başkenti: Castries (45.000).
Windward adalarına dahildir. Muz ve kakao yetiştirilmektedir.

SAİNT WİNCENT:

Yüzölçümü: 389. km2
Nüfusu: 100.000 (1980).
Başkenti: Kingstown.
Windward adalarına dahildir. Barbados adalarının batısındadır. Çeşitli adalardan meydana gelmiştir. Muz, kakao ve hindistan cevizi yetiştirilmektedir.

BELİZE:

İngiliz Honduras'ının başkentiyken, 1973 yılında statü değiştirilmiş ve koloni durumuna getirilmiştir.
Yüzölçümü: 22.963 km2.
Nüfusu: 160.000 (1980 thm.)
Başkenti: Belmopan (4.500).
Orta Amerika'da Karayip kıyılarındadır. Kuzeybatısında Meksika, güneybatısında ise Guatemala vardır. Bazı madenler çıkarılmakta, şeker kamışı ile bazı sıcak iklim meyveleri yetiştirilerek, ihraç edilmektedir. Turizm de ekonomiye büyük katkıda bulunmaktadır.

BERMUDA:

Yüzölçümü: 53.3 km2
Nüfusu: 65.000 (1980 thm.)
Başkenti: Hamilton (3.000)
Atlas Okyanusu'nda, Birleşik Amerika'nın 570 mil yakınında bir takımadalar grubudur. 300 kadar adadan meydana gelmektedir. Başlıca gelir kaynağı turizmdir. 1975 yılında 511.385 turist gelmiştir. Komünist ülkeler dışında gelenler için vize aranmamaktadır.

İNGİLİZ HİNT OKYANUSU TOPRAKLARI:

Nüfusu: 10.484 (1975)
Başkenti: Road Town (3.500).
Porto Riko'nun 60mil doğusundadır. 40'tan fazla adadan meydana gelmektedir. Bir kısmında kimse yaşamamaktadır. Halkı balıkçılık ve turizmle geçimini sağlamaktadır.

CAYMAN ADALARI:

Yüzölçümü: 100 km2
Nüfusu: 14.000 (1978).
Başkenti: George Town (3.800)
Jamaika'nın 180 mil kuzeybatısındadır. Grand Cayman, Little Cayman ve Cayman Brac adalarından meydana gelmektedir.

FALKLAND ADALARI:

Yüzölçümü: 12.273 km2
Nüfusu: 2000
Başkenti: Port Stanley (1.100)
Atlas Okyanusu'nun güneyinde, Magellan Boğazı açıklarındadır. İki büyük ve 200 kadar küçük adadan meydana gelir. Koyun yetiştiriciliği, balıkçılık ve balina avcılığı yapılır. Tiftik ihraç edilir.

GİLBERT ADALARI:

Yüzölçümü: 947 km2.
Nüfusu: 60.000 (1980)
Başkenti: Tarawa (17.188).
Büyük Okyanus'un ortasındadır. Okyanus adaları ile mercan etalerinden meydana gelmektedir. Zengin fosfat yatakları vardır. Ayrıca balıkçılık yapılmaktadır.

HONG KONG:

Yüzölçümü: 10 km2
Nüfusu: 4.800.000
Başkenti: Victoria (501.700)
Çin Halk Cumhuriyeti'nin güney kıyısındadır. Hong Kong adası ile Stonecutters, Kowloon Peninsula adaları ve Çin toprakları kenarındaki topraklardan meydana gelmektedir. Halkının yüzde 98'i Çinlidir. Uzak doğunun en önemli ticaret ve turizm merkezidir.

ANTARKTİK TOPRAKLARI:

Yüzölçümü: 958 km2.
Üzerinde 55 kişi yaşamaktadır.

MONTSERRAT:

Nüfusu: 13.500 (1978).
Başkenti: Plymouth (1.260)
Porto Riko'nun güneydoğusundadır. Halk geçimini tarımla sağlamaktadır.

PİTCARİN ADALARI:

Yüzölçümü: 4.6 km2
Nüfusu: 65 (1979)
Başkenti: Adamstown
Büyük Okyanus'ta Panama ile Yeni Zelanda yolunun yarı yerindedir. Tahiti'nin 2000 km güneydoğusundadır. Adaların yapısı volkaniktir. Kendi ihtiyacı için balıkçılık ve tarımla uğraşan halkın dışında ada, halkı posta pulu satışı ile geçinmektedir.

SAİNT HELENA:

Yüzölçümü: 121 km2
Nüfusu: 5200 (1978)
Başkenti: Jamestown
(1600)
Atlas Okyanusu'nun güneyinde, Afrika'nın yaklaşık olarak 1200 mil güneybatısındadır. Herhangi bir maden yatağı ve endüstrisi yoktur. İngiltere'nin yardımlarıyla geçinmektedir.

ASCENSİON:
(Wideawake Adası)
Nüfusu: 1232
Başkenti: Saint Heleinans (698)
Atlas Okyanusu'nun güneyinde, Saint Helena'nın 703 mil kuzeybatısındadır. Avrupa ile Afrika deniz yolu üzerinde önemli bir ulaşım merkezidir. Halk, kendi ihtiyacını karşılamak için ekim yapmakta ve hayvan yetiştirmektedir.

TRİSTAN DA CUNHA:

Yüzölçümü: 100 km2
Nüfusu: 292 (1975)
Başkenti: Tristan
Atlas Okyanusu'nun güneyinde, Cape Towna'a 1500 mil mesafededir.

SOLOMAN ADALARI:

Yüzölçümü: 297.8 km2
Nüfusu: 215.000 (1980)
Başkenti: Honoria (16.500).
Büyük Okyanus'un güneybatısında, Avustralya'nın kuzeydoğusunda sıralanmış adalar grubudur. Choseul, Santa İsabel, New Georgia, Malaita, Guadancanal ve San Cristobal adalarından meydana gelmektedir. Başkent Honoria, Guadalcanal adasındadır.

TURKS CAİCOS ADALARI:
Yüzölçümü: 430 Km. kare
Nüfusu: 6.200 (1978)
Başkenti: Grand Türk (2900)
Küba'nın doğusunda, Bahama adalarının güneydoğusundadır. Küçüklü-büyüklü 30 adadan meydana gelmektedir. 7 tanesinde insan yaşamaktadır. Bu adalar şunlardır. Grand Türk, Salt Cay, South Caicos, Middle Caicos, North Caicos, Providenciales, Pine Cay ve Parrof Cay adaları. Halk balıkçılıkla geçinmektedir.

TUVALU:
Nüfusu: 6.500
Başkenti: Funafuti (2.200)
Gilbert ve Ellice adalarına dahilken, 1975 Ekim'inde onlardan ayrılmış, yeni haklar tanınmıştır. Büyük Okyanus'un ortasındadır. 9 adadan meydana gelmektedir.

İRAN

Resmi adı: İran İslam Cumhuriyeti.
Başkenti: Tahran
İdare şekli: İslam Cumhuriyeti
Dili: Farsça
Dini: Müslüman
Yüzölçümü: 1.648.000 Km. kare
Nüfus: (38.000.000)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 21.3 kişi
Yaşama ortalaması: 48.8 yıl
Paranı: Riyal
Ülke ve insanlar: Asya batısındadır. Kuzeyinde Sovyetler Birliği, batısında Türkiye ve Irak, güneyinde Basra ve Umman Körfezi doğusunda Pakistan ve Afganistan vardır. İklimi çok değişkendir. Hava sıcaklığı yaz aylarında 55 dereceye kadar çıkmakta, kışın ise bazı kentlerde sıfırın altında 18 dereceye kadar düşmektedir. Resmi dili Farsça olmasına rağmen, ülkede Kürtçe ve Türkçe konuşanların sayısı da çoktur.

Başlıca şehirleri: Başkent Tahran: 4.49.160 İsfahan 671.82, Meşhet: 670.180, Tebriz, 598.576, Şiraz: 414.400, Ahwaz: 329.000, Abadan: 296.100

Savunma: İran Ordusunun 1976'daki toplamı 413.000 kişidir. Askerlik süresi iki yıldır.

Ekonomi: Dünyanın önemli petrol üreticisi ülkelerinden biridir. Tarıma da önem verilmektedir. Başlıca ürünleri şeker pancarı, meyve, fındık ve sebzedir. Süt ürünleri, yün ve deri sanayii genellikle göçebelerin elindedir. Bu arada havyar ülkeye önemli miktarda gelir sağlamaktadır.

İran'da İslam sanatına güzel örnek olan camilerden biri.

Yönetim: Bir İslam Cumhuriyeti olan İran'da bütün güç halen devrimcilerin elindedir. Devrimciler egemendir. Devrimcilerin başı şu anda Ayetullah Humeyni'dir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Yoksul halkın yararlanması için eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik örgütleri kurulmuştur. Sağlık servisi ülkenin uzak köşelerine ulaştırılmaktadır. 1983 yılında bütün İranlılar'ı içine alacak bir sosyal sigorta sisteminin başlatılacağı açıklanmıştır.

Eğitim: Kız ve erkek çocuklar için eğitim zorunlu ve ücretsiz olduğu halde uzak köylerde bu gerçekleştirilememektedir Ülkede 10 üniversite vardır.

Turizm: İran'da tarihi şehirler ve yüzyıllarca öncesine dayanan eserler, turistlerin ilgisini çekmektedir.

Basın ve yayın: Tahran'da günlük olarak yayınlanan ve 250.000 adet basılan Kayhan Hava, ülkenin en büyük gazetesidir.

İran devlet radyo ve televizyonu vardır. Televizyon yayınları renklidir.

İRLANDA

Resmi adı: Eire
Başkent: Dublin
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: İrlandaca ve İngilizce

Dini: Hıristiyan (Yüzde (95 Katolik yüzde 5 Protestan)
Yüzölçümü: 70.283 Km. kare
Nüfusu: 3.400.000
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 45,5 kişi
Yaşama ortalaması: 71.1 yıl
Parası: İrlanda paundu
Ülke ve insanlar: Atlas Okyanus'unda, İngiltere'nin 50 mil batısındadır. İklimi mutedildir.

Ülkede pek çok göl bulunmaktadır. Körfezleri, bazı nehirler ve göllerden açılan kanallarla birleştirilmiştir.
Başlıca şehirleri: Başkent Dublin: 679. 748, Cork: 134.430, Limerick: 63.000, Waterford: 32.000, Galway: 27.726.
Savunma: Toplam ordusu, 14.000 kişiliktir. Ayrıca 18.100 kişilik yedek kuvvetleri bulunmaktadır. Askerlik hizmeti zorunlu değildir.
Ekonomi: Halk, geçimini daha çok tarımla sürdürmektedir. Ve ihracatın da yüzde 45'ini tarım ürünleri teşkil eder. 1973 Ocak ayında, Avrupa Ekonomik Topluluğu'na katılmıştır.

Başlıca endüstri tesisleri gıda ve içki maden ve mühendislik, tekstil ve tütün dallarındadır. Önemli bir sığır eti ihracatçısıdır.

Ticari ilişkilerini daha çok İngiltere ile sürdürmektedir.
Yönetim: Devlet Başkanı, doğrudan doğruya halk arasından, 7 yıl için seçilmektedir. Devlet başkanının, millet meclisi ve senatoyu feshetme yetkisi vardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: İrlanda'da sosyal güvenlik sistemi, zorunlu sigorta primi ödeyenler ve ödemeyenler için, ayrı ayrı uygulanmaktadır. Ancak her ikisinde de ailelere çocukları için yardım yapılmaktadır.

Sosyal güvenlik sigortası, kol gücüyle çalışan ve çalışmayan, tüm işçiler için zorunludur.
Eğitim: Eğitim 6 ile 15 yaş arasında zorunludur. İrlanda'daki üniversitelerin sayısı 5'tir..
Turizm: Ülkede ikinci büyük endüstri turizm alanında gelişmiş ve 1975 yılında büyük gelir sağlamıştır.
Basın ve Yayın: En büyük gazetesi Dublin'de yayınlanan ve her gün 173.255 adet basılan "Irish İndepent"dir.

Ülkede iki radyo bir televizyon istasyonu vardır.
Turizm: Ülkede ikinci büyük endüstri turizm alanında gelişmiş ve 1975 yılında büyük gelir sağlamıştır. 1976'da ülkeyi 9.543.000 turist ziyaret etmiştir.

İSLANDA

Resmi adı: Lyoveldio Island
Başkenti: Reykjavik
İdare Şekli: Cumhuriyet
Dili: İslandaca
Dini: Hristiyan (Yüzde 92.9 evangelist)
Yüzölçümü: 102.846 km. kare
Nüfusu: 222.055 (1977)
Yaşama ortalaması: 73.8 yıl
Parası: İslanda kronu
Ülke ve İnsanlar: Atlas Okyanusu'nun kuzeyinde volkanik bir adadır. Kuzey kutup dairesi ülkenin kuzey kıyılarından geçmektedir. Groenland'ın 55 mil güneydoğusunda Norveç'in 645 mil batısında ve İskoçya'nın 500 mil kuzeyindedir. Sıcak su akıntıları iklimi büyük ölçüde etkiler. Sıcaklık ortalaması yaz aylarında 10, kış aylarında ise 1 derece olur.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Reykjavik: 117.940, Kopavogur: 12.770, Akureyri: 12.279, Hafnarfjordur: 11.724.
Savunma: Ordusu yoktur ve NATO üyesidir. Keflavik'te Birleşik Amerika'nın bir hava üssü bulunmaktadır. Gerektiğinde NATO'da aynı üsten yararlanacaktır.
Ekonomi: Halkın başlıca geçim kaynağı ve ülke ihracatının yüzde 78.7'si balıkçılıkla karşılanmaktadır.

Jeotermal enerjiyle evler çok ucuza ısıtılmaktadır. Aynı şekilde hidro elektrik tesislerinden de ucuz enerji elde edilmekte ve sanayi alanında kullanılmaktadır. Alüminyum tesisleri bu şekilde işletilmektedir.
Yönetim: Cumhurbaşkanı 4 yıl için seçilmektedir. Biri 40, diğeri 20 üyeli iki meclisi vardır ve her ikisinin de görev süresi 4 yıldır. Üyeler seçim yolu ile tespit edilirler.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Bütün ülkeye yayılmış bir sosyal güvenlik sistemi vardır.
Eğitim: Eğitim 7 ile 15 yaş arasındaki bütün çocuklara zorunlu ve ücretsizdir. İslanda'da 2 üniversite ve 5 kolej bulunmaktadır.
Turizm: İslanda'da turistlerin ilgisini çeken çok şey vardır. Özellikle buzullar kaplıcalar kış sporu ve benzeri pek az

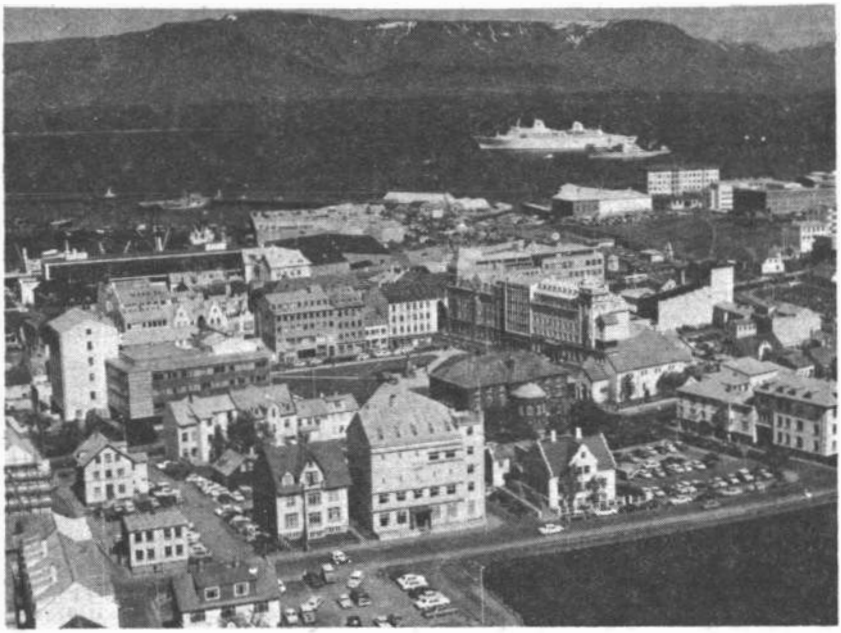

İzlanda'nın başkenti Reykjavik Kuzey Denizi'nin en işlek limanlarından biri olarak bilinir.

yerde bulunan kuşlar bunlar arasındadır.
Basın ve Yayın: Başkent Reykjavik'te yayınlanan ve her gün 41.000 adet basılan "Morgunbladid" ülkenin en büyük gazetesidir.

Devletin radyo ve televizyon istasyonlarından başka Amerikan Silahlı Kuvvetleri'nin de radyo ve televizyon istasyonu yayın yapmaktadır.

İSPANYA

Resmî Adı: Estado Espanol
Başkenti: Madrid
İdare Şekli: Krallık
Dili: İspanyolca
Dini: Hristiyan (Katolik % 99)
Yüzölçümü: 504.750 km. kare
Nüfusu: 37.575.000
Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 73.5 kişi
Yaşama ortalaması: 70.8 yıl
Parası: İspanyol pesetası
Ülke ve insanlar: Avrupa'nın güneybatısında İber Yarımadası'nın 5'te 4'ünü kaplar. Kuzeyinde Fransa batısında Portekiz doğusunda Akdeniz 30 kilometre güneyinde ise Afrika vardır. Yazları sıcak kışları ise soğuk geçer. Resmi dil İspanyolca olmasına rağmen kuzeydoğuda Katalonca kuzeyde Baskça konuşulmaktadır.

Başlıca şehirleri: Başkent Madrid: 4. 120.000, Barcelona: 1.846.250, Valencia: 748.730, Sevilla: 612.900, Saragosa: 1 846.250, Bilbao: 486.600.
Savunma: 18 ay zorunlu askerlik sistemi vardır. Ordu 315.500 kişiye çıkarılmıştır. Ayrıca 65.000 kişilik yarı askeri bir örgütü bulunmaktadır.
Ekonomi: İspanya daha çok bir tarım ülkesidir. Çeşitli tahıllar sebze ve meyve üretilmektedir.

İspanya ekonomisinde turizm de büyük bir önem taşımaktadır. Ülkede bu-

nun yanısıra motor kimya makina ve gemi inşaat endüstrisi 1960'dan beri gelişmektedir.

1976'da bir dizi ekonomik tedbirler alınmıştır. Fiyatlar ve ücretler kontrol edilmiş İş Kanunu değiştirilmiştir. Petrol krizi nedeniyle enerji üretiminde kömür hidro elektrik santrallar ve nükleer enerji merkezleri kullanılmaya başlanmıştır.

Yönetim: 1975'den sonra ülke krallığa dayanan bir monarşiyle yönetilmeye başlamıştır. Kral tarafından atanan başbakan ve bakanların önerileriyle kanunların meclisten geçmesi sistemine dönülmüştür. Kralın meclisten çıkan kanunları veto yetkisi vardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Çalışanların tümü için milli sigorta sistemi vardır.

Eğitim: 6 ile 14 yaş arasında eğitim zorunlu ve ücretsizdir.

İspanya'da 20 devlet üniversitesi bunun dışında Madrid Barcelona ve Valencia'da üç politeknik üniversitesi. Bütçenin yüzde 20'si eğitime ayrılmaktadır. Okuma Yazma bilmeyenlerin 1970 yılındaki oranı genel nüfusun yüzde 8'ini teşkil etmektedir.

Turizm: Ülke ekonomisinde büyük önem taşıyan turizm önemli ölçüde gelir sağlamaktadır. 1973 yılında İspanya'yı 34. 600.000 kişi ziyaret etmiştir. 1974 yılında uluslararası ekonomik bunalımların etkisi altında kalınmış ve 1975'de turist sayısı 30 milyona düşmüştür. Son yıllarda yeniden artış görülmektedir. Costa Brava, Costa del Sol ile Balear Adaları ve Kanarya Adaları ayrıca Seville Cordoba Granada, Toledo gibi İspanya'nın tarihi kentleriyle Madrid ve Barcelona çok turist çekmektedir.

Madrid'in eğlence merkezi Callao

Basın ve Yayın: Madrid'de günlük olarak yayınlanan ve 240.000 adet basılan "As" ülkenin en büyük gazetesidir.

4'ü ticari yayın yapan 7 radyo istasyonu iki ayrı kanaldan program yayınlayan bir televizyon istasyonu vardır.

İSPANYA'YA BAĞLI TOPRAKLAR

CEUTA

Yüzölçümü: 19 km. kare
Nüfusu: 82.000

Fas topraklarında Kuzey Afrika kıyılarında Cebelitarık'ın karşısındadır. Ticaret daha çok İspanya, Kanarya ve Balear Adaları ile sürdürülmektedir. İspanya ve Fas arasındaki gidiş gelişin uğrak yeridir. Küçük bir şehirdir. Gümrük uygulaması yoktur. Halkının büyük kısmı Afrikalı Müslamanlardır. Az miktarda Avrupalı Hristiyan ve Museviler vardır. İspanya'nın tayin ettiği bir subay tarafından yönetilir.

MELİLLA

Yüzölçümü: 12.3 km. kare.
Nüfusu: 80.758

Fas topraklarının kuzeyinde bir yarımadadır. İspanya'ya balık ve demir ihracatı ile geçinir. Gümrük uygulaması yoktur. Yerel bir belediye örgütü bulunmaktadır.

Bunların dışında Ceuta, ve Melilla arasında Penon de Velez de la Gomera ve Villa Sanjurjo kasabaları ile Milella yakınlarında Chafarinas adaları vardır. Buralarda yaşayan yoktur.

İSRAİL

Resmi adı: Medinat İsrael (State of İsrail)
Başkent: Kudüs
İdare Şekli: Cumhuriyet
Dili: İbranice
Dini: Musevi
Yüzölçümü: 20.325 km. kare
Nüfusu: 3.870.000 (1980 tahmini)
Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 181, 5 kişi
Yaşama Ortalaması: 70.2 yıl
Parası: İsrail lirası.
Ülke ve İnsanlar: Akdeniz kıyısındadır.

Arap ülkeleriyle çevrilmiştir. Batısında Ürdün kuzeyinde Lübnan kuzey doğusunda ise Suriye vardır. Akdeniz iklimi hakimdir. Yaz ayları sıcak ve kurak geçerken sıcaklık ortalaması 30 ila 35 derece

İsrail'de modern şehircilik anlayışı içinde geliştirilmiş bir kent.

arasında olur. İşgal edilmiş topraklardaki ve ülkedeki 500.000 Arap azınlık Arapça konuşmaktadır. Ayrıca Avrupa'nın çeşitli dillerini konuşanlar bulunmaktadır.

1973 Ekim'indeki savaşlardan sonra Golan Gaza Bölgesi, Sina Yarımadası ile Jueda ve Samaria mıntıkasında arazi toplamı 68.388 km. karedir.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Kudüs 376.000, Tel Aviv 343.300 Yafa, Hayfa: 227.200 Ramat Gan: 121.100

Savunma: Evli olmayan kadınlar 18 ile 26 yaş arasında 20 ay askerlik yapmaktadırlar. Erkeklerde ise askerlik 18 ile 29 yaşları ve 36 aydır. 1976'daki toplam askeri gücü 164.000.'dür. Ayrıca büyük bir ihtiyaç kuvveti bulunmaktadır.

Ekonomi: İş gücünün yüzde 6,5'u tarım yüzde 33.4'ü ise endüstri alanında çalışmaktadır. Ülkeye göçlerin sürüp gitmesi ve Arapların ekonomik boykotu hem endüstri hem de tarım alanında yatırımlara ayrıca uzak yerlerde pazar aramaya mecbur bırakmıştır. Kibbutz adı verilen tarım alanlarına zorunlu yerleştirenler ve güneydeki Nege Çölü'nün ekilebilir hale getirilmesi sayesinde tarımsal üretim artırılmıştır.

Yönetim: "Knesset" adı verilen İsrail Meclisi 120 üyelidir, ve 4 yıl için seçilir. 18 yaşını bitirenlere oy hakkı tanınmıştır. Cumhurbaşkanı meclisin içinden 5 yıllık hizmet süresi için seçilmektedir. Bakanlar meclis dışından da atanabilmektedir. Ülke 6 yönetim bölgesine ayrılmıştır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Sosyal güvenlik sistemi çok geliştirilmiştir. Her türlü sosyal haklar tanınmıştır.

Eğitim: İsrail'deki öğrenim Avrupa seviyesindedir. 5 ile 15 yaş arasındaki bütün çocuklar için öğretim zorunlu ve parasızdır. Tarım eğitimi yaygındır.

Turizm: Kutsal topraklar üç mevsimde tatil imkanı bulunan bölgeler güneşli plajlar ve kollektif çiftlikler turistleri kendine çekmektedir.

1978'de ülkeye 1.176.000 turist gelmiştir.

Basın ve Yayın: Tel-Aviv'de günlük olarak yayınlanan ve 160.000 adet basılan "Yedioth Aharonoth" ülkenin en büyük gazetesidir.

Çeşitli dalga uzunluklarında ve kanallarda yayın yapan iki radyo istasyonu biri tamamen eğitim yayınınısürdüren iki televizyonu vardır.

İSVEÇ

Resmi Adı: Konungarikat Sverige
Başkenti: Stockholm
İdare Şekli: Krallık
Dili: İsveççe
Dini: Hristiyan (% 95 Protestan)
Yüzölçümü. 449.964 Km. kare.
Nüfusu: 8.300.000 (1980 tahmini)
Nüfus Yoğunluğu : Km. kareye (8.3 kişi)

Yaşama Ortalaması: 74.1 yıl
Parası: İsveç Kronu.
Ülke ve İnsanları: Avrupa'nın Kuzey Batısındadır. Ve İskandinav Yarımadasının yarısını kaplamaktadır. Kuzey doğusunda Finlandiya Kuzey Batı ve Batısında Norveç doğusunda, Baltık Denizi, ile Botni Körfezi güney batısında, ise Skagerrak ve Kattegat vardır. Kışlar çok soğuk yazlar ılık geçer. Ülkede İsveç nin yanında Fince konuşanlar da vardır.

Başlıca şehirleri: Başkent Stockholm 1.374.922, Göteborg: 693.465, Malmo: 453.903. Uppsala: 141.444.

Savunma: Ordusunu gerektiğinde 750.000 kişiye çıkarılabilecek şekildedir. Ayrıca 500.000 kişilik gönüllü toplanabilme imkanı bulunmaktadır.

Ekonomi: Güney bölgelerinde yulaf buğday çavdar, patates ve arpa yetiştirilmektedir. Ülkenin yarısı ormanlarla kaplıdır. Bu nedenle kereste ve kağıt sanayii ile ipekçilik çok gelişmiştir.

İsveç'te geniş demir yatakları vardır ve ağır endüstri tesisleri Avrupa'da tanınmıştır. Ünya demir üretiminin % 5'ini İsveç sağlamaktadır. (Dünyada 8.)

Makine, motorlu araçlar, elektronik telekomünikasyon ve gemicilik alanlarında üretim sürekli artmaktadır.

İş barışı, yabancı ilişkilerdeki düzenli politika. İsveç'in dünyada en zengin ülkelerden biri haline ulaşmasını sağlamıştır. Nükleer enerji sağlanması yolunda harekete geçilmiştir. 1985 yılında enerji üretiminin yarısı bu şekilde sağlanabilecektir.

Yönetim: İsveç Krallığı anayasaya dayalı monarşiyle yönetilmektedir. Krallık sınırlı yetkilere sahiptir. Yürütme kuvvetini elinde bulunduran Bakanlar Kurulu Meclis'e karşı sorumludur.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Sosyal sigorta çok gelişmiştir. Yaşlılık ve aile yardımları hastalık ve işsizlik ödenekleri sıkıntısız yaşama imkanları sağlamaktadır.

Eğitim: 7 ile 17 yaş arasındaki temel eğitim zorunludur. 6 üniversite vardır.

Turizm: Dağlar ve Güneydeki plajlar çok turist çekmektedir. Ayrıca pek çok göl ve orman vardır. Stockholm modern sanat eserleriyle doludur.

Basın ve Yayın: Stockholm'de günlük olarak yayınlanan ve hafta arasında 570.900 pazar günleri ise 646.200 adet basılan "Expressen" ülkenin en büyük gazetesidir.

Üç ayrı program yayınlanan bir radyo istasyonu ve iki kanaldan renkli yayın yapan bir televizyon istasyonu vardır.

İSVİÇRE

Resmi Adı: Schweiz Suisse, Svizzera
Başkenti: Bern
İdare Şekli. Cumhuriyet
Dili: Almanca (Yüzde 65), Fransızca

İsveç'in genel mimarisini yansıtan bir kent kesiti.

(Yüzde 18), İtalyanca (Yüzde 12)
Dini: Hristiyan (Protestan yüzde 48), Katolik yüzde 49.9)
Yüzölçümü. 41.293 Km. kare
Nüfusu: 6.345.000
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 153 kişi
Yaşama Ortalaması: 72 yıl
Ülke ve İnsanları: Orta Avrupa dadır.Kuzeyinde Almanya, doğusunda Avusturya, güneyinde İtalya, batısında Fransa vardır. İklimi büyük değişiklikler gösterir.

Halkın büyük çoğunluğu Alman asıllıdır. Fransız asıllı İsviçreliler yüzde 18 kadardır. Az miktarda da İtalyan asıllılar vardır.

Başlıca şehirler: Başkent Bern: 283.-500, Zürih 400.000, Basel: 200.000, Cenevre: 323.000 Lozan: 227.300.

Savunma: Ordusu 46.500 kişiliktir. Kara ordusu 37.500, hava ordusu 9000 kişiliktir. Ayrıca 40.000 kişilik bir örgütü daha vardır. 20 ile 50yaşları arasındaki her erkeğin üniforması ile silahı evindedir ve gerektiğinde silah altına alınmaya hazır durumdadır.

Ekonomi: İsviçre önemli bir tarım ülkesidir. Ülke topraklarının dörtte üçü tarım alanı ve ormanlarla kaplıdır ve toplam iş gücünün yüzde 6'sı tarım işinde çalışmaktadır. Peynirleri ünlüdür. Doğal su gücünden elektrik enerjisi elde edilmektedir.

Saat yapımcılığı çok gelişmiş ve dünyada ün sağlamıştır. Diğer endüstri kolları arasında ağır sanayi tekstil kimya orman ürünleri ilaç ve matbaacılık gelişmiştir. Bankacılık ve sigortacılık ile turizm endüstrisi de İsviçre ekonomisinde başta gelen çalışma alanlarıdır.
İsviçre mevsimlik yabancı işçiye ihtiyaç duymaktadır.
Yönetim: İsviçre Konfederasyonu 19 kanton ve 6 yarı kantondan meydana gelmiştir. Federal bir Cumhuriyetle yönetilmektedir. Yürütme gücü Federal Meclisten 4 yıl için seçilen 7 üyenin meydana getirdiği Federal Konsey'in elindedir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum. 1911 yılında çıkarılan bir kanunla bütün İsviçreliler hastalık sigortasından yararlanmaktadır.

İsviçre'nin başkenti Bern'in kuşbakışı görünüşü.

Eğitim Ülkedeki 25 değişik eğitim sisteminin sonuçları komün ve kanton yönetimleri tarafından kontrol edilmektedir. 1874 yılından beri 7 ile 14yaş arasındaki çocukların eğitimi zorunludur.İsviçre'de 8 üniversite ve 2 teknik kolej vardır. Dünyanın pek çok yerinden gelen gençler bu ülkedeki okullarda öğrenim görmektedirler.

Turizm: Gölleri dağları, ve kış sporları nedeniyle ülkeye çok sayıda turist gelmektedir.

Basın ve Yayın: Zürih'te günlük olarak yayınlanan "Blick" 270.000 adetlik baskısı ile ülkenin en büyük gazetesidir.

Radyo ve televizyonu Almanca, Fransızca ve İtalyanca olarak 3 ayrı dilden yayın yapmaktadır.

İTALYA

Resmi Adı: İtalya Cumhuriyeti
Başkenti: Roma
İdare Şekli: Cumhuriyet
Dili: italyanca
Dini: Hristiyan (Katolik)
Yüzölçümü: 301.260 Km. Kare
Nüfusu: 57.100.000 (1980 thm.)
Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 185.8 kişi
Yaşama Ortalaması: 70.9 yıl
Parası: İtalyan lireti

Ülke ve İnsanlar: Avrupa'nın Güneyinde Akdeniz'e uzanan bir yarımadadır. Güney Batısındaki Sicilya ve batısındaki Sardinya Adası da ülke sınırlarına dahildir. Alp Dağları Kuzey'de doğal bir sınır teşkil eder. Kuzey Batısında Fransa Kuzey'inde İsviçre ve Avusturya Kuzey Doğusu'nda Yugoslavya vardır. Akdeniz iklimi hüküm sürer. Resmi dili İtalyanca olduğu halde Avusturya sınır yakınlarında Almanca, Doğu'daki Basilicata mıntıkasında Arnavutça konuşan gruplar bulunmaktadır.

İtalya'dan her yıl çeşitli ülkelere göçmen gitmektedir.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Roma 2.914.600, Milano: 1.705.100, Napoli; 1.226.100.

Savunma: NATO üyesidir. 362.000 kişilik ordusunda kara kuvvetleri 251.000 deniz kuvvetleri 42.000 hava kuvvetleri ise 69.000 kişiliktir.

Ekonomi: İtalyan ekonomisinde tarımın büyük yeri olmasına rağmen endüstri de hayli yaygındır. Başlıca tarım ürünleri buğday, pirinç, mısır, üzüm ve zeytindir. Turizm de ülkeye büyük gelir getirmektedir. 1976 da ülkeye gelen turist sayısı: 13.929.800

Kuzey'deki endüstrileşme karşısında ekonomik problemleri uzun süredir devam eden Güney İtalya'nın sıkıntıları geride kalmıştır.

1975 Ağustosunda işsiz sayısı 1.200.000'i bulmuştur.

1976 Ocak ayında ekonomik güçlükler ve İtalyan liretinin değer kaybı devam etmiştir. Alınan yeni ekonomik tedbirlerin uygulanması sürdürülmektedir.

Yönetim: 1948 Anayasası ile ülke parlamenter demokrasi ile yönetilmektedir. Parlamento iki meclislidir ve 5 yıl için seçilmektedir.

Cumhurbaşkanı iki meclis üyeleri ve 58 bölge temsilcisi tarafından 7 yıl için seçilmektedir.

Ülke 20 eyalete ayrılmıştır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Özel sektörde çalışanları çiftçileri ve tüm işçileri kapsayan sosyal güvenlik sistemiyle emeklilik aylığından ayrı olarak işsizlik yardımı da sağlanmaktadır.

Eğitim: 6 ile 14 yaş arasındaki temel eğitim zorunlu ve ücretsizdir. Bu öğrencilerin kitapları ders malzemeleri karşılanmakta karınları doyurulmaktadır. Öğrenci sayısının çokluğu nedeniyle pek çok okulda ikili öğretim yapılmaktadır.

Yüksek öğrenim seviyesindeki okulların sayısı 288'i bulmuştur.

Roma'da dikkatle korunan tarihi yapılar.

Turizm: Alp Dağları Akdeniz kıyıları güneşli iklim tarihi yapılar kiliseler, saraylar ünlü ressamların eserleriyle dolu galeriler müzeler ünlü opera binaları bol turist çekmektedir. 1975 yılında 36 milyondan fazla turist ülkeyi ziyaret etmiştir.

Basın ve Yayın: Ülkenin en büyük günlük gazetesi Milano'da çıkan ve 600.000 adet oasılan **"Corriere della Sera"dır.**

Radyo ve televizyon yayınları devlet tekelindedir. Radyo 128 orta, 10 kısa ve 1 uzun dalgadan yayın yapmaktadır. Roma radyosu yurt dışında hemen her dilde yayınlarını sürdürmektedir. Televizyonda iki kanal vardır. Radyo ve televizyon eğitime de büyük yer ayırmaktadır.

JAMAİKA

Resmi Adı: Jamaica
Başkenti: Kingston (700.000)
İdari Şekli: Britanya Milletler Topluluğuna dahil bağımsız devlet
Dili: İngilizce
Dini: Hristiyan (Protestan ve Babtist)
Yüzölçümü:10:862 Km. kare
Nüfusu: 2.200.000 (1980 thm)
Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 189:8 kişi
Yaşam Ortalaması: 67.8 yıl
Parası: Jamaika Doları.
Ülke ve İnsanları: Karayib Denizi'nde Küba'nın 90 mil güneyinde bir adadır. Haiti Adası 100 mil doğusunda kalmaktadır. İklim yükseklere çıkıldıkça değişikler göstermektedir. Deniz seviyesinde tropikal iklim hüküm sürmekte dağlar ise yağış almaktadır.
Savunma: Toplam ordusu 1800 kişiliktir.
Ekonomi: Ülke en büyük gelirini şeker boksit ve turizmden sağlamaktadır. Muz ve hindistan cevizi üretimi de yaygındır.

Çin Halk Cumhuriyeti'ne yılda 100.-000 ton İran'a 350.000 ton şeker ihracatı için anlaşmalar yapılmıştır.

Jamaika dünyanın ikinci büyük boksit ve alimünyum üreticisidir. Çimento ve sigara sanayileri de kurulmuştur.
Yönetim: İngiltere tarafından atanan genel valiyle yönetilmektedir. 21 üyeli Senatosu 60 üyeli Millet Meclisi vardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Hükümet ve Sosyal Yardım Komisyonu köylerde sosyal güvenliği sağlamak için beraberce çalışmaktadırlar.
Eğitim: İlk öğrenim belirli bölgelerde zorunludur ve ücretsiz eğitim sağlanmaktadır. Başkentte 6 fakülte bir üniversite vardır.
Turizm: 1978'de ülkeye 500.000 turist gelmiştir. Turistlerin çoğunluğunu Amerikalılar teşkil etmektedir.
Basın ve Yayın: Ülkenin en büyük gazetesi Kingston'da günlük olarak yayınylanan ve hafta arasında 67.570, pazar günleri 80.750 adet basılan "Star"dır.

Üç radyo istasyonunda biri sadece eğitim yayını yapmakta bir diğeri ise ayrıca televizyon vavınlarını sürdürmektedir.

JAPONYA

Resmi adı: Nippon
Başkenti: Tokyo
İdari Şekli. Meşruti Krallık
Dili: Japonca
Dini: Şintoist ve Budist
Yüzölçümü: 377.483.74 Km. kare.
Nüfusu: 116.900.000 (1980 thm)
Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 305 kişi
Yaşam Ortalaması: 71.1 yıl
Parası: Yen
Ülke ve İnsanları: Asya'nın doğusunda Büyük Okyanus'ta dört büyük ve çeşitli küçük adadan meydana gelmiştir. Kuzeyden güneye doğru adaların isimleri Hokkaidu, Honşu, Şikoko ve Kyuşu adasıdır. Daha sonra güneye doğru Ryukyu Adaları ve pek çok küçük küçük adalar sıralanır. En kuzeydeki Hokkaidu en büyük Sovyet adası Sakhalin'in güneyinde Sovyetler Birliği'nin limanı Vladivostak'a ise 800 mil mesafededir. Japonya'nın güneyinde ve 100 mil uzaklıkta Kore vardır. Yaz ayları ülkenin her yerinde ılık geçer. Kış ayları ise kuzey ve güney arasında büyük farklılıklar görülür. Yaz aylarında zaman zaman tayfunlar ve şiddetli yağmurlarla karşılaşılır.

Başlıca şehirleri: Başkent Tokyo 11.-669.167. Osaka: 2.723.700, Yokohama: 2.694.500.
Savunma: Anayasaya göre Japonya savaşı ve silahlı kuvvetler kullanmayı reddetmesine rağmen gene de bir ordu bulundurulmaktadır. Askerlik hizmeti zorunlu değildir. Birleşik Amerika'ya ait üslerde Amerikalı 58.000 askeri ve sivil personel vardır. Ülkenin ordu toplamı 1978 yılına göre 240.000 kişiliktir.
Ekonomi: Doğal maden rezervleri fazla değildir. Topraklarının yüzde 66'sı or-

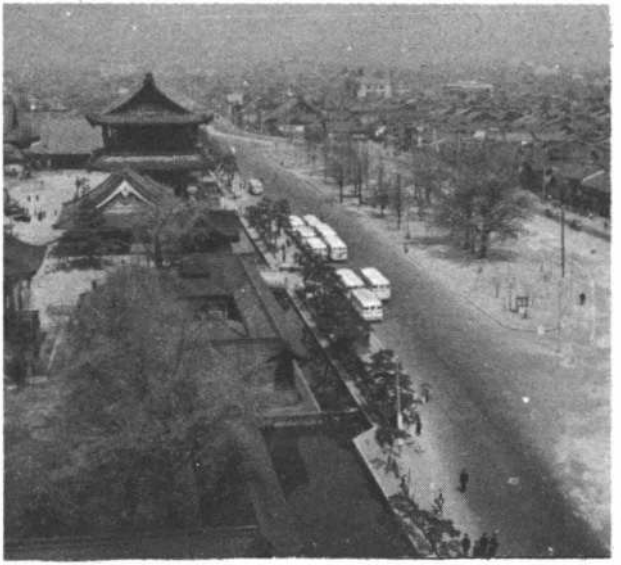

Geleneksel yapıları ve modern geniş caddeleri ile Japonya'nın her yerinde rastlanabilen manzaralar.

manlarla kaplıdır. Kendi ihtiyacını karşılamak için pirinç yetiştirilmekte geri kalan gıda maddeleri ithal edilmektedir. Mevcut madenlerden sadece sülfür ve kireç taşı çıkarılmaktadır. Ağır endüstrinin çalışmasını sürdürülebilmesi için gereken madenler yabancı ülkelerden satın alınmaktadır.

Dünyanın önemli imalat endüstrilerinden birine sahip olan ve sürekli ihracat yapan Japonya İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra endüstri alanında büyük bir gelişme göstermiştir. 1971 yılında sağlanan milli gelir yönünden dünyanın ikinci büyük endüstrisindeki üretimin büyük kısmı ihraç edilmektedir.

Çalışan halkın yüzde 19'u çiftçilik ormancılık ve balıkçılık yapmaktadır. Balık üretimi bakımından dünyada 1'incidir. Pirinç buğday, arpa ve patates yetiştirilmektedir. Kıyı ve derin su balıkçılığı gelişmiştir. Ağır sanayi ve kimyevi maddeler endüstrisi imalat alanının önemli bir bölümünü içine almaktadır. Madencilik , inşaat petrokimya, otomobil çelik, makine elektrikli araçlar sanayii, Japon ekonomisinde büvük seviyelere ulasmıştır.

Yönetim: 1946 Anayasası'na göre İmparator Devlet Başkanı olmasına rağmen yönetimde hiç bir rolü yoktur ve sembolik bir durumdadır. İki meclisli bir parlamenter sistemi vardır. Yürütme kuvveti Bakanlar Kurulu'nun elindedir. Bakanlar Kurulu üyelerini Başbakan kendi seçer.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Halkın yüzde 90'ı sağlık işsizlik ve iş kazası yardımlarından yararlanmaktadır.

Eğitim: Yaşları 3 ile 5 arasındaki çocuklar için ana okulları bulunmaktadır ve sürekli kontrol edilmektedir. Çocuklar 6 yaşından itibaren okula başlamakta 6 yıllık bir eğitimden sonra ortaokula devam etmektedirler. 15 yaşına kadar öğrenim zorunludur. Japonya'da 420 üniversite ayrıca yüksek okul seviyesinde pek çok kolej vardır.

Turizm: Ülkedeki dağlar, ormanlar, dinsel yapılar pagoda ve tapınaklar geleneksel festivaller ve ünlü Kabuki tiyatrosu her yıl pek çok turist çekmektedir. (1975'de ülkeye gelen turist sayısı 851.675)

Basın ve Yayın: Dünyada Sovyetler Birliği ve Birleşik Amerika'dan sonra en çok basılan gazeteler Japonya'dadır. Ülkede yayınlanan gazetelerin toplam baskısı 55.-840.000'i bulmaktadır.

En büyük gazetesi Tokyo'da yayınlanan Asahi Shimbun 6.900.000 adet basılmaktadır. Yomuiri Shimbun gazetesi 6.-700.000 Mainichi Shimbun ise 4.400.000 adetlik baskısı ile onu izlemektedir

Sayıları 6.000'i aşan radyo ve televizyon istasyonları her dilde aralıksız yayın yapmaktadırlar. Radyo yayınları 21 dilde ulaşmıştır. Renkli televizyon vardır. Ülkedeki telefon sayısı ise 50.625.589'dur.

KAMBOÇYA

Resmi Adı: Kampuchea
Başkentl: Phnom Pehn (590.000.)
İdare Şekli: Komünist Halk Cumhuriyeti
Dili: Kamboçça, Vietnamca ve Çince
Dini: Budist
Yüzölçümü: 181.035 km. kare
Nüfusu: 8.800.000 (1980 thm)
Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 42,7 kişi
Yaşam ortalaması: 45.4 yıl
Parası: Riel
Ülke ve İnsanlar: Demokratik Kamboçya adı ile tanınan ülke Asya'nın Güney Doğu'sunda Çin Hindi Yarımadası'ndadır. Kuzeyinde Tayland ve Laos Doğu'sunda Vietnam Güneyinde Siyam Körfezi vardır. Tropikal bir iklim hüküm sürer.
Savunma: Bağımsızlık ordusu statüsü ile dört tümen ve üç ordu düzenlenmiştir. Sayısal bakımdan 70.000 kişidir.
Ekonomi: Ekonomi daha çok tarıma bağlıdır 1970 ile 1975 arasındaki devre sürekli askeri mücadelelerle geçtiği için ekonomi duraklamıştır. 1970'e kadar pirinç ihracatçısı olan ülke 1974'den itibaren bu ihtiyacını dışardan satın almaya başlamıştır.

1975 Nisan'ından itibaren tarımsal bir programın uygulanmasına başlanmıştır. Ekonominin bütün sektörleri devletleştirilmiştir. 1976 Mayıs'ından sonra 100 kadar sektör tekrar faaliyete geçmiştir. Aynı yılın ilk yarısında Çin Halk Cumhuriyeti ile Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'ne 13.000 ton kauçuk ihraç edilmiştir. Bütün sektörler devlet tarafından kontrol edilmektedir. Kauçuk ve pirinç başlıca ihraç maddelerindendir.
Yönetim: Halk tarafından 5 yıl için seçilen 250 üyeli Halk Temsilciler Meclisi parlamenter sistemin temelini teşkil etmektedir. İç ve dış politikayı belirlemek üç kişilik devlet presidyumunu ve Bakanlar Kurulu'nu seçmek halk mahkemesini tayin etmek görevi de aynı meclisindir.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal Durum: Belirli bir güvenlik sistemi yoktur.
Eğitim: Okullar 1975 Nisan ayına kadar kapalı kalmıştır. Aynı yıl mayıs ayından itibaren devrimci eğitime başlanmıştır.
Turizm: 9 ve 14'üncü yüzyıllara ait büyük tarihsel zenginliklerle doludur. 1970'e kadar turizm ekonomiye büyük katkıda bulunmuştur.
Basın ve Yayın: Devrimci "Pa İdiwat" ülkenin tek gazetesidir. (1000 kişiye 49 gazete)

Devlet kontrolü altında bir tek radyo istasyonu vardır.

KAMERUN

Resmi Adı: Kemerun Federe Cumhuriyeti.
Başkentl: Yaounde (400.000)
İdare Şekli: Cumhuriyet
Dili: Fransızca, İngilizce
Dini: Halkın yarıya yakınının geleneksel inançları var. Yüzde 35 Hıristiyan (yarısı Katolik, yarısı Protestan) yüzde 20 Müslüman.
Yüzölçümü: 475.422 km. kare
Nüfusu: 8.400.000 (1980 thm)
Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 16,1 kişi
Yaşama Ortalaması: 41 yıl
Parası: Afrika frankı
Ülke ve İnsanlar: Afrika'nın Batı kıyısındadır. Batısında Nijerya, Doğusunda Cad ve Orta Afrika Cumhuriyeti. Güneyinde Kongo Halk Cumhuriyeti. Ekvador Guineası ile Gabon vardır. İklim Güneyde ve Batıda sıcak ayrıca çok rutubetlidir.

Müslümanlar daha çok Kuzey bölgelerde yaşarlar.
Savunma: 6,100 kişilik ordusu ve 7.000 kişilik yarı askeri bir örgütü vardır.
Ekonomi: Tarıma dayalı bir ekonomisi vardır. Kahve kereste, muz ve kakao ihraç edilmekte ayrıca muz pamuk ve kauçuk yetiştirilmektedir. (Kakao üretiminde dünya 5'incisi)

Alüminyum ve tarım araçları endüstrisinin geliştirilmesi için çalışılmaktadır.
Yönetim: Ülke Cumhurbaşkanı ve 120 üyeli Millet Meclisi tarafından yönetilmektedir.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal Durum: Hükümet ve Hıristiyan misyonerler tarafından kurulmuş bazı has-

tanelerle sağlık merkezleri bulunmasına rağmen herhangi bir güvenlik kuruluşu yoktur

Eğitim: Okullar devlet misyonerler ve bazı özel kişiler tarafından kurulmuştur. Devlet okulları ücretsizdir. Devlet diğer okullara gidenler için de para yardımında bulunmaktadır.

Turizm: Güneşli plajlar ilgi çekici mahalli adetler ve milli park turistleri kendine çekmektedir.

Basın ve Yayın: Başkent Yaounde'de Fransızca olarak yayınlanan tek günlük gazete "Cameroon Tribune" 70.000 adet basılmaktadır.

İngilizce. Fransızca ve yerel dillerde yayın yapan 4 radyo istasyonu vardır. Ülkedeki telefon sayısı 1978'de 14.321'di.

KANADA

Resmi adı: Dominion of Canada
Başkenti: Ottawa
İdare şekli: İngiliz Uluslar Topluluğu'na dahil bağımsız devlet
Dili: İngilizce ve Fransızca
Dini: Hıristivan (Protestan)
Yüzölçümü: 9.976.139 km. kare
Nüfusu: 23.850.000 (1978 thm)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 2.3 kişi
Yaşama ortalaması: 72 yıl
Parası: Kanada Doları
Ülke ve insanlar: Kuzey Amerika'da bulunan Kanada dünyanın yüzölçümü yönünden ikinci büyük ülkesidir. Güneyinde Birleşik Amerika ile sınırı vardır. İklimi son derece soğuktur. İç kesimlerle kıyılar ve kuzey bölgeler arasında büyük farklılıklar görülür. Kış aylarında don olayları görülmekte yaz aylarında ise hava sıcaklığı ortalama 18 derece olmaktadır. Ülke çok kar yağışı almaktadır. Halkın anadili yüzde 60.2 Fransızca yüzde 26.9 İngilizcedir. Kanadalıların yüzde 98'i her iki dili de konuşabilmektedir.

Kanada'ya her yıl çok sayıda göçmen gelmektedir.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Ottawa 668.853, Montreal: 2.758.789, Toronto: 2.753.000 Quebec 539.193.

Savunma: Kuzey Amerika'nın savunmasında Birleşik Amerika ile ortak hareket etmektedir. NATO üyesidir. NATO'nun Atlantik ve Avrupa bölümüne asker göndermiş Ortadoğu'daki barış gücüne katılmıştır. 80.000 kişilik bir askeri güce sahiptir.

Ekonomi: Ticaret ilişkilerini yüzde 67 oranında Birleşik Amerika ile sürdürmektedir. Yabancı yatırımcıların yüzde 80'i de Amerikan şirketleridir. Ülkedeki Kanada şirketlerinin yüzde 65'i de yabancıların kontrolü altındadır. Japonya Çin ve Sovyetler Birliği ile de gerek ticaret gerekse iş ilişkileri kurulmuştur.

Kanada dünyanın önemli endüstri ülkelerinden biridir. Tarımda yıllardan beri önemini sürdürmektedir. Dünyanın dördüncü büyük tarım üreticisidir. Başlıca ihraç malları motorlu araçlar ve parçaları baskı makinesi buğday ve petroldür. Dünyanın en geniş gümüş nikel, çinko madenleri Kanada'dadır. Ayrıca bol miktarda demir bakır, uranyum, kobalt sülfür, kurşun ve altın çıkarılmaktadır. (Nikelde dünyada 1'inci gümüş, altın ve platinde dünyada 3'üncü). Petrol ve doğal gaz yönünden de zengindir. Ormancılık ve balıkçılık sanayii gelişmiştir.

Yönetim: İngiltere Kraliçesi 2. Elizabeth aynı zamanda Kanada'nın da kraliçesidir. Ottawa'da kendisi tarafından atanan bir genel vali bulunur. Parlamento senato ve Avam Kamarası'ndan meydana gelmiştir.

Kanada 10 eyalet ve ülkeye bağlı iki toprak parçasının bir araya geldiği bir federasyondur.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durum: Federal bütçenin yüzde 23'ü sağlık ve sosyal güvenliğe ayrılmıştır. Halkın yüzde 99'u sağlık sigortası gereğince hastanelerden yararlanmaktadır.

Eğitim: İlk öğretim zorunludur ve 6 ila 7 yıl sürmektedir. Daha sonra 3 ile 5 yıllık orta öğrenim başlamaktadır. 45 üniversite ve 192 yüksek okul vardır.

Turizm: Balıkçılık avcılık binicilik ve kış sporları karnavallar ülkeye her yıl çok sayıda turist çekmektedir.

Basın ve yayın: Ülkenin en büyük gazetesi Toronto'da yayınlanan günlük 540. 491 baskılı "Toronto Star"dır. ülkede basılan toplam gazete sayısı 4.872.000.

Çeşitli dillerde yayın yapan 400 kadar radyo 40 kadar da televizyon istasyonu vardır. 14.505.700 de telefon bulunmaktadır.

KANADA'YA BAĞLI TOPRAKLAR

NORTHWEST TOPRAKLARI

Nüfusu: 43.500
Başkenti: Yellowknife (8.500)

YUKON TOPRAKLARI

Nüfusu: 43.500
Başkenti: Whitohorse

TERRE-NEUVE

Nüfusu: 568.900
Başkenti: St-John's (140.880)

SASKATCHEWAN

Nüfusu: 947.000
Başkenti: Regina (149.000)

KATAR

Resmi Adı: The State Of Qatar
Başkenti: Doha
İdare Şekli: Şeyhlik
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Yüzölçümü: 11.000 km. kare
Nüfusu: 220.000 (1980 thm)
Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 19.2 kişi
Yaşama Ortalaması: Bilinmiyor
Parası: Katar riyalı
Ülke ve İnsanları: Basra Körfezi'nin Batı kıyısında bir yarımadadır. Yazları sıcak ve rutubetli, kışlar ise mutedil geçmektedir. Resmi dilin Arapça olmasına rağmen iş hayatında ve hükümet işlerinde İngilizce kullanılmaktadır.

Savunma: Ordusu 4000 kişiliktir.
Ekonomi: Ekonomisinin esasını petrol teşkil etmektedir. Petrol ilk defa 1980 yılın da bulunmuştur. Ülkede halen iki petrol şirketi vardır ve çıkarılan petrol sürekli artmaktadır. Petrokimya endüstrisi de kurulmaya başlanmıştır.
Yönetimi: Monarşiyle yönetilen Katar'da bütün güç Devlet Başkanı olan Emir'de toplanmıştır.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal Durum: Ücretsiz sağlık imkanlarından Katarlılar kadar yabancılar da yararlanmakta dullarla boşanan kadınlara öksüzlere ve yaşlılara aylık ödenekler verilmektedir.
Eğitim: 1956 yılından beri devletin ücretsiz eğitim sisteminden yararlananlar artmaktadır. Yabancı kolej ve üniversitelerde 800 kadar Katarlı öğrenci okumaktadır.
Basın ve Yayın: Doha'da günlük olarak yayınlanan ve 8.000 adet basılan "Dar-al Ouroba" ülkenin en büyük gazetesidir
Bir radyo bir de televizyon istasyonu vardır.

KENYA

Resmi adı: Kenya
Başkenti: Nairobi
İdare şekli: Cumhuriyet

Dili: Swahili
Dini: Afrika dinleri Hıristiyan (yüzd 25)ve Müslüman (yüzde 6)
Yüzölçümü: 582.464 km. kare
Nüfusu: 18.800.000
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 25,5 kişi
Yaşama ortalaması: 47 yıl
Parası: Kenya şilini
Ülke ve insanları: Afrika'nın doğu kıyısında ekvator üzerindedir. Kuz y doğusunda Somali kuzeyinde Etyopya batısında Uganda ve güneyind Tanzanya vardır. İklim yüksek yerlerde büyük değişiklikler gösterir. Kıyı bölg leri ise sıcak ve rutubetlidir. Ülkede İngilizce ile Kikuyu ve Luo gibi yerli diller de konuşulur

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Nairobi, 820.000, Mombasa. 391.000

Savunma: Toplam ordusu 9.100 kişiliktir. Askerlik zorunludur. 13.300 kişilik polis örgütü ve 1.500 kişilik yarı askeri diğer bir örgütü vardır.

Ekonomi: Halkın üçte ikisi g çimini tarımla sağlamaktadır. Çiftçilik tamamen hava şartlarına bağlıdır. Başlıca ürünleri kahve, çay ve ananas ır.

Mombasa'da yapılan ra ineri 1974'de açılmıştır. Nairobi'ye kadar ulaşan boru hattı ise 1977'de tamamlanmıştır.

Kenya'da zengin soda, tuz, al ın ve kireç taşı yatakları vardır. Ayrıca kurşun ve gümüş madenleri de bulunmustur.

Yönetim: 171 üyeli Millet Meclisi yasama görevini yapmaktadır.

Kenya 1969'dan beri bir siyasal partiye sahiptir. Ülke 7 eyalete ayrılmıştır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Ulusal sosyal sistemi vardır ve emeklile e maaş bağlanmaktadır. İsveç'in yardımı ile 1974'den beri gıda ve nü us planlaması uygulanmaktadır.

Eğitim: Eğitim zorunlu değildir ve nüfusun yarısı okur yazardır. Nairobi'deki üniversitede 11.000 öğrenci okumaktadır. Ayrıca 5.000'den fazla genç de denizaşırı ülkelerde eğitim görmektedir.

Turizm: Her mevsimde elvereşli havalar avcılık olanakları ve milli parklar nedeniyle Kenya bir turizm cenneti sayılmaktadır. Çeşitli oteller ve turistlerin yararlanacakları tesisler yapılmıştır.

Basın ve yayın: Nairobi'de günlük olarak yayınlanan ve 70.621 adet basılan "Daily Nation" ülkenin en büyük gazetesidir. Bir radyo bir de televizon istasyonu vardır. Telefon sayısı ise 143.768'dir.

KIBRIS

Resmi adı: Kıbrıs Cumhuriyeti Kypriaki Dimokratia
Başkenti: Le koş
İdare şekli Cumhurivet
Dili: Türkçe, Rumca
Dini: Müslüman Hıristiyan (Ortodoks)
Yüzölçümü: 9.215 km. kare
Nüfusu: 670.000 (1977)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 72.4
Yaşama ortalaması: 70.2 yıl
Parası: Türk kesimi, Türk Lirası, Kıbrıs kesimi, Kıbrıs Lirası
Ülke ve insanları Akdeniz'in doğusunda bir adadır. Türkiye kıyılarından 65 km. uzaklıktadır. Akdeniz iklimi hüküm sürer. Aralık ve mart aylarında dağlara çok kar yağar.

Kıbrıs'ta 140.000 kadar Türk yaşamaktadır. 25.000 kadar da Arap ve Ermeni vardır. Nüfusun geri kalanı Rum'dur.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Le koşe 160.000. Limasol: 81.000, Magosa: 40.000. Larkana: 20.000, Baf: 10.100 Girne 4.000.

Savunma: Rum bölg sinde Milli Muhafız Ordusu vardır ve askerlik 18 ile 50 yaş arasında zorunludur.

Türk bölgesinin ise kendi ordusu ve polis örgütü bulunmak adır. Türkiye'nin ada Türklerinin yok olmaktan kurtarmak için 1974 yılında giriştiği Barış Har katı'ndan sonra Türk birliklerinin bir kısmı Kıbrıs'ın Türk bölgesinde kalmıştır. Kıbrıs'ta ayrıca Birleşmiş Milletler Barış Gücü'ne ait 2.885 asker ve 68 polis görevlidir. İngilizler Akrotiri ve Dikelya'da iki üsse sahiptir.

Ekonomi: Halk geçimini daha çok tarımuan sağlamaktadır. Başlıca ürünleri patates ve narenciyedir. Turizmden d önemli ölçüde gelir elde edilmektedir.

Türk bölgesindeki turistik tesisler işletilmektedir. Narenciye ihraç edilmektedir.

Adada zengin demir ve bakır madenleri de bulunmaktadır.

Yönetim: 1974 Barış Harekatından sonra da Türk ve Rum bölgesi diye ikiye ayrılmıştır. "Kıbrıs Türk Federe Devleti" kurulmuştur. 40 üyeli bir Millet Meclisi vardır. Meclis üyeleri 5 yılda bir seçilmek-

Girne Limanı'nın kıyıdan görünüşü.

tedir. Başbakan Federe Devlet Cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır.

Rum bölgesinde ise 5 yılda bir seçilen 35 üyeli Temsilciler Meclisi bulunmaktadır. Devlet Başkanı aynı zamanda hükûmetin de başkanlığını yapmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durum: Her iki bölgede de çalışan erkek ve kadınlarla onların bakmak zorunda oldukları kişiler sosyal sigortalardan yararlanmaktadır. İşsizlik hastalık doğum ve ölüm yardımları almaktadırlar.

Eğitim: Türk ve Rum bölgelerinde ilk öğretim zorunludur. Okul ve okuma yazma bilenlerin sayısını artırmak için çalışılmaktadır. Kıbrıslı Türk öğrencileri, Türkiye'de yüksek öğrenim görmektedirler.

Turizm: Plajları, tarihi yerleri ve dinlenme kolaylıkları sağlayan tesisleri, turistleri kendine çekmektedir.

Basın ve yayın: Türk bölgesinin en büyük gazetesi "Halkın Sesi" 5.000 adet basılmaktadır. Rum bölgesinin en büyük gazetesi ise, "Elefterya" 18.000 adet basılmaktadır.

Türk bölgesinde bir radyo ve televizyon istasyonu, Rum bölgesinde aynı şekilde bir radyo ve televizyon istasyonu vardır. Ayrıca İngiliz silahlı kuvvetlerinin bir radyosu yayın yapmaktadır.

KOLOMBİYA

Resmi adı: Kolombiya Cumhuriyeti
Başkenti: Bogota
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Hıristiyan (yüzde 80 Katolik). (az sayıda Musevi)
Yüzölçümü: 1.138.915 km kare
Nüfusu: 25.600.000 (1980 thm)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 21.9 kişi
Yaşama ortalaması: 58.5 yıl
Parası: Kolombiya pezosu

Ülke ve insanlar: Güney Amerika'nın kuzey batısındadır. Kuzeyinde Karayip denizi batısında Pasifik Okyanusu vardır. Venezüela, Brezilya, Peru ve Ekvador ile komşudur. Orta Amerika ile ülkeyi Panama bağlamaktadır. Kıyılarda tropik iklim hakimdir ve ormanlık alanlar bol yağış almaktadır. And dağlarına ise çok kar yağmaktadır.

Başlıca şehirleri: Başkent Bogota: 4.055.900, Medellin: 868.000, Baranquilla: 868.000, Cartagena: 355.000.

Ekonomi: Dünyanın en büyük kahve üreticisidir. (Dünyada 1'inci), 1976'da ihracatının yüzde 45'ini kahve teşkil etmiştir. Diğer ihraç ürünleri şeker, pamuk tütün ve muzdur.

Petrol üreticisi ülkeler arasında yer

alan Kolombiya'da yeni petrol yatakları aranmaktadır. Ülkede maden kömürü ve doğal gaz çıkmakta bunun yanında zengin nikel, platin ve altın madenleri işletilmektedir.

Yönetim: Ülke yönetimine 4 yıl için seçilen ve Bakanlar Kurulu görevini yapan Presidyum hakimdir. Aynı şekilde 4 yılda bir seçilen 112 üyeli senatosu ve 214 üyeli Temsilciler Meclisi vardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal Durum: Sosyal Güvenlik Enstitüsü'ne sosyal sigorta için hükümet işçi ve işveren zorunlu olarak ödemede bulunurlar. Sakatlık, yaşlılık, ölüm, hastalık, analık iş kazası ve işsizlik yardımları yapılmaktadır.

Eğitim: İlk öğrenim 5 yıl zorunlu ve ücretsizdir. Halkın yüzde 78'i okuma-yazma bilmektedir.

Basın ve yayın: En büyük gazetesi olan ve Bogota'da yayınlanan "El Tiempo" hafta arasında 220.000, pazar günleri ise 450. 000 adet basılmaktadır.

500'ü ticari yayın yapan 681 radyo istasyonu, iki de televizyon istasyonu vardır. Televizyon kanal sayısı üçtür. Ülkede 1.396.591 telefon bulunmaktadır.

KOMOR ADALARI

Resmi Adı: Comoro Islands
Başkenti: Moroni (14.000)
İdare Şekli: Cumhuriyet
Dil: Fransızca, Komorca, Arapça ve Swahili dili.
Dini: Müslüman
Yüzölçümü: 2.236. km. kare
Nüfusu: 370.000
Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 198 kişi
Yaşama ortalaması: 40 yıl
Parası: Afrika Frankı
Ülke ve İnsanlar: Afrika'nın doğu kıyıları ile Madagaskar arasında bir adalar topluluğudur. Grande-Comore, Mayotte, Anjouan ve Moheli adalarından meydana gelir. Başkent Moroni, Grande-Comore adasındadır. Ayrıca çok sayıda küçük ada ülke sınırları içindedir. Tropikal iklim hüküm sürer ve yağış durumu adadan adaya değişir

Savunma: Ordu henüz kurulmamıştır. Yerli polis örgütü vardır.

Yönetim: Ülke, Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı yardımcısı ile başbakan ve Bakanlar Kurulu tarafından yönetilmektedir.

Ekonomi: Endüstri ve madenleri yoktur. Halk geçimini tarımla sağlamaya çalışır. Topraklar verimsizdir. Pirinç vanilya kopra yetiştirilir.

Fransız kolonisi olmaktan çıkınca, Fransa 1975'ten itibaren yardımını kesmiştir. Birleşmiş Milletler tarafından acele gıda yardımı yapılmış, ayrıca diğer Müslüman ülkeler kredi yardımında bulunmuşlardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durum: Üç hastane, bir genel güvenlik merkezi ve doğum servisi vardır.

Madagaskar ve Doğu Afrika ile arasında hava ve deniz yolu ile bağlantı kurulmaktadır. Kanada sağlık yardımları yapmaktadır.

Eğitim: Çocukların yüzde 23'ü eğitim görebilmektedir.

Turizm: Turizm alanında yatırım yapılmaktadır. Plajlar, balık avcılığı ve dağlar, turistlerin ilgisini çekmektedir.

Basın ve Yayın: Henüz gazete yayınlanmamaktadır.

1975'de devletin yönetimine geçen bir radyo istasyonu vardır.

KONGO

Resmi adı: The Congo People's Republic
Başkenti: Brazzavile
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Fransızca ve yerli dilleri
Dini: Halkın yarısı yerli dinlere bağlıdır, diğer yarısı ise Hıristiyan ve Müslüman'dır.
Yüzölçümü: 342.000 km. kare
Nüfusu: 1.550.000 (1980 thm)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 4.2 kişi
Yaşama ortalaması: 41 yıl
Parası: Afrika Frangı
Ülke ve insanlar: Kuzeyinde Kamerun ve Orta Afrika Cumhuriyeti, doğusunda Zaire, batısında Gabon, güney batısında Atlas Okyanusu vardır. Tropikal iklim hüküm sürer. Yıllık sıcaklık ortalaması 21 ile 27 derece arasında değişir. Ülke bol yağış alır.

Kongo'da 75 ayrı kabile yaşamaktadır
Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Brazzaville: 310. 500,Pointe-Noire: 151.310 Kayes: 311 123, Loubomo. 30.166

Savunma: 7.000 kişilik ordusu vardır.

Ekonomi: Ormancılık Kongo ekonomisinde büyük yer tutar. Şeker, kakao ve tütün endüstrileri kurulmuştur. Çimento ve tekstil tesisleri de vardır Zengin potasyum ve petrol madenleri Fransızlarla ortak şirket tarafından çıkarılmaktadır.

Ülkede, bilimsel sosyalizm uygulanmaktadır. Çeşitli alanlarda devletleşmeye gidilmiştir.

Yönetim: Sadece bir tek siyasal parti vardır. 1973 Haziran ayında referanduma sunulan Anayasa ile 115 üyeli Ulusal Halk Meclisi kurulmuştur.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: 1963 yılında kurulan Ulusal, Sosyal Sigorta Kurumu aile yardımları ve işçi haklarından sorumludur.

Eğitim: Yeteri kadar ilkokul olmamasına rağmen 6 ila 16 yaş arasındaki çocukların zorunlu öğrenimleri sürdürülmektedir. 1971'de açılan Brazzaville Üniversite öğretime devam etmektedir.

Turizm: Turizm konusunda herhangi bir imkan sağlanmamaktadır. Bütün turistler dönüş bilet ücretlerini Çad veya Zaire'de bankaya, ya da turizm bürosuna garanti olarak bırakmaya zorunludurlar.

Basın ve yayın: Ülkenin en büyük gazetesi Brazzaville'de yayınlanan ve hergün 45.000 adet basılan "Le Courrier d'Afrique"dir. Bir radyo ve bir de televizyon istasyonu vardır. Ülkede kullanılan telefon sayısı 13.376'dır.

KORE (Güney)

Resmi adı: Dae-Han
Başkenti: Seul
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Korece
Dini: Budist (12 milyon), Hıristiyan (5 milyon), yüzde 80 protestan, Konfüçyüst, Taolist ve Şaman.
Yüzölçümü: 98.758 km.kare
Nüfusu: 38.200.000
Nüfus yoğunluğu: Km.kareve 376.1 kişi
Yaşama ortalaması: 57.7 yıl
Parası: G.Kore vonu
Ülke ve insanlar: Kore yarımadasının güney kısmında, Çin ile Japonya arasındadır. Kuzey sınırındaki 38'inci paralelle, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nden (Kuzey Kore) ayrılır. Kışları soğuk ve yağışsız geçer.

Kuzey Kore ile arasında askerden arındırılmış 1.262 km.karelik bir bölge vardır.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Seul 7.823.000, Pusan 2.744.000, Taegu: 1.415.760, İchon: 873.955.

Savunma: Ülke sınırlarının korunması, Birleşmiş Milletlerin garantisi altındadır ve bu amaçla Kore'de 40.000 Amerikan askeri bulunmaktadır. Ordu 642.000 kişiden meydana gelmiştir. 1977'de bütçenin yüzde 31'i savunmaya ayrılmıştır.

Ekonomi: Ekonomik faaliyetlerde ağırlık tarımdadır. Çalışan halkın yüzde 46'sı çiftçilik ve balıkçılık yapmaktadır. Okyanus balıkçılığı çok gelişmiştir ve balık ihraç edilmektedir.

Kömür, demir, tungsten, altın, grafit ve fluorit madenleri vardır. Tekstil, elektronik, otomobil çelik ve petro kimya tesisleri kurulmuştur.

Yönetim: 1972 Anayasası ile yürütme görevi Ulusal Konferans tarafından 6 yıl için seçilen Devlet Başkanı'ndadır. Kanun yapma görevini üzerine alan Millet Meclisi'nin 219 üyesi vardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Devlet, savaş sırasında yaralanarak emekliye ayrılmış askerlere ve onların dul kalan eşlerine yardıma çalışmaktadır.

Eğitim: 6-12 yaş arasındaki çocukların eğitimi zorunlu ve ücretsizdir.72 üniversite ve kolej ile 82 yüksek okul vardır.

Turizm: Dağları, tapınakları, müzeleri, Seul Kral Sarayı ve güzel sanatları ile turistlerin ilgisini çekmektedir. Ülkeye 1977'de 949.666 kişi gelmiştir.

Basın ve yayın: Ülkenin en büyük gazetesi Seul'da günlük olarak yayınlanan 800.000 baskılı "Dong-A İlbu"dur.

48 radyo, 13 televizyon istasyonu vardır. Ülkedeki telefon sayısı 1.978.366.

KORE (Kuzey)

Resmi adı: Chosun Minchu-Chui Inmın Kongh-wa-guk
Başkenti: Pyongyang
İdare şekli: Komünist Halk Cumhuriyeti
Dili: Korece

Dini: Budist, Konfüçyüst, Şamanist, Taoist.
Yüzölçümü: 120.852. km. kare
Nüfusu: 17.900.000 (1980 tmn)
Nüfus yoğunluğu: Km.kareye 136,6 kişi
Yaşama ortalaması: 57.7 yıl
Parası: K.Kore vonu
Ülke ve insanları: Kore yarımadasının Kuzey kısmındadır. Kuzey'inde Çin Halk Cumhuriyeti, Güney'inde ise Güney Kore vardır. Kışlar soğuk ve yağışsız, yazlar sıcak geçmektedir.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Pyongyang: 1.500.000, Chongji: 350.000, Kaesong: 267.181, Hungham: 200.000

Savunma: Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyeti ile karşılıklı savunma anlaşması imzalamıştır. Askerlik süresi, kara ordusunda ve deniz kuvvetlerinde 5 yıl, hava kuvvetlerinde ise 3 ile 4 yıldır.Ordusu 512.000 kişiliktir.

Ekonomi: Ülkedeki bütün endüstri devletleştirilmiştir.

Nüfusun yarısı, tarım işlerinde çalışmaktadır. Zengin demir, kömür, kurşun, çinko, gümüş, bakır ve altın madenleri vardır. Metalurji, elektrik, makine, çimento, kimya sanayileri, çelik ve maden endüstrileri kurulmuştur. Çelik üretimi sürekli arttırılmaktadır. Kuzey bölgesindeki bol su gücünden elektrik üretiminde yararlanıldığı için, petrole ihtiyaç duyulmamaktadır.

Ticaret ilişkilerini Sovyetler Birliği, Çekoslovakya, Polonya, Doğu Almanya ve Japonya ile sürdürmektedir.

Yönetim: 1972 Anayasası ile devlet yönetiminin en yüksek organı, 4 yılda bir seçilen 541 üyeli Yüksek Halk Meclisi'dir.

Politik güç, Komünist Kore İşçi Partisi'nin elindedir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Devlet tarafından ev ve dinlenme yeri tahsis edilmekte, sağlık yardımları yapılmaktadır.

Eğitim: 1975 yılında, devlet okullarında 11 yıllık ücretsiz eğitim zorunlu hale getirilmiştir. Bir üniversite ve 98 yüksek okul vardır.

Turizm: Büyük kaynakları olmasına rağmen yeterli turizm yatırımı yapılmamıştır.

Basın ve yayın: Ülkenin en büyük gazetesi Komünist Kore İşçi Partisi tarafından günlük olarak Pyongyang'da yayınlanan 1.000.000 baskılı "Rodonk Sinmun" gazetesidir.

KOSTARİKA

Resmi adı: Kostarika Cumhuriyeti
Başkenti. San Jose
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: İspanyolca
Dini: Hıristiyan (Katolik)
Yüzölçümü: 50.900 km.kare
Nüfusu: 2.210.000
Nüfus yoğunluğu: Km.kareye 41,5 kişi
Yaşama ortalaması: 65.4 yıl
Parası: Kostarika kolonu
Ülke ve insanları: Orta Amerika'dadır. Kuzey'inde Nikaragua, Güney'inde Panama Doğusunda Karayibler, Batı'sında ise Büyük Okyanus vardır. İklim sıcak, yüksek yerlerde rutubetlidir. Yıllık sıcaklık derecesi 27 dereceyi bulmaktadır. Halkın üçte ikisinin yaşadığı iç kısımlar, kıyılara oranla serindir.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent San Jose 766.600, Alajuelo. 345.667 Cartago 307.683.

Savunma: 1948 yılından beri ordusu yoktur. 5.000 kişilik yarı askeri bir örgütü vardır.

Ekonomi: Halkı geçimini daha çok tarımdan sağlamaktadır. Yıllardan beri başlıca ürünü kahvedir. Aynı zamanda en önemli ihracat maddesidir. Bunun yanısıra muz, et, şeker, kakao ve gübre de ihraç edilmektedir.

Yıllardan beri işletilmeyen altın madeni 1977 yılında tekrar faaliyete geçirilmiştir. Ülke ihtiyacını karşılayacak ölçüde tekstil, kimya ve gıda endüstrisi bulunmaktadır.

Yönetim: Ülke Devlet Başkanı tarafından yönetilmektedır. 57 üyeli Meclis için 4 yılda bir seçim yapılmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: İşsizlik yardımı, hastalık, yaşlılık ve ölüm yardımları yapılmaktadır. Sağlık servisleri merkezleştirilmesine rağmen hastaneler ve klinikler devlet tarafından kontrol edilmektedir.

Eğitim: Tüm eğitim ücretsiz, ilk öğretim ise 6.12 yaş arasında zorunludur. Ülkede halkın yüzde 80'i okuma-yazma bilmektedir. İki üniversitesi vardır.

Turizm: Çağlayanlar, doğal güzelliklere sahip çeşitli yerler ve İspanya medeniyetinden kalan eserler turistlerin ilgisini çekmektedir. 1975'de ülkeye 297.200 turist gelmiştir.

Basın ve yayın: En büyük gazetesi, San

Jose'de günlük olarak yayınlanan ve 64. 500 adet basılan "La Nacion"dur. Ayrıca toplam olarak 174.000 gazete basılmaktadır.

9 radyo,5 televizyon istasyonu vardır.

KUVEYT

Resmi adı: Devlet-el-Kuveyt
Başkenti: Kuveyt City
İdare şekli: Emirlik
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Yüzölçümü: 17.818 Km.kare
Nüfusu: 1.340.000 (1980 thm)
Yaşama ortalaması: 64.4 yıl
Parası: Kuveyt dinarı

Ülke ve insanları: Arabistan Yarımadasının Kuzey Batısı'ndadır. Kuzey Doğusu'nda Irak, Güney'inde ise Suudi Arabistan vardır. Topraklarının büyük kısmı çöldür. İklimi sıcak ve kuraktır.

Ülke halkının ancak yarısı Kuveyt'lidir. Nüfusun geri kalan kısmı, çeşitli milletlerden ve özellikle diğer Arap uluslarından meydana gelmektedir.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Kuvyet City 78.000, Hawalli: 130.565, Salimya 113.950.

Savunma: Toplam 12.000 Kara Kuvvetleri, 10.500 deniz kuvvetleri, 500 hava kuvvetleri1000 kişiliktir.Donanmasında29 gemi bulunmaktadır.

Ekonomi: Petrol yönünden çok zengindir.

Yönetim: Emir, devletin başıdır ve aile kişileri arasında veraset yolu ile el değiştirmektedir. Başbakan ve bakanları, Emir atamaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: İş kanunu ile çalışanların hastalık, iş kazası ve sakatlık hallerinde korunmaları sağlanmıştır. Ayrıca fakirlik, dulluk, yetimlik ve yaşlılıkta bazı kuruluşlar tarafından yardım yapılmaktadır. Sağlık hizmetleri ücretsizdir.

Eğitim: Öğrenim ücretsizdir. Bir teknik okul bir de üniversite vardır.

Turizm: Arap ülkelerinden gelenler için vize zorunlu değildir.

Basın ve yayın: Ülkenin en büyük gazetesi başkentte yayınlanan ve 40.000 adet basılan "Al-Qabas"tır. Basılan toplam gazete sayısı ise 80.000'dir.

Bir radyo, bir de televizyon istasyonu vardır.

KÜBA

Resmi adı: Küba Cumhuriyeti
Başkenti: Havana
Dili: İspanyolca
Dini: Hıristiyan (Katolik)
Yüzölçümü: 114 .524 km.kare
Nüfusu: 9.950.000
Nüfus yoğunluğu: Km.kareye 84.3 kişi
Yaşama ortalaması: 69.2 yıl
Parası: Küba pezosu

Ülke ve insanları: Orta Amerika'da Küba ve İsla de Pinos adalarından meydana gelmiştir. Karayip Deniz'indeki bu ülke Birleşik Amerika'nın Florida kıyıları Güney'indedir. Başlıca komşuları Meksika, Jamaika ve Haiti'dir. Tropikal bir iklim hüküm sürer. Mayıs ile Ekim ayları arası, bol yağmur yağar.

Petrolden sağladığı gelirle dünyanın en zengin ülkelerinden biri olan Küveyt'in bir limanı.

Havana'da hükümet binası.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Havana 1.900.000 Santiago de Küba: 292. 250 Camaguey: 197 720, Holguin: 183. 115.

Savunma: Askerlik süresi, 17 yaşından itibaren üç yıldır. Komünist ülkelerden askeri yardım görmektedir.

Ekonomi: Tarım faaliyetleri, devlet tarafından düzenlenmektedir. En önemli ürünü şekerdir ve üretiminin yüzde90'ını ihraç etmektedir. Kahve, kakao mısır ve pirinç de önemlidir. Tütün ve sıcak ülke meyveleri de dış ülkelere satılmaktadır.

İhraç malları arasında önemli yer tutan zengin, nikel yataklarından başka bakır kromit, manganez, kobalt ve demir madenleri işletilmektedir. Petrol ihtiyacının yüzde 95'ini Sovyetler Birliği'nden sağlamaktadır.

Ayrıca bir endüstri kompleksi kurulmakta ve ülkenin ilk nükleer enerji istasyonu inşa edilmektedir.

Yönetim: 1976 yılında sosyalist bir anayasa yürürlüğe konulmuştur. 4 yılda bir seçilen 481 üyeli Ulusal Halk Meclisi, yasama görevini üzerine almıştır. Cumhurbaşkanı, aynı zamanda hem devletin, hem de hükümetin başıdır. Küba Komünist Partisi, ülkenin politikasını tespit eden en önemli ve tek kuruluştur.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Devlet sosyal güvenlik sistemi hastalık, kaza, analık, sakatlık, emeklilik ve işsizlik hallerinde yardım yapmaktadır. Sağlık hizmetleri ücretsizdir.

Eğitim: Öğrenim ücretsizdir. Marksist ve Leninist prensipler öğretilmekte ve işçilere öğrenim imkanları sağlanmaktadır.

İlkokul öğrenimi, 6 ile 12 yaş arasındadır.

4 üniversite vardır.

Turizm: Ormanları, dağları ve kıyıları ile turistlerin büyük ilgisini çekmektedir. 1976-1984 arasında yeni otellerin yapımı planlanmıştır.

Basın ve yayın: Ülkenin en büyük gazetesi Havana'da yayınlanan 550.000 baskılı "Granma" gazetesidir.

Devlet tarafından yönetilen 40 radyo ve 1 televizyon istasyonu vardır.

LAOS

Resmi adı: Lao People's Democratic Republic
Başkenti: Vientiane
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Laosça
Dini: Budist
Yüzölçümü: 236.800 Km.kare
Nüfusu: 3.700.000
Nüfus yoğunluğu: Km.kareye 14.4 kişi
Yaşama ortalaması: 40.4 yıl
Parası: Yeni kip

Ülke ve insanlar: Bir Uzakdoğu ülkesidir. Kuzey'inde Çin Halk Cumhuriyeti, doğusunda Vietnam, güneyinde Kamboçya, batısında Tayland, kuzey batısında ise Burma vardır. Tropikal bir iklim hüküm sürer. Mayıs ve ekim ayları arasında muson yağmurları sürekli şekilde yağar.

Laos'ta Fransızca konuşanların sayısı da hayli çoktur. Meo kabilesinin dilini konuşanlar vardır.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Vientiane: 200.000, Savannakhet: 50.690.

Savunma: 1975 Temmuzunda ülkeye hakim olan Pathet Lao kuvvetlerinin gücü 48.550 kişiliktir.

Ekonomi: Halk geçimini tarımla sağlamaktadır. İç savaş sırasında tarım alanında verim çok azalmıştır. Başlıca ürünü pirinçtir. Başlıca ihraç ürünü kereste ve çinkodur.

Sovyetler Birliği, Çin Halk Cumhuriyeti ve Vietnam'dan ekonomik yardım görmektedir.

Yönetim: 1975 Aralık ayında toplanan Ulusal Halk Temsilcileri Kongresi, cumhuriyeti ilan etmiştir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: 1970 yılında ülkedeki

hastane sayısı 20, dıspanser sayısı ise 135 olarak tespit edilmiştir.

Eğitim: İç savaş sırasında öğrenim büyük ölçüde durmuştur. Halkın çoğunluğu okuma-yazma bilmemektedir. Eğitim tekrardan başlamıştır.6 yıllık eğitim zorunludur. Bir üniversitesi vardır.
Gençlerin % 25'i eğitim görmektedir.

Turizm: Geleneksel dansları, ormanları ve dağları, turistlerin ilgisini çekmektedir.

Basın ve yayın: Devletin resmi organı olan "New Vientiane" gazetesi yayınlanmaktadır 1975 de basılan gazete sayısı 5.000'dir.
Hükümetin bir radyo istasyonu vardır.

LESOTHO

Resmi adı: Lesotho Krallığı
Başkenti: Maseru
İdare şekli: Krallık
Dili: İngilizce ve Lesotho yerli dili
Dini: Hıristiyan (Katolik)
Yüzölçümü: 30.434 km.kare
Nüfusu: 1.340.000 (1980 thm)
Nüfus yoğunluğu: Km.kareye 34.3 kişi
Yaşama ortalaması: 43.5 yıl
Parası: Rand
Ülke ve insanlar: Tüm çevresi,Güney Afrika Birliği ile sınırlanmıştır. Ülkeye çok yağmur yağar.
Nüfusun 850.013'ü Afrikalı, 1925 Asyalı geri kalanı ise Avrupalıdır. Halkın yarısından çok fazlası kadındır.

Savunma: Ordusu yoktur, fakat 1.500 kişilik bir polis örgütü ile 4.000 kişilik yarı askeri bir diğer örgütü bulunmaktadır.

Ekonomi: Ülkede halkın büyük kısmı tarımla uğraşmaktadır. Başlıca ihraç ürünleri, elmas, yün ve tiftiktir. Su kaynaklarından elektrik elde edilmektedir.

Yönetim: Soydan gelen bir krallıkla yönetilmektedir. Kral devletin başı olmasına rağmen politik güç değildir. 1973 yılında Millet Meclisi kurulmuş, 1975 yılında da Anayasa yapılmıştır. 93 üyeli Millet Meclisi ve 60 üyeli senatosu vardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Sosyal sigorta ve güvenlik yardımları yoktur.

Eğitim: İlk öğretim ücretsizdir. Afrika'nın en çok okuma yazma bilen ülkesi Lesotho'dur. (% 50) Bir üniversitesi vardır.

Turizm. 1974 yılında ülkeye 100.000 turist gelmiştir. Otellerin ve gazinoların, dağlarda kış sporları merkezi yapımı planlanmıştır.

Basın ve yayın: Ülkenin en büyük gazetesi Evangelist Kilisesi tarafından İngilizce olarak yayınlanan 25.000 baskılı 'Leselinvana la Lesotho''dur.

LİBERYA

Resmi adı: Liberya Cumhuriyeti
Başkenti. Monrovia (180.000)
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: İngilizce ve yerli dil
Dini: Hıristiyan, putperest ve Müslüman
Yüzölçümü: 111.000 Km.kare.
Nüfusu 1.860.000 (1980 thm)
Nüfus yoğunluğu: Km.kareye 16.1 kişi
Yaşama ortalaması: 41 yıl
Parası: Liberya doları
Ülke ve insanlar: Afrika'nın batı kıyısındadır. Kuzeyinde Sierra Leone ve Guinea, doğusunda Fildişi kıyıları vardır Tropikal iklim hakimdir. Sıcaklık çok değişkendir ve 18 ile 49 derece arasında seyreder. Liberya'da 28 değişik yerli dil konuşulur. Nüfusun 30.000 kadarı yabancılardan meydana gelir.

Savunma: 1977 yılındaki ordusu 5.250 kişilikti. Ayrıca, 1.300 kişilik yarı askeri bir örgütü vardır. 200 kişilik küçük bir deniz gücü ile 20.000 kişilik milis kuvveti savunmaya yardımcı olmaktadır. Birleşik Amerika teknik askeri yardımında bulunmaktadır.

Ekonomi: Halkın yüzde 70'i tarımla uğraşmaktadır. Kauçuk, mısır, pirinç, kakao, kahve ve tropikal meyveler yetiştirilmekte, kereste gibi orman ürünleri değerlendirilmektedir. Zengin demir madenleri işletilmekte ve ihraç edilmektedir. İhracatta elmas da önemli bir yer tutmaktadır.
Birleşik Amerika'dan yardım alınmakta Amerikan, İsveç ve Batı Alman şirketleri yatırım yapmaktadırlar.

Yönetim: Anayasa, Birleşik Amerika'nınki örnek alınarak hazırlanmıştır. 20 üyeli Senato için 6 yılda bir 84 üyeli Temsilciler Meclisi için 4 yılda bir seçim yapılmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Sağlık tesisleri yetersizdir. 1972'de 6 hastane ve klinik yapımına

başlanmıştır. 1976 yılında emeklilere maaş ödenmesine, hastalara yardım yapılmasına ve güvenlik ödeneği dağıtılmasına başlanmıştır.

Eğitim: İlk ve orta öğretim ücretsizdir. 1972-1974 arasında 46 yeni okul açılmıştır. Bir üniversitesi vardır.

Turizm: Turizm yatırımları fazla gelişmemiştir. Ayrıca ulaşım imkanlarının yetersizliği, bu alanda varlık gösterilmesini önlemektedir.

Basın ve yayın: Ülkenin en büyük gazetesi Monrovia'da haftada iki kere yayınlanan ve 10.000 adet basılan "Liberian Age"dir.

4 radyo, bir televizyon istasyonu vardır. Ülkedeki telefon sayısı ise 8.420'dir.

LİBYA

Resmi adı: Libya Halk Cemahiriyesi
Başkenti: Tripoli Batı Trablus
İdare şekli: İslam Cumhuriyeti
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Yüzölçümü: 1.759.540 Km. kare
Nüfusu: 2.950.000
Nüfus ortalaması: Km. kareye 1,5 kişi
Yaşama ortalaması: 50.4 yıl
Parası: Libya dinarı

Ülke ve insanları Afrika'nın kuzeyinde Akdeniz kıyısındadır batısında. Tunus ve Cezayir, güneyinde Nijer ve Çad, doğusunda Mısır, güney doğusunda ise Sudan vardır. İklimi kurudur ve ülkenin büyük kısmı çöllerle kaplıdır.

Resmi dil Arapça olmasına rağmen, Libya'da Fransızca ve İtalyanca bilenler çoktur.

Başlıca şehirler şunlardır: Başkent: Tripoli (Batı Trablus). 800.000, Bingazi 450.000, Zavia: 247.628, Misurata: 450. 000, Khoms: 171.314

Savunma: Toplam ordusu 37.000 (30.000 kara, 3.000 deniz, 4000 hava) kişiye çıkarılmıştır. Askerlik zorunludur.

Ekonomi: Daha önce sadece tarım ve dış yardımlarla geçinen ülke, 1955-1970 arasında petrol üretiminin artması ile dünyanın önemli petrol üreticileri arasına katılmıştır.

Libya, petrol dışında doğal gaz da ihraç etmektedir. Petrol kuruluşları devletleştirilmiştir.

1976 yılında Libya Arap Bankası, İtalyan Fiat Şirketi'nin en büyük hisse sahiplerinden biri olmuştur.

Yönetim: Bütün güç ihtilal konseyinde toplanmıştır. Konseyin başkanı, aynı zamanda devlet başkanıdır. Başbakan ve bakanlar ihtilal konseyince atanmaktadır.

Libya'nın başkenti Trablus'ta bir kıyı caddesi.

10.9.1980 tarihinde Libya ve Suriye devlet başkanları ülkelerinin birleştiğini açıkladılar. Ortak bir hükümet ve ortak bir devrim kongresinin kurulacağı hakkında bir bildiri yayınladılarsa da 1980 yılı sonuna kadar bu birleşme fiilen gerçekleşmedi.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Halk sağlık servislerinden ücretsiz yararlanmaktadır. Bingazi ve Tripoli'de iki büyük hastane vardır.

Eğitim: İlk öğretim zorunludur. Ülkede ayrıca tarım enstitüleri ile teknik ve meslek okulları vardır. Tripoli ve Bingazi'de birer üniversite ile birer yabancı okul bulunmaktadır.

Turizm: Plajları ve tarihi yerleriyle turistlerin büyük ilgisini toplamaktadır.

Basın ve yayın: Bütün özel gazeteler devletleştirilmiştir. Tripoli'de günlük olarak yayınlanan "Al-Fajr-al-Jadid" gazetesi 35.000 adet basılmaktadır.

Devlet yönetiminde bir radyo bir de televizyon istasyonu vardır.

LİECHTENSTEİN

Resmi adı: Liechtenstein Prensliği
Başkenti: Vaduz (4.620)
İdare şekli: Meşruti Krallık
Dili: Almanca
Dini: Hiristiyan (Katolik)
Yüzölçümü: 160 Km.
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 154.4 kişi
Yaşama ortalaması: Bilinmiyor
Parası: İsviçre frankı
Ülke ve insanları: Ren nehrinin kenarında Avusturya ve İsveç arasındadır. Mutedil bir iklimi vardır.

Küçük bir ülke olan Liechtenstein'de bir kasaba görünümündeki başkent Vaduz'dan başka önemli şehir yoktur.

Savunma: 1968 yılından beri ordusu yoktur. 60 yaşına kadar herkes, gerektiğinde ve ancak çok acil hallerde askere çağırılabilmektedir. Sadece 37 kişiden ve 29 yardımcısından kurulu ufak bir polis örgütü görev yapmaktadır.

Ekonomi: 1974'de, 5.300 kişinin çalıştığı bir metal endüstrisi kurulmuştur. Bu tesislerde kalorifer kazanı, madeni eşya, küçük makineler mobilya, kimyasal maddeler, ilaç optik malzemesi oyuncak, petrol tankları, resim malzemesi, vernik ve deri imal edilmektedir. Çanak çömlek yapımı ve seramik endüstrisi de vardır.

Yönetim: Veraset yolu ile ülke başına gelen prensler, devleti temsil ederler. 15 üyeli bir parlamentosu vardır. Parlamento üyeleri 14 yıl için seçilmektedirler. Üç kişilik bakanlar kurulu ile başbakan dört yıl için görev başına getirilmekteler. İsviçre ile arasında gümrük birliği bulunmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durum: Kaza sigortası 1931'de emekli maaş ödenmesi ve hayat sigortası 1954'de, aile yardımları 1957'de işsizlik ödeneği verilmesi 1970'de başlamıştır. Hastalık sigortası 1971'de zorunlu hale getirilmiştir.

Eğitim: İlkokul öğrenimi 5 yıldır. Teknik kolej ve müzik okulu vardır. Üniversitesi yoktur.

Turizm: Ülke için turizm büyük önem taşımaktadır. Alp Dağları müze ve sanat galerileri turistlerin ilgisini toplamaktadır. (1977'de 80.425 turist)

Basın ve yayın: Haftada 4 gün yayınlanan Liechtensteiner Volksblatt gazetesi 6. 144 adet basılmaktadır.

Radyo ve televizyon istasyonu yoktur. Ülkede 17.163 telefon bulunmaktadır.

LÜBNAN

Resmi adı: Lübnan Cumhuriyeti
Başkenti: Beyrut
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Arapça
Dini: Müslüman % 39 Hiristiyan % 45.
Yüzölçümü: 10.400 km. kare
Nüfusu: 3200.000
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 307.6
Yaşama ortalaması: 60.9 yıl
Parası: Lübnan lirası
Ülke ve insanlar: Bir Ortadoğu ülkesidir. Akdenizin doğu kıyısındadır. Kuzeyinde ve doğusunda Suriye güneyinde İsrail vardır. İklimi çok değişkendir. Kıyıları sıcak ve kurak kışları ise yağışlı geçer.

Ülkede Arapça konuşulmasına rağmen, Fransızca ve İngilizce anlayanların sayısı çoktur.

Başlıca şehirleri: Başkent Beyrut: 900.000, Trablus: 250.000, Zahle; 70.000.

Savunma: 1976 Ekim ayından sonra yoğun bir iç savaş başlamıştır. Bu nedenle ülkeye büyük kısmı Suriyelilerden kurulu

Arap askeri gücü girmiştir. Kendi ordusu 78.00 kişiliktir.

Ekonomi: Lübnan ekonomisine özel teşebbüs hakimdir. Halkın büyük kısmı endüstri alanında bir bölümü de tarım alanında çalışmaktadır. Hububat zeytin ve narenciye üretilmektedir. Normal devrelerde ülke Ortadoğu'nun ticaret ve bankacılık merkezidir. Transiz trafiğinin üçte ikisi Beyrut'tan geçmekte ve açık pazar durumunda bulunmaktadır. Ancak iç savaş bu özelliğini etkilemiştir. Pek çok yabancı banka ülkeyi terk etmiştir.

Yönetim: Dört yıl için seçilen 99 üyeli bir meclisi vardır. Meclis üyelerinin 53'ü Hıristiyanlardan, 45'i ise Müslümanlardan meydana gelmetedir. Devlet Başkanı 6 yıl için meclis içinden seçilmektedir. Hükümet meclise karşı sorumludur.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durum: Sosyal Güvenlik Kuruluşu tarafından çalışanlara çeşitli haklar tanınmaktadır. Sağlık tesislerinden yararlanılmaktadır. Hastalananlara 26 hafta boyunca ücretleri ödenmektedir.

Eğitim: İlkokullar devlete aittir. Orta dereceli okullarla yüksek öğretim alanında özel kuruluşlar faaliyet göstermektedir. Okuma-yazma bilenlerin oranı yüzde 86 civarındadır.

Turizm: Lübnan Ortadoğu'nun turizm merkezidir. Plajları, bol güneşi ve tarihi yerleri bol turist çekmektedir. Pek çok otel ve eğlence yeri vardır.

Basın ve yayın: Beyrut'ta yayınlanan günlük "Al-Anwar" gazetesi 75.000 baskısı ile ülkenin en büyük yayın organıdır.

Bir radyo iki televizyon istasyonu vardır.

LÜKSEMBURG

Resmi adı: Grand-Duche de Luxembourg
Başkenti: Lüksemburg
İdare şekli: Dükalık
Dili: Fransızca, Almanca.
Dini: Hıristiyan (Katolik yüzde 97, Hıristiyan yüzde 1)
Yüzölçümü: 2.586 Km.kare
Nüfusu: 365.000
Nüfus yoğunluğu: Km.kareye 138 kişi
Yaşama ortalaması: 69.9 yıl
Parası: Lüksemburg frankı.

Ülke ve insanlar: Avrupa'nın kuzey batısındadır. Belçika'nın güney doğusunda. Fransa ve Almanya'nın arasındadır.

Halkın çoğunu Almanlar ve Fransızlar teşkil eder. Ayrıca bir miktar da İtalyan vardır.

Savunma: Batı Avrupa Birliği ve NATO üyesidir. Askerlik 1967'de zorunlu olmaktan çıkarılmıştır. Gönüllülerden kurulu 660 kişilik bir ordusu ve 420 kişilik jandarma örgütü vardır.

Ekonomi: Demir-çelik endüstrisi ülkeye büyük gelir sağlamaktadır. Zengin demir yataklarına sahiptir. Metalurji ve kimya endüstrisi de bulunmaktadır. Halkın yüzde 41'i endüstri, yüzde 10 kadarı da tarım alanında çalışmaktadır. Arpa, yulaf, patates, buğday, meyve ve üzüm yetiştirilmekte, şarap yapılmaktadır.

Yönetim: Soydan gelen dükler tarafından anayasaya dayalı bir monarşiyle yönetilmektedir. İki meclisli bir parlamenter sistemi vardır. Ülke 12 kantona ayrılmıştır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Her çalışan için sosyal sigorta zorunludur.

Eğitim: 6 ile 15 yaş arasında eğitim zorunludur. Okullarda Almanca ve Fransızca öğretilmektedir. Bir üniversitesi vardır.

Basın ve yayın: Ülkenin en büyük günlük gazetesi, 75.000 adet basılan "Luxemburger Wort"dur.

Bir radyo, 6 televizyon istasyonu vardır.

MACARİSTAN

Resmi adı: Magyar Nepköztarsasağ
Başkenti: Budapeşte
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Macarca
Dini: Hıristiyan (Katolik, az miktarda Protestan)
Yüzölçümü: 93.031.6 Km.kare
Nüfusu: 10.720.000 (1980 thm)
Nüfus ortalaması: 115
Parası: Macar forinti.

Ülke ve insanlar: Batı Avrupa'dadır. Kuzeyinde Çekoslovakya, doğusunda Sovyetler Birliği ile Romanya, güneyinde Yugoslavya, batısında Avusturya vardır. Yazlar kurak, kışlar sert geçer.

Nüfusun yüzde 98.5 kadarı Macarca konuşmaktadır. Ülkede kadınlar erkeklerden fazladır.

Başlıca şehirleri şunlardır: BaşkentBudapeşte: 2.081.696, Miskolc: 207.393, Debrecen: 191.918.

Savunma: 1955'de Varşova Paktı kurucuları arasında yer alınış, 1969'da Cenevre Silâhsızlanma Komisyonu'na katılmıştır. Askerlik hizmeti 18 yaşında başlamakta ve en az iki yıl sürmektedir. 1977'deki ordu gücü 114.000 kişiliktir.

Ekonomi: Sanayi alanında Sovyetler'in merkezi plânlama sistemi değiştirilerek uygulanmaktadır. Daha çok sosyalist ülke pazarlarına dönük biçimde faaliyet gösterilmektedir. Ülke için ihtiyaç karşılandıktan sonra, yabancı pazarlara mal satışı esas alınmaktadır.

Bir tarım ülkesi olmasına rağmen sanayi alanında sürekli gelişme sağlamaktadır. Ancak hâlâ endüstri daha çok savaş sanayii için çalışmaktadır. Makineler, telekomünikasyon ve elektrik teçhizatları, elektronik aletler ihraç etmektedir. İhraç malları arasındaki et, meyve ve sebzenin yanısıra Batı Avrupa ülkelerine satmaktadır.

Sanayi alanında ihtiyaç görülen petrol, demir, bakır ve benzeri madenler yurt dışından ithal edilerek sağlanmaktadır. Ülkede plastik, kimya, kağıt, pamuk, gıda ve hayvancılık sanayileri de gelişmiştir.

Yönetim: 1949 anayasası ile Macar Halk Cumhuriyeti'nin en yüksek devlet organı, beş yıl için seçilen 352 üyeli Millet Meclisi'dir. Meclis içinden seçilen 20 kişilik Başkanlık Konseyi, devletin en yüksek icra organıdır ve meclise karşı sorumludur. Konseyin başkanı, aynı zamanda Devlet Başkanıdır.

Politik güç, Komünist Macar Sosyalist İşçi Partisi'nin elindedir. Ülkede resmi başka parti yoktur. Seçimlerde tek bir liste hazırlanmaktadır.

Ülke 15 yönetim bölgesine ayrılmıştır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: 1972'de tüm Macarları içine alan bir sosyal sigorta sisteminin uygulanmasına başlanmıştır.

Çalışanların ücretlerinden primler kesilerek bir fonda toplanmaktadır. Emeklilik erkeklerde 60, kadınlarda 55 yaş olarak tespit edilmiştir. Kooperatif üyesi çiftçiler de emeklilikten yararlanmaktadırlar.

Eğitim: 3 ile 6 yaş arasındaki çocuklar için anaokulları kurulmuştur. 6 ile 14 yaş arasında eğitim zorunludur. Teknik öğrenime önem verilmektedir.

Macaristan'da çok rastlanan mimari değeri yüksek yapılar ülke kentlerini süsler.

Turizm: Belaton gölünden balıkçılık ve yüzme yönünden yararlanılmaktadır. Tarihi zenginliklerle dolu yerler çoktur.

Basın ve yayın: Ülkenin en büyük günlük gazetesi, Macar Sosyalist İşçi Partisi tarafından Budapeşte'de yayınlanan 762.000 tiraj!; "Nepszabadgs"dır.

Bir radyo, iki kanaldan zaman zaman renkli yayın yapan bir televizyon istasyonu vardır.

MADAGASKAR

Resmî adı: Democratic Republic of Madagascar.
Başkenti: Tananarive
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Animist, Hristiyan, Müslüman.
Yüzölçümü: 587.041 Km. kare
Nüfusu: 8.881.300 (1976)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 15 kişi.
Yaşam ortalaması: 40.9 yıl
Parası: Malagace frankı.
Ülke ve İnsan: Hint Okyanusu'nun batısı'nda bir büyük, çeşitli küçük adalardan meydana gelmektedir. Mozambik kıyılarına 500 Km. mesafededir. Tropikal bir iklim hüküm sürmektedir.

Halkın tamamına yakın kısmı Malezyalıdır. Ülkede ayrıca 18.000 Fransız, 50. 000 Komorlu, 18.000 Hintli, 10.000 Çinli yaşamaktadır.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Tananarive: 468.000, Majunga: 67.000, Tamatave: 60.000.

Savunma: 1977'deki ordusu 10.500 kişiliktir. Ayrıca 6.600 kişilik jandarma örgütü vardır.

Ekonomi: Halkın büyük kısmı tarımla uğraşmaktadır. % 90. Tarım ürünlerinden kahve, vanilya; şeker, tütün ve muz ihraç edilmektedir. Zengin grafit, mika, nikel ve bakır yatakları vardır. Ayrıca boksit bulunmuştur.

1975'de bankalar ve sigorta şirketleri devletleştirilmiştir. Ayrıca endüstri ve ticaret de kontrol altında tutulmaktadır.

Yönetim: 1975 Aralık ayında kabul edilen anayasa ile Cumhurbaşkanı 7 yıl için seçilmektedir. Cumhurbaşkanı, 12 üyeli Yüksek İhtilal Konseyi'ne başkanlık etmektedir. Başbakanı. Cumhurbaşkanı atamaktadır. Ulusal Halk Meclisi 6 yıl için genel oyla göreve getirilmektedir. Sosyalist prensiplere bağlı tek bir parti vardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal Durum: Sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanılmaktadır. Çalışanların ailelerine de yardım edilmektedir.
Eğitim: Hem özel, hem de halk okulları vardır. Eğitim yaşındaki çocukların ancak yarısı okuyabilmektedir. 1976'da 5 yıllık ilköğretim zorunlu hale getirilmiştir.
Turizm: Turizm alanında yatırımlar yapılmaktadır.
Basın yayın: Ülkenin en büyük gazetesi Antananarivo'da yayınlanan günlük 30. 300 baskılı "Madagascar-Mati"dir.

Bir radyo, bir de televizyon istasyonu vardır.

Ülkede 28.686 telefon bulunmaktadır.

MALAVİ

Resmî adı: Pebuplic ot Malawi
Başkenti: Lilongwe
İdare şekli: Cumhuriyet.
Dili: İngilizce, Malawice.
Dini: Çeşitli Afrika dinleri % 50, yüzde 20 Hristiyan, Müslüman, Hindu.
Yüzölçümü: 117.800
Nüfusu: 5.975.000 (1980 thm.)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 47 kişi.
Yaşam ortalaması: 38.5 yıl
Parası: Malavi Kwavcha'sı.
Ülke ve İnsanlar: Afrika'nın güneyi'ndedir. Batı'sında Zambia, güney'inde ve doğu'sunda Mozambik, Kuzey Tanzanya vardır. Malawi gölü, tüm doğu sınırını kaplar. Tropikal iklim hüküm sürer. Ülkede 8.000 kadar Avrupa'lı yaşamaktadır.

Başlıca şehirleri şunlardır: Blantyre: 222.000, Başkent Lilongwe: 102.900, Mzuzu: 15.000.

Savunma: Hepsi kara kuvvetlerinde görevli bulunan 2400 kişilik ordusu vardır. Ulusal polis örgütü ise 3.000 kişiliktir.
Ekonomi: Halkın yüzde 90'ı tarım alanında çalışmaktadır. Çay, tütün, pamuk, şeker pancarı, ve mısır üretilmektedir. Tütün ihraç edilmektedir. Madenler, imalat sanayiinde kullanılmaktadır. Yabancı kuruluşlar tarafından yatırım yapılmaktadır.
Yönetim: Devlet Başkanı, normal olarak 5 yıllık bir görev süresi için seçilmektedir. 102 üyeli Millet Meclisi'ne, ülkenin tek partisi olan Malawi Kongre Partisi tarafından bir liste halinde aday gösterilmek-

tedir. 15 üye bu parti tarafından seçilmekte, geri kalanı seçimle getirilmektedir.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durum: Sosyal çalışmalar, Çalışma Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. bu arada gençlerin korunması, fiziksel eksikliklerin giderilmesi, çıraklık devrelerindeki çalışmaları, spor olanakları konularında gerekli tedbirler alınmaktadır. Bu amaçla kurulmuş, ayrıca kadınlara ait olanı da bulunan klüpler vardır.
Eğitim: Malawi'de okuma-yazma bilenler çoktur. Orta öğretim, hükümetin ve hükümet tarafından yardım sağlanan okullarca sürdürülmektedir. Malawi'de bir üniversite vardır.
Turizm: Ülkenin küçüklüğüne rağmen, turizm endüstrisi büyümektedir. Geniş bir turizm potansiyeli vardır. (1975'de 57. 702 turist.)
Basın yayın: Ülkenin en büyük günlük gazetesi. İngilizce yayınlanan ve 14.000 adet basılan "The Daily Times'dir.

Bir radyo istasyonu vardır.

MALEZYA

Resmi adı: Malaysia
Başkenti: Kuala Lumpur
İdare şekli: Monarşiye dayalı Federasyon
Dili: Malayca ve İngilizce.
Dini: Müslüman ve diğer çeşitli dinler.
Yüzölçümü: 334.930
Nüfusu: 13.650.000 (1980 thm.)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 37.6 kişi.
Yaşama ortalaması: 56.7.
Parası: Malezya doları.
Ülke ve insanlar. Asya'nın güney doğusunda Kra yarımadasının ve çevresindeki 13 devletin birleşmesinden meydana gelmiş bir federasyondur. Kuzeyinde Tayland, güneyinde Singapur Adası vardır. Borneo adasındaki Sabah ve Sarawak devletleri kuzeyinde yer almaktadır. Tropikal bir iklim hüküm sürmekte, her mevsinmde çok yağmur yağmaktadır.

Ülkede % 45 Malezyalı dışında, % 35 Çinli, % 9 Hintli, ve Pakistanlı yaşamaktadır.

Başlıca şehirleri şunlardır: Kuala Lumpur: 800.000, George Town: 291.414 İpoh: 280.000

Federasyona bağlı devletler: Johore, Kedah, Delantan, Penang ve Province Wellesley, Perak, Perlis, Sabah, Sarawak, Selangır, Trengganu.
Savunma: 1977'de ordu toplamı 64.500 kişiliktir. Malezya, Yeni Zelanda, Avusturya ve İngiltere arasında bir savunma anlaşması imzalanmıştır.
Ekonomi: Dünyanın sayılı kauçuk üreticilerindendir. İhracatın yüzde 20'sini kauçuk teşkil eder. Bunun yanısıra kalay, palmiye yağı ve kereste de ihraç edilmektedir. Ayrıca petrol de çıkarılmakta ve çeşitli ülkelere satılmaktadır. Petrol üretimi 1976'da günde 230.000 varile yükselmiştir.

Yurt dışından makine, yol yapım araçları, kimyasal maddeler satın almaktadır.
Yönetim: Federasyona bağlı 13 devletten 9'unun başkanı her 5 yılda bir, ülkeyi yönetecek olan Sultanı seçerler. Sultan, hep aynı aile içinden seçilmektedir. 58 üyeli Senatosu, 154 üyeli Temsilciler Meclisi vardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal güvenlik: Sosyal güvenlik, Sağlık Bakanlığı ile Güvenlik Bakanlığı tarafından düzenlenmektedir.
Eğitim: Halkın yüzde 70'i okuma-yazma bilmektedir. 6 ile 15 yaş arasında eğitim ücretsiz ve zorunludur. 5 üniversite vardır.
Turizm: Turizm Endüstirisi gelişmektedir. Ülkeye 1976'da 2.617.500 turist gelmiştir.
Basın yayın: Ülkenin en büyük günlük gazetesi Kuala Lumpur'da Malay dilinde yayınlanan 165.000 baskılı "Mingguan Malaysia'dır.

Üçü Malezya yarımadasında, biri Sabah, Biri de Sarawak'ta yayın yapan 5 radyo istasyonu bir televizyon istasyonu vardır. Renkli televizyon yayınları 1976'da başlamıştır.

MALDİV

Resmi adı: Rebuplic of Maldives
Başkenti: Male (29.555).
İdare şekli: Cumhurivet.
Dili: Maldivce. (Divehi)
Dini: Müslüman
Yüzölçümü: 298 Km 2.
Nüfusu: 130.000 (1977)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 436 kişi.

Yaşama ortalaması: Bilinmiyor.
Parası: Maldiv rupisi.
Ülke ve İnsanlar. Hindistan'ın güney batısında, Srilanka'ya 420 mil mesafede 1.196 adadan meydana gelmiştir. Ekvatoral iklim hüküm sürmektedir. Adalardan yalnızca 203'ünde oturmaktadır.
Savunma: Ordusu yoktur. Sadece bir polis örgütü bulunmaktadır.
Ekonomi: Halkın büyük çoğunluğu geçimini balıkçılıkla sağlamaktadır. Balıklar Japonya'daki uluslararası iki kuruluşa satılmaktadır.

Ülkenin diğer gelir kaynakları gemicilik, turizm ve palmiye yağı üretimiyle elde edilmektedir. Hindistan'dan yardım görmektedir.
Yönetim: 1965'den beri bağımsızlığına kavuşmuş olan Maldiv'de Cumhurbaşkanı 5 yıl için görev başına getirilmektedir. Cumhurbaşkanı aynı zamanda hükümetin de başıdır ve bakanlar kurulunu kendi atamaktadır İslam şeriat hükümleri uygulanmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Çalışanlara herhangi bir yardım sağlanmamaktadır.
Eğitim. Anaokullarında 500 çocuk bakılmaktadır. İlk ve orta dereceli okullarda ise 2.000 öğrenci okumaktadır.
Turizm: 1974-1975 devresinde 5.637 turist gelmiştir. Bu sayı 1977'de 20.000'i bulmaktadır.
Basın yayın: Ülkede gazete yayınlanmamaktadır. Çevre devletlerdeki radyo yayınları izlenmektedir. 556 da telefon vardır.

MALİ

Resmi Adı: Mali Cumhuriyeti
Başkenti: Bamako (400.000)
İdari Şekli: Cumhuriyet
Dili: Fransızca-Bambara ve Sonrai dilleri
Dini: Yüzde 64, Müslüman, yüzde 34 putperest, maz sayıda Hristiyan
Yüzölçümü: 1.240.000 Km. kare.
Nüfusu: 6.600.000 (1980 thm.)
Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 5.08 kişi
Yaşam Ortalaması: 37.2 yıl
Parası: Mali Frankı
Ülke ve İnsanlar: Afrika'nın batısındadır. Kuzeyinde Cezayir, batısında Moritanya ve Senegal, güneyinde Ginea ve Fildişi Cumhuriyeti doğusunda ise Yukarı Volta ve Nijer vardır. İklimi sıcak ve kuraktır. Ülkenin büyük kısmı çöldür.

Mali'de çeşitli zenci kabileler vardır. Bunlardan Bambara kabilesinde 1.000.000 Fulani kabilesinde ise 450.000 zenci yaşamaktadır. Diğer kabileler şunlardır: Marka, Songhai, Malinke, Touareg, Senoufo, Dogon.
Savunma: 4.200 kişilik kara ordusu vardır. Bunların büyük kısmı paralı askerlerdir. Hava kuvvetlerinde de 150 Sovyet görevlendirilmiştir.
Ekonomi: Yeraltı zenginlikleri yoktur ve ülkenin büyük kısmı çöldür. Toprakların yüzde 20'sinde ekim yapılmaktadır. Başlıca ürünleri; pirinç, pamuk, darı, yerfıstığı yetiştirilmektedir. Balık, ihraç malları arasında yer almaktadır. Sadece, pamuk, deri yün ve gıda endüstrileri kurulmuştur. Fransa, Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyeti'nden ekonomik yardım alınmaktadır.
Yönetim: 1968 yılından beri ülkenin yönetimi darbe yapan bir askeri komite elinde bulunmaktadır. "Askeri Ulusal Özgürlük Komitesi" adını taşıyan cunta, Bakanlar Kurulu'nu kendi atamaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Salgın hastalıklarla savaşmak için hükümet tarafından yönetilen hastane ve sağlık merkezleri vardır.
Eğitim: 6 ve 15 yaş arasında ilköğretim zorunlu ve ücretsizdir. Ordu, okuma ve yazma bilenlerin sayısını artırmak için bir program hazırlamıştır.
Turizm: Çeşitli yatırımlar yapılmaktadır. Timbuktu'da avlanmak ve balıkçılık imkanları geniştir.
Basın ve Yayın: Ülkenin en büyük gazetesi, askeri komite tarafından yayınlanan günlük "L'Essor"dur. Basılan günlük gazete sayısı 3.000.'dir.

Bir radyo istasyonu vardır. (Radyo sayısı: 81.000)

MALTA

Resmi Adı: Malta Cumhuriyeti
Başkenti: Valetta
İdari Şekli: Cumhuriyet
Dili: Maltız, İngilizce ve İtalyanca
Dini: Hıristiyan (Katolik)
Yüzölçümü: 316 Km. kare
Nüfusu: 325.680 (1980 thm)

Malta'da çok sık görülen açıkhava kahvelerinde sohbet.

Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 1.030 kişi
Yaşama Ortalaması. 69.9 yıl
Parası: Malta Lirası

Ülke ve İnsanlar: Akdeniz'de Sicilya Adası'na 97 kilometre Afrika kıyılarına 290 kilometre mesafede Malta, Gozo ve Comino adalarından meydana gelmiştir. Ülkede Akdeniz iklimi hüküm sürer.

Her yıl, Avustralya, Kanada, İngiltere ve Birleşik Amerika'ya göçmen olarak gidip yerleşenler çoktur.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Valetta 14.100, Sliema: 20.120, Victoria (Gozo adasında): 5.110.

Savunma: Malta'da küçük bir askeri üniteyle iki yarı-askeri savunma örgütü vardır. İngiltere ile imzalanan bir anlaşma sonunda, Malta'da bu ülkeye verilen deniz ve hava üssü karşılığında savunması İngilizler tarafından sağlanmıştır.

Ekonomi: Ülke gelirini küçük endüstri tarım ve tersanelerden sağlamaktadır. Turizm alanında yeni yatırımlaragirişilmiştir. Malta gemi inşa gemi oranım alanında Akdeniz'in en ideal yeri olarak kabul edilmektedir. Üretilen patates, soğan, domates tütün, ve çiçek ihraç edilmektedir.

Yönetim: 1974'te kabul edilen yeni Anayasa ile 5 yılda bir seçilen 65 üyeli Temsilciler Meclisi. ülke kanunlarını yapma görevini yüklenmiştir. Meclis tarafından seçilen devlet başkanı, başbakanı atamakta ve Bakanlar Kurulu'nu onaylamaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal Durum. Sosyal sigorta uygulanmaktadır.

Eğitim: 6 ile 16 yaş arasında eğitim zorunludur ve ücretsizdir. Bir üniversite, bir güzel sanatlar akademisi, bir de kimya ve teknoloji akademisi vardır.

Turizm: Plajları, her zaman sıcak iklimi, tarihi yerleri nedeniyle turistlerin büyük ilgisini çekmektedir. (1978'de 477.741 turist)

Basın ve Yayın: Ülkenin en büyük gazetesi Valetta'da yayınlanan ve 18.000 adet basılan günlük "L'Orrizzont'dur.

İki radyo, iki televizyon istasyonu vardır.

İngiliz Uluslar Topluluğu üyesidir.

MAURİTİUS

Resmi Adı: Mauritius
Başkentl: Port Louis
İdari Şekli: İngiliz Uluslar Topluluğu'na dahil bağımsız cumhuriyet.
Dili: İngilizce, Fransızca, Fransız kökenli Creole dili, Hintçe Urdu dili ve Çince.
Dini: Hindu, (421.000) Hıristiyan 258.400 (Katolik), Müslüman (136.4500)
Yüzölçümü: 2.040 Km. kare.
Nüfusu: 920.000 (1980 thm)
Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 482, 5 kişi
Yaşama Ortalaması: 63.2 yıl
Parası: Mauritius Rupisi
Ülke ve İnsanlar: Hint Okyanusu'nda, Madagaskar Adası'nın doğusunda bir kaç adadan meydana gelmiştir. Mauritius Adasından başka Rodrigues, Angalega Adaları Cargados Carajos Shoals Adaları da ülke sınırları içindedir. Tropikal bir iklim sürer, ve sık sık siklonlar görülür.

Halkın büyük kısmını Hint asıllı kişiler Hindular ve Çinliler teşkil eder.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Port Louis (141.400), Beau-Bassin Rose Hiill: (83.790), Curepipe Quatre-Bornes (53.500) Acoas-Phonix.
Savunma: Ordusu yoktur.
Ekonomi: Ülke ihracatının yüzde 74'ünü şeker teşkil eder, ve çalışan halkın yüzde 28'i bu işle uğraşır. Çay üretimi ve ihracatı da önemli bir gelir kaynağıdır.

Sık sık görülen siklonlar, tarım ürünlerine büyük zarar vermektedir.
Yönetim: İngiltere'nin atadığı genel vali, devlet başkanlığı görevini yapmaktadır. 71 üyeli bir meclisi vardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Sağlık servisleri ve hastanelerin sayısı artırılmaktadır. Bütçenin büyük kısmı diğer sosyal güvenlik hizmetleri için sarfedilmektedir.
Eğitim: İlköğrenim ücretsizdir. Halkın okuma-yazma oranı yüksektir. Bir eğitim reformuna gidilmiştir. Bir üniversite vardır.
Turizm: Plajları, dağları, iklimi ve çeşitli medeniyetlerin karışımından meydana gelen kültürü turistler tarafından ilgiyle karşılanmaktadır.
Basın ve Yayın: Ülkenin en büyük günlük gazetesi Port Louis'de yayınlanan ve 14-000 adet basılan "I'Ekpress"tir. (Toplam olarak 82.000 gazete basılmaktadır) Bir radyo ve bir de televizyon istasyonu vardır. Renkli televizyon yayınları 1976'da başlamıştır.

MEKSİKA

Resmi Adı: Estados Unidos Mexicanos
Başkentl: Meksiko City
İdare Şekli: Cumhuriyet
Dili: İspanyolca (Yüzde 88.3) kızılderili dilleri
Dini: Hıristiyan (Yüzde 95), Katolik 900.-000. Protestan)
Yüzölçümü: 1.972.547 Km. kare
Nüfusu: 66.940.000 (1978)
Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 33.9 kişi
Parası: Meksika Pesosu
Ülke ve İnsanları: Kuzey Amerika'dadır. Kuzeyinde Birleşik Amerika, güneyinde Guatemala vardır. İklimi ülkenin yüksek yerlerinde değişir. Alçak yerlerde sıcak ve kurak olan iklim yüksek yerlerde mutedil hale gelir. Kuzey ve batı bölümleri çöldür.

Başlıca şehirleri: Başkent Meksiko: 11.175.000, Guadalajara: 2.077.500, Monterrey: 1.536.200, Ciudad Jarez: (569.900), Puebla, Tijuana, Acapulco.
Savunma: Askerlik zorunludur, ancak tam gün (part-time) hizmet gören askeri bir örgütü daha vardır. 1976'da toplam ordusu 97.000 kişilik tam gün hizmet görmeyen askeri örgütü ise 250.000 kişiliktir. Kara kuvvetlerinde 72.000, deniz kuvvetlerinde 19.000, hava kuvvetlerinde 6.000 kişi bulunmaktadır.
Ekonomi: Ülke ekonomisinin yarısı tarıma dayanmaktadır. Toprakların yüzde 15'inden faydalanılabilmektedir. 1974'de uygulanmaya başlayan kollektif çiftlikler programı ile küçük topraklar birleştirilmiştir. Mısır, buğday, pirinç, şekerkamışı, pamuk, kahve, sebze ve meyve üretilmektedir. Şeker üretimi ülkeye büyük bir gelir sağlamaktadır.

Meksika dünyanın önemli gümüş (Dünyaca 2.) ve sülfür üreticilerinden biridir. Ayrıca geniş fosfat, bakır ve uranyum yatakları bulunmuştur. Dört ayrı yerde bulunan petrol üretimi giderek artmaktadır.

1973'te çıkarılan bir kanunla petrol petrokimya, elektrik, demiryolu, telgraf ve telefon şirketleridevletleştirilmiştirRadyo ve televizyon karayolları alanlarında da

Meksika şirketlerinin faaliyetine izin verilmiştir.

Yönetim: Meksika federal bir devlettir. İkimeclisli bir parlamenter sistemi vardır. Her devletten ve federal bölgeden altı yılda bir seçilen ikişer kişiden meydana gelen 60 üyeli Senato'dan başka bir de üç yılda bir seçilen 178 üyeli Millet Meclisi yasama görevini yürütmektedir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Sosyal güvenlik hizmetleri, Meksika Sosyal Güvenlik Enstitüsü tarafından yürütülmektedir. 1970'de çıkarılan yeni iş kanunu ile yıllık izinlerin süresi artırılmış kadın ile erkek arasındaki ayırım kaldırılmış kardan çalışanlara hisse verilmeye başlanmış vergi indirimleri sağlanmıştır.

1975 federal bütçesinin yaklaşık yüzde 23'ü sosyal güvenliğe ayrılmıştır.

Eğitim: Devlet okullarında eğitim zorunlu, ve ücretsizdir. Okuma yazma bilmeyenlerin sayısı 1946'da yüzde 52 iken, 1975'te yüzde 18'e düşürülmüştür. 44 üniversite vardır.

Turizm: Kıyıları, dağları, Maya ve Aztek medeniyetlerine ait kalıntılar, volkanik yerler, İspanyollara ait eserler turistleri kendine çekmektedir.

Basın ve Yayın: Ülkenin en büyük günlük gazetesi Meksiko'da yayınlanan ve hafta arasında 200.000, pazar günleri ise 225.000 basılan "El Heraldo de Mexico"dur.

Ticari ve kültürel 765 radyo istasyonu 82 ticari televizyon istasyonu vardır.

Meksika'nın tüm mimarisinde geleneksel Meksika sanatı önemli bir yer tutmaktadır.

MISIR

Resmi adı: Mısır Arap Cumhuriyeti
Başkenti: Kahire
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Arapça
Dini: Müslüman % 93, Hıristiyan %7
Yüzölçümü: 1.001.449 Km. kare
Nüfusu: 38.740.000 (1977)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 38.6 kişi
Yaşama ortalaması: 49.9 yıl
Parası: Mısır Lirası
Ülke ve insanlar: Afrika'nın kuzeydoğusundadır. Kuzeyinde Akdeniz, kuzeydoğusunda İsrail, doğusunda Kızıldeniz, güneyinde Sudan ve batısında Libya vardır. İklimi kuraktır. Çok az yağmur yüzü görür. Ülkenin yüzde 90'ı çöldür. Bu nedenle halkın yüzde 99'u Nil Deltası ile çevresine yerleşmiştir. Hava sıcaklığı yaz aylarında 43 dereceye kadar çıkar. Kışlar ılık geçer. Mısır'da İngilizce ve Fransızca bilenler çoktur. Ülkede bir milyon kadar Hıristiyan vardır. Toprakları büyük olan Mısır'da halk ancak 35.580 Km.karelik bölgede yaşayabilmektedir. Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Kahire: 5.084.000, İskenderiye: 2.319.000, El Giza: 1.233.000, Port Sait: 263.000, Asuan 230.400, İsmailiye: 167.500.
Savunma: 1977'de ordu gücü 395.000 kişidir. Ayrıca 515.000 kişilik ihtiyatları vardır Askeri hizmeti üç yıllık devreler halinde zorunludur.
Ekonomi: Halk geçimini daha çok tarımla sağlamaktadır. Pamuk, soğan, buğday, mısır, pirinç, darı ve şekerpancarı yetiştirilmektedir. Ekili toprakların sulanması Nil Nehri ve Asuan Barajı ile sağlanmaktadır. Ancak 1973 yılındaki İsrail savaşından sonra yabancı yatırımlara izin verilmiştir. Ancak ekonomik güçlükler nedeniyle yabancıların yatırıma başlamaları gecikmiştir. Birleşik Amerika'dan yardım almaktadır. 1975'de yeniden açılan Süveyş Kanalı ülkeye büyük bir gelir temin etmektedir.
Yönetim: 6 yılda bir seçilen Devlet Başkanı ülkenin en büyük gücüdür. Başbakan ile yardımcısını ve bakanları Cumhurbaşkanı atamaktadır. Halk Meclisi'nin 350 üyesi 5 yılda bir seçilmekte 10 üye de Devlet Başkanı tarafından atanmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Kısa bir süre önce sosyal güvenlik kuruluşu faaliyete geçirilmiştir 1975'de 10 milyondan fazla kişi sosyal güvenlik kapsamı içine alınmıştır
Eğitim: 6 ile 12 yaş arasındaki ilköğretim zorunludur. 8 üniversite vardır. Eğitimin bütün türleri ücretsizdir.
Turizm: Mısır her zaman için turizm merkezi durumundadır. Çok eski medeniyetlerden kalan eserler piramitler ve tapınaklar Nil Nehri turistler için büyük önem taşımaktadır. Turistler için daha düşük bir döviz kuru uygulanmaktadır. (1977'de 984.000 turist).
Basın ve yayın: Ülkenin en büyük günlük gazetesi Kahire'de yayınlanan 695.000 baskılı "Al-Akhbar"dır. Ülkede 620.000 televizyon alıcısı, 503.947 telefon bulunmaktadır

MOĞOLİSTAN

Resmi adı: Bügd Nayramdakh Mongol Ard Uls
Başkenti: Ulan Bator
İdare şekli: Komünüst Halk Cumhuriyeti
Dili: Moğolca, Kazakça
Yüzölçümü: 1.555.000 (1978).
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 0.9 kişi.
Yaşama ortalaması: 65 yıl.
Parası: Moğol Tugriki
Ülke ve insanlar: Orta Asya'dadır. Kuzeyinde Sovyetler Birliği, doğusu ile güney ve batısında Çin Halk Cumhuriyeti vardır. İklimi genellikle yağışsızdır. Kış aylarında değişiklikler görülür ve don yapar.

Moğolistan'ın büyük kısmı Gobi Çölü ile kaplıdır. Az sayıda Rus ve Çinli vardır.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Ulan Bator (350.000), Mörön, Tsetserleg, Uliastay, Altay'dır.
Savunma: Ülkede Sovyet teknik danışmanlar görev almışlardır. Askerlik hizmeti 2 yıldır. Silah, cephane ve askeri taşıt araçları Sovyetler Birliği'nden temin edilmektedir. 1976'da bütçenin yüzde 13.7'si savunmaya ayrılmıştır.
Ekonomi. Ülke ekonomisi hayvancılığa dayanmaktadır. 2.600.000 civarında at, 17.350.000 sığır, koyun, keçi ve deve vardır. Üreticilik kollektifleşmiştir. Tarım alanında da kollektif çiftlikler kurulmuştur. Hububat, patates ve sebze yetiştirilmektedir.

Gıda ve hayvan ürünleri deri, yün tekstil sanayii ku lmuştur. Sovyetler Birliği ve diğer komünist ülkelerden yardım alınmaktadır.

Moğolistan'da kömür, tungsten, çinko, altın, gümüş ve demir madenleri iş-

letilmektedir. Zengin bakır madeninin işletilmesine de 1978'de başlanmıştır.
Yönetim: 1960 Anayasası ile ülkenin en yüksek organı dört yılda bir seçilen 287 üyenin oluşturduğu Büyük Halk Meclisi'dir.

Politik güç Komünist Moğolistan İhtilalci Halk Partisi'nin elindedir. Ülke, 18 yönetim bölgesine ayrılmıştır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum : 1975'de her 1000 kişiye 10 hasta yatağı ve 2 doktor düşmektedir.
Eğitim: İlköğrenim zorunludur. Bir üniversite 5 enstitü vardır.
Turizm: Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.
Basın ve yayın: Ülkenin en büyük gazetesi Ulan Bator'da Moğolistan Halk Cumhuriyeti tarafından yayınlanan 110.000 baskılı "Ünlem" gazetesidir.

İki kanaldan yayın yapan bir televizyon istasyonu vardır.

MONAKO

Resmi adı: Monaco
Başkenti: Monaco
İdare şekli: Prenslik
Dili: Fransızca ve Monakoca (İtalyanca-Fransızca karışımı).
Dini: Hristiyan (Katolik).
Yüzölçümü: 1.8 Km 2
Nüfusu: 30.000 (1980)
Nüfus yoğunluğu: Km kareye 16.017 kişi
Yaşama ortalaması: Bilinmiyor
Parası: Fransız parası kullanılmaktadır.
Ülke ve insanlar: Akdeniz kıyısında küçük bir devlettir. Fransa'nın güneydoğusundadır. Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü ülkede kışlar çok ılık geçer.
En önemli şehri olan Monte Karlo'da 13. 000 kişi yaşamaktadır. Başkent Monakoda ise 1.900 kişi yaşar.
Savunma: Ordusu yoktur.
Ekonomi: Turizm kumarhane, posta pulu ve sigara satışları ülkeye büyük bir gelir sağlamaktadır. Monako halkı vergi ödememektedir. Fransa her yıl milyonlarca frank gümrük vermektedir.
Yönetim: Meşruti bir hükümdarlıkla yönetilmektedir. Aileden veraset yolu ile intikal eden prenslik devletin en yüksek organıdır ve prens devletin başkanıdır. Ayrıca 18 üveli Milli Konsey için 5 yılda bir seçim yapılmaktadır. Prens ve konseyin seçtiği 4 üye hükümeti oluşturmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Her türlü sosyal haklar tanınmaktadır.
Eğitim: Nüfusun % 99'u okuma yazma bilir.
Turizm: Her mevsimde aranan iklimi, kumar oynamanın serbest olduğu dünyanın en ünlü gazinosu kyaz ve kış aylarında ülkeyi turizm merkezi haline getirmektedir.
Basın yayın: Devlet Bakanlığı tarafından "Journal de Monaco" adında haftalık bir gazete yayınlanmaktadır.

Bütün dünyada ün sağlayan iki radyo istasyonu bir televizyon istasyonu vardır.

MORİTANYA

Resmi adı: Republique İslamique de Mauritanie
Başkenti: Nouakchott
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Arapça ve Fransızca
Dini: Müslüman
Yüzölçümü: 1.030.000.Km. kare
Nüfusu: 1.420.000
Nüfus yoğunluğu: Km.kareye 1.2 kişi
Yaşama ortalaması: 41 yıl
Parası: Moritanya Ouguiya'sı
Ülke ve insanlar: Afrika'nın kuzeybatısındadır. Kuzeyinde Fas ve Cezayir, doğusunda ve güneyinde Mali, güneyinde Senegal vardır.

Moritanya'nın kuzeyi tamamen çöldür. Güneyi ise verimlidir ve tarıma elverişlidir. İklim sıcak ve kurak geçer. Halkın çoğunluğu Arap ve Zencidir.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Nouakchott (135.386), Nouadhibou, Zouerate, Kaedi, Atar'dır.
Savunma: Askerlik zorunludur ve iki yıldır. 1976 bütçesinin yüzde 30'u savunma giderlerine ayrılmıştır. 12.000 kişilik askeri gücü vardır.
Ekonomi: Halkın yüzde 70'i geçimini hayvancılıktan sağlamaktadır. Balıkçılık da ülke için büyük önem taşımaktadır. Petrol rafinerisi, demir ve çelik endüstrisi vardır Demir ve bakır madenleri işletilmekte, çeşitli ülkelere ihraç edilmektedir 20 yıllık maden rezervi olduğu anlaşılmış ve tesisler 1974 1975'de devletleştirilmiştir
Yönetim: Bakanlar Kurulunu, devlet başkanı atamakta, hükümete de başkanlık etmektedir 70 üveli Ulusal Meclis Mori-

tanya Halk Partisi'nin tek listeyle girdiği seçim sonunda görevlendirilmiştir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Ulusal Sosyal Sigorta Kurumu tarafından aile yardımı yapılmakta, iş kazası ödeneği verilmekte, yaşlılara emekli aylığı bağlanmakta ve sağlık sigortası uygulanmaktadır.
Eğitim: Halkın büyük kısmı göçebe olduğundan okuma-yazma oranı düşüktür % 5. Çocukların ancak yüzde 17'si okula gidebilmektedir.
Turizm: Avlanma, vahaları dolaşma ve Berberi köylerini görme ilgi çekicidir.
Basın ve yayın: Ülkenin en çok satışlı gazetesi Nouakchott'ta hükümet tarafından günlük olarak yayınlanan "Ach-C Chaad'tır. Bir radyo istasyonu vardır.

MOZAMBİK

Resmi adı: People's Republic of Mozambique
Başkenti: Maputo
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Portekizce
Dini: Animist, Hıristiyan (Katolik, 1.800.000). Müslüman (1.100.000).
Yüzölçümü: 783.030 Km. kare
Nüfusu: 9.680.000
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 12.2 kisi
Yaşama ortalaması: 41 yıl
Parası: Mozambik Esküdosu
Ülke ve insanlar: Afrika'nın doğu kıyısındadır. Kuzeyinde Tanzanya, batısında Malawi, Zambia ve Rodezya güneyinde ise Güney Afrika vardır. İklim yılın her mevsiminde sıcak geçmektedir. Özellikle yağmur mevsimlerinde sıcaklık derecesi daha artmaktadır.
Savunma: 20.000 kişilik bir kuvvetle iki Tanzanya taburu ülkede bulunmaktadır.
Ekonomi: Halkın yüzde 90'ı tarım alanında çalışmaktadır. Yerfıstığı, şekerpancarı, çay, pamuk, muz, pirinç, mısır yetiştirilmektedir. Hükümet 1976'da Tanzanya'dan 60.000 kişilik 1.000 aile getirterek teşkil edilen komünlere yerleştirilmiş ve kollektif tarım alanında çalıştırmaya başlamıştır. Ancak bu teşebbüs büyük itirazlara yol açmıştır. Kömür ve boksit yatakları işletilmektedir. Ayrıca zengin demir, elmas, altın, zümrüt ve az değerli bazı taşlar bulunmuştur. Dünya tantalin rezervlerinin üçte ikisi Mozambik'tedir.
Yönetim: Ülke yönetimine el koyan Mozambik Özgürlük Partisi tarafından 1975'de bir anayasa ilan edilmiştir. Partinin başkanı, Devlet Başkanı ve Başbakan olarak göreve başlamış, bakanlar kurulunu da kendisi atamıştır. 210 üyeli Meclisi vardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: 1975 sonunda, 9 milyonu aşkın halkın tedavi ve bakımı sadece 100 doktorun eline kalmıştır. Sağlık hizmetleri devletleştirilmiş ve acil bir sağlık planının uygulanmasına başlanmıştır. Devlet bütçesinin büyük kısmı bu iş için ayrılmıştır.
Eğitim: Halkın yüzde 90'ı okuma-yazma bilmemektedir. Dört yıl kapalı kaldıktan sonra, başkentteki Maputo Üniversitesi, Eduardo Mondland Üniversitesi adı ile 1976'da tekrar açılmıştır. Üniversiteyi bitiren her gencin halk servislerinde çalışması gerekmektedir.
Turizm: Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.
Basın ve yayın: Hükümet kontrolünde başkent Mapotu'da günlük olarak yayınlanan ve 13.000 adet basılan "Noticias" gazetesi, ülkenin en çok satışlı gazetesidir. Hepsi de devletleştirilen üç radyo, bir televizyon istasyonu vardır.

NAMİBİA

Resmi adı: Namibia
Başkenti: Windhoek
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Afrikaan, Almanca ve İngilizce
Dini: Hıristiyan
Yüzölçümü: 824.292 Km. kare
Nüfusu: 1.000.000 (1980 thm.)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 1 kişi
Yaşama ortalaması 38.5 yıl
Parası: G. Afrika Randı
Ülke ve insanlar: Afrika'nın güneybatısındadır. Güney ve güneydoğusunda Güney Afrika, doğusunda Bostwana, kuzeyinde Angola vardır. Zambesi Nehri, Zambia ile Namibia arasında sınır teşkil etmektedir. Ülkenin büyük kısmı çöldür. Namibia'da 36.000 Afrikalı, 99.000 beyaz ve 32.000 melez yaşamaktadır. Başkent Windhoek'teki beyazların sayısı ise 36.000 kadardır.
Savunma: Güney Afrika'ya bağlı toprak statüsündeyken 1976'da 40.000 kişilik taburla orduya katkıda bulunmuştur. Ancak daha sonra kurulan Namibia Halk Özgürlük Ordusu gerillaları halen ülkenin savunma gücünü teşkil etmektedir

Ekonomi: Maden yönünden Namibia zengindir. Elmas, bakır, kurşun, çinko kalay üretilmektedir. Dünyanın en büyük elmas madeni buradadır. Ayrıca uranyum ve petrol da bulunmuştur. Balıkçılık ve hayvancılık da çok önemlidir.
Yönetim: Daha önce Güneybatı Afrika'ya bağlıyken 1977 başlarında ayrılarak bağımsız ülke haline gelen ülkede yönetim yeniden düzenlenmektedir. 1977 başında bir Birleşmiş Milletler heyeti bu geçiş dönemine nezaret etmektedir. Seçimler sonucu 1979'da kurulan Millet Meclisi 50 üyeliktir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Eğitim: Zenciler arasında okuma yazma oranı çok düşüktür. Kiliselerinin ve misyonerlerin okulları vardır.
Turizm: Turistlerin ilgisi toplayacak yerleri çoktur.
Basın ve yayın: Ülkenin en çok satışlı günlük gazetesi, Wihndhoek'te Almanca yayınlanan 6200 baskılı Allgemeine Zeitung'dur. Bir radyo istasyonu vardır. Sağlık ve Sosyal yönden atılımlar yeni başlamıştır

NAURU

Resmi adı: Nauru Cumhuriyeti
Başkenti: Yaren
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Nauru dili, İngilizce
Dini: Hıristiyan (Protestan)
Yüzölçümü: 21,3 Km. kare
Nüfusu: 7.300 (1977)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 343 kişi
Yaşama ortalaması: Bilinmiyor
Parası: Avusturya Doları
Ülke ve insanlar: Avustralya'nın 1.300 mil uzağında, Büyük Okyanus'ta küçük bir adadır. Avustralya, kuzeydogusunda yer alır İklimi sıcaktır Halkının yarısı Nauruludur. Diğer kısmı ise Pasifik Adalarından gelenlerle Çinliler ve Avrupalılardır.
Savunma: Ordusu yoktur. Sadece bir polis örgütü vardır.
Ekonomi: Zengin fosfat yatakları vardır Yapılan incelemeler 1992 yılına kadar üretimin sürdürülebileceğini göstermiştir Çıkarılan fosfat ihraç edilmektedir Gemicilik, sivil havacılık ve uluslararası ticaretten sağlanan vergiler de ülkeye gelir sağlamaktadır.
Yönetim: Üç yılda bir seçilen 18 üyeli parlamentosu vardır. Cumhurbaşkanı, aynı zamanda hükümetin de başıdır. Bakanlar Kurulunu kendisi atamaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Halkın tamamına hükümet tarafından ev verilmekte, ücretsiz sağlık olanakları sağlanmaktadır.
Eğitim: % 98'i okuma yazma bilir.
Basın ve yayın: "Bulletin" adlı tek gazetesi, 1.000 adet basılmaktadır. Bir radyo istasyonu vardır. 1975'deki radyo alıcılarının sayısı 3.600, telefon sayısı ise 1500'dür

NEPAL

Resmi adı: Kingdom of Nepal
Başkenti: Kathmandu
İdare şekli: Krallık
Dili: Nepalce (yüzde 51), Maithir (yüzde 12) ve Bhojpuri (yüzde 6) dilleri.
Dini: Hindu, Budist (yüzde 20), Müslüman (yüzde 3)
Yüzölçümü: 141.577 Km. kare
Nüfusu: 13.420.000 (1978)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 92,8 kişi
Yaşama ortalaması: 40.6 yıl
Parası: Nepal Rupisi
Ülke ve insanlar: Himalaya Dağlarında, Hindistan'la Çin Halk Cumhuriyeti arasındadır Yükseklere çıkıldıkça iklim daha sertleşmektedir. Kathmandu Vadisi'nde yaz ayları sıcak ve güneşli geçmekte, sıcaklık ortalaması 11 derece olmaktadır. Ocak aylarında ise sıcaklık sıfır dereceye düşmektedir Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Kathmandu 350.000, Patan: 161.212
Savunma: Nepal ordusu, 20.000 kişiliktir.
Ekonomi: Ülke büyük ölçüde ormanlar ve steplerle kaplıdır Halkın yüzde 95'i tarımla uğraşmaktadır Güneyde pamuk yetiştirilmektedir Pirinç, buğday, şeker, meyve baharat üretimi önemlidir. Zengin mika madenindenbaşka, az miktarda linyit, bakır, kobalt ve demir madenleri vardır Nepal nehirlerinden hidro-elektrik tesislerinden yararlanılmaktadır.

Pamuk tekstil, bitkisel yağ ve kağıt endüstrisi kurulmaktadır. Ticaret ilişkilerini daha çok Hindistan üzerinden transit olarak geçirerek Çin Halk Cumhuriyeti ve Kuzey Kore ile sürdürmektedir. Sovyetler Birliği'nden petrol almaktadır. Amerika, Çin, Hindistan ve Saudi Arabistan'dan yardım almaktadır
Yönetim: Krallığa bağlı bir monarşiyle yönetilmektedir 135 üyeli bir Millet Meclisi vardır Ayrıca kasaba ve köy konsey-

leri görev yapmaktadır. Başbakan ve bakanlar meclis içinden seçilmektedir. Siyasal parti yoktur.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: 1975'de hastanelerdeki toplam yatak sayısı ancak 2.148'e ulaşmıştır. Her 6000 kişiye bir hasta yatağı ve her 36.000 kişiye bir doktor düşmektedir. Beşinci Beş Yıllık Plan devresinde 24 yeni hastane yapılacak, sağlık merkezlerinin sayısı da 351'den 459'a çıkarılacaktır.
Eğitim: Beş yıllık ilk öğretim ücretsizdir. Bir üniversite vardır. 1975'de halkın yüzde 86'sı okuma-yazma bilmemektedir. Kadınlarda okuma-yazma bilmeyenlerin oranı yüzde 97.4'e çıkmaktadır.
Turizm: Kathmandu Vadisi'nde yeni turizm merkezi kurulmaktadır. Dağlar, çok sayıda turistin ilgisini çekmektedir. Özellikle Himalaya Dağları, dağcılığı sevenler için tırmanılacak tek hedef sayılmaktadır. Buda'nın doğduğu yer de önem taşımaktadır.
Basın ve yayın: En çok satışlı gazetesi, Khatmandu'da yayınlanan 25.000 baskılı günlük "Gorkha Patra"dır. Bir radyo istasyonu vardır.

NİGERİA

Resmi dil: Federe Nigeria Cumhuriyeti
Başkenti: Lagos
İdare şekli: Federal Cumhuriyet
Dili: İngilizce, ayrıca Hausa, İbo ve Yoruba yerli dilleri.
Dini: Müslüman, ayrıca az sayıda putperest ve Hıristiyan.
Yüzölçümü: 923.773 Km.kare
Nüfusu: 75.000.000 (1978)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 72,5 kişi
Yaşama ortalaması: 38,5 yıl
Parası Naira
Ülke ve insanlar: Afrika'nın batı kıyısındadır. Kuzeyinde Nijer ve Guinea Körfezi, batısında Benin, güneydoğusunda Kamerun vardır. Tropikal iklim hüküm sürmektedir. Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Lagos 3.500.000, İbadan: 231.500, Ogbomosho: 525.000.
Savunma: 3.500.000 kişilik bir ordusu vardır, ayrıca 40.000 kişilik polis örgütü vardır. Askerlik zorunlu değildir ve gönüllüler alınmaktadır. 1975'te seyyar 100.000 kişilik bir askeri kuvvet oluşturulmuştur. Afrika'nın en geniş ordusuna sahiptir. Ordu, yeni silah ve araçlarla donatılmıştır.
Ekonomi: Dünyanın sekizinci petrol üreticisi ülkelerinden biridir ve OPEC üyesidir. Petrol geliri, ülkeyi zenginleştirmektedir. Hazırlanan kalkınma planları ile petrol endüstrisi geliştirilmekte, dört rafineri yapılmaktadır. 1980'de doğal gaz tesisleri ile petrokimya endüstrisi tesisleri tamamlanmıştır. Tarım üretiminin artırılması için de program uygulanmaktadır. Kakao (dünyada 6' ncı) palmiye yağı, yer fıstığı, pamuk ve kauçuk (dünyada 6'ıncı) üretilmekte orman ürünleri ve kereste ihraç edilmekte, balıkçılık gelişmektedir. Halkın 1.5 milyonu balıkçılık yapmaktadır. Aramalar sonunda kalay, kömür, demir bulunmuştur. Sovyetler Birliği tarafından büyük bir demir-çelik tesisi kurulmaktadır. Alüminyum üretimi, tekstil, çimento ve sigara endüstrisi de önemlidir.
Yönetim: 1966 Ocak ayından itibaren ülke askeri yönetimin elindeydi. Yüksek Askeri Konsey 1967'de çıkarılan anayasa ile kanun yapma ve yürütme görevini sürdürmekteydi. 1977'den itibaren Anayasa hazırlanmış ve 1979'da başkanlık sistemiyle sivil yönetime geçilmiştir. Başkan seçimle göreve getirilmektedir. Parlamento iki meclisden meydana gelmektedir. Ayrıca eyalet başkanları da yönetime katılmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Hastalananlara, işten ayrılanlara ve yaralılara devlet tarafından devlet fonundan yardımda bulunulmaktadır. Federal Hükümet, çalışanların güvenliğini sağlamak için bir örgüt kurmuştur. 1980'de sağlık ünitelerinin sayısı 450'ye, hasta yatağı sayısı ise 56.700'e çıkarılmıştır.
Eğitim: Halkın yüzde 25'i okuma-yazma bilmektedir. Okul yapımı ve öğretmen yetiştirme konusunda plan hazırlanmıştır. 12 üniversite vardır.
Basın ve yayın: En çok satılan gazete, Lagos'ta yayınlanan günlük 240.000 baskılı "Daily Times"dir. Devlet kontrolünde 12 radyo, 10 televizyon istasyonu vardır

NİJER

Resmi adı: Nijer Cumhuriyeti.
Başkenti: Niamey
İdare şekli: Cumhurivet

Dili: Resmi dil Fransızca, ayrıca Hausa, Tuareg, Djerma ve Fulani yerli dilleri.
Dini: Müslüman (yüzde 85), animist ve çok az Hıristiyan
Yüzölçümü: 1.267.000 Km.kare
Nüfusu: 4.990.000 (1978)
Nüfus ortalaması: Km. kareye 4 kişi
Yaşam ortalaması: 38.5 yıl
Parası: Afrika frankı
Ülke ve insanlar: Afrika'nın Batı'sındadır. Kuzey'inde Cezayir ve Libya, Güney'inde Benin, Batı'sında Mali ve Yukarı Volta, Doğusu'nda Çad vardır. İklimi sıcak ve kuraktır. Başlıca şehirleri şunlardır: Başkenti Niamey: 225.000, Maradi: 44.126, Zinder: 42.188.
Savunma: Küçük bir ordusu vardır. 4.000 kişilik bir güçtür. Ordu, Fransız silah ve araçları ile donatılmıştır.
Ekonomi: Halkın yüzde 90'ı çiftçilik ve hayvancılık yapmaktadır. Buğday yetiştirilmekte, sığır, koyun ve keçi yetiştirilmektedir. Ülkenin büyük kısmı çöldür. 75 yıl işletilebileceği bildirilen zengin bir uranyum madeni bulunmaktadır. 1971'de üretime başlamıştır.
Yönetim: 1974'ten beri yönetim silahlı kuvvetlerin elindedir. Yüksek Askeri Konsey tarafından bir hükümet kurulmuş, parlamento ile siyasi partiler kapatılmıştır

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Ülkede 2 hastane, 36 tıp merkezi ve 16 klinik, ayrıca seyyar klinikler vardır.
Eğitim: Eğitim ücretsiz olduğu halde okul sayısı yeterli değildir. Okuma yazma bilenlerin oranı %5'i geçmemektedir. 1973'de Niamey, 1976'da Batı Afrika İslam Üniversitesi açılmıştır.
Basın ve yayın: Niamey'de devletin yayınladığı "Le Sahel" adlı günlük bülten 3.000 adet basılmaktadır. Bir radyo istasyonu vardır.

NİKARAGUA

Resmi adı: Nikaragua Cumhuriyeti
Başkenti: Managua
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: İspanyolca (İngilizce de konuşuluyor)
Dini: Hıristiyan (Katolik)
Yüzölçümü: 130.000 Km. kare
Nüfusu: 2.310.000 (1977)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 17,7 kişi
Yaşama ortalaması: 50.4 yıl
Parası: Cordoba
Ülke ve insanlar: Orta Amerika'dadır. Batı'sında Büyük Okyanus Doğusunda Karayipler, Kuzey'inde Honduras, Güney'inde Kostarika vardır. Ülkede tropikal iklim hüküm sürmektedir. Mayıs ile Ekim arasıyağmur mevsimidir. Başlıca şehirleri şunlardır. Başket Managua: 517.000, Leon 85.950, Granada.
Savunma: 1976'da ordusu 7.100 kişiye çıkarılmıştır. Ayrıca 4.000 kişilik yarı askeri bir örgütü vardır.
Ekonomi: Ekonomi daha çok tarıma dayalıdır ve çalışanların yarısı tarafından yetiştirilen tarım ürünlerinin yüzde 75'i ihraç edilmektedir. Başlıca ihraç ürünleri kahve, et ve pamuktur. (Pamuk üretiminde dünyada 15.)Şeker, kereste ve muz da ülke ekonomisinde önemli bir yer almaktadır. Altın, gümüş, kurşun ve çinko madenleri, zengin doğal gaz yatakları vardır. Petrol rafinerisi, tekstil fabrikası, tütün ve çimento tesisleri vardır.
Yönetim: 1974'de kabul edilen anayasa ile altı yılda bir seçilen 30 üyeli senatosu ve 70 üyeli Millet Meclisi vardır. Bakanlar Kurulu'na Cumhurbaşkanı başkanlık etmektedir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Büyük Okyanus kıyısında ücretle çalışanlar için zorunlu sağlık sigortası vardır.
Eğitim: 6 ile 13 yaş arasındaki ilköğretim ücretsiz ve zorunludur 1975'de okuma-yazma bilenlerin oranı yüzde 57 olmuştur. Çok sayıda ticaret okulu ve iki üniversite vardır Yeni okullar açılmaktadır.
Turizm: Dağlar, volkanik bölgeler, kaplıcalar, bunun yanısıra deniz, göl ve nehir balıkçılığı turistlerin ilgisini çekmektedir. Büyük oteller vardır.
Basın ve yayın: En çok satışlı gazetesi, Managua'da günlük olarak yayınlanan, hafta arasında 30.000, Pazar günleri 35.000 adet basılan "La Prensa"dır. 54 radyo, 3 televizyon istasyonu vardır

NORVEÇ

Resmi adı: Kongeriket Norge
Başkenti: Oslo
İdare şekli: Krallık

Dili: Norveççe
Dini: Hıristiyan (Protestan)
Yüzölçümü: 323.886 Km. kare
Nüfusu 4.035.200
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 12 kişi
Yaşama ortalaması: 73.8 yıl
Parası: Norveç Kronu
Ülke ve insanlar: Avrupa'nın kuzeyinde, İskandinavya Yarımadasının Batı bölümündedir. Doğusunda Finlandiya ile Sovyetler Birliğiyle arasında İsveç vardır. Batı kıyıları genellikle soğuktur ve sert kara iklimi hüküm sürer. Norveç'çenin iki ayrı türü vardır. Çocukların yüzde 80'inin ana dili olan okullarda öğretilen Norveççe resmisidir. Yeni Norveççe ise ancak yüzde 20'si tarafından konuşulmaktadır Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Oslo: 462.497, Bergen: 212.755, Trondheim: 135.600, Stavanger: 87.360.
Savunma: NATO üyesidir. Erkekler 20 ile 45 yaş arasında gerektiği zaman kara kuvvetlerinde 12 ay, deniz ve hava kuvvetlerinde 15 ay askerlik yaparlar. 1976'da ordusu 39.000, ihtiyatları ise 160.000 kişiliktir. Ayrıca 130.000 kişilik seyyar savunma örgütü, 80.000 kişilik de şehirde görevli diğer bir örgütü bulunmaktadır.
Ekonomi: Coğrafya durumu ve iklimi nedeniyle tarım güçlükle yapılabilmektedir. Toprakların ancak yüzde 3'ünden bu amaçla yararlanılabilmektedir. Dünyanın en büyük ve modern deniz ticaret filosuna sahip ülkelerden biridir. Dünyada yakalanan balıkların yüzde 5'i Norveç'tedir ve önemli ihraç ürünleri arasındadır. Gemi inşa, mühendislik ve elektroteknik endüstrisi gelişmiştir. Kuzey Denizi'nden petrol ve doğal gaz çıkarılmaktadır.
Yönetim: Soydan gelen krallık başkanlığında anayasaya dayalı bir monarşiyle yönetilmektedir. Dört yılda bir seçilen 155 üyeli Millet Meclisi vardır. Hükümet, Meclis'e karşı sorumludur.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Sosyal güvenlik ve sağlık sigortası devlet tarafından güvence altına alınmıştır.
Eğitim: 7 ile 16 yaş arasında bütün çocuklar için eğitim zorunludur. Dört üniversite, yüksek okul seviyesinde 6 kolej vardır. Norveç'te okuma yazma bilenlerin oranı % 99'dur.
Turizm: Turizm olanakları yönünden zengindir ve kış sporları merkezidir. Pek çok otel ve kamp yeri bulunmaktadır.
Basın ve yayın: En çok satışlı gazete, Oslo'da günlük olarak yayınlanan sabahları 207.200, akşamları ise 179.900 adet basılan "Aftnposten"dir.

Devlet tarafından yönetilen ve çeşitli dalga uzunluklarında yayın yapan bir radyo, bir de televizyon istasyonu vardır. İsveç televizyonunun yayınları da izlenebilmektedir.

Norveç'li iki küçük kız geleneksel giysileri ile

ORTA AFRİKA CUMHURİYETİ

Resmi adı: Republique Centrafricain
Başkenti: Bangui
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Sangho dili ve Fransızca (resmi dil)
Dini: Putperest % 60, Hıristiyan (üçte bir), Müslüman.
Yüzölçümü: 625.000
Nüfusu: 2.500.000 (1980 thm.)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 3 kişi.
Yaşama ortalaması: 39 yıl
Parası: Afrika frankı.

Ülke ve insanları: Afrika kıtasının ekvator üzerindedir. Kuzey'inde Çad, Doğusu'nda Sudan, Güney'inde Kongo Halk Cumhuriyeti ve Zaire, Batı'sında Kamerun vardır.

Ekvatoral iklim hüküm sürer. Güney Batı'daki ormanlık bölgeye çok yağmur yağar.

Ülkede çeşitli zenci kabileler yaşamakta ve kendi yerli dilleriyle konuşmaktadırlar.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Bangui (350.000), Boali, Berberati.

Savunma: Ordusu 3.000 kişiliktir. Erkeklerde askerlik zorunludur.

Ekonomi: Halkın yüzde 85'i tarımla uğraşmaktadır. Pamuk ve kahve yetiştirilmekte, elmas çıkarılarak ihraç edilmektedir. Ayrıca kahve ve kereste de ihraç maddelerindendir. Zengin uranyum yatakları vardır.

Devlet 1976'da maden üretimini kontrol altına almıştır.

Yönetim: 1966 yılında kabul edilen anayasa ile bütün yönetim devlet başkanında toplanmıştır. 1976'da yeni bir anayasa hazırlanmıştır. Parlamento kapalıdır ve ülkede, başkanlığını devlet başkanının yaptığı sosyalist bir parti vardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Çalışanların asgari ücretleri belirlenmiştir. Ülkede 38 hastane, 37 doğumevi vardır.

Eğitim: 1970 1971 devresinde öğrenim çağındaki çocuklardan ancak yüzde 55'i ilkokul öğrenimi görmüştür. Orta öğrenim ve üniversite öğrenimi sınırlıdır. Bir üniversite vardır.

Turizm: Çağlayanlar, ormanlar ve vahşi hayvanlar turistlerin ilgisini çekmektedir.

Basın ve yayın: Ülkenin tek siyasal partisi tarafından yayınlanan günlük "Ta Tene"den başka gazete yoktur.

Hükümet yönetiminde bir radyo, bir de televizyon istasyonu yayın yapmaktadır.

PAKİSTAN

Resmi adı: Pakistan Islam Cumhuriyeti.
Başkenti: İslamabad
İdare şekli: İslâm Cumhuriyeti.
Dili: Urduca resmi dil. Ayrıca Pencapça, Sindhhi ve Pushtu dili ile İngilizce konuşuluyor.
Dini: Müslüman (yüzde 97), Hindu ve Hristiyan.
Yüzölçümü: 803.943 km. kare
Nüfusu: 74.539.000
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 92,7 kişi.
Yaşama ortalaması: 47.4 yıl
Parası: Pakistan rupisi.

Ülke ve insanlar: Asya kıtasındadır. Doğu'sunda Hindistan, Batı'sında Afganistan ve İran, Kuzey Doğu'sunda Çin Halk Cumhuriyeti, Güney kıyılarında Umman Denizi vardır.

İklimi sıcak ve kuraktır. Dağlar kış aylarında çok soğuktur.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent İslamabad: 77.000, Karaçi: 3.500.000, Lahor: 2.160.000, Lyallpur: 822.000, Haydarabad: 624.000, Ravalpindi: 615.000.

Savunma: 1977'de toplam ordusu 429.000 kişiliktir.

Ekonomi: Ekonomisi daha çok tarımdan kaynaklanmaktadır. Buğday, pirinç, şeker pancarı ve pamuk yetiştirilmektedir.

Madenleri olmasına rağmen bu alanda işletme tesisleri kurulmamıştır. 1977'de petrol bulunmuştur. Şeker ve tekstil endüstrisi, bankalar, sigortalar, gemicilik şirketleri, petrol üretimiyle dağıtımı devletleştirilmiştir.

İhraç ürünlerinin yarısını pirinç ve pamuk teşkil etmektedir. Ekonomisini dengeli tutabilmek için dış yardımlara ihtiyaç duymaktadır. Yardım aldığı ülkeler arasında Birleşik Amerika, İran, Sovyetler Birliği, Federal Almanya, İngiltere, Kanada ve Japonya vardır.

Yönetim: Askeri idare altındadır. Ülkede şeriat yasaları geçerlidir. Devlet Başkanı tüm yetkileri elinde tutmaktadır. Federal yasama organı iki meclislidir. Millet Meclisi 200 üyelidir.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durum: Sosyal güvenlik sistemleri sadece kalkınma projeleri ve şehircilikle ilgilenmektedir. Ulusal Sosyal Güvenlik Konseyi çocukların, kadınların, suçluların ve sakatların korunması için faaliyet göstermektedir. 1976'da yaşlılara yardıma başlanmıştır.

Hükümet 1976'da doğumun kontrolü ile ilgili bütçesini iki katına çıkarmıştır.

Eğitim: İlkokul öğrenimi ücretsiz olmasına rağmen, eğitim çağına gelen çocukların ancak yarısı okula gidebilmektedir. Hükümet, erkek çocukların 1983, kız çocukların 1987'ye kadar tümüyle okula devamlarını sağlayacak tedbirleri almaktadır. Bütün eğitim kurumları devletleştirilmiştir. 12 üniversite vardır. Okuma yazma bilenlerin oranı yüzde 25'tir.

Turizm: Himalaya dağları, güzel manzaraları, kış sporları, turistlere çekici gelmektedir.

Basın ve yayın: En çok satışlı gazetesi, Karaçi'de yayınlanan ve hafta arasında 177.000, Pazar günleri 220.000 adet basılan "Daily Jang"tır.

8 radyo istasyonu 1 renkli televizyon istasyonu vardır.

PANAMA

Resmi adı: Panama Cumhuriyeti
Başkenti: Panama City
İdare şekli Cumhuriyet
Dili: İspanyolca
Dini: Hıristiyan (Katolik)
Yüzölçümü: 77.082 Km. kare
Nüfusu: 1.830.000 (1978)
Nüfus:yoğunluğu: Km. kareye 23,7 kişi
Yaşama ortalaması: 64.9 yıl
Parası: Balbao
Ülke ve İnsanlar: Kuzey ve Güney Amerika'nın birleştiği yerde dar bir ülkedir. Batısında Kostarika, doğusunda Kolombiya, kuzeyinde Karayip Denizi, güneyinde ise Büyük Okyanus vardır. Ülke ortasından Panama Kanalı ile ikiye bölünür. Kanalın çevresinde, Panama Kanal Bölgesi bulunur.

Panama'da tropikal iklim hüküm sürer.

Başlıca şehirleri: Başkent Panama City 415.790, Colon: 100.000

Savunma: 11.000 kişilik milli muhafız örgütü olmasına rağmen, ancak çok acil hallerde toplanmaktadır.

Ekonomi: Panama, kanal bölgesinden önemli ölçüde kazanç sağlamaktadır. Ülkede bankalar, önemli bir ticaret merkezi oluşturmaktadır. Muz, pirinç, şeker kamışı, mısır, kakao ve hindistan cevizi yetiştirilmektedir. Ayrıca petrol rafinerisi, çimento, inşaat malzemeleri, şeker, kâğıt ve orman ürünleri işleyen fabrikaları vardır. Bakır yatakları işletilmekte, balıkçılık ve turizm iyi gelir getirmektedir. Turizm alanına yatırım yapılmaktadır.

Yönetim: Millet Meclisi'nin 505 üyesi 6 yıl için seçimle göreve getirilmektedir. 1972 Ekim'inde ihtilâl lideri General Omar Turrijos, elinde bulunan başbakanlık yetkilerini sınırsız ölçüde genişletmiş ve Devlet Başkanlığı görevlerini de kendisinde toplamıştır. Böylece Devlet Başkanı sembolik bir hale gelmiştir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Sağlık ve emekli yardımı yapılmaktadır. 1975'de yeni bir sosyal güvenlik düzeni uygulaması başlamıştır.

Eğitim : 7 ile 15 yaş arasındaki eğitim zorunludur. İki üniversite vardır. 1971'de okuma yazma bilmeyenlerin oranı yüzde 21.7'dir.

Turizm: Turistlerin ilgisini çeken yönü çoktur.

Basın ve Yayın: En çok satışlı gazete, günlük olarak yayınlanan ve 28.00 adet basılan "Critica"dir.

PANAMA KANAL BÖLGESİ

Yüzölçümü: 127.676 km kare,
Nüfusu: 57.000
Başkenti: Balbao
Parası: Amerikan Doları

Panama Kanal Bölgesi kanal boyunca uzanan 16 km genişliğinde ve 82 kilometre uzunluğunda bir toprak parçasıdır. Kanalın iki yanında 8'er km'lik kısım, Birleşik Amerika'nın yönetimindedir.

1914 yılında açılan kanal, gemilerin Atlas Okyanusu ile Büyük Okyanus arasında gidip gelirken tüm Güney Amerika'yı dolaşarak büyük ölçüde zaman kaybetmelerini önlemekte, deniz yolunu 8.000 mil kısaltmaktadır. Gemiler kanaldan ortalama 8 saatte geçerek diğer tarafa ulaşmaktadırlar. Gemiler geçmek için Karayip'lerde Christobol, Büyük Okyanus tarafından ise Balbao limanlarında sıra beklemektedirler.

Kanal bölgesi, bir genel vali tarafından yöneltilmektedir. Kanalın çalışması ise Panama Kanal Şirketi eliyle düzenlenmektedir

Amerikan ordusu tarafından yönetilen bir radyo, bir de televizyon istasyonu vardır.

PAPUA YENİ GUİNEASI

Resmi adı: Yeni Gine Bağımsız Papua Devleti.

Başkenti: Port Moresby

İdare şekli: İngiliz Uluslar Topluluğu'na dahil bağımsız devlet.

Dili: Pidgin dili, İngilizce ve 700 kadar yerli dil.

Dini: Çeşitli yerli dinler ve Hristiyan (Katolik)

Yüzölçümü: 462.840 km kare.

Nüfusu: 3.170.000

Nüfus yoğunluğu: Km kareye 6,2 kişi.

Yaşama ortalaması: 45.1 yıl.

Parası: Kina.

Ülke ve insanlar: Doğusunda İndonezya, kuzey ve kuzey doğu yönünde Avustralya vardır. Yeni Guinea Adası'nın doğusunu kaplamaktadır. Küçük adalardan meydana gelmektedir.

İklimi sıcak ve rutubetlidir. Sıcaklık derecesi en az 22, en çok 33 derece olur.

Savunma: 1975 Mart'ına kadar savunması Avustralya'nın sorumluluğu altında kalmıştır. Daha sonra ulusal savunma gücü, hükümetin kontrolüne geçmiştir. Ordusu 3.500 kişiliktir.

Ekonomi: Halkın yüzde 90'ı tarımla uğraşmaktadır. Çay. kauçuk, hindistan cevizi yetiştirilmektedir. Bakır, altın, gümüş ve petrol madenleri vardır. Japon, Avustralya ve Amerikan şirketleri petrol, gaz ve hidroelektrik tesisleriyle ilgili yatırımlar yapmaktadırlar. Ekonomisini geliştirebilmek için dış yardımlara ihtiyaç duymaktadır.

Yönetim: İngiltere'nin tayin ettiği bir genel valiyle yönetilmektedir. 4 yıl için seçilen 102 üyeli bir Millet Meclisi vardır. Başbakan genel vali tarafından atanmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Bölge merkezinden modern imkânlarla donatılmış hastaneler, ayrıca küçük hastaneler ve tıp merkezleri vardır.

Eğitim: Okuma çağındaki çocukların ancak yarısı okula gidebilmektedir. Orta dereceli okullarda ise bu oran ancak üçte bir seviyesindedir. İki üniversitesinden biri teknoloji alanında gençleri yetiştirmektedir. 1971'de okuma yazma bilmeyenlerin oranı yüzde 71'dir.

Turizm: Organize edilmemiştir.

Basın ve Yayın: Port Moresby'de yayınlanan **"Papua New Guinea Post - Courier"** adlı tek günlük gazetesi vardır.

Bir radyo bir de televizyon istasyonu yayın yapmaktadır

PARAGUAY

Resmi adı: Paraguay Cumhuriyeti

Başkenti: Asuncion

İdare şekli: Cumhuriyet

Dili: İspanyolca ve Guarani dili

Dini: Hristiyan (Katolik)

Yüzölçümü: 406.752 km kare

Nüfusu: 3.055.000 (1980 thm.)

Nüfus yoğunluğu: Km kareye 7 kişi.

Yaş ortalaması: 60.1 yıl.

Parası: Guarani.

Ülke ve insanlar: Güney Amerika'nın orta kısmındadır. Kuzeyi'nde Bolivya, doğusunda Brezilya, batısında ve güneyinde Arjantin vardır.

Suptropikal bir iklim hüküm sürmektedir. Ocak ayındaki sıcaklık ortalaması en yüksek 34.4 derece haziran ayındaki en düşük sıcaklık ise 14 derece olmaktadır.

Başlıca şehirleri: Başkent Asuncion 460.800, Villarcia Encarnacion, Concepcion.

Savunma: 1977'de ordusu toplam 17.000 kişiliktir. Deniz kuvvetleri, görevini nehirde yapmaktadır ve tamamını deniz piyadeleri teşkil etmektedir. Ayrıca

güvenlik örgütünde 5.000 kişi bulunmaktadır. Askerlik süresi 18 aydır ve zorunludur.

Ekonomi: Halkın yarısı tarım, hayvancılık ve orman işlerinde çalışmaktadır. Kereste ihracatı ülkeye büyük gelir sağlamaktadır. Soya fasulyesi, şeker kamışı, pamuk, mısır, pirinç, sebze ve meyve yetiştirilmektedir.

Ülkede kereste, pamuk, et ve bitkisel yağ endüstrisi bulunmaktadır. Brezilya ile beraber büyük bir şeker rafinerisi çimento tesisleri ve oteller yapılmaktadır.

Yönetim: 1967 Anayasası ile ülkede iki meclisli bir parlamenter sistem bulunmaktadır. Her iki meclis için de 5 yılda bir seçim yapılmaktadır. Bakanlar Kurulu'nu devlet başkanı atamaktadır. Bakanlar Kurulu'na, devlet başkanı başkanlık etmektedir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Sağlık tesisleri, Amerikalılarla beraber kurulmuştur ve büyük sağlık merkezleri vardır. Beş yıl, sıtma salgını ile savaşılmış ve hastalık önlenmiştir.

Eğitim: 7 ile 14 yaş arasında öğrenim zorunlu ve ücretsizdir. Ancak yeterli sayıda okul yoktur. 2 üniversite vardır. Okuma yazma oranı % 74'tür.

Turizm: Turizm yatırımları azdır. Ancak hava ulaşımı artmakta, uluslararası bir karayolu yapılmaktadır.

Basın ve yayın: Asuncion'da yayınlanan "ABC" gazetesi, 40.000 adetlik baskısı ile ülkenin en çok satışlı gazetesidir.

Biri hükümetin 31 radyo istasyon, iki televizyon istasyonu vardır.

PERU

Resmi adı: Peru Cumhuriyeti
Başkenti: Lima
İdare Şekli: Cumhuriyet
Dili: Ispanyolcu ve Ouecheua dili
Dini: Hristiyan Katolik Preteston
Yüzölçümü: 1.285.216
Nüfusu: 17.770.000
Nüfus yoğunluğu: Km kareye 12.6 kişi.
Yaşama ortalaması: 53.4 yıl 12.6
Parası: Sol
Ülke ve İnsanlar: Güney Amerika'nın Pasifik kıyısındadır. Kuzeyinde Ekvador ve Kolombiya doğusunda Brezilva ve Bolivya güneyinde Şili vardır

Yüksek yerlere çıkıldıkça iklim değişmeler göstermektedir. Nüfusun yarısı Kızılderili diğer yarısı ise Kızılderili-İspanyol melezidir.

Başlıca şehirleri: Baxkenti Lima 4.370. 000 Areqipa: 1978'de Callao 350.000 Trujillo: 241.900 kişi olmuştur. Ayrıca.

Ekonomi: Ekonomisine tarım hakimdir, Şeker kamışı, patates, pirinç, kahve ve pamuk yetiştirilmektedir. Dağlık bölgelerde hayvancılık yapılmaktadır. Şimdi kollektif işletmeciliğe bağlı bir program izlenmektedir.

Balıkçılığın ekonomide önemli yeri vardır. Dünyanın en büyük balıkçılık endüstrisi Peru'dadır.

Zengin bakır, gümüş, petrol, demir, kömür, fosfat ve potas yatakları işletilmektedir. Ayrıca 1974'de bol rezervli diatomit nikel, bakır fosfat, ve mangenez yatakları bulunmuştur. Maden üretiminin yarısı devletin kontrolündedir. 1968 1976 arasında balıkçılık, bakır, şeker ve petrol endüstrileri devletleştirilmiştir.,

Yönetim: 1968 yılında silahlı kuvvetler yönetime el koymuş ve parlamentoyu kapatmıştır. Devlet başkanlığı görevi bir generale verilmiştir. Bakanlar Kurulu, bu devlet başkanı tarafından atanmaktadır. Başbakan ve bakanlar, yüksek rütbeli subaylar arasından seçilmektedir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Sosyal sigorta zorunludur. Hastalık yaşlılık ve sakatlık yardımı yapılmaktadır. 12974'te yeni bir sosyal güvenlik yasasının uygulanmasına başlanmış, bütün çalışanlar yasa kapsamına alınmıştır.

Eğitim. 1968'de ihtilalden sonra eğitim alanında üç yönlü bir program uygulanmıştır. 6 ile 15 yaş arasındaki eğitim ücretsiz ve zorunlu hale getirilmiş, bunun yanı sıra üniversite eğitimi yeniden düzenlenmiştir. Bu arada okuma-yazma bilmeyenlerin oranını azaltma yönünde çalışmalar yoğunlaşmıştır. 33 üniversite vardır.

Turizm: Peru'da Hind medeniyetine ait kalıntılar dağlar, dağ gölleri, vahşi ormanlar, İspanyol kültürünü ve tarihini yansıtan eserler turistleri kendine çekmektedir.

Basın ve yayın: En çok satılan gazetesi Lima'da yayınlanan günlük 230.000 baskılı "La Cronica"dır.

Hükümete ait 11 radyo istasyonundan 8'i kültürel yayın yapmaktadır. Ayrıca 132 özel ticari radyo istasyonu vardır. Biri

Eğitim Bakanlığı'nın kültür yayınları yapan, diğeri Lima Üniversitesi'nin ikisi de ticari kuruluşların toplam 4 televizyon istasyonu bulunmaktadır.

POLONYA

Resmi adı: Polonya Halk Cumhuriyeti
Başkenti: Varşova
İdare şekli: Komünist Halk Cumhuriyeti
Dili: Lehçe
Dini. Hristiyan (Katolik)
Yüzölçümü. 312.677 Km. kare
Nüfusu: 35.450.000
Nüfus yoğunluğu: K. kareye, 111.9 kişi
Yaşama ortalaması: 69.9 yıl
Parası: Zloti

Ülke ve İnsanlar. Avrupa'nın doğusundadır. Kuzeyinde Baltık Denizi,batısında Doğu Almanya, güneyinde Çekoslovakya, doğusunda ise Sovyetler Birliği vardır.

Polonya'nın başkenti Varşova'dan görüntü.

İklimi mutedildir. Yazlar sıcak kışlar ise ılık geçer. Güneydeki dağlık bölgelerde kış ayları çok soğuktur.

Halkı genellikle Slav asıllıdır. Başlıca şehirleri şunlardır.. Başkent Varşova: 1. 552.000 Lodz. 814.000

Savunma: Plonya komünist blok ülkelerinin yer aldığı ve NATO'ya karşı kurulan Varşova Paktı üyesidir. Askerlik süresi kara kuvvetlerinde üç güvenlik örgütlerinde ve hava kuvvetlerinde 2, deniz kuvvetlerinde 3 yıldır, 1978'deki ordusu 306. 000 kişiliktir. Ayrıca güvenlik ve kıyı koruma örgütünde 80.000 kişi bulunmaktadır.

Ekonomi: Polonya dünyanın en önemli tarım ülkelerinden biridir. Kooperatif ve devlet çiftliklerinden tüm üretimin yüzde 51.7'si elde edilmektedir. Hayvancılık ve hayvan endüstrisi de önemlidir. Çavdar, buğday, yulaf. şeker pancarı ve patates üretilmektedir.

Sosyalist prensiplerle endüstri alanında da faaliyet gösterilmektedir. Çalışanların yüzde 70'i endüstri tesislerinde yer almaktadır. Zengin bakır, sülfür (sülfürde dünya 4.) ve doğal gaz yatakları işletilmektedir. Üretilen kömürün büyük kısmı ihraç edilmektedir. Gemi inşa, tekstil mühendislik, çelik çimento, kimya endüstrisi alanında üretimin büyük kısmı dış ülkelere satılmaktadır. Ticari ilişkilerin yüzde 60'ını Avrupa'nın batısındaki ülkelerle yüzde 30'unu ise Sovyet topluluğu ülkeleriyle sürdürmektedir.

Yönetim: Parlamento her 4 yılda bir seçilmektedir. Devlet Konseyi Başkanı olan Cumhurbaşkanı meclis içinde göreve getirilmektedir.

1976 yılında Anayasada yapılan değişiklikle, Polonya Birleşmiş İşçi Partisi devletin siyasal gücü olarak tanınmıştır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Bütün işçiler ve köylüler sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanmaktadırlar. Aynı şekilde kadınlar ve çocuklar için de özel dispanserler vardır.

Eğitimi. 7 ile 14 yaşa arasında eğitim zorunlu ve ücretsizdir. 7 yaşına kadar çocuklar kreş ve ana okullarında bakılmaktadır. Orta öğretim de ücretsizdir ve ilk öğrenimi bitirenler, orta öğrenime yüzde 90 oranında devam etmektedirler.

Turizm: Turistler beraberlerinde getirdikleri dövizi daha düşük kurla bozdurabilmektedirler.

Basın ve yayın: En çok satılan gazete, Varşova'da günlük olarak yayınlanan ve 1.000.000 adet basılan Polonya Birleşmiş İşçi Partisi organı "Trybuna Ludi"dur.

Devlet kontrolünde bir radyo, bir de televizyon istasyonu vardır.

PORTEKİZ

Resmi adı: Portekiz Cumhuriyeti
Başkenti. Lizbon
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Portekizce
Dini: Hristiyan (Katalik)
Yüzölçümü. 91.641
Nüfusu: 9.730.000
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 106,1 kişi
Yaşam ortalaması: 66 yıl
Parası: Portekiz Esküdosu

Ülke ve insanlar: İber Yarımadası'nın Atlas Okyanusu kıyısındadır. Kuzeyde ve doğuda İspanya'ya sınırı vardır.
İklimi ılıktır, yıllık ortalaması 16 derecedir.

Portekiz'den sürekli olarak dış ülkelere göçler olmaktadır. Gidenler daha çok Birleşik Amerika, Kanada, Fransa, Venezüella, Brezilya ve Federal Almanya'yı tercih etmektedirler.

Başlıca şehirleri şunlardır. Başkent Lizbon. 832.800, Oporto. 326.000 Amadora: 69.121.

Savunması: Askerlik hizmeti zorunlu ve 15 aydır NATO'ya üyedir. Toplam ordusu 63.500 kişiliktir. Bunun 40.000'i kara. 14.000'ü deniz. 9.500 hava kuvvetlerindedir.

Ekonomi. Daha çok tarıma dayalı bir ekonomisi vardır. Tekstil ürünleri, elbise yünlü eşyalar ve şarap ihraç edilmektedir.

1974 yılındaki askeri tarbeden sonra ülke ekonomisnin içinde bulunduğu sıkıntıların giderilmesi volunda çalışmalar yapılmıştır. Bazı alanlarda devletleştirmeye gidilmiş ve bir reform uygulamasına başlanmıştır.

1976'da kurulan sosyalist hükümet, kollektif çiftçiliği başlatmıştır.

Çıkarılan veni anayasa ile bir sosyalist politika izlenmektedir. Bu arada belirti devreleri içine alan bir kalkınma planı hazırlanmıştır.

Yönetim: 1976 Nisanında yürürlüğe konulan veni anayasa ile Portekiz sosyalist bir yönetim içine girmiştir. Başlıca yönetim organları Cumhurbaşkanı. İhtilal Konseyi. Cumhuriyet Meclisi ve hükümettir. Cumhurbaşkanı. İhtilal Konseyi ve

Parlamentodaki parti temsilcileriyle görüştükten sonra Başbakanı atamaktadır. İhtilal Konseyi 4 komutan ve silahlı kuvvetlerden seçilen 14 subaydan oluşmaktadır. Hem danışma kurulu, hem de anayasanın koruyuculuğu görevini yürütmektedir.

Portekiz topraklarına dahil bölgelerden Makao'ya 1976'da özel bir statü tanınmış. Azorlara ve Madeira'ya özerklik verilmiştir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Yeni anayasa ile sosyal güvenlik ve sağlık hizmetlerinin herkese uygulanması sistemi getirilmiştir. Herkes sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanmaktadır.

Eğitim: 7 ile 14 yaş arasında eğitim ücretsiz ve zorunludur. 9 üniversite vardır. Halkın yüzde 35'i okuma yazma bilmemektedir.

Turizm: Portekiz turistlerin uğrak yerlerinden biridir. 1973'te 4.100.000 olan turist sayısı 1975'te 1.966.409'a düşmüş. 1977'de yeniden 2.175.370'e yükselmiştir. Turist sayısının azalmasına politikadaki karışık ortam yol açmıştır.

Basın ve yayın: ülkenin en çok satan gazetesi Lizbon'da yayınlanan 86.000 baskılı günlük "Diari da Noticas" dır.

Radyo ve televizyon istasyonları devletleştirilmiştir. 24 radyo istasyonu ve iki ayrı kanaldan yayın yapan bir televizyon istasyonu vardır.

PORTORİKO

Resmi adı: Commonwealth of Puerto Rico.
Başkenti: San Juan
İdare şekli: Birleşik Amerika'ya bağlı bağımsız bir devlet.
Dili: İspanyolca ve İngilizce.
Dini: Hristiyan
Yüzölçümü: 8.897 km kare.
Nüfusu: 3.337.000
Nüfus yoğunluğu: Km kareye 375 kişi.
Yaşama ortalaması: 71 yıl
Parası: Amerikan doları.
Ülke ve insanları: Karayiplerde, Antil Adaların'da kurulmuştur. Haiti Adası'nın 50 mil doğusundadır.

Tropikal deniz iklimi hüküm sürer.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent San Juan: 800.000, Ponce: 188.500, Mayagüez: 99.800, Bayamon: 205.800.

Savunma: Ülke savunmasını Birleşik Amerika üzerine almıştır.

Ekonomi: Doğal kaynaklar yönünden oldukça fakir bir ülkedir. Tarımın yanı sıra endüstri alanında çalışmalar sürdü

Portekiz'in başkenti Lizbon'da şehrin eski kesiminden bir görünüş.

rülmektedir. Tekstil, elbise, elektrik ve elektronik malzeme, plastik, kimya, petro kimya ve gıda maddeleri sanayii faaliyet göstermektedir.

Şeker, tütün ve kahve üretilmekte, rom imal edilmektedir.

Yabancı şirketler çeşitli alanlara yatırım yapmaktadır. İşsizlik problemi büyük önem taşımaktadır.

Yönetim: Ülkenin yönetimi genel vali, 4 yılda bir yapılan seçimler ve 14 üyeli Bakanlar Kurulu eliyle sürdürülmektedir. İki meclis sistemi uygulanmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Birleşik Amerika'daki sosyal güvenlik programı uygulanmaktadır.

Eğitim: 6 ile 16 yaş arasında eğitim zorunludur. Özel okullar da bulunmaktadır. Eğitim, İspanyolca olarak sürdürülmekte, ancak okullarda İngilizce de öğretilmektedir. 5 üniversite vardır.

Turizm: Portoriko, turizmden büyük gelir sağlamaktadır. Dağları, plajları ve kıyı balıkçılığı olanakları turistleri çekmektedir.

Basın ve yayın: En çok satışlı gazete, San Juan'da yayınlanan ve 136.495 adet basılan günlük El Mundo gazetesidir.

81 radyo, 17 televizyon istasyonu vardır. Hepsi de ticari yayın yapmaktadır.

RHODESİA

ZİMBABWE

Resmi adı: Zimbabwe
Başkenti: Salisbury
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: İngilizce, Sindebele ve Chishona gibi çeşitli Afrika dilleri.
Dini: Afrika yerli dinleri, Müslüman, Hindu ve Hıristiyan (Yüzde 20.)
Yüzölçümü: 390.236 km. kare.
Nüfusu: 6.740.000 (1977)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 17,2 kişi.
Yaşama ortalaması: 48.9 yıl.
Parası: Zimbabwe Doları.

Ülke ve insanlar: Afrika'nın güneyindedir. Doğusunda Mozambik, kuzeybatısında Zambia, güneybatısında Botswana, güneyinde Güney Afrika Cumhuriyeti vardır.

Tropikal iklim hüküm sürer. Sıcaklık, yükseklere çıktıkça değişiklik gösterir.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Salisbury: 600.000, Bulawayo: 375.000, Gwelo: 64.000, Umtali: 65.000.

Savunma: 1977'deki toplam ordusu 10.800 kişiliktir. Askerlik hizmeti 18 aydır. Yarım gün askerlik yapanlar için hizmet süresi 3 yıla çıkmaktadır. Beyazlar, melezler ve bazı siyah Zimbabweliler için askerlik zorunludur. 8.000 kişilik yarı askeri polis örgütü bulunmaktadır. Ayrıca 5.000 kişilik polis örgütü görevdedir.

Ekonomi: Zengin altın, kömür, krom ve bakır madenleri vardır. Metal, gıda, mühendislik ve tekstil endüstrileri gelişmiştir. Mısır, çay, patates, tütün, pamuk, şekerpancarı ve yerfıstığı yetiştirilmektedir. Madenlerin ve tarım ürünlerinin büyük kısmı ihraç edilmektedir.

Avrupalı ve Afrikalı işçilerin ücretleri arasında farklılık oluşu, ülkede hoşnutsuzluğa yol açmaktadır. Afrikalılara genellikle daha düşük ücretler ödenmektedir.

Ülkede gerilla savaşlarının başlaması savunma giderlerini artırmış, böylece ekonomi ciddi sarsıntılar geçirmiştir. Ayrıca Mozambik ile Güney Afrika Cumhuriyeti'nin sınırlarını kapatması, bu devletlerle ticari ilişkileri de durdurmuştur. Gerilla savaşları, gelen turist sayısını da azaltmış ve bu alandan sağlanan gelirleri düşmüştür.

Yönetim: Yeni seçimler sonucu siyahlar yönetimi ele geçirdiler. Parlamento 2 meclisten meydana gelmektedir. 100 üyelik Millet Meclisi'nin 28 üyesi beyazdır. Senato ise 23 üyeden oluşmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Sosyal güvenlikle ilgili herhangi bir örgüt yoktur. Her ırktan çocuklar ve suçlular korunmaktadır. Beyazlardan evlenenlere, alkoliklere, yaşlılara çeşitli yardımlar sağlanmaktadır. Beyazlara farklı davranılmaktadır.

Eğitim: Eğitim harcamalarının yüzde 90'ı beyazlar için kullanılmaktadır. 1975'te ilk ve orta dereceli okullara 848.533 Afrikalı ve 59.822 beyaz öğrenci devam etmiştir. Bir üniversitesindeki öğrenci sayısı 1.167'dir. Halkın yalnız % 27'si okumayazma bilmektedir.

Turizm: Viktorya Gölü, Kariba Barajı ve parkları, dağları, safariler, turistleri ülkeye çekmektedir. Gerilla savaşları nedeniyle 1975'te turist sayısı yüzde 35 azalmıştır.

Basın ve yayın: En çok satışlı gazete, Salisbury'de yayınlanan ve 77.500 adet basılan günlük "Zimbabwe Herald"dır

ROMANYA

Resmî adı: Romanya Sosyalist Cumhuriyeti
Başkenti: Bükreş
Dili: Romence, az sayıda Almanca ve Macarca
Dini: Hıristiyan (Ortodoks) % 70
Yüzölçümü: 237.500 Km. kare
Nüfusu 22.300.000 (1980 thm.)
Nüfus yoğunluğu: 90,7
Yaşama ortalaması: 68.4 yıl
Parası: Ley

Ülke ve İnsanlar. Avrupa'nın güney doğusundadır. Kuzeyinde ve kuzey doğusunda. Sovyetler Birliği, kuzey batısında Yugoslavya güneyinde Bulgaristan, güney doğusunda ise Karadeniz vardır.

Yazları sıcak, kışları soğuk geçer. yağmurlar fazla değildir.

Ülkenin 97.409 Km. karelik kısmı otlak ve çayırlık, 63.158 Km. karesi ormanlıktır.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Bükreş: 1.807.000, Köstence: 290.226, Yaşi: 284.300, Ploeşti: 254.590, Timişo-282.690 Galas: 246.500

Savunma: Varşova Paktı üyesidir. Askerlik hizmeti zorunludur. Toplam ordusu 181.000 kişiliktir. Ayrıca 45.000 kişilik yarı askeri sınır koruma örgütü, 500.000 kişilik milis kuvveti vardır.

Ekonomi: Tarım, ormancılık, petrol ve endüstri, Romanya ekonomisinin esasını teşkil eder. Endüstri, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra gelişmiştir. Bütün endüstri, madenler, bankalar, haberleşme, taşımacılık ve ticaret devletleştirilmiştir. Petrol, doğal gaz, madencilik ve metalurji, mekanik mühendislik, kimya ve ormancılık sanayii önemli seviyelere ulaşmıştır.

İhracatta da yeri olan başlıca tarım ürünleri üzüm, buğday, mısır, şeker pancarı, patates, elma, yumurta, çavdar ve ayçiçeğidir. (Ayçiçeğinde dünya 3'üncüsü)

Ticaret ilişkilerinin büyük kısmı Sovyet topluluğuna dahil ülkelerle sürdürülmekle beraber Fransa, İngiltere, Federal Almanya, Birleşik Amerika, İtalya ve Japonya ile de bağlantılar vardır.

Yönetim: 349 üyeli Büyük Ulusal Meclis, 5 yılda bir seçilmektedir. Devlet Konseyi'nin 18 üyesi, Meclis içinden tespit edilmektedir. Konsey, danışma organı durumundadır. Gene Meclis içinden seçilen Bakanlar Kurulu, devletin en yüksek yönetim organıdır.

Ülkenin tek resmi siyasal kuruluşu olan Romanya, Komünist Partisi, en büyük politik gücü elinde tutmaktadır. Devlet Başkanı partinin genel sekreteridir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Devlet tarafından sosyal sigorta uygulanmakta, asgari ücret tespit edilmektedir. Devlet bütçesinin yüzde 5'i halk sağlığına ayrılmaktadır. 191.910 hasta yatağı ve 33.367 doktor vardır.

Eğitim: 6 ilâ 16 yaş arasında, eğitim zorunlu ve ücretsizdir. Çocuklar orta öğrenim devresinde çeşitli mesleklere yöneltilmekte, genellikle teknik, sanat ve öğretmenlik alanında yetiştirilmektedir. 7 üniversite, 5 teknik üniversite ve 137 teknik okulu vardır. Ülkede okuma yazda oranı %98'e ulaşmıştır.

Turizm: Karpat Dağları, Danube deltası ve Karadeniz kıyıları turizm yönünden büyük önem taşımaktadır. Buralara çeşitli tesisler kurulmuştur. Turist dövizi. daha düşük kurla bozulmaktadır. 1974'de ülkeye gelen turist sayısı 3.825.300'dür.

Basın ve yayın: En çok satışlı gazete Bükreş'te günlük olarak yayınlanan Komünist Partisi organı ve 1.600.000 baskılı "Scientia"dır.

Bir radyo, bir televizyon istasyonu vardır.

RUANDA

Resmî adı: Republic of Rwanda
Başkenti: Kigali
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Fransızca ve Kinyarwanda yerli dili.
Dini: Putperest
Katolik ve Protestan % 45 Müslüman
Yüzölçümü. 26.338 Km. kare
Nüfusu: 4.370 000
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 159 kişi.
Yaşama ortalaması: 41 yıl.
Parası: Raunda Frankı

Ülke ve İnsanlar: Afrika'nın ortasında, ekvatorun hemen güneyindedir. Batısında Zaire,Kuzeyinde Uganda, Doğusunda Tanzanya Güney,inde Burnudi vardır.

Ülkede tropikal iklim hüküm sürmektedir. Yıllık sıcaklık ortalaması 18derecedir.

Başlıca şehirleri: Başkenti Kigali. 89. 950

Savunma: Tüm savunma gücü 3.750 kişilik kara kuvvetlerinden ibarettir. Bunun yanısıra 150 kişilik hava kuvvetleri vardır.

Ekonomi: Ülke ekonomisi daha çok tarıma bağlıdır ve yağmurlar düzenli yağdıkça verim artmaktadır. Kahve çay, pamuk yetiştirilmekte ve ihraç edilmektedir. İhracatın yarısını kahve teşkil etmektedir. Hayvancılık da yapılmakta ve deri ihracatı ülkeye ayrıca gelir sağlamaktadır.

Zengin kalay, tungsten altın,tantalin yatakları vardır. Ayrıca doğal gaz da bulunmuştur. Kalay ihracatı önemlidir.

Küçük çapta tekstil kimya mühendislik endüstrileri faalivet göstermektedir. Ticari ilişkilerini daha çok Afrika ülkeleri ve Belçika ile sürdürmektedir. İhracatının yüzde 75'ini Uganda üzerinden yapmaktadır.

Yönetim: 1973 Temmuz ayından beri ülkede askeri yönetim vardır. Son seçimler 1969'da yapılmış ve 47 üyeli Millet Meclisi 1973'deki ihtilal sonuda kapatılmıştır. Ülkede ihtilalci Ulusal Kalkınma Partisi dışında siyasi parti yoktur. İhtilali yapan general, Devlet Başkanı ve Başbakan ilan edilmiştir. Bakanlar Kurulunu da kendisi atamaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Aile ve kaza yardımları yapılmakta,emeklilere maaş ödenmektedir. Sağlık servislerinin hükümet tarafından yeterli seviyeye çıkarılmasına çalışmaktadır. Dinsel kuruluşların da sağlık servisleri vardır. 1973'de 53.012 kişiye bir sağlık personeli düşmektedir.

Eğitim. 7 ile 11 yaş arasındaki ilköğretim zorunlu ve ücretsizdir. Eğitim çağındaki çocukların ancak yüzde 55'i okula gidebilmektedir. Bir üniversiteyle bir kaç yüksek okul vardır. Bir kısım lise mezunları yurt dışına giderek ünversitede okumaktadırlar. Dünya Bankası, İlkokul yapımı için yardımda bulunmaktadır.

Turizm: Turizm yatırımları gelişmemiştir. Turistleri ilgilendirecek doğal güzellikleri çoktur.

Basın ve yayın: Kigali'de yayınlanan haftalık "Kinyamateka" gazetesi 500 adet basılmaktadır.

İki radyo istasyonu vardır.

SALVADOR

Resmi adı: El Salvador Cumhuriyeti
Başkenti. San Salvador
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: İspanyolca
Dini. Hristiyan
Yüzölçümü: 21.393
Nüfusu: 4.339.000
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 212.1
Yaşama ortalaması: 54.9 yıl.
Parası: Salvador kolonu

Ülke ve insanlar: Orta Amerika'da Büyük Okyanus kıyısındadır. Batısında Guatemala, kuzeyinde Honduras vardır.

Halkının büyük kısmı, Mestizo denilen melezlerden meydana gelmiştir.

Başlıca şehirleri şunlardır. Başkent San Salvador 500.000 Santa Anna. 210. 116, San Miguel: 126.000

Savunma: Askerlik hizmeti 18 ile 30 yaş arasında zorunludur. Ordusu 7.130 kişiliktir. Ayrıca 3000 kişilik bir yarı askeri örgütü vardır. Salvador, Guetemala ve Nikraragua ile ortak bir savunma anlaşması imzalamıştır.

Ekonomi Tarım ülkesidir. Kahve, pamuk. mısır ve şeker kamışı yetiştirilmektedir. Balıkçılık gelişmiş, ihraç ürünlerinin üçüncü sırasında yer almıştır. Çimento kimyasal ürünler,tekstil ve çelik endüstrisi alanında yatırımlar yapılmaktadır. İşsizlik en büyük sorundur.

Yönetim: Cumhurbaşkanı 5 yıl için halk arasından seçilmektedir. Cumhurbaşkanı, Bakanlar Kuruluna da başkanlık etmektedir. İki yılda bir seçilen 52 kişilik meclisi vardır. 1979 da idareyi ele alan bir askeri cunta tarafından yönetilmektedir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Sağlık servisleri meslek hastalığı ile analık ve yaşlılık yardımları vardır.

Eğitim: Devletin ve özel kuruluşların okulları bir devlete ait bir de özel üniversite vardır. Okul sayısı yetersizdir.

Turizm: Maya medeniyetine ait eserler tapınaklar, volkanik araziler, dağlar, Büyük Okyanus kıyısındaki plajlar göller, ülkenin turizm zenginlikleridir.

Basın ve yayın. En çok satışlı gazetesi, San Salvador'da yayınlanan ve hafta arasında 74.000 Pazar günleri 112.000 adet basılan "El Diario de Hoy"dur.

39 radyo, 4 televizyon istasyonu vardır.

SAN MARİNO

Resmi adı: San Marino Cumhuriyeti
Başkenti: San Marino
İdare şekli: Cumhuriyet

Dili: İtalyanca
Dini. Hristiyan (Katolik)
Nüfusu: 20.500 1980 thm)
Yüzölçümü: 61 Km. kare
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 333.4 kişi
Yaşama ortalaması: Bilinmiyor
Parası: İtalyan ve Vatikan parası kullanılıyor.

Ülke ve insanlar: İtalya'nın kuzey doğusunda İtalya sınırları içinde kalan küçük bir devlettir. Titano ve Apenin dağları arasındadır.

Yaz ayları sıcak ve kurak kışlar soğuk geçer.

Savunma: Ordusu yoktur. Sadece 180 kişilik küçük bir polisörgütü vardır.

Ekonomi: Şarap, yünlü, eşyalar, mobilya seramik ihraç etmektedir. Posta pulu ve koleksiyonlarınşatışı ile turizm büyük gelir sağlamaktadır. Tarım ve hayvancılık yapılmaktadır.

Yönetim 60 üyeli meclisi 5 yıl için seçiçilmektedir. Meclisin seçtiği iki kişi, 6'şar ay ara ile devlet başkanlığı görevini sürdürmektedir.

ÖNEMLİ BİLGİLEK

Sosyal durum: Sağlık tesisleri vardır.
Eğitim. 18 temel okul. bir yüksek okula sahiptir.
Turizm: Otel ve lokantaları çoktur. Müzeleriyle resim galerileri, dağları turistlerin ilgisini çekmektedir. 1975' te, 2. 425 992, 1976'da ise 2.435.500 turist gelmiştir

SAO TOME VE PRİNCİPE

Resmi adı Sao Tom ve Prinsip Cumhuriyeti.
Başkenti: Sao Tome
İdare Şekli: Cumhuriyet
Dili: Protekizce ve yerli diller
Dini: Hristiyan (Katolik % 80)
Yüzölçümü: 964 Km. kare
Nüfusu 85.000 (1977)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 88.1 kişi.
Yaşama ortalaması: Bilinmiyor
Parası: Eskudo

Ülke ve insanlar. Afrika'nın batı kıyısında Guinea Körfezindedir. Sao Tome ve Principe adalarından meydana gelmektedir. Ülke sınırlarına dahil bulunan Pedras Tinhosas ve Rolas adaları ise dağlıktır. İklimi sıcak ve rutubetlidir.Başlıca şehirleri. Başkent Sao Tame (17.681)

Savunma: Bağımsızlık ilan edilip Cumhuriyet kurulduğundan bu yana yeni bir ordu kurulmasına çalışılmaktadır.

Ekonomi: Kakao muz, kahve ve hindistan cevizi ihraç edilmektedir. Küçük ölçüde bazı imalat sanayileri vardır. Balıkçılık ekonomide önemli bir yer almaktadır.

Tarım alanları millileştirilmiş tarım reformu uygulamasına başlanmıştır. Turizm alanında yatırım yapılmaktadır. İşsizlik başlıca sorundur.

Yönetim: 1975 anayasası ile Özgürlükçü Hareket Partisi ülkenin politikasında etkin hale gelmiştir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Çalışanlara herhangi bir yardım yapılmamaktadır ve sağlık tesisleri yetersizdir.

Eğitim: 6 yaşından itibaren ilk öğretim zorunludur. Hükümetin orta dereceli ve teknik okulları vardır.

Turizm: Yatların uğrak yeri olarak büyük önem taşımaktadır.

Basın ve yayın: Sao Tomede yayınlanan Diario da Repubilica adlı haftalık bir gazetesi vardır. Bir radyo istasyonu yayın yapmaktadır.

SEYCHELLES

Resmi adı: Şeysel Cumhuriyeti
Başkenti: Port Victoria
İdare Şekli: Cumhuriyet:
Dili: İngilizce, Fransızca (Halkın yüzde 94'ü yerli dil olan Creoleu'u konuşuyor.)
Dini: Hiristiyan yüzde 90 katolik.
Yüzölçümü: 444 Km. kare
Nüfusu: 60.000
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 215,8 kişi
Yaşama ortalaması: Bilinmiyor.
Parası: Scychelles rupisi

Ülke ve insanlar: Hint Okyonusunun batısında irili ufaklı 92 adadan meydana gelmektedir. Güneyinde Madagaskarla arasında 130 mil vardır.

Tropikal bir iklim hüküm sürer. Küçük mevsim değişmeleri sırasında sık sık yağmur yağar. Başlıca şehirleri: Başkent Port Victoria: 14.500

Savunması: Ordusu yoktur. Mahe adasında Birleşik Amerika'nın küçük bir

haberleşme ve gözlem istasyonu bulunmaktadır.

Ekonomi: Ada topraklarının ancak yüzde 5'inden tarımdayararlanılabilmektetir. Hindistan Cevizi, Kopra, çay, patates, şeker kamışı muz üretilmektedir. Hayvancılık ve turizm de ülkeye büyük gelir sağlamaktadır. Balıkçılık oldukça gelişmektedir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: 4 hastane bir akıl hastanesi ve 11 klinik vardır. Çocuklara ve doğum yapan kadınlara çeşitli yardımlar sağlanmakta işçiler ölüm ve kazalara karşı sigorta edilmektedir.

Eğitim: Öğrenim zorunlu değildir. Okuma çağına gelen çocukların yüzde 90'ı okula gitmektedir. Bir teknik okul bir de öğretmen okulu vardır. Halkın yüzde 42.2 si okuma yazma bilmemektedir.

Turizm: Uygun iklimi plajları çeşitleri 500'ü bulan çiçekleri ender raslanan kuşları turistlerin yakın ilgisini çekmektedir. 1976'da ülkeye gelen turist sayısı 49.500' dür.

Basın ve yayın: Port Victoria da yayınlanan günlük **"Le Seychelles Lola"** gazetesi 5 000 adet basılmaktadır.

SUUDİ ARABİSTAN

Resmi adı: Suudi Arabistan krallığı
Başkenti: Riyad (Kraliyet kenti) Cidde (Hükümetin bulunduğu kent) Taif yazlık başkent
İdare şekli: Krallık
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Yüzölçümü: 2.225.000 Km. kare
Nüfusu: 8.000.000
Nüfus yoğunluğu: Km.kareye 4 kişi.
Yaşama ortalaması: 42.3 yıl
Parası: S. Arabistan riyalı
Ülke ve İnsanlar: Arap yarımadasının beşte dördünü kaplamaktadır. Batısında Yemen Arap Cumhuriyeti ile Kızıldeniz doğusunda Birleşik Arap Emirliği ile Basra Körfezi kuzeyinde Ürdün, Irak ve Kuveyt güneyinde ise Yemen Demokratik halk Cumhuriyeti ile Umman vardır.

Ülkenin büyük bir kısmı çöllerle kaplıdır. Hava sıcaklığı kıyılarda yaz aylarında 38 ile 49 derece arasında değişmektedir. Bu bölgede rutubet çok yüksektir. İç kısımlarda ise ortalama sıcaklık 54 dereceye kadar yükselmekte ve büyük ölçüde kuraklık hüküm sürmektedir. Kış ayları ılık geçmektedir.

Başlıca şehirleri şunlardır: Kraliyet kenti Riyad 667.000. Hükümetin bulunduğu kent Cidde 561.000 Mekke. 366.800 Medine. 200.191.,

Savunma. 1978'de ordusu 59.000 kişiliktir.

Ekonomi: Ortadoğunun en büyük dünyanın üçüncü sırasında yer alan petrol üreticisidir. Üretim devletin kontrolüne geçmiştir. Petrokimya endüstrisi kompleksi kurulumuştur. Petrolden sonra tarım ekonomide önemli bir yer tutmaktadır. Buğday arpa meyve hayvan derisi ve yün elde edilmektedir. Deve, at, eşek ve koyun yetiştiriciliği gelişmiştir.

Kruban bayramları öncesinde dünyanın her yerinde Mekke ve Medine'deki kutsal yerleri ziyaret ederek hacı olanlar da ülkeye büyük gelir sağlamaktadırlar.

Yönetimi. Monarşiyle yönetilmektedir. Meclis ve siyasal parti yoktur. Krallık aileden veraset yolu ile intikal etmekte, İslam hukukunun kutsal hükümleri ve şeriat yasası uygulanmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum. Petrolden büyük gelir sağlayan hükümet halkın tamamına ücretsiz sağlık kontrolü ve ilaç yardımı sağlamıştır. Yabancılar da aynı olanaktan yararlanmaktadır. Riyad yakınlarında inşa edilen Kral Faysal Tıp Merkezi dünyanın teknik gelişmeleri en yüksek seviyeye ulaşmış sağlık kuruluşu olmustur.

Suudi Arabistan'da bir kapalıçarşı.

Eğitim: İlk ve orta dereceli öğretimle yüksek öğretim ücretsiz olmasına rağmen zorunlu değildir. 5 üniversite1 Tıp merkezi vardır. Halkın ancak % 15'i okuma yazma bilir.

Turizm. Dünyanın her tarafındaki Müslümanların kurban bayramından önce hacı olmak için Mekke ve Medineyi ziyaretleri bir ölçüde turizm hareketi sayılmaktadır. 1979'da ziyaretcilerin sayısı 721.816 olmuştur.

Basın ve yayın: En çok satılan gazetesi Cidde'de yayınlanan ve 30.000 adet basılan günlük al Madina al Munawara'dır.

İki radyo iki televizyon istasyonu vardır.

SENEGAL

Resmi adı: Senegal Cumhuriyeti
Başkenti: Dakar
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Fransızca (resmi dil) Wolof ve Toucouleur yerli dilleri
Dini: Müslüman yüzde 80 Hristiyan (Katolik yüzde 10) ve yerli dinler.
Yüzölçümü: 197.161 km. kare.
Nüfusu: 5.650.000
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 28 kişi
Yaşama ortalaması: 40 yıl.
Parası: Afrika frankı.

Ülke ve insanları: Afrika'nın doğu kıyısındadır. Kuzeyinde Moritanya doğusunda Mali, güneyinde Guinea ve Guinea Bissau vardır. Tropikal iklim hüküm sürer. Yılın büyük kısmı kurak geçer ve çok az yağış görülür. Ülkede çeşitli Afrikalı kabileler bulunmaktadır.

Başlıca şehirleri: Başkent Dakar 798. 880, Kaolacak: 106.900, Thies 117.350.

Savunma: 6.550 kişilik ordusu vardır. Askerlik süresi iki yıldır ve başvuranlar arasından seçme yapılmaktadır. 1.600 kişilik yarı askeri bir örgütü de vardır.

Ekonomi: Halkın yüzde 76'sı tarımla uğraşmaktadır. Üretilen yer fıstığı ihraç edilerek büyük gelir sağlamaktadır. Balıkçılık ve turizm endüstrisinden elde edilen gelir de önemli miktarlara ulaşmaktadır.

Fosfat, demir, bakır ve altın madenleri işletilmekte, büyük kısmı ihraç edilmektedir. Yabancı kuruluşlar devletleştirilmiş ve kontrol altına alınmıştır. Dış yardımlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Yönetim: 5 yılda bir seçilen 100 üyeli Millet Meclisi vardır. Başbakan ile bakanlar kurulu üyelerini devlet başkanı atamaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Çalışanlar için sağlık aile ve doğum yardımları yapılmaktadır. Şehir ve kasabalarda hastaneler doğum evleri ve dispanserler vardır.

Eğitim: 6 ilâ 14 yaş arasında tüm çocuklar için eğitim zorunludur. Ancak bu yaş gruplarındaki çocukların yüzde 40'ı okula gidebilmektedir. Bir üniversite vardır. Öğretim üyelerinin yarısı Afrikalıdır. Halkın ancak % 10'u okuma yazma bilmektedir.

Turizm: 1973 1977 arasında turizm alanında önemli yatırımlar yapılmıştır. (1975'de 128.600 turist ülkeye gelmiştir.)

Basın ve yayın: En çok satılan gazetesi Dakar da günlük olarak yayınlanan ve 20.000 adet basılan "Le Soleil"dir. Bir radyo bir televizyon istasyonu vardır.

SİERRA LEONE

Resmi adı: Sierra Leone Cumhuriyeti
Başkenti: Freetown
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: İngilizce (resmi dil).
Dini: Putperest % 66 Müslüman % 28, Hristiyan.
Yüzölçümü: 71.740 km. kare.
Nüfusu: 3.470.000
Nüfus yoğunluğu: Km kareye 48,3 kişi.
Yaşama ortalaması: 41 yıl.
Parası: Leone.

Ülke ve insanları: Afrika'nın batı kıyısındadır. Kuzeyinde doğusunda Guinea güneyinde Liberya vardır. İklimi sıcak ve rutubetlidir. Mayıs ile ekim ayları arası yağmur mevsimidir.

Halkın çoğunluğunu kabileler teşkil eder. Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Freetown: 314.340, Bo: 27.000, Kenema: 14.000.

Savunma: 1976'daki ordusu 2.800 kişiliktir. Polis örgütünde ise 2.500 kişi bulunmaktadır.

Ekonomi: Ekonomisi tarıma ve madenlere dayanmaktadır. Kahve, kakao, pirinç yetiştirilmekte, orman ürünlerinden yararlanılmakta, elmas çıkartılmaktadır. (Elmas üretiminde dünya 7'incisi) İhracatının yüzde 60'ını elmas teşkil etmektedir. Ayrıca, kahve, kakao ve boksit ihracatı da önemlidir ihracatının yüzde 60'ını elmas teşkil etmektedir.

Yönetim: 100 üyeli temsilciler meclisi vardır. Bakanlar kurulunu cumhurbaşkanı yardımcısını ve başbakanı da cumhurbaşkanı atamaktadır. İngiliz Uluslar Topluluğu üyesidir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Sosyal güvenlikle ilgili bir çalışma yoktur. Ancak gençlik kulüpleri ve doğum kontrol merkezleri vardır.

Eğitim: Eğitim alanında devletin ve özel kuruluşların okulları bulunmaktadır. Halkın yüzde 80'i okuma yazma bilmemektedir. Bir üniversiteyle iki yüksek okul vardır. Plajları, dağları ve vahşi ormanları turistlerin ilgisini çekmektedir.

Basın ve yayın: Freetown'da yayınlanan ve 11.450 adet basılan hükümetin "Daily Mail" gazetesi ülkenin tek yayın organıdır.

Hükümetin radyo ve televizyonu İngilizce ile beraber yerli dillerde yayınını sürdürmektedir.

SİNGAPUR

Resmi adı: Singapur Cumhuriyeti.

Başkenti: Singapur

İdare şekli: Cumhuriyet, İngiliz Uluslar Topluluğu Üyesidir.

Dili: Malayca, Çince, Tamilce ve İngilizce.

Dini: Müslüman, Hristiyan, Budist, Hindu, Konfüçyonist, Taoist.

Başkent Singapur'un kuşbakışı görünümü.

Yüzölçümü: 616 km kare.
Nüfusu: 2.330.000
Nüfus yoğunluğu: Km kareye 3.782 kişi.
Yaşama ortalaması: 68 yıl.
Parası: Singapur doları.
Ülke ve insanlar: Güney Doğu Asya'da Malakka yarımadasının güney ucunda Hint okyanusu'ndaki 40 kadar adadan meydana gelmiştir. Ekvatora 77 mil mesafededir. Malezya kuzeyine Filipinler Kuzey Doğusuna Endonezya ise güneyine düşmektedir.

Ekvatoral iklim hüküm sürmektedir. Rutubet fazladır ve sık sık yağmur yağmaktadır. Nüfusun yüzde 76,2'si Çinlidir. Ayrıca Malayalı ve Hintli vardır. Ülkenin başlıca şehri başkent Singapur'dur (1.35'e 000)

Ekonomi:
Güney Doğu Asya'nın transit ve ticaret merkezi durumunda oluşu ülkeye büyük gelir sağlamaktadır. Dünyanın hemen her yerine gönderilen ticaret eşyası burada depolanmakta buradan sevkedilmektedir. Uzak Doğu'ya işleyen gemilerin uğrak yeri oluşu nedeniyle bankacılık ve turizm işletmeciliği de gelişmiştir.

Petrol rafinerisi gemi inşa ve onarım tesisleri tekstil ve elektronik işletmeleri çeşitli imalat sanayileri vardır.

Kendi petrolü olmadığı halde, dünyanın üçüncü büyük rafineri kompleksini ve petrokimya tesisini kurmuştur.

Yönetim: 5 yılda bir seçilen 69 üyeli Parlamentosu vardır. Devlet Başkanı tarafından atanan Başbakan ve Bakanlar Kurulu, Meclis'e karşı sorumludur.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Sosyal güvenlik örgütü tarafından ihtiyaç sahiplerine hastalara ve güç durumdaki ailelere yardım edilmektedir. Devletin sosyal sigorta sistemi yoktur. Ancak işverenler ve işçiler merkezi bir fona para yatırmaya mecbur tutulmuşlardır.

Eğitim: ilk ve orta öğretim Malayca Çinçe Tamilce ve İngilizce dillerinde yapılmaktadır. Devlet özel okullara yardımda bulunmaktadır. İki üniversitesi vardır. 1970'de okuma yazma bilmeyenlerin oranı yüzde 24.1'di

Turizm: Turistlerin ihtiyacını karşılayacak otel ve lokantalarla eğlence yerlerinin sayısı sürekli artmaktadır.

Basın ve yayın: En çok satışlı gazetesı başkent Singapur'da yayınlanan ve 162.000 adet basılan günlük Straits Times'dir. İngilizce'dir. 3 radyo istasyonu iki ayrı kanaldan yayın yapan bir televizyon istasyonu vardır.

SOMALİ

Resmi adı: Somali Demokrat Cumhuriyeti
Başkenti: Mogadishu
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Somaliçe, Arapça, İngilizce, İtalyanca.
Dini: Müslüman az sayıda Hıristiyan Katolik.
Yüzölçümü: 637.657 km. kare
Nüfusu: 3.650.000
Nüfus yoğunluğu: km. kareye 5,8 kişi.
Yaşam ortalaması: 38.5 yıl.
Parası: Somali şilini.
Ülke ve insanları: Afrika'nın doğu kıyısındadır. Kuzey batısında Etyopya, batısında Kenya vardır.

İklimi sıcak ve kuraktır. Halkın yarıdan fazlası göçebe olarak yaşayan kabilelerden oluşmaktadır. Başlıca şehirleri şunlardır. Başkent Mogadishu: 286.000 Hargeisa Kismayu, Merca Berbera.

Savunma: 1977'de toplam ordusu 51.500 kişiliktir. Ayrıca sınır koruma örgütünde yarı askeri 500 halk milisi örgütünde 2.500 kişi görevlidir. Berbera limanında bir Sovyet filosu ile 1.500 Sovyet askeri danışmanı vardır.

Ekonomi: Halkın yüzde 90'ı geçimini tarım hayvancılıktan kazanmaktadır. Hayvan ve hayvan ürünleri ihracatın yüzde 70'ini içine almaktadır. Mısır, muz, şeker pancarı, pamuk üretilmektedir.

Sovyetler Birliği'nin yardımı ile balıkçılık endüstrisi geliştirilmektedir. Kalay uranyum, demir, petrol yatakları işletilmektedir. Şeker fabrikaları petrol rafinerisi ve çimento fabrikaları vardır. Özel sektör sistemli şekilde devletleştirilmektedir.

Yönetim: Yönetim, silahlı kuvvetlerin elindedir ve Yüksek İhtilal Konseyi Başkanı, Devlet Başkanı olarak görev yapmaktadır. Bakanlar Kurulu, yüksek rütbeli subaylardan meydana gelmiştir. Ülkede sadece Somali İhtilalci Sosyalist Partisi vardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Sosyal güvenlik sistemi

yoktur. Bu konuda bazı hazırlıklar yapılmaktadır. Devlet hastanelerinde ve dispanserlerinden ücretsiz yararlanılmaktadır.

Eğitim: 1972'de bütün özel okullar devietleştirilmiştir. Halen eğitim ücretsizdir. 1972'de yüzde 90 olan okuma yazma bilmeyenlerin oranı, açılan kampanya sonucu % 40'a düşürülmüştür. İki üniversitesi vardır.

Turizm: Yatırımlar çok eksiktir.

Basın ve yayın: Devlet tarafından yayınlanan "Xiddigta Oktobar", ülkenin tek günlük gazetesidir.

Devlet yönetiminde bir radyo istasyonu vardır.

S.S.C.B.

Resmi adı: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği.

Başkenti: Moskova.

İdare şekli: Komünist Halk Cumhuriyeti.

Dili: Rusça, (Halkın yüzde 58'inin ana dili. Ayrıca 120 çeşitli dil konuşuluyor)

Dini: Hıristiyan (Ortodoks), Müslüman, Musevi.

Yüzölçümü: 22.402.200 km.kare

Nüfusu: 262.442.000

Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 11 kişi.

Yaşama ortalaması: 70 yaş.

Parası: Ruble.

Ülke ve insanları: Dünyanın yüzölçümü yönün en en büyük ülkesi ir. Sınırları Baltık denizin en Pasifik Okyanusu'na kadar uzanmaktadır. Kuzeyinden güneye topraklarının uzunluğu 3000 mili bulmakta ır. Batıdaki Kuzey Buz denizin en Kara eniz'e kadar batısın a Norveç, Finlan iya, Polonya, Çekoslovakya, Macaristan, Romanya, güneyinde batıdan doğuya oğru Türkiye, İran, Afganistan, Çin, Moğolistan ve Kore bulunmaktadır.

Bu ka ar geniş topraklara sahip ülkede iklim de çeşitli bölgelere göre çok değişmektedir. Kış ayların a Sibirya'nın kuzey doğusunda sıfırın altın a 70 dereceye kadar üşen hava sıcaklığı yaz aylarında Orta Asya'da 50 dereceye kadar yükselmekte ir. Bu bölümde çöller yer almaktadır.

Halkın büyük kısmını Slavlar teşkil etmektedir. Nüfusun yüzde 48,2 kadarı ise Ukraynalılardan meydana gelir. Türkler

Sovyetler Birliği'nde bir sanayi kenti.

yüzde 12 oranındadır. Sovyetler Birliği'nde yaşadığı saptanan 169 ayrı ırktan 48'i Türklerden gelmedir.

Sovyetler Birliği içindeki 14 devletten Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Azerbaycan, Türk Cumhuriyetleridir. Özbek Türkmen Kırgız, Kazak Türkleri Orta Asya Türklerinin devamıdır.

Rusya'da ayrıca Ermeniler, Gürcüler, Romanyalılar, Finliler, Litvanyalılar, Tajikler, Almanlar ve Yahudiler vardır.

Savunma: Ordusu nükleer silahlar ve uzun menzilli roketlerle donatılmıştır. Batılıların NATO'suna karşı komünist ülkelerin kurduğu Varşova Paktı'na üyedir. Askerlik zorunludur ve kara kuvvetleriyle hava kuvvetlerinde iki yıl, deniz kuvvetleriyle sınır koruma örgütünde üç yıldır. 1978'deki ordusu 3.638.000 kişi. Ayrıca yarı askeri 450.000 kişilik bir örgütü 175. 000 kişilik gizli servis örgütü ve gene 175.000 kişilik sınır koruma örgütü vardır. Çekoslovakya, Macaristan, Polonya ve Demokratik Alman Cumhuriyetinde tümenler bulundurmaktadır.

Ekonomi: Birleşik Amerika'dan sonra en büyük ve en güçlü ekonomiye sahip ülkedir. Petrol üretimi demir ve çelik sanayi (Dünya demir rezervinin % 40'ına sahiptir) demiryolu taşımacılığı ve kömür madenleri bakımından Birleşik Amerika ile rekabet halindedir.

Beş yıllık kalkınma planlarının uygulanması, 1929'da Stalin devrinde başlamıştır. 1966 - 1970 arasındaki sekizinci beş yıllık plan devresinde petrol ferro metal sanayii otomasyon ve maden endüstrisi en yüksek seviyeye ulaşmıştır. 1980 petrol üretimi 620 - 640 milyon ton kadardır.

Elektrik enerjisi üretimi de dünyada ikinci sırayı almaktadır.Tekstil ve gıda maddeleri üretimi çok gelişmiştir. Tarım makineleştirilmiştir. Devlet çiftliklerinin sayısı ise 18.064'e çıkmıştır.

Sovyetler Birliği'nde ihracat ve ithalat devlet tekelindedir.Ticaretinin yarısını batı ülkeleriyle sürdürmektedir. Dış ticaretinin yüzde 30'u Birleşik Amerika iledir.

Yönetim: En yüksek yönetim mevkii, "Büyük Sovyet"tir. Bu kurul "Birlik Sovyeti" ve "Milletler Sovyeti"nden meydana gelir. İki meclisten teşekkül eden büyük Sovyet yılda ancak birkaç kere toplanmaktadır. Birlik Sovyeti bütün Rusya'dan seçilen Sovyetlerden teşekkül eder.Milletler Sovyeti'nde ise Rusya'daki cumhuriyetlerin delegeleri yer alır.

Hükümet işleri Prezidyum yani Büyük Sovyetler'in başkanlık divanı tarafından yürütülmektedir. Bu kurul seçimle işbaşına gelmektedir. Bakanlar Kurulu Büyük Sovyet tarafından atanmaktadır. Komünist Partisi ülke politikasının ve hükümet işlerinin tek hakimidir. Seçimler, bu parti tarafından hazırlanan tek listeyle yapılmaktadır.

Sovyetler Birliği'ne bağlı cumhuriyetlerin kendi Yüksek Sovyetleri ve Bakanlar Kurulu vardır.

Komünist Partisi'nin en yüksek organı büyük kongrenin seçtiği Merkez Komitesi dir. Ayrıca Politbüro partinin önemli bir organıdır. Yönetime bağlı her cumhuriyetin kendi Komünist Partisi ve Merkez Komiteleri bulunmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Erkekler 60, kadınlar 55 yaşında emekliye ayrılmakta kendilerine emekli maaşı ödenmektedir. Yeni sosyal güvenlik projesiyle kolektif tarlalarda çalışanlar da güvence altına alınmıştır.

Sağlık tesislerinden herkes ücretsiz yararlanmaktadır. Kadınlar doğumdan sonra 10 hafta çalışmamakta ve ücretlerini almaktadırlar. Çocuklara ayrılan hasta yatağı sayısı 460.000'i bulmaktadır.

Eğitim: Bütün okullar devlete aittir. Kooperatiflerin ve halk organizasyonlarının da birkaç okulu vardır. 7 yasından itibaren 10 yıllık eğitim zorunludur. Bütün okullarda eğitim Rusça yapılmaktadır. Sovyetler Birliği sınırları içinde Rusça'nın yanısıra değişik yerlerde 100 kadar dil öğretilmektedir. Üniversite ve yüksek okulların sayısı 856, buralarda okuyan öğrencilerin sayısı 4.854.000'dir. Okuma yazma oranı % 99'a ulaşmıştır.

Turizm: Devlet kontrolü altındadır. Avrupa'nın en büyük oteli Moskova'daki Rusya otelidir ve 5.500 kişiliktir. 1975'de ülkeye gelen turist sayısı 3.690.800'dür.

Basın ve yayın: Sovyetler Birliği'nde 8000 günlük gazete yayınlanmaktadır. Bunlar arasında en çok satışlı olanı 10.500.000 adet basılan Komsomolskaya Pravda'dır. Onu 9.700.000 baskısı ile "Pionerskaya Pravda", 9.600.000 baskısı ile "Pravda", 8.600.000 baskısı ile "İzvestiya" izlemektedir. (1000 kişiye 397 gazete düşmektedir).

Televizyon yayınları ise 81 şehirde ve birliğe dahil 15 başkentte 2, Moskova'da 5, Leningrad'ta 3 kanaldan yayın yapmaktadır.

S.S.C. BİRLİĞİ'ne BAĞLI DEVLETLER

RUSYA

Yüzölçümü: 17.075.400 Km. kare
Nüfusu: 135.554.000 (1979)
Başkenti: Moskova (7.819.000)
Halkının yüzde 82.8'i Rus, yüzde 3.7' si Tatar, yüzde 2.6'sı Ukraynalı. Başlıca şehirleri: Leningrad, Archangelsk, Vladivostok.

ERMENİSTAN

Yüzölçümü: 29.800 km. kare
Nüfusu: 2.834.000 (1979)
Başkenti: Erivan (956.000)
Halkın yüzde 88.6'sı Ermeni, yüzde 5.9'u Azerbaycanlı, yüzde 2.7 'si Rus, yüzde 1.5'i Kürt.

AZERBAYCAN

Yüzölçümü: 86.000 Km.2
Nüfusu: 5.776.000(1979)
Başkenti: Bakü (1.435.000)
Halkının yüzde 73.8'i Azerbaycanlı, yüzde 10'u Rus, yüzde 10'u Ermeni

BEYAZ RUSYA

Yüzölçümü: 207.600 km. kare
Nüfusu: 9.420.000 (1979)
Başkenti: Minsk (1.230.000)
Halkının yüzde 81,1'i Beyaz Rus, yüzde10.4'ü Rus, yüzde 4.4'ü Polonyalı, yüzde 2.7'si Ukraynalı, yüzde 1.6'sı Yahudi.

ESTONYA

Yüzölçümü: 45.000 km.2
Nüfusu: 1.447.000 (1979)
Başkenti: Tallinn (408.000)
Halkının yüzde 68.2si Estonyalı, yüzde 24.7'si Rus, yüzde 2.1'i Ukraynalı, yüzde 1.4'ü Beyaz Rus, yüzde 1.4'ü Finli.

GÜRCİSTAN

Yüzölçümü: 69.700 km. kare
Nufusu: 4.999.000 (1979)
Başkenti: Tiflis (1.042.000)
Halkının yüzde 66.8'i Gürcü, yüzde 9.7'i Ermeni, yüzde 8.5'i Rus, yüzde 4.6' Azerbaycanlı, yüzde 3.2'si Özbekistanlı.

KAZAKİSTAN

Yüzölçümü: 2.717.300 km. kare
Nüfusu: 14.498.000 (1979)
Başkenti: Alma Ata 871.000
Halkının yüzde 32.6'sı Kazak, yüzde 43.2'si Rus, yüzde 7.2'si Ukraynalı, yüzde 2.2'si Tatar.

KIRGIZISTAN

Yüzölçümü: 198.500 km. kare
Nüfusu: 3.443.000 (1979)
Nüfusu: 3.443.000 (1979)
Başkenti: Frunze (498.000). Halkının yüzde 43.)'i Kırgız, yüzde 29.2'si Rus, yüzde 10,6'sı Özbek, yüzde 4.1'i Ukraynalı, yüzde 2.4'ü Tatar.

LETONYA

Yüzölçümü: 63.700 km kare
Nüfusu: 2.512.000
Başkenti: Riga (816.000). Halkının yüzde 56.8'i Letonyalı, yüzde 29,8'i Rus, yüz 4'ü, Beyaz Rus yüzde 2'si, Polonyalı yüzde 2.3'ü Ukraynalı.

LİTVANYA

Yüzölçümü: 65.200 km. kare
Nüfusu: 3.342.000 (1979)
Başkenti: Vilna (457.000), Halkının yüzde 80.1'i Letonyalı, yüzde 8.6'sı Rus, yüzde 7.7'si Polonyalı yüzde 1.5'i Beyaz Rus.

MOLDAVYA

Yüzölçümü: 33.700 km kare
Nüfusu: 3.885.000 (1979)
Başkenti: Kişinev (472.000)
Halkının yüzde 64.6'sı Moldavyalı, yüzde 14.2'si Ukraynalı, yüzde 11'6'sı Rus, yüzde 2.7'si Yahudi, yüzde 2.1'i Bulgar.

TACİKİSTAN

Yüzölçümü: 143.100 km kare
Nüfusu: 3.591.000 (1979)
Başkenti: Dushanbe (450.000)
Halkının yüzde 56.2'si Tacikistanlı, yüzde 23'ü Özbek, yüzde 11.9'u Rus, yüzde 2.4'ü Tatar.

TÜRKMENİSTAN

Yüzölçümü: 488.100 km kare
Nüfusu: 2.650.000

Başkenti: Aşkabad (299.000)
Halkının yüzde 65.6'sı Türkmen, yüzde 14.5'i Rus, yüzde 8.3'ü Özbek, yüzde 3.2'si Kazak.

UKRAYNA

Yüzölçümü: 603.700
Nüfusu: 49.300.000 (1979)
Başkenti: Kiev (2.079.000)
Halkının yüzde 74.9'u Ukraynalı, yüzde 19.4'ü Rus, binde 8'i Beyaz Rus, binde 6'sı Moldavyalı.

ÖZBEKİSTAN

Yüzölçümü: 447.400 km kare.
Nüfusu: 14.474.000.
Başkenti: Taşkent (1.689.000)
Halkının yüzde 65'i Özbek, yüzde 12.5'i Rus, yüzde 4.9'u Tatar, yüzde 4'ü Kazak, yüzde 3.8'i Tacikistanlı, yüzde 2'si Karakalpak.

SRİ LANKA

(SEYLAN)

Resmi adı: Sri Lanka Cumhuriyeti
Başkenti: Colombo
İdare şekli: Cumhurivet (İngiliz Uluslar Topluluğu üyesidir.)
Dili: Sinhala dili, Tamil dili ve İngilizce
Dini: Budist (yüzde 67), Hindu yüzde 81, Hiristiyan (Katolik), Müslüman
Yüzölçümü: 65.610 km. kare
Nüfusu: 13.970.000 (1977)
Nüfus yoğunluğu: % 7 Km.kareye 213 kişi
Yaşama ortalaması: 65.8 yıl.
Parası: Srilanka rupisi.
Ülke ve insanlar: Hint Okyanusunda Hindistan yarımadasının güney doğu ucundadır. Hindistan ile arasında 80 km. vardır. Tropikal iklim hüküm sürmektedir. Başkent Colombo çevresinde şiddetli muson yağmurları yağar.

Seylan adası üzerinde kurulan Sri Lanka Cumhuriyetinde Sinhali Seylan Tamilleri, Hint Tamilleri, Seylan Moorları yaşamaktadır.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Colombo: 592.000, Dehiwala, 166.000, Mount Levinia: 160.000 Jaffna 117.000, Kandy: 98.602 Galle: 76.720.
Savunma: 1977'de toplam ordusu 13.600 kişiliktir
Ekonomi: Güney ve güney batıda çay, (çay üretiminde dünya üçüncüsü), kauçuk ve Hindistan cevizi yetiştirilmektedir. 1972'de reform uygulamasına geçilmiş özel kuruluşların faaliyetleri sınırlandırılmış 1975'de isedevletleştirilmeleri yoluna gidilmiştir. Halkın başlıca yiyeceği olan pirinç ya kauçuk karşılığı Çin Halk Cumhuriyetinden ya da Tayland ve Pakistan'dan alınmaktadır.
(Halkın % o 54'ü tarımla uğraşmaktadır.)
Zengin grafit kireç, taşı kil, demir manganez ve kaolen yatakları vardır. Bu madenler işletilmekte ve ihraç edilmektedir. Ülke ihtiyacını karşılayacak ölçüde üretim yapan çimento tekstil petrol ve suni gübre tesisleri bulunmaktadır.
Yönetim: Ulusal Devlet Meclisi 168 üyelidir. Ve 6 yılda bir seçilmektedir. Cumhurbaşkanının tayin ettiği Başbakan ve Bakanlar Kurulu Meclise karşı sorumludur.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Halk hastane, klinik ve dispanserlerden ücretsiz yararlanmaktadır. Halkın temel gıda maddesi olan pirinç, devlet tarafından sağlanmaktadır.
Eğitim: 5 ile 14 yaş arasında eğitim zorunlu ve ücretsizdir. Eğitim, devlet tarafından kontrol edilmektedir. Sri Lanka Üniversitesi 5 bölüme ayrılmıştır. Çok sayıda teknik okul vardır. Okuma-yazma bilenlerin oranı yüzde 84'dür.
Turizm: Budist festivalleri, tarihsel anıtlar ve güzel manzaralar turistlerin ilgisini toplamaktadır. Asya'nın önemli turizm merkezidir.
Basın ve yayın: En çok satışlı gazetesi, Colombo'da yayınlanan ve 129.322 adet basılan "Dinamina"dır.
İki radyo istasyonu vardır. Televizyon istasyonu yoktur.

SUDAN

Resmi adı: Sudan Demokrat Cumhuriyeti.
Başkenti: Hartum
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Arapça, İngilizce.
Dini: Müslüman az sayıda Animist ve Hıristiyan.
Yüzölçümü: 2.505.813 km.kare.
Nüfusu: 18.350.000 (1978)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 7 kişi.
Yaşama ortalaması: 46.1 yıl.
Parası: Sudan lirası.
Ülke ve insanlar: Afrika'nın kuzey do-

Sudanlı bir yerli.

ğusundadır. Kuzeyinde Mısır, doğusunda Etyopya ve Kızıl Deniz batısında Orta Afrika Cumhuriyeti ile Çad, güneyinde ise Kenya, Uganda ve Zaire vardır.

Kuzeyi çöllerle kaplı güneyi ise ekvator üzerinde olduğundan büyük iklim farklılıkları görülür. Güneyde fazla yağmur yağar. Halkın büyük kısmını Araplar teşkil eder. Ayrıca zenciler de vardır.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Hartum: (333.900) Omdurman Kuzey Hartum, Port Sudan, Wadi Medani'dir.

Savunma: 1977'de toplam ordusu 52.600 kişiliktir. Ayrıca 3500 kişilik yarı askeri bir örgütü vardır. Askerlik zorunludur.

Ekonomi: Halkın büyük bir kısmı (% 79) tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. En önemli ihraç ürünü pamuktur. Bunun yanısıra yer fıstığı, buğday, kahve, tütün, şeker pancarı ve pirinç üretilmektedir. Sığır, koyun, keçi ve deve beslenmekte orman ürünleri ihraç edilmektedir. Petrol çıkarılmakta bir miktar ihraç edilmektedir.

Yönetim: 1973 anayasası ile ülkenin yönetiminde söz sahibi Cumhurbaşkanıdır. Meclisin tüm üyelerinin Sudan Sosyalist Parti mensubu olması gerekmektedir. 250 kişilik bir meclisi yardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Halk sağlık servisleri Sağlık Bakanlığı tarafından düzenlenmektedir. 1975'de Mısır'la bir sosyal sigorta anlaşması imzalanmıştır.

Eğitim: 7 ile 11 yaş arasındaki ilk ve 15 yaşa kadarki orta öğrenim ücretsizdir. Ülkede halkın ancak yüzde 19'u okuma yazma bilmektedir. Üç üniversite vardır.

Turizm: Güneydeki avlanmaya elverişli ormanlarla kuzeydeki eski Sudan medeniyetine ait piramitler turizm yönünden önem taşımaktadır.

Basın ve yayın: En çok satışlı günlük gazete Hartum'da yayınlanan ve 13.000 adet basılan "El Ayam"dır.

Bir radyo iki televizyon istasyonu vardır.

SURİNAM

Resmi adı: Surinam Cumhuriyeti
Başkenti: Paramaribo
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Flamanca yüzde 37, Hintçe (yüzde 32) Javaca (yüzde 5), Crol dili (yüzde 14) ayrıca Çince İngilizce Fransızca ve İspanyolca.
Dini: Hristiyan (yüzde 45), Hindu (yüzde 28), Müslüman (yüzde 28)
Yüzölçümü: 163.265 km. kare
Nüfusu: 450.000 (1977)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 12,7 kişi.
Yaşama ortalaması: 63,5 yıl.
Parası: Surinam güldeni.
Ülke ve İnsanları Güney Amerika'nın kuzey doğusundadır. Batısında Brezilya vardır. Tropikal bir iklime sahiptir. Bol yağmur yağar. Halkının yüzde 35'i Hintli yüzde 15'i İndonezyalı yüzde 8,5'u zenci yüzde 2,5'i kızılderili yüzde 1.65'i Çinli, yüzde 1.33'ü ise Avrupa'lıdır.
Savunma: Ordusu yoktur. Sadece bir polis örgütü bulunmaktadır.
Ekonomi: Zengin boksit yataklarına sahiptir ve ihracatın yüzde 90'ını bu maden almaktadır. Ayrıca demir bakır manganez nikel platin altın ve kaolin yatakları da işletilmektedir.

Ülkede tarım büyük önem taşımaktadır. Çalışan halkın yüzde 75'li tarımla uğraşmaktadır. Şeker kamışı pirinç kahve ve muz yetiştirilmektedir. Pirinç üretimi fazladır. Ülkenin yüzde 85'i ormanlarla kaplıdır.
Yönetim: 1975 anayasası ile kurulan 39 üyeli Meclis 1980 yılında bir askeri darbe

ile kaldırılmıştır. Bir askeri kabine ülke yönetimine tümüyle el koymuştur.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Dış yardımlarla gerçekleştirilen modern bir sağlık servisi vardır. Ancak sosyal güvenlik büyük ölçüde özel bazı girişimlere bağlıdır.

Eğitim: 7 ile 12 yaş arasında eğitim zorunludur. Yüksek öğrenime kadar eğitim ücretsizdir. Üniversite eğitimi sırasında da devlet yardımda bulunmaktadır.

Turizm: Turizm yatırımları yeterli olmamasına rağmen ülkedeki çok çeşitli hayvanlar ve kuşlar dışında türlü kültür hareketleri turistleri cezbetmektedir.

Basın ve yayın: En çok satışlı günlük gazete Paramaribo da yayınlanan ve 12.000 adet basılan "De Ware Tijd" dir.

Altı radyo istasyonu ve bir televizyon istasyonu vardır.

SURİYE

Resmi adı: Suriye Arap Cumhuriyeti
Başkenti: Şam
İdare Şekli: Cumhuriyet
Dili: Arapça
Dini: Müslüman (yüzde 80) az miktarda hıristiyan

Yüzölçümü: 185.180 Km. kare
Nüfusu: 8.100.000 (1978)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 43,7 kişi

Yaşama ortalaması: 51.3 yıl
Parası: Suriye lirası

Ülke ve insanlar: Akdeniz'in doğusundadır. Kuzeyinde Türkiye, doğusunda Irak, Güneyinde Ürdün, güney batısında ise Lübnan ve İsrail vardır.

Suriye'de kıyılarda yazlar sıcak ve kurakken, kışlar soğuktur. Halkın yüzde 90'ı Araptır. Azınlıklar arasında Türkler ve Çerkezler geniş yer tutar.

Başlıca şehirleri şunlardır. Başkent Şam 940.000 Halep 711.000 HunısiHama, 315.000 Askeri örgütü 227.500 kişiliktir, 102.500 kişilik de ihtiyatları olduğu bildirilmiştir. Askerlik zorunludur. 30.000 kişilik bir kuvvet Lübnan'da bulundurulmaktadır.

Ekonomi: Buğday ve pamuk başlıca tarım ürünleri arasında yer almaktadır. Petrol üretimi 1968 de başlamış, 1975 de üretim günde 186.000 varile çıkmıştır. Üretilen petrol ihrac edilmemektedir. tekstil gıda maddeleri ve cimento endüstrisi vardır.

Halep ve Şam ülkenin ticaret merkezleridir. 640.000 hektar toprağın sulanma-

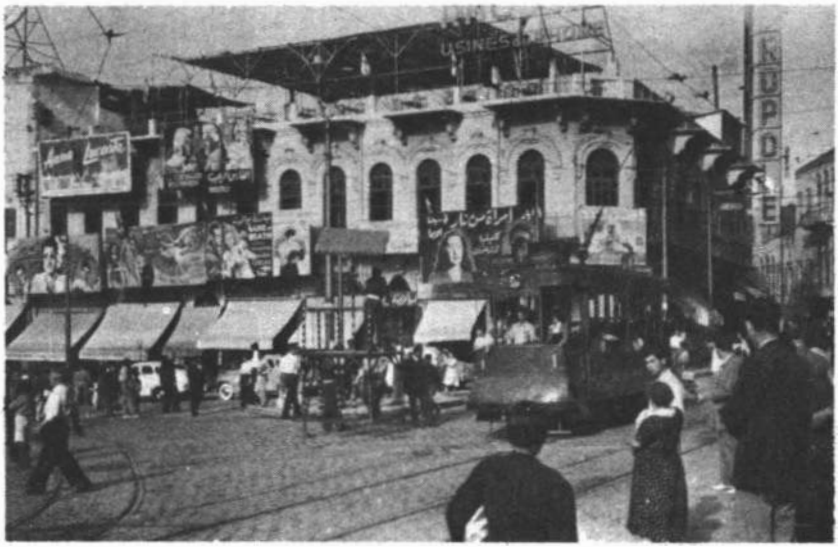

Suriye'nin işlek caddelerinden birinden görünüş.

sı için Sovyetler Birliği tarafından tesisler inşa edilmektedir.

Yönetim: 1973 Anayasası ile kurulan 186 üyeli Halk Konseyi ülke kanunlarını yapmaktadır. Başbakanı ve Bakanlar Kurulunu, Devlet Başkanı atamaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Devlet Hastanelerinden ücretsiz yararlanılmaktadır. Yaşlılara maaş ödenmesi ve diğer gerekli yardımlar yapılması için kanun çıkarılmıştır.

Eğitim: 1976 kayıtlarına göre, halkın yüzde 60'ı okuma yazma bilmemektedir. Bu oran kadınlarda yüzde 80'i bulmaktadır. Üç üniversitesi vardır.

Turizm: Akdeniz kıyıları dağlar kasaba pazar yerleri ile Şam ve diğer bazı kentlerdeki antik değer taşıyan eserler turistik yönden önemlidir.

Basın ve yayın: En çok satışlı günlük gazete Şam'da yayınlanan ve 20.000 adet basılan Baas Arap Sosyalist Partisi'nin organı "El Baas" tır.

Bir radyo bir de televizyon istasyonu vardır.

SWAZİLAND

Resmi adı: Swaziland Krallığı
Başkenti: Mbabane (23.000)
İdare Şekli: Krallık
Dili: İngilizce ve Swati dili
Dini: Hristiyan (yüzde 60)
Yüzölçümü: 17.363 Km. kare
Nüfusu: 550.000 (1980 thm.)
Nüfus yoğunluğu: km. kareye 30,3
Yaşama ortalaması: 41 Yıl
Parası: Swaziland lilangenisi

Ülke ve İnsanları Küçük bir güney Afrika ülkesidir. Kuzeyi batısı güneyi ve güney doğusu Güney Afrika Cumhuriyeti ile çevrelenmiştir. Doğusunda Mozambik vardır.

çok yağmur yağan ülkenin bir kısmı bataklıktır. Swaziland dağlıktır.

Savunma: Yarı askeri polis örgütü vardır.

Ekonomi: Halkın yüzde 70'i tarımla uğraşır. Bol miktarda şeker pancarı yetiştirmekte ve şeker ihraç etmektedir. Halk ayrıca sığır beslemekte bunun yanısıra buğday mısır, pirinç ve pamuk yetiştirmektedir.

Demir kömür, kalay kaolen ve elmas madenleri işletilmekte çeşitli ülkelere ihracat yapılmaktadır.

Tarımda verimi arttırıcı programlar uygulanmaktadır.

Yönetim: Ülke Krallıkla yönetilmektedir. 12 üyeli bir senatosu 30 üyeli Millet Meclisi vardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal Durum: Sağlık tesisleri ve sosyal yardımları yeterli değildir.

Eğitim: 1975 deki kayıtlara göre 412 ilkokulu 67 orta dereceli okulu iki öğretmen okulu vardır. Bir üniversitesi olmasına rağmen gençler çevre ülkelerde de okumaktadırlar.

Turizm: Turizm süratle gelişmektedir.

Basın ve yayın: Haftalık "Times of Swaziland" gazetesi 10.500 adet basılsılmaktadır. Bir radyo istasyonu vardır.

ŞİLİ

Resmi adı: Şili Cumhuriyeti
Başkenti: Santiago
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: İspanyolca
Dini: Hristiyan (yüzde 85 Katolik)
Yüzölçümü: 756.628 km. kare
Nüfusu: 11.150.000(1980 thm)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 14,5 kişi
Yaşama ortalaması: 60.6 yıl
Parası: Şili pesosu

Ülke ve İnsanlar: Güney Amerika'da Büyük Okyanus'a 480 km. kıyısı olan dar bir ülkedir. Kuzeyinde Peru ve Bolivya güneyinde Horn burnu vardır. Doğusunda ise Arjantin ve And Dağları vardır.

Deniz kıyısı ve dağlık bölgeler arasında büyük iklim farklılıkları görülmektedir.

Başlıca şehirleri şunlardır. Başkent Santiago 3.260.000, Valparaisa Concepcion Vina del Mar Antofagasta Temuco

Savunma: Askerlik 19 yaşından itibaren bir yıl zorunludur. 85.000 kişilik bir ordusu vardır.

Ekonomi: Şeker kamışı patates buğday mısır yetiştirilmekte şarap yapılmaktadır

Şili dünyanın en büyük bakır üretici ve ihracatçı ülkesidir. Nitrat yatakları da zengindir. Yaygın bir devlet kontrolü politikası izleyen Allende rejiminin devrilmesinden sonra iktidarı ele geçiren askeri hükümet özel sektörün desteklenmesi yoluna dönmüştür.

Yönetim: Şili 1973 Eylülünde askeri bir yönetim altına girmiştir. Cunta ülkede herşeye hakim duruma gelmiştir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: İşçiler ve tarım alanında çalışanlara hastalık işsizlik yardımları yapılmakta bunun yanısıra sosyal güvenlikle ilgili bazı olanaklar sağlanmaktadır.
Eğitim: 6 ile 14 yaş arasında eğitim zorunlu ve ücretsizdir. Halkın yüzde 90'ı okuma yazma bilmektedir. 8 üniversitede 100.000 öğrenci okumaktadır.
Turizm: And dağları plajlar ve göller turizm yönünden önemli doğal kaynaklardır.
Basın ve yayın: En çok satılan günlük gazete Santiago'da yayınlanan ve 200.000 adet basılan "La Tercera de La Hora"dır.

Kısa dalgada 31, orta dalgada 144 radyo istasyonu yayın yapmaktadır. Bir ulusal 4'de üniversite televizyonu vardır.

TAİWAN

(MİLLİYETÇİ ÇİN)

Resmi adı: Taiwan
Başkenti: Taype
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Mandarin Çincesi
Dini: Budist Müslüman, Hristiyan (Katolik ve Protestan)
Yüz ölçümü: 35.981.44 km. kare
Nüfusu: 17.750.000
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 476,5 kişi
Yaşama ortalaması: 68.2 yıl
Parası: Yeni Taiwan doları.

Ülke ve İnsanlar: "Milliyetçi Çin" diye bilinir ve Formoza adasında kurulmuştur. Çin Halk Cumhuriyeti'ne 190 km. mesafededir. Çok sık yağmur yağar. Formoza adası dağlık ve ormanlarla kaplıdır.

Başlıca şehirleri şunlardır. Başkent: Taype: 2.217.625, Kaohsifgng, Talchung, Tainan, Keelung'dur.
Savunma: 1977'de toplam ordusu 476.000 kişiliktir. Ordunun araç ve gereçleri daha çok Amerikan malıdır.
Ekonomi: Kendi kendine yeterli olmaya çalışan bir ekonomi düzeni kurulmuştur ve Asya'nın ihracatçı ülkelerinden biri durumuna gelmiştir. Önemli ihraç maddeleri arasında elbise televizyon ve radyo alıcısı plastik eşya pamuklu kumaşlar büyük yer tutmaktadır. Kömür mermer petrol ve doğal gaz yatakları işletilmektedir.
Yönetim: 1976'da Millet Meclisine 1282 üye ömür boyunca 53 üye de 6 yıl için seçilmiştir. Yasama Meclisi ülkenin yasalarını çıkarmakta ve hükümeti denetlemektedir. Yasama Meclisi'ndeki üyelerin büyük kısmı da ömür boyunca diğerleri ise belirli süre için seçilmektedir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Doğum ölümyaşlılıkve işsizlik yardımları yapılmaktadır.
Eğitim: 6 ile 12 yaş arasındaki ilk öğretim ücretsiz ve zorunludur. Devlet okullarının yanı sıra özel okullar da vardır. 11 üniversitede 60.000'in üzerinde genç eğitim görmektedir.
Turizm: Festivaller eski sanat eserleri ve

Şili Santiago'da hükümet sarayı ve çevresi.

adalar turistik yönden önem taşımaktadır.

Basın ve yayın: En çok satışlı günlük gazete Taype'de yayınlanan ve 520.000 adet basılan "Central Daily News"dur. Televizyon istasyonu üç radyo istasyonu vardır.

TANZANYA

Resmi adı: Birleşik Tanzanya cumhuriyeti
Başkenti: Dar es Selam.
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Savahili dili ve İngilizce
Dini: Hıristiyan Hindu ve Müslüman
Yüzölçümü: 945.087 km. kare
Nüfusu: 17.600.000
Nüfus Yoğunluğu: Km. kareye 17,5 kişi
Yaşama ortalaması: 41.8 yıl
Parası: Tanzanya şilini
Ülke ve insanları: Tanganyika ile Zanzibar ve Pemba adalarından meydana gelmiştir. Tanganyika Afrika'nın doğu kıyısındadır. Kuzeyinde Uganda ve Kenya batısında Zaire güneyinde ise Zambiya Malawi ve Mozambik vardır. Zenzibar ve Pembe adaları Dar el Selam kıyılarının 40 km. kuzeyinde yer almaktadır.

İklimi ülkenin çeşitli yerlerinde değişmeler göstermektedir. Zanzibar kıyılarında tropikal iklim hüküm sürerken yükseklerdeki ovalarda hava yarı mutedil hale dönüşmektedir. Halkın 430.000'i Zanzibar adasında yaşamaktadır. Tanganyika'ya göre, Zanzibar'da kilometrekareye daha çok insan düşmektedir.

Nüfusun 11.500.000'i Afrikalı, 75.000'i Asyalı, 30.000'i Arap, 17.000'i Avrupalıdır.

Başlıca şehirler şunlardır: Başkent Dar es Selam 500.000, Tanga 61.000, Mwanza, 40.000.

Savunma: 1975'de toplam ordusu 14.000 kişiliktir. Ayrıca yarı askeri deniz polisi örgütü ve 35.000 kişilik miliskuvveti vardır.

Ekonomi: Ülke ekonomisinde tarım büyük yer tutmaktadır. Halkın yüzde 90'ı ormancılık ve balıkçılıkla geçinmektedir.

Hükümet 1970'de kollektif çiftçilik yapılan komünler kurarak halkı bu köylere yerleştirmiştir. Bu uygulama 1973'te hızlandırılmıştır. 1975'te bu türden 6.940 köyde 9.100.000 kişinin yerleştirildiği ve çalıştırıldığı açıklanmıştır. Bu sayı nüfusun yüzde 65'ini teşkil etmektedir.

İhraç edilen ürünler arasında kahve pamuk, karanfil büyük yer almaktadır. Elmas altın, demir, kömür madenleri işletilmekte, bir kısımı ihraç edilmektedir.

Küçük endüstri tesisleri arasında tekstil sigara gıda maddesi şeker çimento, tekstil imalatı vardı.

Yönetim: 214 üyeli Millet Meclisi için Tanganyika'dan 5 yılda bir 96 üye seçilmektedir. Geri kalan 46 üye Zanzibar'dan atanmaktadır. Ülkede Tanzanya İhtilalci Parti'den başka siyasal parti yoktur. Cumhurbaşkanı kendi birinci ve ikinci yardımcısını atamaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Devletin hastaneleri ve sağlık merkezleri yanında misyonerlerin de bakım ve tedavi organizasyonları vardır. 1976'da bütün sağlık kuruluşları devletleştirilmiştir.

Eğitim: İlk öğretim ücretsizdir. Okul sayısı yetersiz olduğu için yeni okullar yapılmasına çalışılmaktadır, Bir üniversitesi vardır.

Turizm: Safari partilerine meraklı olanlar, dünyanın her tarafından gelmektedirler. Dünyanın ünlü Kilimanjaro dağı da turistik zenginlikleri arasında yer almaktadır.

Basın ve yayın: En çok satışlı günlük gazetesi Tanzanya, İhtilalci Partisi organı ve Dar es Selam'da yayınlanan 60.000 baskılı "Uhuru"dur. İki radyo istasyonu 1973'te faaliyete geçen zenci ülkeler arasındaki ilk renkli televizyon istasyonu vardır.

TAYLAND

Resmi adı: Prades Thai (Muang-Thai)
Başkenti: Bangkok
İdare şekli: Meşruti Krallık
Dili: Tay dili (Tayca)
Dini: Budist, Müslüman ve Hristiyan
Yüzölçümü: 542.373 Km.2
Nüfusu: 47.160.000 (1980 thm.)
Nüfus yoğunluğu: Km kareye 83 kişi.
Yaşama ortalaması: 55.5 yıl
Parası: Baht.
Ülke ve insanları: Asya'nın güney doğu sundadır. Batısında ve kuzeyinde Burma, kuzey doğusunda Laos, güney doğusunda ise Kamboçya vardır.

Tropikal ve rutubetli bir iklim hüküm sürer. Yıllık sıcaklık ortalaması 29 derecedir.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Bangkok 4.422.000, Thonburi: 684521, Changmai: 1.140.500

Savunma: 1977'de ordusu 212.000 kişiliktir.

Ekonomi: Ülke gelirinin yüzde 31'ini tarım alanından sağlamaktadır. Halkın

dörtte üçü ülkenin dörtte birinde tarıma uygun alanlarda çiftçilik yapmaktadır. Pirinç kauçuk ve mısır 1976'daki ihracatın yüzde 40'ını teşkil etmiştir.

Tekstil, çimento ve şeker tesisleri ile petrol rafinerisi vardır. Kalay, çinko, manganez, tungsten kurşun, antimon işletilmektedir.

Yönetim: 1976'daki Kral tarafından "Ulusal Reform Meclisi" kurulmuş ve 340 üye atanmıştır. Ordu ve kuvvet komutanlarını başbakanla, bakanlar kurulu üyelerini kral atamaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Sosyal güvenlikle ilgili herhangi bir faaliyet yoktur. İşverenler çalışma sırasında yaralanan işçilerine bazı yardımlarda bulunmaktadırlar.

Eğitim: 7 ile 15 yaş arasında eğitim zorunludur. 1977'de nüfusun yüzde 18'i, okuma yazma bilmemektedir. 13 üniversitesi vardır.

Turizm: Tapınakları sarayları ve padogaları dünyaca ünlüdür. 1976'da 1.098.444 turist gelmiştir.

Basın ve yayın: En çok satılan günlük gazete Thai dilinde yayınlanan ve 500.000 adet basılan "Thai Rath"dır.

7 radyo istasyonu ve 5 televizyon istasyonu vardır. Renkli yayın yapılmaktadır.

TOGO

Resmi adı: Togo Cumhuriyeti
Başkenti: Lome
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Fransızca
Dini: Putperest, Hristiyan (yüzde 25), Müslüman (yüzde 7.5)
Yüzölçümü: 56.900 Km 2
Nüfusu: 2.530.000 (1980 thm.)
Nüfus yoğunluğu: Km kareye 43 kişi.
Yaşama ortalaması: 38.5 yıl
Parası: Afrika frangı (CFA)
Ülke ve insanlar: Afrika'nın batı kıyısındadır. Kuzeyinde Yukarı Volta, batısında Ghana doğusunda Benin vardır.

İklimi sıcak ve rutubetlidir. Yıllık sıcaklık ortalaması kıyılarda 27 derecedir. Kuzey bölümlerde ise sıcaklık 30 dereceye kadar çıkar.

Togo'da çeşitli Afrika ırkları yaşamaktadır. Başlıca şehirleri şunlardır. Başkent Lome: 220.000, Sokede: 33.500, Palime, Atakpame. Bassari.

Savunma: Toplam 2.900 kişilik bir ordusu vardır.

Ekonomi: Çalışanların yüzde 90'ı tarımla meşgul olmaktadır. Kahve, kakao, pamuk yer fıstığı ve mısır yetiştirilmekte hayvancılık ve balıkçılık yapılmaktadır.

Endüstri sektörü küçük olmasına rağmen gelişmektedir. Fosfat kireç taşı ve mermer yatakları işletilmektedir. İhracatın yüzde 80'i fosfattır.

Yönetim: 1967'de girişilen askeri darbeden sonra ülke bir cunta tarafından yönetilmektedir. Bu arada çıkarılan anayasaya göre bütün güç cuntanın başı olan Cumhurbaşkanının elinde toplanmıştır. Bakanları kendi atamakta ve başbakanlık görevini de sürdürmektedir. Ülkede bir tek siyasal parti vardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durum: Sağlık hizmetleri devlet tarafından sürdürülmektedir. 1975'te hastane sayısı 15'e çıkarılmıştır. Bu hastanelerle diğer sağlık klinikleri ve merkezlerindeki hasta yatağı sayısı ise 3.454'tür.

Eğitim: Okulların yarısı ücretsizdir. Okuma yaşına gelen çocukların ancak yüzde 60'ı okula gidebilmektedir. 1975'de bir eğitim reformu uygulanmasına başlanmış, 2'kile 15 yaş arasında öğrenim ücretsiz ve zorunlu hale getirilmiştir. Bir üniversite vardır.

Turizm: Vahşi hayvan ve balık tutma, imkanları, turistleri ülkeye çekmektedir.

Basın yayın: En çok satılan günlük gazetesi Lome'de hükümetin yayınladığı ve 100.000 adet basılan "Toga-Presse"dir. Bir radyo ve bir televizyon istasyonu vardır.

TONGA

Resmi adı: Friendly İslands
Başkenti: Nuku Alofa (18.300)
İdare şekli: Krallık
Dili: Tonga dili.
Dini: Hristiyan (Katolik).
Yüzölçümü: 699 Km 2
Nüfusu: 100.000 (1980 thm.)
Nüfus yoğunluğu: Km kareye 140 kişi.
Yaşama ortalaması: 55.2 yıl.
Parası: Tonga Paangası
Ülke ve insanlar: Büyük Okyanus'un güney batısında irili ufaklı 169 adadan meydana gelmektedir. Bu takım adalara Friendly Adaları da denilmektedir. Fiji'ye 400 mil mesafededir. Tonga adaları üç grupa bölünmüştür. Bunlar Vava'u Ha'apai ve Tongatupu'dur. Sadece 45 adada

oturulmaktadır. Başkent Nuku'alofa Tongatapu adası'ndadır. İklim genellikle ılık geçmektedir.
Savunma: Düzenli küçük bir ordusu ve ihtiyat kuvvetleri vardır.
Ekonomi: Tarıma dayalı bir ekonomisi vardır ve yetiştirilen muz ile hindistan cevizi ihraç edilmektedir. Çalışanların yüzde 74'ü tarımla meşgul olmaktadır.
Yönetim: Soydan gelen Krallığa dayalı bir monarşiyle yönetilmektedir. Kral devlet ve hükümet başkanı'dır. Bakanlar Kurulu'nda 6 bakan iki adanın genel valisi yer almakta hepsi Kral tarafından atanmaktadır. Meclisin üyeleri üç yılda bir yenilenmektedir. Vergi ödeyenlere oy hakkı tanınmıştır. Siyasal parti yoktur.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Devlet tarafından üç hastane ve bir dispanser kurulmuştur. Yeni bir hastane inşa edilmektedir.
Eğitim: 6 ile 14 yaş arasında öğretim zorunludur. 1975'de 180 okulda 40.000 kişi öğrenim görmüştür. Bir öğretmen okulu vardır.
Basın yayın: En çok satılan gazetesi hükümet tarafından haftada bir yayınlanan ve Tonga dilinde 4.300, İngilizce olarak 1.200 adet basılan The Chronicle'dir. Bir radyo istasyonu vardır.

TRİNİDAD VE TOBAGO

Resmi adı: Trinidad ve Tobago Cumhuriyeti.
Başkenti: Port of Spain
İdare şekli: İngiliz Uluslar Topluluğu'na dahil bağımsız cumhuriyet.
Dili: İngilizce.
Dini: Hristiyan (Katolik), Hindu, Müslüman.
Yüzölçümü: 5.128 Km2
Nüfusu: 1.115.000 (1980 thm.)
Nüfus yoğunluğu: Km kareye 253 kişi.
Yaşama ortalaması: 67.8 yıl.
Parası: Trinidad ve Tobago doları.
Ülke ve insanlar: Trinidad, Karayip Adası'nın güneyinde ve Tobago ise 20 mil kuzey doğusundadır. Trinidad Adası daha büyüktür.

Ülkede Tropikal iklim hüküm sürmektedir. Ocak ile Mayıs avları arası kurak geçmektedir.

Nüfusun yüzde 43'ü Afrikalı, yüzde 40'ı Hindli, yüzde 1'i Avrupalı, yüzde 1'i de Çinli'dir. Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Port of Spain: 360.000, San Fernando: 50.000
Savunma: 1.000 kişilik bir ordusu vardır.
Ekonomi: Trinidad'da çıkarılan petrol ülkenin başlıca ihraç ürünüdür. Üretim 1977'de 11 milyon tona ulaşmıştır. Rafineri tesisleri ve petrol boru hattı vardır. Ülke ekonomisinde petrolün yanı sıra şeker, rom, melas ve tekstil imalatı önemli yer almaktadır. Dünyanın en büyük asfalt üreticisidir
Yönetim: 31 üyeli senatosu ve 36 üyeli Temsilciler Meclisi vardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Yaşlılara emekli aylığı bağlanmakta bazı iş kollarında işsizlik yardımı yapılmaktadır.
Eğitim: İlk ve orta öğretim ücretsiz 6 ile 12 yaş arasındaki eğitim zorunludur.
Turizm: Trinidad ve Tobago'nun iklim özellikleriyle kıyılarının güzelliği nedeniyle her yıl ülkeye pek çok turist gelmektedir. (Yılda 300.000 dolayında turist gelmektedir.)
Basın yayın: En çok satılan günlük gazetesi Port Of Spain de yayınlanan ve 56.000 adet basılan "Trinidad Guardian"dır. İki radyo ve bir televizyon istasyonu vardır.

TUNUS

Resmi Adı: El-Cumhuriyye el-Tunusiyye
Başkenti: Tunus
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Arapça, Fransızca.
Dini: Müslüman ayrıca Yahudi ve Hıristiyan azınlık dinleri.
Yüzölçümü: 163.61 km. kare.
Nüfusu: 6.350.000 (1980 thm.)
Nüfusun ortalaması: Km. kareye 38 kişi.
Yaşama ortalaması: 51.6 yıl
Parası: Tunus Dinarı.
Ülke insanlar: Afrika'nın Akdeniz kıyılarındadır. Batısında Cezayir doğusunda Libya vardır.

Kıyılarda Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir. Yazlar sıcak, kışlar yağmurlu geçmektedir. Güney bölgeler ise kurak ve çöllerle kaplıdır. Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Tunus: 944.000, Sfax: 221.000, Bizarte: 95.023, Sousse: 147.000, Kırvan: 82.299.

Savunma: 22.500 kişilik toplam ordusunda kara kuvvetleri 16.000 kişilik, deniz

kuvvetleri 2500, hava kuvvetleri 1700 kişiliktir. Ordu mensupları Birleşik Amerika ve Fransa'da eğitim görmektedirler.

Ekonomi: Tunus bir tarım ülkesidir. Başlıca tarım ürünleri buğday, zeytinyağı, şarap ve meyvedir.

Fosfat, petrol, demir ve kurşun çıkarılmaktadır. Çıkarılan petrol ülkedeki rafinerilerde işlenmekte, demirden çelik yapılmakta fosfata dayalı endüstri kolları ile çimento tesisleri faaliyet göstermektedir.

Ülkede büyük ölçüde işsizlik problemi vardır. Bu nedenle pek çok Tunuslu işçi yabancı ülkelerde çalışmaktadır.

1963 yılından beri ülkede tek bir siyasi parti vardır ve 1974 seçimlerinde meclisin bütün üyeliklerini bu sosyalist parti kazanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimleri de beş yılda bir meclis seçimleriyle beraber yapılmaktadır. 1975 Mart ayında meclis Habib Burgiba'nın ömür boyu cumhurbaşkanlığı görevini sürdürmesine karar vermiştir. Cumhurbaşkanı devletin ve hükümetin başıdır. Bakanları kendisi atamakta, bakanlar kendisine karşı sorumlu bulunmaktadırlar.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Devlet tarafından sosyal güvenlik sistemi uygulanmakta ve hastalık, yaşlılık, doğum yardımları yapılmaktadır. Halkın yüzde 80'i sağlık tesislerinden ücretsiz yararlanmaktadır. Yaşlılara sakatlara ve dullara ayrıca yardımda bulunulmaktadır.

Eğitim: Okuma çağındaki çocukların yüzde 70'i okula gidebilmektedir. İlköğrenim sırasında okullarda eğitim Arapça yapılmakta, daha sonraki okullarda Fransızca öğretilmektedir. Bir üniversitesi vardır.

Turizm: Akdeniz kıyılarındaki plajları eski medeniyetlere ait eserleri ve tarihi Kartacak kentiyle turistlerin ilgisini çekmektedir. Hükümet tarafından yollar,

Tunus'ta bir papaz okulunun kuşbakışı görünüşü.

oteller ve diğer turistik tesisler yapılmaktadır. 1975'te. 1.013.800 turist gelmiştir. (1977'de ise 977.800). Otellerin yatak kapasitesi 65.164'tür.

Basın ve yayın: En çok satışlı günlük gazetesi Tunus'ta Arapça yayınlanan ve 50.000 adet basılan "Assabah"tır.

Bir radyo, bir televizyon istasyonu vardır. 1976'daki radyo alıcı sayısı 286. 373, televizyon alıcı sayısı 176.546'dır. Telefon sayısı ise 144.116'dır.

TÜRKİYE

Resmi adı: Türkiye Cumhuriyeti
Başkenti: Ankara
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Türkçe
Dini: Müslüman (yüzde 98.2)
Yüzölçümü: 779.452 km. kare
Nüfusu: 45.200.000 (1980)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 49 kişi.
Yaşama ortalaması: 54.4 yıl
Parası: Türk lirası.

Ülke ve İnsanlar: Avrupa ve Asya arasında köprü durumundadır. Avrupa kıtasındaki topraklarına Trakya, Asya kıtasındaki bölümüne ise Anadolu denir. Trakya 23.764 km kare. Anadolu 755.688 km karedir. Üç tarafı denizlerle çevrilidir. İki kıta birbirinden İstanbul ve Çanakkale Boğazları ile ayrılır. Karadeniz'den Akdeniz'e bu boğazlardan geçilir. Anadolu bir yarımada durumundadır. Doğusunda Sovyetler Birliği ve İran güneyinde Irak ve Suriye Trakya'nın çevresinde ise Yunanistan ve Bulgaristan vardır.

Anadolu'daki iklim çok değişmektedir. Akdeniz kıyılarında kışlar ılık, yazlar kurak geçer. Orta ve Doğu Anadolu'da ise iklim sertleşir. Genellikle kışlar çok soğuk olur.

Başlıca şehirleri şunlardır. Başkent Ankara: 2572.562 İstanbul: 4.00000 İzmir: 1.660 529 Konya: 1.423.910 Adana: 1.1234.735 Bursa:960.034.

Savunma: NATO'ya 1952'de katılmıştır. Askerlik zorunlu ve 20 aydır. 1976'daki toplam ordusu 480.000 kişiliktir. Bunun 375.000'i kara, 40.000'i deniz, 45. 000'i hava kuvvetlerindedir. Ayrıca 75. 000 kişilik jandarma örgütü vardır. Gerektiğinde ordu mevcudu 2 milyona çıkarılabilecek güçtedir

Ekonomi: Çalışanların yüzde 65'i tarımla meşgul olmaktadır. 1975'te ihracatının 29'unu da tarım ürünleri teşkil etmiştir. Pamuk ve tütün işleyen sanayi kuruluşlarına önem verilmiştir. Buğday ve pirinç gibi tarım ürünleri ise, daha çok ihtiyaçlar için kullanılmakta, gerektiğinde ithal yoluna gidilmektedir. Hayvancılık ve ormancılık da yaygındır.

Türkiye'de krom, bakır. boraks ve boksit madenleri işletilmekte, büyük kısmı ihraç edilmektedir. Maden işletmeleri genellikle devletin elindedir. Petrol üretilmekte, ancak ülke ihtiyacının ancak yarıya yakınını karşılamaktadır. Tekstil sanayii gelişmektedir. Kimya endüstrisi de önemli gelişmeler göstermiştir.

Beş yıllık kalkınma planları uygulanmakta, endüstri alanında yatırımlara ağırlık verilmektedir.

Yönetim: Parlamenter demokrasiyle yönetilen Türkiye'de, rejimin büyük bir tehlikeye sürüklenmesi üzerine, 12 Eylül 1980'de ve komuta zinciri içinde Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koymuştur. Rejimin düştüğü tehlike tamamen giderildikten sonra, parlamenter demokrasiye dönülecektir.

Türkiye bugün Milli Güvenlik Konseyi ve Bakanlar Kurulu tarafından yönetilmektedir.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durum: Asgari ücret hükümet tarafından tespit edilmektedir. 1972'de 1. 443.600 işçi sosyal sigorta kapsamı içine alınmış daha sonraki yıllarda bu sayı artmıştır. Çalışanlar ücretsiz tedavi edilmekte. kendilerine ilaç, doğum ölüm yardımları yapılmakta, emeklilik maaşı verilmekte ayrıca işten çıkarılma ve emeklilik durumunda tazminat ödenmektedir. İşçilerin eş ve çocuklarının da ücretsiz tedavileri sağlanmıştır. Memurlar için de emekli maaşı. sağlık kuruluşlarından yararlanma imkanı bulunmaktadır. Serbest meslek mensupları için de Bağ-Kur faaliyete geçirilmiş emeklilikleri güvence altına alınmıştır. Sağlık hizmetlerinde sosyalizasyona geçilmiştir.

Yurt dışında çalışan işçilerin sayısı 1974'te 810.498 kadardır. Bunun 649. 257'si Federal Almanya'da 36.960'ı Avusturya'da 24.862'si Hollanda'da 13.863'ü Belçika'da 7.130'u ise İsviçre'dedir. 1974' den sonra geri dönenler olmuştur.

Eğitim: 7 ile 12 yaş arasındaki ilköğretim zorunludur. Üniversite öğrenimi dahil bütün eğitim ücretsiz sürdürülmektedir 1974-1975 devresinde ilkokul sayısı 41 429'a ilkokul öğrencilerinin sayısı ise 400.000'a ilkokul öğrencilerinin sayısı is 5.400.000 ulaşmıştır. 18 üniversite vardır.

Turizm: Geniş turizm olanaklarına sahiptir. Ülkenin her yerindeki tarihi zenginlikleri yanında doğal güzellikleri, Akdeniz Ege ve Marmara kıyılarındaki doğal plajlar turistlerin ilgisini çekmektedir. Doğu Anadolu ile güney doğunun dağlık bölgeleri dağ sporunu sevenler için önem taşımaktadır. Bursa'nın Uludağ, Kayseri'nin Erciyes dağında kış sporları yapılmaktadır. 1975'te 1.540.904 turist gelmiştir. Turizm alanında sürekli yatırım yapılmakta, yeni yeni tesisler kurulmaktadır.

Basın ve yayın: En çok satılan günlük gazetesi, İstanbul'da yayınlanan ve 650. 000 adet basılan **"Hürriyet"**tir.

Ankara'da 3, İstanbul'da 2, İzmir'de 2, Antalya, Çukurova, Diyarbakır, Erzurum, Kars, Van, Gaziantep, Trabzon ve Hakkari'de birar tane olmak üzere 16 radyo istasyonu vardır. Bir televizyon istasyonu yayın yapmakta röle istasyonları ile Türkiye'nin büyük kısmını içine almaktadır. 1975'de radyo alıcılarının sayısı 4.150.000 televizyon alıcıların sayısı ise 800.000'dir.

UGANDA

Resmi adı: The Republic of Uganda.
Başkenti: Kampala
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: İngilizce, ayrıca en önemlisi Luganda olan çeşitli yerli diller.
Dini: Hıristiyan (yüzde 50) Müslüman azınlık.
Yüzölçümü: 241.139 km. kare.
Nüfusu: 13.675.000 (1980 thm.)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 47 kişi.
Yaşama ortalaması: 47,5 yıl.
Parası: Uganda Şilini.

Ülke ve insanları: Afrika'nın doğusunda, ekvator üzerindedir. Kuzeyinde Sudan, batısında Zaire, doğusunda Kenya, güneyinde ise Rwanda, Tanzanya ve Victoria Gölü vardır.

İklimi genellikle tropikal karakterlidir. Ancak yüksek yerlerde mutedil hale gelmektedir. Yıllık sıcaklık ortalaması 22 ile 30 derece arasında değişmektedir.

Nüfusun 10 milyon kadarı Afrikalı, 75.000 kadarı Asyalı, 3.500 kadarı Arap, 10.000 kadarı da Avrupalıdır. Asyalılar genellikle Hintli ve Pakistan asıllıdır.

Afrikalı kabilelerin çoğunluğunu Baganda'lar teşkil etmektedir. Onları sayı çoğunluğuna göre İteso'lar, Banyonkoreler Basogalar, Bakigalar, Sanyaruandalar izlemektedir. Kabilelerin sayısı 13'ü bulmaktadır.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Kampala 540.000, Jinja ve Nijeru 52.509, Bugembe: 46.884, Mbale: 23.544, Entebbe 21.096. Gulu: 18.179

Savunma: 21.100 kişilik kara, 1.000 kişilik de hava kuvvetleri vardır. Ayrıca devriye ve yarı askeri polis örgütü görev

Gelişmekte olan Afrika ülkelerinden Uganda'dan bir görüntü.

yapmaktadır. Ordu, Sovyet silahları ile donatılmıştır.

Çay yetiştirilmesine önem verilmiş, hayvancılık geliştirilmiş, şeker ve tekstil endüstrisinin kapasitesi artırılmıştır. Dış yardıma ihtiyacı olan Uganda'nın işsizlik ve kalifiye işçi sorunu vardır.

Yönetim: 1971'den beri Uganda askeri bir yönetim altındadır. Cumhurbaşkanı tüm yasama ve yürütme görevlerini kendinde toplamıştır. Kendi atadığı Bakanlar Kuruluna da başkanlık etmektedir. 1979'da devlet yönetimi devrimcilerin eline geçmiş, İdi Amin ve taraftarları ülkeden kaçmıştır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: İş kazası, hastalık ve işsizlik sigortası vardır. 26 hastanede 4.857 hasta yatağı vardır. Ayrıca Libya tarafından 200 yataklı bir hastane yapılmaktadır. Yabancı doktorlar ülkeden uzaklaştırılmıştır.

Eğitim: Eğitim hükümet tarafından kontrol edilmekte, okullara para yardımı yapılmaktadır. Öğretmen sayısı azdır. Bir üniversite vardır ve bir yenisinin inşasına başlanmıştır.

Turizm: Ormanlar, göller ve dağlar turizm yönünden önem taşımaktadır. Ancak İdi Amin'in cumhurbaşkanlığını ele geçirmesinden sonra gelen turistler azalmıştır. 1972'de 50.118 olan turist sayısı 1973'te 4.796 olmuştur.

Basın ve yayın: Kampala'da yayınlanan günlük Omukulembeze ve Voice Uganda gazeteleri 10.000 adet basılmaktadır.

Bir radyo, bir televizyon istasyonu vardır. 1975'de radyo alıcılarının sayısı 250.000, televizyon alıcılarının sayısı ise 70.000, telefon sayısı da 48.884'tür.

UMMAN

Resmi adı: Umman Sultanlığı
Başkenti: Maskat (15.000)
İdare şekli: Sultanlık
Dili: Arapça, İngilizce.
Dini: Müslüman
Yüzölçümü: 272.000 km. kare.
Nüfusu: 880.000 (1980 thm.)
Parası: Umman Riyali.

Ülke ve insanlar: Arabistan Yarımadası'nın güneydoğusundadır. Kuzeyinde Birleşik Arap Emirliği, kuzey ve batısında Suudi Arabistan, batısında Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti vardır.

Yazlar sıcak ve kurak kışlar ılık geçer. Yaz aylarında hava sıcaklığı 42 dereceye kadar yükselir.

Halkın büyük çoğunluğu Araptır. Ayrıca zenciler ve Pakistanlılar da vardır.

Savunma: Ordusu 19.200 kişiliktir. Ürdün, Suudi Arabistan, İran ve Birleşik Arap Emirliklerinden yardım görmektedir.

Ekonomi: Tarım ürünleri ülke ihtiyacını karşılamak için kullanılmaktadır. Arap dünyasının en iyi devleti yetiştirilmektedir. Su yönünden büyük sıkıntı çekilmektedir. 1976 yılında üretimine başlanan petrol ihracından büyük gelir sağlanmaktadır. Bakır ve diğer madenlerin üretimine başlanması için çalışılmaktadır.

Yönetim: Bakanlar Kurulunu Sultan atamaktadır. Parlamento ve siyasi parti yoktur. Ülke 38 ile bölünmüştür.

Sosyal durum: Sağlık tesislerinden ücretsiz yararlanılmaktadır. Ülkede 1200 hasta yatağı, 150 doktor ve 350 hemşire vardır.

Eğitim: 1970'den beri eğitim alanında büyük ilerlemeler sağlanmıştır. 1975'te 55.752, 1976'da 65.000 çocuk öğrenim görmüştür. Ülkede okuma-yazma oranı % 50'dir.

Turizm: Turizm faaliyeti yoktur.

Basın ve yayın: Maskat'ta "Al Watan" ve "Oman" adlı iki haftalık gazete yayınlanmaktadır.

İki radyo istasyonu 1975'de yayına başlayan ve renkli yayın yapan bir televizyon istasyonu vardır.

URUGUAY

Resmi adı: Republica Oriental del Uruguay
Başkenti: Montevideo
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: İspanyolca
Dini: Hıristiyan (Katolik, Protestan)
Yüzölçümü: 177.508 km. kare.
Nüfusu: 2.900.000 (1980 thm.)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 16.2 kişi.
Yaşama ortalaması: 63.3 yıl
Parası: Uruguay Pesosu

Ülke ve insanlar: Güney Amerika'nın güneydoğusundadır. Kuzeyinde Brezilya, batısında Arjantin vardır.

Ülkede ılıman bir iklim hüküm sürer. Hava sıcaklığı kış aylarında 14 ile 16, yaz aylarında 21 ile 28 derece arasında değişir.

Halkının büyük kısmı İspanyol asıllıdır. İtalyanlar ve İspanyol Kızılderili melezleri de bulunmaktadır.

Sığır ve koyun eti üretimi gelişmiştir. Tarıma elverişli alanların yüzde 70'inde çiftlik yapılmaktadır. Pirinç, mısır, ayçiçeği, arpa ve yulaf yetiştirilmektedir. Çeşitli ülkelere dondurulmuş et, şeker, pirinç, buğday, süt, meyve ve tekstil ürünleri ihraç edilmektedir.

Denizlerde petrol aramalarına başlanmıştır. Elektrik enerjisi üretimine hız verilmiştir. (1975'de 2.275.486.000 KWH.) Kısa bir süre sonra ülkenin elektrik enerjisi ihraç edecek duruma geleceği umulmaktadır.

Yönetim: 25 üyeli Devlet Konseyi, Cumhurbaşkanı tarafından atanmış ve yeni bir anayasanın hazırlanması ile görevlendirilmiştir. Devlet Başkanı 5 yıllık bir görev için Ulusal Konsey tarafından seçilmektedir. Ulusal Konsey, Devlet Konseyi'nin 25 üyesi ile yüksek rütbeli 20 subaydan meydana gelmektedir.

Devlet Başkanı ayrıca kendi atadığı Bakanlar Kuruluna başkanlık etmektedir.

Ulusal Güvenlik Konseyi ordu ve kuvvet komutanlarından teşekkül etmektedir. Anayasa yürürlükten kaldırılmış, siyasal partilerin faaliyetleri durdurulmuştur.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: İş kazaları, hastalık, yaşlılık ve doğum yardımları ile çocukların korunmasını içine alan bir sosyal güvenlik sistemi vardır. İşçilerin geçinebilecekleri ücretin ödenmesini hükümet garanti etmektedir. Bazı işkollarında 30 yıl çalışana emeklilik hakkı tanınmaktadır.

Eğitim: Üniversite dahil tüm eğitim ücretsiz. İlköğretimle orta öğretimin bir kısmı zorunludur. Devlet okullarının yanında sıkı şekilde kontrol edilen özel okullar da vardır. 1963'de okuma yazma bilmeyenlerin oranı yüzde 9.5 seviyesindeyken günümüzde bu sayı % 9'a inmiştir.

Turizm: Plajları, ormanları ve diğer doğal güzellikleriyle turizm olanakları çok büyüktür.

Basın ve yayın: En çok satılan günlük gazetesi, Montevideo'da yayınlanan ve 40.000 adet basılan "El Dia"dır.

79 radyo. 19 televizyon istasyonu vardır.

ÜRDÜN

Resmi adı: El memlekete el-Urdüniyye-el-Haşimiyye

Başkenti: Amman
İdare şekli: Krallık
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Yüzölçümü: 95.396 km. kare
Nüfusu: 3.200.000 (1980 thm.)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 30 kişi.
Yaşama ortalaması: 50.7 yıl
Parası: Ürdün Dinarı.

Ülke ve insanlar: Ortadoğu'dadır. Kuzeybatısında Akdeniz'le, arasında İsrail bulunmaktadır. Kuzeyinde Suriye, doğusunda Irak, güneyinde Suudi Arabistan vardır. Kızıldeniz'e Akabe Körfezi'ne küçücük bir limanla açılmaktadır.

İklimi sıcak ve kuraktır. Ortalama hava sıcaklığı 15.4 derece olmaktadır. Ancak kıyıları soğuk geçmektedir.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Amman 775.000, Zirka: 263.500, İrbid: 136.800.

Savunma: 67.900 kişilik ordusu vardır. Bunun 61.000'i kara kuvvetlerindedir ve Amerikan silahları, İngiliz tankları ile donatılmıştır. 10.000 kişilik yarı askeri bir örgütü 7.000 kişilik sivil milis kuvveti 3000 kişilik de seyyar polis örgütü bulunmaktadır. Askerlik iki yıldır.

Ekonomi: Ülkenin dörtte üçünde halk geçimini tarımla sağlamaktadır. Buğday arpa. mercimek, domates, narenciye ve limon yetiştirilmektedir. Kötü hava şartları verimi etkilemektedir.

Zengin fosfat madenleri işletilmekte ve büyük ölçüde ihracat yapılmaktadır. Arap ülkeleriyle İran ve Japonya'dan yardım almaktadır.

Yönetim: Monarşiyle yönetilmektedir. 30 üyeli senatosu ve 600 üyeli temsilciler meclisi vardır. Senato üyeleri 8 yıl için kral tarafından atanmakta her dört yılda bir yarısı değiştirilmektedir. Temsilciler Meclisi üyelerinin 50'si Müslümanlardan 10'u ise Hıristiyanlardan 4 yıl için seçilmektedir. Bakanlar Kurulunu Kral atamaktadır. Hükümet meclise karşı sorumludur. Temsilciler Meclisi 1974'de feshedilmiş, 1976'da yenilenmiştir.

1967 Haziran savaşlarında 8 yönetim bölgesinden 3'ü İsrail tarafından işgal edilmiştir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Sosyal güvenlik sistemi yoktur. ancak devlet tarafından sağlık yardımları yapılmaktadır. Ülkeye sığınmış 644.000 Arap mültecisi bulunmaktadır.

Eğitim: İlk öğretim ücretsiz ve imkanlara göre zorunludur. 6 ya da 8 yaşında başlanan ilköğretim 6 yıl sürmektedir. İlk üniversite 1962'de açılmıştır.

Turizm: Arap ülkelerinden gelenler için vize istenmemektedir.

Basın ve yayın: En çok satılan günlük gazetesi Amman'da yayınlanan ve 30.000 adet basılan "Al-Destour"dur.

Bir radyo bir televizyon istasyonu vardır.

VATİKAN

Resmi adı: Stago della Citta del Vaticano
Yüzölçümü: 39 Km 2
Nüfus: 1000 (1980 thm.)
Dili: Latince ve İtalyanca
Dini: Hristiyan (Katolik)
Parası: İtalyan lireti.
Ülke ve İnsanlar: İtalya'nın başkenti Roma'da üçgene benzeyen bir alan üzerinde kurulmuştur. İtalyan polis örgütüne bağlıdır. Romanın içinde ve dışındaki 12 bina papalığa aittir.

Halkın % 85'i İtalyan, % 15'i İsviçreli ve yabancılardandır.

Savunma: 200 kişilik bir ordusu vardır. Bu ordu İsviçreli gönüllü muhafızlardan meydana gelmektedir. Silah olarak mızrak kılıç ve ucu haçlı kargı kullanmaktadırlar.

Yönetim: 1929'da bağımsız duruma gelmiştir. Papa devletin hem dinsel ve hem de siyasal başkanıdır. Siyasal yönetim bir vali tarafından yürütülmektedir.

Hemen her ülkenin Vatikan'da bir elçisi vardır. Papa, Kardinaller Meclisi tarafından seçilmekte ve ömrünün sonuna kadar bu görevde kalmaktadır. Meclisin çeşitli milletlerden 70 üyesi vardır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Eğitim: Dinsel eğitim yapılan 7 üniversitesi bulunmaktadır. Bu üniversitelerde öğrenci sayısı 5.000 kadardır.

Roma kenti içinde yer alan Hıristiyanlığın merkezi Vatikan.

Basın yayın: "L Osservatore Romano" adında günlük bir gazete yayınlanmaktadır. Bir radyo istasyonu vardır. Televizyon istasyonu yoktur.

VENEZÜELA

Resmi adı: Republica da Venezüela
Başkenti: Caracas
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: İspanyolca.
Dini: Hristiyan (Katolik).
Yüzölçümü: 912.050 Km 2
Nüfusu: 13.925.000 (1980 thm.)
Nüfusu yoğunluğu: Km. kareye 15 kişi.
Yaşama ortalaması: 63 yıl.
Parası: Bolivar.
Ülke ve İnsanlar: Güney Amerika'nın Kuzeyi'ndedir Batısında Kolombiya, Doğusunda Guyana, Güneyinde ise Brezilya vardır. Genellikle tropikal iklimin hüküm sürdüğü ülkede, iç kısımlarda ve yüksek yerlerde bazı değişmeler görülür. Başkent Caracas'ta yıllık ortalama hava sıcaklığı 21 derecedir.

Halkın üçte ikisi kızılderili-beyaz melezi, beşte biri ise beyazdır. Diğerleri kızılderili ve zencilerden meydana gelir.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Caracas: 2.479.740, Maracaibo: 790.000, Barquisimeto: 421.617, Valencia: 439.000
Savunma: Askerlik hizmeti 18 ile 45 yaş arasında iki yıldır. Ordusu, 1977'de 44. 000 kişilikti . Bunun 30.000'i kara, 8.000'i deniz ve 6.000'i hava kuvvetlerindedir. Ayrıca 10.000 kişilik yarı askerî bir örgütü vardır.
Ekonomi: En önemli ekonomik zenginliği petrol üretimidir. Yıllardan beri dünyanın üçüncü petrol üreticisi ve ihracatçısı ülkesidir. 1977'de ihracatın yüzde 94,22'sini petrol teşkil etmiştir.

Petrolendüstrisi devletleştirilmiştir.

Demir-çelik ve alüminyum üretiminin artırılmasına çalışılmaktadır. Ayrıca zengin elmas, altın, çinko, kurşun, gümüş, fosfat, manganez ve titanyum madenleri vardır, hepsi işletilmektedir. Çalışanların yüzde 30'u geçimini tarım alanından sağlamaktadır. Şeker kamışı, muz, mısır, pirinç, kahve, kakao ve pamuk üretilmektedir. Enerji üretim tesisleri de devletleştirilmiştir. Hidroelektrik tesisleri, ülke enerji ihtiyacının yarısını karşılamaktadır. Yapılan yeni yatırımlarla, 1987'de enerji üretiminin yüzde 100 artırılması planlanmıştır.

Gemi inşa ve onarım tesisleri, uçak yapım tesisi, petrokimya kompleksi, yeni bir demir yolu sistemi ve çinko tesisleri kurulması için, harekete geçilmiştir.

Venezuela'nın başkenti Karakas.

Yönetim: 20 devletin bir araya geldiği bir federal cumhuriyettir. İki federal meclisi vardır. Bunlar Senato ve Temsilciler Meclisi'dir. Cumhurbaşkanı, 5 yıllık bir görev süresi için seçilmektedir ve aynı zamanda Bakanlar Kurulu'na da başkanlık etmektedir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: İşçiler için kaza, sağlık ve yaşlılık sigortası vardır. Sosyal sigorta uygulamaları 1967'de başlamıştır.
Eğitim: 7 ile 13 yaş arasındaki ilk öğretim zorunlu ve ücretsizdir. 1975-1977 devresinde anaokullarında 288.000, ilkokullarda 2.156.000, orta dereceli okullarda ise 810.000 çocuk öğrenim görmüştür. Aynı devrede 310.000 kişi yüksek öğrenime devam etmiştir. 11 üniversitede 225.000 öğrenci vardır.
Turizm: Dağlar, ormanlar ve göller, ülkenin doğal turizm zenginlikleri arasındadır.
Basın yayın: En çok satılan günlük gazete, Caracas'ta yayınlanan ve 140.000 adet basılan "Ultimas Naticias"tır.
Sağlık İstatistikleri: % o 43.3 doğum
% o 2.4 ölüm.
Ortalama yaşam süresi: 43 yıl

Bir devlete ait, bir kültürel 143'te ticarî yayın yapan radyo istasyonu, 8 televizyon istasyonu vardır. 1976'da radyo alıcılarının sayısı 2.050.000, televizyon alıcılarının sayısı 1.284.000'dir. Telefon sayısı ise 847.300'dür

VİETNAM

Resmi adı: Viet-Nam Dan-Chu Kong-Hoa
Başkenti: Hanoi
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Vietnamca
Dini: Budist ve azınlık dinlerinden, Taist, Konfuçyünist, Hoa-Hoa dini, Caodaist, Hıristiyan (Katolik).
Yüzölçümü: 329.566 Km.kare
Nüfusu: 52.300.000
Nüfus yoğunluğu: Km.kareye 149.4
Yaşama ortalaması: 42.9 yıl
Parası: Dong.

Ülke ve İnsanlar: Asya'nın güney doğusundadır Kuzeyinde Çin Halk Cumhuriyeti, batısında Laos ve Kamboçya, doğusunda Güney Çin Denizi vardır.

Yaz ayları sıcak ve kurak geçmekte, kışlar çok soğuk olmaktadır. Her iki mevsimde de muson yağmurları görülmektedir.

Yıllardan beri Güney Vietnam ile sürdürülen savaş, 1976'da Kuzey Vietnam'ın üstünlüğü ile sonuçlanmış ve iki ülke, tek bir devlet halinde birleşmiştir.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Hanoi: 1.443.500, Ha Chi Minh City (Eski Saygon): 3.460.500, Haiphong: 1.190. 900, Da-Nang: 492.194, Nha-Thang: 216. 227.

Savunma: 1975 başlarında Kuzey Vietnam'ın toplam ordusu 700.000 kişilikti. Bunun 685.000'i kara, 3.000'i deniz, 12. 000'i hava kuvvetlerindeydi. Ayrıca 1.500. 000 kişilik milis gücü ve gizli örgütü vardı. 1974'de Güney'deki Özgürlükçü Halk Ordusu'nun düzenli 30.000, gerilla olarak da 30.000 kişilik gücü olduğu biliniyordu. Kuzey ve Güney Vietnam'ın birleşmesinden sonra kurulan Geçici İhtilâl Hükümeti, güneyde bol miktarda Amerikan silâh ve gereçleri ele geçirdi.

Ekonomi: Kuzeyle Güney arasında çok uzun süre sürdürülen savaş, her iki ülkede de ekonominin çökmesine, mevcutlarının da tahribine neden olmuştur. 1975'de iki ülkenin birleşerek düşmanlığın ortadan kaldırılmasından sonra, ekonomiyi tekrardan düzenlemek amacı ile yeni programların uygulanmasına girişilmiştir. İlk olarak Kuzey'deki kollektif çalışma sistemleri Güney'e de getirilmiş, 1976'da tarım alanında çalışmalara geçilmiştir.

Beş yıllık kalkınma plânları ile, ekonominin düzenlenmesine çalışılırken, dış yardımlara ihtiyaç duyulmuştur. Bu arada Sovyetler Birliği, Çin Halk Cumhuriyeti, Doğu Asya ülkelerinde olduğu gibi, komünist olmayan ülkelere ve uluslararası kuruluşlara da başvurulmuştur.

Yönetim: Yeni Vietnam için gerekli anayasa hazırlanırken şimdilik Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin, yani Kuzey Vietnam'ın 1959 yılında kabul edilen anayasası uygulanmaktadır. Millet Meclisi, dört yıl için seçilmektedir. Meclis Cumhurbaşkanını da aynı süre içinde göreve getirmektedir. Bakanlar Kurulu, Meclis'e karşı sorumlu olmaktadır. Tüm politik güç, Komünist Partisi'nin elindedir.

Millet Meclisi 492 üyelidir ve iki Vietnam'ın birleşmesinden sonra, 1976 Nisan ayında seçim yapılmıştır. Bakanlar Kurulu 38 üyelidir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Sosyal güvenlik sistemi vardır. Hastaneler, dispanserler ve sanatoryumların sayısı 1976'da 1.000'i bulmuştur. Gezici sağlık ekipleri trahom, sıtma ve diğer hastalıkları taramaktadır.

Eğitim: 10 yıllık eğitim mümkün olabildiğince zorunlu ve ücretsizdir. 1975 1976 devresinde 12 milyon çocuk öğrenim görmüştür. Hanoi'de bir üniversite, bir de politeknik üniversite vardır. Güney'de de üç üniversite açılmıştır. Okuma yazma oranı % 65 kadardır.

Turizm: Dağlar ve deniz kıyıları, doğal turizm zenginlikleri olmasına rağmen, gelen turist sayısı çok azdır. Turistler için düşük kur uygulaması sürdürülmektedir.

Basın ve yayın: Ülkenin en büyük günlük gazetesi Hanoi'de Komünist Partisi tarafından yayınlanan ve 100.000 baskılı "Nhan-Dan"dır.

Bir radyo istasyonu, 7 televizyon istasyonu vardır. Kuzey ve Güney'de 1972'de 5.510.000 radyo alıcısı, 1976'da 2 milyon televizyon alıcısı vardı

YEMEN ARAP CUMHURİYETİ

Resmi adı: El Cumhuriyye el-Arabiyye el Yemeniyye.
Başkenti: Sana
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Arapça
Dini: Müslüman

Yüzölçümü: 200.000 km.kare
Nüfusu: 7.080.000 (1977)
Nüfus yoğunluğu: Km.kareye 35.4 kişi.
Yaşama ortalaması: 42.3 yıl
Parası: Yemen Riyali.

Ülke ve insanlar: Arabistan Yarımadası'nın güney doğusundadır. Kuzeyinde ve doğusunda Suudi Arabistan, batısında Kızıl Deniz, güneydoğusunda ise Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti vardır.

Ülkede yarı çöl iklimi hüküm sürmektedir. Kıyıları sıcak ve kurak, iç kesimler ise daha az sıcak ve yağışlıdır. Doğu bölümü çöldür.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Sana 150.000, Taiz 100.000, Hodrida 100.000.

Savunma: 1976'da toplam ordusu 39.000 kişiliktir. Bunun 37.000'i kara kuvvetlerindedir. Askerlik süresi 3 yıldır.

Ekonomi: Tarım halkın başlıca geçim kaynağıdır. Başlıca tarla ürünleri narenciye, çeşitli meyveler ve muz yetiştirilmektedir. Üretilen kahve pamuğun çeşitli büyük kısmı ihraç edilmektedir.

Yönetim: Askeri Komuta Konseyi 1974 Haziran ayında yönetime el koymuş, konsey başkanı da Cumhurbaşkanı ilân edilmiştir. Başbakan ve Bakanlar aynı Komuta Konseyi tarafından atanmaktadır. Meclis ve siyasal partiler kapatılmıştır.

Eğitim: İhtilâlden önce özel kişilere ait olan okullar devletleştirilmiş ve sayıları arttırılmıştır. Bir üniversite vardır.

Basın ve yayın: Hükümet tarafından "Al Gumhuryyah" ve "Al Thawra" adında günlük iki gazete yayınlanmaktadır.

Üç radyo istasyonu 1975'de açılan bir televizyon istasyonu yayınını sürdürmektedir.

YEMEN DEMOKRATİK HALK CUMHURİYETİ

Resmi adı: The People's Democratic Republic Of Yemen.

Başkenti: Aden (280.000)
İdare şekli: Komünist Halk Cumhuriyeti
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Yüzölçümü: 287.683 Km.kare
Nüfusu: 1.850.000 (1978)
Nüfus yoğunluğu: Km.kareye 6,4 kişi.
Yaşama ortalaması: 42.3 yıl
Parası: Yemen dinarı.

Ülke ve insanlar: Arabistan Yarımadası'nın güneyindedir. Kuzey doğusunda Yemen Arap Cumhuriyeti, kuzeyinde Suudi Arabistan, doğusunda Umman, güneyinde Kızıl Deniz vardır.

Savunma: 1976'da ordusu 21.300 kişiliktir. Bunun 19.000'i kara, 2.000'i hava, 300'ü deniz kuvvetlerindedir.

Ekonomi: Bağımsızlığın ilânından önce Aden çok hareketli bir açık liman durumunda ve özellikle İngilizler bu limandan büyük ölçüde yararlanıyorlardı. Süveyş Kanalı'ndan geçecek şilepler ve turist gemilerinin uğrak yeri halindeydi. Bu arada Aden'deki rafineri büyük ölçüde bir ihtiyacı karşılıyordu. Fakat Mısır tarafından Süveyş'te bir rafineri kurulması buranın gelirini azalttı. 1975'de Süveyş Kanalı tekrar açılınca, Aden yeniden canlandı.

İngiliz yardımları 1968'de kesildi ama, bunun yerini bazı komünist ve Arap ülkelerinin yardımları aldı. 1969'da, yabancı kuruluşlar ve rafineri devletleştirildi. Önemli ölçüde balık, pamuk, kahve, çay, kakao ihracına devam edildi.

Yönetim: 1970 anayasası ile 101 üyeli Yüksek Halk Konseyi kurulmuştur. Henüz seçim yapılmamıştır. Konsey üyelerinin 86'sı Ulusal Cephe Yüksek Komutanlığı 15'i ise Ticaret Birliği tarafından seçilmiştir. Yüksek Halk Konseyi, üç kişilik Başkanlık Konseyi'ni Bakanlar Kurulunu atamıştır. Silahlı Kuvvetler Başkomutanı Devlet Başkanıdır. Milli Cephe adında bir komünist parti dışında siyasal kuruluş yoktur.

Sosyal durum: Bir büyük ve 6 küçük hastaneyle klinikler, sağlık üniteleri ve dispanserlerdeki toplam hasta yatağı sayısı 1300'dür. Yeterli ölçüde sosyal güvenlik sistemi yoktur.

Eğitim: 963 ilkokul, 77 orta okul, 19 lise vardır, 1974 de eğitimden ücret alınmasına son verilmiştir. (Okuma-yazma oranı % 15)

Turizm: Aden limanı, turistlerin uğrak yeri durumundadır. Çevreden geçen bütün ticaret ve turist gemileri buraya uğramaktadır. Ancak diğer bölgelerde turizm faaliyeti yoktur.

Basın ve yayın: Aden'de yayınlanan günlük 14. October gazetesi 6.000 adet basılmaktadır.

YENİ ZELANDA

Resmi Adı: Dominion of New Zealand (Yeni Zelanda Dominyonu)
Başkenti: Wellington
İdare şekli: İngiltere Uluslar Topluluğuna dahil bağımsız devlet
Dili: İngilizce, Maori yerli dili
Dini: Hristiyan (yüzde 35 Anglikan yüzde 22 Presbiteryan yüzde 16 Katolik)
Yüzölçümü: 268.676 km. kare
Nüfusu: 3.145.800 (1978)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 11,7 ki
Yaşama ortalaması: 71.7 yıl
Parası: Yeni Zelanda doları.
Ülke ve İnsanlar: Büyük Okyanus'un Güneyinde Avustralya'nın 1.100 mil Güney Doğusundadır. İki büyük ve çeşitli küçük adalardan meydana gelmiştir. İki büyük ada birbirinden, Çook boğazı ile ayrılmaktadır.

İklimi çok değişkendir. Yıllık ortalama hava sıcaklığı 12 derece civarındadır. Sıcaklık Kuzeyde daha yükselir.

Başlıca şehirleri şunlardır. Başkent Wellington 350.900 Auckland. 801.200 Christchurch. 327.200 Hamilton. 156.100

Yeni Zelanda'da kadınlar erkeklerden daha uzun ömürlüdür. Erkeklerde yaşama ortalaması 68.18 yılken kadınlarda bu ortalama 74.30 yılı bulur.

Savunma: 1976 da toplam ordusu 12.575 kişiliktir. Bunun 5.432 si kara, 2.843'ü deniz, 4.300'ü hava kuvvetlerindedir.

Ekonomi: Tarım endüstrisi ekonomide ağırlık kazanmıştır. Toplam ihracatının yüzde 80'ini yün et ve süt ürünleri teşkil etmektedir.Ticari ilişkilerini daha çok İngiltere, Avustralya, Birleşik Amerika ve Japonya ile sürdürmektedir.

Yönetim: İngiltere'nin atadığı Genel Vali devletin başkanı görevindedir. Üç yılda bir seçilen 87 üyeli Temsilciler Meclisi ülkenin kanunlarını çıkartmaktadır. Başbakan ve Bakanlar Kurulu Meclis içinden tesbit edilmektedir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Sosyal güvenlik sistemi vardır ve sağlık, yaşlılık, körlük, dulluk, işsizlik yardımı yapılmakta, öksüzlere ödenek verilmektedir.

Eğitim: 6 ile 15 yaş arasında eğitim ücretsizdir. 1973'de 441.462 öğrenci 82. 211 ilkokula ve 209.000 orta dereceli okula devam etmiştir. 6 üniversite ve bir tarım yüksek okulu vardır.

Turizm: Dağlar göller, plajlar ülkenin turizm zenginlikleridir. 1977 de 357.000 turist gelmiştir.

Basın ve yayın: En çok satılan gazete Aucklan'da yayınlanan 235.000 baskılı New Zealand Merald'dır.

49 radyo iki televizyon istasyonu vardır. Televizyon yayınları renklidir. 1977'de televizyon alıcılarının sayısı 799.000 Radyo alıcılarının sayısı 2.700.000'dir.

YUGOSLAVYA

Resmi adı: Socijalisticka Federativna Republika Jougoslavia.
Başkenti: Belgrad
İdare Şekli: Cumhuriyet
Dili: Sırpça, Makedonca. Slovakça.
Dini: Hristiyan (Ortodoks, Katol ,) Müslüman
Yüzölçümü: 255.504 Km. kare
Nüfusu: 21.910.000 (1978)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 87,5 kişi
Yaşama ortalaması: 65.8 yıl
Parası: Dinar
Ülke ve İnsanlar: Adriya Denizinin kıyıları boyunca uzanmaktadır. Kuzeyinde İtalya, Avusturya, Macaristan, Doğusunda Romanya ve Bulgaristan, Güneyinde Yunanistan ve Arnavutluk vardır.

Yüksek bölgelerde sert kara iklimi kıyılarda ise Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir. Kıyı bölgeler daha çok yağmur almaktadır. Belgrad'da yaz aylarında ortalama hava sıcaklığı 22 dereceyken kış aylarında sıfıra kadar düşmektedir.

Halkın büyük kısmını Sırp, Hirvat ve Slovenler teşkil etmektedir. Ayrıca Makedonyalılar, Arnavutlar, Almanlar, Boşnaklar, Karadağlılar, Türkler, Romenler ve Macarlar da vardır.

Başlıca şehirleri şunlardır. Başkent Belgrad 1.209.360 Zagreb 667.687 Üsküp 389.000, Saraybosna 292.000 Niş 193. 509,

Savunma: Hiçbir savunma anlaşmasına katılmamıştır. Askerlik hizmeti kara ve hava kuvvetlerinde 15 ay deniz kuvvetlerinde 18 aydır ve zorunludur. 1977'de toplam ordusu 267.000 kişiliktir. Bunun

210.000'i kara 27.000'i deniz, 30.000'i hava kuvvetlerindedir. Ayrıca 14.000 kişilik sınır koruma 600.000 kişilik de bölge koruma örgütü vardır. Savaş halinde 15 ile 65 yaş arasında herkes askere alınabilecektir.

Ekonomi: İkinci Dünya Savaşı sırasında çalışanların yüzde 80'i tarım alanında geçimini sağlarken ağır ve hafif sanayi alanındaki gelişmelerle bu oran yüzde 40'a inmiştir. Tarım makineleşmiştir. Buğday, mısır, şeker pancarı, ayçiçeği ve patates üretilmektedir. Geniş ormanlık alanlar meyve bahçeleri ve bağlar vardır. Ayrıca hayvancılık da yaygındır.

Savaş sonrasında büyük bir buğday ithalatçısı olan Yugoslavya toprakların gübrelenmesi sayesinde verimini arttırmıştır. Ülkede elektrik enerjisi petrol ürünleri, makine motorlu araç, gemi elektronik araç, kağıt çeşitli gıda ve ihtiyaç maddeleri üretilmektedir. Merkezden yönetilen serbest pazar politikası uygulanmaktadır. Sosyalist yöntemler arasında kooperatif ve kollektif çalışma sürdürülmektedir.

Yönetim: Federal bir cumhuriyet olan Yugoslavya nın komünist yönetimi vardır. Tito 1974'de Federal Meclis tarafından ömür boyu Devlet Başkanı seçilmiştir. Tito 1980'de ölünce her yıl 1 eyalet başkanını Cumhurbaşkanı yapan Rotasyon sistemi getirildi. Tek parti vardır. Ülke Sırbistan, Hırvatistan, Makedonya, Slovenya, Bosna, Hersek federal Cumhuriyetleriyle iki muhtar bölgeden meydana gelmiştir.

Federal Cumhuriyete bağlı her devlet ve muhtar bölgenin kendi Millet Meclisi bulunmaktadır. Bu cumhuriyetler ve muhtar bölgeler, Federal Meclis'te belirli sayıda delegeyle temsil edilmektedir.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Çalışan herkes ve aileleri sosyal güvenlik altına alınmıştır. 1974 de hasta yatağı sayısı 124.367'ye klinik sayısı 2.635'e çıkmıştır. Ayrıca çocuk klinikleri ve tüberküloz dispanserleri vardır. 1962'de 14.354 olan doktor sayısı 1974 de 29.271 olmuştur. Ancak bazı bölgelerde doktor ihtiyacı gene de yeterince karşılanamamaktadır.

Erkeklerde 60 kadınlarda 55 yaşına gelenler en az 20 yıl çalışmak şartıyle emekliye ayrılabilmektedirler. 15 yıl çalışanlarsa ancak 65 yaşında emekli olabilmektedirler. Haftalık çalışma 42 saatle sınırlanmıştır yılda 14 ile 30 gün ücretli izin hakları vardır.

Yugoslavya'nın Adriyatik Kıyısı'nda bir sayfiye şehri.

Eğitim: 7 ile 15 yaş arasında öğretim zorunlu ve ücretsizdir. 16 üniversitesinin dışında mektupla öğretim sistemi yüksek öğretmen okulları gece okulları da vardır. Okuma yazma oranı % 86'dır

Turizm: Dağlar göller Belgrad iledigğer federe devletlerin başkentleri turistleri kendine çekmektedir. Her yıl yeni oteller ve turistik tesisler yapılmaktadır. 1977'de 5.572.000 turist gelmiştir.

Basın ve yayın: En çok satılan günlük gazete Belgrad'da yayınlanan ve 350.000 adet basılan "Vecernije Novosti"dir.

20 radyo., 7 televizyon istasyonu vardır.

YUKARI VOLTA

Resmi adı: Republigue de Haute Volta
Başkenti: Ouvagadoqou
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Fransızca ve çeşitli yerli diller
Din: Putperest (yüzde 76)Müslüman (yüzde 20), Hristiyan (Katolik)
Yüzölçümü: 274.200 Km. kare
Nüfusu: 6.900.000 (1980 Thm).
Nüfusyoğunluğu: Km. kareye 22.7 kişi
Yaşama ortalaması: 35.5 yıl
Parası: Afrika frangı (CFA)
Ülke ve insanlar: Afrika'nın batısındadır. Kuzeyinde Mali doğusunda Nijer güneyinde Togo Ghana Benin ve Fildişi kıyısı vardır. İklimi sıcak ve kuraktır. Yıllık ortalama hava sıcaklığı 27 derecedir. Güneyde Haziran ve Ekim aylarında kısa sürelerde yağış görülür.

Başlıca şehirleri şunlardır. Başkent Ouagadougou. 200.000 Boba-Dioulasso. 125.000 Koudougou. 40.000 Ouahigouya. 25.101.

Savunma: Askerlik hizmeti zorunlu ve 18 aydır 8.070 kişilik kara, küçük bir hava kuvvetleri ayrıca 2.850 kişilik de jandarma örgütü vardır.

Ekonomi: Halkın yüzde 95'i tarımla geçimini sağlamakta hayvancılık ve bağcılık yapmaktadır. Tarımı çalışmaları nehir kıyılarında ve vahalarda sürdürülmektedir. Hayvancılık ürünleri, kümes hayvanları et tereyağı ihraç edilmektedir. Dış yardımlar ve kredilerle tarımda modern usullerin uygulanmasına girişilmiştir. Ancak sulama yetersizliği hastalıklar ve erozyon başlıca sorunlar arasında yer almaktadır

Fakir bir ülke olan Yukarı Volta'ya Fransa ekonomik yardımda bulunmaktadır.

Yönetim: 1966'da yönetime el koyan ordu anayasayı uygulamadan kaldırmıştır. Bütün siyasal faaliyet durdurulmuş ancak basın çalışma ve dinsel özgürlüklere dokunulmamıştır. Devlet Başkanlığına bir general getirilmiş o da Başkanlığa bir subayı atamıştır. Bakanlar Kurulunda Savunma dışında bütün bakanlar sivildir. 65 kişilik bir Ulusal Danışma Konseyi kurulmuştur.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Hükümet tarafından hastaneler ve sağlık servisleri kontrol edilmektedir. Okullarda özel sağlık servisleri vardır. 74.000 kişiye, 1.953 hasta yatağı ve 74 personel düşmektedir. Yaşlılara ve emekli askerlere emekli maaşı bağlanmakta, işçilere bazı sosyal haklar tanınmaktadır.

Eğitim: Öğrenim ücretsizdir. Ancak zorunlu değildir. Çocukların ancak yüzde 11'i okula gidebilmektedir. Başkentte bir üniversite vardır. Hükümet yüksek öğrenim için Fransa ve Afrika üniversitelerine gidenlere yardımda bulunmaktadır. Taşrada bulunanlar için radyoyla teknik öğretim uygulanmaktadır.

Turizm: Nehir kıyıları doğal güzellikler ve çeşitli vahşi hayvanlar, turizm yönünden önemli kaynaklardır. 1973'de 10.700 turist gelmiştir.

Basın ve yayın Ouagadougou da yayınlanan günlük Notre Cambat en çok satış lı günlük gazetedir.

Bir radyo bir televizyon istasyonu vardır. Radyo alıcılarının sayısı 100.000 televizyon alıcılarının savısı 5.500 dür.

YUNANİSTAN

Resmi Adı: Vasileion tis Ellados
Başkenti: Atina
İdare şekli: Cumhuriyet
Dili: Yunanca
Dini: Hristiyan (Ortodoks)
Yüzölçümü: 131.990 km. kare
Nufusu: 9.280.000 (1978)
Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 70.3 ki
Yaşama ortalaması: 70.9 yıl
Parası: Drahmi

Ülke ve insanlar: Balkan Yarımadasının bütün güney kısmını kaplamıştır. Doğusunda Ege, batısında Yunan Denizi

güneyinde ise Akdeniz vardır. Kuzeyinde Arnavutluk Yugoslavya ve Bulgaristan, Kuzey Doğusunda Türkiye ile komşudur.

Kıyıları çok girintili çıkıntılıdır. Doğusunda güneyinde ve batısında çok sayıda irili ufaklı 437 ada bulunmaktadır. Bunların en büyüğü Girit'tir.

Ülkede Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir. Kışları ılık, yazları ise sıcaktır.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Atina: 2.282.000 (Pire ile birlikte), Selânik 550.500, Patras: 112.228, İraklion: 84.300 Larissa: 72 340 Volo 88.000

Savunma: 1974'de Nato'nun askeri kanadından ayrılmış, ancak 1980'de yeniden girmiştir. Askerlik zorunlu ve 28 ile 32 aydır. Kara kuvvetleri 160.000 kişiliktir. Ancak 148.000 kişilik ihtiyatları bulunmaktadır. Bunun dışında 17.500 kişilik deniz, 22.000 kişilik hava kuvvetleri, 25.-000 kişilik jandarma ve 78.500 kişilik ulusal koruma örgütü vardır.

Ekonomi: Daha çok tarım ülkesidir. Buğday, mısır, tütün, şeker pancarı, narenciye yetiştirilmektedir. 1960'dan sonra sanayiye önem verilmiştir.

Metalurji, kimya, tekstil, lastik, plastik ve elektrikli cihazlar sanayii vardır.

Ticaret ilişkilerini Federal Almanya, birleşik Amerika, İtalya ve Suudi Arabistan ile sürdürmektedir.

Yönetim: 1975'te yürürlüğe giren Anayasa ile devlet başkanı parlamentodan 5 yıl için seçilmektedir. Beş yılda bir yapılan seçimlerle kurulan parlamentonun üye sayısı 200'den az 300'den fazla olmamaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER:

Sosyal durum: Asgari ücret devlet tafından tespit edilmekte, sosyal güvenlik sistemi bulunmaktadır. Çalışanlar emekli maaşı almakta, hastalık yardımlarından yararlanmaktadır.

Eğitim: 6 ile 12 yaş arasında öğretim ücretsiz ve zorunludur. 1973-1974 devresinde bir milyonun üzerinde çocuk İlkokula devam etmiştir. 1972'de yüzde 72 olan okuma-yazma bilmeyenlerin oranı, üç yılda vüzde 10 azalmıştır. 6 Üniversitesi vardır. Okuma-yazma oranı % 84

Turizm: Plajlar, tarihi yerler ve adalar turistlerin ilgisini çekmektedir. 1976'da 4.243.563 turist gelmiştir.

Basın ve yayın: En çok satılan günlük gazetesi, Atina'da yayınlanan ve 250.000 adet basılan Vradyni'dir.

Üç radyo bir televizyon istasyonu vardır. Ayrıca ordunun radyo ve televizyon istasyonu yayın yapmaktadır. Radyo alıcılarının sayısı 2.500.000'dir.

ZAİRE

Resmi Adı: Rupublique Democratiqedu Zaire

Başkenti: Kinshasa

İdare Şekli: Cumhuriyet

Dil: Fransızca, Kiswahili, Kiluba, Kikonga, Lingala dilleriyle sayısı 400'übulan Sudan ve Bantu dilleri.

Dini: Putperest.

Yüzölçümü: 2 344 885 km kare

Nüfusu: 28.750.000 (1978)

Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 11,8 ki

Yaşama Ortalaması: 42 yıl

Ülke ve İnsanlar: Orta Afrika'da bir ülkedir.Kuzey batısında Kongo Halk Cumhuriyeti, doğusunda Uganda, Rwanda, Burundi ve Tanzanya, güneyinde ise Zambiya ile Angola vardır. Kongo ile Zaire ırmağı bulunmaktadır.

Tropikal bir iklim hüküm sürmektedir ve yıllık hava sıcaklığı ortalaması 27 derecedir. Zaire'nin yarısı ormaklıktır. Yağışlar boldur.

Başlıca şehirler şunlardır: Başkent Kinshasa: 2.710.000, Kananga: 601.250, Lubumbashi: 403.623, Mbuji Mayi: 336.654, Kisangani: 310.705.

Savunma: Askerlik zorunludur. 1977'-deki toplam ordusu 33.400 kişiliktir. Bunun 30.000 'i kara, 3.000'i hava 400'ü deniz kuvvetlerindedir. Ayrıca 30.000 kişilik ulusal güvenlik ve jandarma örgütü vardır.

Ekonomi: Ekonomik faaliyetler, bağımsızlığın ilânından sonra Birleşmiş Milletler, Birleşik Amerika, Belçika ve diğer ülkelerden sağlanan yardımlarla canlanmıştır. Manganez bakır, çinko, uranyum ve elmas madenleri işletilmekte, ihracatın yüzde 70'ini bu ürünler teşkil etmektedir. 1975'de petrol bulunmuştur. Kahve, kauçuk, muz yetiştirilmekte, orman ürünleri değerlendirilmektedir. Çalışanların yüzde 80'i geçimini tarımdan sağlamaktadır. Hidro elektrik ve bakır tesisleri kurulmuştur.

Yönetim: Ulusal Konsey'in 244 üyesi için 5 yılda bir seçim yapılmaktadır. 1970'ten beri ülkede Halk İhtilâl Hareket Partisi dışında siyasal parti yoktur. 1975'deki seçimleri de sadece bu partinin gösterdiği adaylar kazanmıştır. Cumhurbaşkanı da gene 5 yıllık bir süre için doğrudan doğruya halk arasından seçilmektedir. Cumhurbaşkanı, Halk Partisi İhtilal Hareket Partisi'nin lideridir ve Bakanlar Kurulu'na başkanlık etmekte Milli Savunma Bakanlığı'nı da yapmaktadır. Bakanlar, meclis içinden atanmaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Ulusal sosyal sigorta sistemi vardır. Hastalık, emeklilik, aile yardımları yapılmaktadır.

Eğitim: İlk ve orta dereceli okullarla teknik ve tarım okulları vardır. 1973—1974 devresinde 3.538.257 kişi ilk, 402.304 kişi orta, 18.475 kişi yüksek öğrenim görmüştür. 1974'de kentlerdeki okullarda bir yıllık askeri politika ve tarım eğitimi uygulanmıştır. Dini eğitimine son verilmiştir. Üç üniversite ve 8 yüksek okul öğrenimi sürdürmektedir.

Turizm: Göller ve dağlar, turizm yönünden büyük önem taşımaktadır.

1974'de 93.000 turist gelmiştir.

Basın ve yayın: Ülkenin en çok satılan günlük gazetesi Kinshasa'da yayınlanan ve 25.000 adet basılan Myoto'dur.

Çoğu eğitim yayınları yapan 6 radyo ve televizyon istasyonu bulunmaktadır. Radyo alıcılarının sayısı 2.450.000 televizyon alıcılarının sayısı 7.000'dir.

ZAMBIA

Resmi Adı: Republic of Zambia

Başkenti: Lusaka

İdare şekli: Cumhuriyet İngiliz Uluslar Topluluğu üyesidir.

Dili: Afrika dillerinden Nyanja, Bemba, Tonga, Luzi, Lunda ve Luvale ile İngilizce,

Dini: Hristiyan (Katolik ve Protestan) Putperest

Yüzölçümü: 752.614 km. kare

Nüfusu: 5.470.000 (1978)

Nüfus yoğunluğu: Km. kareye 7,2 kişi

Yaşama ortalaması: 43,5 yıl

Parası: Zambia kwaçası

Ülke ve insanlar: Orta Afrika'nın güneyindedir. Kuzeyinde, Tanzanya, doğusunda Malawi ve Mozambik, güneyinde Rodezya, Botswana ve Namibia, batısında ise Angola vardır.

Tropikal bir iklim sürmektedir. Yıllık sıcaklık ortalaması 18 ile 24 derece arasında değişmektedir.

Halkın tamamına yakın kısmı zencidir. Ülkede 30 kadar kabile bulunmaktadır.

Başlıca şehirleri şunlardır: Başkent Lusaka: 415.000 Kitwe: 314.000 Ndola: 222.000. Chingola: 190.000. Mufulira: 170.000

Savunma: 1977'de toplam ordusu: 14,-300 kişiliktir. Bunun 12.800 kara, 1.500'ü hava kuvvetlerindedir. Ayrıca 6.250 kişilik polis örgütü ve 2.500 kişilik yarı askeri bir örgütü vardır. Askerlik zorunludur.

Ekonomi: Bakır madenleri çok zengindir. ve üretimin yüzde 90'ı ihraç edilmektedir. Çalışanların yüzde 15'i geçimini bu alandan sağlamaktadır. 1973'de hükümet üretimi tamamen kontrol altına almıştır. Ayrıca çinko, kobalt, kurşun, manganez, altın, krom, nikel, demir, kalay ve tantalin madenleri de işletilmektedir. Halkın yüzde 70'i geçimini tarımdan sağlamaktadır. Mısır, yer fıstığı ve tütün üretilmekte. sığır yetiştirilmektedir. Şeker üretimine de başlanmıştır. Endüstri ve tarım alanında kalkınma plânları uygulanmaktadır. Sosyalist yöntemler benimsenmiş, kollektif çalışma kabul edilmiştir. Ulaşım sorunlarının halli için kara ve demir yolları inşa edilmektedir.

Yönetim: Tek partili bir yönetim vardır ve 1973'de yeni bir anayasa yapılmıştır.135 üyeli Ulusal Meclis'in 10 üyesi Cumhurbaşkanı tarafından atanmakta, 125 üyesi ise 5 yılda bir seçilmektedir. Ayrıca, zenci kabilelerinin başkanlarından meydana gelen 27 kişilik bir konsey vardır. Cumhurbaşkanı, ülkenin tek partisinin lideridir. ve Meclis'ten 5 yıllık görev süresi için seçilmektedir. Başbakanla bakanlar kurulu üyelerini meclis içinden atamaktadır.

ÖNEMLİ BİLGİLER

Sosyal durum: Yaşlılar, çocuklar ve hastalara yardımı amaçlayan bir sosyal güvenlik sistemi vardır. Yaşlılara emekli maaşı ödenmesi, hükümet tarafından güvence altına alınmıştır.

Eğitim: 1973'de 810.739 öğrenci ilkokul 61.354 öğrenci de orta dereceli okullarda eğitim görmüştür. Zorunlu öğrenim için plânlar hazırlanmaktadır. Zambia Üniversitesi'nde 5.000 öğrenci öğrenime devam edebilmektedir. Öğretmen yetiştiren okullar vardır. Eğitimin millileştirilmesi politikası uygulanmaktadır. 1969'da okuma yazma bilmeyenlerin oranı yüzde 52,4'tür. Bu oran kadınlarda yüzde 65,4'ü bulmaktadır. 1977'de okuma-yazma bilmeyenlerin oranı % 60'a inmistir.

Turizm: Göller, çağlayanlar, vadiler ve iklim, turist trafiğini arttırmaktadır. Kamp yapma imkanları, balıkçılık ve su sporlarına uygun yerler, oteller ve moteller bulunmaktadır. 1975'de 51.000 turist gelmiştir.

Basın ve yayın: Ülkenin en çok satılan günlük gazetesi, Lusaka'da yayınlanan ve 60.000 adet basılan parti organı **"The Times"** of Zambia'dır.

Biri tamamen eğitim yayını yapan iki radyo ve televizyon istasyonu vardır. 1973'de radyo alıcılarının sayısı 260.000 televizyon alıcılarının savısı ise 22.500'dür.

Zambia'nın başkenti Lusaka'da geleneksel giysileriyle yerli kadınlar.

Karalar Yarıküresi

Batı Yarımküre

DÜNYA

Doğu Yarımküre

Sular Yarımküresi

ATATÜRK
ÖZEL EKİ

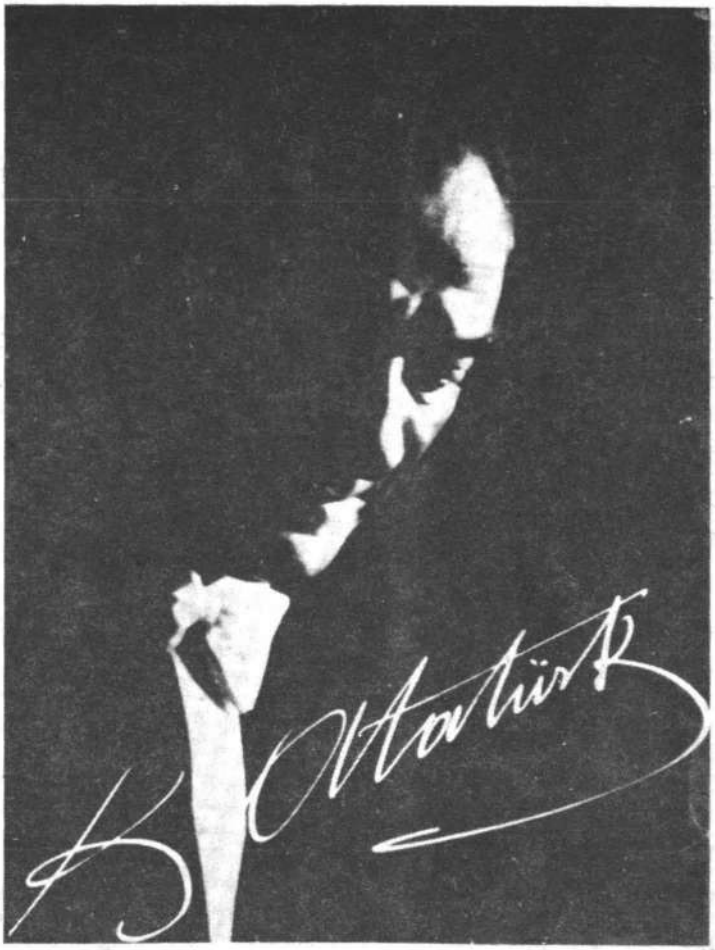

Bugün Türkiye'nin çeşitli kentlerinde bulunan bazı binalar, Büyük Kurtarıcı Mustafa Kemal'in anılarıyla dolup taşmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu **Mustafa Kemal**, İstiklâl Savaşı sırasında bazı binaları **"Karargâh"** olarak kullanmış, kendisini adadığı ulusunun kaderine yön verecek tarihi kararları bu konutlarda almış, Cumhuriyet'in ilânından sonra da çıktığı yurt gezileri sırasında kendisine, minnet ve şükran nişanesi olarak hediye edilen bazı evlerde konuk kalmıştı.

Atatürk'ün gerek **"Karargâh"**, gerekse **"Konut"** olarak kullandığı bu yapıların bir bölümü günümüzde **"Müze"** haline dönüştürülmüş bulunmaktadır. Sizlere, herbirinin ayrı bir tarihi değeri olan bu **"Atatürk Evleri"**nin bir bölümünü tarihçeleriyle birlikte sunuyoruz.

● **SAMSUN GAZİ MÜZESİ**

Büyük Kurtarıcı Mustafa Kemal, 19 Mayıs 1919 günü Samsun'a ayak bastıktan sonra maiyeti birlikte 25 Mayıs gününe kadar binada **kalmıştı.**

● **BU MASADA ÇALIŞTI**

Samsun'da kaldığı süre içinde günlerini, gecelerini bu masada geçirdi, özgürlük ateşini yakmak için ilk plânları bu masanın başında hazırladı

● ALAGÖZ ATATÜRK KARARGÂHI

Ankara'nın Polatlı ilçesine bağlı Alagoz köyünde bulunan bu yapı, Kurtuluş Savaşı'nın dönüm noktalarından biri olan ve 22 gün 22 gece süren Sakarya Meydan Savaşı sırasında Atatürk tarafından komuta merkezi olarak kullanılmıştır.

● SİVRİHİSAR'DAKİ KOMUTA MERKEZİ

Kurtuluş Savaşı tüm hızıyla sürüyor, Türk ulusu bir ölüm, kalım savaşı veriyordu. İşte bu savaşın gidişini etkileyen tarihi kararlardan bazıları, Sivrihisar'da Dağ Mahallesi'nde bulunan bu binalarda alındı.

● ATATÜRK VE ETNOGRAFYA MÜZESİ

Kurtuluş Savaşı'nın çeşitli cephelerde tüm hızıyla sürdüğü sıralarda Akşehir'de Belediye Dairesi olarak kullanılan bu iki katlı, kâgir yapı Garp Cephesi Karargâhı haline dönüştürülmüş, 18 Kasım 1921'den 24 Ağustos 1922 tarihine kadar karargâh olarak kullanılmıştı. Atatürk Garp Cephesi Komutanı İsmet Paşa ile birlikte düşmana son darbeyi indirecek olan Büyük Taarruz'un ilk hazırlıklarını bu binada yapmış, tarihi taarruz emrini de buradan vermişti. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra, bir süre yine Belediye binası olarak kullanılan yapı, daha sonra 5 Temmuz 1966 günü "Atatürk ve Etnografya Müzesi" olarak açıldı.

● KONYA ATATÜRK MÜZESİ

Konya'da İstasyon Caddesi üzerinde bulunan bu kâgir yapı, Atatürk'ün Konya'ya yaptığı 12 ayrı ziyaretin değerlendirilmelerini taşımaktadır. Başlangıçta Vali Konağı olarak kullanılan bina, Belediye tarafından satın alınarak 19 Temmuz 1928 günü Atatürk'e hediye edilmiş. Atatürk bu binada çeşitli tarihlerde yaptığı ziyaretlerde toplam 53 gün süreyle kalmıştı. 17 Aralık 1964 günü müze haline getirilerek ziyarete açılan binada Atatürk'ün büstü, Konyalılar'a hitabesi, kullandığı çeşitli giyim eşyaları, yemek yediği sofra takımı, oyun masası, bastonları, Atatürk'e hediye edilen çeşitli eserler, Atatürk Pulları koleksiyonu veralmaktadır. Binanın üst katında ise, Konya'ya ait çeşitli etnografik eserler sergilenmektedir.

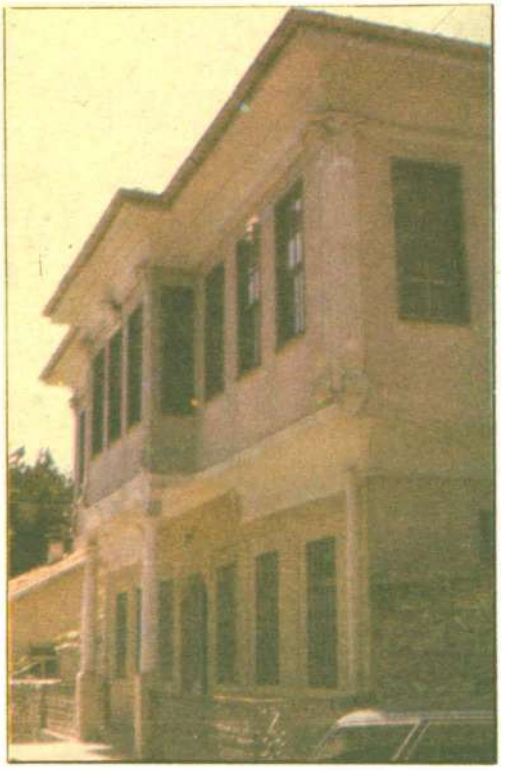

● UŞAK KOMUTA MERKEZİ

Tüm bir ulusun milletçe varolma kavgası verdiği, kendisinden maddi yönden kat kat üstün düşmana karşı canını dişine takarak çarpıştığı yıllarda Atatürk'e ait değerli anılar taşıyan bu bina Uşak'ta bulunmaktadır. Atatürk, Kurtuluş Savaşı sırasında, bu binayı komuta merkezi olarak kullanmıştı. İki katlı olan bu binanın alt katında Atatürk'ün çeşitli giysileri sergilenmekte, üst katında ise Kurtuluş Savaşı sırasında o büyük insanın yattığı oda ile kabul salonu ve çalışma odası o döneme ait eşyalarla aynen muhafaza edilmektedir.

● ATATÜRK, MEHMETÇİĞİN İZMİR'E GİRİŞİNİ BELKAHVE'DEN İZLEMİŞTİ...

Kurtuluş Savaşı zaferle noktalanmış, Türk ordusu düşmanın kılıç artıklarını kovalayarak 9 Eylül 1922 günü İzmir'e girerken, Atatürk bu kıvanç verici olayı yanındaki komutanları ile birlikte Belkahve'de bir incir ağacı altında elinde dürbünle izlemişti. Atatürk'ün heyecanı Kadifekale'ye Türk Bayrağı çekilirken son haddini bulmuştu. İzmir'e, Ankara yönünden gelindiğinde 10 kilometre uzaklıkta olan Belkahve günümüzde de, önemini korumakta, her yıl 9 Eylül günü İzmir'in kurtuluşunu canlandıran temsi

ATATÜRK'ÜN KURTULUŞ GECESİ KALDIĞI BİNA...

Ata'nın 9 Evlül 1922 gecesi kaldığı oda o günkü eşyaları ve durumu ile aynen korunmaktadır. Halen yine Askerlik Şubesi olarak kullanılan binada Atatürk'ün kaldığı oda, halkın ziyaretine açık tutulmaktadır.

İZMİR ATATÜRK MÜZESİ

Ege'nin incisi İzmir'de Gündoğdu semtinde bulunan Atatürk Müzesi Türkiye'deki Atatürk Müze ve evleri arasında önem bakımından ilk sıralarda yer alır. 9 Evlül 1922 günü düşman İzmir'i terkedip kaçarken bu binayı da ateşe vermiş.

ATATÜRK, EŞİ LATİFE HANIM'I BU KÖŞKTE TANIMIŞTI...

İzmir'in Göztepe semtindeki bu nefis köşkün Atatürk'ün özel yaşantısında ayrı bir yeri vardı

ATATÜRK'ÜN İNEBOLU'DA KONUK KALDIĞI BİNA...

Büyük Kurtarıcı'mız, "Şapka Devrimi"nden sonra İnebolu'ya uğramış, burada dinlenmişti.

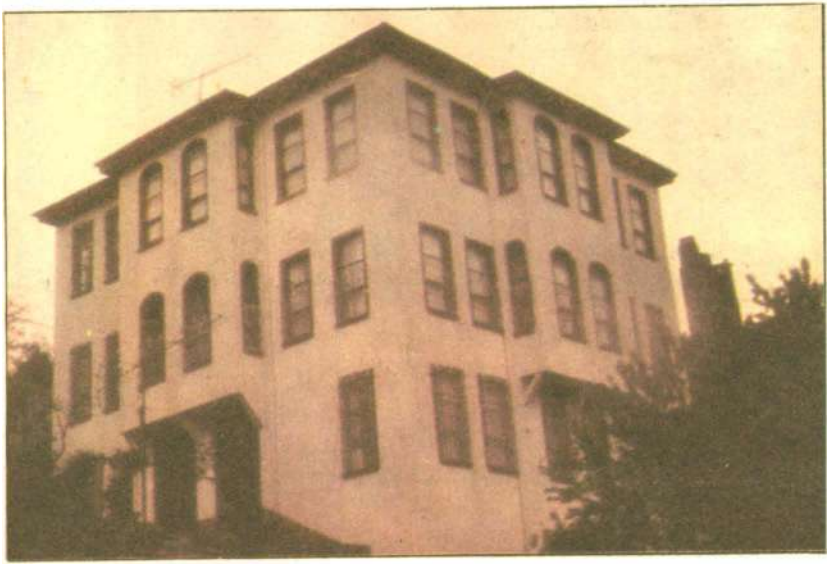

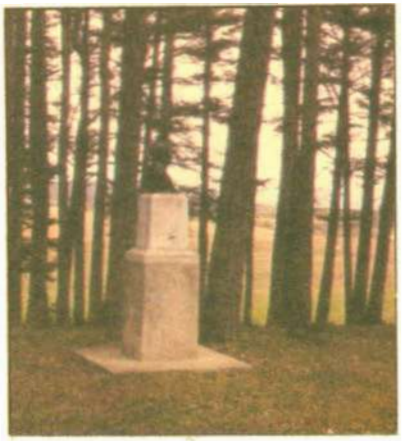

BİR ZİYARETİN ANISI...

Atatürk 28 Ağustos 1925 günü İnebolu'dan Kastamonu'ya dönerken yolda, Kastamonu Milletvekili Mehmet Fuat Müftüoğlu'nun çiftliğinde mola vermiş, bir süre burada dinlenmişti. O büyük insanın, gurur verici bu ziyaretini ebedileştirmek isteyen Mehmet Fuat Müftüoğlu, Atatürk'ün oturup yemek yediği yere bir büstünü diktirdi. Ancak Atatürk'ün kaldığı ahşap çiftlik binası zamanla tahribata uğradı. Bugün Ata'nın, yemek yediği yere dikilen büstü, o günün anısını tüm canlılığıyla yaşatmaktadır. Ahşap bina ise tamir dahi edilemeyecek durumdadır.

●TEMENYERİ ATATÜRK KÖŞKÜ

İşte Bursa'da aziz Ata'nın anılarını taşıyan bir diğer bina. Temenyeri'nde, Osmanlı mimarisiyle ve ahşap olarak yapılan bu bina, Atatürk'ün anılarıyla doludur. Atatürk Bursa'ya gelişlerinde Çelikpalas'ın bahçesindeki köşkün yanısıra bu binada da birkaç kez kalmıştı. Bursa Belediyesine ait olan bu bina zamanını tahribatına uğrayarak büyük ölçüde yıprandı. Ancak Belediye, halen binayı restore edip Atatürk Müzesi haline getirmek amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

●ATATÜRK BU BİNADA İRAN ŞAHI RIZA PEHLEVİ'Yİ KONUK ETTİ...

●GAZİ ÇEŞMESİ

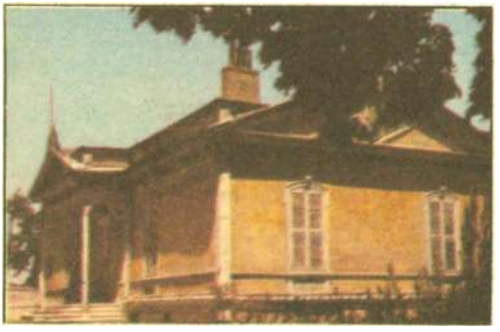

● BURSA ATATÜRK KÖŞKÜ

Atatürk Bursa'yı çok severdi. Cumhuriyetin ilanından ölümüne kadar geçen süre içinde birkaç kez Bursa'ya gelmişti. Bursa Belediyesi, Çekirge'de Çelik Palas Oteli bahçesinde bulunan bu köşkü, sahibi Miralay Mehmet Bey'den satın alarak Bursalıların minnet ve şükran ifadelerinin bir nişanesi olarak Atatürk'e hediye etti. Çatı katı ile birlikte üç katlı olan ve 19. yüzyıl mimarisinin izlerini taşıyan bu köşkü Atatürk çok beğenmiş. Bursa'ya gelişlerinde burada kalmış, bazen de Temenceredeki Hunkar Köşkünde konuklarını

● ÇOLAK İBRAHİM BEY KÖŞKÜ...

Bozüyük ilçesinde, İnegöl dağlarında yemyeşil ormanlar içinde yeralan bu köşk, Alp stili dağ evi biçiminde ahşap olarak yapılmış ve Atatürk'ün Bozüyük'e gelişinde kendisine hediye edilmişti. Konumu ve yapısı itibarıyla öbür Atatürk ev ve müzelerinden hemen ayrılan bu köşk, Atatürk'ün çok hoşuna gitmişti. Kentlerin gürültüsünden uzak, yemyeşil ormanlar içinde, doğa ile başbaşa kuş cıvıltılarını dinleyerek burada kalan Atatürk Bozüyükler'in gösterdiği ilgiye teşekkür etmişti. Köşk, günümüzde Orman Bölge Şefliği kampı olarak kullanılmaktadır.

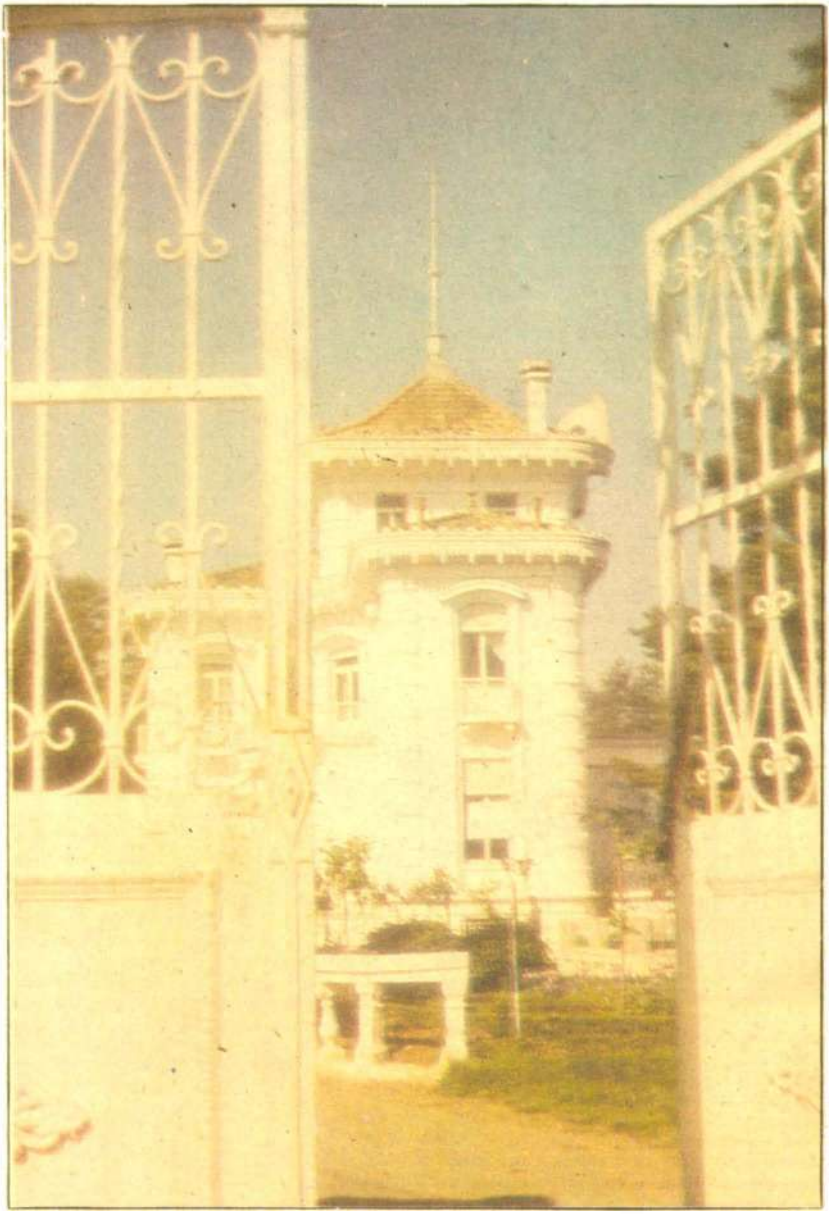

● TRABZON ATATÜRK KÖŞKÜ

Atatürk'ün 100. Doğum Yılı'nda Hürriyet Gazetesi'nin armağanı

ATATÜRK'ÜN 100. DOĞUM YILI'NDA HÜRRİYET GAZETESİ'NİN ARMAĞANI

HÜRRİYET Gazetesi Ulu Önder Atatürk'ün 100. Doğum Yılı'nda büyük kutlama programını Prof. Kenan Yontunç'un eseri olan görkemli bir Atatürk heykelini sunarak başlattı.

Elinizde bulunan yıllığımızı hazırladığımız günlerde, İstanbul Belediyesi'nin en uygun yeri aradığı HÜRRİYET Gazetesi'nin Atatürk heykeli oturduğu kaideyle beraber 4,5 metre yüksekliktedir. Heykel uzun bir çalışmayla tamamen bronzdan döküldü.

Kurulduğu günden bugüne tüm yaşamın havatı içinde Atatürk fikirlerini insançla savunan HÜRRİYET 1980 başından beri hazırladığı 100. Yılı kutlama programında herşeyden önce böyle bir heykeli yaptırmayı görev bilmişti. Yoğun çalışmalar daha o günlerde başladı.

Bütün masrafları HÜRRİYET Gazetesi ve bağlı yan kuruluşlarda çalışanların katkısıyla gerçekleşen Atatürk Heykeli HÜRRİYET Gazetesi'nin Atatürkçülüğe olan inancını simgeliyor.

Bu heykeli yapan Prof. Kenan Yontunç, Atatürk'ün ölümünden sonra O'nun maskını almayı başaran ünlü bir heykeltraştır. Gene İstanbul'da Bakırköy'deki Atatürk heykeli de Yontunç'un eseridir. Ünlü heykeltraş yurdumuzun başka köşelerinde yükselen Atatürk heykellerinin de yaratıcısıdır. Bu anıt heykeller sıravla Amasya Bilecik, Çorum, Edirne, Kastamonu, Kayseri, Mersin, Silifke ve Tarsus'ta yükselivor

TÜRKİYE'DEKİ İLK ATATÜRK HEYKELİ: İstanbul'da Saraybumu parkındaki Atatürk heykeli, Türkiye'deki ilk Atatürk heykeli olarak önemlidir. Saraybumu'ndaki anıtın yapılması için ilk olarak o tarihteki Belediye Başkanı Operatör Emin Bey girişimde bulunmuştur. Heykelin yapılma işi Avusturyalı heykeltraş Heinrich Krippel'e verilmiş ve 25 Ağustos 1925 günü yapılan bir törenle anıtın temeli atılmıştır. Önceden hazırlanan şu yazı **"Abide komisyonu"** üyeleri tarafından imzalanarak temele yerleştirilmiştir: **"Vatanı İzmihlâlden, Türk'ü sefalet ve zilletten kurtaran en büyük Gazi, Gazi Mustafa Kemal Paşa hazretlerinin teyid ve tevkiri - namı celili için, bugün işbu abidenin vaz-ı csas-ı resmi icra kılındı. 25 Ağustos 1341, Saat 10."** Anıtın yapımı bir yıl sürmüş, 3 Ekim 1926'daki açılış töreni muhteşem olmuş, tüm İstanbul halkı geç vakitlere kadar anıtı sevre gelmişlerdir. Törenden sonra İstanbul Şehremini Muhittin Bey Ata'ya bir telgraf çekerek heykelin açılışından duyduğu mutluluğu belirtmiştir

TAKSİM CUMHURİYET ANITI: Taksim Meydanı'ndaki ünlü **"Cumhuriyet Anıtı"**nın yapılmasına İstanbul Milletvekili ve CHP müfettişi Hakkı Şinasi Paşa'nın başkanlığında kurulan bir komisyonca 1925 yılında karar verilmiştir. İtalyan heykeltraş Pietro Canonica tarafından 2,5 yılda tamamlanan anıta o yıllarda 140.000 lira sarfedilmiştir. 9 Ağustos 1928'deki açılış töreni muhteşem olmuş, Abide Komisyonu Başkanı Hakkı Şinasi Paşa'nın konuşmasından sonra, devrin ileri gelenleri günün önemini belirten konuşmalarla duygularını dile getirmişlerdir. Anıtın açılışını T.B.M.M. Başkanı Kâzım Özalp yapmıştır. Taksim Anıtı'na verilen önemin bir başka belirtisi de Atatürk ile Mussolini arasında, anıtın açılışı nedeniyle teati edilen telgraflardır. Mussolini, Atatürk'ü bu konuda kutlayarak, böyle bir eserin bir İtalyan heykeltraşı tarafından yapılmış olmasından duyduğu sevinci belirtmiştir. Taksim Meydanı'ndaki "Cumhuriyet Anıtı" dört çephelidir. Bir yüzünde Atatürk, İsmet İnönü, Fevzi Çakmak, öteki yüzlerinde ise Türk Ulusu'nu ve Mehmetçik'i Kurtuluş Savaşı sırasında simgeleyen heykeller ve Cumhuriyet'in ilânı gösterilmektedir. Taksim Anıtı'nın kaide ve alan düzenlemesi ise mimar Moncerni tarafından yapılmıştır

Sarayburnu Atatürk Heykeli

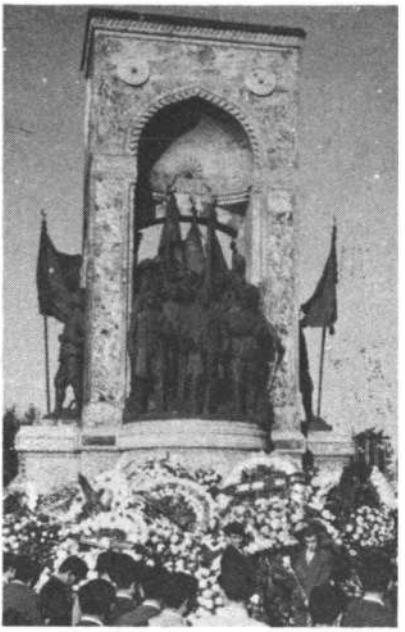

Taksim Cumhuriyet Anıtı

● **KIRKLARELİ'NDEKİ DEV HEYKEL:** Tamamen Kırklareli halkının ve Kırklareli'ndeki çeşitli kuruluşların maddi yardımlarıyla 5 yılda tamamlanan Türkiye'nin en büyük Atatürk heykellerinden biridir İstanbul Resim Heykel Müzesi Müdür Muavini heykeltraş Rahmi Artemiz tarafından yapılan dev heykel 21 Ekim 1971'de törenler açılmıştır "Atatürk Anıtı Yaptırma Derneği"nce gerçekleştirilen heykel "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" ibaresini en tabii bir şekilde temsil etmektedir Anıtın yüksekliği 7 metre 10 santim, atın kuyruğundan kulak ucuna kadar olan kısmı ise 4 metre 5 santimdir Bu şekilde Atatürk ve at heykeli normal ölçülerinden yarım misli büyüklükte bulunmaktadır

Ankara Ulus Hakimiyeti Milleyi Abidesi.

POSTA PULLARINA EN ÇOK KONU OLAN ANIT: Ulu önder Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'nı başlatmak üzere 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmasını simgeleyen bu heykel, Samsun Şehir Parkı'nda heybetle yükselir. Atatürk şahlanan bir at üzerinde, vakur bir ifadeyle enginlere bakmaktadır. Bu heykel de gene ünlü Avusturyalı heykeltraş Heinrich Krippel'in eseridir. Sanatçı bu eserini 4 yılda tamamlamış ve 1931'in Cumhuriyet Bayramı'nda büyük törenle açılmıştır. Türk posta pullarına en çok konu olan heykel, yurdumuzdaki Atatürk heykelleri arasında en görkemlilerinden biridir.

EN BÜYÜK ANIT: ANITKABİR

1941 yılında Atatürk için Başkent Ankara'da yapılacak anıt için bir proje yarışması açıldı. 23 Mart 1942'de sonuçlanan yarışmaya katılan 49 proje arasından birinciliği Türk mimarları Prof. Emin Onat ve Doç. Orhan Arda kazandılar.

Başkentin her yanından görülebilecek olan Anıtkabir'in yapımına 9 Ekim 1944'te Rasattepe'de başlandı. Yapımında Çankırı'nın açık gri, açık sarı traverten taşı, Şeref Holü duvarlarında ise Bilecik mermeri kullanıldı. Tek parçadan yapılan lahit için 42 tonluk mermer blok Adana'nın Osmaniye ilçesinden getirtildi.

Anıtkabir: Giriş yolu, Zafer Alanı ve Şeref Holü denilen üç ana bölümden oluşmaktadır. Aslanlı Giriş Yolu, 4 m. yüksekliğinde geniş bir merdivenle çıkılan iki yanı ağaçlıklı bir yoldur. Başlangıcında "Hürriyet" ve "İstiklal" adlı iki nöbet kulesi vardır. Bunların içinde Atatürk'ün özgürlükle ilgili özdeyişleri altın yaldızla yazılıdır. Kulelerin ön tarafındaki üç avrı heykel topluluğunda Türk kadını, askeri, öğrenci ve köylüsü simgelenmiştir. 80 m. genişliğinde 150 m. uzunluğundaki Zafer Alanı'nın girişinde 35 m. yükseklikte bir bayrak direği dikilidir. Alanın kale yönünde esas yapının platformuna çıkan geniş merdivenlerin duvar yanları Kurtuluş Savaşı'na ilişkin kabartmalarla bezenmiştir. Şeref Salonu'na 33 basamaklı bir merdivenle varılır. 60 m. boy, 32 m. en, 20 m. yüksekliğindeki salon, yapının asıl bölümü içindedir. Kabre, dört yanı dört köşeli uzun sütunlarla çevrili merdivenlerden çıkılır. Kabrin sağ ve sol dış duvarında ise "Onuncu Yıl" söylevi yazılıdır. Salonda tavanlar Türk halı deseni motifleri ve altın mozavikle işlenmiştir.

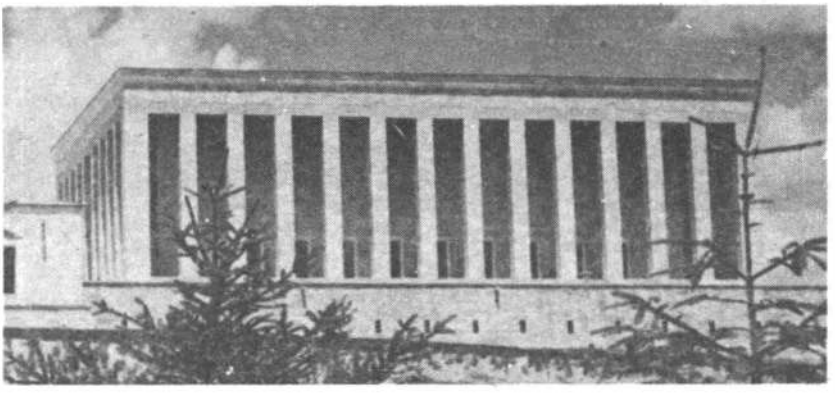

Yurdumuzdaki Atatürk anıtlarını kimler yaptı

Adana — Ali Hadi Bara
Afyon — Namık Denizhan (Atatürk Anıtı)
Akhisar — Hüsevin Gezer Şadi Çalık
Ayvalık — Hüsevin Gezer Şadi Çalık
Aksaray (Niğde) — Yavuz Görey
Amasya — Kenan Yontuç
Ankara (Sıhhiye) — Pietro Canonica
Ankara — Fen Fakültesi Nusret Suman
Ankara — Ziraat Fakültesi... Ratip Aşir Acudoğu
Anıtkabir — Hüsevin Özkan, İlhan Koman, Nusret Suman, Zühtü Müritoğlu, Hakkı Atamulu.
Ankara — Güven Anıtı — Hanak Thorak
Ankara — Cumhurbaşkanlığı Köşkü Atatürk Anıtı. Sabiha Bengütaş
Ankara — Orta Doğu Teknik Üniversitesi Atatürk Anıtı. Şadi Çalık.
Ankara — Etnoğrafva Müzesi önü Pietro Canonica
Ankara — Ulus Meydanı Zafer Anıtı. Krippel
Ankara — Hacettepe Üniversitesi Anıtı. Hüsevin Gezer.
Antakva — Hüsevin Özkan
Antalva — Hüsevin Gezer
Artvin — Nusret Suman
Avdın — Hüsevin Özkan
Balıkesir — Hüsevin Gezer
Bandırma — Hüsevin Gezer Şadi Çalık
Bartın — Yavuz Görev
Bevşehir — Muzaffer Ertoran
Bilecik — Kenan Yontunç
Bingöl — Nusret Suman
Bitlis — Şadi Çalık
Bolu (Niğde) — Hakkı Atamulu
Burdur — Şadi Çalık
Burhanive — Gürdal Duvar
Bursa — Nijad Sirel
Çanakkale — Nijad Sirel
Çarşamba — Nusret Suman
Çorum — Kenan Yontuç
Denizli — İsmail Gökçe
Devrek — Yavuz Görey
Divarbakır — Hüsevin Özkan
Dumlupınar — Yavuz Görey
Dumlupınar Savaş Meydanında — Bronz Röliyef Hüsevin Gezer
Edirne — Kenan Yontunç
Edremit — Şadi Çalık
Erzincan — Şadi Çalık
Erzurum — Hakkı Atamulu
Eskişehir — Şadi Çalık
Gaziantep — Nusret Suman
Giresun — İsmail Gökçe
Gönen — Hüsevin Özkan
Hatav Samandağı — Tamer Başoğlu
İstanbul, Taksim Cumhuriyet Anıtı — Pietro Canonica
İstanbul Bakırköy — Kenan Yontuç
İstanbul Saravburnu — Krippel
İstanbul Evüp — Zühtü Müritoğlu
İstanbul Büyükada — Zühtü Müritoğlu
İstanbul Harbiye — Hadi Bara
İstanbul Üniversite bahçesi — Yavuz Görey
İskenderun — Gürdal Duvar
İzmir — Pietro Canonica
İzmir Kültür Parkı'nda — Şadi Çalık
İzmir Karşıyaka — Tamer Başoğlu
Karabük — Hüsevin Gezer
Kastamonu — Kenan Yontuç
Kavseri — Kenan Yontuç
Kırklareli — Rahmi Artemiz
Kocaeli — Nijad Sirel
Konva — Krippel
Kütahva — Nusret Suman
Malatva — Nijad Sirel Hakkı Atamulu
Manisa — Hüsevin Özkan
Mardin — İsmail Gökçe
Mersin — Kenan Yontuç
Muğla — Nusret Suman
Mudanva — Nusret Suman
Muş — Zühtü Mürütoğlu
Nevşehir Derinkuyu — Hakkı Atamulu
Niğde — Şadi Çalık
Ordu — Hüsevin Gezer
Polatla — Hüsevin Gezer
Profilo İstanbul — Yavuz Görey
Sakarva — Nusret Suman (Kaide Şadi Çalık)
Samsun — Krippel
Sevdişehir Alüminyum tesisleri — Şadi Çalık
Silifke — Kenan Yontuç
Sinop — Nusret Suman
Sivas — Nusret Suman
Sereflikoçhisar — Şadi Çalık
Tarsus — Kenan Yontuç
Tekirdağ — Nusret Suman
Trabzon — Hüsevin Özkan
Tunceli — Hüsevin Gezer
Uşak — Gürdal Duvar
Van — Hüsevin Özkan
Yozgat — Nusret Suman
Zonguldak — Zühtü Müritoğlu · Hadi Bara

İLLERE GÖRE ATATÜRK ENVANTERİ

ADANA

Merkez: Atatürk Caddesi, Atatürk İlkokulu, Atatürk Ortaokulu, Atatürk Müzesi, Atatürk Yüzme Havuzu, Atatürk Gençlik Sarayı.
Ceyhan: Atatürk Ilkokulu, Atatürk Bulvarı.
Karaisalı: Atatürk Caddesi
Osmaniye: Atatürk İlkokulu, Atatürk Caddesi,
Pozantı: Atatürk Caddesi, Atatürk Caddesi,
Kadirli: Atatürk İlkokulu,
Bahçe: Atatürk İlkokulu.
Yumurtalık: Atatürk İlkokulu, Atatürk Parkı

ADIYAMAN

Merkez: Proje halinde olan Atatürk Barajı, Atatürk İlkokulu,
Besni: Atatürk İlkokulu
Kâhta: Atatürk İlkokulu
Gölbaşı: Atatürk İlkokulu

AFYON

Merkez: Atatürk İlkokulu
Bolvadin: Atatürk İlkokulu
Çay: Atatürk İlkokulu
Dazkırı Başmakcı Bucağı: Atatürk İlkokulu
Dinar: Atatürk İlkokulu,
Emirdağ: Atatürk İlkokulu
Sandıklı: Atatürk İlkokulu
İhsaniye: Atatürk İlkokulu

AĞRI

Merkez: Atatürk İlkokulu, Atatürk Ortaokulu, Atatürk Çeşmesi (Tahir Varyantında)
Taşlıçay: Atatürk İlkokulu
Patnos: Atatürk İlkokulu
Eleşkirt: Atatürk İlkokulu
Hamur: Atatürk İlkokulu
Doğu Beyazıt: Atatürk İlkokulu
Diyadin: Atatürk İlkokulu

AMASYA

Merkez: M. Kemal Paşa Caddesi, Gazi Caddesi, Atatürk İlkokulu, A atürk Lisesi.
Merzifon: Atatürk Ortaokulu,
Taşova: Atatürk İlkokulu, Merzifon Atatürk İlkokulu
Gümüşhacıköy: Kemalpaşa İlkokulu
Göynücek: Atatürk İlkokulu
Suluova: Atatürk İlkokulu

ANKARA

Merkez: ANITKABİR, Gazi Eğitim Enstitüsü, Atatürk Lisesi, Gazi Lisesi, Gazi Akşam Lisesi Gazi Çiftliği Lisesi, Mustafa Kemal Lisesi, Atatürk Kız Meslek Lisesi, Atam İlkokulu, Atatürk İlkokulu, Gazi İlkokulu, Mustafa Kemal İlkokulu, Ankara Atatürk Koleji, Atatürk Orman Çiftliği, Atatürk Spor Sarayı, Atatürk Çocuk Yuvası, Atatürk Müzesi, Atatürk Bulvarı, Gazi Mustafa Kemal Bulvarı. Atatürk Senatoryumu,

ANTALYA

Merkez: Atatürk Kapalı Spor Salonu, Atatürk Caddesi, Atatürk İlkokulu, Gazi Mustafa Kemal İlkokulu, Atatürk Ortaokulu,
Gazipaşa. Atatürk İlkokulu, Atatürk Caddesi,
Alanya: Atatürk İlkokulu, Atatürk Caddesi,
Elmalı: Atatürk İlkokulu,
Kumluca: Atatürk İlkokulu,
Korkuteli: Atatürk İlkokulu, Atatürk Meydanı,
Manavgat. Atatürk Caddesi,
Serik: Atatürk Caddesi

ARTVİN

Merkez: Atatürk İlkokulu
Borçka: Atatürk İlkokulu
Hopa: Atatürk İlkokulu

AYDIN

Nazilli: Atatürk İlkokulu, Atatürk Ortaokulu, Atatürk Bulvarı,
Kuşadası: Atatürk Meydanı.

BALIKESİR

Merkez: Atatürk Parkı, Atatürk Stadı, Atatürk Ortaokulu, Atatürk İlkokulu, Atatürk Sağlık Koleji, Atatürk Mahallesi, Atatürk Öğrenci Yurdu.
Ayvalık: Atatürk Caddesi.
Balya: Atatürk Caddesi,
Bandırma: Atatürk İlkokulu, Atatürk Caddesi, Atatürk Orman Parkı,
Bigadiç: Atatürk Caddesi, Atatürk İlkokulu,
Burhaniye: Atatürk Caddesi, Atatürk Meydanı, Atatürk İlkokulu.
Dursunbey: Atatürk İlkokulu,
Edremit: Atatürk Caddesi,
Erdek: Atatürk İlkokulu, Atatürk Meydanı,
Gönen: Atatürk Parkı
Susurluk: Atatürk İlkokulu, Atatürk Öğrenci Yurdu.
Sındırgı: Atatürk İlkokulu.

BİLECİK

Merkez: Atatürk İlkokulu, Atatürk Bulvarı.
Bozüyük: Atatürk İlkokulu
Osmaneli: Atatürk İlkokulu

BİNGÖL

Singöl: Atatürk İlk ve Ortaokulu

BİTLİS

Merkez: Atatürk Mahallesi, Atatürk İlk ve Ortaokulu.
Adilcevaz Atatürk İlkokulu

BOLU

Merkez: Atatürk Ormanı. Atatürk Bulvarı,Atatürk Ortaokulu,Atatürk İlkokulu.

BURDUR

Merkez: Atatürk Meydanı, Gazi Mustafa Kemal Caddesi,
Gölhisar: Atatürk Meydanı
Yeşilova: Atatürk Meydanı
Tefenni: Atatürk İlkokulu
Bucak: Atatürk İlkokulu

BURSA

Merkez: Atatürk Caddesi, Atatürk Spor Sarayı. Atatürk Stadı, Atatürk Lisesi, Atatürk İlkokulu, Atatürk Müzesi,
Gemlik: Atatürk İlkokulu,
Karacabey: Atatürk İlkokulu,
Mustafakemalpaşa: Atatürk İlkokulu.
Orhangazi: Atatürk İlkokulu

ÇANAKKALE

Merkez: Atatürk Bulvarı
Ayvacık: Atatürk İlkokulu,
Çan: Atatürk İlkokulu,
Lapseki: (Çardak Koyu) Atatürk İlkokulu
Yenice: Atatürk İlkokulu,
Gökçeada: Atatürk Öğretmen Lisesi

ÇANKIRI

Merkez: Atatürk Caddesi, Atatürk Stadı. Atatürk Kılıç İlkokulu,
Ilgaz: Atatürk Lisesi.

ÇORUM

Merkez: Gazipaşa İlkokulu, Atatürk Ortaokulu, Gazi Caddesi,
Bayat: Atatürk İlkokulu
Osmancık: Atatürk İlkokulu,
Mecitözü: Atatürk İlkokulu
Sungurlu: Atatürk İlkokulu

DENİZLİ

Merkez: Atatürk Caddesi, Atatürk Ortaokulu, Gazi Mustafa Kemal İlkokulu, Atatürk Müzesi,
Acıpayam: Gazi Mustafa Kemal İlkokulu
Çal: Gazi Mustafa Kemal İlkokulu
Buldan: Gazi Mustafa Kemal İlkokulu
Tavas: Gazi Mustafa Kemal İlkokulu
Sarayköy: Gazi Mustafa Kemal İlkokulu

DİYARBAKIR

Merkez: Atatürk İlk ve Ortaokulu, Atatürk Köskü. Atatürk Caddesi, Atatürk
Silvan: Atatürk Lıkokulu. Atatürk Caddesi.
Ergani: Atatürk Ilkokulu.
Lice: Atatürk İlkokulu

EDİRNE

Merkez: Atatürk Ortaokulu Gazi İlkokokulu, Gazi Parkı, Belediye Atatürk Müzesi.
Keşan: Atatürk İlkokulu, Atatürk Ortaokulu.
Uzunköprü: Atatürk İlkokulu-Uzunköprü Atatürk Parkı.

ELAZIĞ

Elazığ: Atatürk İlk ve Ortaokulu, Atatürk Mahallesi, Atatürk Meydanı.

ERZİNCAN

Merkez: Atatürk Mahallesi, Atatürk İlkokulu, Atatürk Ortaokulu, Atatürk Parkı.
Tercan: Atatürk Caddesi.

ERZURUM

Merkez: Atatürk Üniversitesi, Atatürk Lisesi, Atatürk Yapı Meslek Lisesi, Atatürk İlkokulu, Atatürk Mahallesi, Atatürk Devrimleri, Enstitüsü,
Horasan: Atatürk İlkokulu.
Pasinler: Köprüköy bucağı, Atatürk İlkokulu.
Hınıs: Atatürk İlkokulu
Karayazı: Atatürk İlkokulu

ESKİŞEHİR

Merkez Atatürk Lisesi, Mustafa Kemal Lisesi, Atatürk İlkokulu,
Atatürk Caddesi, Atatürk Kültür Müzesi, Atatürk Stadı, Atatürk Kapalı Spor Salonu, Atatürk Ormanı (Kütahya yolu üzerinde) Mustafa, Kemal Paşa Mahallesi, Mustafa Kemal Paşa-Eston Spor Kulübü
Mihalıççık: Atatürk İlkokulu
Mahmudiye: Atatürk İlkokulu.
Sivrihisar: Atatürk İlkokulu.
Çifteler: Atatürk İlkokulu,

GAZİANTEP

Merkez: Atatürk Bulvarı, Atatürk Lisesi, Atatürk İlkokulu
Kilis: Atatürk İlkokulu, Atatürk Parkı,
Oğuzeli: Atatürk İlkokulu,
İslahiye: Atatürk Bulvarı, Atatürk İlkokulu.
Nizip: Atatürk Ilkokulu, Atatürk Bulvarı,

GİRESUN

Merkez: Atatürk Bulvarı, Gazi Caddesi, Gazi Paşa İlkokulu,
Bulancık. Atatürk Ortaokulu, İlkokulu.

GÜMÜŞHANE

Merkez: Atatürk Ortaokulu, Atatürk Caddesi, Gazipaşa İlkokulu.
Torul: Atatürk İlkokulu

HAKKARİ

Merkez Atatürk Ortaokulu
Uludere: Atatürk İlkokulu

HATAY (ANTAKYA)

Merkez: Atatürk Caddesi, Atatürk İlkokulu, Atatürk Stadı, Atatürk Parkı,
Kırıkhan. Atatürk İlkokulu. Atatürk Cad.
Samandağ: Atatürk Mahallesi, Atatürk Caddesi. Atatürk İlkokulu,
Hassa: Atatürk Caddesi.

ISPARTA

Merkez: Atatürk İlkokulu, Atatürk Bulvarı
Yalvaç: Atatürk Lisesi

İÇEL (MERSİN)

Merkez. Atatürk Caddesi, Atatürk Ortaokulu, Atatürk Parkı, Atatürk Lisesi, Atatürk İlkokulu.
Mut: Atatürk Caddesi. Atatürk Parkı
Gülnar. Atatürk İlkokulu
Silifke. Atatürk Caddesi, Atatürk İlkokulu, Atatürk Ortaokulu. Atatürk Kooperatifi.
Tarsus Atatürk İlkokulu Atatürk Caddesi, Atatürk Parkı.

İSTANBUL

Kadıköy: Atatürk Yetiştirme Yurdu, Gazi Mustafa Kemal Paşa İlkokulu, Kemal Atatürk Ortaokulu
Bakırköy: Ataköy
Beyoğlu: Atatürk Akşam Lisesi Atatürk Kültür Merkezi
Eminönü: Atatürk İlkokulu, Atatürk Bulvarı Mustafa Kemal Caddesi
Eyup: Ata Yolu
Fatih: Gazi İlkokulu
Gaziosmanpaşa: Atatürk Çiftliği İlkokulu
Kartal: Atatürk İlkokulu
Silivri: Atatürk İlkokulu
Şişli: Atatürk İnkılâp Müzesi
Üsküdar: Atatürk Mahallesi
Yalova: Atatürk İlkokulu, Mustafa Kemal İlkokulu
Yeşilköy: Atatürk Ormanı
Zeytinburnu: Gazipaşa İlkokulu

İZMİR

Merkez: Atatürk Caddesi, Atatürk Heykeli, Atatürk Stadı, Atatürk Spor Salonu, Atatürk Lisesi, Atatürk Yüzme Tesisleri, Atatürk Kütüphanesi, Atatürk Bulvarı, Atatürk Öğ. Yurdu, Atatürk Müzesi, Gazi İlkokulu, Atatürk Öğrenci Yurdu.

KARS

Merkez: Atatürk İlkokulu, Atatürk Ortaokulu, Atatürk Kız Meslek Lisesi, Atatürk Mahallesi.
Ardahan: Atatürk İlkokulu,
Hanak: Atatürk İlkokulu.
Kağızman: Atatürk İlkokulu
Iğdır: Atatürk İlkokulu, Atatürk Ortaokulu.
Susuz: Atatürk İlkokulu,
Tuzluca: Atatürk İlkokulu,
Selim: Atatürk İlkokulu.
Digor. Atatürk İlkokulu.
Çıldır: (Yakınsu)- Atatürk İlkokulu

KASTAMONU

Merkez: Gazi Stadı, Atatürk Caddesi, Atatürk İlkokulu, Gazipaşa İlkokulu,
Abana: Atatürk İlkokulu,
Bozkurt: Atatürk İlkokulu.
Cide: Atatürk İlkokulu.
İnebolu: Atatürk İlkokulu.
Taşköprü: Atatürk İlkokulu...
Tosya: Atatürk İlkokulu.

KAYSERİ

Merkez: Atatürk Köşkü (Talaş'tadır), Atatürk Konağı, Atatürk Bulvarı, Atatürk Spor Sitesi, Atatürk Lisesi, Atatürk Ortaokulu, Gazipaşa İlkokulu,
Bünyan: Atatürk İlkokulu,
Develi: Atatürk İlkokulu,
Felahiye: Atatürk İlkokulu,

İncesu: Atatürk İlkokulu.
Pınarbaşı: Atatürk İlkokulu,
Sarıoğlan: Atatürk İlkokulu,
Yeşilhisar: Atatürk İlkokulu,
Yahyalı: Atatürk İlkokulu.

KIRKLARELİ

Merkez: Atatürk İlkokulu, Atatürk Lisesi, Atatürk Stadı, Atatürk Parkı, Atatürk Meydanı, Atatürk Bulvarı, Mustafa Kemal Bulvarı.

KIRŞEHİR

Kaman Atatürk İlkokulu,
Mucur. Atatürk İlkokulu,
Çiçekdağı: Atatürk İlkokulu.

KOCAELİ (İZMİT)

Merkez: Atatürk Spor Salonu, Atatürk İlkokulu, Atatürk Bulvarı.

KONYA

Konya: Gazi Lisesi, Gazi Mustafa Kemal İlkokulu, Atatürk Caddesi, Atatürk Spor Tesisleri,
İsmail: Atatürk İlkokulu,
Akşehir: Gazi Mustafa Kemal İlkokulu, Atatürk İlkokulu,
Beyşehir. Atatürk İlkokulu,
Bozkır: Atatürk İlkokulu,
Cihanbeyli: Atatürk İlkokulu,
Yeniceoba. Atatürk İlkokulu
Çumra: Atatürk İlkokulu,
Doğanhisar: Atatürk İlkokulu,
Ereğli. Atatürk İlkokulu
Ilgın: Atatürk İlkokulu.
Karapınar: Atatürk İlkokulu,
Kadınhanı: Atatürk İlkokulu,
Kulu: Atatürk İlkokulu, Atatürk İlkokulu,
Halıcı: Atatürk İlkokulu,
Seydişehir: Atatürk İlkokulu,
Yunak: Atatürk İlkokulu.

KÜTAHYA

Kütahya: Atatürk İlkokulu, Atatürk Bulvarı,
Emet: Gazi Mustafa Kemal İlkokulu
Tavşanlı: Atatürk Lisesi, Atatürk İlkokulu
Gediz: Atatürk İlkokulu, Gazi İlkokulu
Simav: Atatürk İlkokulu, Gazi İlkokulu
Simav (Merkez): Atatürk İlkokulu, Atatürk Caddesi Atatürk Meydanı.

MALATYA

Merkez: Atatürk Caddesi, Atatürk Kız Lisesi, Atatürk İlk ve Ortaokulu
Arapkir: Atatürk Caddesi
Hekimhan: Atatürk İlkokulu
Yeşilyurt: Atatürk İlkokulu
Doğanşehir: Atatürk İlkokulu

MANİSA

Merkez: Atatürk Bulvarı, M. Kemal Paşa Caddesi, Gazi İlkokulu, Atatürk İlkokulu, Atatürk Ortaokulu.
Salihli: Atatürk Mahallesi, Atatürk İlkokulu.

MARAS
(Kahramanmaraş)

Merkez: Atatürk İlkokulu, Atatürk Bulvarı,
Elbistan: Atatürk İlkokulu. Atatürk Ortaokulu.
Afşin: Atatürk İlkokulu.

MARDİN

Merkez: Atatürk Mahallesi, Atatürk Ortaokulu

MUĞLA

Merkez: Atatürk İlkokulu, Atatürk Meydanı

MUŞ

Merkez: Atatürk İlkokulu
Bulanık: Atatürk İlkokulu

NEVŞEHİR

Merkez: Gazi İlkokulu. Atatürk İlkokulu
Derinkuyu: Atatürk İlkokulu
Gülşehir: Atatürk İlkokulu
Avanos (Özkonak): Atatürk İlkokulu
Ürgüp: Atatürk İlkokulu
Kozaklı: Mustafa Kemal İlkokulu

NİĞDE

Merkez: Atatürk Ortaokulu
Aksaray: Atatürk İlkokulu
Bor: Atatürk İlkokulu
Ulukışla: Atatürk İlkokulu
Ortaköy: Atatürk Ortaokulu

ORDU

Merkez: Atatürk İlkokulu
Gölköy: Atatürk İlkokulu
Fatsa: Atatürk İlkokulu

RİZE

Merkez: Atatürk Stadı, Atatürk Caddesi, Atatürk İlkokulu, Atatürk Ortaokulu, Atatürk Çocuk Yuvası
Çamlıhemşin: Atatürk İlkokulu
Çayeli: Atatürk İlkokulu
İkizdere: Atatürk İlkokulu

SAKARYA

Merkez: Atatürk İlkokulu, Atatürk Bulvarı
Akyazı: Atatürk İlkokulu
Hendek: Atatürk İlkokulu
Geyve: Atatürk İlkokulu

SAMSUN

Merkez: Atatürk Bulvarı, Gazi İlkokulu, Gazi Caddesi, Gazi Müzesi, Gazi Parkı, Atatürk Müzesi, Atatürk Kütüphanesi, Atatürk Ortaokulu, Atatürk İlkokulu, Gazi Pasajı, Gaziler Meydanı
Bafra: Atatürk İlkokulu, Gazipaşa Mahallesi
Çarşamba: Atatürk İlkokulu
Havza: Atatürk İlkokulu, Mustafa Kemal Paşa Devlet Hastanesi
Terme: Atatürk İlkokulu
Vezirköprü: Atatürk İlkokulu

SİİRT

Merkez: Atatürk İlk ve Ortaokulu, Atatürk Meydanı
Eruh: Atatürk İlkokulu
Pervar : Atatürk İlkokulu

SİNOP

Merkez: Gazi Mustafa Kemal İlkokulu, Atatürk Caddesi
Boyabat: Atatürk İlkokulu, Atatürk Caddesi
Gerze: Gazi Mustafa Kemal İlkokulu, Atatürk Caddesi
Ayancık: Atatürk Caddesi

SIVAS

Merkez: Atatürk Lisesi, Atatürk Ortaokulu, Gazi Lisesi, Atatürk Sağlık Meslek Lisesi, Atatürk İlkokulu, Atatürk Kitaplığı, Atatürk Caddesi, Çamlıbel'de Atatürk Çeşmesi
Gürün: Atatürk İlkokulu
Yıldızeli: Atatürk İlkokulu
İmranlı: Atatürk İlkokulu
Divriği: Atatürk İlkokulu
Şarkışla: Atatürk İlkokulu
Kangal: Atatürk İlkokulu
Hafik: Atatürk İlkokulu
Gemerek: Atatürk İlkokulu
Suşehri: Kemal Paşa İlkokulu
Zara: Gazi İlkokulu.

TEKİRDAĞ

Merkez: Atatürk İlkokulu, Atatürk Bulvarı
Muratlı: Atatürk İlkokulu
Çorlu: Atatürk İlkokulu
Saray: Atatürk İlkokulu
Çerkezköy: Atatürk İlkokulu
Hayrabolu: Atatürk İlkokuiu
Şarköy: Atatürk İlkokulu

TOKAT

Merkez: Atatürk Ortaokulu, Gazipaşa İlkokulu, Atatürk Meydanı
Almuş: Atatürk İlkokulu
Erbaa: Atatürk İlkokulu
Zile: Atatürk İlkokulu
Turhal: Atatürk Ortaokulu
Artova: Gazipaşa İlkokulu
Reşadiye: Gazi Paşa İlkokulu

TRABZON

Merkez: Atatürk İlkokulu, Gazipaşa İlkokulu, Atatürk Alanı, Atatürk Köşkü, Atatürk Meydanı, Atatürk Parkı, Gazi Paşa Caddesi, Gazi Paşa Mahallesi
Akçaabat: Atatürk Kız Meslek Lisesi
Arşin: Atatürk İlkokulu
Maçka: Atatürk İlkokulu

TUNCELİ

Merkez: Atatürk İlkokulu

URFA

Merkez: Atatürk Barajı, Atatürk İlk ve Ortaokulu.
Siverek: Atatürk Meydanı

UŞAK

Merkez Gazi Kemal İlkokulu, Atatürk Müzesi

VAN

Erciş: Atatürk Caddesi
Tatvan: Atatürk İlkokulu, Atatürk Caddesi

YOZGAT

Merkez: Atatürk Ortaokulu, Atatürk İlkokulu, Gazi Paşa İlkokulu
Boğazlıyan: Gazi Paşa İlkokulu,

Ovakent: Atatürk İlkokulu
Çayıralan: Çandır Kasabası Atatürk İlkokulu
Çekerek: Atatürk İlkokulu
Yerköy: Atatürk İlkokulu

ZONGULDAK

Merkez: Atatürk İlkokulu, Gazi Mustafa Kemal İlkokulu

100 YILIN KRONOLOJİSİ

1881'DEN 1981'E

1881

Atatürk doğdu.
ABD Başkanı Garfield suikaste kurban gitti (12 T emmuz).
Çar Alexander II öldürüldü.
Tunus Fransa'nın eline geçti.

1882

İrlanda'da tedhiş başladı.
İngiltere Mısır'ı aldı.
Almanya, Avusturya ve İtalya üçlü anlaşma yaptı. Berlin'de Robert Koch verem mikrobunu buldu.
Thomas Edison Now York'ta ilk elektrik sistemini kurdu.

1883

Mithat Paşa Taif'te öldürüldü (6 mayıs).
Metropolitan operası tamamlandı.
"Şark Ekspresi"nin ilk seferi yapıldı.

1884

Nikolaier Tetanoz basilini buldu.
Kokain anastezide kullanılmaya başlandı.

1885

Almanya Tanganika ve Zangibar'ı aldı.
Pasteur kuduz aşısını buldu.
Şarkî Rumeli Bulgaristan'a katıldı.

1886

Ermeniler ayaklandı.
Güney Afrika'da altın bulundu.

1887

İngiltere Kraliçesi Victoria tahtta 50. yılını kutladı.
Sir Canon Doyle ilk Sherlock Holmes hikayesini yayımladı.
Çin'de su baskınında 900.000 kişi öldü.

1888

Ziraat Bankası kuruldu.
Namık Kemal Sakız Adası'nda öldü.
George Eastman "Kodak" fotoğraf makinasını icat etti.
Dunlop havalı otomobil lastiğini yaptı.
İngiltere'de "Karındeşen Jack" pekçok kadını öldürdü.

1889

Eiffel Kulesi açıldı (6 Mayıs).
İkinci Sosyalist Enternasyonal Paris'te kuruldu.
Brezilya Cumhuriyeti kuruldu.
Mayerling Faciası: Avusturya Prensi Rudolf ve sevgilisi ölü bulundu (29 Ocak).

1890

Halkalı'daki Ziraat ve Veteriner Okulları açıldı.
Elektrikli sandalye ile ilk idam cezası infaz edildi (6 Ağustos).

1891

Bursa-Mudanya demiryolunun inşası başladı.

1892

Haydarpaşa-Ankara demiryolunun açılış töreni yapıldı. Dizel motörünün patenti çıktı.

1893

ATATÜRK Selanik Rüştiyesine girdi.
Ticaret Okulu açıldı.

1894

Dolmabahçe saat kulesi tamamlandı.
İstanbul-Selanik demiryolu açıldı.
Çin-Japon savaşı başladı (25 Temmuz). Bu savaş Çin'in yenilgisi ile bitti.)
Fransa'da Alfred Dreyfus vatana ihanetle suçlandı. (22 Aralık 1906'da affedildi).
Thomas Edison'un ilk "Kinetopkop"uyla yeni ilk film makinasıyla New York'ta gösteri yapıldı (14 Nisan) ve sinema başladı.

1895

ATATÜRK Manastır'da Askeri Lise'ye girdi.
Şam-Beyrut demiryolları işletmeye açıldı.
Konya demiryolu hattının Afyon-Akşehir kısmı da tamamlandı.
Alman fizik uzmanı Wilhelm Roentgen (X) ışınlarını buldu.

1896

Konya demiryolu açıldı.
Yunanlılar'ın hududu tecavüzleri üzerine harp ilan edildi.
Alfred Nobel bilim, edebiyat ve barış dallarında Nobel Ödülü'nü kurdu.
Marconi ilk telgraf patentini İngiltere'den aldı. (2 Haziran).
İlk modern Olimpiyat Oyunları Atina'da yapıldı.

1897

Türk Yunan savaşı zaferimizle sonuçlandı.
Girit Osmanlı devletinden ayrıldı.
Alaşehir-Karahisar demiryolu açıldı.
Şam-Halep demiryolu inşaatı başladı.

1898

İttihat ve Terakki Cemiyeti gizlice faaliyetine başladı. ABD Küba yüzünden İspanya'ya savas açtı.
Avusturya İmparatoriçesi Elizabeth İtalyan anarşisti tarafından öldürüldü.
Alman İmparatoru II. Wilhelm. Filistin ve Suriye'yi ziyaret etti.
Pierre ve Marie Curie radyumu buldu.

1899

Bağdat demiryolu imtizayı Almanlar'a verildi.
İngiltere ve Boerler arasında Afrika'da savaş başladı.
İlk, Hague Barış Konferansı toplandı
Ses ilk kez manyetik olarak kaydedildi.

1900

Gazi Osman Paşa öldü. 4 nisan
Çin de Boxerlerin Avrupalılara karşı ayaklanması.
İtalyan Kralı 1. Umberto anarşistler tarafından öldürüldü. İlk Browning tabancası imal edildi.

1901

Kraliçe Victoria öldü. Oğlu VII Edward tahta çıktı.

Boerler gerilla savaşına başladı.
ABD Cumhurbaşkanı Mc Kinley bir anarşist tarafından öldürüldü.
ABD gözetimi altında Panama Kanalı'nın inşası başladı.
Buhar Yüzyılını izleyecek "Elektrik Yüzyılı başladı.

1902

İlk Mercedes otomobili imal edildi.
İlk Makedonya İhtilali (21 Eylül).
İngiltere ile Japonya arasında, Çin ve Kore'nin istiklalini tanıyan anlaşma imzalandı.
Troçki tutsak bulunduğu Sibirya'dan kaçarak Londra'ya yerlesti.
İngiliz Kralı VII. Edward yaşayan sayıları 24'ü geçmeyen ve yalnız İngiliz uyruklularına verilebileek liyakat nişanını ihdas etti.
Sadrazam Said Paşa azledildi. Avlonyalı Mehmet Ferit Paşa sadrazam oldu. 14 Ocak
Üç ay sürecek Makedonya İhtilali başladı. (2 Ağustos)

1903

Haydarpaşa liman ve rıhtımının inşası başladı.
İngiliz Kralı ve Fransız Cumhurbaşkanının ülkelerini karşılıklı ziyaretleri ve "Entente Cordiale" gerçeklesti.
Sirbistan Kralı 1. Alexander ve Kraliçe Draga öldürüldü.
Rus Sosyal Demokrat Partisi Londra toplantısında Bolşevikler ve Menşevikler olarak ikiye bölündü.
Orville ve Wilbur Wright Kardeşler motorlu uçakla uçtular.
Willem Einthoven elektrokardiografi icad ettı.
Henry Ford 100.000 dolar sermaye ile Ford Motor Company'yi kurdu.

1904

V. Murat'ın ölümü (29 Ağustos) Rus-Japon Savaşı başladı.
Fransa'da 10 saatlik çalışma günü kabul edildi.
New York polisi halk arasında sigara içen bir kadını tutukladı.
Jean Jaures Paris'te sosyalist gazetesi L'Humanite'yi yayınlamaya başladı.

1905

II. Abdülhamit'e bomba atıldı. (21 Temmuz).
Telefon alat ve edavatının Türkiye'ye sokulmasının meni.
Haydarpaşa Garı'nın temelinin atılması.
Prof Arthur'ün Japonlar'a teslimi. Mukden ve Tsushima Boğazı'ndaki Rus yenilgileri.
St. Petersburg'daki gösterileri polis tarafından kanlı sekilde bastırıldı.
Potemkin gemisinde, denizcilerin isyanı.
Çar tarafından Ekim Manifestosuyla reformlar getirildi.
Girit'te Osmanlı yönetimine karşı ayaklanma.
Sun Yat Sen Çin'den Mançu Hanedanının kovulması için gizli cemiyetler kurdu.
İlk neon ışıkları ortaya çıktı...
Kotary Klübü kuruldu.
Makedonya mali ıslahatı meselesinden dolayı Midilli, 9 gün sonra da Limni Gümrük ve Posta Telgraf Daireleri devletler tarafından işgal edildi.

1906

İttihat ve Terakki Cemiyeti kuruldu ve Selanik'te faaliyetini arttırdı.
Şam'da ilk elektrikli tramvay çalışmaya başladı.
San Fransisko depremi.
Aynı yıl, dunyanı büyük şehirlerin nüfusu Londra 4.5 milyon New York 4 milyon Paris 2.7 milyon Berlin 2 milyon, Tokyo 1.9 milyon.

1907

İran Şahı'nın ölümü üzerine oğlu Mehmet Ali tahta çıktı.
Sun Yat Sen Çin Demokratik Cumhuriyeti programını açıkladı.
Rus Çarı II. Nikola sarayında, Rasputin'in nüfuzunu arttırdı.
Kübist ressamları Paris'te ilk sergilerini açtılar.
Amerika'ya dışarıdan göç kanunlarla sınırlandırıldı.

1908

İngiltere Kralı VII. Edward ve Rus çarı

Nikola Reval buluşmasında Osmanlı İmparatorluğunun iç işlerine müdahale kararı aldılar. (9-19 Haziran)
Sadrazam Ferit Paşa'nın azli ve Sait Paşa'nın yedinci kez sadareti.
Kolağası Niyazi Beyin, Resne isyanı (3 Temmuz)
İkinci Meşrutiyetin ilanı (23 Temmuz)
Sadrazam Sait Paşa istifa etti ve ertesi gün Kamil Paşa üçüncü kez sadrazam oldu. (4 Ağustos)
Bosna-Hersek'in Avusturya'ya ilhakı ve İstiklalini ilan eden Bulgaristan Prensliği krallık şeklini aldı. (5 Ekim)
Girit Yunanistan'a katılışını ilan etti.
Meclis'i Mebusan açıldı. (17 Aralık)
Model Ford otomobillerinin imali.

1909

Sadrazam Kâmil Paşa istifa etti ve ertesi gün Dahiliye Nazırı Hüseyin Hilmi Paşa sadrazam oldu. (13-14 Şubat)
31 Mart Vakası (13 Nisan)
II. Abdülhamit'in halli (27 Nisan).
V. Mehmet'in cülusu (28 Nisan)
İran Şahı Mehmet Ali tahttan indirildi ve yerine 12 yaşındaki Sultan Ahmet Şah'ın geçti.
İlk kez,kadın saçlarına permanat dalgalarının Londra'da verilişi.

1910

Çırağan Sarayı yangını (19 Ocak).
Arnavutluk isyanı (1 Nisan)
Venizelos Yunanistan Başbakanı oldu.
Karadağ Krallığının ilanı.
VII. Edward'ın ölümü üzerine V. George' İngiliz Kralı oldu.
Florence Nightingale ın ölümü.
Dünyada ilk kez Babalar Günü ABD de kutlandı.

1911

Babıali yangını (4/5 Ocak)
İtalyanlar Trablusgarp ve Bingazi'nin tahliyesini isteyen ultimatomlarını verdiler. (28 Eylül)
İtalyan donanmasının Trablusgarp'ı bombardımanı. Uçaklar ilk kez hava taarruzunda kullanıldı.
Lord George Milli Sağlık Sigortası Kanunu'nu parlamentoya getirdi.
Çin'de devrim Cumhuriyetin ilanı. Mançu Hanedanı tahttan uzaklaştırıldı. Sun Yat-Sen Cumhurbaşkanı oldu.
Ağadir krizi.
Amundsen Güney Kutbuna ulaştı.

1912

Türk Ocağı kuruldu. (25 Mart.)
Sadrazam Sait Paşa'nın istifası üzerine İttihat ve Terakki Komitesi' iş başından düştü. (16 Temmuz)
Ayan Reisi Gazi Ahmet Muhtar Paşa'nın sadareti (22 Temmuz)
Balkan Savası başladı. (8 ekim)
Osmanlı İtalyan barışını sağlayan Uşi Muahedesinin imzası (15 Ekim)
Sadrazam Gazi Ahmet Muhtar Paşanın istifası. Şûrayı Devlet Reisi Kamil Paşa 4, ve son kez sadrazam oldu. (29 ekim)
II. Abdülhamit Selanik'ten İstanbul a nakledildi.
S.S. Titanic ilk yolculuğunda buzdağına çarparak battı.
Stockholm de, olimpiyat oyunları yapıldı.

1913

İttihat ve Terakkicilerin zorbalığıyla Kamil Paşa zorla sadaretten düşürüldü. Nazım Paşa öldürüldü. Mahmut Şevket Paşa sadrazam oldu. (23 Ocak)
Balkan Savaşına son verildi. ve Londra Barışı imzalandı. (30 Mayıs)
Mahmut Şevket Paşa öldürüldü. Hariciye Nazırı Mısır'lı Sait Halim Paşa ertesi gün sadrazamlığa getirildi. İttihat ve Terakki'nin en şiddetli tedhiş devri başladı (11 Haziran)
İkinci Balkan Savaşı'nda Edirne geri alındı. Ve Balkan Barışı (24 Temmuz)
Alman Heyet-i Askeriyye-i İslahiyyesi İstanbul'a geldi. (14 Aralık)
Londra'da kadın hakları için gösteriler. Başbakan Lloyd George'ün evine patlayıcı madde konulmasını teşvik eden Mrs. Pankhurs yargılandı.
Woodrow Wilson ABD'nin 28. Cumhurbaşkanı oldu.

Yunan Kralı I. George suikaste uğradı ve yerine 1. Constantine geçti.
Hindistan'daki pasif direniş hareketinin lideri Mahatma Gandi tutuklandı.
1891 den beri kullanılan fermuar özellikle kadın giysilerinde yaygınlaştı.
Foxtrot dansı moda oldu

1914

Kaymakam Enver beyin Paşalığı ve Harbiye Nazırlığı (3 Ocak).
Kapitülasyonlar kaldırıldı. (9 Eylül)
Burdur ve Isparta'da deprem (3 Ekim)
Osmanlı İmparatorluğu 1'inci Dünya Savaşına katıldı. (11 Ekim)
Arşidük Francis Ferdinand Saray Bosna da öldürüldü.
Avusturya Macaristan Sirbistan'a savaş ilan etti. (28 Temmuz)
Almanya Rusya'yasavaş ilan etti.(1 Ağustos)
Almanya Fransa'ya savaş ilan etti. (3 Ağustos)
Almanya Belçika'ya savaş ilan etti. (4 Ağustos)
İngiltere Almanya'ya savaş ilan etti. (4 Ağustos)
Karadağ Avusturya, Macaristan'a savaş ilan etti. (5 Ağustos)
Sırbistan Almanya'ya savaş ilan etti. (6 Ağustos)
Karadağ Almanya'ya savaş ilan etti. (8 Ağustos)
Fransa ile İngiltere Avusturya, Macaristan'a savas ilan etti. (12 Ağustos)
Japonya Almanya'ya savaş ilan etti. (23 Ağustos)
Japonya Avusturya Macaristan'a savaş ilan etti. (25 Ağustos)
Avusturya-Macaristan Belçika'ya savaş ilan etti. (28 Ağustos)
Rusya ve Sırbistan Osmanlı İmparatorluğuna resmen savaş ilan ettiler. (2 Kasım)
İngiltere Osmanlı İmparatorluğuna savaş ilan etti. (4 Kasım)
Fransa Osmanlı İmparatorluğu na savaş ilan etti. (5 Kasım)
Midilli Kruvazörünün Poti limanını bombardımanı (8 Kasım)
Osmanlı devleti İngiltere Fransa ve Rusya'va savas ilan etti. (11 Kasım)
İttihad ve Terakki Hükümeti "Cihad-ı Ekber" ilan etti. (14 Kasım)
Rus donanmasının Trabzon'u bombardımanı (17 Kasım)
Enver Paşa'nın komutasında Sarıkamış harekatı başladı. (21 Aralık)

1915

Suriye cephesinde girişilen Kanal Seferi başarısızlıkla sonuçlandı. (2.3 Şubat)
Çanakkale deniz zaferi (18 mart 1915)
Seddülbahir Cephesinde Birinci Kirte savaşı zaferle sonuçandı. (28 Nisan)
İkinci Kirte Savaşı (6-9 Mayıs)
Lusitanie Transatlantiği Almanlar tarafından batırıldı. (7 Mayıs)
Çanakkale de İngilizlerin Goliath zırhlısı batırıldı. (13 Mayıs)
Çanakkale'de İngiliz Triumph zırhlısı batırıldı. (25 Mayıs)
Çanakkele'de İngiliz donanmasına ait Majestic zırhlısı batırıldı. (27 Mayıs)
Avusturya Macaristan ve İtalya arasında İsonzo savaşları başladı. (29 Haziran)
Çanakkale'de Birinci Anafartalar zaferi (7.10 Ağustos)
Çanakkale'de İkinci Anafartalar zaferi. (21 Ağustos)

1916

3 ay 14 gün süren savaşın sonunda 143 bin kayıp veren düşman Çanakkaleden cekildi. (8.9 Ocak)
Grandük Nikola komutasındaki Rus ordusu Doğu cephesinde Azap köyü yakınında Osmanlı kuvvetlerini bozguna uğrattı. (13 Ocak)
Batı Avrupa cephesinde Verdun savaşı başladı. (21 Şubat)
Bitlis ve Muş'un Ruslar tarafından işgali (3 Mart)
Trabzon'un Ruslar tarafından işgali (18 Nisan)
Kut-Ül Amere zaferi (29 Nisan)
Skagerrak deniz savaşı (31 Mayıs)
Batı Avrupa cephesinde Somme savaşı başladı. (1 Haziran)
Doğu Avrupa Cephesinde Ruslar Brusilov taarruzunu başlattılar. (4 Haziran)
İngilizler tarafından satın alınan Mekke şerifi Hüseyin'in Osmanlı devletine isyanı (27 Haziran)
Sina cephesinde ikinci Kanal Sefer yenilgiyle sonuçlandı. (27 Temmuz)

Mareşal Hindenburg'un Falkenhayn yerine Alman orduları Genelkurmay Başkanlığına tayini (29 Ağustos)
Bir düşman filosu Antalya'yı bombaladı. (3 Kasım)

1917

Said Halim Paşa'nın sadrazamlıktan istifası yeni kabine Talat Paşa tarafından kuruldu. (3 Şubat)
Irak cephesinde Bağdat'ın İngiliz ordusu tarafından işgali. (11 Mart)
Birinci Gazze Savaşı. İngiliz ordusunun tarruzu başarısızlıkla sonuçlandı. (26 27 Mart)
Birleşik Amerika'nın Almanya'ya savaş ilanı. (6 Nisan)
Sina-Filistin cephesinde İkinci Gazze savaşı. Düşman 10 bin kayıp verdikten sonra geri çekildi. (17 19 Nisan)
İngiliz uçakları İstanbul'un Haliç kesimini bombaladı (9 Temmuz)
Sina Filistin cephesi Üçüncü Gazze savaşı Türk Birlikleri Gazze'yi boşaltmak zorunda kaldı. (6 Kasım)
Sina-Filistin cephesinde düşmanın üstün gücü karşısında Kudüs İngilizlerin eline geçti. (9 Aralık)

1918

Osmanlı donanması Çanakkale'yi abluka altına alan düşman gemilerine saldırdı ve Midilli battı. (20 Ocak)
İkinci Abdülhamit 76 yaşında vefat etti. (10 Şubat)
Kafkas cephesinde, devrim nedeniyle zayıflayan Rus ordusunun işgaline son verilerek Erzincan kurtarıldı. (26 Şubat)
Trabzon kurtarıldı. (27 Şubat)
Rusya Brest Litovski Antlaşmasını imzaladı (12 Mart)
Batı Avrupa cephesinde Almanların Mart taarruzu (21 Mart)
Türk Birlikleri Sarıkamış'a girdi. (5 Nisan)
Sultan Mehmet Reşat 74 yaşında vefat etti. (3 Temmuz)
57 yaşındaki Altıncı Mehmet Vahideddin 36'ıncı Osmanlı padişahı olarak tahta çıktı. (3 Temmuz)
Türk Birlikleri Kafkas cephesinde Bakü'ye girdi. (15 Eylül)
Liman von Sandres komutasındaki Osmanlı ordusu Filistin, Suriye cephesinde, Allenby komutasındaki İngiliz Kuvvetleriyle Nablus'ta yaptığı savaşı kaybetti. (19 Eylül)
İngiliz ordusunun Şam'ı işgali (1 Ekim)
Bir Fransız filosu Beyrut'a asker çıkardı. (6 Ekim)
Aralarında Osmanlı İmparatorluğu'nun da bulunduğu müttefiklerin mağlubiyeti kesinleşti. İttihad ve Terakki komitesinin kabineye güvensizlik izhar etmesi üzerine Sadrazam Talât Paşa istifa etti. (8 Ekim)
Eski Harbiye nazırlarından Ahmet İzzet Paşa yeni kabineyi kurdu. (14 Ekim)
Halep'in İngilizler tarafından işgali (27 Ekim)
Mondros müterakesinin imzası (30 Ekim)
Müterekenin imzalanmasına rağmen dırenmekte olan Musul'un İngilizler tarafından işgali. (3 Kasım)
Batı Avrupa cephesinde çarpışmalara son verildi. (11 Kasım)
Avusturya Cumhuriyeti'nin ilanı (13 Kasım)
Rusya'da Kızıl ve Beyaz Ordular arasında iç savaş başladı.
Kayser Wilhelm taht'tan indi, Weimar Cumhuriyeti kuruldu.
Macaristan Cumhuriyetinin ilanı. (16 Kasım)
Sırp, Hırvat ve Sloven Birleşik Krallığı kuruldu. (24 Kasım)
Cemal ve Enver Paşalar'ın yargılanması için İstanbul'da bir divanıharp kuruldu. (26 Kasım)
Meclis'i Meb'usân feshedildi. Fransız ve Ermeni kıt'aları Adana'ya girdi. (2 Aralık)
Mustafa Fevzi Paşa genelkurmay başkanlığına getirildi. (24 Aralık)
Dokuzuncu Ordu Kars'tan çekildi. (26 Aralık)

1919

Cemal ve Enver Paşalar ordudan ihraç edildiler. (1 Ocak)
Paris barış konferansı çalışmalarına başladı. (18 Ocak)
Gazi Ahmet Muhtar Paşa'nın ölümü. Damat Ferit'in İngilizlerin yardımını istemesi... (21 Ocak)
Hürriyet ve İtilâf Beyannamesi. (22 Ocak)

Paris konferansında Milletler Cemiyeti'nin kurulması kararlaştırıldı. (25 Ocak)
Liman von Sanders'le birlikte ilk Alman askeri birliği İstanbul'dan ayrıldı. (29 Ocak)
İttihat ve Terakki kapatılarak mallarına el kondu. (2 Şubat)
Liman von Sanders Malta'da tutuklandı. (25 Şubat)
Şark Vilayetleri Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Erzurum şubesi açıldı. (3 Mart)
Tevfik Paşa'nın istifası üzerine Damat Ferit ilk kabinesini kurdu. (4 Mart)
Zonguldak Fransızlar tarafından işgal edildi. (8 Mart)
İstanbul'daki Rum Kiliseleri şehrin Yunanistan'a ilhakını istediler. (19 Mart)
Boğazlıyan Kaymakamı Kemal Bey Ermeni tehciri suçlusu olarak idam edildi. (8 Nisan)
Kars Ermeniler tarafından işgal edildi. (19 Nisan)
İttihatçıların mahkemesi başladı. (27 Nisan)
İtalyanlar Antalya'yı işgal etti. (29 Nisan)
Mustafa Kemal 9.Ordu müfettişliğine atandı. (30 Nisan)
Milli Ahrar Fırkası kuruldu. (4 Mayıs)
Paris'te toplanan İtilaf devletleri temsilcileri Türkiye'yi kendi aralarında paylaştılar.
Fevzi Paşa birinci ordu müfettişliğine getirildi. (14 Mayıs)
İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali. Düşmana ilk kurşunu sıkan gazeteci Hasan Tahsin şehit edildi. (15 Mayıs)
Mustafa Kemal Samsun'a çıktı. Damat Ferit'in ikinci sadareti. İzmir'in işgalini protesto amacıyla yapılan Fatih mitingi (19 Mayıs)
İtalyanlar Afyon'u işgal etti. (21 Mayıs)
Sultanahmet mitingi (23 Mayıs)
Yunanlılar'ın Manisa'yı işgali. (25 Mayıs)
Yunanlıların Aydın'ı işgali (27 Mayıs)
Ali Çetinkaya komutasındaki 172. alayın Ayvalık'ı işgale gelen düşmana karşı koyması (Ege'de ilk kurşun) (28 Mayıs)
İstanbul'da ikinci Sultanahmet mitingi yapıldı. (30 Mayıs)
Mustafa Kemal karargâh mensuplarıyla birlikte Havza'dan ayrıldı. (12 Haziran)
Yunanlılar Menemen'de katliama giriştiler. (17 Haziran)
Mustafa Kemal Amasya genelgesini yayınladı. (21 Haziran)
İtalyanların Burdur'u işgali Versay barış antlaşması imzalandı. (28 Haziran)
Almanya'ya kaçan İttihat ve Terakki liderleri İstanbul hükümeti tarafından idam cezasına çarptırıldı. (5 Temmuz)
Alman hükümetinin Versay antlaşmasını tasdiki (7 Temmuz)
Mustafa Kemal'in görevine son veren padişah iradesi yayınlandı.
M.Kemal'in bu görevden istifası. (8 Temmuz)
Üçüncü Damat Ferit kabinesi göreve başladı. (21 Temmuz)
Erzurum kongresi başladı. (23 Temmuz)
Balıkesir kongresi. (26 Temmuz)
Mustafa Kemal'in ordudan ihraç edildiğine, rütbelerinin geri alındığına dair padişah iradesi. (9 Ağustos)
Sivas kongresi açıldı (kapanış 11 Eylül)

Ali Fuat Paşa Kuv'ay-ı Milliye Genel Komutanlığına getirildi. (9 Eylül)
Avusturya St.Germain antlaşmasını imzaladı ve Hapsburgların çöküşü resmen belirlendi. (10 Eylül)
Mustafa Kemal devlet işlerinin heyeti temsiliye tarafından yürütüleceğini bildiren genelgesini yayınladı. (13 Eylül)
Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası kuruldu. (22 Eylül)
Damat Ferit kabinesi istifa etti. (1 Ekim)
Ali Rıza Paşa kabinesi kuruldu. (2 Ekim)
İkinci Bozkır isyanı (20 Ekim)
Amasya protokolu imzalandı. (22 Ekim)
Fransızların Kahramanmaraş'ı işgali (23 Ekim)
Anzavur isyanının başlangıcı. (25 Ekim)
Meclisi Mebusan seçimi (7 Kasım)
Anzavur Susurluk'ta milli kuvvetlere yenildi. (15 Kasım)
Paris'te Kürtler'le Ermeniler arasında barış anlaşması imzalandı. (20 Kasım)
Bulgaristan Neuilly Antlaşmasını imzaladı. (27 Kasım)
Bulgar askerleri Batı Trakya'dan ayrıldı. (30 Kasım)
Wilson'un kongreye demeci: Hürriyet ve adalet için savaşan Amerika'nın tecrübe ve kendini gösterme saati gelmiştir. (2 Aralık)
Mustafa Kemal'in tamimi: "Heyeti Temsiliye yakında İstanbul'a yakın bir yere nakledilecektir" (17 Aralık)
Mustafa Kemal Sivas'tan Ankara'ya geldi. (27 Aralık)

1920

Meclis-i Meb'usan açıldı. (12 Ocak)
Urfa'da kurtuluş mücadelesi başladı. (17 Ocak)
Misak-ı Millî, Meclis-i Meb'usan'da kabul edildi. (28 Ocak)

Mustafa Fevzi Paşa'nın Harbiye Nezaretine tavini... (3 Şubat)
İkinci Anzavur isyanı (12 Şubat)
Yenihan isyanı. (14 Şubat)
Yunan ordusu İzmir'de yığınağa başladı. (18 Şubat)
Ali Rıza Paşa kabinesi istifa etti. (3 Mart)
Salih Paşa kabinesi kuruldu. (8 Mart)
İtilâf Devletleri Yüksek Şûrası, Londra'da İstanbul'un işgaline karar verdi. (10 Mart)
İstanbul işgal edildi. (16 Mart)
İstanbul'daki meclisin son toplantısı (18 Mart)
Salih Paşa Kabinesi istifa etti. (2 Nisan)
Dördüncü Damat Ferit Paşa Kabinesi kuruldu. (5 Nisan)
Şeyhülislam Dürrizade'nin, Mustafa Kemal ve arkadaşlarını asi olarak niteleyen fetvası. Son Osmanlı Millet Meclisi'nin feshi. (11 Nisan)
Düzce ve Bolu isyanları (13 Nisan)
Fevzi Paşa'nın Beykoz'dan Ankara'ya gitmesi. (17 Nisan)
San Remo Konferansı
Kuvayı İnzibatiye'nin kuruluşu. (18 Nisan)
Beypazarı İsyanı
Müttefik uçaklarıyla fetvanın atılması. (19 Nisan)
Mustafa Kemal'in İsmet'in Genelkurmay Başkanlığına tayinini teklifi...
Damat Ferit'in Harbiye Nezaretine tayini (20 Nisan)
Mustafa Kemal'in, Büyük Millet Meclisi'nin 23 Nisan'da açılmasına dair tamimi.
Lloyd George'un demeci: "Mustafa Kemal, Yunanlıları Anadolu'dan kovamaz." (21 Nisan)
Mustafa Kemal'in tamimi: "Büyük Millet Meclisi, Milletin merciidir" (22 Nisan)
ABD'nin Ermenistan'ı "da facto" tanıması.
Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışı (23 Nisan)
Mustafa Kemal 10'a karşı 110 oyla Millet Meclisi Başkanlığına seçildi. (24 Nisan)
Meclis "Hıyaneti Vataniye" kanununu kabul etti. (29 Nisan)
Safranbolu isyanı (30 Nisan)
Birinci icra vekilleri heyeti seçildi. (3 Mayıs)
Mustafa Kemal ve arkadaşları İstanbul'daki Nemrut Paşa harp divanı tarafından ölüm cezasına çarptırıldı. (11 Mayıs)
Kaman ve Yenihan isyanı. (14 Mayıs)
Damat Ferit Millet Meclisi tarafından Türk vatandaşlığından çıkarıldı. (19 Mayıs)
Mustafa Kemal hakkındaki idam hükmü padişah tarafından onaylandı. (24 Mayıs)
Tokat isyanı (28 Mayıs)
Ankara'da imzalanan Türk-Fransız mütareke anlaşması yürürlüğe girdi. (30 Mayıs)
Zile isyanı
Albay İsmet Bey (İnönü) ve silah arkadaşları Nemrut Mustafa Paşa harp divanı tarafından idam cezasına çarptırıldı. (6 Haziran)
Doğu illerinde Ermenistan seferi için seferberlik ilan edildi. (8 Haziran)
Zonguldak'ın Fransızlar tarafından işgali (18 Haziran)
Çivril isyanı (21 Haziran)
İkinci Yunan harekatı başladı (22 Haziran)
Boğazlayan isyanı (23 Haziran)
Yunanlılar Balıkesir'i işgal etti (30 Haziran)
Damat Ferit İstiklâl Mahkemesi tarafından gıyabenidam cezasına çarptırıldı. (3 Temmuz)
İzmit, İngilizler tarafından işgal edildi. (6 Temmuz)
Bursa Yunanlılar tarafından işgal edildi ve Meclisi başkanlık kürsüsüne matem belirtisi olarak "Kara örtü" konuldu. (8 Temmuz)
Bir ermeni lejyonu Adana'ya girdi (10 Temmuz)
Meclis'te "Milli Misak" yemini (18 Temmuz)
Tekirdağ Yunanlılar tarafından işgal edildi. (20 Temmuz)
Edirne Yunanlılar tarafından işgal edildi. (25 Temmuz)
Kırklareli Yunanlılar tarafından işgal edildi (26 Temmuz)
Beşinci ve sonuncu Damat Ferit Kabinesi kuruldu. (31 Temmuz)
Pozantı Kongresi. (5 Ağustos)
Sevre antlaşması imzalandı (10 Ağustos)
Çekoslovakya ve Yugoslavya arasında, Küçük Antant'ın temelini teşkil eden antlaşma imzalandı (14 Ağustos)
Uşak Yunanlılar tarafından işgal edildi. (29 Ağustos)
İkinci Zile ayaklanması (7 Eylül)
İçki yasağı kanunu (14 Eylül)
Doğu bölgesinde Ermenilere karşı genel taarruz (28 Eylül)
Konya'da Delibaş isyanı bastırıldı. (3 Ekim)
Damat Ferit Kabinesi istifa etti. (17 Ekim)
Tevfik Paşa Kabinesi göreve başladı. (22 Ekim)

Kars Ermeniler'den geri alındı. (30 Ekim)
Gümrü Ermeniler'den geri alındı. (7 Kasım)
Garp Cephesi Komutanlığına Albay İsmet (İnönü) getirildi (8 Kasım)
Ermenilerle Gümrü Barış Anlaşması yapıldı. (2 Aralık)
Millet Meclisi, Birinci Kuvve-i Seyyare Komutanı Çerkes Ethem'in de meclisin yasalarına ve askeri disipline uymakla yükümlü olduğu yolunda karar aldı. (27 Aralık)

1921

Çerkes Ethem, birlikleriyle Yunanlılar'ın tarafına geçti. (5 Ocak)
Yunan genel saldırısı başladı. (6 Ocak)
Birinci İnönü Zaferi (10 Ocak)
Çerkes Ethem ve kardeşleri Türkiye'den kaçtı. (22 Ocak)
Mustafa Fevzi Paşa (Çakmak) kabinesi göreve başladı (24 Ocak)
Mustafa Suphi ve 14 arkadaşı Sürmene açıklarında öldürüldü. (28 Ocak)
Antep'e halkın gösterdiği kahramanlık dolayısıyla "Gazi" ünvanı verildi. (8 Şubat)
Londra konferansı başladı (21 Şubat)
Türk-Afgan anlaşması (1 Mart)
Meis adası İtalya'ya verildi. (2 Mart)
İstiklâl Marşımızın güftesi. Büyük Millet Meclisi'nde kabul edildi. (12 Mart)
Talât Paşa Berlin'de öldürüldü. (15 Mart)
Türk-Sovyet Anlaşması (16 Mart)
Yunanlıların yeni taarruzu (23 Mart)
İkinci İnönü Zaferi (1 Nisan)
Anzavur Bandırma'da öldürüldü. (15 Nisan)
Romanya Küçük Antant'a katıldı. (23 Nisan)
İzmit Yunanlılar tarafından işgal edildi. (28 Nisan)
Birinci Müdafa-i Hukuk Grubu kuruldu. (10 Mayıs)
İngiliz casusu Mustafa Sagir Ankara'da idam edildi. (24 Mayıs)
Yunan Kralı Konstantin İzmir'e geldi. (11 Haziran)
Yunanlılar Adapazarı'ndan, Fransızlar Zonguldak'tan çekildiler. (21 Haziran)
İzmit kurtuldu. (28 Haziran)
Yunanlılar Afyon'u işgal etti. Kütahya, Eskişehir ve Altıntaş savaşları başladı. (13 Temmuz)
Kütahya Yunanlılar tarafından işgal edildi. (17 Temmuz)
Türk Ordusu Sakarya'nın gerisine çekildi. (25 Temmuz)
Mustafa Kemal Başkomutanlığa getirildi. (5 Ağustos)
Kral Konstantin Ankara'yı Yunan ordularına hedef olarak gösterdi. (15 Ağustos)
Sakarya Meydan savaşı. (23 Ağustos)
Sakarya zaferi (13 Eylül)
Mustafa Kemal'e "Mareşal" rütbesi ve "Gazi" ünvanı verildi. (19 Eylül)
Malta'daki son sürgünler serbest bırakıldı. (5 Ekim)
Ermenilerle Kars Anlaşması (13 Ekim)
Türkiye ile Fransa arasında Ankara Anlaşması. (20 Ekim)
Washington Konferansı: ABD, Büyük Britanya, Fransa ve Japonya'nın Pasifik bölgesindeki haklarının karşılıklı garantisi. Savaş gemileri yapımının sınırlandırılması. (12 Kasım)
Eski sadrazamlardan Sait Halim Paşa Roma'da öldürüldü. (6 Aralık)
Gaziantep'in kurtuluşu (25 Aralık)

1922

Ukrayna ile dostluk anlaşması. (2 Ocak)
Adana'nın kurtuluşu (5 Ocak)
La Heyuluslararası Adalet Divanı kuruldu. (15 Subat)
İtilaf devletleri, Türkler'e ve Yunanlılar'a mütareke teklif etti (22 Mart)
Yunanlılar Kuşadası'nı işgal etti. (30 Nisan)
Pasaportların üzerindeki tuğra kaldırılarak yerine TBMM kondu. (8 Mayıs)
Hacı Anesti Yunan orduları komutanlığına getirildi. (5 Haziran)
Yunan zırhlısı Averof Samsun'u bombaladı. (7 Haziran)
Mustafa Fevzi Paşa Kabinesi istifa etti. (10 Temmuz)
Yeni kabine Rauf Bey tarafından kuruldu. (12 Temmuz)
Cemal Paşa Tiflis'te Ermeniler tarafından öldürüldü. (21 Temmuz)
Enver Paşa Buhara'da Kızılordu'ya karşı girişilen taarruz sırasında şehit edildi. (4 Ağustos)
Ordulara gizli olarak hazırlık emri verildi. (6 Ağustos)
Büyük Taarruz (26 Ağustos)
Afyon'un kurtuluşu (27 Ağustos)

Başkomutanlık Meydan Savaşı ve büyük zafer (30 Ağustos)

Mustafa Kemal'in Türk ordularına Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir ileri!" emri (1 Eylül)

Trikopis ve kurmayı esir edildi. (2 Eylül)

Meclis kürsüsündeki "Kara örtü" kaldırıldı. (6 Eylül)

Aydın'ın kurtuluşu - (7 Eylül)

Manisa'nın kurtuluşu (8 Eylül)

İzmir'in kurtuluşu (9 Eylül)

Başpiskopos Chrysostomos İzmir'de kurşuna dizildi. (10 Eylül)

Fransızlar Çanakkale'yi tahliye etti. (19 Eylül)

Damat Ferit Fransa'ya kaçtı. (22 Eylül)

Yunan Kralı Konstantin tahttan indirildi. (27 Eylül)

Zeki Üngör'ün bestesi olan İstiklâl Marşı çalınmaya başlandı. (1 Ekim)

Mudanya mütarekesi. (11 Ekim)

İtilaf devletleri barış anlaşması için İstanbul ve Ankara Hükümetlerinin temsilcilerini Lausanne'a davet etti. (27 Ekim)

Saltanat kaldırıldı. (1 Kasım)

Tevfik Paşa Kabinesi istifa etti ve İstanbul TBMM yönetimine geçti (4 Kasım)

Osmanlı Hükümetinin resmi gazetesi Takvim-i Vekayi kapandı. (4 Kasım)

Ali Kemal İzmit'te linç edildi. (5 Kasım)

Kırklareli'nin kurtuluşu (9 Kasım)

Son Osmanlı padişahı Vahidettin Türkiye'yi terk etti. (16/17 Kasım)

Abdülmecit halifeliğe getirildi. (18 Kasım)

Doğu Trakya. Meriç sınırına kadar geri alındı.

İsviçre'nin Lozan şehrinde yapılan barış konferansı başladı. (20 Kasım)

Edirne'nin kurtuluşu (25 Kasım)

Yunanistan'da Yunan Ordusu Başkomutanı Hacı Anesti idam edildi. (2 Aralık)

1923

Buhr bölgesinin, Fransız ve Belçika birlikleri tarafından işgaline başlandı. (11 Ocak)

Mustafa Kemal'in annesi öldü. (14 Ocak)

Mustata Kemal Latife Hanımla evlendi. (29 Ocak)

Lozan görüşmeleri kesildi. (4 Şubat)

Millet Meclisi, seçimin yenilenmesine karar verdi. (1 Nisan)

Mustafa Kemal 9 umde bildirisini yayınladı. (8 Nisan)

Lozan konferansı yeniden başladı. (23 Nisan)

Lozan Barış Anlaşması imzalandı. (24 Temmuz)

Rauf Bey'in istifası (13 Ağustos)

Fethi Bey yeni kabineyi kurdu. (14 Ağustos)

Cumhuriyet Halk Fırkası kuruldu. (9 Eylül)

İtilaf devletlerine mensup askeri birlikler İstanbul'u boşalttı. (2 Ekim)

Türk Ordusu İstanbul'a girdi (6 Ekim)

Cumhuriyet ilan edildi.

Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı oldu. (29 Ekim)

Mustafa Kemal, Cumhuriyet Halk Fırkası Başkanlığını İsmet Paşa'ya devretti. (19 Kasım)

Kurtuluş Savaşı yıllarında yararlık gösterenlere İstiklâl Madalyası verilmesini öngören kanun kabul edildi. (12 Aralık)

Türki e-Arnavutluk dostluk anlaşması imzalandı (10 Aralık)

Türkiye-Macaristan dostluk anlaşması imzalandı. (18 Aralık)

Cumhuriyetin ilanı dolayısıyla ilk genel af çıkarıldı. (26 Aralık)

1924

TBMM, 394 sayılı kanunla cuma günlerini hafta tatili olarak kabul etti. (2 Ocak)

Lozan barış antlaşması Italya tarafından da onaylandı (31 Ocak)

Urfa Milletvekili Saffet efendi ve 50 milletvekilinin verdiği önerge Meclis'te görüşülüp kabul edilerek Hilafet kaldırıldı. Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edildi. (3 Mart)

Son Osmanlı hanedanı mensupları Türkiye'den ayrıldı. (3/4 Mart)

Türkiye'nin idari taksimatı yeniden düzenlendi. (8 Mart)

Kurtuluş Savaşı yıllarında düşmana yardımcı olmuş kişiler için af yasası çıkarıldı. (16 Nisan)

Yeni Anayasa kabul edildi. (20 Nisan)

Kurtuluş Savaşı yıllarında aleyhte faaliyetleri görülen 150 kişinin af dışı bırakılması kararlaştırıldı. (1 Haziran)

Hakkari'de Nesturiler ayaklandı. (7 Eylül)

Türkiye ile İspanya arasında dostluk antlasması imzalandı. (28 Eylül)

İngiltere Hükümeti bir nota vererek isyan eden Nesturiler'i takip etmek için sınırı

aşan Türk Silahlı Kuvvetlerinin Lozan Antlaşması uyarınca, aynı antlaşmayla belirlenen sınırların gerisine çekilmesini istedi. (9 Ekim)

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kuruldu. (3 Haziran)

1925

Kurtuluş Savaşı komutanlarından Ardahan Milletvekili Halit Paşa, Meclis'te Afyon Milletvekili Ali Çetinkaya tarafından vuruldu. Olaydan sonra yapılan tahkikatta Ali Çetinkaya suçsuz görüldü. (18 Ocak)

Doğu'da Şeyh Sait isyanı başladı. (11 Şubat)

Locarno Antlaşması Londra'da imzalandı. (16 Ekim)

Üreticiden alınan "aşar" vergisi kaldırıldı. (17 Şubat)

Doğu illerinde sıkıyönetim ilan edildi. (23 Şubat)

Hükümete Takrir-i Sükûn kanunuyla olağanüstü yetkiler verildi. Biri isyan bölgesinde, diğeri Ankara'da olmak üzere iki İstiklâl Mahkemesi kuruldu. (4 Mart)

Diyarbakır'da silahlı kuvvetlerle asiler arasında çarpışmalar başladı. (8 Mart)

İsyanın elebaşı olan Şeyh Sait ve avanesi yakalandı. (12 Nisan)

29 Ekim'in milli bayram olarak kabul edilmesi kararlaştırıldı. (19 Nisan)

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatıldı. (3 Haziran)

Seyh Sait ve 46 kişi hakkında verilen idam cezası yerine getirildi. (30 Haziran)

Mustafa Kemal eşi Latife Hanım'dan ayrıldı. (5 Ağustos)

Ankara İstiklâl Mahkemesi Tarikatı Selahiyeye mensup 11 kişiyi ölüm cezasına çarptırdı. (15 Ağustos)

Şapka kanunu kabul edildi. Erzurum'da gericilerin gösterileri üzerine 1 ay süreyle sıkıyönetim ilan edildi. 80 kişi tutuklandı. (26 Kasım)

Rize'de gericilik kıpırdanmaları görüldü. 82 kişi tutuklandı. Bunlardan 8'i daha sonra yapılan duruşmaları sonucu idam cezasına çarptırıldı. (28 Kasım)

Uluslararası saat ve takvimin kullanılmasına dair kanun kabul edildi. (26 Aralık)

1926

Mali yılın 1 Mart yerine 1 Haziran'da başlaması kabul edildi. (14 Ocak)

Medeni kanun kabul edildi. (17 Subat)

Türk ceza kanunu kabul edildi. (1 Mart)

30 Ağustos'un Zafer Bayramı olarak kabulü hakkındaki kanun kabul edildi. (1 Nisan)

İtalya Başbakanı Mussolini'nin verdiği bir demeçte Doğu Akdeniz'de, Antalya ve çevresindeki iller üzerinde hak iddia etmesi üzerine seferberlik ilan edildi. (11 Nisan)

Kabotaj kanunu kabul edildi. (19 nisan)

Son Osmanlı padişahı Vahidettin San Remo'da öldü. (16 Mayıs)

Turkiye Ingiltere ve Irak arasında Ankara'da Musul konusundaanlaşmayavarıldı. (5 Haziran)

İzmir'de Mustafa Kemal'i öldürmek amacıyla düzenlenen bir suikast ortaya çıkarıldı. (15 Haziran)

İzmir İstiklâl Mahkemesi suikastle ilgili olarak 13 kişiyi idam cezasına çarptırdı. (13 Temmuz)

Lotüs adlı Fransız gemisi Türk sularında Bozkurt adlı Türk gemisine çarparak batmasına sebep oldu. (2 Ağustos)

Ankara Istiklâl Mahkemesi suikastle ilgili olarak içlerinde eski Maliye Bakanı Dr. Cavid'in be bulunduğu 4 kişi hakkında idam kararı verdi. (26 Ağustos)

Bozkurt-Lotüs davası sonuçlandı, Lotüs gemisinin kaptanı 2 ay 20 gün hapis cezasına çarptırıldı. (15 Evlül)

Gazi Mustafa Kemal'in İstanbul'da Sarayburnu'na dikilen ilk heykeli açıldı. Heykel ünlü heykeltraş Kaepel tarafından yapıldı. (3 Ekim)

Kayseri Uçak Fabrikası hizmete girdi. (6 Ekim)

Lotüs davasına ait Türk-Fransız karar anlaşmazlığı Cenevre'deki uluslararası mahkemeye götürüldü. (12 Ekim)

Türkiye ile Yunanistan arasında ahalı mübadelesi antlaşması imzalandı. (1 Aralık)

1927

SSCB ile Türkiye arasında ortak sular konusunda anlaşma imzalandı. (8 Ocak)

ABD Senatosu Lozan Barış Antlaşması'nı imzalamayı reddetti. (18 Ocak)

İstiklâl mahkemeleri kaldırıldı. (7 Mart)

150'liklerin Türk vatandaşlığından çıkarılması kabul edildi. (28 Mayıs)

Mustafa Kemal, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra ilk defa İstanbul'a geldi. (1 Temmuz)

Milletlerarası Adalet Divanı, Bozkurt-Lotus davasında Türk tezini haklı buldu (7 Eylül)

Brezilya ile dostluk antlaşması imzalandı. (8 Eylül)

Türkiye'de ilk nüfus sayımı yapıldı. Genç Türkiye'nin nüfusu 13.650.000 (28 Ekim)

Mustafa Kemal yeniden Cumhurbaşkanlığına seçildi. (1 Kasım)

1928

Bahriye Vekili İhsan Bey "Yavuz-Havuz" meselesi yüzünden yüce divana verildi. (26 Ocak)

Camilerde hutbe Türkçe okunmaya başladı. (3 Şubat)

Laiklik ilkesi anayasaya konuldu. (10 Şubat)

Yüce Divan İhsan Bey'le Bilecik milletvekili Fikret Bey'i hapis cezasına çarptırdı. (21 Şubat)

Afganistan Kralı Amanullah Han Türkiye'ye geldi. (20 Mayıs)

Uluslararası rakamların kullanılmasını öngören kanun kabul edildi. (24 Mayıs)

Türk vatandaşlığı kanunu kabul edildi. (28 Mayıs)

İtalya ile tarafsızlık antlaşması imzalandı. (30 Mayıs)

Türk alfabesini hazırlayacak olan Dil Encümeni çalışmalara başladı. (26 Haziran)

Mustafa Kemal, Sarayburnu'nda Harf devrimiyle ilgili bir konuşma yaptı. (9 Ağustos)

Yeni Türk alfabesi kabul edildi. (1 Kasım)

1929

Yeni Türk alfabesinin öğrenilmesini sağlamak için millet mektepleri açıldı. (1 Ocak)

Uruguay ile dostluk antlaşması imzalandı. (4 Ocak)

Anadolu-Bağdat demiryolu millileştirildi. (5 Ocak)

İtalyan Hükümetiyle Papalık arasında Vatikan'a İstiklâl tanıyan Lateran Antlaşması imzalandı. (11 Şubat)

Troçki İstanbul'a geldi. (12 Şubat)

Takrir-i Sükûn kanunu yürürlükten kaldırıldı. (4 Mart)

Suşehri'nde deprem 64 kişi öldü. 1357 bina yıkıldı. (18 Mayıs)

Doğu Anadolu bölgesinde toprağı olmayan köylülere toprak ve ilmesi hakkındaki kanun kabul edildi. (9 Haziran)

Ankara-İstanbul arasında şehirlerarası telefon görüşmeleri başladı. (1 Temmuz)

İlk ve orta derece i okullardan Arapça ve Farsça dersler kaldırıldı. (1 Eylül)

İzmir'de Mustafa Kemal'in emriyle 9 Eylül Yerli Mal arı Sergisi açıldı. (9 Eylül)

Osmanlı Ceza Kanunu yürürlükten kalktı (25 Ekim)

Amerika da borsa buhranı (Ekim)

1930

Fransa ile dostluk anlaşması imzalandı. (3 Şubat)

Yeni kabul edilen Belediyeler Kanunu ile kadınlara belediye seçimlerinde seçme ve secilme hakkı tanındı. (3 Nisan)

İstanbul'da 70 yıldan beri Galata Köprüsü'nden geçenlerden alınan köprü geçiş ücreti kaldırıldı (1 Haziran)

Fethi Okyar Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı kurdu (12 Ağustos)

Atina'da, Balkan konferansı başladı. (5 Ekim)

Yunanistan ile dostluk anlaşması imzalandı. (30 Ekim)

Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın, yöneticileri tarafından feshedilişi. (17 Kasım)

Menemen'de şeriat isteyen bir grup geri i ayaklandı. Gericiler ayaklanmayı önlemek isteyen yedeksubay Kubilay'ı ve iki bekçiyi şehit ettiler. Ayaklanma bastırıldı. (23 Aralık)

1931

General Mustafa Muğlalı başkanlığındaki askeri mahkemenin yargıladığı Menemen olayı sanıklarından 28'i hakkında verilen idam kararı infaz edildi. (3 Şubat)

Yeni ölçüler kanunu kabul edildi. (26 Mart)

Milletvekili seçimleri yapıldı. (24 Nisan)

Mustafa Kemal üçüncü defa cumhurbaşkanlığına seçildi. (4 Mayıs)

Başbakan İsmet İnönü'nün Yunanistan'ı ziyareti (1 Ekim)

İkinci Balkan konferansı İstanbul'da başladı. (20 Ekim)

1932

İlk Türkçe ezanın okunuşu. (29 Ocak)

Halkevlerinin açılışı (19 Şubat)

Türkiye-Yugoslavya Afyon anlaşması imzalandı. (14 Nisan)

Kütahya-Balıkesir demiryolu ulaşıma açıldı. (23 Nisan)

Başbakan İsmet Paşa'nın Rusya gezisi (25 Nisan)

Adana'da yargılanmaları biten 34 isyancı Kürt idam cezasına çarptırıldı. (22 Mayıs)

Birinci Türk Tarih Kongresi'nin başlayışı (2 Temmuz)

Türkiye'nin Milletler Cemiyetine kabulü (9 Temmuz)

Türk Dil Kurumu kuruldu. (12 Temmuz)

Türk güzeli Keriman Halis Dünya Güzeli seçildi. (1 Ağustos)

Birinci Türk Dil Kurultayı İstanbul'da başladı. (26 Eylül)

Mustafa Kemal, İstanbul'a gelen ABD Genelkurmay Başkanı McArthur'u kabul etti. (27 Eylül)

Üçüncü Balkan konferansı Bükreş'te başladı. (19 Ekim)

Türkiye-İran dostluk antlaşması imzalandı. (5 Kasım)

1933

Birinci beş yıllık plan kabul edildi. (8 Ocak)

Türkiye ile İtalya arasında deniz sınırları konusunda anlaşma imzalandı. (18 Ocak)

İstanbul'da Wagons-Lits Şirketinin Fransız müdürünün, şirkette Türkçe konuşmayı yasaklaması üzerine gençlik büyük bir gösteri yaptı. Şirkete ait bazı işyerleri tahrip edildi. (25 Şubat)

Bulgaristan'ın Razgad kentinde bir Türk mezarlığı tahrip edildi. Bu olay üzerine İstanbul'da gençler bir yürüyüş düzenleyerek Bulgar mezarlığına çiçek koydular. (17 Nisan)

Üniversite Reform Kanunu kabul edildi. (31 Mayıs)

İstanbul Üniversitesi kuruldu. (1 Ağustos)

Türk kadınına muhtar, seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı veren kanun kabul edildi. (26 Ekim)

Sovyetler Birliği'nin Türkiye'ye hediye ettiği 4 savaş uçağı getirildi. (27 Ekim)

Dördüncü Balkan Konferansı Selanik'te başladı. (5 Kasım)

1934

Atina'da, Türkiye, Romanya, Yunanistan ve Yugoslavya arasında Balkan Paktı imzalandı. (9 Şubat)

Ankara radyosu yayınlarına başladı. (4 Mart)

İran Şahı Rıza Pehlevi'nin Türkiye'yi ziyareti. (16 Haziran)

Soyadı kanununun kabulü (21 Haziran)

İsveç Veliahdı Prens Gustav Adolf'un Türkiye'yi ziyareti (2 Ekim)

Mustafa Kemal'e Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından "Atatürk" soyadı verildi (24 Kasım)

Bazı lakap ve unvanların kaldırılmasını (Efendi, bey, paşa vs.) öngören kanun kabul edildi. (26 Kasım)

Atatürk silah arkadaşı İsmet Paşa'ya "İnönü" soyadını verdi. (26 Kasım)

Türk kadınına, milletvekili seçimlerinde seçme ve seçilme hakkını veren kanun kabul edildi. (5 Aralık)

1935

Türk kadınlarının ilk defa oy kullandığı milletvekili seçimleri yapıldı. Meclise 382 erkek milletvekilinin yanı sıra 17 kadın milletvekili girdi. (8 Şubat)

Atatürk dördüncü defa cumhurbaşkanı seçildi. (1 Mart)

Türk ordusunda subay ve astsubay rütbelerini yeniden düzenleyen kararname yayınlandı. (9 Nisan)

Uluslararası Kadınlar Kongresi İstanbul'da toplandı (18 Nisan)

Milli Bayramlar ve genel tatiller hakkındaki kanunun kabulü. Bu kanunla cuma günleri yerine pazar günleri hafta tatili yapılması kabul edildi. (27 Mayıs)

Üsküdar - Kadıköy Tramvay Şirketi millileştirildi. (14 Haziran)

Atatürk'e bir suikast yapmak amacıyla Suriye'den gizlice Türkiye'ye geldikleri tespit edilen kişiler yakalandı. Bu arada olayla ilgisi olduğu iddiasıyla milletvekili Ali Saip Ursavaş da tutuklandı. (18 Ekim)

İkinci Nüfus Sayımı yapıldı. Türkiye'nin nüfusu 16 milyon kişi olarak belirlendi. (20 Ekim)

Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki tarafsızlık anlaşması 10 yıl süreyle uzatıldı. (7 Kasım)

Orta öğrenimde yeni not ve sınav yöntemi uygulanmaya başlandı. (24 Aralık)

Hakkari Bitlis,Bingöl ve Tunceli'nin il olmasını öngören kanun kabul edildi. (25 Aralık)

1936

Habeşistan'ın İtalya tarafından işgali tamamlandı. (7 Mart)

Osmanlılar'a ait kağıt paralar piyasadan çekildi. 1 Şubat

Boğazlar'ın stütüsünü belirleyecek görüşmelere başlanması amacıyla Türkiye ilgili devletlere birer nota verdi. (10 Nisan)

Erzurum , Sivas demiryolunun yapımına başlandı. (18 Mayıs)

Türk Bayrağı Kanunu kabul edildi. (29 Mayıs)

Ispanya'da iç savas basladı. (12 Temmuz)

Montreux antlaşması ile Türkiye'nin Boğazlar üzerindeki hakları tanındı. (20 Temmuz)

Anlaşmanın imzalanmasından sonra Türk askerleri Çanakkale ve İstanbul Boğazlarına girdi. (21 Temmuz)

Üçüncü Dil Kurultayı başladı. (24 Ağustos)

İngiltere Kralı 8'nci Edward İstanbul'a geldi. (4 Eylül)

Ankara ve İstanbul radyo şirketleri millileştirildi. (8 Eylül)

Türkiye, Fransa'ya Hatay sancağının bağımsızlığını tanıması için bir nota verdi. (9 Ekim)

İzmit kağıt fabrikası işletmeye açıldı. (6 Kasım)

Antı-komintern Pakt imzalandı. (25 Kasım)

Hatay'da Türkiye lehine gösteriler başladı. (12 Aralık)

1937

Sirkeci-Edirne demiryolu millileştirildi. (1 Ocak)

Anayasa'nın ikinci maddesine verilen bir önerge ile Türkiye devleti ,cumhuriyetçi, halkçı, devletçi, laik ve inkılapçıdır sözleri eklendi. (5 Ocak).

Hatay'a bağımsızlık tanındı. (27 Ocak)

Türkiye - Mısır dostluk anlaşması imzalandı. (7 Nisan)

İran ile Türkiye arasındaki sınırın bazı kesimlerini düzenleyen anlaşma imzalandı. (27 Mayıs)

Türkiye ile Fransa arasında Hatay sancağının bağımsızlığı konusunda bir anlaşma imzalandı. (29 Mayıs))

Dersim'de ayaklanma başladı. (15 Haziran)

Tahran'da, Türkiye, İrak, Afganistan ve İran arasında "Sadabat paktı" imzalandı. (8 Temmuz).

Dersim isyanı elebaşılarından Şeyh Rıza iki yardımcısıyla birlikte teslim oldu. (12 Eylül)

Türkiye 8 Akdeniz ülkesi ile birlikte Lyon da Akdeniz'de korsanlığa karşı birlikte tedbir alınmasını öngören anlaşmayı imzaladı. (4 Eylül)

Sağlık durumunu ileri sürerek başbakanlıktan izinli ayrılan İsmet İnönü'nün yerine Celal Bayar atandı. (20 Eylül)

İsmet İnönü Başbakanlıktan istifa etti. Yeni Kabineyi Celal Bayar kurdu. Yakın tarihimizin ünlü "İnönü. Bayar,"Dargınlığı başladı. (25 Ekim)

Yargılanmaları sona eren Şeyh Rıza ve 6 kişi Tunceli'de asılarak idam edildi. (15 Kasım)

Türkiye 1926 yılında Suriye ile imzaladığı dostluk anlaşmasını feshetti. (6 Aralık)

Hatay'da halk oylaması için hazırlanan yönetmeliğin Türkler aleyhine hükümler taşıdığını gören Türkiye ,Milletler Cemiyeti'ni protesto etti. (15 Aralık)

Suriye Başbakanı Cemil Mardam, Atatürk'le görüşmek amacıyla Ankara'ya geldi. (21 Aralık).

1938

T.B.M.M. Sadabat paktını onayladı. (14 Ocak)

Atatürk'e Türk doktorları tarafından konsültasyon yapıldı. (6 Mart)

Atatürk'ün hastalığıyla ilgili ilk resmi tebliğ cumhurbaşkanlığı genel sekreterliği tarafından yayınlandı. (31 Mart)

Başbakan Celal Bayar Romanya'ya gitti. (8 Mayıs)

Atatürk çiftliklerini ve bazı mallarını hazineye bağışladı. (11 Mayıs)

Atatürk Hatay meselesi dolayısıyla Ankara'dan ayrılarak Mersin'e gitti. (20 Mayıs)

Atatürk İstanbul'a geldi ve Savarona yatına verleşti. (26 Mayıs)

Hatay'da Türk Fransız görüşmeleri başladı (14 Haziran)

Romanya Kralı II. Carol Atatürk'ü görmek amacıyla İstanbul'a geldi. (9 Haziran).

Cumhuriyetin 15'nci yıldönümü dolayısıyla çıkarılan bir kanunla 150'likler ve İstiklal mahkemelerince mahkûm edilmiş olanlar affedildi. (29 Haziran).

Antakyada Fransızlar'la askeri anlaşma imzalandı. (3 Temmuz)

Türk askeri Hatay'a girdi. (5 Temmuz)

Bulgaristan Balkan paktına girdi. (31 Temmuz).

Bağımsız Hatay Devleti Millet Meclisi ilk toplantısını yaptı devlet başkanlığına Tayfur Sökmen seçildi. (2 Eylül)

Atatürk vasiyetnamesini yazdırdı. Chamberlain Berchtesgaden'de Hitleri ziyaret etti. (15 Eylül)

Chamberlain Bad Godesberg'de Hitlerle konuştu. (22.23 Eylül)

Münih Konferansı toplandı (29.30 Eylül)

Atatürk'ün gittikçe artan rahatsızlığı günlük resmi bildirilerle halka duyurulmaya başlandı. (16 Ekim)

Atatürk komaya girdi (8 Kasım)

Atatürk Dolmabahçe sarayında hayata gözlerini yumdu (10 Kasım).

İsmet İnönü Cumhurbaşkanlığına seçildi. (11 Kasım)

Atatürk'ün naaşı düzenlenen törenle Ankara'ya götürüldü. (19 Kasım)

Atatürk'ün naaşı Ankara Etnografya Müzesinde hazırlanan geçici kabrine konuldu. (21 Kasım)

1939

Celal Bayar'ın başbakanlıktan ayrılmasından sonra bu göreve getirilen Refik Saydam yeni kabineyi kurdu. (20 Ocak)

TBMM seçimlerin yenilenmesini kararlaştırdı. (27 Ocak)

Hatay Meclisi Türk kanunlarının geçerli olmasını kabul etti. (17 Şubat)

VI dönem milletvekili seçimleri yapıldı. (26 Mart)

Bir savaş çıkması halinde Türkiye ile İngiltere arasında tarafların birbirine yardım etmesini öngören anlaşma imzalandı. (21 Mayıs)

Almanya İtalya ittifak anlaşması imzalandı. (22 Mayıs)

Hatay Meclisi, yaptığı olağanüstü toplantıda anavatana katılma kararı aldı. (29 Haziran).

TBMM, Hatay'ın anavatana ilhakını onayladı. (30 Haziran)

Hatay ilinin kuruluşuna ait kanun kabul edildi. (6 Temmuz)

Hatay'ın yönetimi Türk makamlarına devredildi. Son Fransız birliği Hatay'dan ayrıldı. (23 Temmuz)

İkinci Dünya Savaşı Almanya'nın Polonya'ya saldırmasıyla başladı. (1 Eylül)

Sovyetler Birliği Türkiye'den yabancı savaş gemilerine boğazları kapatmasını istedi. (2 Ekim)

Moskova'da sürdürülen Türk-Sovyet görüşmeleri kesildi. (17 Ekim)

Türkiye, Fransa ve İngiltere arasında üçlü yardım anlaşması imzalandı. (19 Ekim)

Rusya, Finlandiya'ya saldırdı. (30 Kasım)

Erzincan depremi. Yaklaşık 40 bin kişi öldü. (26,27 Aralık)

1940

Türkiye Fransa ve İngiltere arasında "Krom" anlaşması imzalandı. Anlaşma iki yıl süreli olacak. (8 Ocak)

Türkiye ile Suriye arasında dostluk anlaşması imzalandı. (30 Mart)

Alman orduları Danimarka ve Norveç'e girdi. (9 Nisan)

Almanya, Belçika, Lüksemburg ve Hollanda'yı işgal etti. (10 Mayıs)

Türkiye'de olağanüstü durum ilan edildi. (22 Mayıs)

İtalya, İngiltere ve Fransa'ya savaş ilan etti. (10 Haziran)

Bakanlar Kurulu, Türkiye'nin savaş dışı kalmasını kararlaştırdı. (12 Haziran)

Alman orduları Paris'e girdi. (14 Haziran).

Sovyet ordusu Litvanya'ya girdi. (15 Haziran).

Fransa Almanya ile ateşkes anlaşması imzaladı. (22 Haziran)

Londra havadan bombalandı (7 Eylül)

Almanya Romanya'yı işgal etti. (7 Ekim)

Türkiye'de üçüncü nüfus sayımı, yapıldı. Türkiye'nin nüfusu 17.869.901 kişi olarak belirlendi. (20 Ekim)

İtalya Arnavutluk ve Yunanistan'a saldırdı. (28 Ekim)

Boğazlar çevresinde altı ilde olağanüstü durum ilan edildi. (20 Kasım)

Türkiye genel karatma uygulanmaya başladı. (1 Aralık)

1941

Türk-Bulgar saldırmazlık anlaşması imzalandı. (17 Subat)

Bulgaristan mihver devletlere katıldı. (1 Mart)

Türk-Sovyet tarafsızlık bildirisi yayınlandı. Bildiriye göre Türkiye bir saldırıya uğrarsa Rusya tarafsızlığını koruyacak. (24 Mart)

Alman orduları Atinaya girdi. (27 Nisan)

Istanbul'da panik. Halk İstanbul'u terk ediyor. (1 Mayıs)

Türk-Alman saldırmazlık anlaşması imzalandı. (18 Haziran)

Sovyet ve İngiliz orduları İran'a girdi. (25 Ağustos)

Almanya ile 96 milyon lira tutarında bakır ve krom anlaşması imzalandı.(9 Ekim)

ABD Türkiye'nin kiralama kanunundan yararlandırılmasını kararlaştırdı. (3 Aralık)

Japonya, İkinci Dünya Savaşı'na girdi. (Pearl Harbor baskını) (7 Aralık)

Amerika Japonya'ya savaş ilan etti. (8 Aralık)

İstanbul da ekmek vesikaya bağlandı. (19 Aralık)

1942

Türkiye'de mecburi askerlik hizmeti süresi 3 yıla çıkarıldı. (21 Ocak)

Ankara'da Alman Büyükelçisi Von Papen'e suikast yapılmak istendi. (24 Ocak)

Bakanlar Kurulu her türlü tahıl ürünlerinin hükümete teslim edilmesini kararlaştırdı. (9 Mayıs)

Amerika ve Sovyetler Birliği 20 yıl süreyle ittifak anlaşması imzaladı. (11 Haziran)

"Atılay" denizaltımız Çanakkale Boğazı'nda battı: 39 denizcimiz şehit oldu. (14 Haziran)

Varlık Vergisi kanunu kabul edildi. (11 Kasım)

Roosevelt ve Churchill İnönü'ye birer mektup göndererek Türkiye'nin savaşa katılmasını istedi. (24 Kasım)

1943

İsmet İnönü İngiltere Başbakanı Churchill ile Adana'da görüştü. (30 Ocak)

Yeni milletvekili seçimleri yapıldı. (28 Şubat)

Adapazarı depremi, 285 kişi öldü. (20 Haziran)

Mussolini tutuklandı. (25 Temmuz)

İtalya teslim oldu. (8 Eylül)

İran, Almanya'ya savaş ilan etti. (9 Eylül)

Kahire konferansı toplandı. (4 Kasım)

"Üç Büyükler" Kahire konferansında buluştu. (28 Kasım)

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Kahire konferansına katıldı. (4 Aralık)

1944

Mareşal Fevzi Çakmak Genelkurmay Başkanlığı'ndanemekliveayrıldı.(12 Ocak)

Bolu ve çevresinde deprem oldu. 4611 kişi öldü. (1 Şubat)

"Krom şilebimiz Marmaris açıklarında batırıldı. (30 Mart)

Almanya'ya Normandiya çıkarması başladı. (6 Haziran)

Türk hükümeti boğazları geçmek isteyen Alman savaş gemilerine geçiş izni vermedi. (14 Haziran)

Eski Halife Abdülmecit Paris'te öldü. (21 Ağustos)

Müttefik Orduları Paris'te. (23 Ağustos)

Bulgaristan Almanya'ya savaş ilan etti. (6 Eylül)

Sovyetler'le Romanya ateşkes anlaşması imzaladı. (13 Eylül)

Müttefikler, Yunanistan'a asker çıkardı. (5 Ekim)

Anıtkabir'in temeli törenle atıldı.(9 Ekim)

Sovyet ordusu, Belgrad'a girdi. (19 Ekim)

1945

Türkiye, Japonya ile ilişkilerini kesti. (3 Ocak)

Anayasa dilinin sadeleştirilmesini öngören kanun kabul edildi. (10 Ocak)

Sovyet Orduları Almanya'ya girdi. (21 Ocak)

Yalta Konferansı başladı. (4 Şubat)

Türkiye Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etti. (23 Şubat)

Sovyetler Birliği Türkiye'ye 1925 yılında imzalanan "Dostluk anlaşması"nın yürürlükten kaldırılacağını bildirdi. (19 Mart)

Roosevelt öldü. (12 Nisan)

Almanya'nın teslim olmasıyla İkinci Dünya Savaşı batıda son buldu. (8 Mayıs)

Sovyetler Birliği bir nota vererek, Türk-Sovyet sınırında bazı düzeltmeler yapılmasını ve ayrıca Çanakkale Boğazı'nda üs istediklerini bildirdi. (7 Haziran)

Celal Bayar ve üç arkadaşı bir önerge vererek bazı kanunlarda ve parti tüzüğünde değişiklik yapılmasını istediler. (7 Haziran)

Sovyetler Birliği, Kars ve Ardahan'ı istedi. (25 Haziran)

İşçi Sigortaları Yasası kabul edildi. (9 Temmuz)

Potsdam Konferansı başladı. (17 Temmuz)

İlk atom bombası Japon kenti Hiroşima'ya atıldı. Yaklaşık 70 bin kişi öldü. (6 Ağustos)

İkinci atom bombası Nagazaki'ye atıldı. (9 Ağustos)

Japonya kayıtsız şartsız teslim olmayı kabul etti. (10 Ağustos)

Türkiye Birleşmiş Milletler Yasasını kabul etti. (15 Ağustos)

Sovyet işgal bölgesinde bir Alman devleti kuruldu. (1 Eylül)

Yugoslavya'da iç savaş başladı. (10 Eylül)

Adnan Menderes ve Fuat Köprülü CHP'den ihraç edildi. (21 Eylül)

Genel nüfus sayımı yapıldı nüfusumuz 18 790 174 (21 Ekim)

Celal Bayar, yeni bir parti kuracaklarını açıkladı. (2 Aralık)

Tan Matbaası, "Yayınları" nedeniyle üniversiteli gençler tarafından tahrip edildi. (4 Aralık)

Türkiye, Sovyetler Birliği'nin isteklerini reddetti. (25 Aralık)

1946

Demokrat Prati kuruldu. (7 Ocak)

Parti genel başkanlığına Celal Bayar seçildi. (8 Ocak)

Türkiye-ABD askeri yardım anlaşması imzaladı. (27 Şubat)

Tek dereceli milletvekili seçimi kanunu kabul edildi. (31 Mayıs)

Türkiye'de ilk tek dereceli seçim yapıldı. CHP: 336, DP 61 milletvekili çıkardı. (21 Temmuz)

İnönü yeniden Cumhurbaşkanı seçildi. (5 Ağustos)

Sovyetler Birliği, Boğazlar'la ilgili olarak Türkiye'ye bir nota verdi. (8 Ağustos)

Türkiye, Sovyetler Birliği'nin, "Boğazlar'ın ortak savunması" şeklindeki isteğini reddetti. (22 Ağustos)

Türk parasının değeri düşürüldü. Bir doların değeri 131,5 kuruştan 280 kuruşa çıkarıldı. (7 Eylül)

Bulgaristan'da Halk Cumhuriyeti ilan edildi. (8 Eylül)

Sovyetler Birliği yeni bir nota vererek Boğazlar'ın ortak savunması yolundaki isteğini yeniledi. (24 Eylül)

Sovyetler'in bu isteği reddedildi. (18 Ekim)

İngiltere, Dörtler Konferansı'nda alınan karara uyarak 12 adayı Yunanistan'a bıraktığını açıkladı. (7 Aralık)

1947

Ürdün Kralı Abdullah, Türkiye'ye bir ziyaret yaptı. (8 Ocak)

Ülkede, okullar dışında din eğitimi yapılmasına izin verildi. (27 Ocak)

İşveren ve işçilerin sendika kurabilmelerine ilişkin kanun kabul edildi. (20 Şubat)

ABD Devlet Başkanı Truman, kongrede yaptığı konuşmada Türkiye'ye 100 milyon dolarlık yardım yapılması için yetki istedi. (12 Mart)

ABD, Türkiye ve Yunanistan'a 400 milyon dolarlık yardım yapılmasını kararlaştırdı. (9 Mayıs)

ABD ile Türkiye arasında yardım anlaşması imzalandı. (23 Mayıs)

İsmet İnönü'nün 12 Temmuz beyannamesi olarak adlandırılan bildirisi yayınlandı. (12 Temmuz)

Pakistan bağımsızlığını ilan etti. (15 Ağustos)

Recep Peker hükümeti istifa etti. (9 Eylül)

Yeni hükümet Hasan Saka tarafından kurularak göreve başladı. (10 Eylül)

Kozlu'da, grizu patlaması sonucu 48 işçi öldü. (2 Eylül)

Birleşmiş Milletler'de bir konuşma yapan Sovyet delegeleri Vişinski Kars ve Ardahan'ı istedi. (25 Ekim)

Eski Gümrük ve Tekel Bakanı Suat Hayri Ürgüplü, Yüce Divan'a verildi. (10 Kasım)

1948

Bulgarlar, iki Türk savaş uçağını düşürdüler. Türkiye, olayı bir nota ile protesto etti. (9 Şubat)

ABD Senatosu, Türkiye'e 75 milyon dolarlık askeri yardım yapılmasını kararlaştırdı. (23 Mart)

"Hürriyet"in ilk sayısı yayınlandı.(1 Mayıs)

İsrail Devleti kuruldu. (14 Mayıs)

Hasan Saka kabinesi istifa etti. Yeni hükümeti yine Hasan Saka kurdu.(8 Haziran)

Prens Sabahattin İsviçre'de öldü. (30 Haziran)

ABD ile Türkiye arasında Türkiye'ye yapılacak yardımlar konusunda çalışacak İktisadi İşbirliği Teşkilatı (AİD)'nin kurulması için anlaşma imzalandı. (4 Temmuz)

Toprağı olmayan köylülere, hazinenin malı olan toprakların dağıtılmasını öngören kanun kabul edildi. (8 Temmuz)

Mareşal Fevzi Çakmak, yayınladığı bildiri ile Millet Partisi'nin kurulduğunu açıkladı. (19 Temmuz)

Güney Kore Cumhuriyeti kuruldu. (15 Ağustos)

Maarif Şurası'nda, liselerin dört yıla çıkarılması kabul edildi. (27 Ağustos)

Yüce Divan, Eski Gümrük ve Tekel Bakanı Suat Hayri Ürgüplü'nün suçsuz olduğuna karar verdi. (5 Ekim)

Etimesgut'ta uçak motoru yapacak fabrika hizmete açıldı. (30 Ekim)

Türkiye, UNESCO üyesi ülkeler arasına katıldı. (10 Aralık)

1949

Başbakan Hasan Saka istifa etti.(13 Ocak)

Yeni hükümet Prof. Şemsettin Günaltay tarafından kuruldu. (16 Ocak)

İlkokullarda din dersi okutulmasına karar verildi. Din dersi "ihtiyari" olarak okutulabilecek. (1 Şubat)

Türkiye'de bulunan Museviler'den isteyenlerin İsrail'e gitmelerine izin verildi. (6 Şubat)

İstanbul'da Sütlüce'de cephane imal eden bir fabrikada meydana gelen infilakta fabrika sahibi Nuri Killigil, 27 işçisiyle birlikte öldü. Nuri Killigil, Enver Paşa'nın kardeşiydi. (2 Mart)

İsrail Devleti Türkiye tarafından tanındı. (24 Mart)

Kuzey Atlantik Paktı (NATO) kuruldu. (4 Nisan)

Avrupa Konseyi kuruldu. Konseyin kuruluş statüsü Strasbourg'da 10 ülke tarafından imzalandı. (5 Mayıs)

Sovyetler Birliği'nde kurye olarak görevli Fuat Güzeltan Türkiye'ye dönerken trende ölü bulundu. Fuat Güzeltan'ın öldürülmüş olabileceği ihtimali üzerinde duruluyor. (30 Mayıs)

İhtiyarlık Sigortası yasası kabul edildi. (1 Haziran)

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Yasası kabul edildi. (8 Haziran)

Osmanlı Hanedanı mensubu kadınların Türkiye'ye dönmelerine izin verildi. (13 Haziran)

DP Kongresi'nde "Milli Husumet Andı" kabul edildi. (25 Haziran)

Türkiye Avrupa Konseyi üyeliğine kabul edildi. (8 Ağustos)

Kıta Çini'nde Halk Cumhuriyeti ilân edildi. (21 Eylül)

Doğu Almanya Demokratik Cumhuriyeti kuruldu. (7 Ekim)

İstanbul Radyosu yayınlara başladı. (19 Kasım)

Kıbrıslı Türkler bir gösteri yaparak Yunanistan'ın adayı ilhak isteklerini protesto etti. (11 Aralık)

1950

Hastalık ve Analık Sigortası yasası yürürlüğe girdi. (4 Ocak)

Kıbrıs'ta yapılan oylamada 215 bin kişinin "Yunanistan'a bağlanmak istediklerini bildirmesi üzerine, Türkiye'nin çeşitli yerlerinde protesto mitingleri düzenlendi. (17 Ocak)

Tek dereceli, gizli oy ve açık tasnif esaslarını kapsayan çoğunluk sistemine dayalı seçim kanunu kabul edildi. (16 Şubat)

Sanat değeri büyük olan bazı türbelerin yeniden açılmasına izin verildi. (1 Mart)

Özalp'te, 1943 yılında 32 kişiyi kurşuna dizdirdiği iddiasıyla Harp Divanı'nda yargılanan emekli Orgeneral Mustafa Muğlalı 20 yıl hapis cezasına çarptırıldı.(2 Mart)

Türkiye ile İtalya arasında, dostluk anlaşması imzalandı. TBMM, seçimlerin yenilenmesini kararlaştırdı. (24 Mart)

Eski başbakanlardan Recep Peker İstanbul'da öldü. (2 Nisan)

Mareşal Fevzi Çakmak İstanbul'da öldü. (10 Nisan)

Mareşal Fevzi Çakmak'ın cenaze töreninde çıkan olaylar yüzünden 70 kişi tutuklandı. (11 Nisan)

Milletvekili seçimleri yapıldı. DP büyük bir çoğunlukla iktidara geldi. (14 Mayıs)

TBMM'nın toplantısında Celal Bayar, cumhurbaşkanı seçildi. Yeni hükümeti kurmakla Adnan Menderes görevlendirildi. (22 Mayıs)
Kuzey Kore, Güney Kore'ye saldırdı. (25 Haziran)
Bayar'ın başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, Güvenlik Konseyi'nin isteği üzerine Kore 'ye 4500 kişilik bir askeri birliğin gönderilmesini kararlaştırdı. (25 Temmuz)
Türkiye Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi üyeliğine seçildi. (10 Ekim)
İlk Türk Birliği Kore'ye vardı. (18 Ekim)
Nüfus sayımı yapıldı (20.947.188) (22 Ekim)
Türkiye Avrupa İnsan Hakları Beyannamesi'ni Roma'da imzaladı. (4 Kasım)
Kore'de Türk Birlikleri ateş hattına girdi. (7 Kasım)
Türk Birlikleri, Kunuri'de bir zafer destanı yazdı. Türk birlikleri düşmanın sayıca çok fazla olmasına rağmen, kahramanca karşı koyarak, düşmanın çemberini kırdı. (28 Kasım)

1951

Ücretli hafta tatili yasası kabul edildi. (9 Ağustos)
Türkiye NATO'ya girdi. (20 Eylül)

Sovyetler Birliği, Türkiye'ye bir nota vererek NATO'ya girişini protesto etti. (3 Kasım)

Türk Ceza Kanunu'nun 141 ve 142. maddelerinde değişiklik yapılarak cezalar daha da ağırlaştırıldı. (3 Aralık)

1952

Eisenhower Ankara'ya geldi. (4 Mart)
General Necip, Mısır'da nükümet darbesi yaptı. (23 Temmuz)
Kral Faruk tahtından feragat ederek Mısır'dan ayrıldı. (26 Temmuz)

1953

Batman rafinerisinin yapımı konusunda bir Amerikan şirketiyle anlaşmaya varıldı. (31 Ocak)
Türkiye Yunanistan ve Yugoslavya arasında Ankara Paktı anlaşması imzalandı. (28 Şubat)
Stalin öldü. (5 Mart)
Gönen ve Yenice'de teprem 265 kişi öldü. (18 Mart)
"Dumlupınar" denizaltısı Çanakkale Boğazı'nda "Naboland" adlı İsveç gemisiyle çarpışarak battı. Kazada 81 denizci şehit oldu. (4 Nisan)
Milli Korunma Kanunu yürürlükten kaldırıldı. (5 Mayıs)
Başbakan Adnan Menderes Kraliçe Elizabeth'in taç giyme törenlerine katılmak üzere Londra'ya gitti. (1 Haziran)
Mısır'da Cumhuriyet ilan edildi. (18 Haziran)
Millet Partisi dini siyasete alet ettiği iddiasıyla kapatıldı (8 Temmuz)
Kore'de ateş kesildi. (27,28 Temmuz)
Atatürk'ün naaşı Etnografya Müzesindeki geçici kabrinden alınarak Anıtkabir'e taşındı. (10 Kasım)
CHP'nin mallarının hazineye devredilmesiyle ilgili yasa kanunlaştı. (15 Aralık)
Sovyetler Birliği'nin eski polis şeflerinden Beria kurşuna dizildi. (23 Aralık)

1954

TPAO kanunu kabul edildi. (7 Mart)
Türkiye Pakistan dostluk anlaşmasıKaraçi'de imzalandı. (2 Nisan)
Batman Petrol Rafinerisi işletmeye açıldı (23 Nisan)
Yugoslav Devlet Başkanı Meraşal Tito Ankara'ya geldi. (12 Nisan)
Milletvekili genel eşçimleri yapıldı DP, yine büyük bir çoğunlukla iktidara geldi. (2 Mayıs)
Hükümeti kurma görevi verilen Başbakan Adnan Menderes yeni kabineyi açıkladı. (17 Mayıs)
Sakarya ve Adıyaman'ın il haline dönüştürülmelerini öngören yasa kabul edildi. (14 Haziran.)
Politik nedenlerle Kırşehir ili ilçe haline getirildi (30 Haziran)
Türkiye Yugoslavya ve Yunanistan arasında "Karşılıklı yardım ve işbirliği anlaşması" imzalandı. (9 Ağustos)
Cezayir'de Fransızlara karşı kurtuluş mücadelesi başladı. (1 Kasım)

1955

Türkiye ile İrak arasında karşılıklı işbir-

liği anlaşması Bağdat'ta imzalandı. CENTO paktına daha sonra İngiltere Pakistan ve İran da katıldı. (24 Şubat)

Kıbrıs'ta EOKA Lideri Grivas tarafından tedhiş ve terör eylemleri başlatıldı. (1 Nisan)

İngiltere de Bağdat Paktı (CENTO) üyeleri arasına katıldı (5 Nisan)

Atatürk'ün Selanik'teki evine bomba atıldığı haberi üzerine Ankara İstanbul ve İzmir'de protesto gösterileri tahrip ve yağmacılığa dönüştü. 3 ilde sıkıyönetim ilan edildi. (6-7 Eylül)

İran,Bağdat Paktına katıldı. (8 Ekim)

Parti yetkililerinden yaptıkları yayınlarda basına ispat hakkı verilmesini isteyen 9 milletvekili partiden ihraç edildi. Diğer 10 milletvekili ise Partiden istifa etti. (12 Ekim)

DP'den ayrılan ve ihraç edilen 19 Milletvekili Hürriyet Partisini kurdu. (19 Kasım)

1956

DP'den 20 milletvekili ihraç edildi. (2 Ocak)

Pakistan'da Cumhuriyet ilan edildi. (23 Mart)

Yeni basın kanunu kabul edildi. (7 Haziran).

Amerika Birleşik Devletleri Başkan Yardımcısı Nixon resmi bir ziyaret için Türkiye'ye geldi. (9 Temmuz)

Süveyş Kanalı, Mısır tarafından devletleştirdi. (26 Temmuz)

Macaristan'ın Budapeşte kentinde halk SSCB'ye karşı ayaklandı. (23 Ekim)

İngiliz ve Fransız birlikleri işgal ettikleri yerleri bırakarak Mısır'dan çekildiler. (23 Aralık)

1957

Başta İstanbul olmak üzere bazı illerdeki işçi sendikaları kapatıldı. (6 Mayıs)

Tunus'ta Cumhuriyet ilan (25 Temmuz)

İlk Suni Peyk Sputnik Ruslar tarafından uzaya fırlatıldı (4 Ekim)

Milletvekili genel seçimleri yapıldı. DP yine iktidarda (27 Ekim)

Bayar üçüncü kez cumhurbaşkanı seçildi. Kabineyi kurmakla Adnan Menderes görevlendirildi. (1 Kasım)

1958

Kıbrıs'ta Türklerle Rumlar arasındaki çatışmaya İngilizler de katıldı. Çatışmada 8 Türk öldü. (28 Ocak)

ABD uzaya ilk suni peyki "Explorer 1"i fırlattı. (31 Ocak)

Mısır ve Suriye Birleşik Arap Cumhuriyetini kurdu. (1 Şubat)

Üsküdür yolcu gemisi İzmit körfezinde battı. Çoğunluğu öğrenci olan 300'den fazla yolcu boğuldu. (1 Mart)

SSCB Başbakanlığına Kruşçev getirildi. (27 Mart)

İstanbul'da 300 bin kişinin katıldığı büyük bir Kıbrıs mitingi yapıldı. (7 Haziran)

Irak'ta ihtilal . Kral ve Başbakan öldürüldü. Ülkenin idaresini Geeral Kasım üzerine aldı. (14 Temmuz)

Türk lirasının değeri düşürüldü. 1 dolar 280 kuruş yerine 300 kuruş oldu. (1 Ağustos)

Bursa yangını Kapalıçarşıdaki 2000'i aşkın dükkan yandı. (24 Ağustos)

Başbakan Adnan Menderes Manisa'da yaptığı konuşmada "Vatan cephesi" kurulması gerektiğinden söz etti. (12 Ekim)

De Gaulle Fransa Cumhurbaşkanlığına getirildi. (21 Kasım)

1959

Küba'da yönetimi Fidel Castro ele geçirdi. (2 Ocak)

Başbakan Adnan Menderes başkanlığındaki Türk heyetini Londra'ya götürmekte olan "Sev" uçağı Gatwick kasabası yakınlarında düştü. Kazada 17 kişi öldü. (17 Şubat)

Kıbrıs konusunda Londra anlaşması imzalandı. (19 Şubat)

Irak Bağdat paktından ayrıldı. (24 Mart)

Kıbrıs'ta Makarios tarafından geçici Kıbrıs hükümeti kuruldu. (2 Nisan)

Partililerle birlikte Uşak'a giden CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, burada DP'lilerin saldırısına uğradı. Bu arada İnönü'ye taş atıldı. (30 Nisan)

İnönü'nün Ege gezisinden dönüşte İstanbul'da DP'liler tarafından yolu kesildi. Burada bazı DP'lilerin İnönüye suikast yapmak istedikleri ancak bunu gerçekleştiremedikleri öne sürüldü. (4 Mayıs)

Yunanistan Başbakanı Karamanlis, Türkiye'ye resmi bir ziyaret yaptı. (7 Mayıs)

De Gaulle, Cezayirlilere kendi gelecekleri ni tayin yetkisi verilmesini kabul etti. (16 Eylül)

1960

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün gezisi sırasında Yeşilhisar ilçesine olaylar çıktı. Polisle partililer çatıştı. (24 Mart)

İnönü'nün Kayseri gezisi olaylı başladı. İnönü'yü getiren tren Himmetdede istasyonunda alıkonuldu. (2 Nisan)

Ahmet Hamdi Sancar'ın başkanlığında Tahkikat Komisyonu kurularak çalışmalara başladı. Komisyon siyasi faaliyetleri 3 ay süreli olarak yasaklandı. (18 Nisan)

İstanbul'da üniversite öğrencileri büyük bir miting düzenleyerek hükümeti protesto ettiler. Çıkan olaylarda 2 kişi öldü. 167 kişi yaralandı. Olaylar üzerine İstanbul ve Ankarada sıkıyönetim ilan edildi. (28 Nisan)

Ankara'da hükümet aleyhine gösteriler yapıldı. İstanbul ve Ankara üniversiteleri kapatıldı. (29 Nisan)

İstanbul'da gösterilerin sürmesiüzerine 1 gün süreli sokağa çıkma yasağı konuldu. (1 Mayıs)

Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Cemal Gürsel Milli Savunma Bakanına bir mektup göndererek son olaylar nedeniyle hükümeti uyardı. (3 Mayıs)

Ankara Kızılay'da 555 K adıyla anılan miting yapıldı. Hükümetin protesto edildiği miting sırasında olay yerinden geçen Başbakan Adnan Menderes bir gazeteci tarafından otomobille göstericilerin arasından uzaklaştırıldı. (5 Mayıs)

ABD U2 casus uçağı Rusya'da düşürüldü, pilot Gary Powers esir alındı, on yıla mahkum edildi, bu yüzden Kruşçev Paris zirve toplantısını engelledi. (5 Mayıs)

Türkiye'de yeni hükümet, Orgeneral Cemal Gürsel'in başkanlığında ilk toplantısını yaptı. (13 Mayıs)

Harp Okulu öğrencileri Kızılay'da sessiz bir yürüyüş yaparak üniversite gençliğine karşı hükümetin aldığı önlemleri ve tutumunu protesto etti. (21 Mayıs)

Aranan savaş suçlusu Nazi Adolf Eichmann, Arjantin'de İsrailliler tarafından yakalandı. (23 Mayıs)

Türk Ordusu yönetime elkoyarak DP'yi iktidardan uzaklaştırdı. Meclis feshedildi. Başbakan Andan Menderes Kütahya'ya giderken tutuklanarak Ankara'ya getirildi. Milli Birlik Komitesi Başkanlığına Cemal Gürsel getirildi. (27 Mayıs)

Kuzey Vietnam'da Vietkong kuruldu. (30 Haziran)

Sovyetler ve Çin ideolojik ayrılıklar yüzünden anlaşmazlığa düştü. (30 Haziran)

Belçika Kongosu (Zaire) bağımsızlığın kazandı. (30 Haziran)

Afrika'da 16 devlet bağımsızlık kazandı, BM'de Afrika üçte bir üyelik aldı. (30 Haziran)

Makarios başkanlığında Kıbrıs bağımsız oldu. (30 Haziran)

Basın Ahlak Yasası kabul edildi. (24 Temmuz)

Kıbrıs devleti kuruldu. (16 Ağustos)

147 üniversite öğretim üyesi görevden alındı. (27 Ekim)

MBK'nin 14 üyesi görevden affedildi ve yurt dışında başka görevlere atandı. (13 Kasım)

Basına "ispat hakkı" tanındı. (29 Kasım)

1961

ABD Küba ile diplomatik bağları kesti. (3 Ocak)

Tasarruf bonoları çıkarılması kanunu kabul edildi. (5 Ocak)

Kurucu Meclis yeni meclis binasında en yaşlı üye olan Yusuf Kemal Tengirşenk'in başkanlığında ilk toplantısını yaptı. (6 Ocak)

Hükümet, siyasal partilere tekrar faaliyete geçmeleri için izin verdi. (13 Ocak)

John F. Kennedy ABD Başkanı oldu. (20 Ocak)

Temsilciler Meclisi subaylara da seçme hakkının verilmesini ve seçim yaşının 21'e çıkarılmasını kararlaştırdı. (6 Nisan)

Yuri Gagarin uzaya giden ilk insan oldu. (12 Nisan)

ABD Küba'nın Domuz Körfezi'ne taarruz etti, sonuçsuz kaldı. (12 Nisan)

Anayasa halkoyuna sunuldu, kabul edildi. (9 Temmuz)

İstanbul Tramvay İşletmesi kaldırıldı. (12 Ağustos)

Doğu Almanya Berlin'i duvarla ayırdı. (13 Ağustos)

Kurucu Meclis görevini bitirerek dağıldı. (4 Eylül)

Yassıada kararları açıklandı. (15 Eylül)

Zorlu ve Polatkan idam edildi. (16 Eylül)

Adnan Menderes idam edildi. (17 Eylül)

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Dag Hammarskjold uçak kazasında öldü. (18 Eylül)

Genel seçimler yapıldı. (15 Ekim)

MBK son oturumunu yaptı ve üyeler tabii senatör olarak senatoya katıldı. (24 Ekim)

Cemal Gürsel cumhurbaşkanı seçildi. (26 Ekim)

SSCB 50 megatonluk hidrojen bombasını patlattı. (29 Ekim)
Cemal Gürsel İnönü'yü kabine kurmakla görevlendirdi. (10 Kasım)
AP ve CHP, İnönü'nün başkanlığında Türkiye'de ilk defa koalisyon hükümeti kurdular. (20 Kasım)

1962

Harp Okulu Komutanı Albay Talat Aydemir'in önderliğinde Ankara'da başlatılan askeri ayaklanma bastırıldı.(22 Şubat)
Üniversitelerden uzaklaştırılan 147 öğretim üyesi görevlerine iade edildi.(27 Mart)
Anayasa Mahkemesi Kuruluş Kanunu kabul edildi. (24 Nisan)
Yüksek Hakimler Kurulu Kanunu kabul edildi. (24 Nisan)
Gary Powers bir Sovyet casusu Rudof Abel ile değiştirildi.
Adolf Eichmann İsrail'de asıldı. (31 Mayıs)
SSCB Küba'da füze üssü kurma kararı aldı, Kennedy Küba'yı muhasara etti, Ruslar karardan vazgeçti. (Ağustos-Kasım)
Cezayir bağımsızlığını kazandı. (3 Temmuz)

1963

Hürriyet gazetesi muhabirlerinden Yüksel Kasapbaşı, foto muhabiri Abidin Behpur ve şoför Yüksel Öztürk Trakya'da donarak öldü. (26 Ocak)
Harp Okulu eski komutanı Talat Aydemir'in önderliğinde ikinci bir ayaklanma teşebbüsü oldu. (20 - 21 Mayıs)
İlk kadın astronot Valentina Tereşkova uzaya gitti. (16 Haziran)
Papa XXIII öldü, Pol VI papa oldu. (3 Haziran)
Sendikalar ile toplu sözleşme, grev ve lokavta ilişkin kanun teklifleri kabul edildi. (15 Temmuz)
TUBİTAK kuruldu. (24 Temmuz)
Washington'da 200.000 zenci ve beyaz, zenci hakları için ayaklandı. (28 Ağustos)
Moskova Washington kırmızı telefon hattı kuruldu. (30 Ağustos)
Talat Aydemir ve 6 arkadaşı hakkında ölüm cezası verildi. (6 Eylül)
Grev Kanunu'nun çıkmasından sonra ilk grev Bursa'da otobüs işçileri tarafından yapıldı. (7 Kasım)
Başkan Kennedy suikastte öldürüldü. (22 Kasım)
Lyndon B. Johnson aynı gün başkan oldu.
Kennedy'i öldürmekle suçlanan Lee Harvey Oswald, Jack Ruby tarafından öldürüldü. (24 Kasım)
Kıbrıs'ta Dr. Binbaşı Nihat İlhan'ın eşi ve çocukları EOKA'cılar tarafından öldürüldü. (27 Aralık)

1964

Makarios Türkiye ve Yunanistan'la ittifak ve garanti anlaşmasını tek taraflı olarak feshettiğini açıkladı. (1 Ocak)
Mesut Suna adlı bir işçi İnönü'ye Başbakanlık önünde 3 el ateş etti. (21 Şubat)
Jack Ruby idama mahkum oldu. Warren raporu Oswald'ın suikasti yalnız yaptığı kararına vardı. (4 Mart)
Türk Hükümeti Makarios'a bir nota göndererek koşulları yerine getirilmezse 17 Ağustos tarihli Garanti Anlaşması'na dayanarak tek taraflı müdahale hakkını kullanacağını bildirdi. (14 Mart)
Makarios 1959 Zürih ve Londra Anlaşmalarını tek taraflı feshetti. (4 Nisan)
Kuzey Vietnam torpidoları Tonkin körfezinde Amerikan destroyerlerine saldırınca Vietnam Savaşı başladı. Hindistan'da Nehru öldü, La Bahadır Şastri başkan oldu. (2 Ağustos)
TRT kuruldu.
Türkiye'nin Kıbrıs'a çıkartma yapmasını önleyen Johnson, İnönü'yü Washington'a davet etti. (5 Haziran)
Türk jet uçağı Erenköy'ü bombaladı, Cengiz Topel'in yönetimindeki uçak düştü. (8 Ağustos)
TBMM'nin olağanüstü toplantısında, Başbakan İnönü, Türk Yunan savaşı tehlikesini belirtti. (3 Eylül)
Kruşçev başkanlıktan çekildi.(14-15 Ekim)

1965

Dr. Martin Luther King ve 2600 zenci Selma Alabama'da üç günlük gösteri yaptı King tutuklandı. (1 Şubat)
Bütçenin reddedilmesi üzerine İnönü istifa etti. (13 Şubat)
Siyah milliyetçi lider Malcolm X, Harlem'de bir gösteride öldürüldü. (21 Şubat)
İnönü ortanın solu görüşünü açıkladı. (29 Temmuz)
Milli İstihbarat Teşkilatı kuruldu. (31 Temmuz)
Başkan Johnson Kuzey Vietnam'a devamlı bombardıman emri verdi. (7 Ağustos)
Los Angeles'ta siyahların ayaklanması 34 ölü, 1000 yaralı, 4000 tutuklanma ve 175 milyonluk zararla neticelendi. (11 16 Ağustos)

1966

Johnson'ın İnönü'ye yazdığı ve Türkiye'nin Kıbrıs'a çıkartma yapmasını engelleyen mektubu Hürriyet gazetesinde yayımlandı. (13 Ocak)
Dr. Michael E. De. Bakey Houston Hastanesi'nde ilk defa insana suni kalp taktı. (21 Nisan)
Keban Barajı'nın temeli atıldı. (12 Haziran)
Fransa NATO'dan çekildi. (1 Temmuz)

CHP 18. Kurultay'ında ortanın solu ilkesi benimsendi. (18 Ekim)
Amerika'daVietnam Savaşı'na katılmak isteyen gençler gösteri yaptı.
Çin'de kültür devrimi.
Şastri öldü, İndira Gandhi başbakan oldu.

1967

İsrail - Arap altı gün savaşı İsrail'in Sina'yı Golan, Gazze ve Süveyş'in doğu kıyısını alması ile neticelendi. (5 - 10 Haziran)
Güney Afrikalı Doktor Christian Barnard ilk başarılı kalp nakli ameliyatını yaptı. Hasta 18 gün yaşadı. (3 Aralık)
Amerika Cunta'yı devirmeye kalkan Yunan Kralı Konstantin başarıya ulaşamayınca İtalya'ya sığındı. (14 Aralık)
Kıbrıs'ta geçici Türk yönetimi ilân edildi. (29 Aralık)
Amerika'da birçok şehirde zenci ayaklanmaları oldu.

1968

Ankara'da TV yayını başladı. (31 Ocak)
Dr. Martin Luther King Memphis'te öldürüldü. (4 Mart)
Senatör Robert F. Kennedy Los Angelas'ta vuruldu, ertesi gün öldü. (5 Haziran)
Çekoslovakya, Rusya ve Varşova paktı kuvvetleri tarafından istila edildi. Alexander Dubcek'in liberal rejimi bastırıldı.(20-21 Ağustos)

1969

Richard M.Nixon ABD başkanı oldu. (20 Ocak)
Kanlı Pazar ya da 16 Şubat olayını anlatan basın; "Taksim Savaş alanına döndü" diye yazdı. (16 Şubat)
İstanbul Kültür Sarayı açıldı. (12 Nisan)
De Gaulle çekildi, Pompidou başkan oldu. (28 Nisan)
İstanbul ve Ankara üniversitelerindeki öğrenci hareketleri polisle sürekli çatışma biçimine dönüştü. (9 Haziran)
Apollo 11 astronotları Neil A. Armstrong, Edin E. Aldrin ve Michael Collins aya vard ve ilk defa aya ayak bastılar. (20 Temmuz)

1970

Nijerya'dan bağımsızlığını kazanmak için 32 ay savaşan Biafra teslim oldu.(12 Ocak)
Boğaz Köprüsü'nün temeli atıldı. (20 Şubat)
GKB Ogr. Memduh Tağmaç'ın Başbakan Demirel'e gönderdiği mektup basında yayınlandı.
Rodezya İngiltere ile bağlarını kopardı. (1 Mart)
Mısır Başkanı Cemal Abdülnasır öldü. (28 Eylül)
Allende, Şili başkanı seçildi. (3 Kasım)
Fransa'da Charles de Gaulle öldü. (9 Kasım)
İstanbul'da Kültür Sarayı yandı. (27 Kasım)

1971

Yüksek Komuta Konseyi toplandı. (11 Mart)
Genelkurmay Başkanı ve Kuvvet komutanları cumhurbaşkanı ile Senato ve Meclis başkanlarına birer muhtıra verdi. (12 Mart)
Deniz Gezmiş ve Yusuf Aslan Şarkışla civarında yakalandı. (16 Mart)
Cumhurbaşkanı Sunay, Nihat Erim'i yeni hükümeti kurmakla görevlendirdi. (19 Mart)
Doğu ve Batı Pakistan arasında savaş çıktı. 9 milyon mülteci Hindistan'a sığındı. Açlık binlerce can aldı. Doğu Pakistan Bangladeş oldu. (25 Mart)
Şiddet olaylarının artması üzerine 11 ilde sıkıyönetim ilân edildi. (26 Nisan)
Anayasa Mahkemesi Milli Nizam Partisi'ni kapattı. (21 Mayıs)
Maltepe'de Sibel Erkan'ı rehin alanlardan Hüseyin Cevahir öldürüldü, Mahir Çayan sağ olarak yakalandı. (7 Haziran)
Türkiye'de haşhaş ekimi yasaklandı. (1 Temmuz)
Ulus'un son sayısı çıktı. (28 Temmuz)
Robert Kolej'in kapatılan yüksek kısmı yerine Boğaziçi Üniversitesi kuruldu. (9 Eylül)
Birleşmiş Milletler Komünist Çin'i üyeliğe kabul etti, Milliyetçi Çin'i üyelikten çıkardı. (25 Ekim)
Nihat Erim yeni kabinesini açıkladı. (11 Aralık)

1972

ABD Başkanı Nixon Çin'i ziyaret etti. (Şubat)
Türk Donanma Vakfı kuruldu. (6 Şubat)
Eski Başbakan Adnan Menderes'in büyük oğlu, DP Genel Başkan Vekili Yüksel Menderes Ankara'da intihar etti. (8 Mart)
İpraş rafinerisi TPAO'ya devredildi. (11 Mart)
İngiltere Kuzey İrlanda yönetimini aldı. (24 Mart)
Mahir Çayan ve arkadaşları Niksar'ın Kızıldere köyünde sarılarak, çarpışmalardan sonra teknisyenlerle birlikte ölü olarak ele geçirildiler. (30 Mart)
Başbakan Erim istifa etti. (17 Nisan)
Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Kemalettin Eken'e Ankara'da suikast yapıldı. (4 Mayıs)
Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan Ankara'da idam edildi. (6 Mayıs)
İnönü CHP Genel Başkanlığı'ndan istifa etti. (6 Mayıs)
27 yıllık A.B.D. yönetiminden sonra Okinava Japonya'ya verildi. (14 Mayıs)
Watergate olayları başladı. (17 Haziran)
Fener patriği Athenagaros öldü. (7 Temmuz)
Münih Olimpiyatları'nda 8 Arap teröristi Olimpiyat köyüne saldırdı, 11 İsrailli atlet ve bir polisi öldürdü, beş terörist de öldü. (5 Eylül)
A.B.D.'den Boby Ficher, S.S.C.B.'den Boris Spassky'yi satrançta yenerek dünya şampiyonu oldu. (19 Eylül)
İnönü CHP'den istifa etti. (4 Kasım)
İnönü milletvekilliğinden istifa etti. (14 Kasım)

1973

Büyük Britanya, İrlanda ve Danimarka AET'ye üye oldu. (1 Ocak)
Vietnam'da ateş kesildi. (15 Ocak). Barış imzalandı. (27 Ocak)
Fransa'nın Marsilya şehrinde Ermeniler tarafından diktirilen bir anıtın üzerine Türkler aleyhine yazılar kazıldı. (11 Şubat)
ABD'de ünlü yayınevi sahibi Dahdolph Hearst'ın kızı Patricia Hearst Symbionese Liberation ordusu adında bir terör grubu tarafından kaçırıldı. (5 Şubat)
Konya bağımsız milletvekili Necmettin Erbakan MSP'ye girdi. (17 Mayıs)
Yavuz zırhlısı 62 yıl hizmetten sonra Gölcük'te hizmetten çıkarıldı. (7 Haziran)
ABD Kamboçya'da bombardımanı kesti. (15 Ağustos)
Şili'de askeri darbe oldu, Başkan Salvado Allende Gossens'in intihar ettiği açıklandı. (11 Eylül)
Juan Peron Arjantin'e döndü, başkan seçildi. (23 Eylül)
Dördüncü Arap - İsrail savaşı başladı. (6 Ekim)
Necmettin Erbakan MSP Genel Başkanlığı'na getirildi. (22 Ekim)
İsrail - Arap Savaşı'nda ateş kes imzalandı. (24 Ekim)
Cumhuriyet'in 50. yılı büyük törenlerle kutlandı. (29 Ekim)
Boğaziçi Köprüsü Cumhurbaşkanı Koruturk tarafından açıldı. (30 Ekim)
17 Aralık'ta şiddetli bir kriz geçiren İsmet İnönü 18.10'da Çankaya'daki evinde öldü. (25 Aralık)
İsmet İnönü Anıtkabir'e gömüldü. (28 Aralık)

1974

EOKA lideri Grivas öldü. (28 Ocak)
Türk Hava Yolları Ankara uçağı Paris'te düştü; 347 yolcu öldü. (3 Mart)
Hafta tatilinin 2 gün olması kesinleşti. (30 Mayıs)
Arjantin'de Peron öldü, eşi İsabella Peron başkan oldu. (1 Temmuz)
Kıbrıs'ta Yunan subayları Makarios'u indirdi, Makarios Londra'ya kaçtı, Türkiye garantör devlet olarak askeri müdahaleye girişti. (20 Temmuz)
Yunanistan'da askeri cuntanın hakimiyeti sona erdi, Konstantin Karamanlis devlet başkanı oldu. (23 Temmuz)
Kıbrıs'ta darbe oldu, Makarios düşürüldü. (15 Temmuz)
Türk ordusu Kıbrıs'a çıktı. (20 Temmuz)
Richard Nixon istifa eden ilk ABD Başkanı oldu. (9 Ağustos) Gerald R. Ford yerine geldi.
Kıbrıs'ta Türk birlikleri 2. Harekâta başladı. (14 Ağustos)
Cumartesi günleri okulların tatil olması kararlaştırıldı. (12 Eylül)
Portekiz Gine'den çekildi, bağımsız Gine Bisau kuruldu. (10 Eylül)
Etiyopya'da imparator Haile Selasiye tahttan indirildi. (12 Eylül)
20 Arap devleti Yaser Arafat'ı Filistin Kurtuluş Teşkilatı lideri tayin etti. (28 Eylül)

1975

Türkiye'de, günün belirli saatlerinde

elektrik kesintileri başladı. (3 Şubat)
ABD Kongresi Türkiye'ye silah ambargosu kararı aldı. (5 Şubat)
Kıbrıs Federe Türk Devleti kuruldu. (13 Şubat)
Suudi Arabistan Kralı Faysal öldürüldü. (25 Mart)
Kamboçya hükümeti komünist Kömer kuvvetlerine teslim oldu. (16 Nisan)
Güney Vietnam Kuzey'e teslim oldu, son Amerikan kuvvetleri çekildi. (30 Nisan)
Başbakanlık'ta Vural Öncel adlı biri tarafından yumruklanan Demirel'in burun kemiği kırıldı. (13 Mayıs)
DİSK CHP ile güç birliği kararı aldı. (24 Mayıs)
Süveyş kanalı 8 yıl sonra açıldı. (5 Haziran)
Apollo ve Soyuz uzay araçları uzayda ABD SSCB işbirliği örneği olarak uzayda kenetlendi. (1 5 Temmuz)
Ege ordusu göreve başladı. (20 Temmuz)
Başkan Gerald Ford iki defa suikast teşebbüsünden kurtuldu. (15 - 22 Eylül)
Viyana Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil teröristler tarafından öldürüldü (22 Ekim)
Paris Büyükelçimiz İsmail Erez teröristler tarafından öldürüldü. (24 Ekim)
İspanya'da General Franco öldü, Juan Carlos kral oldu.
Çin lideri Mao Ze-Tung öldü.

1976

Filistin Kurtuluş Teşkilatı Birleşmiş Milletler'e alındı. (13 Ocak)
Bir ABD firması Türkiye dahil birçok ülkede 165 milyon dolar rüşvet dağıttı, Lockheed skandalı ortaya çıktı. (6 Şubat)
F 104-S uçaklarıyla ilgili soruşturmanın selameti için Hava Ku etleri Komutanı Org. Emin Alpkaya emekliye ayrıldı. (5 Mart)
Hora sismik araştırma için Ege'ye açıldı. (7 Mart)
Uçak rüşveti olayından sanık olarak yargılanan Hava Kuvvetleri eski Komutanı Emekli Org. Alpkaya ile 3 arkadaşı beraat etti. (31 Mart)
Beyrut'ta Amerikan sefiri Francis E. Welloy öldürüldü, Amerikalılar Lübnan'dan kaçmaya başladı. (17 Haziran)
ABD'nin 200'üncü kuruluş ılı kutlandı. (4 Temmuz)Uganda İsrail komandoları Entebbe baskını ile Air France uçağında Filistin teröristlerin rehin tuttukları 103 kişiyi kurtardı. (4 Temmuz)
Ecevit'e New York'ta Stavros Psihopetrides adlı Rum asıllı bir Amerikalı tarafından suikast girişiminde bulunuldu. (27 Temmuz)
Hollanda Prensi Bernard'ın adı Lockheed uçak şirketi rüşvet rezaletine karıştı. (26 Ağustos)
Jimmy Carter, ABD başkanı seçildi. (2 Kasım)
Telefonun icadının 100'üncü yıldönümü.
Johannesburg yakınlarında Soveto'da Güney Afrika polisi talebelere ateş açtı, çok kişi öldü, yaralandı.

1977

Astronomi uzmanları dünyanın galaksisi dışında su buldu, uzayda hayat olabileceği inancı çoğaldı. (19 Ocak)
Zekeriya Sertel 25 yıl aradan sonra İstanbul'a döndü. (4 Mart)
DİSK'in İstanbul'da kutlamak istediği işçi mitinginde Taksim alanı kana bulandı, 34 kişi öldü. (1 Mayıs)
Türkiye'nin Vatikan B.Elçisi Taha Carım Roma'daki evine girerken öldürüldü. (9 Haziran)
İkinci MC hükümeti açıklandı. (21 Temmuz)
Çin'de Deng Ciaoping liderliğe geldi, Dörtlü Çete, Komünist Partisi'nden atıldı tutuklandı. (22 Temmuz)
75 yaşındaki Bekir Arabacı adlı şahıs anarşik olayları protesto için kendini yaktı. (16 Ağustos)
Ankara'da kadınlar boş fileler ve boş tencerelerle "Zamlara Hayır" adlı bir gösteri yaptı. (31 Ekim)
Plastik sanatlar, edebiyat, gazetecilik, bilim, sağlık ve spor dallarında Hürriyet gazetesi kurucusu Sedat Simavi adına düzenlenen yarışmanın sonuçları belli oldu. (10 Aralık)
1977 ile birlikte 2. MC iktidarı da bitti. (31 Aralık)

1978

Hükümeti kurma görevini alan Ecevit ilk olarak gece AP'den ayrılan, bağımsız kalan 11 milletvekiliyle görüştü. (1 Ocak)
Bülent Ecevit hükümeti kurdu. (2 Ocak)
Basın toplantısı düzenleyen Başbakan Ecevit, kontr-gerillanın bütün faaliyetinin bir bir inceleneceğini bildirdi. (27 Ocak)
Yurt dışına turizm amacıyla 2 yılda bir kere çıkılabilecek. (15 Şubat)
Rodezya'da Başbakan Ian D. Smith ve üç siyah lider çoğunluk siyahların idaresi konusunda anlaştı. (15 Şubat)
Eski İtalyan Başbakanı Aldo Moro solcu

teröristler tarafından 15 Mart'ta kaçırıldı. 9 Mayıs'ta ölü bulundu. (16 Mart)

Malatya Belediye Başkanı Hamit Fendoğlu, gelini ve 2 torunu posta ile gönderilen bombanın patlaması sonucu öldüler. (17 Nisan)

Hamit Fendoğlu'nun bombalı paketle öldürülmesinden sonra kanlı olaylar çıktı. (18 Nisan)

Malatya olaylarından sonra meçhul bir kişi telefonla, şehir sularının zehirlendiğini bildirdi. (19 Nisan)

Guyana'da ormanda 91 kişi kitle intiharı ve cinayeti ile öldü. (8 Mayıs)

papa Pol VI öldü, yeni papa Jan Pol 34 gün sonra aniden öldü, Polonyalı Karol Kardinal Wovtyla Jan Pol II ünvanı ile Vatikan'a yerleşti. (6 Ağustos- 28 Eylül)

Başkan Carter, Enver Sedat ve Menahem Begin Kamp David'de 13 günlük konferansta barış programı imzaladılar. (17 Eylül)

1979

İran'da Yılbaşı kanlı geçti, Meşhed'de 700 kişi öldürüldü. (1 Ocak)

Mekong nehrini aşarak Kamboçya'ya giren Vietnam birlikleri başkent Phnom Peuh'e doğru ilerlemeye başladılar. (3 Ocak)

Şah Rıza Pehlevi ve eşi İran'dan ayrıldı. (16 Ocak)

Humeyni, 15 yıllık sürgünden sonra İran'a döndü. (1 Şubat)

Tahran'da Amerikan Büyükelçiliği'ni basan İranlı öğrenciler, elçilikteki Amerikalıları rehin aldılar. Olay, ilerde "Rehineler Meselesi" olarak büyük bir sorun haline dönüşecektir (14 Şubat)

Mısır Devlet Başkanı Sedat'la, İsrail Başbakanı Begin arasında Arap-İsrail Barış Antlaşması Washington'da büyük törenle imzalandı. Antlaşmaya Başkan Carter de imza koydu. (26 Mart)

Pakistan'ın eski Başbakanı Zülfikar Ali Butto idam edildi. (4 Nisan)

İngiltere'de yapılan genel seçimleri, başkanlığını Margaret Thatcher'in yaptığı Muhafazakar Parti kazandı. (4 Mayıs)

Dünya kamuoyunu günlerden beri yakından ilgilendiren Skylab uzay aracı, nihayet kimseye zarar vermeden dünyamıza düştü. (11 Temmuz)

Atatürk'ün yatı "Savarona" okul gemisi, demirli bulunduğu Heybeliada önünde yandı (3 Ekim)

Küba Devlet Başkanı Fidel Castro, 19 yıl aradan sonra ilk kez ABD'ye gitti. (11 Ekim)

Güney Kore Devlet Başkanı Park Chung-Hee öldürüldü. (27 Ekim)

İran'da büyük deprem: Meşhed ve çevresinde 1000 kişi öldü. (14 Kasım)

Bir Yunan gemisiyle çarpışan Rumen tankeri Haydarpaşa önünde infilak etti. 51 denizci kayboldu. Denize dökülen 95 bin ton ham petrol İstanbul ve Marmara için büyük tehlike yarattı. (15 Kasım)

"Mehdi Çıktı" diye Mekke'de Mescid-ül Haram'a saldıran bin kişi Kâbe'yi işgal etti. Kâbe birgün sonra işgalcilerden temizlendi. (22 Kasım)

... Ve 1979, Türkiye'de can ve mal güvenliği kadar Cumhuriyet'i de tehdit eden boyutlarda hızla tırmanmaya devam eden bir yıl oldu. Demokratik düzendeki tıkanıklık, parlamentonun artık çalışamaz hale gelmesi giderek artan sancılarla "12 Eylül Harekâtı"nı hazırlayan nedenler oldu.

1980

Türk Silahlı Kuvvetleri komuta zinciri içinde yönetime el koydu. (12 Eylül)

1981

1980'in bütün olayları yıllığımızın başında yer alan "1980'in 366 Günü" isimli kronolojide bütün ayrıntılarıyla verilmiştir.

Türkiye'de ve Dünya'da, Atatürk'ün 100. Doğum Yılı büyük törenlerle kutlanıyor.

"O" Diyor ki:

EKONOMİ

Atatürk Diyor ki:
Siyasi ve askeri zaferler ne kadar büyük olurlarsa olsunlar, ekonomik zaferlerle taçlandırılmazlarsa elde edilecek zaferler asla devamlı olamaz.

ULAŞIM

Atatürk Diyor ki:
İstikbal göklerdedir.
Demiryolları, Türk milletinin refah ve medeniyet yollarıdır
Denizciliği, Türk'ün büyük milli ülküsü olarak düşünmeli.

İMAR

Atatürk Diyor ki:

Medeni eser yaratmak kaabiliyetinden yoksun olan insan toplulukları hürriyet ve istiklallerini kaybetmeye mahkumdurlar.

SİYASET HAYATI

Atatürk Diyor ki:
Milli egemenlik öyle bir unsurdur ki onun karşısında zincirler erir taç ve tahtlar yanar mahvolur.

ADALET

Atatürk Diyor ki:
Adliye gücü bağımsız olmayan bir milletin devlet halinde varolması kabul olunamaz.

MİLLİ SAVUNMA

Atatürk Diyor ki:
Ordumuz Türk birliğinin, Türk kudret ve kabiliyetinin, Türk vatanseverliğinin çelikleşmiş bir ifadesidir.

SAĞLIK

Atatürk Diyor ki:
Sağlam ve gürbüz nesil Türkiye'nin mavasıdır

EĞİTİM VE KÜLTÜR

Atatürk Diyor ki:
Bir milletin bir sosyal toplumun yüzde onu, yirmisi okuma yazma bilir, yüzde sekseni doksanı bilmezse bu ayıptır. Bundan insan olarak utanmak lazımdır.

SANAT VE EDEBİYAT

Atatürk Diyor ki:
Sanatkar cemiyete uzun ceht ve gayretlerden sonra alnında ışığı hisseden insandır.

SPOR

Atatürk Diyor ki:
Ey yüksek yeni nesil istikbal sizsiniz.

Ordumuz, Türk birliğinin Türk güç ve yeteneğinin, Türk yurtseverliğinin çelikleşmiş bir anlatımıdır

ATATÜRK 30 AĞUSTOS'U ANLATIYOR

DUMLUPINAR'da Meçhul Asker Anıtı'nın açılışı dolayısıyla 30 Ağustos 1924'te yapılan törende, bu savaşın Başkomutanı Gazi Mustafa Kemal Paşa 30 Ağustos zafer gününü şöyle anlatıyordu:

"Efendiler:

1922 yılı Ağustos'unun 30'uncu günü saat 14.00'de şimdi hep beraber bulunduğumuz bu noktaya gelmiştim.

Bu üzerinde bulunduğumuz sırtlarda kahraman 11'inci Tümenimiz, şu karşı-daki tepelerde savaşa zorlanan düşmana taarruz için yayılarak ilerlemekte bulunuyordu. Şu gördüğünüz Çal köyü, alevler ve dumanlar içinde yanıyordu.

29-30 Ağustos gecesi sabaha karşı. Batı Cephesi Harekât Şubesi Müdürü Tevfik Bey, her zamanki gibi o saate kadar çeşitli birliklerden gelen raporlara göre harita üzerinde tespit ve işaret ettiği durumu Cephe Komutanı İsmet Paşa'ya göstermiş...Ve o da derhal Paşa'ya göster emriyle Tevfik Bey'i yanıma göndermiş.

Karahisar'da Belediye Dairesi'nde, bana ayrılan küçük odada yatmakta idim. Beni uyandıran Tevfik Beyin gösterdiği haritaya baktım. Hemen yataktan fırladım.

Arkadaşlar:

Gördüğüm şey şu idi ki, ordularımız düşman kuvayı mühimmesini güneyden, kuzeyden, batıdan sarmaya uygun bir durum almış bulunuyorlardı.

Derhal Fevzi (Çakmak) ve İsmet (İnönü) Paşaları çağırınız...dedim. Üçümüz toplandık. Durumu bir daha inceledik. Ve kesin olarak karar verdik ki. Türk'ün hakikî halâs güneşi 30 Ağustos sabahı ufukta bütün büyüklüğü ile doğacaktır.

Bu karara göre ordulara yeni emir ve talimat yazıldı.

Fakat durum o kadar önemli, o kadar sürat ve şiddet istiyordu ki, bu yazılı emirle yetinmek doğru olamazdı. Onun için Fevzi Paşa Hazretleri'nden bizzat Altıntaş ve güneyinde hareket eden 2.Ordumuzun ve bunun daha batısında bulunan süvari kolordumuzun nezdine giderek düşündüklerimize göre harekâtı tanzim buyurmasını rica ettim..."

30 AĞUSTOS'U GERÇEKLEŞTİREN ATATÜRK'ÜN KUMANDA KADROSU

BÜYÜK Atatürk'ün Başkomutanlığı'nda 30 Ağustos Zaferi'ni gerçekleştiren Türk Ordusu'nun kumanda kadrosu aşağıdaki şekilde meydana gelmişti.

Batı Cephesi Kumandanı: **İsmet Paşa.**

Genelkurmay Başkanı: **Fevzi Paşa** (Mareşal Çakmak).

1. Ordu Kumandanı: **Nureddin Paşa.**

1. Ordu Kurmay Başkanı: **Albay Emin** (Korgeneral Koral)

2. Ordu Kumandanı: **Yakup Şevki Paşa** (Orgeneral Subaşı)

2. Ordu Kurmay Başkanı: **Albay Hüseyin Hüsnü** (Tümgeneral Erkilet)

1. Kolordu Kumandanı: **Albay İzzettin** (Orgeneral Çalışlar)

Kolordu Kurmay Başkanı: **Binbaşı Muharrem Mazlum** (Orgeneral Iskura).

2. Kolordu Kumandanı: **Albay Ali Hikmet** (Korgeneral Ayerdim)

Kolordu Kurmay Başkanı: **Yarbay İbrahim** (Tümgenera Beğen)

3. Kolordu Kumandanı: **Albay Şükrü Naili** (Korgeneral Gökberk)

Kolordu Kurmay Başkanı: **Yarbay Hayrullah** (Tümgeneral Fişek)

4. Kolordu Kumandanı: **Albay Cemalettin** (Korgeneral Sami)

Kolordu Kurmay Başkanı: **Yarbay Ziya** (Tümgeneral)

5. Kolordu Kumandanı: **Fabrettin Paşa** (Orgeneral Altay)

Kolordu Kurmay Başkanı: **Binbaşı Mehmet Şükrü** (Koçak)

6. Kolordu Kumandanı: **Kâzım Paşa** (Korgeneral İnanç)

Kolordu Kurmay Başkanı: **Yarbay Nihat**

TÜMEN KUMANDANLARI

Büyük Taarruz'un zafere ulaşmasında, kolordulara bağlı tümenlere de önemli görevler düştü ve bunlar savaşların büyük yükünü omuzlarında taşıdılar. Erinden generaline kadar kahramanca savaşan Türk Ordusunun Büyük Taarruz'da tümen kumandanlıklarını yapanların listesi de şöyledir:

Yarbay Naci (Korgeneral Tınaz)

Yarbay Ömer Halis (Korgeneral) Bıyıktay).

Albay Reşat (Çiğiltepe'yi zaptetmekle görevli tümeni, emrettiği saatte hedefine ulaşamadığından intihar etmiş, biraz sonra ise tümeni tepeyi işgal etmiştir.)

Başkumandan Mustafa Kemal Paşa Büyük Taarruz öncesi süvari kolordusunu teftiş ederken.

Yarbay Ethem (Çallı Ethem Bey)
Yarbay Halit (Eski Kastamonu Milletvekili)
Yarbay Dervîş (Derviş Paşa)
Albay Kâzım (Tümgeneral Sevüktekin)
Albay Osman (Tümgeneral Koptagel).
Albay Halit (Deli Halit-Tümgeneral)
Albay Naci (Tümgeneral Eldeniz).
Albay Kâzım (Orgeneral Orbay)
Albay Sabri (Sabri Paşa).
Albay Hacı Arif,
Yarbay Salih (Orgeneral Omurtak),
Albay Aşir (Tümgeneral Atlı)
Albay Nurettin (Nurettin Paşa)
Yarbay Abdurrahman Nafiz (Orgeneral Gürman)
Yarbay Alâaddin (Alâaddin Paşa).
Yarbay Mürsel (Tümgeneral Bakû)
Yarbay Zeki (Tümgeneral Soydemir)
Yarbay Suphi (Tümgeneral Kula),
Albay Nazmi (Korgeneral Solok).
Yarbay İbrahim (Eski Bilecik Milletvekili Çolak İbrahim).

Atatürk'ün 30 Ağustos Zaferi'nden sonra Türk ordularına verdiği tarihi emrin metni şöyledir:

"Garp Cephesi Kumandanlığı
Aded
Türkiye Büyük Millet Meclisi Orduları.

Afyonkarahisar-Dumlupınar Büyük Meydan Muharebesi'nde zalim ve mağdur bir ordunun anasırı asliyesini inanılmayacak kadar az bir zamanda imha ettiniz.

Büyük ve necip milletimizin fedakârlıklarına lâyık olduğunuzu ispatediyorsunuz. Sahibimiz olan Büyük Türk Milleti istikbalinden emin olmaya haklıdır. Muharebe meydanlarındaki maharet ve fedakârlıklarınızı, yakından müşahade ve takip ediyorum. Milletimizin hakkınızdaki takdiratına delâlet etmek vazifemi müteyaliyen ve mütemadiyen ifa edeceğim.

Başkumandanlığa teklifatta bulunulmasını Cephe Kumandanlığı'ndan emrettim.

Bütün arkadaşlarımın Anadolu'da daha başka meydan muharebeleri verileceğini nazarı dikkate alarak ilerlemesini ve herkesin kuvayi akliyesini ve menabii celâdet ve hamiyetini müsabaka ile ibzale devam eylemesini talep ederim.

Ordular!. İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!..

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Başkumandan
M.KEMAL..."

Atatürk cephede

26 AĞUSTOS'TAN 30 AĞUSTOS'A

SAVAŞI yakından izlemek ve yönetmek için ortalık ağarmadan Başkomutan Müşir Gazi Mustafa Kemal Paşa, Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa, Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa ve 1'inci Ordu Komutanı Nureddin Paşa, Kocatepe'deki gözetleme yerinde idiler.

Topçular, bütün cephelerde saat 05.00'te birden ateşe başladılar. Saat 5.30 dan dakikalık tahrip, arkasından da imha ateşine geçildi. Aynı anda bütün cephelerde piyadeler ilerlemeye başladılar.

Saat 06.20'de, 5'inci Kafkas Tümeni'ne bağlı birliklerden bir hücum taburu, Yunan siperlerine 200 metre yaklaşmıştı. On dakika sonra topçu ateşinin geriye kaydırılmasıyle ilk dalgalar tel örgülerine sokuldu Kalecik sivrisi ile Poyralıkkaya tepesi hücumla düşmandan alındı.

Bu kesimi savunan Yunan alayı takviye aldığı halde süngü hücumuna dayanamayıp, dağınık surette Erkmen Tepesi'ne ve Hıdırlık sırtına çekildi...Saat 06.55'te ise, bölgedeki bütün hedefler düşmandan temizlenmişti.

Sarp arazide, Yunanlıların aylardan beri tahkim ederek düşürülmesinin imkânsız olduğunu ileri sürdükleri mevziler, Türk askerinin taarruzuna ve süngüsüne ancak bir saat dayanabilmişti!..

Akşama kadar devam eden taarruzlar sonucu 1'inci Kolordu, Belentepe, Tınaztepe, Kırçaarslan tepelerini almıştı. Kocaeli Grubu birlikleri Gemlik-Orhangazi-İznik-Bilecik hattında Yunan birlikleri ile karşı karşıya gelmişti.

27 AĞUSTOS 1922
(Büyük Taarruz'un ikinci günü)

4'üncü Kolordu'nun 8'inci Tümen 131'inci Alayı, Hacılar 19'uncu Alayı, Kurtkaya , yine 36' ncı Alayı batıdan aynı tepeyi süngü hücumuyla ele geçirdiler.

36' ncı Alay'ın taarruzu sırasında iki taraf birlikleri arasında çok şiddetli piyade ve bomba ateşi olmuş, bu arada 6' ncı Bölük Komutanı **Üsteğmen Agâh** , ağır yaralandığı halde, bölüğünün başında düşman siperlerine girerek, bir bataryayı yok etmiş, daha sonra Kurtkaya'nın en yüksek tepesine sancağını dikip şehit olmuştu.

1. Kolordu birlikleri Türkmentepe-Kızkulesi hattını düşman birliklerinden temizlerken,31'inci Alay, saat 14.00 sıralarında Sinirköy'ün hemen batısındaki tepeye ulaştı. Dağınık olarak ovaya dökülen Yunan birliklerine makineli tüfek ateşi ile ağır kayıplar verdirdi. Sinirköy tepesinden aynı anda Tümen Komutanı, Kolordu Komutanlığına şu raporu yazdırıyordu:

-"Sinirköy'deyim. Gazi Başkomutanımızı cephede göremediğinden bahseden mağrur Hacı Anesti'nin Sincanlı ovasını dolduran perişan birliklerinin kaçışını seyrediyorum. Hangarları alevler içinde. Bir uçak Yunan ordusunun kırık semboli gibi kanatları kopuk yatıyor. Düşmanın bir yıldan beri tahkim ettiği kuvvetli mevzileri en çabuk surette zapta bizi mazhar buyuran Cenab-ı Hak'ka şükürler eder, şehitlerimizi fatihalarla yâd ederim"

1'inci Ordu Komutanı, saat 20.30'da

Savaşa girecek Mehmetler bir istirahat anında..

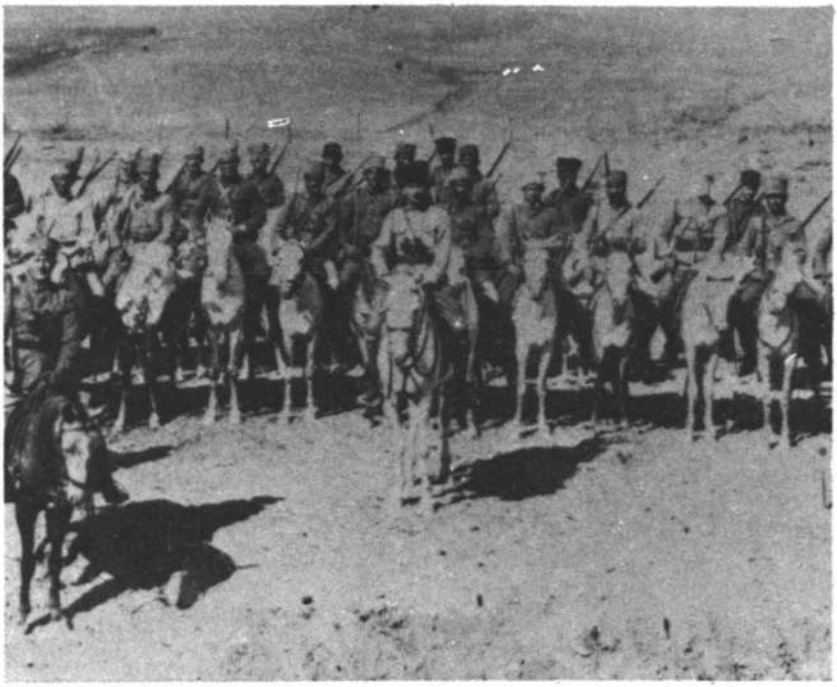

Atatürk askerinin önünde

Afyon'un kurtarıldığını Batı Cephesi Komutanlığına bildiriyordu. Gece saat 24'te Türk Ordularının durumu şöyle özetleniyordu:

61'inci Tümen Kazuçuran, 6' ncı Kolordu'nun 16 ve 17' nci tümenleri Yunan mevzilerinin birinci hattını işgal ettiler.

1'inci Orduya bağlı 2' nci Kolordunun 8'inci Tümeni Afyon, 7'nci tümen Salarda. 4'üncü Kolordu, Yunanlıların Afyon güney ve batı mevzilerini tamamen işgal etmiş durumda. Öteki birlikler de, düşmanı bütün cephelerde püskürterek geri hatlara doğru sürüyorlar.

28 AĞUSTOS 1922
(Büyük Taarruz'un üçüncü günü)

Başkomutan, Genelkurmay Başkanı ve Batı Cephesi Komutanı, karargâhlarını, düşmandan kurtarılmış Afyon'a nakledip, savaşları buradan yönetmeye başladılar. Akşama kadar devam eden savaşlar sonunda, Yunanlıların sekiz tümeni mağlûp edilerek, bütün cephelerde geri çekilmek zorunda bırakılmış, çok sayıda silah ve cephanesini bırakarak kaçmaya koyulmuşlardı.

Kuzeyden ilerleyen mürettep süvari tümeni, öğleye doğru Döğer'e varmış ve Altıntaş yönünde ilerlemeye başlamıştı. Yunan Ordusu'nun Eskişehir bölgesinden de çekilme hazırlığına giriştiği öğrenilmişti.

Müşir Gazi Mustafa Kemal, Türk Ordularına **"Durmadan taarruz ve imha et!"** emrini veriyordu.

Yunan Orduları Başkomutanı **General Trikopis**, ordusunun Türkler tarafından kuşatıldığını öğrenmişti. Özellikle Türk süvarisinin arkalarında görünüşü moral çöküntüsüne yol açmıştı. **General Trikopis**, elindeki bütün kuvvetle bir an önce Dumlupınar mevzilerine çekilmeyi ve İzmir doğrultusunu kapatmayı düşünüyor-

du. Fakat birliklerini gece yürütmeyi de göze alamıyordu. Zira köylerde, kılavuz olarak kullanacağı kimse kalmamıştı. Halkın çoğu, Yunan ordusu tarafından katledilmiş, sağ kalanlar da dağlara kaçmışlardı.

29 AĞUSTOS 1922
(Büyük Taarruz'un dördüncü günü)

Sabah erken başlayan uçak keşifleriyle sağlanan bilgiler düşmanın Seyitgazi'den Eskişehir'e yoğun bir nakliyat yapmakta olduğunu bildiriyordu.

Geceyi 12' nci Yunan tümeninin emniyet birlikleriyle karşı karşıya geçiren 10. Alay, sabah saat 05.45'te Oğlanmezarı kesiminde savaşa tutuştu. Bu arada Resulbaba'dan çekilen 12.Yunan Tümeni, Dumlupınar yolunu açık bulundurmak için çaba gösteriyordu.

Kocaeli Grubu, Gemlik-Orhangazi arasından taarruz için İznik-Vezirhan kesimindeki bazı birlikleri ve ağırlığı, İznik Gölü'nün kuzey-doğusundaki Belheriz-Hisardere-Epsede bölgesinde toplamaya çalışıyordu.

2. Orduya bağlı Porsuk müfrezesi ve 41. Tümen kesimlerinde düşmanı oyalamak ve yıpratmak için gösteriş taarruzları düzenliyordu.

1. Orduya bağlı 23. Tümen, Yunanların Altıntaş-Dumlupınar yolunu kesmiş, düşmanla göğüs göğüse muharebeye devam ediyor.

General Trikopis, bütün çabalarına rağmen 1. ve 2.Kolordularını Dumlupınar'a çekmeye muvaffak olamamış **General Franko** ile birleşememişti. Tümenlerini Çal bölgesinde toplayıp, Kızıltaş vadisinden çekilme emri vermek zorunda kalmıştı.

30 AĞUSTOS 1922
(Başkomutanlık Meydan Savaşı)

Başkomutan **Gazi Mustafa Kemal Paşa**, Genelkurmay Başkanı **Fevzi Paşa** ve Batı Cephesi Komutanı **İsmet Paşa**, beraberce durumu inceleyip tartıştılar. Artık düşman birlikleri her yandan kuşatılmış, Türk ordusu ölüm-kalım mücadelesinde son darbeyi indirmek için hazır hale gelmişti.

4. Kolordu Komutanı, sabah 07.15'te, 1.Ordu Komutanına şu mesajı yolladı:

-"Düşman, büyük bir kısmı ile geceyi Çalköy ve Adatepe bölgesinde geçirmiş, bu sabah Çalköyü yakarak batıya ve Adatepe eteklerinden Dumlupınar doğrultusuna yürüyüşe başlamıştır."

Saat 10.00'da, Başkomutan **Mustafa Kemal Paşa**,Akşehir'deki 1.Ordu Karargâhı'na geldi.

Büyük Yunan birlikleri Aslıhanlar kuzeyinde toplanıyor, boru ve trompet sesleri çevreye taşıyordu. Yunan birlikleri, geceden beri yanaştırılan23. Tümenin sahra topları ve bataryaları ile taarruza geçince paniğe kapılıp kaçışmaya başladılar. Batıya doğru ilerleyen 30 motorlu araç ve yüklü arabalar yolda kalmıştı.

YUNANLILAR ÇEKİLİYOR

Bu sırada başka bir cephede 5.Kafkas Tümeni'nin topçusu Yunan mevzilerine ateş ve gülle yağdırmaya başlamıştı. 15 dakika süren bir taarruzdan sonra 5 ve 11.tümen birlikleri, Yunan mevzilerine girdiler. Direnmek isteyenler süngülendi. Adatepe düşmandan tamamen temizlenmiş oldu.

1. Kolordu ve bağımsız 6.tümen Hallaçlar ve Kaplangı cephelerinde düşmana kesin darbeyi indirirken, Menderes bölgesinde Çivril ve Şeyh Elvan dağı işgal edilmiş, bu bölgedeki Yunanlılar, her şeyi yakıp yıkarak geri çekilmişlerdi.

Yunan birlikleri, Eskişehir bölgesinde de çekilme hazırlığında idiler. Batı Cep-

Atatürk, İnönü ile.

hesi Komutanı **İsmet Paşa,** Adatepe bölgesinde sıkışıp kalmış 5 Yunan tümenine taarruzla sonuç alınmasını ve Uşak doğrultusunda takibe devam edilmesini emretti.

Tarihte Başkomutanlık Meydan Muharebesi, ya da Dumlupınar Meydan Muharebesi adiyle anılan Büyük Taarruz başarıya ulaşmış, Türk Ordusu, bütün cephelerde düşmanı kesin yenilgiye uğratmıştı. Başkomutan **Mustafa Kemal Paşa**, Türkiye Büyük Millet Meclisi Ordularına yayınladığı bir bildiri ile zaferi kutluyor ve **"Ordular, İlk Hedefiniz Akdeniz'dir İleri!"** komutunu veriyordu.

TÜRK ULUSUNA BİLDİRİ

Gazi Kemal. Türk ulusuna yayınladığı bildiride, Başkomutanlık Meydan Muharebeleri'nin anlamını şöyle belirtiyordu:

"Büyük ve asil Türk milleti,

Batı Cephesi'nde 26 Ağustos'ta başlayan taarruz harekâtımız Afyonkarahisar-Altıntaş-Dumlupınar arasında beş gün beş gece devam etti. Türkiye Büyük Millet Meclisi Ordularının üstün kahramanlığı ve Allah'ın yardımıyla zafer gerçekleşti. Zalim ve mağrur düşman ordusunun temel varlığı, akıllara dehşet verecek bir kesinlikle yok edildi. Milletin oy, karar, emir ve isteğine dayanan her işin sonucu, millet için hayırlı olduğu bir gerçektir. Milletimizin geleceği emindir ve Tanrı'nın vaat ettiği zaferi ordularımızın kazanması kesindir"

AĞUSTOS Zaferi'yle sonuçlanan Kurtuluş Savaşı'nda bütün cephelerde 662 subay ve 8505 er olmak üzere 9 bin 167 şehit verilmiştir. Ayrıca 31 bin 173 kişi yaralanmıştır. Şehit ve yaralıların muharebelere göre dökümü şöyledir:

		Şehit	Yaralı
Doğu cephesinde	Ermeni harekâtında	46	76
Batı cephesinde	Gediz Muharebesinde	181	136
	1. İnönü Muharebesinde	95	183
	2. İnönü Muharebesinde	1493	2470
	Kütahya-Eskişehir Muh.	1522	4714
	Sakarya Muharebesinde	3282	13618
	Büyük Taarruzda	2548	9977
TOPLAM	**(Subay ve er)**	**9167**	**31173**

Muharebelerde şehit düşen 13 ere karşı bir subay şehit olmuştur.Genel ölçülere göre, subay kayıp oranı büyük sayılmaktadır. Sakarya Muharebesinde subay kaybı daha büyük oranda olmuş, her sekiz erle beraber bir subay şehit düşmüştür.

1919 Mayıs'ında bütün mevcudu 5 bin kişi olan ordumuz, 1922 yılında 26 Ağustos'taki Büyük Taarruz'dan önce 580 bin kişiye yükselmiştir. Bunun 380 bin kişilik kısmı Batı Cephesinde bulunmaktaydı. Geri kalanlar, doğuda ve öteki yerlerdeki birliklerde, geri hizmetlerde görevliydi. Batı Cephesinde de 380 bin kişiden 110 bin kişi muharebelere savaşçı olarak katılmıştır. Böylece 110 bin savaşçıdan 9 bin 167'si şehit düşmüştür.

Savaş alanlarında şehit düşenlerden ayrı olarak yaralanma sonucu daha sonra 53 subay ve 1665 er, çeşitli hastalıklardan hastanelerde 147 şubay ve 22 bin 543 er, asker toplama bölgelerinde de 118 subay ve 2848 er, kıtalarında çeşitli şekillerde 688 er ölmüştür. Böylece milli mücadele sırasında er kaybı 37 bin 229'u bulmuştur.

İL VE İLÇELERE GÖRE KAYIPLAR

Milli mücadele süresince hayatlarını kaybeden 37 bin 229 erin bağlı oldukları askerlik şubelerine göre dökümü şöyledir:

Trakya Bölgesi:

Edirne 24, Kırklareli 16, Babaeski 7, Lüleburgaz 3, Vize 1, Hayrabolu 5, Çorlu 8, Şarköy 2, Malkara 5, Tekirdağ 1, Çatalca 5, Mürefte 1.

Çanakkale, Balıkesir, Bursa, İzmir, Manisa, Aydın İlleri Bölgesi:

Çanakkale 105, Ayvacık 5, Bayramiç 4, Kumkale 2, Biga 14, Balıkesir 59, Bandırma 16, Edremit 15, Dursunbey 3, Sındırgı 20, Kepsut 10, Susurluk 1, İzmir 68,

Ödemiş 25, Tire 16. Menemen 3, Çeşme 1, Seydiköy 1, Manisa 29, Demirci 68, Görđes 29, Kula 13, Alaşehir 10, Salihli 5, Soma 5, Turgutlu 4, İnegöl 149, İznik 24, Karacabey 15, Mudanya 60, Orhaneli 82, Orhangazi 97, Yenişehir 88, Aydın 45, Bozdoğan 119, Çine 188, Kuşadası 46, Nazilli 30, Söke 151, Yenipazar 206.

Kocaeli Bilecik, Sakarya, Eskişehir. Kütahya, Afyon, Uşak, Muğla, Isparta, Burdur, Denizli ve Antalya İlleri Bölgesi:

Kocaeli 141, Karamürsel 107, Kandıra 92, Sakarya 351 , Geyve 214, Hendek 81, Karasu 1, Bilecik 342, Söğüt 204, Eskişehir 201, Mihalıççık 69, Seyitgazi 120, Sivrihisar 195, Kütahya 264, Emet 42, Gediz 86. Simav 56, Tavşanlı 49, Afyon 27, Dinar 258. Bolvadin 232, Aziziye 173, Sandıklı 163, Şuhut 27, Uşak 62, Elvanlar 11. Muğla 385, Milâs 386, Fethiye 242. Köyceğiz 236, Marmaris 110, Bodrum 85. Isparta 246 Şarki Karaağaç 247, Eğirdir 150. Yalvaç 138, Uluborlu 90, Burdur 239, Tefenni 151, Denizli 386, Tavas 325, Çal 279, Sarayköy 94, Çivril 80, Buldan 7, Antalya 716, Korkuteli 174 Alanya 211. Elmalı 150, Akseki 119, Kaş 112. Finike 87. Manavgat 79, Gazipaşa 3.

ÖTEKİ BÖLGELER (ALFABETİK İL SIRASINA GÖRE)

Adana-Bahçe 26, Ceyhan 24, Feke 75 Kozan 95, Osmaniye 38, Adıyamın- Besni 12. Kahta 4. Amasya 218, Gümüşhacıköy 94, Merzifon 74, Ankara 211. Ayaş 279, Bâlâ 157, Beypazarı 243. Çubuk 160, Haymana 210 Kalecik 207., Keskin 22 Kızılcahamam 224, Nallıhan 86, Zir 46, Artvin 13, Ardanuç 1, Şavşat 21, Yusufeli 71, Bingöl 10, Genç 16, Kığı 28, Solhan 1. Bitlis 20, Atlat 3, Bolu-Düzce 322, Gerede 211, Göynük 98, Mudurnu 95, Çankırı 307. Çerkeş 210. Ilgaz 91, Çorum 226, Alaca 102, İskilip 269. Mecitözü 347, Osmancık 329, Sungurlu 243, Diyarbakır 80. Çermik 10, Lice 17, Silvan 8. Elazığ 217; Keban 9, Maden 71, Palu 34, Erzincan 64, Kemaliye 17. Refahiye 22, Tercan 155. Kemah 64. Erzurum 117, Hınıs 5, İspir 35, Narman 10, Oltu 111, Pasinler 30. Tortum 43, Gaziantep 40. Islâhiye 16, Rumkale 16, Giresun 230, Görele 123, Şebinkarahisar 115, Tirebolu 248, Gümüşane 140, Bayburt 41, Kelkit 22, Şiran 2.İskenderun 2. İçel- Anamur 216, Gülnar 126, Mut 98. Silifke 298, Tarsus 53. Kars 147, Ardahan 74. Iğdır 44. Sarıkamış 2. Kastamonu 484, Araç 262, Cide 116, İnebolu 395. Küre 147, Taşköprü 234, Tosya 310, Kayseri 393, Bünyan 26, Develi 113, İncesu 20, Tavlusun 48, Kırşehir 210, Mucur 75, Konya 459, Akşehir 231, Beyşehir 168, Bozkır 246, Ereğli 90, Ermenek 157, Ilgın 201, Saiteli 192, Karaman 110, Sarayönü 4, Seydişehir 190, Koçhisar 272, Sille 29, Malatya 88, Arapkir 16, Darende 42. Hekimhan 18, Pötürge 50, Maraş, 144. Elbistan 53, Göksun 9, Pazarcık 42, Mardin 306, Midyat 2, Savur 2, Resulayn 2, Muş 18, Nevşehir 141. Avanos 85, Arapsun 59, Ürgüp 156, Niğde 307, Aksaray 344, Bor 163 Ulukışla 65, Ordu 399, Mesudiye 56, Perşembe 175, Ünye 256, Rize 100,Ardeşen 155, Mapavri 18, Samsun 351, Bafra 180, Çarşamba 256, Havza 79, Kavak 1.Ladik 59, Terme 116, Vezirköprü 15, Sivas 150, Divriği 51, Hafik 9, Kangal 45, Koyulhisar 36, Şarkışla 110, Yıldızeli 91, Zara 71, Aziziye 56, Koçhisar 47. Sinop 127. Ayancık 404, Boyabat 392, Gerze 195, Siirt 14. Beşiri 1, Sirvan 9, Tokat 218, Artova 5. Erbaa 148, Niksar 34, Reşadiye 90. Zile 275, Trabzon 322, Akçaabat 120, Cevizlik 103. Of 160, Sürmene 127, Tunceli , Çemşikezek 9, Urfa 75 Birecik 10, Siverek 58. Suruç 4, Viranşehir 3, Van 19. Yozgat, Akdağmadeni 239, Boğazlıyan 130, Zonguldak 85. Bartın 275, Devrek 200. Ereğli 256, Safranbolu 203

Şubesi tespit edilemeyen şehitlerin sayısı bu listeye dahil değildir.

SEDAT SİMAVİ VAKFI 4 YAŞINDA

BİR BÜYÜK ADAM, YEDİ BÜYÜK ÖDÜL...

● **Nalî GÜRELİ**

BEŞİKTAŞ açıklarında demirleyen gemi Samsun'dan gel yordu. Geminin küpeştesine dayanmış orta yaşlı bir adam özlemle kıyıya bakıyor, İstanbul'un birbiri üzerine yaslanmış evlerini seyrediyordu. Üzgün, ama dirençliydi. Ömrü sürgünde geçmiş sayılabilirdi. Hürriyet kahramanlarından Mithat Paşa'nın yakınında bulunduğu, aydın ve hür düşünceli bir yönetici olduğu için baskı devrinde kıyıma uğramıştı. Son olarak bulunduğu Cank Mutasarrıflığı (Samsun Valiliği) görevinden Sakız Adası Mutasarrıflığına atanmıştı

Gemiyle yeni görev yerine gitmekte olan bu aydın kişi, Hamdi Bey idi. Samsun'da bulunduğu sırada oğlu Sedat'ın okul çağı geldiğinde ise onu İstanbul'a göndermişti. İşte şimdi, Samsun'dan hayata veda edeceği son görev yeri olan Sakız Adası'na giderken çocuğunu görmek için karaya çıkmasına saray izin vermemişti. Küçük Sedat, dadısının elini sımsıkı tutarak, Beşiktaş açıklarındaki gemiye bir kayıkla gitmiş, babasını görmüştü.

Baskı rejiminin, bir başka deyişle hürriyetsizliğin bir baba-oğul arasına dah koyduğu acımasız, baskılı hava içinde babasıyla konuşabilen Sedat'ın o anda körpe kafasında şekillenen ve kuvvetle yerleşen kavram herhalde, **"Hürriyet"** idi. Hürriyetsizliğin acısını somut olarak yaşayan küçük Sedat, Hürriyet özlemini o anda içine işlercesine duymuş olmalıydı.

İşte bu küçük Sedat, yıllar sonra **"Hürriyet"** gazetesini kuracak olan Sedat Simavi idi.

Geçenlerde TV'de Maraton adlı bilgi yarışmasında Halit Kıvanç ilk konulu Türk filminin yönetmenliğini kimin yaptığını soruyordu.

"Sedat Simavi" yanıtını veren yarışmacı tam puanı almıştı.

Evet, yalnız basında, yalnız sinemada değil, pek çok alanda Sedat Simavi bir öncü insandı. O'nun Türk basınına bir öncü olarak armağan ettiği **"Hürriyet"** şimdi kurucusunun adına oluşturduğu Sedat Simavi Vakfı eliyle Türkiye'de ilk kez çağdaş ölçülerde bilimden spora, kültürden sanata kadar her yıl 7 dalda verdiği ödüllerle Sedat Simavi'nin bir ideali olan Türk Akademisi'nin çekirdeğini oluşturma yolunda.

Önümüzdeki hafta içinde dördüncüsü dağıtılacak olan Sedat Simavi Vakfı ödülleri her yönüyle ağırlığını kabul ettirmiş olarak dört yıldır Türkiye'nin sanat ve kültür yaşamına damgasını vurmuş bulunuyor.

YORULMAZ BİR ÖNCÜNÜN YAŞAMI

Adı ve ideali gerek kurduğu gazete **"Hürriyet"** ile gerek Sedat Simavi Vakfı Ödülleri'yle, bilim, sanat ve spor alanında ülkeye hizmet sunularak yaşatılan Sedat Simavi, meşakkatli, azim dolu başarılarla

süslü, yoğun, şerefli ve örnek bir yaşamın sahibiydi.

Sedat Simavi 1896 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. Babası Hamdi Simavi Bey, annesi Osmanlı Devleti'nin son dönem sadrazamlarından Saffet Paşa'nın torunu Aliye Hanım'dır. Sedat Simavi, babasının görevli olduğu Samsun'da ilk Fransızca derslerini aldı. Kadıköy'deki Saint-Joseph Fransız Okulu'nda başladığı öğrenimini Galatasaray Lisesi'nde 1912 yılında tamamladı.

Okul sıralarında ilk karikatürlerini yayınlamaya başlayan Sedat Simavi, 1916'da Şeker Bayramı'nın birinci gününde **"Hande"** adlı bir haftalık mizah dergisiyle yayın hayatına atıldı. 1. Dünya Savaşı'nın çıktığı sırada Hadımköy'deki birliğine katılarak vatani görevini yaptı. 1917 yılında Müdafa-i Milliye Cemiyeti adına Türkiye'de ilk kez konulu film çevirdi. Sedat Simavi'nin yönetmenliğini yaptığı **"Peçe"** **"Casus"** ve **"Alemdar Vakası"** adlı filmler İstanbul'un çeşitli semt sinemalarında başarıyla oynadı.

Sedat Simavi 1918 Ekim'inde yine haftalık bir mizah gazetesi olan **"Diken"**i yayınladı. Bir yandan da yeni dergilerin hazırlıklarını yapıyor, bir bakıma idealindeki günlük gazetenin temel taşlarını araştırıyordu. **"Diken"**i aylık bir kadın ve salon dergisi olan **"İnci"** izledi. 1920'de **"Dersaadet"** ve **"Payitaht"** adlarıyla günlük iki gazete denemesi yaptı, fakat sansür nedeniyle bunları sürdüremedi. Mütareke yıllarında **"Güleryüz"** adlı haftalık siyasi mizah gazetesini çıkardı ve bir süre sonra buna ek olarak ciddi bir haber bölümü vermeye başladı. Bunu salon ve kadın dergisi haftalık **"Hanım"** çocuk ve aile gazetesi 15 günlük **"Hacıyatmaz"** aylık **"Yeni İnci"** ve devrinin rekoru olan 44 bin tiraja ulaşan haftalık **"Resimli Gazete"** izledi.

Harf Devrimi ile birlikte satışı düşen Resimli Gazete kapanmak zorunda kalmıştı. Öteki gazete ve dergiler de aynı güçlük içindeydi ve hükümet basına maddi yardımda bulunmayı kararlaştırmıştı. Fakat Sedat Simavi gazetecilik anlayışı ve basın özgürlüğü inancıyla bağdaştıramadığı için tek kuruş yardım kabul etmemişti. Yıllar sonra söylediği gibi, iflas bayrağını çekmişti. Tekrar sıfırdan başlayacaktı. Aslında bu yokuşta O'nun kadar çok olup var olmuş gazeteci azdı.

Sedat Simavi Ankara Caddesi'nde bugünkü Kanaat Kütüphanesi'nin bulunduğu yapının üst katındaki odada hem yayıncılık işlerini yürütüyor, hem de beyaz gömleği sırtına geçirip Kanaat Kütüphanesi'nin yayınladığı kitapların renkli ve renksiz klişelerini yapıyordu. O tarihlerde Sedat Simavi'den başka renkli klişe yapabilen yoktu.

Sedat Simavi aylık aile dergisi **"Yıldız"** haftalık **"Meraklı Gazete"** aylık edebi aile ve salon dergisi **"Yeni Kitap"** ile her konuya yer veren resimli haftalık **"Arkadaş"** ve yine haftalık **"Bravo"**yu yayınladı. 15 Mart 1933'te haftalık **"Yedigün"**ü yayınlayan Sedat Simavi böylece 18 yıl süreyle en çok satılan dergiyi çıkarma başarısının da sahibi oldu.

HÜRRİYET DOĞUYOR

"7 Gün"ün yayınlandığı Cemalnadir Sokağı'ndaki binada Sedat Simavi 1948' yılının başlarında uzun süredir tasarladığı bir günlük gazetenin son hazırlıklarını tamamlıyordu. İşte, Türk basınının lider gazetesi olacak Hürriyet 1 Mayıs 1948'de bu binada doğdu.

Sedat Simavi, Hürriyet'in ilk sayısına yazdığı başyazıda Hürriyet'in ilkelerini açıklarken şunları yazıyordu:

"Hürriyet"in programı kısadır: Memleketimizde gelişmeye başlayan demokrasi zihniyetini kökleştirmek ve müdafaa etmek için ortaya atılıyoruz ve demokrasinin memleketimizin bünyesine en uygun bir rejim olduğuna iman etmiş bulunuyoruz."

"Bu gazete" başlıklı başyazıda Sedat Simavi daha sonra şöyle diyordu:

"Hürriyet"in bütün kuvveti yalnız kendi maddi imkanlarına dayanarak çıkabilmesindedir. Bundan dolayı da kimseyi gücendirmekten korkmayacak ve kimseyi memnun bırakmak kaygusunu gütmeyecektir."

Bu görüşleri kendine ilke edinen Hürriyet, günlük gazete özellikleriyle de Türk basınında yepyeni bir çığır açtı. Alışılmadık bir gazeteydi bu. Haberleri, bol fotoğrafla verme anlayışıyla hazırlanan Hürriyet resimli roman yayınlayan ilk gazete oluyordu.

Türk okuru her şeyi ile kendi hayatını yansıtan, kendi içinden kopup gelen bu gazeteye gereken ilgiyi gösterdi ve Hürriyet tiraj basamaklarını hızla tırmanarak liderlik tahtına oturdu. Hürriyet yalnız tirajıyla değil, her zaman Türk basınında yaptığı yeniliklerle ve halkla bütünleşen hizmet ve habercilik anlayışıyla önder ve etken gazete niteliğini sürdürdü.

Meslekteki öncülüğünün ve başarısının yanısıra Sedat Simavi'nin toplumcu yanları da kişiliğini tamamlıyordu. Gazetecilerin dayanışmalarını ve bağımsızlıklarını sağlamak amacıyla 1946 yılında Gazeteciler Cemiyeti'nin kurulmasında öncülük yaptı ve cemiyetin ilk başkanı seçildi, cemiyetin 1 numaralı şeref rozetini taşıdı. Simavi, Gazeteciler Cemiyeti Başkanı iken üniversitede gazetecilik kürsüsü kurulması için de ilk başvuruyu yapmıştı.

Sedat Simavi'nin mücadeleli hayatı 11 Aralık 1953'de son buldu, ama O'nun eseri,adına layık biçimde gelişerek yaşıyor. O'nun ideali yolunda ilerliyor.

Sedat Simavi Vakfı da, bu idealin O'nun adına gerçekleştirilen bir önemli hizmet bölümüdür.

Hürriyet'in 30. yaş günü olan 1 Mayıs 1977'de Sedat Simavi Vakfı yeni bir hizmet olarak ortaya konmuştu. Vakıf, toplumumuza hizmet eden kişileri sağlıktan kitle haberleşmesine, fenden sosyal bilimlere, spordan edebiyata ve görsel sanatlara kadar kendi alanlarında değerlendirecekti. Böylece toplumun çeşitli dallarında bilim, sanat ve spor çalışmaları özendiriliyor ve ödüllendiriliyordu.

Sedat Simavi Vakfı Ödülleri dünya ölçülerinde ve Türkiye'nin en büyük ödülü olarak doğmuş, büyük ilgi toplamıştı.

Her yıl yedi dalda en başarılı kişiler bu ödüllerin sahibi oluyor, böylece toplumun itici gücü olan değerli çalışmalar ödüllendirilmiş oluyordu. Nitekim 1978 yılında Fen Bilimleri dalındaki ödülü paylaşan Doç. Dr. Muzaffer Canay, ödül töreninde yaptığı kısa konuşmada ödülün Türk bilim ve sanat hayatında doldurduğu boşluğu şu sözlerle çok anlamlı biçimde özetliyordu:

"Her bilim adamı çalışmalarının takdir edildiğini görmekle sevinir. Benim sevincim ise iki mislidir. Türkiye'de böyle şeylere önem verilmez zannederdim. Ve üzülürdüm. Sedat Simavi Vakfı jürisinin değerlendirmeleri ile yanıldığımı anladım. Bu yanılgıdan mutluluk duyuyorum."

1977 Sedat Simavi Vakfı Ödüllerini kazananlar: (Soldan sağa) Mehmet Biber (Gazetecilik), Prof. Dr. Nurhan Avman (Sağlık Bilimleri), Yeni Asır Gazetesi adına sahibi Dinç Bilgin (Gazetecilik) Cevat Dereli (Plastik Sanatlar) Fazıl Hüsnü Dağlarca (Edebiyat), Basketbol Federasyonu Başkanı Osman Solakoğlu ve Genç Basketbol Milli Takımı Kaptanı Şadi Olçay (Spor). Fen Bilimleri Ödülünü kazanan Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu ve Edebiyat Ödülünü paylaşan Peride Celal yurt dışında olduklarından törene katılamadılar.

1978 Sedat Simavi Vakfı Ödüllerini kazananlar: (Ayaktakiler soldan sağa) Suha Arın (Kitle Haberleşmesi) Doç. Dr. İ. Muaffer Canay (Fen Bilimleri) Burhan Uygur (Görsel Sanatlar) Doç. Dr. Hilmi Demiray (Fen Bilimleri) Uğur Dündar (Kitle Haberleşmesi) Milli Atlet Ekrem Özdamar (Spor), (Oturanlar soldan sağa), Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Genel Müdürü Çelik Gülersoy (Kitle Haberleşmesi-Kurum adına) Melih Cevdet Anday (Edebiyat) Ord. Prof. Dr. Ömer Lütfi Barkan (Sosyal Bilimler) TRT Genel Müdürü Cengiz Taşer (Kitle Haberleşmesi TRT Kurumu adına) Türk Spor Vakfı Genel Sekreteri Turgut Atakol, (Spor Türk Spor Vakfı adına).

1977 yılında ilk kez verilen ödüllerden sonra, jürilerin görüşleri ve önerileri alınarak uygulamadan elde edilen sonuçlar da gözönünde tutuldu ve ödül yönetmeliğine yeni bir biçim verildi.

Buna göre Sedat Simavi Ödülleri her yıl fen bilimleri, sağlık bilimleri, görsel sanatlar, edebiyat, spor, kitle haberleşmesi ve sosyal bilimler olmak üzere yedi dalda verilmektedir.

Fen ve sağlık bilimleri kolundaki ödüller, son beş yıl içinde bu dallarda en büyük keşif, icat ve araştırmayı yapmış ve belirli bir gelişimi sağlayacak bilimsel değer taşıyan eseri gerçekleştirmiş kişilere verilmektedir.

Sosyal bilimler, edebiyat ve kitle haberleşmesi dallarında ise son bir yıl içinde bu dallarda fikir yönü veya sanat değeri ölçüleri açısından en güzel, en iyi araştırmaya dayanan eseri yaratan kişiler ödülün sahibi olmaktadır.

Görsel sanatlar dalında, son bir yılda eserlerini yurt içinde ya da yurt dışında sergilemiş olan ve estetik ölçülere göre ödüle layık yapıtlar ortaya koyan kişi Sedat Simavi Ödülüne hak kazanmaktadır.

Spor alanındaki ödül ise, bütün spor dallarını kapsamak üzere son bir yılda ülke çapında en önemli en en üstün başarıyı sağlayan sporcuya verilmektedir.

Sedat Simavi Ödülleri Yönetmeliği, ödülün **"düşünce, cinsiyet ve din farkı gözetilmeksizin sadece objektif ölçülere göre"** verileceğini hükme bağlıyor.

Yine Sedat Simavi Ödülleri Yönetmeliğine göre, ödül verilecek her dal için 5 ile 9 arasında üyeden oluşan ayrı birer jüri kurulmaktadır. Her jüri ilgili daldaki üniversite, akademi ve yüksek öğrenim kurumları öğretim üyeleri, meslek kuruluşu üyeleri, devletin o dal ile ilgili bakanlık ya da öteki kuruluş üyeleri Vakıf temsilcileri ve Hürriyet Gazetesi temsilcisinden oluşmaktadır.

Ödül için kişiler kendi adaylıklarını koyabildikleri gibi, ilgili kuruluşlar ve kişiler de aday önerebilmektedir. Ayrıca jüri üyesi ve aday olmayacak, dallarında uzman kişilerden kurulan **"Ön Araştırma Kurulu"** da her dal için aday gösterebilmektedir.

Jürilerin kararına göre gerekli görüldüğünde ödül en fazla iki aday arasında bölüştürülebilmektedir.

Bu arada önceki yıl **"Dünya Çocuk Yılı"** oluşu nedeniyle konulan **"Olağanüstü Ödülü"** Balıkesir Merkez Yetiştirme Yurdunu Kalkındırma Derneği ile Ankara Belediyesi kazandı.

SEDAT SİMAVİ ÖDÜLLERİNİN 1980'E KADAR SAHİPLERİ DALLARINA GÖRE ŞÖYLE SIRALANIYOR:

FEN BİLİMLERİ: 1977 yılında Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu ödülün ilk sahibi oldu. 1978'de Doç. Dr. İ.Muzaffer Canay ile Doç. Dr. Hilmi Demiray ve 1979 yılında da Doç. Dr Tamer Başar ile Doç. Dr. Salim Çıracı ödülü paylaştılar.

SAĞLIK BİLİMLERİ: Prof. Dr. Nurhan Avman, 1977 yılı ödülünü kazandı. 1978 yılında ise jüri bu dalda ödüle layık eser bulamadı. 1979 yılında ödülün sahibi ise Prof. Dr. Aydın Aytaç oldu.

GÖRSEL SANATLAR: İlk yıl plastik sanatlar bölümü adıyla düzenlenen ödülü ressam Cevat Dereli ile heykeltraş Prof. Zühtü Müritoğlu paylaştı, 1978'de Görsel Sanatlar dalında ödülün sahibi Ressam Burhan Uygur idi. 1979 yılındaki ödül ise Ressam Ali İsmail Türemen ile Mehmet Güleryüz arasında jüri tarafından bölüştürüldü.

EDEBİYAT: Bu dalda 1977'de ilk ödülü roman yazarı Peride Celal ile şair Fazıl Hüsnü Dağlarca paylaştı. 1978 yılının ödülünü şair Melih Cevdet Anday, 1979'un ödülünü ise roman yazarı Adalet Ağaoğlu kazandı.

SPOR: 1977 yılı ödülünü Avrupa Şampiyonu olan Basketbol Genç Milli Takımı kazandı. 1978'de spor ödülünün sahibi milli atlet Ekrem Özdamar 1979 yılında ise milli güreşçi Salih Bora idi.

KİTLE HABERLEŞMESİ: İlk yıl Gazetecilik dalında verilen ödülü Yeni Asır Gazetesi ile Gazeteci Mehmet Biber bölüştü. 1978 yılında jüri Kitle Haberleşmesi Ödülünü belgesel film yönetmeni Süha Arın ile TV program yapımcısı Uğur Dündar arasında bölüştürdü. 1979'da da ödüllü haber filmleriyle Niyazi Dalyancı ile Necdet Gülşen paylaştı.

SOSYA BİLİMLER: 1978 yılında ilk ödüllü Ord. Prof. Dr. Ömer Lütfi Barkan kazandı. 1979 yılının ödülü ise Çelik Gülersoy ile Doç. Dr. Emre Kongar arasında jüri tarafından bölüştürüldü.

Türk gazeteciliğinde çığır açan Sedat Simavi'nin adı, O'nun en büyük idealerinden birini gerçekleştiren Sedat Simavi Vakfı ile yaşıyor. Ülkenin sanat, kültür, bilim ve spor alanında değerli çalışmaları özendiren Sedat Simavi Ödülleri bu yıl dördüncü yaşını tamamlamış oluyor.

Kendi alanlarında seçkin ve uzman kişilerden oluşan 7 ayrı jüri 7 dalda 1980 yılının değerlendirmesini yaptı ve bu yılın Sedat Simavi Ödüllerinin sahiplerini belirledi. Her biri 200 bin lira olan ödüller, geleneksel törenle sahiplerini buldu.

Dört yılın çalışmalarına topluca bakıldığında gerek jürileri, gerek ödül sahipleriyle Türkiye'ye onur veren seçkin bir topluluğun ve kıvanç verici bir çalışma birikiminin oluştuğu görülüyor.

İşte bu güzel tablo Sedat Simavi'nın büyük ideali **"Türk Akademisi"**nin çekirdeğini toprağa atan heyecan verici bir olguydu.

1979 Sedat Simavi Vakfı Ödüllerini kazananlar: (Ayaktakiler soldan sağa), Necdet Gülşen (Kitle Haberleşmesi), Balıkesir Merkez Yetiştirme Yurdunu Kalkındırma De eği Başkanı Av. Turgut İnal (Olağanüstü Ödül Dernek adına) Ankara Belediye Başkanı Ali Dinçer (Olağanüstü Ödül, Ankara Belediyesi adına), Doç. Dr. Tamer Başar (Fen Bilimleri) Ali İsmail Türeken (Görsel Sanatlar) Niyazi Dalyancı (Kitle Haberleşmesi) Salih Bora (Spor), Doç. Dr. Emre Kongar (Sosyal Bilimler), (Oturanlar soldan sağa) TRT Genel Müdürü Cengiz Taşer (Kitle Haberleşmesi TRT Kurumu adına), Doç. Dr. Salim Çıracı (Fen Bilimleri), Prof. Aydın Aytaç (Sağlık Bilimleri), Adalet Ağaoğlu (Edebiyat), Çelik Gülersoy (Sosyal Bilimler), Türk Spor Vakfı Genel Sekreteri Turgut Atakol (Spor Vakı adına), Mehmet Güleryüz (Görsel Sanatlar).

SEDAT SİMAVİ ÖDÜLLERİNİ 1980'DE KİMLER KAZANDI?

FEN BİLİMLERİ:

Jüri, incelenen Bilimsel Araştırmaların bazılarını çok değerli çalışmalar olarak nitelendirmekle beraber, Sedat Simavi Ödülleri Yönetmeliği açısından ödüle layık eser bulunmadı.

SAĞLIK BİLİMLERİ:

Prof. Dr. Şükrü Kaymakçalan "Afyon ve Esrar Arasındaki İlişkiler ve Benzerlikler" isimli araştırması ile.

Prof. Dr. Selahattin Yazıcıoğlu "Asbestosis Araştırması" isimli çalışması ile bu daldaki ödülleri paylaştılar.

GÖRSEL SANATLAR:

Doç. Turan Erol "İstanbul Tiglat Sanat Galerisi"ndeki sergisi nedeniyle.

Adnan Varınca, "İstanbul Maçka Sanat Galerisi"ndeki sergisi nedeniyle bu daldaki ödülleri paylaştılar.

EDEBİYAT:

Oktay Rifat, "Bir Cigara İçimi" adlı eseriyle bu daldaki ödülü tek başına aldı.

SPOR:

Eczacıbaşı Bayan Voleybol Takımı "Avrupa Bayanlar İkincisi" olması nedeniyle, başarı belgesi ve ödülü simgeleyen heykel Eczacıbaşı Bayan Voleybol takımına, ödül Eczacıbaşı bayanvoleybolcülerinin sporda ilerlemesi için sarfedilmek üzere Türk Spor Vakfı'na verildi.

KİTLE HABERLEŞMESİ:

Cüneyt Arcayürek "Ordu Uyarı Mektubu verdi" haberi ve son bir yıl içindeki çalışmaları ile.

Uğur Mumcu, "Tam Zamanıdır" başlıklı yazısı ve son bir yıl içindeki çalışmaları ile bu daldaki ödülleri paylaştılar

SOSYAL BİLİMLER:

Prof. Dr Çiğdem Kağıtçıbaşı, "Çocuğun Değeri" adlı eseriyle bu daldaki ödülü tek başına aldı.

1980 Sedat Simavi Vakfı Ödülleri'ni kazananlar: (Ayaktakiler (soldan sağa) Uğur Mumcu (Kitle aberleşmesi) Cüneyt Arcayürek (Kitle Haberleşmesi), Şakir Eczacıbaşı (Spor Eczacıbaşı Spor Kulübü adına) Turgut Atakol (Spor Türk Spor Vakfı adına), (Oturanlar soldan sağa), Otkay Rıfat (Edebiyat) Prof. Dr. Şükrü Kaymakçalan (Sağlık Bilimleri), Prof. Dr. Selahattin Yazıcıoğlu (Sağlık Bilimleri), Prof. Dr. Çiğdem Kağıtçıbaşı (Sosyal Bilimler), Aylin Üstündağ (Spor Eczacıbaşı Bayan Voleybol Takımı Adına) Turan Erol (Görsel Sanatlar) Ad n Varınca (Görsel Sanatlar).

Sedat Simavi

1980'DE TÜRK EDEBİYATI

● Eray CANBERK

Edebiyat ödüllerinin son yıllarda artmasıyla edebiyat dünyamızda ortaya çıkan hareketlilik 1980 yılında iyice belirginleşti. Bu nedenle 1980 yılına edebiyatımız açısından bir **"Ödüller yılı"** oldu diyebiliriz. Her alanda olduğu gibi edebiyat alanında da ödüllerin yararları ve zararları konusunun tartışmasını bir yana bırakarak 1980 yılı edebiyat ödüllerinin dökümünü yapalım.

Edebiyat alanında en geniş ödül dağıtımı yapanm Türk Dil Kurumu roman dalında İrfan Yalçın'ın **"Ölümün Ağzı"** şiir dalında Yaşar Miraç'ın **"Trabzonlu Delikanlı"**sını öykü dalında Muzaffer Hacıhasanoğlu'nun **"Eller"**ini oyun dalında Recep Bilginer'in **"Yunus Emre"**sini çeviri dalında İlhan Güngören'in D.T Suziki'den yaptığı **"Zen Budizm, Seçme Yazıları"**nı deneme dalında Enis Batur'un **"Şiir ve İdeoloji"**sini masal ve çocuk yazını dalında da Vedat Dalokay'ın **"Kolo"**sunu ödüle değer buldu.

Verdiği ödüller açısından geniş bir alanı kapsayan Sedat Simavi Vakfı Ödüllerinden edebiyat dalındaki Oktay Rifat'ın **"Bir cigara İçimi"** adlı şiir kitabına verildi.

1979'da yitirdiğimiz şair Behçet Necatigil'in anısına düzenlenen şiir ödülünü **"İstanbul Kitabı"**yla İlhan Berk aldı.

Hasan Ali Ediz çeviri ödülü, bugüne kadar yaptığı çeviri çalışmaları göz önüne alınarak A. Kadir'e verildi.

Orhan Kemal Roman Armağanı'nı **"Bir Düğün Gecesi"** adlı romanıyla Adalet Ağaoğlu kazandı.

Şair Nevzat Üstün'ün anısına düzenlenen ve 1980 'de ilk kez verilen şiir ve öykü ödüllerini **"Halk Çağı"** yapıtıyla Ali Yüce ve **"Ağız İçinde Dil Gibi"** yapıtıyla Osman Şahin kazandılar.

Darüşşafaka Cemiyeti'nin düzenlediği Sait Faik Hikaye Armağını'nı Tomris Uyar **"Yürekte Bukağı"** adlı öykü kitabıyla aldı.

Yeditepe Şiir Armağanını **"Şiirler"** kitabıyla Sabahattin Kudret Aksal kazandı.

Bir devlet ödülü olan Kültür Büyük Ödülü 1980'de Nacip Fazıl Kısakürek'e verildi.

Madaralı Roman Armağanı'nı Adalet Ağaoğlu **"Bir Düğün Gecesi"** adlı romanıyla aldı.

Karacan Armağanı Yazı Yarışması'nın 1980'deki konusu **"Türkiye Bunalımı Nasıl Atlatabilir?"** idi. E. Oya İnan birinciliği, Dr. Hüsnü Erkan ikinciliği, Tacettin Altuğ üçüncülüğü kazandılar.

İlk kez 1980 yılında düzenlenen ve genç yazarları yüreklendirmek amacını taşıyan Akademi Kitabevi Ödüllerini öykü dalında Nursel Duruel **"Geyikler, Annem ve Almanya"** ve deneme eleştiri inceleme gezi dallarında Ayşegül Dora Güney **"İran'da Devrim"** adlı yapıtlarıyla aldılar.

Şair Ömer Faruk Toprak'ın anısına düzenlenen şiir ödülünü **"Kendinin Avcısı"** adlı şiir kitabıyla Metin Altıok kazandı.

1980 yılının önemli öteki edebiyat olaylarında **"Gösteri"** adlı sanat-edebiyat dergisinin yayına başlaması **"Milliyet Sanat"**

dergisinin yeniden onbeş günde bir çıkmaya başlaması ve bu arada **"Sanat Emeği"** **"Felsefe Dergisi"** gibi dergilerin yayınlarına son vermeleriydi. Geniş okur kitlesine ulaşmayı amaçlayan yeni dergilerden biri de yazarlar ve çevirmenlerden oluşan YAZKO adlı kooperatifinin organı olan **"YAZKO Edebiyat"** dergisiydi.

Son birkaç yıldır süren kağıt darlığı ve mal oluş yüksekliği gibi olumsuz etkenlerin yanı sıra okurun alım gücünün azalması olayı 1980'de de güncelliğini korudu. Bütün bu olumsuzluklara karşılık edebiyat alanındaki kitap sayısında bir azalma görülmedi. Her zaman olduğu gibi çok satışlı romanlara zorunlu olarak yönelen yayınevleri yeni adları tanıtmaktan da geri kalmadılar. Roman alanında ödül kazanan yapıtlar dışında Adalet Ağaoğlu'nun **"Yaz Sonu"** Atilla İlhan'ın **"Fena Halde Leman"**, Selim İleri'nin **"Cebennem Kraliçesi"** Erol Toy'un **"Zoroyunu"** Ayla Kutlu'nun **"Islak Güneş"** Afşar Timuçin'in **"Gece Gelen Eski Dost"**. Tezer Özlü Kıral'ın **"Çocukluğun Soğuk Geceleri"** Oktay Rifat'ın **"Dana burnu"** adlı romanları en dikkati çeken yapıtlardı.

Öykü kitapları içinde de yine ödül alan yapıtlar dışında en dikkati çeken öykü kitapları şunlardı. Ayhan Bozfırat'ın **"Sokak Lambaları"** Mustafa Balel'in **"Bizim Sinemalarımız Var"** Ahmet Say'ın **"Bingöl Hikayeleri"** Nezihe Meriç'in **"Dumanaltı"** Işıl Özgentürk'ün **"Yokuşu Tırmanır Hayat"** Muzaffer İzgü'nün **"Sen Kim Hovardalık Kim?"** Selim İleri'nin **"Bir Denizin Eteklerinde"** Demir Özlü'nün **"Aşk ve Poster"** Burhan Günel'in **"Başka Bir Yaz"**

1980 yılı şiirimiz için hareketli bir yıl oldu diyebiliriz. Oldukça çok sayılabilecek şiir kitaplarının yanı sıra yeni şair kuşağının adını duyurması ve kendini kabul ettirmesi edebiyatımız açısından bir kazanç oldu. Bu arada şairlerin tüm şiirlerini yayınlama çabaları yayınevlerince benimsenmeye başladı. Necati Cumalı'nın **"Aç Güneş"**i de bunlardan biriydi. 1980'nin adı anılmaya değer öteki şiir kitapları da şunlardı. Behçet Necatigil'in ölümünden sonra yayınlanan kitabı **"Söyleriz"** Cahit Külebi'nin **"Yangın"**, Ahmet Telli'nin **"Düğüşen Anlatım"**, Gülten Akın'ın **"Seyran Destanı"**, Edip Cansever'in **"Şairin Seyir Defteri"**Yılmaz Gruda'nın **"Kuyumcular"**, Afşar Timuçin'in **"Savaşçı Türküleri"**, M.Sunullah Arısoy'un **"Sabrın Gülü"**, Tahsin Saraç'ın **"Bir Sevgiyi Görünteleme"** Ali Cengizkan'ın **"Senlere"** Arif Damar'ın **"ÖlümYokki"** Azer Yaran'ın **"Mayıs"**, Arif Ay'ın **Dosyalar"**, İzzet Yaşar'ın **"Yeni Kuşbakışı"** Erdal Alova'nın **"En Son Çıkan Şarkılar"**, Muhteşem Sünter'in **"gerilere Bakmak."**

Deneme eleştiri ve inceleme alanında 1980 yılında yayınlanmış yapıtlar arasında Atilla İlhan'ın ve Salah Birsel'in kitaplaşan çalışmaları beklenen ve özlenen yapıtlar oldu. **"Hangi Sağ"** ve **"Gerçekçilik Savaşı"** (A.İlhan), **Boğaziçi Şıngır Mıngır** (S.Birsel). Naci Girginsoy'un **"İpek Böceği"**, İsmet Bozdağ'ın **"Kemal Tahir'le Sohbetler"** Asım Bezirci'nin **"1950 sonrasında Hikayecilerimiz"**, Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'in**"Yahya Kemal'in Dünyası"** İsmet Özel'in **"Şiir Okuma Kılavuzu"** Çevdet Kudret'in **"Örneklerle Edebiyat Bilgileri"**, Yaşar Kemal'in **"Ağacın Çürüğü,** Çetin Altan'ın **"Al İşte İstanbul"** Celalettin Çetin'in **"Bir Gazetecinin Not Defteri"**, İsmet Zeki Eyüpoğlu'nun **"Şeyh Bedrettin ve Varidat"** Nazan İpşiroğlu-Mazhar İpşiroğlu'nun **"Sanatta Devrim"** bu alandaki dikkati çeken yapıtlardı.

1980 yılı çocuk kitapları açısından verimli bir yıl olmakla birlikte alışılmışın dışında bir şey getirmedi. Özellikle ülkemizdeki okuma merakının azlığı sorununu düşünürsek çocuklara yönelik kitaplarda onları okumaya alıştırmak açısından özde ve biçimde yenilikler yapmanın kaçınılmaz olduğu ortaya çıkar. Yine de eski ve yeni yazarlarımızın çocuk edebiyatına yönelmeleri ve bu alanda ürün vermeleri sevindirici bir olay olarak 1980 yılını kapsadı. Mehmet Seyda'nın **"Çocukluk Yılları"** Ali Püsküllüoğlu'nun **"Nasrettin Hoca"** Fakir Baykurt'un **"Sarı Köpek"**, Muzaffer İzgü'nün **"Bülbül Düdük"** İhmal Amca'nın **"Boyalı Kırlangıç"** Hüseyin Yurttaş'ın **"Eşekler Cenneti"** çocuk kitapları arasında en çok dikkati çekenler olarak sayılabilir.

Son söz olarak şunu söyleyebiliriz. 1979 yılında olduğu gibi 1980 yılında da yeni yayına giren ve yayınına son veren dergilerle edebiyatımızın hareketliliğini koruduğunu söyleyebiliriz. Özellikle geniş okur kitlesine açılmayı amaçlayan edebiyat dergileri 1980'in edebiyat simgesi oldu.

1980'DE DÜNYADA ve TÜRKİYE'DE SANAT OLAYLARI

● Ahmet KÖKSAL

Geçen yüzyıl sonlarından bu yana sanat dünyasının en canlı hareketli bir merkezi olan Paris 1980 yılında da önemli olaylara sahne oldu. Öteden beri sanatı günlük yaşamın ayrılmaz bir bölümü durumuna getiren müzeleri, galerileri, dünyanın dört bucağından gelen sanatçılarıyla daha önemlisi 20. yüzyılın başlarından beri çeşitli sanat akımlarını oluşturan ortamı, sanatsal çözümlemeleriyle Fransa'nın başkenti geçen yılda da etkinliğini sürdürdü. 1980 yılı sanat olaylarının büyük bir bölümünde resim tarihinde yer etmiş ünlü ustaların yıldönümleri dolayısıyla anılması ve çağdaş sanatı etkilemiş akımların ve dönemlerin tanıtılması bulunmaktadır. Dış basından yurdumuza yansıyan sanat olayları arasında, bunların başlıcalarını şöyle sıralayabiliriz.

1979 yılı sonlarında Paris'te Büyük Saray'da (Grand Palais) açılan ve Picasso'nun yapıtlarından sekiz yüz kadarını kapsayan sergi 1980 Nisan'ına değin sürdü. Bu gösteride sanatçının çeşitli müze ve koleksiyonlardan derlenmiş yağlıboya, kabartma tablo pastel, guvaş, estamp, heykel seramik taslak çalışmaları yer aldı. Picasso'nun yapıtlarının kronolojik biçimde sunulduğu sergi 14 yaşında iken yaptığı (1895) ilk tablosuyla başlamakta 1973 Mayısında Avignon'da Papalar Sarayı'nda sergilenen üç tablosuyla sona ermekte ve tüm dönemlerini içermekte idi.

Geçen yılın en önemli sergilerinden biri de New York'taki Modern Sanatlar Müzesi'nde düzenlenen yeni bir Picasso sergisi oldu. Haziran başlarından Ekimin ilk haftasına değin dört ay süren sergide çağdaş sanatın en büyük temsilcisi sayılan Picasso dünya müzeleri ve koleksiyonlarından derlenmiş ünlü yapıtlarıyla tanıtıldı. Günümüze dek gelmiş geçmiş en büyük en masraflı ve sergilerin sergisi diye anılan bu Picasso gösterisini 1,3 milyon Amerikalının ilgiyle izlediği söyleniyordu.

19. yüzyılın klasikçilik ve romantızm akımı arasında bir bağlantı sayılan ünlü Fransız ressamı Theodore Gericault'un (1791-1824) İkinci Dünya Savaşından sonraki ilk anma sergisi Roma'da "La Villa Medicis" galerisinde açıldı. Fransız Akademisi'nin düzenlediği sergide ünlü ressamın kırka yakın tablosu yirmiden çok deseni ve yüzün üstünde litografisi yer aldı. Eleştirmenlere göre yılın en önemli gösterilerinden biri olarak nitelenen Gericault sergisi ünlü ressamı genç kuşaklara tanıtmada geciken bir işlevi yerine getirdi. (Ocak 1980)

Fransa Güzel Sanatlar Ulusal Derneği'nin Eyfel Kulesi'nin 90. yapım yılı nedeniyle düzenlediği sergide Fransız ve çağdaş ünlü sanatçıların yanı sıra Eyfel'in mühendisi Gustave Eiffel'i konu alan bir bölüm yer aldı. Serginin Büyük Sarav'da-

ki bölümünde Maurice Buffet, Forain, Bersier, Felicieu, Baumel, Jean Osouf, Cacan gibi sanatçıların yapıtları bulunuyordu. El sanatları bölümünde ise "Yaşayan Fransız Halıcığı" ile yabancı ülkelerden getirilen yapıtlar arasında Mısırlıların heykel, duvar resmi, seramik süsleme çalışmaları ve Japonya'da Nippon TV'sinin düzenlediği yarışmaya katılan yapıtlardan derlenmiş iki yüz tablo büyük ilgi çekti.

Fransa'da ölümünün yüzüncü yıldönümü nedeniyle anılan büyük resim ustalarından biri de Honore Daumier (1808-1879). 19. yüzyıl Fransa'sının sosyal ve siyasal yaşamını güçlü bir biçimde yergileyen yapıtlarıyla tanınan Daumier Saint-Denis Sanat ve Tarih Müzesi'nde düzenlenen bir sergiyle bugünkü kuşaklara tanıtıldı. Çağının toplumsal ve politik yaşamına yapıtlarıyla tanıklık eden ünlü sanatçının bu sergisinde Louis Provost'un koleksiyonundan derlenmiş 300 taşbaskı ve gravürü yer aldı.

Eyfel kulesi

Paris Çağdaş Ulusal Sanat Müzesi L'ARC'da düzenlenen "Fransa'da 1968-1978 Döneminde Sanat Eğilimleri" konulu sergi de geçen yılın ilgi çeken gösterilerinden biri oldu. Son on yılın sanat ustalarının tümü nesnel bir tutumla yansıtmayı amaçlayan serginin daha çok, bu gösterinin seçimini üstlenen iki eleştirmenin Marcelin Pevnet ile Gerard Talabot'nun eğilimlerini yansıttığı ileri sürülüyor.

Paris'teki Büyük Saray'da açılan sergilerden biri de "18. yüzyılda İspanya Sarayı'nda Avrupa Sanatı ya da Rigaud'dan Goya'ya" adını taşıyordu (Mart 1980). Bu sergi İspanya Sarayı'nın 18. yüzyıl boyunca çeşitli sanatçılara ısmarladığı bilinen ve bilinmeyen başyapıtlarını ortaya çıkarmasıyla ilgi topladı. 1701'de Fransız ressamı Rigaud 14. Louis'nin, 1799'da İspanyol ressamı Goya 4. Charles'in resimlerin yapmışlardı. Bu iki portrenin yapılışları arasında bir yüzyıla yakın süre geçmiş. Bu arada İspanya aynı dönemin Fransa, İtalya, İngiltere, ile boy ölçüşebilecek bir sanat düzeyine ulaşmıştı.

Paris'te gene Büyük Saray'da düzenlenen izlenimci akımın büyük ustası Claude Monet (1840-1926) sergisi de geçen yılın önemli olayları arasında. Fransa'daki otuz müze ile çeşitli ülke müzelerinden derlenen ve 5 Mayısa kadar süren sergide Monet'nin 130 tablosu bulunuyordu. Bunlar arasında "Japon Kızı", "Vetheul'de Artistler Bahçesi" "Bennecourt'da Su Kenarında" adlı tablolar da vardı. İzlenimcilik akımının bu önemli temsilcisinin 1883'ten sonraki yıllarını içinde yaşadığı Fransa'nın güneyinde Giverny kasabasındaki büyük bahçeli evi de geçen yıl Fransa hükümeti tarafından restore edilerek halkın izlemesine açıldı. Monet'nin yaşamında "Dünyanın en güzel yeri, ya da benim en çok sevdiğim yer olduğu için bana öyle geliyor" dediği Giverny bahçesi büyük sanatçının "Su zambakları", "Sandaldaki Kızlar", "Bahçem", "Giverny Köprüsü" gibi birçok tablosuna esin kaynağı olmuştu.

PARİS BİENALİ: 1980 Uluslararası Paris Bienali Ekimin ilk günlerinde açıldı. Pompidou Kültür Merkezi ve Modern Sanat Müzesi gibi iki dev müzede Kasım ayı sonuna değin süren çeşitli etkinliklerin yer aldığı bu görkemli gösteriye kırk bir ülkeden iki yüz sanatçı resim, heykel, fotoğraflar, video bandları ile katıldı. Bu bienalin bir özelliği ilk kez mimarlık projelerinin de yer almasıydı. Eleştirmenler bu yılkf bienalin en ilginç bölümün

"Fotoğraf Sanatı", en sıkıcı bölümünün ise "Video Bandları" bölümü olduğunu belirttiler. Paris Bienalinin fotoğraf sanatı bölümünde özellikle dikkati çeken Mrosshchak ve Sikora adlı sanatçıların "Alis Harikalar Diyarında" konusu üzerinde yaptığı çeşitlemelerdi. Bienalin mimarlığa ayrılan bölümü ise, "Şehircilik Arayışı" adını taşıyor ve on sekiz ülkeden altmış projeyi kapsıyordu. Bu bölümde 20. yüzyılda biraz da unutulan bir gerçeğin mimarlığın insana ve insan yaşamına hizmet eden bir sanat olduğunun anımsatılması amaçlanmıştı. Eleştirmenler sergilenen projelerde başlıca çabanın "Yapıları, insancıllaştırmak çabası" olduğunu açıkladılar.

Çağımızın önemli fotoğraf sanatçılarından BOUBAT, Paris Modern Sanatlar Müzesi'nde açılan sergisi ve aynı günlerde yayınlanan "Tercihler" adlı albümü ile yeniden ilgiyi üzerine çekti. Gazete fotoğrafçılığının yaygın bulunduğu bir dönemde etkinlik gösteren Boubat Brezilya, Hindistan, Portekiz ve Çin'de çektiği kadın ve çocuk fotoğraflarıyla tanınmaktadır. (Nisan 1980)

RESİM SANATINDA GERÇEKÇİLİK: 1980 yılının son günlerinde Paris'te Beaubourg George Pompidou Kültür Merkezi'nde düzenlenen "Les Realismes, 1919-1939" konulu sergi de son yılların önemli bir sanat gösterisidir. 20 Nisan'a dek Paris'te sürecek Mayıs'ta Berlin'de yenilenecek olan "Resim Sanatında Devrim ve Tepkileri Arasında Gerçekçilik" adlı sergide iki dünya savaşı arasında resim sanatındaki yenilenme sürecine karşılık Berlin, New York, Paris, Roma, Brüksel ve daha birçok kent müzeleri ile özel koleksiyonlardan derlenen gerçekçilik akımının seçkin örnekleri yer alıyor. İkinci Dünya Savaşından sonra soyut ve yenilikçi akımlar karşısında etkinliğini yitiren gerçekçilik, 1970'lerden sonra nesnel gerçekçilik, fotoğrafik gerçekçilik hiperrealizm gibi adlarla yeniden canlanmıştı. Son yıllarda somut ve figüratife bağlanma eğilimleriyle ortaya çıkan bu sanat görüşünün yeniden değer kazandığı Paris'te ve öteki ülkelerde izlenmekte. Bunun yeni bir kanıtı olan "Gerçekçilik" sergisinde Kandinsky, De Chirico, Stanley, Spencer, Balthus, Hopper, Antonio Donghi, Sheeler, Schlister gibi ressamların yapıtları yer almaktadır.

KRALLIK AKADEMİSİ'NDE FRANSIZ RESMİ: Londra'nın en eski sanat kuruluşlarından biri olan Krallık Akademisi nde (Royal Academy) 1980 yılının başlarında açılan sergide 19. yüzyıl sonları ile 20. yüzyılın başlangıcındaki Fransız resmi tanıtıldı. 169 ressamdan 428 yapıtın yer aldığı sergide Gauguin'den 14, VanGogh'tan 13, Seurat'dan 12, Cezanne'dan 9 tablo bulunuyordu. Bizim paramızla iki yüz liraya gezilen serginin gördüğü ilgi ile Krallık Akademisi'ni içinde bulunduğu parasal güçlükten kurtardığı ileri sürülüyor.

BERLİN MUZESİ'NDE "İNSANLIĞIN GÖRÜNTÜLERİ": Prusya müzelerinin halka açılışının 150. yıldönümü nedeniyle Batı Berlin Müzesi'nde düzenlenen Batı Sanatında İnsanlığın Görüntüleri adlı sergi Berlinliler'in olduğu kadar buraya gelen birçok turistlerin de geniş ilgisini çekti. Lysippos'tan Warhol'a Rubbens'ten Klimt'e, Renoir'dan Leger'ye, Picasso'dan Bacon'a, Degas'dan Edward Munch'a Lautrec'e, Chgall'a değin 25 yüzyıl boyunca insan temasını işleyen beş yüzden çok yapıtın yer aldığı ve insan resmi konusundaki baş yapıtların çoğunu içeren sergiumulanın üstünde ilgi topladı. "İnsanlığın Görüntüleri" sergisi Doğum, Aşk, Birleşme, Ölüm gibi temalarla "İnsan ve Kent", "İnsan ve Doğa" "İnsan ve Makina", "İnsan ve Savaş", "Ana ile Çocuğu" gibi çeşitli ilişkiler çerçevesinde düzenlenmişti. İ.Ö. 580 yılında yapılan ve sanatçısı bilinmeyen mermer oyma yüzünden bu yana çağlarına kişiliğini vurmuş birçok ustanın tablolarının yer aldığısergi Ağustos başlarından 28 Eylüle kadar sürdü.

BRUEGELLERİN TOPLU SERGİSİ: Brüksel Güzel Sanatlar Müzesi'nde Eylül ayında düzenlenen toplu bir sergide "Eski ya da Baba Bruegel" diye bilinen Pieter Bruegel (1525-1569) ile iki oğlu Pierre Bruegel (1564-1638), Jean Bruegel (1568-1625), ve onları izleyen ikinci üçüncü kuşak Bruegellerin yapıtları ilk kez biraraya getirildi. Resim tarihinin yüz elli yılına ışık tutan ve sanatçı bir ailenini birbirlerinden nasıl etkilendiklerini gösterme olanağı veren bu ilginç sergide üç yüz tablo bulunuyordu.

ÜÇ ÖNEMLİ TABLO SATIŞI

19. yüzyılın ünlü ressamlarından Paul Gauguin'in Tahiti'de yaptığı "Gitar Çalan Adam" adlı tablosu Londra'da yapılan bir açık arttırmada üç yüz bin sterline (yaklaşık 48 milyon T.L.) satıldı. 1892'de yapılan tabloyu adının açıklanmasını istemeyen bir koleksiyoncu satın aldı.(Nisan 1980)

Ünlü Fransız ressamı Cezanne'ın suluboya bir tablosu da Londra'nın Sotheby's salonunda yapılan bir açık arttırmada 1 milyon 104 bin dolara (yaklaşık 96 milyon lira) satıldı. Cezanne'ın 1900-1906 yılları arasında yaptığı bu tablo en güzel suluboyalarından biri sayılıyordu. (Haziran 1980)

Pablo Picasso'nun "Kadın Başı" adlı tablosunun satışı da yılın önemli resim satışlarından biri oldu. Londra'nın Christie's galerisinde yapılan bir arttırmada adının açıklanmasını istemeyen İsviçreli bir iş adamının altmış milyon liraya satın aldığı bu tabloyu Picasso'nun 1909-1910 yıllarında Paris'te yaptığı sanılıyor.

1980'DE ÖLEN ÜÇ ÜNLÜ SANATÇI

Yüzyılımızın en usta ressamlarından biri olan Avusturyalı Oskar Kokoschka mart ayı başlarında 93 yaşında İsviçre'de öldü. Çağdaş sanatçıların en büyüklerinden biri sayılan Kokoschka, Viyana Sanatlar ve Meslekler Okulu'ndaki öğrenimi sırasında tanıdığı Van Gogh'un ve dışavurumcu akımın önemli dönemini temsil eden "Die Brücke" (köprü) hareketinin öncüleri arasında yer almıştı. 1909'da Viyana'dan İsviçre'ye giderek birçok Alp görünümleri yaptı. Ertesi yıl Berlin'de ünlü "Der Sturm" dergisine katıldı ve burada ilk kişisel sergisini açtı. Birinci Dünya Savaşında yaralanan sanatçı uzunca bir bunalım döneminden sonra Dresden Güzel Sanatlar Akademisi'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı (1920-24). Ardından Hollanda, İspanya, İngiltere, Tunus, Yunanistan, Türkiye, İsrail, Mısır'da yaptığı gezilerde birçok kent görünümlerini resimledi. (1925-31). 1931'de Viyana'ya, 1935'te Londra'ya, 1953'te İsviçre'de Villeneuve'e yerleşti. Bundan sonraki yıllarda Salzburg'ta açtığı Yaz Akademisi'nde çeşitli uluslardan çok sayıda sanatçıya öğretmenlik yaptı.

Günümüzde İtalyan heykel sanatının önde gelen sanatçılardan Marino Marini 79 yaşında öldü. 1928-29 yılında Floransa ve Paris'te çalışan Marini önce Monza'da daha sonra Brere Sarayı'nda heykel dersleri verdi. Eskiçağ heykelcilik üslubunu benimseyerek tunçtan atlar, biniciler dansçılar ve büyük boyutlu büstler yaptı. Uzunlamasına formlarında sağlam bir incelikle alaycı bir anlatımı birleştirdi. Avrupa ve Amerika'nın büyük müzelerinde yapıtları vardır.

Gerçeküstücü resmin önde gelen temsilcilerinden "Toyen" adıyla tanınmış Çekoslovakyalı kadın sanatçı Marie Germinova da 78 yaşında Paris'te öldü. 1902'de Prag'da doğan Germinova 1920'den sonra Teige ve Styrski ile çalışmaya başladı. Kübist fütürist ve dada akımlarının öncüleri arasında yer aldı. 1923'te "Citoyen" sözcüğünün kısaltılmışı olan "Toyen" takma adını kullanmağa başladı. 1925-29 yıllarını Paris'te geçiren Toyen, 1929'da Prag'a dönerek Teige, Styrski, Nezval ile gerçeküstücü akımın öncülüğünü yaptı. Breton ve Eluard ile "Uluslararası Gerçeküstücü akımın öncülüğünü yaptı. Breton ve Eluard ile "Uluslararası Gerçeküstücü Dosyası" adlı derginin çıkmasına katkıda bulunmuştu.

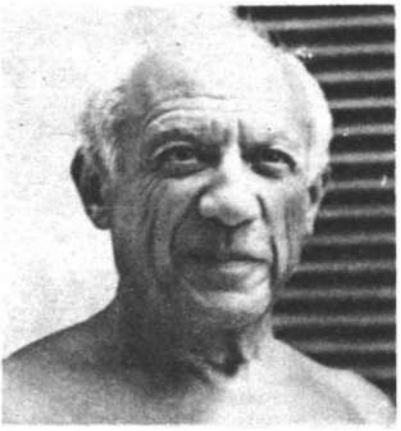

Picasso

1980'DE TÜRKİYE'DE GÖRSEL SANATLAR

1980 yılı başlarında İstanbul'da galeri sayısının kırka yaklaşması bu Ankara, ve İzmir'de yeni galerilerin açılması vanı sıra Anadolu'daki bazı kentlerimizde sınırlı bir ölçüde de olsa sergileme olayının başlaması yarışma ve ödüllerin gittikçe çoğalması yurdumuzda oldukça ilginç bir sanat potansiyelinin oluştuğunu duyurdu. Sayıları sınırlı da olsa bir bölük iş adamı varlıklı sanatsever ve koleksiyoncunun bir yatırım "metaı" sayarak son yıllarda tablo alımına girişmesi kimi ressamlarımızla özel galeri sahiplerini resim ürünlerini piyasaya dönüştürmenin doyumsuz tutkusuna körüklemektedir.

Eskiden yeni bir aşamaya varınca sergi açma göreneği yerine şimdilerde kimi ressamlarımızın üç dört sergi açacak ölçüde aceleci ve piyasayı amaçlayan bir üreticiliğe yöneldikleri görülüyor. Kuşkusuz bu durumun resim sanatımız bakımından bir gelişme olarak değerlendirilmesi çok yanlış olacaktır. Gene kuşku yok bu girişimleri kültürel bir düzeye ulaştıracak resim sanatımıza yeni bir katkı, özgün ve yorumlayıcı bir anlatım getirecek çabalar yerine çoğu sanatçımız üzerinde koşullandırıcı bir etkiye yol açmaktadır. Bir yıl boyunca izlediğimiz sergiler furyası arasında iç açıcı manzara eğilimini sürdüren standart beğenili, sıradan ve ucuz bir çekiciliği yineleyenler büyük yer tutmaktadır. Resim üretiminin piyasa doğrultusunda hızlanmasının bir sonucu da, uzun zamandır çok seyrek sergiaçan Ali Çelebi Eşref Üren, Cevat Dereli, Mahmut Cuda, Elif Naci, Arif Kaptan, Nurullah Berk gibi yaşayan ustalarımızın bu yıllarda İstanbul ve Ankara'da yapıtlarını sergilemeleridir. Kimi özel galeriler de koleksiyonculardan derledikleri tablolarıyla Şeker Ahmet, Hüseyin Zekai, Halil Paşalar, Hoca Ali Rıza gibi ilk dönem ressamlarımızı ve İbrahim Çallı, Nazmi Ziya, Hikmet Onat, Feyhaman, Şeref Akdik, Fikret Mualla, Bedri Rahmi, gibi yakın dönem ustalarımızı sık sık resim piyasasına sürmektedir.

Devlet desteğinden ve uluslararası haberleşmeden büyük ölçüde yoksun olmasına karşılık 1980 yılında resmimizin genellikle somut ve figüratif anlayışta çok yönlü üslûp yönelişleri ve anlatımlar, dinamik bir oluşum ve özgünleşme süreci içinde bulunduğu gösteriler de izlendi. Geleneksel "manzara" eğiliminin yöresel gözlemler yaşam duyarlıkları ve üslup ayrımlarıyla ağırlığını duyurduğunu 1980 sergilerinde özellikle genç kuşak sanatçılarımızda gerçekçi bir görüş ve yer yer grafik öğelerle "bildiri"ye ilişkin toplumsal temalara öncelik verildiği, bu arada kimi genç ressamımızın da leke duyarlığı, figür oluşumundan çıkış yaparak çağdaş yaşam yorumlarına giriştirleri gözlenmektedir. Burhan Uygur'un öncüsü olduğu bu eğilimi Muzaffer Aksoy, Demet Yersel, Tuncay Betil gibi genç ressamlarımız değişik üslup ayrımlarıyla izlemektedir. Toplumsal gerçekçi eğilime bağlanan ressamlarımız arasında ise Mümtaz Yener, Alaaddin Aksay Ramis Aydın, Neşe Erdok, Fikret Otyam, Orhan Taylan, Seyiz Bozdoğan, Faruk Cimok, Şenol Yorozlu, Tülin Onat'ı sayabiliriz. Bu arada resmimizde ağırlığını duyuran yerelleşme eğilimine fantastik bir yorum ve naif bir yaklaşımla bağlanan kimi sanatçımız da bu üslûp zenginliğine katkıda bulunmaktadır.

Son yıllarda yurdumuzda yaygınlık ve etkinlik gösteren bir sanat dalı da özgün baskı resmidir. Ergin İnan, Mustafa Asl - er, Mürşide İçmeli, Süleyman Saim Tekcan, Aloş (A.Teoman Germaner), Mustafa Pilevneli, Özer Kabaş, Mehmet Güler, Kadri Özayten, Ali İsmail Türemen, Fevzi Karakoç v.b. sanatçımız kişisel ve karma sergilerde baskı resminin çeşitli tekniklerinde çağdaş bir yoruma açılan nitelikleriyle başarılarını yurt dışında da duyurmaktadır.

Görsel sanatlarımızın resim alanındaki çok devingen ve verimli ortamı yanında seramik sanatçılarımızın büyük bir bölümü, bu dalın dekoratif işlevsel özelliğini

Ünlü sanatçımız Bedri Rahmi Eyüboğlu

benimseverek seramiğin mimarlıkla bütünleşen ya da heykelsi uygulamalar , kullanımcı eşyalar üreten niteliğine katılmaktadır. Geçen yıl İstanbul'da açtıkları seramik sergileriyle Ünal Çimit, Erdinç Bakla, Figen Şekerci Filiz Ögüven, Cavit Bozak, Kadriye Aras, Müşerref Ergen adlarını duyurdular. Heykel dalında ise Mehmet Aksoy'un Mayıs ayında Güzel Sanatlar Akademisi'nde düzenlediği toplu sergi heykel sanatının geleneksel anlatımcılığına çağdaş bir yorum getirmesiyle Türk heykeline gerçekten bir katkı değerinde idi. Galeri Baraz'da Zühtü Müridoğlu, Taksim galerisinde Füsun Onur, ve Ayhan Kurtoğlu'nun, Bebek Akbank galerisinde Halûk Tezonar'ın heykel sergileri de anılmağa değer.

İki yıl önce kurulmasına başlanan Ankara Resim ve Heykel Müzesi 2 Nisan 1980 günü eski Türkocağı binasında açıldı. Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana halkevlerinin düzenlediği resim gezileri ve devlet sergilerinde sağlanan çok sayıda sanat yapıtının korunması ve halka sunulmasında çok gecikilmiş bir kültür ve uygarlık görevi böylece yerine getirildi. Dört yıldır kapalı bulunan İstanbul Resim ve Heykel Müzesi ise Uluslararası 8. İstanbul Festivali dolayısıyla 28 Haziran 15 Temmuz günlerinde geçici olarak halka açıldı. Müzenin 1981 Martı başında bütünüyle açılması yolunda müze müdürü Doç. Devrim Erbil'in gösterdiği özverili çabayı burada anmalıyız.

Sırası gelmişken belirtmemiz gerekir ki, görsel sanatlarımızın sorunlarını günümüz Türkiye'sinin toplumsal ve ekonomik sorunlarından soyutlayamayız. Devlet kuruluşları müzeler yerel yönetimler ve sanatçı örgütlerinin 1980'e değin yetersiz kalan desteği ve sağlıksız bir kapitalistleşme döneminin oluşturduğu karmaşık bir ortamda geçen yıl sanat ortamımızda görülen devinim ve canlılık da kültür yaşamımızın ulaştığı düzey ve nitelikten pek farklı değildir.

BİRKAÇ SANAT OLAYI: Ünlü ressamlarımızdan İbrahim Çallı (1882-1960) ölümünün 20. yıldönümü nedeniyle 22

Mayıs 1980 günü İstanbul'da Harbiye'deki Yapı Endüstri Merkezi salonunda düzenlenen bir törenle anıldı. Törende Çallı'nın sanatı ve kişiliğini tanıtan konuşmalar yapıldı.

Fikret Mualla'nın resimlerinden bir bölümünün Fransa'dan Ankara'ya getirildiği Kültür Bakanlığı'nın bir açıklaması ile duyuruldu. Ünlü ressamımızın Paris'te açık arttırma ile satışa çıkarılan değerli yapıtlarından 37 tablonun Dışişleri Bakanlığı'nca satın alınarak Paris Büyükelçiliğinde korunduğuaçıklandı. Bu tablolar Nisan başında açılan Ankara Resim ve Heykel Müzesi'ne mal edilmiştir.

Vehbi Koç'un eşi Merhume Sadberk Koç'un vasiyeti üzerine düzenlenen "Sadberk Hanım Müzesi" 14 Ekim'de Sarıyer'de açıldı. 16. yüzyıl Türk kumaşlarının sergilendiği zemin katında antika mobilyalar, birinci katta Şeker Ahmet Paşa'nın bir tablosu ile 17, 18, 19. yüzyıldan kalma eşyalar bulunmakta ikinci katında ise doğum, sünnet, düğün gibi sahnelerle Osmanlı görenek ve gelenekleri canlandırılmaktadır.

Kültür Bakanlığı'nca Devlet Sanat ödülü olarak 5 Aralık 1980 günü ressam Mahmut Cüda'ya onur plaketi verildi.

5 Ocak 1981'de başlayan Atatürk Yılı nedeniyle Çankaaya Köşkü'ndeki törenlerden sonra Ankara Devlet Operası'nda vapılan "Sanat Şöleni"nde Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, on sanatçıya "Atatürk Sanat Armağanları"nı verdi. Bu ödüle değer görülen sanatçılar arasında ressam Eşref Üren ile Cevat Dereli, heykeltraş Zühtü Müridoğlu ve mimar Hikmet Koyunoğlu da bulunmaktadır.

Yeni sanat galerileri: İstanbul'daki sanat galerilerine 17 Nisan'da Nişantaşı'nda Lebriz, 15 Aralıkta' Osmanbey'de Bize, 18 Aralıkta Nişantaşı'nda, Urart, 20 Aralık'ta Caddebostan'da Kökten sanat galerileri de düzenledikleri karma sergilere katıldı.

ÖDÜLLER YARIŞMALAR

1980 yılı görsel sanatların değişik dallarında çeşitli kuruluşların düzenlediği özendirici yarışma ve ödüller bakımından oldukça yoğun ve verimli geçti. Bunların başlıcalarını sonuçlarıyla birlikte aşağıda sıralıyoruz.

E.C.A. FOTOĞRAF YARIŞMASI: E. C.A. Presdöküm Sanayii A.Ş. Kültür ve Sanat Müşavirliği'nin düzenlediği "Tarihi Çeşmeler ve Tarihi Musluklar" konulu fotoğraf yarışması sonuçlandı. Renkli fotoğrafta Ali Rıza Akalın, Demir Aşuroğlu Cengiz Cıva, Feriha Günalp, Kazım Zaim siyah-beyaz, fotoğraf dalında Binnur Baydur, Vahddettin Erim, Adnan Güner, Atılay Kandemir, Ömer Güngör, Vivet Yazdıran, Ahmet Yıldırım ödülle değer görüldü. Yarışma sonuçları 7-15 Nisan günleri arasında Odakule sergi salonunda halka gösterildi.

GÖRSEL SANATÇILAR DERNEĞİ ÖDÜLLERİ: Derneğin her yıl düzenlediği yarışmalı Mayıs Sergisi sonuçları açıklandı. Seçiciler kurulu resim dalında Ferit Özen, Hasan Saygın, Necmiye Gönenli, Tayfun Erdoğmuş; Özgün Baskıda Sabiha Erengönül, fotoğraf dalında ise Irfan Seyrek'i ödüle değer buldu.

ODTÜ AFİŞ YARIŞMASI: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uluslararası 2. Sanat ve Kültür Şenliği çerçevesinde düzenlenen afiş yarışmasında Metin Oydemir ile Gülgün Sıdal başarı ödülü kazandı. Ali İnceefe rektörlük, Oflas Atagündüz öğrenci işleri dekanlığı ve Demokrat gazetesi Mükremin Barut Çağdaş Gazeteciler Derneği, Ferit Peremeci ile Ali İnceefe Tek Eğitim Büro-İş Sendikası özel ödüllerine değer görüldü. (Mayıs 1980)

"UYGARLIĞIN BEŞİĞİ AKDENİZ" YARIŞMASI: Akdeniz Kentler Birliği toplantısına katılan Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği'nin Karikatürcüler Derneği ve "Çevre" dergisinin işbirliğiyle düzenlediği "Uygarlığın Beşiği Akdeniz" konulu görsel anlatım yarışması ödülleri 12 Haziran'da bir törenle verildi. Birincilik ödülü İtalya'dan Vergari Teresa, Türkiye'den Semih Poroy ve Can Akınsal arasında paylaştırıldı. Bu yarışmada "Akdeniz ülkeleri insanının sanatçısının kaynaşması ve kültürel çalışmalarını ortaya koyması" amaçlanmıştı.

BYO FOTOĞRAF YARIŞMASI: Ankara Basın Yayın Yüksek Okulu Fotoğrafçılık Kolu'nun bu sanatın gelişmesine

katkıda bulunmak amacıyla düzenlediği "1. Fotoğraf Yarışması"nda Muammer Taş birincilik Ali Öz ikincilik Ferda Özmen üçüncülük ödülü kazandı. Alaaddin Ağcaer, Ali Öz, Behiç Alparslan'a ayrıca mansiyon verildi. (Haziran 1980)

İSTANBUL FESTİVALİ AFİŞ YARIŞMASI: Uluslararası 8. İstanbul Festivali'nde kullanılacak afiş için açılan yarışmaya katılan on iki yapıt arasında UESYO öğrencisi Ş.Sadak'ın afişi kullanılmaya değer bulundu. Sadak'ın bir başka afişi ile avnı okul öğrencilerinden Serdar Benli'nin yapıtları da mansiyon aldı. (Haziran 1980)

"GÜNÜMÜZ İSTANBUL SANATÇILARI SERGİSİ" ÖDÜLLERİ: Uluslararası 8. İstanbul Festivali çerçevesinde Resim ve Heykel Müzesi bahçesinde düzenlenen 1."Günümüz İstanbul Sanatçıları" yarışmalı açıkhava sergisi ödüllerini aşağıdaki sanatçılar kazandı. Resim dalında Şükrü Erdiren, İpek Aksüğür, Zekai Ormancı, Özgün Baskı, Mustafa Aslıer, Ergin İnan, Özer Kabaş. Heykelde: Erol Kınalı, Ayşe Erkmen, Seramik dalında Neşat Fehmi Erdoğdu. (28 Haziran 15 Temmuz)

İŞ BANKASI KARİKATÜR YARIŞMASI: İş Bankası'nın düzenlediği karikatür yarışmasına katılan 155 yapıt arasında birinciliği Erdoğan Özer, ikinciliği Uğur Dicle, üçüncülüğü Mevlût Akyıldız kazandı. Aynı yarışmada Ümit Sarıaslan, Mahmut Akgün, Beysun Gökçin, Mustafa Doğruer, Tuncay Akgün, Tufan Arkayın, Fethi Develioğlu'nun yapıtları da mansiyona değer bulundu. (Temmuz 1980)

İSLAM MİMARİSİ ÖDÜLLERİ: Pakistan'ın Lahor kentinde üç yılda bir düzenlenen "Ağa Han İslam Mimarlığı Ödülleri"ni kazanan on beş yapıt arasında Türkiye'den de üç yapı yer aldı. Bunlardan ikisini Türk Tarih Kurumu binası ve Bodrum'da Ahmet Ertegün'ün yazlık evi ile "Tarihsel Öz'ün günümüzde uygulanması" dalında Turgut Cansever, "Restorasyon" dalında ise Edirne'deki tarihi Rüstem Paşa Kervansarayı ile Ertan Çakırlar kazandı. Turgut Cansever yarışmada iki projesi birden ödül kazanan tek mimar oldu. (Ekim 1980).

14. DYO RESİM YARIŞMASI: DYO Firmasının 1967 yılından bu yana sürdüğü resim yurt ölçüsünde büyük bir ilgi görmektedir. 1980 yılında yarışmaya katılan 368 yapıt arasında yapılan değerlendirme sonunda 90 tablonun sergilenmesi kararlaştırıldı. Bunlar arasında Mustafa Ata, Alattin Aksoy, Dinçer Erimez, Hüseyin Can, Mehmet Mahir, Bilal Erdoğan, Neşe Erdog, Tamer Akakıncı, Erdağ Aksel, Sabri Akça, Himmet Gümrah'ın yapıtları mansiyona değer bulundu. Ödül alan ve sergilenmeye değer görülen doksan resim Ekimde İzmir'de, Kasımda İstanbul'da, Aralık ayında Ankara'da sergilendi.

DEVLET RESİM VE HEYKEL SERGİSİ ÖDÜLLERİ: 1939 yılından bu yana görsel sanatlarımızı geliştirmek amacıyla devlet tarafından düzenlenen yarışmalı serginin kırk birincisi 29 Ekim 1980'de Ankara Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde düzenlenen bir sergi ile açıklandı. Daha çok genç kuşağın çabalarını yansıtan bu sergide resim dalında aşağıdaki sanatçılar başarı ödülü kazandı. Sabri Akça Mustafa Ayaz, Şefik Bursalı, Fikri Cantürk, Yusuf Çöloğlu, Zafer Gencaydın, Hamit Görele.

E DEKORASYON DERGİSİ YARIŞMASI: Ev Dekorasyon dergisinin 1980'de düzenlediği ikinci resim varışması 1—15 kasım günlerinde İstanbul Devlet Güzel Sanatlar galerisinde düzenlenen bir sergi ile açıklandı. Gülsüm Erbil, Hüseyin Bilişik, Tayfur Sanlıman'ın büyük ödülleri kazandığı yarışmada aşağıdaki sanatçılar mansiyona değer bulundu: Celalettin Tandoğdu, Çetin Elibol, Gencay Kasapçı, Gülseren Kayalı, Merter Tatver, Nejat Çelik, Nüzhet Kutluğ, Sevil Gürler, Bilge Saydam.

SEDAT SİMAVİ VAKFI ÖDÜLLERİ: Türk bilim sanat ve kültür yaşamına katkıda bulunmak amacıyla 1977 yılında kurulan Sedat Simavi Vakfı ödülleri, görsel sanatlar dalında 1980 yılında iki sanatçı arasında paylaştırıldı. Turan Erol ve Adnan Varınca. 11 Aralıkta açıklanan yarışma sonucuna göre jüri geçen yıl Tiglat galerisinde açtığı sergisi ile Erol'u, Maçka galerisinde düzenlediği sergisi ile de Varınca'yı ödüle değer buldu. Ayrıca seçiçiler kurulu her iki ressamn sanat yaşamlarındaki kararlı tutarlı, özgün nitelikteki eğilimleri dolayısıyla ödüle değer bulduğunu açıkladı.

AKBANK'IN İKİ YARIŞMASI: Akbank'ın kültür ve sanat çalışmaları çerçevesinde düzenlediği varışmalarda 1980

Dival Nakış (Maraş işi) eşya yarışması sonuçlandı. Değerlendirme sonunda birincilik ödülünü Hüsniye Kalkan, ikinci ödülü Handan Bayraktar, üçüncü ödülü Dilek Taşçı kazandı. Yarışma sonuçları 2-19 Aralıkta Nişantaşı Akbank galerisinde sergilendi. Gene aynı bankanın her yıl düzenlediği bölgeler fotoğraf varışması da 23 Eylül'de sonuçlandı. Birincilik ödülünü Mehmet Uçaroğlu, ikinci ödülü Ahmet Öner Sezgin üçüncü ödülü Hüsnü Gürsel'in yapıtları kazandı. Yener Boran, Güner Soylu, Mehtap Cömert, Nermi Erdur, Emrullah Günev'in fotoğrafları da mansiyona değer görüldü.

DÜNYAYA AÇILAN SANATÇILARIMIZ

Uluslararası sanat ilişkilerini düzenleyen örgütlerin ve bu konuda devlet desteğinin yetersizliğine karşın 1980 yılında da bir çok sanatçımız kişisel girişimleriyle yurt dışında etkinlik göstermekten geri kalmadı. Uzun zamandır iş gücümüzü sattığımız ve bir milyondan çok yurttaşımızın yerleştiği Almanya'da yapıtlarını sergileyen sanatçılarımız geçen yıl daha çoğunlukta idi. Yabancı ülkelerdeki girişimlerile 1980 sanat olayları arasında adlarını duyuran sanatçılarımızı aşağıda kısaca açıklıyoruz:

DÖRT SANATÇIMIZ ROMANYA'DA ÖDÜL KAZANDI: Romanya'nın başkenti Bükreş'te Dales Galerisi'nde düzenlenen "Balkonlar, Uluslararası Barış ve Anlaşma Bölgesi" konulu plastik sanatlar bienalinde dört Türk sanatçısı ödül kazandı. Romanya Kültür ve Eğitim Konseyi ile Ressamlar Heykeltraşlar Birliği temsilcilerinden oluşan seçiciler kurulu Zahit Büyükişleyen ile Leman Tantuğ'un resim, Mürşide İçmeli ile Hüseyin Bilgin'in grafik çalışmalarını ödüle değer buldu. (Nisan 1980)

BURHAN UYGUR ALMANYA'DA: Genç kuşağın ilgi çeken ressamlarından Burhan Uygur 20 Mayıs-8 Haziran günleri arasında Almanya'nın Stuttgart kentinde bir sergi açtı. Türkay Galerisi'nden düzenlenen ve "Gezginci Bir Hayaletin Ter Düşünceleri" adını taşıyan sergide Uygur'un "Bodrumlu Çocuklar" "Akdeniz", "Sütlüce Yolunda Bir Kız Çocuğuyla Yalnızlığını Yaşayan Kadın" v.b. bir yaşam duyarlılığı özümseyen yağlıboya ve pastel resimleri yer aldı.

BERKEL HOLLANDA'DA: Ünlü ressamlarımızdan Sabri Berkel'in 24 Temmuz-22 Ağustos günlerinde Hollanda'da açtığı resim sergisi yabancı sanatçıların ve eleştirmenlerin yakın ilgisini çekti.

MEHMET GÜLER, NURİ ABAÇ'IN ALMANYA SERGİSİ: Çalışmalarını son yıllarda Almanya'da sürdüren ressamMehmet Güler, ekim ayı başında Almanya'nın Hagen kentindeki "Galerie Nova"da yeni bir sergi açtı. Bugüne değin yurt dışında yirmiden çok sergiye katılan, çeşitli ödüller alan Güler'in bu sergisi 31 Ekim'e değin sürdü. Karagöz motiflerini güncel bir yoruma götüren resimleriyle tanınan ressam Nuri Abaç da 6-21 Aralık günleri arasında Türk-Alman Kadınlar Birliği'nin işbirliğiyle Bremen kentindeki Ubersee Müzesi'nde yapıtlarını sergiledi.

"ALTILAR" GRUBU HAMBURG'TA: 1968'de Ankara'da kurulan ve başkent çevresindeki etkinliğini tanınan "Altılar" Grubu ressamları geçen eylülde Hamburg'ta ortaklaşa bir sergi düzenledi. "Altılar"ın sergisinde Necla Özdemir, Nurtaç Özler, Gülsen Erdoğan, Suna Özkalan, Sevgi Sencer, Tayyar Eren, Ömer Lütfi Çetin'in resimleri bulunuyordu.

RUZİN GERÇİN LONDRA'DA: Anadolu'nun kırsal görünümlerini yansıtan suluboyalarıyla tanıdığımız ressam ve seramikçi Ruzin Gerçin, 8-19 günleri arasında yapıtlarını Londra'da Türk-İngiliz Kültür Derneği'nde sergiledi.

NEZİH DANYAL'IN BAŞARISI: Karikatürcü Nezih Danyal, 3. Uluslararası Pescara Gülmece Yarışması" çerçevesinde düzenlenen "Otomobilin Dünü, Yarını" konulu "Grafik Gülmece" dalının büyük ödülü "Gümüş Yelken"i kazandı. 13-19 Ekim günlerinde İtalya'nın Pascara kentinde şenlik biçiminde düzenlenen yarışma "Gülmece Kitap" "Grafik Gülmece" dallarında yapıldı.

ULUSLARARASISERGİLERDE TÜRK FOTOĞRAFÇILARI: Geçen yıl düzenlenen Uluslararası Sergi ve yarışmalarda Türk fotoğraf sanatçıları etkinliklerini

büyük ölçüde duyurdular. Bunlardan bir kaçını burada sıralıyoruz:

Türk-Alman Kültür Enstitüsü'nce geçen Temmuz'da Berlin'de düzenlenen bir fotoğraf sergisinde üç fotoğraf sanatçımızın yapıtları yer aldı. Ara Güler'in siyah beyaz, Gültekin Çizgen ve Nusret Nurdan Eren'in renkli fotoğraflarının yer aldığı sergide Anadolu'nun kırsal ve kentsel yaşamı yansıtılmıştı.

Öte yandan, Fransa Polonya, Çekoslovakya, ve İngiltere'de düzenlenen çeşitli uluslararası yarışmalarda Türk fotoğrafçılarının yapıtları sergilenmeye değer görülmüştür. Cengiz Akduman Fransa'nın Saint-Nazaire kentinde yapılan "8. Salon İnterntional d'Art Photegraphique 1980" yarışmasında "Safranbolu" adlı siyah-beyaz Çekoslovakya'da düzenlenen "Fotoforum"da "Çocuklar" adlı renkli, Polonya'nın Katowiçe kentinde yapılan 9. Uluslararası Sanat Fotoğrafı Yarışması'nda bir siyah-beyaz bir renkli çalışmasıyla sergilenmeye s ildi. Polonya'daki yarışmada İrfan Seyrek'in de bir siyah-beyaz fotoğrafı sergilenmeye değer bulundu. Bu arada Mehmet Bayhan'ın siyah-beyaz fotoğrafları Fransa'nın Thionville ve Macon kentlerinde iki ayrı sergiye seçildi.

Arjantin'de düzenlenen "10. FİAP Renkli Baskı Bienali"ne Türkiye'den katılan 9 sanatçının 15 fotoğrafı arasında Sabit Kalfagil'in kazandırdığı Türkiye bienal genel sıralamasında otuz ülke arasında 12. sırayı aldı.

Hindistan'da düzenlenen "11. FİAP Renkli Fotoğraf Bienali"nde Türk fotoğrafçılarının yapıtları genel sıralamada yirmi ülke arasında yedinci sırayı aldı. Bienal'e Türkiye şu sanatçıların yapıtlarıyla katılmıştı: Çetin Özek, Yaşar Atankazanır, Halim Kulaksız, İsa Çelik, Mehmet Bayhan, Sabit Kalfagil, Ozan Sağdıç, Hristo Tula, Şemsi Güner, Nusret Nurdan Eren, Sami Güner.

AFAD AFSAD VE İFSAK üyelerinin fotoğraflarından oluşan bir sergi 2-22 Aralık günlerinde Amerika Birleşik Devletleri'nin New Haven kentinde açıldı. "Turkey-Faces and Places" adlı sergide otuz iki fotoğraf sanatçımızın yapıtları yer almıştı.

İSTANBUL'DA AÇILAN SERGİLER:

Bedri Rahmi Galerisi: (Tünel): Uluslararası Af Örgütü adına karma sergi, Abidin Dino, Eren ve Bedri Rahmi Eyüboğlu özgün baskı, Mehmet Güler, Aliye Berger, Cemil Eren'in "Bodrum Görüntüleri" Mustafa Pilevneli "Gezi Notları 2" Yıl sonu karma sergileri.

Bebek Akbank Galerisi: Uğurcan Özberki, Ayla Akarca, Piraye Kaynar, Cevdet Bilgin, Nejat Eren, Kainat Pajonk, Jale Yasan, Nevin Göker Ulutaş sergileri.

Cumalı galerisi (Moda): Yaşar Yeniceli, Halil Paşa, Feyha Duru, K. Saleri, Gülay Sevsevil, Yaprak, Okşan Yarsuvat karma, Necmettin Akbulut, Ali Osman Gencer, Hikmet Onat, Nevzat Akoral sergileri.

Cumalı galerisi (Nişantaşı): İlhami Demirci, Berç Keçoğlu; Bedri Rahmi-Arif Kaptan, Eşref Üren karma, Turgut Uzunömeroğlu, Mustafa Esirkuş, Mümtaz Yener, H. Vecih Bereketoğlu, Müfide Çalık (seramik) Selçuk Toğul.

Devlet Güzel Sanatlar Akademisi: "Kozmik Mekan Olarak Sahne" Ahmet Ö. Gezgin'in Foto-Grafikleri. İtalyan ressamı ippolite Caffi (1809-1866), Mehmet Aksoy'un heykelleri, İngiliz Afiş sergisi, Eğlenen İngilizler (fotoğraf), İran Halk Mimari sergisi, İstanbul Festivali Afişleri Herbert Bayer grafik, Alman desen-suluboya, Avusturyalı Andre Verlon, Çağdaş Japon grafik, Alman "Multiples" (Çoğaltılmışlar), Prof. Şadi Çalık toplu heykel sergileri.

Devlet Güzel Sanatlar Galerisi: (Beyoğlu): Hollandalı Johannes Vermeer, Çin Halk Cumhuriyeti resim, İfsak ve Japon amatörlerinin fotoğrafları, "Sanat Tanımı Topluluğu" Arnavutluk fotoğraf, Mustafa Ayataç, Alman Hubert Troost'un resim, Orhan Taylan, Tülin Onat, Figen Aydıntaşbaç, Ayla Yılmaz, Tülin Serpen, Adil Akşit resim sergileri.

Galata Sanat Galerisi (Tünel): Şahin Kaygun fotoğraf, Gülseren ve Teoman Süder, Faruk Cimok, Devrim Erbil, Berna Türemen resim sergileri.

Galeri Baraz (Kurtuluş): Nurullah Berk resim, Zühtü Müritoğlu heykel ve desen. "Türk Resminde Natürmort" sergileri.

Galeri Lebriz (Nişantaşı): Mustafa Düzgünman'ın Ebruları, Ziya Keseroğlu, Arif Kaptan, Necdet Kalay resim sergileri.

Hobi Sanat Galerisi (Nişantaşı): Muhsin Kut, Mura Önay, Müşerref Ergen seramik, Ayfer Karamani seramik, Metin Ünsal, Dilber Kamhi, Yıldız Bursa, Nurullah Berk'in grafikleri, M. Kemal Gözen, Kemal Önsoy, resim, Perihan Karaca butik, Sevim Payzın takı sergileri.

Kile Sanat Galerisi (Bebek): Gülay Sevsevil, Berç Kaçoğlu, Yaşar Yeniceli, Gülseren ve Teoman Südor resim sergileri.

Maçka Sanat Galerisi: Bilge Alkor resim, Yedili karma desen, baskı sergisi, Alaattin Aksoy, Adnan Varınca, Candeğer Furtun (seramik), Mengü Ertel (grafik), Sabri Berkal resim sergileri.

Moda Güzel Sanatlar Galerisi: Hasan Kavruk, Türk resminde çıplak konulu karma, Bihrat Mavitan-Neşat Fehmi Erdoğdu, Jack Ardity, Saip Tuna resim sergileri.

Modül sanat galerisi: Eşref Ünen, Özdemir Altan, Dekoratif taş yapıtlar, Salih Acar, İtalyan ressamı Mario Mafai, ve Antonietta Raphael.

Nişantaşı Akbank Galerisi: Nükte Uğurel, Erdoğan Değer, İsmail Biret, Zahir Güvemli, Şermin Bezmen, Rezzan Şenocak, Tayfur Sanlıman, Remzi Töremen, Orhan Arel, Tülin Kiper, Birim Bozok, Fahri Sümer resim sergileri.

Osmanbey Akbank Galerisi: Münif Fehim Özarman (Şubat), Şeref Akdik (Mayıs), resim sergileri.

Taksim Sanat Galerisi: Turgut Atalay, Üsküdarlı Cevat, Ünsal Toker, Ömer Yüksel, Fahri Sümer, Türkan Rador, Füsun Onur, Sevgi Erdemir, Erkut Uzelli Ayhan Kurtoğlu, S. Saim Tekcan, Aloş, Gülay Aygen, Zeki Kıral, Fikret Kolverdi, Muammer Durmuş, Balaban, Zeynep Göle, Kiyateru Fujita, Perihan Balcı, İskender Çağdaş, Hollandalı Prinkshop topluluğu, Nevbahar. Neveser Mümtaz Yener, Ayşe Yazıcı Özel, Güler Haşimoğlu, Günay Sağun, Can Göknil, Fehim İbrahim Hakkıoğlu.

Tiglat Sanat Galerisi (Nişantaşı): Mustafa Ayaz, Ramis Aydın, Nuri Abaç, Mehmet Ali Laga, Aylin Örek, Ali Avni Çelebi, Mehmet Pesen, Adnan Turani, Turan Erol.

Ümit Yaşar Galerisi (Beyoğlu): Nazlı Ecevit, Nuri İyem, Muzaffer Akyol, Cihat Özegemen, Cafer Bater, Muammer Durmuş, Niyazi Toptoprak, Necdet Kalay, Nermin ve Numan Pura, Zeki Kıral, Nihat Akyunak, Hüseyin Bilişik.. Metin Eloğlu, Elif Naci resim sergileri.

Yapı Kredi Bankası Galatasaray galerisi: Kadriye Aras seramik, İFSAK fotoğraf ve tezhip-minyatürler. "El İşlemeleri" Jale Yılmabaşar seramik, Türkiye Ortaokullar arası resim ve Türk motifleriyle dizayn yarışması sonuçları, Salih Acar'ın "Yırtıcı Kuşlar" resim sergisi.

Parmakkapı İş-Sanat Galerisi: Jale Gün, Cavit Bozak (heykel), Nüzhet Kutluğ, İlgen Akçaylı (porselen), Ünal Cimit (seramik), Figen Şekerci (seramik), Filiz Özgüven (seramik), Atilla Tos, Habip Gerez, Fahire Belen (seramik), Fahri Sümer, Makbule Necdet, Bulgar Ressamları Grubu, Köksal Önem, Mustafa Ayataç, Nihat Aybars, Şükrüye Dikmen resim sergileri.

1980 ANKARA SERGİLERİ

Artisan Sanat Galerisi: Selim Turan, Dündar Elbruz (heykel), Eşref Üren, Filiz Başaran Özayten, B. Rahmi/O. Peker,/ T Erol/A. Arbaş/L. Tantuğ karma, Adnan Varınca, Mustafa Pilevneli resim sergileri.

Devlet Güzel Sanatlar Galerisi: Çağdaş Ankara Sanatçıları, Arnavutluk Resim ve Heykel, Zeki Kıral, Mustafa Ayaz, Yusuf Katiboğlu, Bekir Sami Çimen, İlhami Ataçetin, Mehmet Aslan, Sefer Öztürk sergileri.

Evrensel Sanat Galerisi: Hamza İnanç, Leyla Onat, Omer Uluç, Erdinç Güder, Nüzhet İslimyeli, Mahmut Cuda.

İş-Sanat Galerisi: Nebahat Erkekli, Semiha Binzet, Cemal Güvenç, Lütfü Güna, Emin Barın, Saim Kanra, Emin Hakarar (fotoğraf), Sühendan Fırat, Necla Özbay Özdemir.

Leonardo Galerisi: Necdet Kalay, Tuncay Betil.

Vakko Sanat Galerisi: Ergin İnan, Mengü Ertel, Süleyman Saim Tekcan, Zühtü Müritoğlu, (heykel ve desen), Mehmet Güler, Erol Kınalı (resim ve heykel)..

1980 İZMİR SERGİLERİ

Alman Kültür Merkezi: Mehmet Aslan karikatür, A. Naumann fotoğraf sergileri

Devlet Resim ve Heykel Müzesi: Cuma Ocaklı, Umur Türker, Mahmut Cuda.

Galeri Aygıt: Şeref Bigalı, Nedim Günsür, İbrahim Balaban.

İş-Sanat Galerisi: Naim-Ülkü Uludoğan, Turgut Atalay, Turgut Akan, Özcan Atamert (lake ve seramik), Selim Turan.

Konak Akbank Galerisi: Işıl Özışık, Erdoğan Değer, Ali Fuat Kemal Gözen, Ayla Hungen.

Vakko Galerisi: Cemil Eren, Mehmet Güler, Fahir Aksoy, Mehmet Pesen, Ali İsmail Türemen, Attila Galatalı (seramik) sergileri.

Öte yandan, Bursa Edirne, Elazığ, Diyarbakır, Malatya, Trabzon illerimizdeki D. Güzel Sanatlar ve banka galerilerinde düzenlenen sergilerle 1980'de sanat hareketlerinin Anadolu'ya da yayılmak istendiği izlenmiştir.

YAYINLAR

1980 yılı sonlarında yurdumuzda, özellikle, İstanbul'da sanat dergilerinin sayısında da bir artış görülmektedir. Bu arada sanat kitaplığımızın yoksunluğunu giderecek Türk sanat tarihini ve resim ustalarımızı değerlendirmeyi amaçlayan kitap yayınlarına girişilmektedir Bunları aşağıda saptıyoruz:

★Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi Cilt: 1-Günsel Renda, Turan Erol (Tiglat yayınları)

★Cevat Dereli: Kaya Özsezgin (Cumalı galerisi yayını)

★Eşref Üren: Türkkaya Ataöv (T. İş Bankası Kültür Yayınları)

★Hoca Ali Rıza: Kemal Erhan (T. İş Bankası Kültür Yayınları)

1980 YILINDA YİTİRDİKLERİMİZ

Suut Kemal Yetkin

Tanınmış kültür adamlarımızdan estetikçi, deneme ve sanat yazarı Suut Kemal Yetkin 18 Nisan günü Ankara'da bir kalp krizi sonucu öldü. 1903 yılında Urfa'da doğan Yetkin, yüksek öğrenimini Fransa'da tamamlamış İstanbul ve Ankara Üniversiteleri'nde estetik ve sanat tarihi okutmuş, iki dönem Urfa milletvekilliğinde bulunmuştu.

Uzun bir resim deneyimi olan ressamlarımızdan Hamit Görele 7 Haziran günü kalp yetmezliğinden İstanbul'da öldü. 1903'de Görele'de (Giresun) doğan sanatçı, Güzel Sanatlar Akademisi ve Mühendis Mektebinde öğrenim gördü. Paris'te Julian Akademisi ve Lhote atelyesinde çalıştı. İzlenimci, nonfigütarif, konstrüktivist akımlardan etkilendi. Uzun süre öğretmenlik yapan Görele, ikinci devlet sergisinde üçüncülük (1940), ödülü, iki yıl

önce ise Devlet Onur belgesi aldı. Ölümünden sonra ise 41. Devlet sergisinde sanatçıya başarı ödülü verildi. (1980 Ekim)

Ressam Muammer Bakır da 19 Mayıs 1980 günü dünyamızdan ayrıldı. 1926'da Balıkesir'de doğan Bakır Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdikten sonra çeşitli okullarda ve bitirdiği okulda resim öğretmenliği yaptı. Uzun süre devlet sergilerine satılan sanatçı, özellikle baskı tekniğindeki yerel anlatımlı resimleriyle tanınmıştı.

Uzun süre TRT'de görev yapan dekoratör Tuvan Kahyaoğlu 19 Temmuz'da öldü. TV programlarında çeşitli dekorlar hazırlayan Kahyaoğlu kırkbir yaşında idi.

Son yıllarda katıldığı karma gösteriler ve kişisel sergileriyle ilgi çeken Belma Artut Baysan (d. 1933) 1980'i yeni yıla bağlayan gece Göztepe Bağdat caddesinde uğradığı bir trafik kazasında eşi ile birlikte yaşamını yitirdi. 1968-1975 yıllarında çalışmalarını Dr. Süleyman Velioğlu grubunda sürdüren Artut, İtalyan primitifleri ve fresklerden esinlenen portre, figür düzenlemeleriyle tanınmıştı.

●●●

1980'DE TÜRK TİYATROSU

● Melih VASSAF

YAŞASIN MÜZİKALLER

Ama gidişe bakılırsa, gelecek sezona kadar, pek yaşayamayacaklar. Her önüne gelenin **"Müzikal oynayalım da gişeyi dolduralım"** diye düşündüğü bir dönemde başı sonu belli olmayan bir piyese, müzik ve bale eklemeye kalkmak üstelik hiç sesi olmaya sanatçılarımıza sahnede şarkılar söyletmek sahnelerde üne kavuşmuş şarkıcıların, hiç tiyatro yeteneği olmadığı halde koca koca rollerde tiyatro yapmaya kalkmaları **"Müzikal Modası"**nın ömrünün pek uzun olmadığını apaçık gösteriyor. Oysa herşey ne güzel başlamıştı. Haldun Dormen'in yazıp yönettiği **"Hisseli Harikalar Kumpanyası"** o kadar başarılıydı ki **"Bundan sonra bizde müzikaller oynar "** diye sevinmemize neden olmuştu. Erol Evgin gibi bir Türk Hafif Müzik sanatçısının tiyatro yeteneğini ortaya çıkarmıştı bu müzikal. Nevra Serezli'nin müzikal bir sanatçı oluşu, yıllarca önce, Ankara Sanat Tiyatrosu'nda oynadığı **"DurdurunDünyayı İnecek Var'** müzikaline dayanıyordu. Öteki sanatçılara gelince hepsi bir birinden sevimli başarılı tipler çizmişlerdi. Geçen yılın **"Hisseli Harikalar Kumpanyası"**nın kazandığı başarı ve gişe yazımın başında da söylediğim gibi yönetmenleri, yapımcıları bu alana itti. **"Sahte Sevgili" "Bizim Sınıf" 'Kanlı Nigâr'"Fehimpaşa Konağı" "Çılgınlar Klübü", "Büyük Kabaret", "Aç Koynunu Ben Geldim", "Çöpçatan'ın Fendi"** bir anda İstanbul Tiyatrolarında oynamaya başladı. Seyirci şaşkınlık içindeydi, bilet ücretleri bir hayli yüklü olan bu müzikallerin hangisine gideyim diye düşünüyordu. Sonunda olan oldu. İyi olan müzikaller kazandı, hala temsilleri sürüyor, olmayanlar elendi, perdelerini kapadılar.

ESKİ TİYATROCULARIN SAHNEYE DÖNÜŞÜ

Bu **"Müzikal Furyası"**nın İstanbullulara tek kazancı, yıllar önce tiyatroyu bırakmış olan birçok değerli tiyatro sanatçısının yeniden sahneye dönüşü oldu.Müzikaller kalabalıktı, birçok sanatçıya gereksinme vardı, belli başlı kompozisyon rolleri için yönetmenler, hemen bu sanatçılara tekliflerini yaptılar. Ayfer Feray,Lale Oraloğlu, Kenan Büke, Suna Keskin, Metin Serezli, Altan Erbulak, Füsun Erbulak, Altan Karındaş, Ali Sururi, Tevhid Bilge, Nevzat Okçugil'i yıllar sonra, tekrar sahnede izlemek biz tiyatroseverleri çok memnun etti. Hele çeyrek yüzyıla yakın bir süre önce **"Ses Tiyatrosu"**nda Bale'de sanat hayatına başlayan sonradan sinemada jön, daha sonra karakter rollerine çıkan Eşref Kolçak'ın **"Çöpçatan'ın Fendi"**yle tekrar müzikale dönmesi çok ilginç, aynı zamanda çok güzeldi. Bu arada Abdullah Şahin ile Enver Demirkan'dan sözetmeliyiz. Tiyatro ile sanat yaşamına giren sonradan sahnelerde şov dünyasına transfer olan bu iki yetenekli sanatçı, bol bol seyirciyi güldürme fırsatı buldular.

ŞARKICILARIN TRANSFERİ

Bu arada birçok hafif müzik sanatçısı da **"Müzikal"**lerde oynamak için tiyatro sahnelerine geçti. Bunlar arasında Erol Evgin gibi, bir oyunu başından sonuna kadar götürecek nitelikte, Hümeyra gibi, tutulmayan bir müzikalin en hoş sahnelerini sesi ve oyunu ile süsleyen, Parla Şenol gibi, sanki doğuştan **"Tiyatro sanatçısı"** olanları vardı. Buna karşılık, Romalı Pe-

rihan bir müzikalde sahneye çıkma sırası geldiği bir mecliste, sahnede olan rol arkadaşlarını zor durumda bırakarak, geç sahneye çıktı ve gazinolarda **"Seyirci nasolisti beklemeli"** kuralını bozmadı. Meral Zeren, Gülistan Okan, İskender Doğan, Nihal Arda değişik müzikallerle tiyatroya bir süre için, transfer olan ses sanatçılarıydı. 1980'in en garip olayı, Gönül Şenay adında bir Türk sanat müziği sanatçısının sahneye çıkma arzusu üzerine Seden Kızıltunç'un yazdığı Çetin İpekkaya'nın sahneye koyduğu ve üç dört ay provaları yapılan **"Şenlik Var"** adındaki bu müzikalin, perdesini açmadan, çalışmasına son vermesi oldu.

AÇILAN TİYATROLAR

1980 yılı, birçok yeni tiyatronun açılışına tanık oldu. Kocamustafapaşa'da Zengin kardeşlerin bir sineması, restore edilerek **"Tiyatro Zengin"** adı ile bir müzikale perdelerini açtı. Üst katı ise, bir Kabare Tiyatrosu olarak Muzaffer İzgü'nün bir oyunu ile açıldı. Çevre Tiyatrosu iki yıldanberi turneler yapan **"Tuncay Özinal"**-in burada tiyatrosunu açması ile yeniden canlandı. Aksaray'da **"Köşebaşı Tiyatrosu"** orijinal dekoru ile ve en başarılı tiyatrocularımızı toplayarak, perdesini açtı. Televizyondan izlediğimiz **"Enis Fosforoğlu"** Kadıköy'de, küçük bir salonda tiyatrosunu kurdu. Uzun bir süre tiyatroya ara veren Lâle Oraloğlu'nun, yeniden tiyatroya dönüşü, kendi yazdığı **"Yıl 1921"** adındaki işgal altında İstanbul'dageçmiş bir olayı, yeniden kurduğu kadrosuyla , tüm Anadolu'yu içine alan bir turneye çıkması, yılın sevilen olaylarından biri.

VE KAPANANLAR

Birevvelkiyıl, birçok tiyatrosevere güzel saatler geçirtmiş olan birçok tiyatro da, kapılarını ve perdelerini kapamıştı. Aydemir Akbaş Tiyatrosu, Ercan Yazgın tiyatrosu, Nisa Serezli, Tolga Aşkıner Tiyatrosu, İstanbul Birlik sahnesi, Dostlar Tiyatrosu, Bakırköy Halkevi Tiyatrosu Levent Kırca Tiyatrosu, Çevre'deki Bizim Tiyatro bukapananantiyatrolar arasında idi.

YITİRDİĞİMİZ DEĞERLER

Tiyatro sanatçılarımız arasında bu yıl geçen yıllardaki gibi, büyük bir telefat olmadı. Uzun yıllar Türk Tiyatrosuna hizmet ettikten sonra, bir süredenberi hasta olarak evinde dinlenen Mehmet Karaca,eşi Toto Karaca'nın kollarında gözlerini kapadı. Şehir Tiyatrosundan geçen yıl emekliye ayrılan, fakat tiyatrodan kopamayıp, **"Balabanağa"** komedisinde konuk sanatçı olarak rol alan Necmi Oy, geçirdiği ani bir rahatsızlık sonucu yaşama gözlerini yumdu. İzmir'de Nejat Uygur Tiyatrosunda oynadığı rolünden sonra

1980'de Tiyatro Zengin'de sahnelenen "SAHTE SEVGİLİ" sezonun ilgi çeken müzikallerindendi.

evine dönen, komedi sanatçısı Orhan Erdamar bir kalp krizi sonucu öldü. Tiyatro yazarlarından Nazım Kurşunlu, Ahmet Muhip Dranas, Sedat Veyis Örnek, Türk Tiyatrosuna sayısız yapıt hediye ettikten sonra gözlerini yaşama kapadılar. Bursa Ahmet Vefikpaşa tiyatrosunun genç ve yetenekli sanatçısı Hale Gelişken "**Annemi Hatırlıyorum**" piyesini oynarken kalbinden rahatsız olduğu için oyun sonunda gözlerini kapadı.

TİYATRO ÖDÜLLERİ

Tiyatrosunu açtığı günden ölüm tarihine kadar sahnelerinde hep Türk yazarlarına yer veren "**Ülvi Uraz**" ın anısına eşi Selçuk Uraz tarafından konulan ödül bilindiği gibi yılın en iyi sanatçısına ve en iyi yönetmenine veriliyordu. Kemal Bekir Güneş Akarsu. Hayati Asılyazıcı Güngör Dilmen ve Zihni Küçükmen'den oluşturulan seçiciler kurulu, bu yıl en iyi yönetmene aday bulamadı en iyi sanatçısı olarak '**Turpan**' daki rolüle Suna Pekuysal seçildi. 20 Mayıs 1971 de yitirdiğimiz Avni Dilligil'in anısına aile tarafından konulan ödüller Nedret Güvenç, Sevgi Sanlı, Halük Şevket, Tahir Özçelik, Melih Vassaf, Günay Akarsu ve Zeynep Oral'ın seçiciler kurulu kararıyla sonuçlandı en başarılı kadın sanatçı "**Turpan**" daki rolüle Suna Pekuysal, en başarılı erkek sanatçı "**Antigone**"deki rolüle Tanju Tuncel, en başarılı yardımcı erkek sanatçı "**Ölü Kentin Nabzı**"ndaki rolüle Emin And ve "**Arturo Ui**"deki rolüle Erdoğan Göze sonradan oylar aynı olduğu için arada kura çekildi. Erdoğan Göze kazandı en başarılı yönetmen "**Kafkas Tebeşir Dairesi**"ndeki yönetimi ile Mehmet Ulusoy, en başarılı yazar Fakir Baykurt'un "**Turpan**" ını sahneye uygulayan Taner Barlas, en başarılı çevirmen Turan Oflazoğlu, Jüri özel ödülü Ferhan Şensoy'un "**Şahları da**

Unlü sanatçı Suna Pekuysal "Tırpan"daki rolü ile en başarılı kadın sanatçı ödülünü aldı.

Vururlar" a ekip çalışması olarak ve Yücel Erten'e **"Arturo Ui"**deki yönetimi için verildi.

"İsmet Küntay Ödülü"nü **"Ölü Kentin Nabzı"** oyunu ile Orhan Asena aldı. **"Tiyatro 70"** dergisi **"Memleketimden İnsan Manzaraları"** yılın oyunu ve Meral Taygun'u bu oyundaki rolüle, Işık Yenersui'yu "Söz Veriyorum" daki rolüle Münir Özkul'u **"Sersem Kocanın Kurnaz Karısı"**ndaki rolüle yılın sanatçıları seçti. **"Dergi 13"** değerlendirmesinde Ferhan Şensoy **"Şahları da Vururlar"**la en iyi yazar, Gönül Ülkü **"Oh Olsun"** daki rolüle en iyi aktris, Toron Karacaoğlu **"Ölü kentin Nabzın"**ndakirolüyleen iyi aktör, Hale Akınlı **"Turpan"** daki rolüle en iyi yardımcı aktris, Emin And **"Ölü Kentin Nabzı"**ndaki rolüle en iyi yardımcı aktör, Engin Uludağ **"Ölü kentin Nabzı"** ile en iyi yönetmen, Haldun Dormen **"Hüseli Harikalar Kumpanyası"** ile en müzikal yazarı ve yönetmeni, Nevra Serezli ve Erol Evgin, aynı müzikaldeki rolleri ile en iyi müzikal aktristi ve aktörü Asuman Arsan aynı müzikalde, Müjgan Özçay **"Deli Dolu"** daki rollerile en iyi müzikal yardımcı aktris, Nuri Candaş **"Deli Dolu"**daki rolüle en iyi müzikal yardımcı aktörü **"Kadife Çiçekleri"** oyunu en başarılı ekip seçildiler. **"Ankara Sanatsevenler Derneği"** ödülleri ise, yönetmen dalında **"Arturo Ui"**deki yönetimiyle Yücel Erten'e, Çeviri dalında **"Beşinci Frank"** çevirisi ile Tahsin Saraç'a, Kadın oyuncu olarak **"Öyle bir Nevcivan"**daki rolüle Meral Nutku erkek oyuncu olarak Işık Toprak'a **"Arturo Au"** deki rolüle, Erkan Yücel'e **"Müfettişler Müfettişi"**ndeki rolüle verildi.

İSTANBUL ŞEHİR TİYATROSU OLAYI

Ülkemizin bu en eski sanat ocağı 1980'de çeşitli olaylara sahne oldu. Tiyatronun yönetmeni Hayati Asılyazıcı idi, sonradan Asılyazıcı görevden alındı, Vasfi Rıza Zobu önce "Müfettiş", sonra "Sanat yönetmeni" olarak başa getirildi. İşin ilginç yönü, Vasfi Rıza Zobu'nun basına verdiği demeçlerde, yıllarca yönetmenliği yapan, arkadaşı Muhsin Ertuğrul'un fikirlerine zıt sözler söylemesiydi. Örneğin "Bir Kent'te dört tiyatro nerede görülmüştü?" "Stadyum'da, kahvehanelerde tiyatro yapmak ne demekti?" "Pekala, iki tane şehir tiyatrosu İstanbul'a yeterde artardı bile."

Bu arada sanatçılar yarınlarının ne olacağı kuşkusuna kapıldılar, rollerini yapamaz oldular. Aralarında Beklan Algan Zihni Küçümen, Başar Sabuncu Mustafa Alabora, Erdal Özyağcıla Mahmut Göggöz, Celile Toyon, Ersan Uysal, Semah Gökgöz, Bilge Zobu bulunan birçok sanatçının işine son verildi. Bunların arasında Leyla Altın, Haldun Ergüvenç gibi yıllarını tiyatroya vermiş emekliliği yakın olanlarda vardı. Bir iki oyun, genel provası yapıldığı halde, sahneden kaldırıldı. Koskoca sezonda Şehir Tiyatrosu az sayıda oyunla seyircilerine birşey vermedi.

KENT OYUNCULARINDA PARLAK BİR YIL

"Kent Oyuncuları" tiyatro çizgisinden ödün vermeden, yine en değerli en güzel oyunları sahnelerine alarak parlak bir yıl geçirdiler. Curt Flatov'un **"Bodrumdaki Pencere"**sinden sonra bu yıl sahneye konan Yıldız Kenter'in başrolü oynadığı **"Harold ve Maude"** oyunu **"Ille de güldürü şart"**ı böyle oyun gitmez diyenleri, dolu salonlara oynayarak yalancı çıkarttı. Müşfik Kenter'in **"Bir Garip Orhan Veli"** tek kişilik gösterisi, yılın en çok konuşulan tiyatro olaylarından biri oldu. **"Kent Oyuncuları"** ayrıca Pazartesi geceleri yaptıkları **"Şiir Matineleri"** ile, bir zamanların bu en güzel davranışını yeniden canladırıldı.

DEVLET TİYATROLARI

Yerleşik kadrolu Devlet Tiyatroları arasında **"İstanbul Devlet Tiyatrosu"** bu yıl en iyi çalışan topluluk oldu. Ve **"Yaralı Geyik", Kadife Çiçekleri", "Kunduz Kürk" , "Akümülatörlü Radyo" "Bir yaz gecesi Rüyası", "Kahvede Şenlik Var", "Kadınlarda savaşı yitirdi"** oyunlarını İstanbullulara sundu. Ankara Devlet Tiyatrosu, Ankara'daki oyunlarını yurdun dört bir yanına götürdü. İzmir tiyatrosu yılı başarıyla noktalarken, Bursa Tiyatrosu zayıf bir kadro ile **"Sokullu ne yapmalıydı"** tarzında tarihi oyunları sahneye koymaya kalktı. Bu arada Devlet Tiyatrosundan ayrı olarak Afyon'da Afyonlu

gençler bir şehir tiyatrosu kurdular. Adana'da bir Şehir Tiyatrosu açıldı. Yıllarca önce Ergun Köknar-Suna Pekuysal çiftinin başarı ile kurulmasına öncülük ettikleri **"Ordu Belediyesi Karadeniz Tiyatrosu"** yıldan yıla gelişerek bu yıllara geldi.

1980'İN ÖNEMLİ ÜÇ OLAYI

1980 yılına damgasını vuran üç önemli olay var. Birincisi, İstanbul Şehir Tiyatrosuna bağlı Deneme Sahnesi'nin tiyatronun içindeki türlü karmaşıklığa göğüs gererek ortaya çıkardıkları ve yılın tiyatro olayı yaptıkları Shakespeare'in **"Yaz Gecesi Rüyası"**ndan Can Yücel'in **"Bahar Noktası"** olarak çevirdiği Başar Sabuncu'nun sahneye koyduğu oyun. İkincisi, İstanbul Devlet Tiyatrosunda Can Gürzap'ın başarı ile sahneye koyduğu, Aksal'ın **"Kahvede Şenlik Var"** oyununda bizlere Sema Çeyrekbaşı ve Adnan Biricik adlarında iki genç pırıl pırıl yeteneği tanıştırması!... Üçüncüsü Haldun Taner'in **"Keşanlı Ali Destanı"** adındaki müzikal oyununun Berlin'de Schawbühne'nin Hebbel Theater bölümünde Ayla Algan, Tuncel Kurtiz, Dilek Türker, Kerim Afşar, Şener Şen, Engin Akçelik, Yekta Arman'ın oyunları ile tüm Berlinlerin ilgisini çekmesi!..

Bu tiyatronun provalarını izledim, sonuç gerçekten övünülecek gibiydi. Bu üç olay bile, bir Türk tiyatrosunun tüm yokluklar içinde var olabildiğini, var olabileceğini belli ediyor. Bakalım önümüzdeki yıl neler gösterecek.?

"Yaralı Geyik" oyununda Cem Kurdoğlu ve İlkay Saran...

Bu yıl oynanan oyunlar

ALİ POYRAZOĞLU - KORHAN ABAY TİYATROSU

Oyunun adı	Yazarı	Çeviren	Yönetmen
Yedi Deliler	Ray Cooney	Ali Poyrazoğlu	Ali Poyrazoğlu
Çılgınlar Kulübü	Jean Poiret	Korhan Abay	François Deck
Morfin	V.Gazzo	A.Poyrazoğlu	Engin Cezzar

AYDEMİR AKBAŞ TİYATROSU (Yeni sezonda kapandı)

İnsanoğlu Tuhaftır	Kandemir Konduk		Aydemir Akbaş
Deli Gönlüm	A.Nesin - A.İzer		Alpay İzer

DEVEKUŞU KABARE TİYATROSU

Reklamlar	Umur Buğay		Zeki Alasya
İnsanlığın Lüzumu Yok	Kandemir Konduk		Ergin Orbey

ERCAN YAZGAN TİYATROSU (Yeni sezonda kapandı)

Hababam Sınıfı	Rıfat Ilgaz		Ercan Yazgan
Evlilik mi?	Gabriel Arout		Tolgan Aşkıner

DOSTLAR TİYATROSU

Kafkas Tebeşir Dairesi	B.Brecht	Can Yücel	Mehmet Ulusoy

ENİS FOSFOROĞLU TİYATROSU

Düğün	A.Yürük - E.Fosforoğlu		Enis Fosforoğlu
İsmail Nasıl Büyüdü?	E.Kishon E. Fosforoğlu		Enis Fosforoğlu
Adem ile Havva	Melih Vassaf		Enis Fosforoğlu

BÜYÜK KABARET TİYATROSU

Kaçacak Delik Arıyorum	M.Teoman		Mehmet Teoman

BİZİM TİYATRO (Kent Oyuncuları salonu)

Piç Kurusu	Ahmet Üstel		Ahmet Üstel

GÖNÜL ÜLKÜ - GAZANFER ÖZCAN TİYATROSU

Oh Olsun	G.Feydeau	Melih Vassaf	Ç.İpekkaya
Sülüman Bacanak	Melih Vassaf		G.Özcan
Saygısızın Biri	Melih Vassaf - G.Özcan		G.Özcan
Armatör	Gazanfer Özcan		Toygun Ateş

GÜLRİZ SURURİ - ENGİN CEZZAR TİYATROSU

Uzun İnce Bir Yol	G.Sururi M.Akan		Engin Cezzar

İSTANBUL BİRLİK SAHNESİ (Yeni sezonda kapandı)

141 142'den İnsan Manzaraları	N.Hikmet	Merâl Taygun	Vasıf Öngören

KENT OYUNCULARI

Bodrumdaki Pencere	Curt Platov	Hale Kuntay	Yıldız Kenter
Harold ve Maude	Colin Higgins	Gencay Gürün	Yıldız Kenter
Bir Garip Orhan Veli	O.Veli-M.Mungan		Oğuz Aral

KÖŞEBAŞI TİYATROSU

Fehimpaşa Konağı	Turgut Özakman		Altan Erbulak

LALE ORALOĞLU TİYATROSU

Yıl 1921	Lale Oraloğlu		Lale Oraloğlu

LEYLÂ SOMER (ÇEVRE) TİYATROSU (Kapandı)

Aşk Teknesi	Marc Camoletti	Fikret Hancı	Tevhid Bilge

METE İNSELEL TİYATROSU (Yeni sezonda kapandı)

Üşütükler	A.Nesin - İ.Alben		Mete İnselel
Tıpkısının Aynısı	Mahmut Yesari		Mete İnselel

MEHMET KESKİNOĞLU TİYATROSU

Bir Delinin Hatıra Defteri	Gogol	Coşkun Tunçtan	Müşfik Kenter

MİYATRO - MÜJDAT GEZEN TİYATROSU

Vatan veya Memleket	S.Şendil - M.İzgü U.Bugay - K.Konduk Tarık Dursun K.-M.Gezen	Müjdat Gezen	
Kanlı Nigâr	Sadık Şendil		Müjdat Gezen

NEJAT UYGUR TİYATROSU

Alo Orası Tımarhane mi?	Henry De Gosse	İ.Galip Arcan	Nejat Uygur
Milli Piyango	Nejat Uygur		Nejat Uygur
Biyonik Çocuk	Neil Simon	Nisa Serezli	Nejat Uygur
Avanak Avni			Nejat Uygur
Ne Hakla 35'e Bakla	Tuluat Oyunu		Nejat Uygur
Haydarpaşa'nın Gelini	Franz Şönthan	Nazan Göknil	Nejat Uygur

ORTA OYUNCULAR

Şahları da Vururlar	Ferhan Şensoy		Ferhan Şensoy
Kahraman Bakkal Süpermarkete Karşı	Ferhan Şensoy		Ferhan Şensoy

NİSA SEREZLİ - TOLGA AŞKINER TİYATROSU (Kapandı)

Çifte Kumrular	Nisa Serezli		Tolga Aşkıner
Başbakan Oluyorum	John Patrick	Ali Yalaz	Tolga Aşkıner
Nalınların Türküsü	Necati Cumalı		Tolga Aşkıner
Anasının Kuzusu	Eli Shagi	Hale Kuntay	Tolga Aşkıner

TEF KABARE TİYATROSU

Hayırdır İnşallah	Haldun Taner		Ahmet Gülhan

TEVFİK GELENBE TİYATROSU

Münasebetsiz Tevfik Efendi	Tevfik Gelenbe		Tevfik Gelenbe
Neler Oluyor Hayatta?	Arnold Bach		Tevfik Gelenbe
Cihanyandı Safinaz	T.Bernard	R.N.Güntekin	Tevfik Gelenbe

TİYATRO ZENGİN

Sahte Sevgili	Ahmet Üstel		Ahmet Üstel

TİYATRO ZENGİN KÜÇÜK SALON (Ankara Oyuncuları)

Donumdaki Para	Muzaffer İzgü		Oktay Güzeloğlu

TUNCAY ÖZİNEL TİYATROSU

Bizim Sınıf	Ferhan Şensoy		Hadi Çaman
Dilâverin Dilaverliği	Ferhan Şensoy		Tuncay Özinel
Aç Koynunu Ben Geldim	Suavi Süalp		Altan Erbulak

ULUSLARARASI SANAT GÖSTERİLERİ

Merhaba Müzik Şov	H.Dormen - B.Bilgiç		Haldun Dormen
Hisseli Harikalar Kumpanyası	Haldun Dormen		Haldun Dormen
Çöpçatan'ın Fendi	Thorton Wilder	N.Serezli-H.Dormen	Haldun Dormen

ŞEHİR TİYATROLARI

Hastalık Hastası	Moliere	İ.H.Danişmend	Mücap Ofluoğlu
Godot Geldi	M.Bulatoviç	Sevgi Soysal	Macit Koper
Kanlı Düğün	F.Garcia Lorca	T.Oflazoğlu	Halûk Şevket
Babanın Gorilleri	Adnan Giz		Zihni Küçümen
Tırpan	F.Baykurt - T.Barlas		Taner Barlas
Salozun Mavalı	Peter Weiss	Can Yücel	Çetin İpekkaya
Erkek Satı	F.H.Çorbacıoğlu		Nedret Güvenç
Gençliğin Tatlı Sesi	Tenessee Williams	G.Grün-E.Sav	Haldun Dormen
Sersem Kocanın Kurnaz Karısı	Haldun Taner		Çetin İpekkaya
Beşpara Etmez Oyun	B.Brecht-C. Weil		M.Alabora-E.Özyağ
Ölü Kentin Nabzı	Orhan Asena		Engin Uludağ
Atmasyonya Berberi	Aziz Nesin		Rauf Altıntak
Sakarca	F.Baykurt - M.Gökgöz		Mahmut Gökgöz
Yollar Tükendi	Ülker Köksal		Engin Gürmen
Balabanağa	Müsahipzade Celal		Feridun Karakaya
Kanlı Nigâr	M.Özkul-D.Uyguner-N.Açıkgöz		Deniz Uyguner
Montserrat	Emanuel Robles	Mina Urgan	Erol Keskin
Elif Ana	Turan Oflazoğlu		Engin Uludağ
Hızır Doktor	Erhan Bener		Halûk Şevket
Açıkgözler	Eugene Labiche	Zihni Küçümen	Zihni Küçümen
Bahar Noktası	William Shakespeare	Can Yücel	Başar Sabuncu
İlk Göz Ağrısı	Feraizcizade		Vasfi R.Zobu

ULUSLARARASI 8. İSTANBUL FESTİVALİ OYUNLARI

Hürrem Sultan	Orhan Asena		Haldun Marlalı
Strindberg Oyunu	Dürrenmatt	Müşerref Hekimoğlu	Asuman Korad
Montserrat	Emanuel Robles	Mina Urgan	Erol Keskin
Kanlı Nigâr	M.Özkul - D.Uyguner N.Açıkgöz		Deniz Uyguner

İSTANBUL DEVLET TİYATROSU

Söz Veriyorum	Alesei Arbuzov	Fatuş Sevengil	Ejder Akışık
Antigone	Jean Anoullh	Orhan Veli	Alain Margnat
Deli Dumrul	Güngör Dilmen		Can Gürzap
Duruşma	F.Kafka	S.Eyüpoğlu	A.Levendoğlu
Oyunlarla Yaşayanlar	Oğuz Atay		Bozkurt Kuruç
Bay Hiç	S.Kudret Aksal		Dinçer Sümer
Sonsuzluk Kitabevi	S.Kudret Aksal		Dinçer Sümer
Öykülerden Oyunlar	Borchert - O.Kemal - S.Faik K.Korcan M.İzgü R.Halit Karay		Savaş Başar
Yaralı Geyik	Necati Cumalı		Raik Alnıaçık
Kadife Çiçekleri	Paul Zindel	Nüvit Özdoğru	Kemal Bekir
Kral Ölüyor	İonesco	Sermet Sami Uysal	İ.Bekir Ağlagül
Kunduz Kürk	G.Hauptmann	Ş.Berrin Kurt	Kemâl Bekir
Akümülatörlü Radyo	Tarık Buğra		Raik Alnıaçık
Küçük Prens	A. De St. Exupery	Gencay Gürün	Faik Ertener
Kedi Evi	S.Marchak		Raik Alnıaçık
Eurydice'nin Elleri	Perro Bloch	Lütfi Ay	Engin Şenkan
Bir Yaz Gecesi Rüyası	W.Shakespeare	Nurettin Sevin	David Conville
Kahvede Şenlik Var	S.Kudret Aksal		Can Gürzap
Kadınlarda Savaşı Yitirdi	Curzio Malaparte	T.Saraç-T.Açar	Haldun Marlalı
Sokullu Ne Yapmalıydı?	Adnan Giz		Yalın Tolga

İSTANBUL DEVLET OPERASI VE BALESİ

Dördüncü Murat	T.Oflazoğlu-O.Demiriş		Cüneyt Gökçer
Lucia Di Lammermoor	G.Donizetti		Doğan Onat
Hürrem Sultan Balesi	Nevit Kodallı		Zihni Küçümen
Kadı'nın Fendi Kadı'yı Yendi...	C.W.Cluck	S.İ.Altan	Gürçil Çeliktaş
Atatürk Oratoryosu	Nevit Kodallı		
Figaro'nun Düğünü	W.A.Mozart	N.K.Akses	Rupert Lummer
Bir Opera Yapalım	Benjamin Britten	İlhan Usmanbaş	Salih Kalyon
Polaria	R.M.Siegel	Hale Kuntay	Gürçil Çeliktaş
Deli Dolu	Cemal ve Ekrem R.Rey		Todd Bolender

ANKARA

ANKARA DEVLET TİYATROLARI

Arturoui'nin Önlenebilir Yükselişi	Bertold Brecht	S.Soysal-B.Sabuncu	Yücel Erten
KırmızıSokağınSuzan'ı	Erdoğan Aytekin		Asuman Korad
İmparator Jones	Eugene O'neill	Aziz Üstel	Ferdi Merter
Deli Dumrul	Güngör Dilmen		Can Gürzap
Antigone	Jean Anouilh	Orhan Veli	Alain Margnat
Tırpan	F.Baykurt-T.Barlas		Sönmez Atasoy
Söz Veriyorum	Alaksei Arbuzov	Fatoş Sevengil	Ejder Akışık

Eski Fotoğraflar	Dinçer Sümer		Dinçer Sümer
Meraki	Moliere	A.Vefik Paşa	Vasfi R.Zobu
Öykülerden Oyunlar	Borchert-O.Kemal S.Faik - K. Korcan		Savaş Başar
Gözlerimi Kaparım			
Vazifemi Yaparım	Haldun Taner		Ergun Uçucu
Oyunlarla Yaşayanlar	Oğuz Atay		Bozkurt Kuruç
Öyle bir Nevcivan	Nezihe Araz		Yalın Tolga
Beşinci Frank	F.Dürrenmatt	Tahsin Saraç	Alpay İzbırak
Montserrat	Emanuel Robles	Mina Urgan	Ejder Akışık
Sarıpınar 1914	Turgut Özakınan		Ergin Orbey
Sığıntılar	Slawomir Mrozek	Zihni Küçümen	Fikret Tartan
Kral Ölüyor	İonesco	Sermet Sami Uysal	İ.Bekir Ağlagül
Pazartesi-Perşembe	Müsahipzade Celal		Vasfi Rıza Zobu
Bay Hiç	S.Kudret Aksal		Dinçer Sümer
Sonsuzluk Kitabevi	S.Kudret Aksal		Dinçer Sümer
Hürrem Sultan	Orhan Asena		Haldun Marlalı
Elif Ana	Turan Oflazoğlu		Nihat Akçan
Genç Osman	Turan Oflazoğlu		Bozkurt Kuruç
O Güzelim Kaymaklı			
Dondurma Rengi Elbise	Ray Bradbury	Gül Evrin	Asuman Korad
Kurban	Güngör Dilmen		Semih Sergen
Kadınlarda Savaşı Yitirdi	Curzio Malaparte	T.Saraç-T.Açar	Haldun Marlalı
Ben Kimim?	Recep Bilginer		İ.Bekir Ağlagül
Tartuffe	Moliere	Orhan Veli	Jean-Louis Martin Barbaz
Ademin Kaburga Kemiği	Ülker Köksal		Fikret Tartan
Bağdat Hatun	Güngör Dilmen		Cüneyt Gökçer
Kadife Çiçekleri	Paul Zindel	Nüvit Özdoğru	Kemal Bekir
Strindberg Oyunu	F.Dürrenmatt	Müşerref Hekimoğlu	Asuman Korad
Küçük Prens	Antoine St. Eksupery		Cihan Ünal
Kırmızı Pabuçlar	Robin Short	Esin Afşar	

ANKARA DEVLET OPERASI VE BALESİ

Midası'ın Kulakları	Güngör Dilmen	Ferit Tüzün	Cüneyt Gökçer
Romeo Jülyet	Prokofief		Evinç Sunal
Bahçesaray Çeşmesi	Boris Asalfief		MScott-Y Papko
Hürrem Sultan	Nevit Kodallı		
Nasrettin Hoca	Sebahattin Kalender		Şinasi Özel

ANKARA SANAT TİYATROSU

Oyun Nasıl Oynanmalı?	Vasıf Öngören	Rutkay Aziz
Ferhat ile Şirin	Nazım Hikmet	Rutkay Aziz
Hikâye-i Mahmut Bedrettin	Mehmet Akan	Mehmet Akan

ANKARA HALK TİYATROSU

Müfettişler Müfettişi	Orhan Kemal	Erkan Yücel
Fehimpaşa Konağı	Turgut Özakınan	Erkan Yücel
Gülibik	Çetin Öner	Çetin Öner

ANKARA ÇOCUK TİYATROSU

Bremen Mızıkacıları	S.Kalyon-A.Meriç	Salih Kalyon

ANKARA BİRLİK TİYATROSU

Teneke	Yaşar Kemal		Zeki Göker
Keloğlanın Becerikli Eşeği	Tahsin Nulan		Tahsin Nulan

BURSA

BURSA AHMET VEFİKPAŞA DEVLET TİYATROSU

Kanaviçe	Turgut Özakman		Ziya Demirel
Çatıdaki Çatlak	Adalet Ağaoğlu		İ.Bekir Ağlagül
Sarıpınar 1914	Turgut Özakman		Ergin Orbey
Sokullu Ne Yapmalıydı?	Adnan Giz	Sermet Sami Uysal	Yalın Tolga
Kral Ölüyor	İonesco	Fikret Arıt	İ.Bekir Ağlagül
Annemi Hatırlıyorum	John Van Drutan		Nurtekin Odabaşı
Kahvede Şenlik Var	S.Kudret Aksal	T.Saraç-T.Açar	Can Gürzap
Kadınlarda Savaşı Yitirdi	Curzio Malaparte		Haldun Marlalı
Köşebaşı	A.Kutsi Tecer		Yalın Tolga
Akümülatörlü Radyo	Tarık Buğra		Raik Alnıaçık

İZMİR

İZMİR DEVLET TİYATROSU

			Vasfi Rıza Zobu
Pazartesi-Perşembe	Müsahipzade Celal		Serap B.Ağaoğlu
Yedi Köyün Yargıcı	Sönmez Atasoy		Bozkurt Kuruç
Oyunlarla Yaşayanlar	Oğuz Atay		Ejder Akışık
Söz Veriyorum	Aleksei Arbuzov	Fatoş Sevengil	Ferdi Merter
İmparator Jones	Eugene O'neill	Aziz Üstel	Sönmez Atasoy
Sığıntılar	S.Mrozek	Zihni Küçümen	Sönmez Atasoy
Tırpan	F.Baykurt-S.Atasoy		Çetin Köroğlu
İstanbul Efendisi	Müsahipzade Celal		Fikret Tartan
Adem'in Kaburga Kemiği	Ülker Köksal		

DEVLET TİYATROSU İZMİR FUARI TEMSİLLERİ

Hürrem Sultan	Orhan Asena	Haldun Marlalı

İZMİR'E YAZIN GELEN KONUK TİYATROLAR

ULUSLARARASI SANAT GÖSTERİLERİ:

Hisseli Harikalar Kumpanyası	Haldun Dormen	Haldun Dormen

MİYATRO - MÜJDAT GEZEN TİYATROSU

Vatan ya da Memleket	S.Şendil - M.İzgü	Müjdat Gezen

DEVEKUŞU KABARE TİYATROSU

Reklamlar	Umur Bugay	Zeki Alasya

NİSA SEREZLİ - TOLGA AŞKINER

Başbakan Oluyorum	John Patrick	Ali Yalaz	Tolga Aşkıner
Nalınların Türküsü	Necati Cumalı		Tolga Aşkıner
Anasının Kuzusu	Eli Shagi	Hale Kuntay	Tolga Aşkıner

NEJAT UYGUR TİYATROSU

Avanak Avni	Nejat Uygur		Nejat Uygur

KENT OYUNCULARI

Bodrumdaki Pencere	Curt Platov	Hale Kuntay	Yıldız Kenter

TUNCAY ÖZİNEL TİYATROSU

Bizim Sınıf	Ferhan Şensoy	Tuncay Özinel
Dilaverin Dilaverliği	T.Özinel	Tuncay Özinel

ANTALYA DEVLET TİYATROSU

Tırpan	Fakir Baykurt - T.Barlas	Sönmez Atasoy
Sığıntılar	S.Mrozek	Sönmez Atasoy
Kırmızı Sokağın Suzan'ı	Erdoğan Aytekin	Asuman Korad
Elif Ana	Turan Oflazoğlu	Nihat Akçan
Ben Kimim?	Recep Bilginer	İ.Bekir Ağlagül
Adem'in Kaburga Kemiği	Ülker Köksal	Fikret Tartan

ADANA DEVLET TİYATROSU

Elif Ana	Turan Oflazoğlu	Nihat Akçan
Yedi Köyün Yargıcı	Sönmez Atasoy	Serap B.Ağaoğlu
Oyunlarla Yaşayanlar	Oğuz Atay	Bozkurt Kuruç

ADAPAZARI TİYATROSU

Kahvede Şenlik Var	S.Kudret Aksal	Can Gürzap
Öykülerden Oyunlar	Borchert-O.Kemal M.İzgü	Savaş Başar

EDİRNE TİYATROSU

Kadife Çiçekleri	Paul Zindel	Nüvit Özdoğru	Kemal Bekir
Kunduz Kürk	G.Hauptmann	Salah Birbel	Kemal Bekir

GAZİANTEP TİYATROSU

Öyle Bir Nevcivan	Nezihe Araz	Yalın Tolga
Kurban	Güngör Dilmen	Semih Sergen
Elif Ana	Turan Oflazoğlu	Nihat Akçan

KAYSERİ TİYATROSU

Kurban	Güngör Dilmen		Nihat Akçan
Öyle Bir Nevcivan	Nezihe Araz		Yalın Tolga
O Güzelim Kaymaklı			
Dondurma Rengi Elbise	Ray Bradbury	Gül Evrin	Asuman Korad

KONYA TİYATROSU

Elif Ana	Turan Oflazoğlu		Nihat Akçan
Öykülerden Oyunlar	Borchert-O.Kemal M.İzgü		Savaş Başar

MERSİN TİYATROSU

Çatıdaki Çatlak	Adalet Ağaoğlu		İ.Bekir Ağlagül
Elif Ana	Turan Oflazoğlu		Nihat Akçan

TRABZON TİYATROSU

Ben Kimim?	Recep Bilginer		İ.Bekir Ağlagül

TEKIRDAĞ TİYATROSU

Kadife Çiçekleri	Paul Zindel	Nüvit Özdoğru	Kemal Bekir

●●●

1980'DE SİNEMA DÜNYASI

Sinema ürünlerimizin sayısal azalması devam ediyor. 22 yıldan beri en düşük üretim, 1980'in 60 dolaylarındaki film sayısıdır. Bu sonucu doğuran etkenlerin başında yapım harcamalarının geldiği kesin. Dışalıma dayalı ham film fiyatlarının yüksekliği, yapım giderlerindeki hızlı artışlar, piyasayı kıpırdamaz duruma getirdi. Geçmiş yılların 16 mm'lik negatiflerle ucuzlatılan seks filmleri sömürüsü yolu tıkanmış durumda.

Yılın umut tazeleyici yanı, sinemamızın bir ölçüde dış ülkelere açılmak fırsatı bulması. Uluslararası festivallerde bazı filmlerimizin kazandığı dereceler bu olanağı yarattı. Almanya, Fransa, İngiltere, İsviçre, Yunanistan, İsveç'e satılan **Sürü, Hazal, Düşman, Bereketli Topraklar Üzerinde** gibi filmlerimiz Türkiye'nin sesini Batıya duyurmaya başladılar. Ne var ki festival ve dışsatım ilişkileri hep kişisel çabalarla yürüdü. Devletin düzenleyici eli, güçlü katkısı hemen hiç görülmedi. Yıllardır beklenilen **"sinema yasası"** gene tasarı aşamasında.

Denetimin sıkılığı dolayısıyla seks filmlerinden umudu kesen sinemanın genel eğilimi, güldürü konuları ve arabesk müziğin doğrultusunda oldu. Şarkıcılarla çevrilen filmler arasında sinemasal değer taşıyan tek örnek gösterilemez. Buna karşılık Kemal Sunal ve İlyas Salman'ın oynadıkları güldürüler içinde ortalama düzeyi aşan çalışmalar var. Zübük, Gol Kralı. Talihli Amele, Devlet Kuşu bu kategoride ele alınabilir. Tamamı Batı ülkelerinde. 1980'de yapılan iki filmimiz henüz Türkiye'de gösterime girmedi. Korhan Yurtsever'in Almanya'da yönettiği **Kara Kafa** ile Tuncel Kurtiz'in İsveç'te yönettiği **Gül Hasan**. Göçmen işçilerimizin sorunlarını yansıtan bu çalışmaların başlıca teknik özelliği, 50 yıldan sonra sesli çekilen ilk Türk filmleri olmaları.

ŞENLİKLER-YARIŞMALAR

Yugoslavya'nın Ljubliana kentinde yapılan "IV. Balkan Film Şenliği"ne koşullara aykırı filmlerle katılmamız olumsuz karşılandı. Şenliğin Türkiye için olumlu yanı kısa film yarışmasının taşıdığı ad oldu. "Semih Tuğrul Kısa Film Yarışması", sinemaya büyük emeği geçen rahmetli yazarımıza bir saygı borcuydu.

★ Türkiye "Sinema Yazarları Derneği" (SİYAD) yalın yerli filmleri arasında yaptığı değerlendirmeyi haziran ayında açıkladı:

En iyi film: Adak
En iyi yönetim: Atıf Yılmaz (Adak)
En iyi oyuncu: Tarık Akan (Adak ve Demir Yol)
En iyi oyuncu: Hülya Koçyiğit (Sensiz Yaşayamam ve Almanya (Acı Vatan)

Ayrıca görüntü yönetmeni, fon müziği ve yardımcı oyuncu dallarında ödüllendirmeler yapıldı.

★ Paris yakınlarında düzenlenen "Prades Film Festivali"nde "Hazal" birinci seçildi. Çeşitli ülkelerden 18 filmin katıldığı festivalde, değerlendirme seyircilerin oylamasıyla yapılıyordu. Hazal (Ali Özgentürk), Mısırlı yönetmen Yusuf Şahin'in önemli filmi "İskenderiye, Niçin"den on oy fazla alarak birinci oldu.

★ 12 Eylül Harekâtı'nın hemen ertesinde yapılacak Antalya 17. Ulusal Altın Portakal Film Yarışması iptal edildi. Yarışmaya 15 film katılıyordu.

★ Eylül ayında İspanya'da yapılan "San Sebastian Uluslararası Film Şenliği"nde "Hazal" ödüllendirildi. "İlk filmlerini yapan yönetmenler" yarışmasında birincilik kazanan "Hazal"a San Sebastian Belediyesi'nin 10 bin dolarlık ödülü verildi.

★ "Uluslararası Mennheim Film Haftası"nda (ekim) "Hazal" üç ödül birden kazandı. Büyük jüri ikincilik ödülü, Halk jürisi ve Katolik Birliği ödülleri.

★ Milano'da "Uluslararası Film, TV Filmi ve Belgesel Film Pazarı"nın (MİFED) düzenlediği "Çağımızın Çocuğu" konulu film yarışmasında "Yusuf İle Kenan", "Çehrelerle Bir Buluşma" adlı Hint filmiyle birincilik ödülünü paylaştı (ekim).

★ "Berlin Film Şenliği"nden çağrı alan "Talihli Amele" sansür kurumunun yasak kararı üzerine yurt dışına çıkamadı (aralık). Daha sonra Danıştay'ca bırakılan film Türkiye'de gösterime girdi.

★ Fransa'nın Nantes kentinde Asya, Afrika ve Latin Amerika filmlerinin yer aldığı bir şenlik düzenlendi. "Nantes Buluşması" adını taşıyan şenliğe "Bereketli Topraklar Üzerinde" filmi katıldı. Jüri Özel Ödülü ile Sanat ve Derleme Sinemaları Ödülü'nü kazandı.

Antalya Film Festivali'nde Roma Bizans, Selçuk, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine ait giysilerle geçit törenine katılanlar.

ANTALYA FİLM FESTİVALİ

(Başlangıçtan Bugüne)

En iyi film	En iyi yönetmen	En iyi oyuncu
1964		
Gurbet Kuşları	Halit Refiğ	İzzet Günay-Türkan Şoray
1965		
Aşk ve Kin	Atıf Yılmaz	Fikret Hakan-Fatma Girik
1966		
Bozuk Düzen	Memduh Ün	Ekrem Bora-Selma Güneri
1967		
Zalimler, Bir Millet Uyanıyor; Güzel Bir Gün İçin	Yılmaz Duru	Yılmaz Güney-Fatma Girik
1968		
İnce Cumali	Yılmaz Duru	Fikret Hakan-Türkan Şoray
1969		
(seçilmedi)	(seçilmedi)	Cüneyt Arkın-Hülya Koçyiğit
1970		
Bir Çirkin Adam	Ertem Eğilmez	Yılmaz Güney (seçilmedi)
1971		
Ankara Ekspresi	Muzaffer Aslan	Fikret Hakan-Filiz Akın
1972		
Zulüm	Atıf Yılmaz	Murat Soydan-Zeynep Aksu
1973		
Hayat mı Bu	Nejat Saydam	Tarık Akan-Hülya Koçyiğit
1974		
Düğün	Lütfi Ö.Akad	Hakan Balamir-Perihan Savaş
1975		
Endişe	Şerif Gören	Erkan Yücel-Hülya Koçyiğit
1976		
Deli Yusuf	Atıf Yılmaz	Cüneyt Arkın-Adile Naşit
1977		
Kara Çarşanı Gelin	Zeki Ökten	Kemal Sunal-Semra Özdamar
1978(Uluslararası)		
Maden	Atıf Yılmaz	Tarık Akan-Hale Soygazi

1979

(Yusuf ile Kenan, Demir Yol ve Yolcular filmlerinin sansür edilmesi üzerine sanatçıların protestosuyla festival yarıda kesildi.)

1980

(Hazırlıkları yapılan festival İçişleri Bakanlığı'nca iptal edildi.)

1980'İN BAŞLICA FİLMLERİ

GÜLDÜRÜ

Zübük (Aziz Nesin'in romanından) (Yöneten Kartal Tibet) Kemal Sunal, Nevra Serezli, Alpay İzer, Şemsi İnkaya
Gol Kralı (Aziz Nesin'in romanından) (Yöneten Kartal Tibet) Kemal Sunal, Suna Yıldızoğlu, Suzan Avcı, Hüseyin Kutman
Gül Hasan (Yöneten Tuncel Kurtiz) Müjdat Gezen,Tuncel Kurtiz, Özcan Özgür, Helena Maria Win
Talihli Amele (Başar Sabuncu'nun oyunundan) (Yöneten Atıf Yılmaz) İlyas Salman, Hümeyra, Metin Serezli, Ulvi Alacakaptan
Devlet Kuşu (Orhan Kemal'in romanından (Yöneten Memduh Ün) Kemal Sunal, Serpil Çakmaklı, Mehtap Ar Hüseyin Kutman
Banker Bilo (Yöneten Ertem Eğilmez) İlyas Salman, Meral Zeren, Şener Şen, Ahu Tuğba.
İbiş'o (Rıfat Ilgaz'ın oyunundan) (Yöneten İhsan Yüce) İlyas Salman, Adile Naşit, Münir Özkul, Gölge Başar
Gerzek Şaban (Yöneten Natuk Baytan) Kemal Sunal, Ülkü Özen, Reha Yurdakul
Nokta ile Virgül şaşkın milyoner (Yöneten Aram Gülyüz) Abdullah Şahin, Enver Demirkan, Ahu Tuğba, Bahar Öztan

ÇEŞİTLİ KONULAR

Kara Kafa (Yöneten Korhan Yurtsever) Betül Aşçıoğlu, Savaş Yurttaş, Cüneyt Kaymak, Macit Flordun
Sabah (Yöneten Sinan Çetin) Nizamettin Ariç, Fikret Hakan, Nur Sürer
Derya Gülü (Necati Cumali'nın oyunundan) (Yöneten Süreyya Duru) Meral Orhonsay, Bulut Aras, İhsan Yüce

Küskün Çiçek (Yöneten Cüneyt Arkın) Cüneyt Arkın,Türkan Şoray, Hüseyin Peyda, Sümer Tilmaç.
Rüzgar (Yöneten Cüneyt Arkın) Emel Sayın, Cüneyt Arkın
Kartal Murat (Yöneten Cüneyt Arkın) Cüneyt Arkın, Ahmet Mekin, Nilay Yurtsev, Nejat Özbek
Gurbet Acısı(Yöneten Şahin Gök) Nizamettin Ariç, Suna Yıldızoğlu
Gazeteci (Yöneten Yücel Uçanoğlu) Kadir İnanır,Sevda Karaca, Aliye Rona, Turgut Özatay
Destan (Yöneten Remzi Cöntürk) Cüneyt Arkın,Melike Zobu, Hakan Balamir Şarkılı-türkülü filmler
Kar Gönlümün Zincirini (Yöneten Şerif Gören) Orhan Gencebay, Müjde Ar
Yarabbim (Yöneten Temel Gürsu) Orhan Gencebay, Perihan Savaş, Eşref Kolçak
Huzurum Kalmadı (Yöneten Natuk Baytan) Ferdi Tayfur, Neslihan,Serfil, Çakmaklı, Adile Naşit
Boynu Bükük (Yöneten Temel Gürsu) Ferdi Tayfur, Canan Perver, Eray Özbal, Tuncer Necmioğlu
Beddua (Yönetenler Osman F. Seden ve Melih Gülgen) Bülent Ersoy Mine Mutlu, Turgut Özatay
Ayrılık Kolay Değil (Yöneten Temel Gürsu) İbrahim Tatlıses, Perihan Savaş, Hüseyin Peyda, Neriman Köksal
Perişanım (Yöneten Temel Gürsu) Ercan Turgut, Canan Perver
Hayat Harcadı Beni (Yöneten Remzi Cöntürk) Hayri Şahin, Mahmut Hekimoğlu, Oya Aydoğan
Kul Sevdası (Yöneten Temel Gürsu) Müslüm Gürses, Suna Yıldızoğlu
Tanrıya Feryat (Yöneten Orhan Aksoy) Ferdi Özbeğen, Gülşen Bubikoğlu, Diler Saraç
Sabırlı Kullar (Yöneten Orhan Elmas) Fahri Ünal. Oya Aydoğan,Yılmaz Köksal, Mine Sun
Yaktın Beni Dünya (Yöneten Alev Akarar) Cengiz Tekin, Nükhet Egeli, Hulusi Kentmen
Nankör (Yöneten Yücel Uçanoğlu) İsmail Mersinli, Huri Sapan, Yalçın Gülhan

Havar (Yöneten Hüseyin Peyda) Seyfettin Sucu, Deniz Akbulut,Nuran Aksoy

Adile Naşit,

Cüneyt Arkın,

İlyas Salman,

Yılmaz Köksal

Gülşen Bubikoğlu,

1980'DE DÜNYADA ve YURTTA SPOR

●Cem ATABEYOĞLU

Spor dünyası, hareket ve bereket dolu bir yılı daha geride bıraktı. 1980 de çetin mücadeleler, parlak başarılar ve üzücü olaylarla dolu bir yıl olarak spor tarihine mal oldu. Bu arada Lake Placid Kış Olimpiyatları ile Moskova Olimpiyat Oyunları spor dünyasında 1980 yılını süsleyen olayların başında yer aldı...

OLAYLAR OLİMPİYADI

19 Temmuz ila 3 Ağustos 1980 tarihleri arasında Moskova'da düzenlenen XXII. Olimpiyat Oyunları 1980'in en büyük olaylarından birini teşkil etti. Olay sporun boyutlarını aşıp bir politik dava haline vardı. Sovyetlerin Afganistan topraklarını istila olayını protesto eden, başta Amerika olmak üzere Federal Almanya ile Japonya ve Türkiye'nin de dahil bulunduğu 67 ülke tarafından boykot edildi. Bu arada oyunlara katılan 14 ülke de geçit töreninde kendi bayraklarıyla değil de Olimpiyat bayrağı ile katılarak Moskova'da sadece sporcuları tarafından ferdi olarak temsil olunduğunu ilan ettiler.

Oyunlara katılmayacaklarını önceden açıklayan ülkeler şunlardı: Arnavutluk, Arjantin, Bermuda, Bahreyn, Kanada, Kayman Adaları, Çin Halk Cumhuriyeti, Federal Almanya, Gambia, Hong Kong, Honduras, İndonezya, İsrail, Kenya, Lihenştayn, Malezya, Malavi, Moritanya, Pakistan, Paraguay, Filipinler, Suudi Arabistan, Singapur, Tayland, Tunus, Türkiye, Amerika, Uruguay. Hiçbir neden bildirmeden Olimpiyatlara katılmayan ülkeler: Hollanda Antilleri, Bahama, Bengladeş, Barbados, Belize, Bolivya, Orta Afrika, Çad, Şili, Fildişi Sahili, Mısır, Fiji Adaları, Gana, Haiti, İran, Virjin Adaları, Japonya, Güney Kore, Monako, Liberya, Fas, Norveç, Papuasia-YeniGine, Katar, El Salvador, Somali, Sudan, Swaizland, Togo, Birleşik Arap Emirlikleri, Zaire. Olimpiyatlara katılacaklarını bildirdikleri halde Moskova'ya gelmeyen ülkeler de Yukarı Volta, Ürdün, Moris Adaları, Panama ve Surinam oldular.

81 ülkeden (Afganistan, Cezayir, Andora, Angola, Avustralya, Avusturya, Belçika, Benin, Birmanya, Botsvana, Brezilya, Bulgaristan, Kongo, Kamerun, Kolombiya, Kostarika, Küba, Kıbrıs Rum

Devleti, Danimarka, Dominik, Ekvador, İspanya, Etiyopya, Finlandiya, Fransa, Gabon, İngiltere, Demokratik Almanya, Yunanistan, Guetamala, Gine, Guyan, Hollanda, Macaristan, Hindistan, İrlanda, Irak, İzlanda, İtalya, Jamaika, Kuveyt, Laos, Libya, Lesotho, Lübnan, Lüksemburg, Madagaskar, Meksika, Mali, Moğolistanm, Malta, Mozambik, Nikaragua, Nepal, Nijerya, Nijer, Yeni Zelanda, Peru, Polonya, Portekiz, Kuzey Kore, Porto Riko, Romanya, Senegal, Seychelles, Sierra Leone, San Marino, Sri Lanka (Seylan), İsviçre, İsveç, Suriye, Tanzanya, Çekoslovakya, Trinidad, Uganda, Venezuella, Vietnam, Yugoslavya, Zambia, Zembab ve (Rodezya) ve Sovyetler Birliği 5.611 sporcunun katıldığı Moskovo Olimpiyat Oyunları'nda karşısında güçlü bir rakip bulamayan evsahibi Sovyetler Birliği 80 altın, 69 gümüş ve 66 bronz madalya olmak üzere 195 madalya ile baş sırayı işgal etti. Evsahibini toplam 125 altın madalya ile Demokratik Almanya izledi. Bu arada dünyanın çeşitli köşelerinden gelen sporcular da çeşitli spor dallarında 19 Dünya ve 26 Olimpiyat rekoru kırdılar. Erkeklerde Etiyopyalı **Mlrutz Yifter** ile bayanlarda Demokratik Alman **Barbara Kraus,** Moskova'nın en büyük yıldızları olarak parladılar. Ayrıca 1980 Moskova Olimpiyat Oyunları ile birçok ünlü isim de ortaya çıktı ve yılın en başarılı sporcuları arasında yeraldı.

Etiyopyalı siyahi atlet **Mlrutz Yifter** 5.000 ve 10.000 metrelerde ülkesine iki altın madalya kazandırırken bayanlarda da sarışın Doğu Almanyalı **Barbara Kraus** 100 ve 200 metre serbest ile 4x100 metre serbest bayrak yarışında kazandığı üç şampiyonluk ile **"1980 Moskova"**nın üç altın madalyalı sporcusu oldu.

İngiliz atleti **Steve Ovett** ise 800 metre şampiyonluğunu kazandı Moskova'da. **Steve Ovett** bu yılın içinde 1500 metre ve 1 mil koşularında kırdığı 3:31,4 ve 3:44,8' lik görkemli dünya rekorlarıyla özellikle dikkati çekmişti. Polonyalı atlet **Wlodislav Kozakiewlcz** de 1980 Moskova Olimpiyat Oyunları'nda altın madalyayı kazanırken 5,78 metrelik harika bir dünya rekoru tesis etti. Spor otoritelerine göre bu "uzay çağı derecesi"dir. Bayanlar pentatlon yarışında Sovyet atleti **Nadezda Traçenko** altın madalyayı kazanırken, 5.084 puanlık görkemli bir Dünya Rekoru tesis etti. Ünlü atlet bu rekora erişirken ikinci gelen rakibesini tam 146 puanla geride bırakmıştı. İtalyan bayan yüksek atlayıcı **Sara Simeoni**'nin büyük rakibesi Demokratik Alman atleti **Ackermann**'ı bir kez daha geride bırakması da 1980 Moskova'nın dikkati çeken derecelerinden biri oldu. Kübalı boksörlerin Moskova ringlerinde gösterdikleri büyük üstünlüğü 6 altın, 2 gümüş, 2 bronz madalya ile kanıtlamaları da **"1980 Moskova"**nın ilginç olaylarından biri oldu.

KIŞ OLİMPİYADI

Amerika'nın Lake Placid kış sporları merkezinde yapılan 1980 Kış Olimpiyatları spor dünyasına büyük bir şampiyon kazandırdı. Bu, Amerikalı sürat patencisi **Eric Helden** idi. Genç Amerikalı sürat patenci 4 Dünya ve 5 Olimpiyat rekoru tesis ettiği bu olimpiyatlarda tam 5 altın madalya birden kazanmakla ayrı bir rekorun sahibi oldu. **Eric Helden** yine 1980 yılında yapılan Dünya Patinaj Şampiyonası ile Dünya Sürat Şampiyonası'nda kazandığı toplam 4 altın ve 1 gümüş madalyayı da **"1980 Lake Placid"**deki bu başarılarına ekledi. Ve dünyanın birçok ülkesinde 1980'de **"Yılın Sporcusu"** seçildi.

1980 Dünya Patinaj Sürat Şampiyonası'nda da **Beth Helden** iki altın madalya kazanarak ağabeyi **Eric Helden'e** nazire yaptı. Böylece **Helden** ailesi 1980 yılını tam 11 altın madalya ile kapatmış oldu.

Kış Olimpiyatları'nda katıldığı üç yarışmadan, ikisinde altın madalya kazanan ve Dünya Kayak Şampiyonası'nda bunlara üçüncüsünü ekleyen İsveçli emektar dağ kurdu **Ingemar Stenmark**'a Lake Placid'te hiç de hesapta olmayan bir "ün ortağı" çıktı. Topu topu 22 bin nüfuslu ülkesi Liechenstein'a Kış Olimpiyat Oyunları'nda iki altın ve bir gümüş madalya kazandıran genç şampiyon **Hennl Wenzel** idi bu ortak.

Amerika'nın buz hokeyinde tam yirmi yıldan beri yenemediği Sovyetleri nihayet Lake Placid'te yenerek Olimpiyat şampiyonluğunu kazanması da **"1980 Lake Placid"**in en ilginç olaylarından biri oldu.

Ve diğerleri...

1980 yılının diğer önemli spor olayları ve parlayan yıldızları arasında şunları sayabiliriz:

● **ATLETİZM**

Dünya pistlerinde yıllardır beklenen Olimpiyat heyecanı, Amerika'nın Moskova Olimpiyatları'nı boykotu ile yaşanamadı. Oysa 1980'in bir rekorlar Olimpiyadı olması bekleniyordu. 1980 yılının

içinde 21'i bayanlarda olmak üzere 22 dünya rekoru kırıldı. Bu 43 rekorun 12'si Rusların oldu. Demokratik Almanya 10, İngiltere 5, Polonya 4, Fransa ise 3 yeni Dünya rekoru ile diğerlerini izlediler. Amerikalı atletler ise ancak 2 yeni dünya rekoru tesis edebildiler. İngiliz atleti **Steve Ovett**'in 1500 metredeki 3:32,1 ve 3:31,4' lük dünya rekorlarına 1 milde eklediği 3:48,8 ile yılın harika derecelerine sahip oluşunun yanısıra Polonyalı atlet **Wlodislav Kozakdewicz** de sırıkla atlamadaki 5,78 metrelik derecesiyle bir başka harika yarattı. Sovyet atleti **Jurij Sedich**'in çekiç atmadaki 81,80 metrelik derecesi de 1980'-in bir başka görkemli rekorunu teşkil etti.

● BASKETBOL

1980 yılında potalar altında üstünlük Yugoslavya'nın oldu. Yugoslavya, Moskova Olimpiyat Oyunları'nın basketbol şampiyonluğunu evsahibi Rusya ile İtalya gibi iki dev rakibini yenerek ele geçirdi. Böylece Yugoslavya basketbol potaları altında 2 Dünya ve 3 Avrupa Şampiyonluğunun yer aldığı kartvizitine bir kez de Olimpiyat Şampiyonluğu ünvanını eklemiş oldu. Evsahibi Sovyetler Birliği Moskova Olimpiyatlarında erkeklerde elinden kaçırdığı şampiyonluğu bayanlarla kazanmakla teselli buldu.

Basketbolda Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası'nı İsrail'in **Maccabi** takımını 89-85 yenen İspanya'nın **Real Madrid** takımı kazandı. Bu, **Real Madrid**'in basketbolda kazandığı yedinci Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası oldu. Avrupa Kupa Galipleri Kupası'nda İtalya'nın **Emerson Varese** ve Koraç Kupası'nda da yine İtalya'nın **Arrigoni Gabetti** takımları şampiyon oldular. Böylece İtalya basketbolü Avrupa Kupaları'ndaki iki şampiyonluğuna bir de Olimpiyat finalistliğini ekleyerek 1980 yılını pek başarılı bir düzeyde tamamlamış oldu.

● BİSİKLET

1980 yılında bisiklet dünyasında pek önemli bir olay yoktu. Fransa Turu'nu Hollandalı **Zeotemek**, İtalya Turu'nu ise Fransız **Hinault** kazandılar. Sovyet bisikletçileri ise kendi ülkelerinde yapılan Olimpiyat Oyunları'nın yol yarışlarında büyük yararlık gösterdiler.

● BOKS

Ringlerde tüm yılların en büyük şampiyonu kabul edilen **Muhammed Ali**'nin hayatının ilk nakavtla yenilgisini alması 1980 yılının ringlerdeki en önemli olaylarından birini teşkil etti. Bazı boks otoritelerine göre bu hic de sürpriz bir sonuç

Muhammed Ali'yi ilk kez nakavtla yenen Dünya Ağır Siklet Şampiyonu Larry Holmes antrenman yaparken.

değildi. Yapılan ünvan maçında genç Amerikalı siyahi boksör **Larry Holmes,** yılların eskitemediği koca **Muhammed Ali'**yi yere indirirken Ağır Siklet Dünya Boks Şampiyonluğu ünvanını da korumuş oldu.

Orta siklette ise Amerika'nın genç ümidi **Ray Leonard** elinden kaptırdığı ünvanı **Duran** ünvan maçında yenerek tekrar eline geçirdi ve Dünya Orta Siklet Boks Şampiyonluğu ünvanıyla birlikte yaklaşık 1,5 milyar lirayı da cebine indirdi.

Kübalı boksörlerin Moskova Olimpiyatları'ndaki ezici üstünlüklerini 6 altın, 2 gümüş, 2 bronz madalya ile kanıtlamaları sırasında Kübalı ünlü ağır siklet boksör **Teofilo Stevenson'**un üçüncü kez Olimpiyat altın madalyasını kazanması 1980 yılında ringlerin en büyük olaylarından birini teşkil etti.

Amerika milli boks takımının bir uçak faciasına kurban gitmesi ise 1980 yılının dünya ringlerindeki en acı olayını teşkil etti.

● FUTBOL

Futbol, 1980 yılında da dünya sporundaki "gözde" yerini olanca azametiyle korudu. Avrupa Uluslar Şampiyonası, 1982 Dünya Kupası Elemeleri ve Avrupa Kupaları, geçtiğimiz yılda futbol sahalarına renk katan olaylar oldu. Bu arada İtalya'daki futbol skandalı da dünya basınını haftalarca meşgul eden bir başka olayı oldu 1980'in.

VI. Avrupa Uluslar Futbol Şampiyonası'nın finalleri ilk kez sekiz takımın iştirakiyle yapıldı. İtalya'da düzenlenen final maçlarında futbol kalitesinden çok heyecanın hakim olduğu görüldü. Neticede Belçika'yı **Hrubesch'**in iki güzel golüyle yenen Federal Almanya "Avrupa Uluslar Kupası"nın sahibi oldu.

Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası'nda, finalde **SV. Hamburg'**u 1-0 yenen İngiltere'nin **Nottingham Forrest** takımı şampiyonluğu kazanırken, Kupa Galipleri Kupası'nda finalde **Arsenal'**i penaltı golleriyle 5-4 yenen İspanya'nın **Valencia** takımı "en büyük" oldu. U.E.F.A. Kupası'nda ise finali iki Alman takımı oynadı. **Mönchengladbach'**ı eleyen **Eintracht Frankfurt** bu kupanın sahibi oldu. Şampiyon Kulüpler Şampiyonu ile Kupa Galipleri Şampiyonu'nu karşı karşıya getiren "Süper Kupa"da ise İspanya'nın **Valencia** takımı 2-1 yenildiği **Nottingham Forrest'**i ikinci maçta 1-0 yenerek bu dev kupanın sahibi oldu.

İtalya'da gizli olrak Spor-Toto oynatan bir şebekenin bazı maçlardan önce bir takım futbolcuları para karşılığı elde ederek şike yaptırmasının meydana çıkması 1980 yılının en büyük futbol olaylarından biri oldu. Aylarca süren incelemeler ve yargılanmalar sonunda birçok ünlü futbolcunun tevkif edildikleri görüldü. Milan Kulübü Başkanı **Colombo** ebedi boykot cezası alırken, İtalyan futbolunun büyük yıldızlarından **Paolo Rossi** üç, **Wilson, Della Martira** ve **Cacciatori** beşer, **Albertosi** de dört yıl hak mahrumiyeti cezasına çarptırıldılar. Bu arada İtalya liginin en ünlü takımlarından **Milan** ile **Lazio** da Futbol Federasyonu kararıyla İkinci Lig'e düşürüldüler.

● GÜREŞ

Minder aleminde Sovyetler üstünlüklerini 1980 yılında da sürdürdüler. Olimpiyat Oyunları'nda serbest siklette 7, grekoromen güreşte ise 5 altın madalya toplayan Sovyet güreşçileri Avrupa şampiyonalarında da büyük varlık gösterdiler. Bulgaristan hem serbest stilde, hem de grekoromende Sovyetlerin arkasından Avrupa ikinciliklerini kazandı.

● HALTER

Halter sporunda Sovyetler ile Bulgarlar arasındaki büyük çekişme 1980 yılında da devam etti. 67,5 kiloda Bulgar **Yanko Russev,** 82,5 kiloda Sovyet **Vardanyan** ve süper ağırda Türk asıllı Sovyet **Sultan Rahmanov** yılın en başarılı haltercileri olarak kendilerini gösterdiler ve yeni yeni rekorlar kırdılar.

● KÜREK

Kürek dünyasında, Demokratik Almanya üstünlüğünü 1980 yılında da sürdürdü. Olimpiyat Oyunları'nda erkeklerde 7, bayanlarda ise 4 şampiyonluk kazanan Demokratik Almanya, Dünya Gençler Kürek Şampiyonası'nda da güçlü ve iddialı Sovyetler Birliği'ni bir kez daha gerisinde bırakmayı başardı.

● TENİS

103 yıllık bir geçmişe sahip bulunan ve tenis dünyasının en büyük turnuvası özelliğini taşıyan Wimbledon, İsveç'in dünya çapındaki raketi **Björn Borg** tarafından üst üste beşinci kez kazanılırken, Çekoslovakya'nın da tenis kortlarında büyük bir patlama yaptığı görüldü. Seksen yıllık geçmişi bulunan "Davis Kupası" ilk kez bir doğu bloku ülkesi tarafından kazanıldı. Çekoslovakya, finalde İtalya'yı 4-1 yenerek "Davis Kupası"nı kazanırken, **Lendl** büyük bir yıldız olarak parladı.

1980'de "Yılın Tenisçi i" seçilen Chris Evert-Lloyd.

← Beş kez üstüste Wimbloden Turnuvası şampiyonu olan İsveçli tenisçi Björn Borg.

Dünya Tenis Birliği. Amerikalı bayan tenisçi **Chris Evert-Lloyd**'u 1980'de "Yılın Tenisçisi" olarak seçti. **Chris Evert-Lloyd,** geçtiğimiz yıl içinde katıldığı 21 turnuvadan sadece birini kaybetmişti. Büyük rakibesi **Navratilova**'ya karşı aldığı bu tek yenilginin acısını onu yine 1980 yılı içinde üç kez yenerek çıkaran **Chris,** bu yılın Wimbledon Turnuvası'nın da tek bayanlar şampiyonu oldu.

● VOLEYBOL

Voleybol fileleri önünde 1980 yılının yıldızı Sovyetler Birliği idi. Sovyetler Birliği, kendi ülkesinde yapılan 1980 Moskova Olimpiyat Oyunları'nda hem erkeklerde hem de bayanlarda şampiyonluğu kazandı.Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası'n da **Kızılyıldız Bratislava** (Çekoslovakya), Avrupa Kupa Galipleri Kupası'nda **Odeleno Voda** (Çekoslovakya) şampiyon oldular. Bayanlarda ise Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupasını final maçında **Eczacıbaşı**'nı yenen **Kızılyıldız** (Çeokoslovakya), Kupa Galipleri Kupası'nı da **Vasas** (Macaristan) takımları kazandılar. Böylece fileler önünde Çekoslovakya, 1980 yılının Sovyetler Birliğinden sonra gelen ülke olma başarısını gösterdi.

● YÜZME

1980 yılında pisinlerde egemenlik Demokratik Almanya'nın oldu. Bu ülkenin bayan yüzücüleri sonu gelmez rekorlarını geçtiğimiz yıl içinde de sürdürdüler. Ve 1980'de tam 14 yeni dünya rekoru tesis ettiler. Olimpiyat Oyunları'na katılmamalarına rağmen Amerikalıların da bu yılın içinde 11 yeni dünya rekoru kırmaları pisinlerin en önemli olaylarından biri oldu. Sovyet yüzücü **Vladmir Salnikov,** 1500 metrede 15 dakikanın altına inen ilk yüzücü olmak şerefini kazanırken, Demokratik Alman bayan yüzücü **Barbara Krause** de 100 metre bayanlar serbest stil yarışmasında dünyada 55 saniyenin altına inen ilk bayan yüzücü olmak şerefini aldı. **Salnikov** 14:58,27'lik **Krause** de 54,70'lik şahane rekorlarını 1980 Moskova Olimpiyat Oyunları yüzme müsabakaları sırasında altın madalya kazanırlarken gerçekleştirdiler.

TÜRK SPORUNDA 1980

Türk sporu da 1980 yılında gurur verici sevinçler ve kahredici hezimetler yaşadı. Çeşitli spor dallarında Avrupa'da boy gösterdik. Birçok dallarda kazandığımız uluslararası başarılar Türk sporunun

1980 yılındaki en büyük kazançları oldu. Bu arada ülkemizde, 1971 İzmir Akdeniz Oyunları'ndan sonraki en büyük organizasyona tanık olduk. Yine İzmir'de, "I. İslam Ülkeleri Spor Oyunları"nı organize ettik. Bu organizasyon Türk sporuna, "büyük başarı" sayılmasa bile pek çok madalyalar getirdi.

Türk sporu, geride bıraktığımız 1980 yılı içinde 97 altın, 83 gümüş ve 67 bronz olmak üzere tam 247 madalya kazandı. Bunun 69 altın, 36 gümüş ve 15 bronzu "İslâm Ülkeleri Spor Oyunları"ndan geldi. Balkanlarda elde ettiğimiz dereceler ise en büyük kazançlarımız oldu. Çünkü Avrupa ve Dünya şampiyonalarında Türk sporunun esamisi okunamadı 1980 yılı içinde. Moskova Olimpiyat Oyunları'na katılmayan ülkelerin safında bulunuyorduk. Fakat Moskova'ya gidilseydi, oradan eli boş dönmek akla en yakın gelen ihtimaldi kuşkusuz.

Türkiye'nin en eski spor ocaklarından biri, hatta birincisi olan Galatasaray'ın 75. yıldönümü yine bu geçtiğimiz 1980 yılının içinde kutlandı. Ancak ne var ki bu, Galatasaray'ın büyük adına ve 75 yıllık şerefli mazisinin şanına yakışır bir kutlama olmaktan uzak kaldı. Gönül. Galatasaray gibi Türk sporuna öncülük etmiş büyük bir kulübün böylesine önemli bir jübilesini çok daha parlak şenliklerle kutlamasını arzulardı muhakkak ki.

Eczacıbaşı Kız Voleybol Takımının Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası'nda ikinciliği kazanması, basketbolda Genç Milli Basketbol Takımımızın Balkan Şampiyonu olması, atıcılarımızın Balkanlar'da altın madalyalar kazanmaları, boksörlerimizin ringlerdeki ümit verici başarıları 1980 yılının Türk sporu adına en büyük sevinç ve gurur vesileleri oldu. Futbolda İzlanda gibi Avrupa futbolunun en zayıf temsilcisine kendi sahamızda, kendi seyircimiz önünde yenildikten sonra yine kendi sahamız ve seyircimiz önünde Libya'ya mağlup olarak İslâm Oyunları Şampiyonluğunu elden kaçırmamız 1980 yılının üzüntüden de öte; şok uyandırıcı hezimetleriydi...

Türk sporunda 1980 yılının "olay"larını branşlarına göre şöylece özetleyebiliriz:

● ATICILIK

Atıcılık, Türk sporunun 1980 yılında en gurur duyduğu branşlardan biri oldu. Yunanistan'da yapılan Balkan Skeet ve Trap Atıcılık Şampiyonası'nda **"Hakan Alemdar, Osman Giraud, Hasan Cansever, Güneş Yunus, Engin Dalyan"**dan kurulu Türk Milli Takımı, 600 atış üzerinden 582 isabetle Balkan Şampiyonluğunu kazanırken yeni bir Balkan rekoru da kırmış oldu. Bu aynı zamanda Sovyet atıcılarına ait bulunan Avrupa rekoruna eşit bir derece idi de.

Atıcılık gibi bir dalda elde edilen bu parlak şampiyonluk, 1980'in Türk sporu nam ve hesabına en büyük sevinç ve gururlarından biri oldu. Evsahibi Yunanistan ise pek iddialı bulunduğu bu şampiyonada Türk ekibinin arkasından bir puan farkla (600/581) ikinciliği aldı.

Ferdi tasnifte ise Türk ekibi alkışlanmaya değer başarılar elde etti. Genç atıcımız **Hakan Alemdar** 200 atış üzerinden 195 isabetle üçüncülüğü elde ederek bir bronz madalyanın sahibi oldu. Bayanlarda ise **Melis Giraud**, 150 atış üzerinden 114 isabetle Türkiye'ye yeni bir Balkan Şampiyonluğu armağan etti. Bayanlar Balkan Skeet Şampiyonluğunu kazanan 19 yaşındaki **Melis Giraud**, milli ekibimizde yer alan ve altın madalya sahibi skeet takımımızın en başarılı elemanlarından biri olan **Osman Giraud**'nun kızıdır. Genç şampiyonun annesi **Silly Giraud** da daha önce Balkan Şampiyonluğu kazanmış bir milli atıcımızdır.

● ATLETİZM

Pistlerde yıllardır bir varlık gösteremeyen Türk atletleri 1980 yılında biraz umut verir gibi oldular. Balkanlarda gençler, ortalar ve büyüklerde takım halinde ikincilikler elde edişimiz bu umudu verdi. Bulgaristan'da yapılan Balkan Şampiyonası'nda **Sermet Timurlenk**, 1500 metredeki ikinciliği ile gümüş, 800 metredeki üçüncülüğü ile bronz madalya getirdi Türkiye'ye. Aynı şampiyonada bayan atletimiz **Neşe Çetin** de 3000 metredeki üçüncülüğü ile bir bronz madalyanın sahibi oldu. İslam-Oyunlarında pistlerden gelen toplam 41 madalyanın 20'si altın 15'i gümüş, 6'sı bronz oldu. Erkeklerde **Murat Akman, Bayram Şahin, Temel Erbek, Ekrem Özdamar, Tayfun Aygün, Uğur Sel** altın madalya kazanan Türk atletleri oldular. Bayanlarda da **Semra Aksu, Esen Özgören, Nurten Kara** ve **Ülker Kutlu** ikişer, **Ayşe Özkol, Deniz Ataç, Gül Teksoy, Cevriye Gören** ve 4x100 ve 4x400 metre bayrak takımlarımız bir altın madalyanın sahibi oldular İzmir'de.

● BASKETBOL

Basketbol potaları altında 1980 yılının en büyük başarısı genç milli takımımızdan geldi. Türkiye Genç Milli Basketbol

Bulgaristan'da yapılan Balkan Şampiyonasında Sermet Timurlenk yurda iki madalya ile döndü.

altın madalya ile bir de gümüş madalya kazandırdı. **Minal Dizdaroğlu** da gümüş madalyanın sahibi oldu. Gençlerde ise **Hulki Karagülle** Balkan ikinciliği ile gümüş, **Ali Ersin** de bronz madalya kazandılar. Türkiye, bayanlar ve genç erkekler takım sıralamasında üçüncü sırayı işgal etti. Bu hiç kuşkusuz bir başarıydı Türk biniciliği nam ve hesabına.

At yarışlarında ise yılın favorisi, **"Gazi Koşusu"**nun galibi **Levano** oldu. **Vural Çakım**'ın **Levano**'su, jokeyi **Kadir Altınöz** ile 54. Gazi Koşusu'nu kazanırken 2.28.66 ile yeni bir rekor kırmış oldu.

1980 yılında beyin kanaması sonucu ölen milli boksörümüz Ali Sert

Takımı, İstanbul'da yapılan Balkan Gençler Basketbol Şampiyonası'nda bütün rakiplerini yenerek altın madalyanın sahibi oldu.

Türk Milli Basketbol Takımı İsviçre'nin Neuchatel kentinde yapılan "Olimpiyat Grup Eleme Maçları"nda büyük varlık göstermesine rağmen averajla üçüncülüğe düşerek Olimpiyat Oyunları'na katılma hakkını yitirmesi potalar altındaki şanssızlığımız oldu hiç kuşkusuz.

Eczacıbaşı takımı güçlü kadrosuyla Türkiye Deplasmanlı Basketbol Ligi'nde yeni bir şampiyonluk elde ederken "Avrupa Kulüpler Kupası"nda final grubuna yükselme başarısını da gösterdi. Efes Pilsen de Türk basketbolunu "Avrupa Kupa Galipleri Turnuvası"nda başarıyla temsil etti.

● BİNİCİLİK

Türk binicileri 1980 yılında Balkan Binicilik Şampiyonası'ndaki başarılarıyla dikkati çektiler. Büyüklerde **Fevzi Atabek,** engel atlamada ülkemize güzel bir

● BOKS

1980'de Türk sporuna gurur ve sevinç getiren dallardan biri de boks oldu. Ringlerde yılın en önemli olayı, **Burhan Koç** ile **Selami Karakelle**'nin Balkan Boks Şampiyonası'nda altın madalya kazanmaları oldu. Genç Türk boksörleri, İzmir'de yapılan Balkan Gençler Şampiyonası'nda da büyük varlıklarını kabul ettirdiler. **Cahit Simoğlu, Said Sarıbuğday, Abdurrahman Yağcı** ve **Ahmet Akyörük** Balkan Gençler Boks Şampiyonası'nda altın madalya kazanan Türk boksörleri oldular. Boksta bunca sevincin yanında bir de elem vardı 1980 yılında. Milli boksörlerimizde **Ali Sert** bir beyin kanaması sonucu boksun kurbanları arasına karıştı.

● JİMNASTİK

Bu spor dalında genç Türk sporcuları sistemli ve disiplinli bir çalışma ile her geçen gün biraz daha ileri doğru gittiklerini 1980 yılında da kanıtladılar. Gerek

kızlarda, gerekse erkeklerde henüz uluslararası bir düzeye erişememiş bulunmasına rağmen Türk cimnastik sporunda yine de gözle görünür bir kıpırdanmanın, bir ilerlemenin var olduğu gerçek.

● **DAĞCILIK**

Seyircisiz sporların en başında yer alan dağcılıkta Türk dağcıları ıssız dağların doruklarına tırmanışlarını 1980 yılında da sürdürdüler. Doğa ile insan gücünün büyük mücadelesinin en güzel örneklerini sırf kişisel zevkleri ve püramatör spor aşkı ile verdiler. Ulaştıkları en yüce doruklarda dahi kendilerini alkışlayan bir ferdin bulunması bir yana, kanat çırpan bir kuş dahi olmadığı halde onlar yine de bu sporu sürdürmeye devam ediyorlar...

● **ESKRİM**

Bu dalda büyük bir varlık göze çarpmadı 1980 yılı içinde. İslam Oyunları'nda kazanılan birkaç ferdi madalya, eskrim dalının Türk sporuna kazandırdıkları oldu sadece.

● **FUTBOL**

Futbol, 1980 yılında da Türkiye'nin (1) numaralı sporu olarak tahtında olanca azametiyle oturdu.

Trabzonspor, 1980 yılında Türk futbolunun (1) numaralı takımıydı. Beşinci kez Türkiye şampiyonluğunu kazanan Trabzonspor üst üste dördüncü kez "Cumhurbaşkanlığı Kupası"nı kazanmakla da kolay kırılmaz ayrı bir rekorun sahibi oldu.

Türkiye Kupası'nı, İstanbul'da olaylı bir maçtan sonra Galatasaray'ı 1-0 yenen Altay kazandı. Maçtan sonra öylesine nahoş olaylar vardı ki, Altay takımının kazandığı kupa ancak soyunma odasında verilebildi.

Lig ikincisi Fenerbahçe ile Türkiye Kupası finalisti Galatasaray Ankara'da "Başbakanlık Kupası" için karşı karşıya geldiler. Ezeli rakibini temditte 1-0 yenen Fenerbahçe "1980 Başbakanlık Kupası"nın sahibi oldu.

1980 yılında Fenerbahçe ile Galatasaray arasındaki büyük rekabet olanca iddiası ve heyecanıyla sürdü. İki ezeli rakip iki kez yurt dışında yine bu yılın içinde karşı karşıya geldiler. Almanya'da yapılan "Vatan Kupası" maçında Fenerbahçe, ezeli rakibini 3-2 yenerek kupayı kazandı. Daha sonra İstanbul'da 1980 Spor Yazarları Kupası için karşı karşıya gelen ezeli rakiplerin maçı Fenerbahçe'nin 5-0 gibi farklı galibiyetle sonuçlandı. Ve Galatasaray beş yıldan beri yenemediği Fenerbahçe'yi 1980'in son ayında ligde 1-0 mağlup etmeyi başararak şeytanın ayağını kırmış oldu.

Türk futbolunda 1980'in diğer şampiyonları şunlardır:

Türkiye II. Ligi (A) Grubu: Mersin İdman Yurdu

Türkiye II. Ligi (B) Grubu: Kocaelispor.

Türkiye II. Ligi Şampiyonu: Kocaelispor (Mersin İdman Yurdu'nu penaltı golleriyle 6-4 yenerek)

Türkiye III. Ligi (A) Grubu: Tarsus İdman Yurdu

Türkiye III. Ligi (B) Grubu; İzmirspor

Türkiye Amatörler Şampiyonu: Ankara DSİ. Spor

Trabzonspor 1980 yılında yine bir şampiyonluğunu kaptırmadı.

Türkiye Gençler Şampiyonu: Beşiktaş
Gençlik ve Spor Bakanlığı Kupası: Kocaelispor (Ankara DSİ. Sporu yenerek)
Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Kupası: Bursaspor Genç Takımı (Beşiktaş Genç takımını penaltı golleriyle 7-6 yenerek).

Türk milli futbol takımının "Dünya Kupası Eleme Grubu" maçlarında kendi sahamızda Avrupa'nın en zayıf ekiplerinden İzlanda'ya 3-1 yenilmesi ile İslam Oyunları'nda yine kendi sahamızda Libya'ya 1-0 mağlubiyetimiz 1980 yılının Türk futbolundaki en ağır hezimetlerini teşkil etti. Türk futbolu uluslararası alanda bir varlık gösteremedi. Türk kulüp takımları da Avrupa kupalarında daha ilk turlarda elenip gittiler.

Futbolumuzun bu üzüntülü yılındaki en büyük tesellimizi 1980 yılının son ayında bulduk. UNICEF yararına İspanya'da düzenlenen Barcelona-Dünya Karması futbol maçında ilk kez bir Türk futbolcusu "Dünya Karması"nda yeraldı. Fenerbahçeli **İsa,** ikinci yarıda Dünya Karması takımında oynadı ve çıkardığı güzel oyunlu bütün futbol otoritelerinin beğenisini kazandı. Bu maçta **İsa'**nın çok uzak mesafeden savurduğu nefis şuttatopundirekten dönmesi ise Türk futbolcusunun büyük bir şanssızlığı oldu.

Türk Milli Takımı Teknik Direktörü **Sabri Kiraz** bu yıl içinde görevinden istifa ederken yerine Trabzonspor takımının Teknik Direktörü **Özkan Sümer** getirildi.

İlk yıllardan beri Türk futbolunda uygulanmakta olan yabancı antrenör yasağı 1980 yılında kalktı. Bunun ilk meyvelerini Fenerbahçe ile Galatasaray topladılar. Fenerbahçe, Alman futbolunda büyük bir şöhret yapmış ve o yıl UEFA Kupası'nı kazanmış bulunan Eintracht Frankfurt takımı antrenörü **Rausch'**u, Galatasaraylılar da daha önce kendilerine üç şampiyonluk kazandırmış olan İngiliz antrenörleri **Birch'**ü getirdiler. Beşiktaş ise daha önce futbolcu olarak formasını giymiş bulunan Yugoslav **Miliç** ile anlaştı. 1967 yılından beri üç lig halinde oynanmakta olan Türkiye Ligleri **Mazhar Zorlu Federasyonu** tarafından iki lige indirilirken Üçüncü Lig kaldırıldı. Profesyonel kadrolu III. Lig takımları yeniden düzenlenen II. Lige alınıp üç grupta toplandılar. Bu değişiklikten sonra II. Ligin üç grup birincisinin de otomatikman I. Türkiye Ligi'ne yükselmeleri kararlaştırıldı.

Bir lig maçında, elli yıllık bir aradan sonra, bir takımın hakem kararına itirazla sahayı terketmesine de 1980 yılında tanık olduk. 31 Ağustos 1980 günü İstanbul'da oynanan Beşiktaş-Mersin İdman Yurdu maçında Beşiktaş'ın attığı üçüncü gole itiraz eden Mersin İdman Yurdu takımı sahayı terketti. Bu öfkeli çıkış Mersin İdman Yurdu'na pek pahalıya mal oldu. Maçı 3-0 yenik bitirmiş sayıldığı için, iki puanı da silindi.

Türkiye Kupası'nda III. Türkiye Ligi'nden Lüleburgazspor'un önce Beşiktaş'ı, arkasından da Fenerbahçe'yi elemesi 1980 yılının Türk futbolundaki en büyük sürprizleri oldu.

1980 yılının Türk futbolu ve futbolcuları açısından sevindirici bir olayı, Türk futbolcularının Avrupa kulüplerindeki başarıları oldu. **Erhan Önal'**dan sonra yurt dışındaki Türklerin çocukları yetiştikleri Avrupa sahalarında adlarını duyurmaya başladılar. Stuttgart takımında **İlyas Tüfekçi,** Standart Liege takımında **Erhan Önal,** Den Haag takımında **Ahmet Keloğlu,** Grasshoppers takımında **Metin Şengör** 1980 yılının başarılı futbolcuları olarak dikkati çekerlerken Türk futbolu adına gurur vesilesi oldular.

● GÜREŞ

Türk güreşi, 1980 yılında da yerinde saymaya devam etti. Avrupa ve Dünya şampiyonalarında güreşçilerimiz ezilip gittiler. Avrupa Gençler Şampiyonası'nda **Yılmaz Aslan'**ın, greko-romen stilinde de **Burhan Sabancıoğlu'**nun kazandıkları şampiyonluklar minderlerdeki en büyük tesellimiz oldu.

Balkan Gençler Şampiyonası'nda da serbest stilde **Selman Kaygusuz** ile Nevzat **Altınoluk** birer altın madalya kazanırlarken takım klasmanında ikinciliği elde ettik. Greko-romende ise **Sümer Koçak** bir altın madalya getirdi.

İslam Oyunları'nda ise Türk güreşçileri minderlerin mutlak hakimleri olarak gözüktüler. Greko-romende **Salih Bora** (48 kilo), **Haydar Turan** (52 kilo), **Hamdi Sancaklı** (62 kilo), **Sümer Koçak** (68 kilo), **Hüseyin İldem** (74 kilo), **Necati Gençalp** (82 kilo), **Gazi Bayın** (90 kilo), **Vedat Ergin** (100 kilo). Serbest stilde: **Metin Kaplan** (48 kilo), **Aslan Seyhanlı** (52 kilo) **Yusuf Sarı** (57 kilo), **Halit Akgün** (62 kilo), **Oktay Aktaş** (68 kilo), **Necmi Gençalp** (74 kilo), **İbrahim Oktay** (82 kilo), **Nevzat Altınoluk** (90 kilo), **Sıtkı Kadıroğlu** (100 kilo), **Arif Çetin** (Ağır Siklet) İslâm Oyunları'nın şampiyonları oldular.

● **HALTER**

Halterde sessiz ve sakin bir yıl geçirdik. Balkan Halter Şampiyonası'nda **Ralf Özel**'in, gümüş madalyası ile **Harun Akkaya**'nın bronz madalyası en büyük kârlarımız oldu. Uluslararası Sadık Pekünlü Halter Turnuvası'nda da **Mehmet Altın, Hilmi Meraki** ve **Erol Ekici** şampiyonluk kazandılar.

● **HENTBOL**

Pek kısa bir zamanda pek büyük bir yer edinen hentbol sporunda 1980 yılında ilk milli temaslara başlandı. Balkan Gençler Şampiyonası'na katılan Genç Milli Hentbol takımımız hiç değilse Yunanistan'ı yenerek sonunculuktan kurtuldu ve dördüncü oldu. Hentbol olumlu faaliyetiyle dikkati çekerken gelecek yıllar için de umut verdi.

● **JUDO**

Judo dalında da 1980, diğer yıllara oranla oldukça hareketsiz bir yıl yaşadı. Ferdi birkaç başarıyla yetinmek zorunda kaldık geçtiğimiz yıl.

● **KÜREK**

1980'de yüzümüzü güldüren dallardan biri de kürek oldu. Yıllarca uluslararası alanda dümen suyundan giden Türk kürekçileri arzulanan ve beklenen patlamayı nihayet 1980 yılında gerçekleştirdiler. Yunanistan'da yapılan VI. Balkan Kürek Şampiyonası'nda Türk kürekçilerinin ilk büyük başarılarına tanık olduk. İki tek dümencisizde **Fatih-Örer-Yani Suvermezoğlu** ikilisi altın madalyayı kazanırken, Dört tek dümencisizde **Kaplf Yılmaz- Onur Dağdeviren-Refik Öngör** üçlüsü gümüş madalyanın; İki çiftede ise **Remzi Ekendiz-Necati Akpınar** ikilisi bronz madalyanın sahipleri oldular. Tek çiftede de **Timur Koloğlu** kazandığı güzel ikincilikle gümüş madalya kazandı.

Balkan Kürek Şampiyonalarında 1976 yılında Belgrad'ta Dört Tek Dümencili'de 1979 yılında da Bükres'te Dört Tek Dümencisizde aldığımız gümüş madalyalar bu spor dalında bu yıla kadar kazandığımız en büyük başarıları teşkil etmekteydi. Bu nedenle 1980 yılında Türk kürekçilerinin getirdikleri 1 altın, 2 gümüş ve 1 bronz madalya büyük değer taşımaktadır.

● **MASA TENİSİ**

Türk sporuna gurur katan spor dallarından biri olan masa tenisinde yalnız şanssız değil, aynı zamanda başarısız bir dönem yaşadık. Avrupa I. Ligi'nde yer alan Türk Milli Masa Tenisi Takımı maçlara katılmadığından Uluslararası Masa Tenisi Federasyonu tarafından II. Lige düşürüldü, bu da yetmiyormuş gibi uluslararası temaslarda hak mahrumiyeticezası verildi Türkiye Masa Tenisi Federasyonu'na. Türk sporu nam ve hesabına acı olaylar bunlar. Bu samur kürkü üzerleri-

48 kiloda altın adamımız Yılmaz Aslan Tofaşlı işçilerle

Türkiye Şampiyonu Eczacıbaşı Kız Voleybol Takımı.

ne kimler giyebilecek acaba? Tamamen püramatör bir spor dalı olan masa tenisinde böylesine ilgisizlik karşısında maç yapacak sporcu bulunabilecek mi bilinmez.

Masa Tenisi milli takımlarımız bu cezadan önce katıldıkları Balkan Masa Tenisi Şampiyonası'nda bir varlık göstermekten uzak kalmışlardı.

● **OKÇULUK**

Ata sporumuz olan okçuluk dalında bu yıl bırakın uluslararası temasları, milli bir şampiyona dahi yapıldı mı, bilinmez. Oku ve yayı dünyaya tanıtan, okçuyla kıt'aları fetheden Türkoğlunun bu evlat yadigârı spora karşı gösterdiği ilgisizlik cidden çok acı, fakat ne çare ki gerçeğin ta kendisi.

● **TENİS**

Tenis kortlarından sevindirici bir haber çıktı 1980 yılında. Bu, İslam Oyunları'nda **Tevfika Celaloğlu**'nun tek bayanlarda kazandığı şampiyonluktu. Elli yıla yakın bir süreden beri kortlardan gelen bu altın madalya, İslâm Oyunları'nda da olsa sevinç vericiydi. **Tevfika Celâloğlu** ayrıca Çift Bayanlar dalında **E. Erdem** ile, karışıkta da **Kemal Anbar** ile iki altın madalya daha kazandırdı Türk tenisine. Böylece **Tevfika Celaloğlu** üç altın madalyası ile kortlarımızın en büyük yıldızı olarak parladı. Ayrıca yine İslâm Oyunları'nda **Yasemin Oğuz** ile **Lale Platin** çifti gümüş madalyanın, tek bayanlarda **Emel Erdem,** karışıkta da **G. Güzelbey-A. Koçak** çifti bronz madalyanın sahibi oldular.

● **VOLEYBOL**

Voleybol fileleri önünde Türk Milli Voleybol Takımları bayanlar ve erkekler dallarında bir varlık gösteremediler. Ne Balkan şampiyonalarında, ne de Avrupa şampiyonalarında "yoktuk" diyebiliriz.

Buna karşılık Türk takımları Avrupa Kupaları'nda en yüksek düzeye eriştiler. Bayanlarda sekizinci kez Türkiye Şampiyonluğunu kazanmış bulunan Eczacıbaşı takımı, Avrupa Bayan Şampiyon Kulüpler Kupası'nda finallere katılma hakkını elde ettiği gibi, final grubunda da büyük başarılarını sürdürdü. Ve Çekoslovakya'nın Jicin kentinde Türk voleybolu adına pek mutlu bir sona ulaşmasını basardı.

İlk turu maç yapmadan geçen **Eczacıbaşı** kızları ikinci turda Avusturya şampiyonu Blau-Gelb takımını, ardından da üçüncü turda İspanya şampiyonu Torrelavaga'yı eleyip finallere yükseldiler. Çekoslovakya'nın Jicin kentinde yapılan final grubu maçlarında Macar Nimse'ye yenildikten sonra Çekoslovakya şampiyonu Kızılyıldız'a da aynı skorla (0/3) mağlup olan Eczacıbaşı bayan takımı üçüncü maçında Arnavutluk şampiyonu Dinamo Tiran'ı 3/0 yendi. Arnavutluk Şampiyonu'nun Macar Nimse takımını 3/0 yenmiş olması Türkiye Şampiyonunun işine yara-

dı ve averajla Macarların önüne geçerek Kızılyıldız'ın ardından ikinci oldu. Bu, takım sporlarında bugüne kadar Avrupa sahalarında aldığımız en başarılı sonuç oldu.

Eczacıbaşı erkek takımı da İsviçre şampiyonu Biel Bienne'i, İngiltere şampiyonu Kelly Girl'ü ve Yugoslavya şampiyonu Modrica'yı yenerek yükseldiği final grubu maçlarını Ankara'da oynadı. İlk maçında İtalya şampiyonu Torino'ya 3/1, ikinci maçında da Çekoslovakya şampiyonu Bratislava'ya 3/2 yenilen Eczacıbaşı voleybol takımı son maçında Finlandiya şampiyonu Pieksimaky takımını 3/1 yenerek Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası'nda üçüncülüğü kazandı. Bu da Türk voleybolü adına sevindirici bir olaydı hiç kuşkusuz..

Eczacıbaşı bu başarılarıyla Türk voleyboluna gurur verirken fileler önünde yıllarboyu mücadele vermiş, şampiyonluklar kazanmış Büyükdere Boronkay ile Vinylex'in takımlarını dağıtarak faaliyetlerini tatil etmeleri üzüntü uyandırdı.

● **YELKEN**

Yelkende zorlu mücadeleler vardı geçtiğimiz yıl. Özellikle küçük yelkencilerin yurt içindeki büyük çabaları ve olumlu faaliyetleri yarınlar için büyük umutlar vardı. Optimist sınıfında küçük yelkenciler yarının şampiyonları olarak gözüktüler. Yelkendeki tek madalyayı Balkan Yelken Şampiyonası'nda **Halim Kalkış** kazandırdı.

● **YÜZME**

Pek çok Türkiye rekorunun yenilendiği 1980 sezonunda Türk yüzücüleri uluslararası yarışmalarda da kendilerini gösterdiler Lüksemburg'ta yapılan Yaş Grupları Yüzme Yarışmaları'nda küçük kulaçlarımız onbeş madalya kazanma başarısıyla sevinç ve umut verdiler.

Gençlerde **Ferdi Doktoroğlu** 200 metre serbestte altın, 100 metre serbestte ise gümüş madalyanın sahibi olurken, 200 metre karışıkta **Gökhan Attaroğlu** bir gümüş madalya aldı. Ümitler Balkan Şampiyonası'nda **Selim Yarımoğlu** 200 metre karışık ve kurbağalama yarışmalarında iki altın madalya kazandı. Büyüklerde ise **Murat Özünk** 200 ve 400 metre karışıkta iki bronz madalya kazanırken 400 metre karışıkta Balkan ikinciliği ile bir de gümüş madalyanın sahibi oldu. **Sabri Özün** ise 100 ve 200 metre kelebek yarışmalarında iki Balkan ikinciliği ile iki gümüş madalya kazandı.

Gençlerde Türk Milli Sutopu Takımının Balkan üçüncülüğünü kazanması da pisinlerden yükselen bir başka sevindirici haber oldu. Bu aynı zamanda sutopu dalında kazandığımız ilk madalya olması bakımından da mutluluk verdi.

Türk yüzücüleri ayrıca İzmir'de yapılan İslâm Spor Oyunları'nda 25 altın, 16 gümüş ve 7 bronz madalya kazanmak suretiyle başarılarını sürdürdüler...

JÜBİLELER

Türk sporunun ünlü birçok ismi 1980 yılı içinde başarılı spor yaşamlarını parlak törenlerle kapattılar. Fenerbahçe'nin iki ünlü futbolcusu **Cemil Turan** ile **Mehmet Oğuz** geçtiğimiz yıl jübilesi yapılan sporcuların başında yer aldılar. Özellikle Cemil Turan'ın jübilesi, ses sanatçılarının da katılmasıyla emektar İnönü Stadına apayrı bir hava verdi. Türk Milli Basketbol Takımı Kaptanı **Kemal Erdenav** ile milli volebyolcu **İbrahim Vuran**'ın jübileleri de 1980 yılının diğer unutulmaz gösterileri arasında yer aldı.

Bu yıl jübileleri yapılan Fenerbahçeli Büyük Mehmet ve Cemil Turan...

SPORUN 1980'DE YİTİRDİKLERİ

Dünya ve Türk sporu 1980 yılında acı kayıplara uğradı. 1936 Berlin Olimpiyatları'nın efsaneleşmiş şampiyonu ve gelmiş geçmiş en büyük sürat koşucularından biri olan "Siyah Fırtına" **Jesse Owens** kanserden hayata gözlerini yumarken, Amerika milli boks takımı da feci bir uçak kazası sonucu tamamen yok oldu. Spor dünyasının son yıllarda uğradığı en büyük uçak faciasıydı bu.

Boks dünyası ayrıca ringlerde de birçok kayıplar verdi. **Johnny Owen** ile **Clevand Denny** ring kurbanları arasına karışırlarken eski dünya şampiyonlarından **Galindez** de bir trafik kazası sonucu hayatını yitirdi. Kısacası 1980 boks dünyası için bir kırım yılı oldu.

Türk boksu da ringlerdeki bu kırımın içine **Ali Sert** ile karıştı. Romanya'da yapılan "Altın Eldiven" müsabakalarında teknik nakavt olduktan sonra yurda dönüşte çalışmalarına devam eden genç boksör birden fenalaşarak öldü. Ölümün ringteki eski bir beyin kanamasından ileri geldi anlaşıldı.

Türk sporunun 1980 yılı içinde yitirdiği diğer ünlü isimler şunlar oldu:

Sadun Atığ: Tanınmış atçı. Türkiye Jokey Kulübü Başkanı.

Sadi Gülçelik: Eski milli basketbolcu. Suudi Arabistan'daki uçak kazasında öldü.

Hüseyin Arıboğan: Adanalı ve Galatasaraylı eski milli voleybolcu.

Musa Sezer: Galatasaraylı eski ünlü milli futbolcu.

Ahmet Berman: Beşiktaş ve Galatasaraylı eski milli futbolcu.

Gündüz Kılıç: Galatasaraylı eski milli futbolcu. Milli Takım, Galatasaray ve Beşiktaş antrenörü. Tanınmış spor yazarı.

Tunç Özan: Fenerbahçeli eski basketbolcu. Uçakta teröristlerin açtığı ateş sonucu komaya girdi ve öldü.

İzzet Mühürdaroğlu: Fenerbahçeli eski milli atlet.

Eşref Şefik Atabey: Boks adamı, spor yazarı ve spikeri ve eski spor yöneticisi. Tanrı'nın rahmeti üzerlerine olsun.

1980 yılı içinde Türk sporunun kaybettiği üç büyük isim Gündüz Kılıç ve Büyük Ahmet, Eşref Şefik Atabeyoğlu

MOSKOVA OLİMPİYAT OYUNLARINDA TEKNİK SONUÇLAR

Moskova'da yapılan XXII. Olimpiyat Oyunları'nda 21 branşta 632 madalya sahiplerini buldu. Bu oyunların genel teknik sonuçları şöyle:

ATICILIK

Tabanca ile serbest atış: 1. Melentev (SSCB) 581 pn (YDR); 2. Vollmar (D. Alm.) 568 pn; 3. Diakov (Bul.) 565 pn.

Küçük çap tüfekle yatarak: 1. Varga (Mac.) 599 pn (YDR); 2. Helifort (D. Alm.) 599 pn (YDR); 3. Zaprianov (Bul.) 598 pn.

Küçük çap tüfekle üç pozisyonda: 1. Vlasov (SSCB) 1173 pn (YDR); 2. Martsein (D. Alm.) 1166 pn; 3. Johansonn (İsveç) 1165 pn.

Tabanca ile süratli atış: 1. C. Ion (Romanya) 596 pn; 2. Wiefel (D. Alm.) 596 pn; 3. Petrisch (Av.) 596 pn.

Trap: 1. Giovannetti (İta.) 198 pn; 2. Yanbutalov (SSCB) 196 pn; 3. Damme (D. Alm.) 196 pn.

Skeet: 1. Rasmussen (Dan.) 196 pn; 2. Carlsson (İsveç) 196 pn.; 3. Castrillo (Küba) 196 pn.

Normal tabanca atışı: 1. Sokolov (SSCB) 589 pn (YDR); 2. Pfefer (D. Alm.) 589 pn (YDR); 3. Gazov (SSCB) 587 pn

ATLETİZM

Bayanlar

100 metre: 1. Kondratyeva (SSCB) 11.06; 2. Gohr (D. Alm) 11.07; 3. Averswald (D. Almanya) 11.14.

200 metre: 1. Woekel (D. Alm) 22.03 (YDR); 2. Bochina (SSCB) 22.19; 3. Ozoliev (Jamaika) 22.20

400 metre: 1. M. Koch (D. Alm.) 48.60 (YDR); 2. Kratochvilova (Çek.) 48.46; 3. Lathan (D. Alm.) 49.66.

800 metre: 1. Olizarenko (SSCB) 53.5 (YDR); 2. Mineyva (SSCB) 1:54.9; Providokhina (SSCB) 1.55.5.

1500 metre: 1. Kazankina (SSCB) 3:56.6 (YDR); 2. Martenberg (D. Alm.) 3:57.8; 3. Olizarenko (SSCB) 3:59.6

100 metre engelli: 1. Komisova (SSCB) 12.56 (YDR); 2. Klier (D. Alm.) 12.63; 3. Langer (Pol.) 12.65

4x100 metre bayrak: 1. Demokratik Almanya 41.60 (YDR); 2. Sovyetler Birliği 42,10; 3. İngiltere 42,43

4x400 metre bayrak: 1. Sovyetler Birliği 3:20,2; 2. Demokratik Almanya 3:20,4; 3. İngiltere 3:27,5

Yüksek atlama: 1. Simeoni (İta.) 1,97 (YDR); 2. Kielan (Pol.) 1,94; 3. Kirst (D.Alm.) 1,94

Uzun atlama: 1. Kolpakova (SSCB) 7,06 (YDR); 2. Wujak (D. Alm.) 7,04; 3. Shachko (SSCB) 7,01

Gülle atma: 1. Slupianer (D.Alm.) 22.41 (YDR); 2. Krashevskaya (SSCB) 21.42 3. Pufe (D. Alm) 21.20

Disk atma: 1. Jahl (D. Alm.) 69,96 (YDR); 2. Petkova (Bul.) 67,90; 3. Lesovaya (SSCB) 67,40

Cirit atma: 1. Colon (Küba) 68,40 (YDR); 2. Gunba (SSCB) 67,76; 3. Hommola (D. Alm.) 66,56

Pentatlon: 1. Traciyenko (SSCB) 50,83 pn (YDR).

Erkekler

100 metre: 1. Wells (İng.) 10.25;2. Leonard (Küba) 10.25; 3. Petrov (Bul.) 10.39

200 metre: 1. Mennea (İta.) 20.19; 2. A Wells (İngi.) 20.21; 3. Quarrie Jam.) 20.29

400 metre: 1. Markin (SSCB) 44.60, Mitchell (Avus) 44.84; 3. Schaffer (L. Alm.) 44.87

800 metre: 1. Ovett (İng.) 1:45,4; 2 Coe (İng.) 1:45,9; 3 Kirov (SSCB) 1:46.0

1500 metre: 1. Coe (İng.) 3:38.4; 2. Straub (D. Alm.) 3:38.6; 3. Ovett (İng.) 3:39.0

5000 metre: 1. Yifter (Eth.) 13:21.0, 2. Nyambui (Tan.) 13:21.6; 3. Maaninka (Fin.) 13:22.0

10000 metre: 1. Yifter (Eth.) 27:42.7; 2. Maaninka (Fin.) 27:44.3; 3. Kedir (Eth.) 27:44.7

110 m. engelli: 1. Munkelet (İng). 13.39; 2. Casanas (Küba) 13.40; 3. Puchkov (SSCB) 13.44

400 m. engelli: 1. Beck (D. Alm) 48.70; 2. Arkhipenko (SSCB) 48.86; 3. Oakes (D. Alm.) 49.11

3000 m. steeple: 1. Malinowiski (Pol.) 8:09.7; 2. Bayi (Tan.) 8:12.2; 3. Tura (Eth.) 8:13.6

Maraton: 1. Cierpinski (D. Alm), 2.11 2.11:03.0; 2. Nijboer (Hol.) 2.11:20.0; 3. Dzhumanazarov (SSCB) 2.11:35.0

4x400 m. bayrak: 1. Sovyetler Birliği 3:01.1; 2. Demokratik Almanya 3:01.3; 3. İtalya 3:04.3

4x100 bayrak: 1. Sovyetler Birliği 38.26; 2. Polonya 38.33; 3. Fransa 38.35

Yüksek atlama: 1. Wessig (D. Alm.) 2.36 (YDR); 2. Wszola (Pol.) 2.31; 3. Freimuth (D. Alm.) 2.31

Uzun atlama: 1. Dombrowski (D. Alm.) 8,54; 2. Faschek (D. Alm.) 8,21; 3. Podhuzhny (SSCB) 8,18

Üçadım atlama: 1. Udvmae (SSCB) 17,35; 2. Saneyev (SSCB) 17,24; 3. Oliviera (Bre.) 17.22.

Sırıkla atlama: 1.Kozakiewiez (Pol.) 5,78 (YDR); 2. Volkov (SSCB) 5,65; 3. Slusarsui (Pol.) 5,65.

Gülle atma: 1. Kiselyov (SSCB) 21,35 (YDR); 2. Baryshnikov (SSCB) 21,09; 3. Beyer (D. Alm.) 21,06.

Disk atma: 1. Rasschupkin (SSCB) 66,64; 2. Bugar (Çek.) 66,38; 3. Delis (Küba) 66,32

Cirit atma: Kula (SSCB) 91.20; 2. Mararov (SSCB) 89,64; 3. Hanisch (D. Alm.) 86,72

Çekiç atma: 1. Sedyh (SSCB) 81,80 (YDR); 2. Litvinov (SSCB) 80.64; 3. Tanım (SSCB) 78,96

Dekatlon: 1. Thompson (İng.) 84.95 pn.; 2 Kutsenko (SSCB) 83.31 pn; 3. Zhelanov (SSCB) 81.35 pn.

3 km. yürüyüş: 1. Gauder (D. Alm.) 49:24.0; 2. Liopart (Eth.) 3:51:25.0; 3. Ivchenko (SSCB) 3:56:32.0.

BASKETBOL

Bayanlar: 1. Sovyetler Birliği. 2. Bulgaristan. 3. Yugoslavya.

Erkekler: 1. Yugoslavya. 2. İtalya. 3. Sovyetler Birliği.

BİNİCİLİK

At Terbiyesi: 1. Bayan Theuer (Avus.); 2. Kovshov (SSCB); 3. Ugryumov (SSCB)

Konkur Komple: 1. Roman (İta.); 2. Blinon (SSCB); 3. Salnikov (SSCB)

Konkur Komple (Takım): 1. Sovyetler Birliği; 2. İtalya; 3. Meksika

Engel Atlama: 1. Kowalczyk (Pol.); 2. Korolkov (SSCB); 3. Mendez (Gua.)

Engel Atlama (Takım): 1. Sovyetler Birliği; 2. Polonya; 3. Meksika

BİSİKLET

1000 m. saate karşı: 1. L. Tomas (D. Alm.) 1:02.95 km./S. 57.188 (YDR); 2. Panfilov (SSCB); 3. Welner (Jam.)

4000 m. Takım: 1. Sovyetler Birliği; 2. Demokratik Almanya; 3. Çekoslovakya

14 Tur (189 Km) ferdi: 1. Sukhoruchenko (SSCB); 2. Lang (Pol.); 3. Barinov (SSCB).

101 Km. Takım Yarışması: 1. Sovyetler Birliği; 2. Demokratik Almanya; 3. Çekoslovakya.

BOKS

48 kilo: 1. Sabyrov (SSCB); 2. Ramos (Küba)' 3. Li (K. Kore) ve Mustamyov (Bul.)

51 kilo: 1. Lessov (Bul.); 2. Miroshnichenko (SSCB); 3. Russel (İrl.) ve Varadi (Mac.)

54 kilo: 1. Hernandez (Küba); 2. Pinango (Ven.) 3. Anthon (Guy.) ve Cipere (Rom.)

57 kilo: 1. Rink (D. Alm.); 2. Horta (Küba); 3. Rybakov (SSCB) ve Kodesdowski (Pol.)

60 kilo: 1. Herrera (Küba); 2. Demianenko (SSCB); 3. Adach (Pol.) ve Nowakowski (D. Alm.)

63,5 kilo: 1. Oliva (İta.); 2. Konakbaev (SSCB); 3. A. Willis (İng.) ve Aguilar (Küba)

67 kilo: 1. Adama (Küba); 2. Nugabi (Uga.); 3. Kruger (D. Alm.) ve Szczerba (Pol.)

71 kilo: 1. Martinez (Küba); 2. Koshkin (SSCB); 3. Franek (Çek.) ve Kastner (D. Alm.)

75 kilo: 1. Gomez (Küba); Savchenko (SSCB); 3. Silaghi (Rom.) ve Rybicky (Pol.

81 kilo: 1. Kacar (Yug.); 2. Skzec (Pol.); 3. Bauch (D. Alm) ve Rojas (Küba).

Ağır Siklet: 1. Stevenson (Küba); 2. Zaev (SSCB); 3. Levai (Mac.) ve Fanghanel (D. Alm.)

JİMNASTİK

Bayanlar

Atlama Beygirl: 1 Shaposhnikova (SSCB); 2. Kraker (D. Alm); 3. Kuhn (Rom.)

Bar Asimetrik: 1. Gnauck (D. Alm.); 2. Eberle (Rom.); 3. Kraner (D. Alm.)

Denge: 1. Comeneci (Rom.); 2. Davydova (SSCB); 3. Shaposhnikova (SSCB)

Yer Hareketi: 1. Kim (SSCB); 2. Comaneci (Rom); 3. Shaposhnikova (SSCB)

Genel Sıralama: 1. Davydova (SSCB) 79,150 pn; 2. Gnauck (D. Alm.) 79,075 pn. 3. Nadia Comaneci (Rom.) 79,075 pn.

Takım Sıralaması: 1. Soyvetler Birliği 394,90 pn; 2. Romanya 393,50 pn. 3. Demokratik Almanya 392,25 pn.

Erkekler

Kulplu Beygir: 1. Magyar (Mac.); 2. Dityatin (SSCB); 3. Nikolay (D. Alm.)

Halka: 1. Dityatin (SSCB); 2. Tkachtov (SSCB); 3. Tabak (Çek.)

Atlama Beygiri: 1. Anorianov (SSCB); 2. Dityatin (SSCB); 3. Bruckner (D. Alm.)'

Bar Paralel: 1. Tkachyov (SSCB); 2. Dityatin (SSCB); 3. Bruckner (D. Alm).

Bar Fiks: 1. Deltchev (Bul.); 2. Dityatin (SSCB); 3. Andrianov (SSCB).

Yer Hareketleri: 1. Bruckner (D. Alm.); 2. Andrianov (SSCB); Dityatin (SSCB).

Genel Sıralama: 1. Dityatin (SSCB); 2. Andrianov (SSCB); 3. Deltchev (Bul.)

Takım sıralaması: 1. Sovyetler Birliği 589,60 pn.; 2. Demokratik Almanya 581,15 pn.; 3. Macaristan 575.00 pn.

ESKRİM

Flöre (Bayanlar): 1. Stahl (Rom.); 2. Trinquet (Fra.); 3. Wysoczanska (Pol.)

Flöre Takım (Bayanlar): 1. Fransa; 2. Sovyetler Birliği; 3. Macaristan

Flöre (Erkekler): 1. Smyrnov (SSCB); 2. Jolyot (Fra.); 3. Romankov (SSCB).

Flöre Takım (Erkekler): 1. Fransa; 2. Sovyetler Birliği; 3. Polonya.

Epe: 1. Harmenberg (İsveç); 2. Kolczonay (Mac.); 3. Riboud (Fra.)

Epe Takım: 1. Fransa; 2. Polonya; 3. Sovyetler Birliği.

FUTBOL

1. Çekoslovakya; 2. Demokratik Almanya; 3. Sovyetler Birliği.

GÜREŞ

Greko-Romen

48 kilo: 1. Uskempirov (SSCB); 2. Alexandru (Rom.); 3. Seres (Mac.)

52 kilo: 1. Blagidze (SSCB); 2. Racz (Mac.); 3. Mladenov (Bul.)

57. kilo: 1. Serikov (SSCB); 2. Lifien (Pol.); 3. Ljunberg (İsveç)

62 kilo: 1. Migiakis (Yun.); 2. Toth (Mac.); 3. Kramorenko (SSCB).

68 kilo: 1. Rusu (Rom.); 2. Supron (Pol.); 3. Skiolo (İsveç)

74 kilo: 1. Kocsis (Mac.); 2. Bykov (SSCB); 3. Muhtala (Fin.)

82 kilo: 1. Korban (SSCB); 2. Dolgowicz (Pol.); 3. Pavlov (Bul.)

90 kilo: 1. Nottny (Mac.); 2. Kanygin (SSCB); 3. Dich (Rom.)

100 kilo: 1. Raikov (Bul.); 2. Bierla (Pol.); 3. Andrei (Rom.)

Ağır Siklet: 1. Kolchinsky (SSCB); 2. Tomov (Bul.); 3. Bchara (Lib.)

Serbest

48 kilo: 1. Pollio (İta.); 2. Jank (P. Riko); 3. Korni (SSCB)

52 kilo: 1. Belaglzov (SSCB); 2. Stecyk (Pol.); 3. Selimov (Bul.)

57 kilo: 1. S. Belaglazov (SSCB); 2. Li (K. Kore); 3. Dumbold (Moğol.)

62 kilo: 1. Abushev (SSCB); 2. Doukov (Bul.); 3. Hacıiyonidis (Yun.)

68 kilo: 1. Absaidov (SSCB); 2. Yankov (Bul.); 3. Seydi (Yug.)

74 kilo: 1. Raitchev (Bul.); 2. Davaajav (Moğol.); 3. Karabin (Çek.)

82 kilo: 1. Abilov (Bul.); 2. Aratsilov (SSCB); 3. Kovacs (Mac.)

90 kilo: 1. Ohenesyan (SSBC); 2. Neupert (D. Alm.); 3. Cilhon (Pol.)

100 kilo: 1. Mate (SSCB); 2. Tchervenkov (Bul.); 3. Strnisko (Çek.)

Ağır Siklet: 1. Anhdiev (SSCB); 2. Bella (Mac.); Sandurski (Pol.)

HALTER

52 kilo: 1. Osman Oliev (SSCB) 245 kg (YOR); 2. Bonk (K. Kore) 245 kg (YOR); 3. Si Han (K. Kore) 245 kg (YOR).

56 kilo: 1. Numez (Küba) 275 kg (YDR); 2. Sarkisyan (SSCB) 270 kg; 3. Dembonezyk (Pol.) 265 kg.

60 kilo: 1. Mazin (SSCB) 290 kg (YDR); 2. Dimitrov (Bul.) 287,5 kg; 3. Seweryn (Pol.) 282,5 kg.

67,5 kilo: 1. Roussev (Bul.) 342,5 kg (YOR); 2. Kunz (D. Alm.) 335 kg; 3. Pachov (Bul.) 325 kg.

75 kilo. 1. Zlatev (Bul.) 360 kg (YDR); 2. Bervy (SSCB) 357,5 kg; 3. Kolev (Bul.) 345 kg.

82,5 kilo: 1. Vardanyan (SSCB) 400 kg (YDR); 2. Blagdev (Bul.) 372,5 kg; 3. Poliacin (Çek.) 367,5 kg.)

90 kilo: 1. Bozako (Mac.) 387,5 kg; 2. Alexandrov (Bul.) 375 kg; 3. Mantek (D. Alm.) 370 kg.

100 kilo: 1. Zaremba (Çek.) 395 kg (YOR); 2. Nikitin (SSCB) 392,5 kg; 3. Blanco (Küba) 385 kg.

110 kilo: 1. Taranenko (SSCB) 422,5 kg (YDR); 2. Cristov (Bul.) 405 kg; 3. Szalai (Mac.) 390 kg.

Ağır Sıklet: 1. Rahmanov (SSCB) 440 kg (YOR); 2. Heuser (D. Alm.) 409,5 kg; 3. Rutkowski (Pol.) 407,5 kg.

HENTBOL

Bayanlar: 1. Sovyetler Birliği; 2. Yugoslavya; 3. Demokratik Almanya

Erkekler: 1. Demokratik Almanya; 2. Sovyetler Birliği; 3. Romanya.

HOKEY

Bayanlar: 1. Zimbabve; 2. Çekoslovakya; 3. Sovyetler Birliği

Erkekler: 1. Hindistan; 2. İspanya; 3. Sovyetler Birliği.

JUDO

60 kilo: 1. Rey (Fra.); 2. Rodriguez (Küba); 3. Emizh (SSCB) ve Kincses (Mac.)

65 kilo: 1 Solodukmin (SSCB); 2. Dandin (Hol.); 3. Reissmann (D. Alm.) ve Powlowski (Pol.)

71 kilo: 1. Gamba (İta.); 2. Adams (İng.); 3. Davaadalai (Moğol.) ve Lehmann (D. Alm.)

78 kilo: 1. Khabarali (SSCB); 2. Ferrer (Küba); 3. Fratica (Rom.) ve Tchollovyan (Fra.)

86. kilo: 1. Roethlisberger (İsviçre); 2. Azcuy (Küba); 3. Iatsnevich (SSCB) ve Carmona (Bre.)

95 kilo: 1. Van der Walle (Bel.); 2. Khubuluri (SSCB); 3. Numan (Hol.) ve Tornes (Küba)

Ağır Sıklet: 1. Parisi (Fra.); 2. Zaprianov (Bul.); 3. Radburn (İng.) ve Kim (K. Kore).

Bütün Kategoriler: 1. Lorenz (D. Alm.); 2. Parisi (Fra.); 3. Mapp (İng.) ve Novikov (SSCB)

KANO

Bayanlar

Kayak 1 (500 metre): 1. Fischer (D. Alm.) 1:57,96; 2. Giyecheva (Bul.) 1:59,48 3. Melninova (SSCB) 1:59,66

Kayak 2 (500 metre): 1. D. Almanya: 1:43,88; 2. Sovyetler Birliği 1:46,91; 3. Macaristan 1:47,95

Erkekler

Kayak 1 (500 metre): 1. Rarfenovich (SSCB) 1:43,43; 2. Sumegi (Avus.) 1:46,91; 3. Diba (Rom.) 1:44,90

Kayak 2 (500 metre): 1. Sovyetler Birliği 1:32,38; 2. İspanya 1:33,65; 3. D. Almanya 1:34.00

Kayak 1 (1000 metre): 1. Helm (D. Alm.) 3:48,77; 2. Lebas (Fra) 3:50,20; 3. Birladeanu (Rom.) 3:50,49

Kayak 2 (1000 metre:) 1. Sovyetler Birliği 3:26,72; 2. Macaristan 3:28,49; 3. İspanya 3:28,66

Kayak 4 (1000 metre): 1. D. Almanya 3:13,76; 2. Romanya 3:15,35; 3. Bulgaristan 3:15,46

Kano 1 (500 metre): 1. Postrekhin (SSCB) 1:53,37; 2. Lubenov (Bul.) 1:54,38 3. Wichmann (Mac.) 1.54.58

Kano 2 (500 metre): 1. Macaristan 1:43,39; 2. Romanya 1:44,12; 3. Bulgaristan 1:44,83

Kano 1 (1000 metre): 1. Lubenov (Bul.) 4:12,38; 2. Postrekhin (SSCB) 4:13,53; 3. Leve (D. Alm) 4:15.02

Kano 2 (1000 metre): 1. Romanya 3:47,65; 2. D. Almanya 3:49,93; 3. Sovyetler Birliği 3:51,28

KÜREK

Bayanlar

Tek çifte: 1. Toma (Rom.) 3:40.69; 2. Makhina (SSCB) 3:41.65; 3. Schroter (D. Alm.) 3:43.54

İki Çifte: 1 Sovyetler Birliği 3:16.27' 2. D Almanya 3:17.63; 3. Romanya 3:18.91

İki tek dümencisiz: 1 D. Almanya: 3.30.49; 2. Polonya 3:30.90; 3. Bulgaristan 3:32.39

Dört çifte dümencili: 1. D. Almanya: 3.15.32; 2. Sovyetler Birliği 3:15.73; 3. Bulgaristan: 3.16.10

Dört tek dümencili: 1. D. Almanya 3:19,27; 2. Bulgaristan 3:20.75; 3. Sovyetler Birliği 3:20,92.

Sekiz tek dümencili: 1. D. Almanya 3.03.32; 2. Sovyetler Birliği 3:04.29; 3. Romanya: 3:05.63.

Erkekler

Tek çifte: 1. Karpinen (Fin.) 7:09.61; 2. Yakusha (SSCB) 7:11.66: 3. Kersten (D. Alm.) 7:14.88

İki çifte: 1 D. Almanya 6:24.33; 2. Yugoslavya 6:26.34; 3. Çekoslovakya 6.29.67

İki tek dümencisiz: 1. D. Almanya 6:48,01; 2. Sovyetler Birliği 6:50.50; 3. İngiltere 6:51.47

İki tek dümencili: 1. D. Almanya 7.02,54; 2. Sovyetler Birliği 7:03,35; 3. Yugoslavya 7:04.92

Dört çifte dümencisiz: 1. D. Almanya 5:49,81; 2. Sovyetler Birliği 5:51,47; 3. İngiltere 5:52,38

Dört tek dümencisiz: 1. D. Almanya: 6:08.17; 2. Sovyetler Birliği 6:11.81; 3. İngiltere 6:16,58

Dört tek dümencili: 1. D. Almanya 6.14,51; 2. Sovyetler Birliği 6:19.05; 3. Polonya 6.22,52

Sekiz tek dümencili: 1. D. Almanya 5:49.05; 2. İngiltere 5:51.92; 3. Sovyetler Birliği 5:52.66.

OKÇULUK

Bayanlar: 1. Lozaberitze (SSCB) 2491 pn; 2. Butuzova (SSCB) 2477 pn; 3. Merilvoto (Fin.) 2449 pn.

Erkekler: 1. Poikolainen (Fin.) 2455 pn; 2. Isachenko (SSCB) 2452 pn; 3. Ferrari (İta.) 2449 pn.

MODERN PENTATLON

Ferdi: 1. Starostin (SSCB) 5568 pn; 2. Szombathelyi (Mac.) 5502 pn; 3. Lednev (SSCB) 5382 pn.

Takım: 1. Sovyetler Birliği 16126 pn. 2. Macaristan 15912 pn; 3. İsveç 15845 pn.

VOLEYBOL

Bayanlar: 1. Sovyetler Birliği; 2. D. Almanya; 3. Bulgaristan

Erkekler: 1 Sovyetler Birliği; 2. Bulgaristan; 3. Romanya.

YELKEN

Soling: 1. Danimarka; 2. Sovyetler Birliği; 3. Yunanistan

Flying Dutchman: 1. İspanya; 2. İrlanda; 3. Macaristan

Star: 1. Sovyetler Birliği; 2. Avusturya; 3. İtalya

Finn: 1. Finlandiya; 2. Avusturya; 3. Sovyetler Birliği

Tornado: 1. Brezilya; 2. Danimarka; 3. İsveç

470: 1. Brezilya; 2. D. Almanya; 3. Finlandiya.

YÜZME

Bayanlar

100 m. serbest: 1. Krause (D. Alm.) 54.70 (YDR); 2. Metschhuck (D. Alm.) 55.16; 3. Diers (D. Alm.) 55,65

200 m. serbest: 1 Krause (D. Alm.) 1:58.33 (YOR); 2. Diers (D. Alm.) 1.59.64; 3. Schmidt (D. Alm.) 2:01.44

400 m. serbest: 1. Diers (D. Alm.) 4:08.76 (YOR); 2. Schneider (D. Alm.) 4:09.16; 3. Schmidt (D. Alm.) 4:10.86

800 m. serbest: 1. M. Ford (Avustralya) 8.28.96 (YOR); 2. Diers (D. Alm.) 8:32.55; 3. Dahne (D. Alm.) 8:33.48

100 m. sırtüstü: 1. Reinisch (D. Alm) 1:00.86 (YDR); 2. Kleber (D. Alm.) 1:02.07; 3. Riedel (D. Alm.) 1:02,64

200 m. sırtüstü: 1. Reinisch (D. Alm.) 2.11.77 (YDR); 2. Polit (D. Alm.) 2:1375; 3. Treiber (D. Alm.) 2:14.14

100 m. kurbağalama: 1. Geweniger (D. Alm.) 1:10.22; 2. Vasilkova (SSCB) 1:10.41; 3. Nielsson (Dan.) 1:11,16

200 m. kurbağalama: 1. Kachushite (SSCB) 2:29.54 (YOR); 2. Vargonova (SSCB) 2:2961; 3. Bogdanova (SSCB) 2:32,39

100 m. kelebek: 1. Metschuck (D. Alm.) 1:00,42; 2. Pollack (D. Alm.) 1:00,90; 3. Knacke (D. Alm.) 1:01,44

200 m. Kelebek: 1. Giessler (D. Alm.) 2:10.44 (YOR); 2. Schenrock (D. Alm.) 2.10.45; 3. M. Ford (Avustralya) 2:11.66

400 m. Karışık: 1. Schneider (D. Alm.) 4:36.29 (YDR); 2. Davies (İng) 4:46.83; 3. Czopek (Pol.) 4:48.17

4x100 m. bayrak: 1. D. Almanya 3:42.71 (YDR); 2. İsveç 3:45,31; 3. Hollanda 3:49,51

4x100 m. Karışık bayrak: 1. D. Almanya 4:06,67 (YDR); 2. İngiltere 4:12.24; 3. Sovyetler Birliği 4:13,61

Trampen atlama: 1 Kalinina (SSCB) 725.910 pn.; 2. Proeber (D. Alm.) 698.895 pn; 3. Guthke (D. Alm.) 685.245

Erkekler

100 m. serbest: 1. Woithe (D. Alm.) 50.40; 2. Hormertz (İsveç) 50,91; 3. Johansson (İsveç) 51,29

200 m. serbest: 1. Kopliakov (SSCB) 1:49.81 (YOR); 2. Krylov (SSCB) 1:50,76; 3. Brewer (Avustralya) 1:51,60

400 m. serbest: 1. Salnikov (SSCB) 3:51.31 (YOR); 2. Krylov (SSCB) 3:53.24 3. Strolkin (SSCB) 3:53,95

1500 m. serbest: 1. Salnikov (SSCB) 14:58.27 (YDR); 2. Chaev (SSCB) 15:14,30; 3. Metzher (Avustralya) 15:14.49

100 m. sırtüstü: 1. Baron (İsveç) 56.53; 2. Kuznetsoz (SSCB) 56,99; 3. Dolgov (SSCB) 57,63

200 m. sırtüstü: 1. Wladar (Mac.) 2.01.93; 2. Verraszto (Mac.) 2:02,40; 3. Kerry (Avustralya) 2:03,14

200 m. Kurbağalama: 1 Zulp (SSCB)

2:15,85; 2. Vermes (Mac.) 2:16,93; 3. Miskarov (SSCB) 2:17,28

100 m. Kelebek: 1. Arvidsson (İsveç) 54,92; 2. Pyttel (D. Alm.) 54,94; 3. Lopez (İsp.) 55,15

200 m. Kelebek: 1. Fesenko (SSCB) 1:59,76; 2. Huble (İng.) 2:01,20; 3. Pyttel (D. Alm.) 2:01,39

400 m. Karışık: 1. Sidorenko (SSCB) 4:22,89 (YDR); 2. Fesenko (SSCB) 4:23,44; 3. Verraszto (Mac.) 4:24,24

4x200 m. Bayrak: 1. Sovyetler Birliği 7:23,30; 2. Demokratik Almanya 7:28,60; 3. Brezilya 7:29,30

4 X 100 m. Bayrak: 1. Avustralya 3:45,70; 2. Sovyetler Birliği 3:45,92; 3. İngiltere 3:47,71.

Trampler atlama: 1. Portnov (SSCB), 2. Giron (Meksika), 3. Cagnotto (İta.)

Kule atlama: 1. Hoffmann (D. Alm.); 2. Aleinik (SSCB), 3. Ambartsumbay (SSCB).

SUTOPU

1. Sovyetler Birliği; 2. Yugoslavya; 3. Macaristan.

MOSKOVA OLİMPİYAT OYUNLARINDA MADALYA DURUMU

	Al.	Gü.	Br.	Toplam
Sovyetler Birliği	80	69	47	196
Demokratik Almanya	47	37	43	127
Bulgaristan	8	16	16	40
Küba	8	7	5	20
İtalya	8	3	4	15
Macaristan	7	10	15	32
Romanya	6	6	13	25
Fransa	6	5	3	14
İngiltere	5	7	9	21
İsveç	3	3	6	12
Finlandiya	3	1	4	8
Polonya	3	14	15	32
Çekoslovakya	2	3	9	14
Yugoslavya	2	3	4	9
Avustralya	2	2	5	9
Danimarka	2	1	2	5
Brezilya	2	0	2	4
Etyopya	2	0	2	4
İsviçre	2	0	0	2
İspanya	1	3	2	6
Avusturya	1	2	1	4
Yunanistan	1	0	2	3
Belçika	1	0	0	1
Hindistan	1	0	0	1
Zimbabve	1	0	0	1
Kuzey Kore	0	3	2	5
Moğolistan	0	2	2	4
Tanzanya	0	2	0	2
Meksika	0	1	3	4
Hollanda	0	1	2	3
İrlanda	0	1	1	2
Uganda	0	1	0	1
Venezuella	0	1	0	1
Jamaika	0	0	3	3
Lübnan	0	0	1	1
Guyan	0	0	1	1

YAŞADIĞIMIZ HAVA

Ali ESİN

Meteorolojinin tarihi yoktur. İnsanoğlunun var olduğu günden bu yana hava var olmuş ve onu her yönü ile etkilemiştir. Ondan korkmuş, sevmiş ve korunmuştur. Gün gelmiş ona tapmıştır da.

Dünyamız, çeşitli bilimlerin yaptığı çok yönlü araştırmalara göre üç buçuk milyar yaşında. Bugüne dek durmadan değişmiş, ufak da olsa değişmektedir. Dünyamızı saran ve adına ATMOSFER dediğimiz hava okyanusu içinde cıvıl cıvıl yaşıyoruz. Yaşıyoruz da acaba bizi saran, koruyan ATMOSFER'imiz nasıl şeydir, diyor onu merak ediyormuyuz.

Kocaman, 510 milyon kilometre karelik bir top düşünelim. Bu dünyamızdır. Ve öyle bir top düşünelim ki boşlukta fırıl fırıl, saatte 1620 kilometre hızla dönüyor. Dönüşü gece gündüzümüzü oluşturuyor ve bu top güneş etrafında da korkunç bir hızla dönüyor, saatte 110 bin kilometre. Bu kez de mevsimlerimiz oluşuyor. Peki, bu top fırıl fırıl dönerken en az sürtünme ile yanmıyor, aşınmıyor mu? diyeceksiniz. Aşınır.dı kuşkusuz. Aşınırdı da, eğer onu koruyan ATMOSFER'i olmasaydı. Öyle bir hava okyanusu ki, kokusu yok, rengi yok ve çeşitli gazlardan, tozlardan, tuzlardan yapılı. Öyle bir ATMOSFER ki, güneşin korkunç ışınlarını, öldürücü etkilerini emiyor ve bize yararlı olanlarını bırakıyor. Ve ATMOSFER'imiz tıpkı bir yağ gibi fırıl fırıl dönen dünyamızı durmadan yağladığı için yanmaktan kurtarıyor. ATMOSFER'imizin ağırlığı da var kuşkusuz. Oldukça ağır, hatta çok ağır bir hava altında yaşıyoruz. Herbirimize düşen ağırlık 15 ton. Ezilirdik eğer biz bir vakum gibi olmayıp, karşıt basıncımız TANSİYON dediğimiz basıncımız olmasaydı.

ATMOSFER'imizin yararları yazmakla bitmez. Tek kelime ile bizi var eden, yaşatandır o diyelim.

Yaşadığımız havayı basit olarak üç bölümde konuşabilir, araştırabiliriz. Önce yüzeyden 10 kilometrelik bölüm ki buna TROPOSFER adı verilmiş, ikinci bölüm STRATOSFER, ondan sonrası da İYONOSFER. Biz birinci bölümde yaşıyoruz ve bunun üstü de ölümdür, altı da. Ve ATMOSFER'in bütün hava olayları bu bölümde oluşur. Bulutlar, yağışlar, rüzgârlar, aklınıza ne gelirse. Nasıl oluşur? derseniz. Bunu kitaplar dolusu yazsak bitiririz herhalde. Oysa yerimiz önsöz kadar bile değil. Sıcaklık dağılımları basınç sistemlerini ve rüzgârları, onlarda kötü hava ayırımları, yani cepheleri oluşturur ve bizi günlük yaşantımızda etkileyen, soğuk, sıcak çeşitli yağışlar. sisler, fırtınalar meydana gelir.

İnsanoğlu var olduğundan bu yana hava ile olmuş, yok olacağına dek onunla kalacaktır. Ve meteoroloji ilmi de giderek gelişecek, yaşantımızın büyük yardımcısı olarak seçkin yerini koruyacaktır.

İKLİM İSTATİSTİKLERİ

BUGÜNE KADAR SAPTANAN EN YÜKSEK SICAKLIKLAR

YERİ	DERECESİ	TARİHİ
Libya, El Aziziye	57.8	13 Temmuz 1922
ABD, Death Valley	56.7	10 Temmuz 1913
İsrail, Tirat Tsvi	54	24 Haziran 1922

BUGÜNE KADAR SAPTANAN EN DÜŞÜK SICAKLIKLAR

YERİ	DERECESİ	TARİHİ
Vostok	-88.4	24 Ağustos 1960
Asya, Verkhoyansk	-67.8	6 Şubat 1933
Grönland, Northice	-66	9 Ocak 1954

EN BÜYÜK YAĞMURLAR

YER	SÜRESİ	SANTİMETREKÜP
Unionville, ABD	1 dk.	3.1
Curtea-de-Arges	20 dk.	20.6
Holt, ABD	42 dk.	30

EN BÜYÜK KAR YAĞIŞLARI

YER	SÜRESİ	TARİHİ	SANTİMETRE
ABD, Tamarack	1 ay	Ocak, 1911	991
ABD, Silver Lake	24 saat	Nisan 1921	193
Fransa, Bessenas	19 saat	-	173

SAKATLAR YILINDA SAKATLARDAN ÖĞÜTLER

1981 Dünya Sakatlar Yılı ilân edildi. Bedeninde normal çalışmayan organı olan kimseye sakat denir. Sakat kimsenin toplumda yerini alması, verimli olması zordur, ama asla imkânsız değildir. Toplumun sakat kişilere yardımı gereklidir, ama insana ancak kendisi tam manasıyla yardım edebilir, ancak kendi gayreti ile her zorluğu yenebilir, yalnız normal kişilerin yaptıkları değil, daha üstün işler de başarabilir. Tarih boyunca insanlık başarısına katkıda bulunmuş üstün kişiler arasında sakatlar pek çoktur. Nice besteci, ressam, şair, bilim adamı büyük sakatlıklara rağmen unutulmaz eser vermiştir. Sağır olduğu halde muhteşem senfoniler besteleyen Beethoven kör olduğu halde sanatımıza ölmez eser bırakan Aşık Veysel, kötürüm olan ressam Toulouse Lautrec sağır ve kör olmasına rağmen kitaplar yazan, konuşmalar yapan Helen Keller, sakatlıklarını yenmeyi bilen ünlü kişilerin örnekleridir.

Sakat kişinin eksikliğini yenmesi için üstün gayret göstermesi gerekir. Başarıda önemli unsur, bedenin kusursuz olması değil, ruh tutumudur. Sakat kişi toplumdan yardım ve anlayış bekler, fakat içinde sağlamlara karşı kin ve haset varsa, sakatlığı yüzünden herkesten nefret ediyorsa, hınç duyuyorsa, hiç kimse ile iyi münasebet kuramaz. Sakat kişiler merhamet istemediklerini söylerler, ama çoğu sakat kimse hayatını kendine acımakla geçirir.

Kendine acımak olumsuz, yıpratıcı bir duygudur, başarıyı engeller, insanı kötü davranışlara iter. Sakatlık hiçbir zaman silah diye kullanılmamalıdır. Sakatlığını bahane ederek yakınlarını istismar eden, hırpalayan kişi, sakat organından daha önemli şeyler kaybeder. İnsanın sevilmemesine sebep bedenindeki aksaklık değil, bu aksaklıktan ötürü kişiliğinde gelişen kötü ve yanlış tutumlardır. Sağlam kişiler sakatlara karşı sevgi ve yardıma hazırdır, ancak çoğu zaman nasıl davranacaklarını bilemezler. Sakatlar yılı münasebeti ile Birleşmiş Milletler'in ILO, UNESCO, ÜNİCEF ve WHO gibi kuruluşları sakat kişilere en iyi şekilde yardımcı olabilmek amacı ile araştırmalar yapmaktadır. Bu arada sakatların kendilerine nasıl davranılmasını istedikleri sorulmuş, topluma yararlı olacak öğütler alınmıştır. Sakatlar, sağlam kişilerden beklediklerini şöyle özetlemişlerdir:

★ Yardım gerektiği kanısındayız, yardımcı olup olamayacağınızı ve nasıl yardımcı olabileceğinizi sormaktan çekinmeyin. Öneriniz reddedilirse de alınmayın; sakatlar genellikle mümkün olduğunca bağımsız olmak isterler.

★ **"Yerinde olsam bunu demezdin"** türünden yorumlar yapmayın; sakat kişi neyi yapıp neyi yapamayacağını herkesten iyi değerlendirecek durumdadır.

★ Acıma belirtecek ya da "topal olmaktansa ölmeyi tercih ederdim, sen nasıl beceriyorsun bilmiyorum" gibi sözler söylemeyin; iyi niyetle de olsa bu sakat kişiyi yaralar ve farklı olduğu duygusunu pekiştirir.

★ Sakat çocuklara mümkün olduğu kadar normal davranın.

KÖRLER:

★ Önce kendinizi tanıtın. Kuru bir "Merhaba" karşınızdaki insanın sizi hemen tanımasında yeterli olmayabilir. Sizin kim olduğunuzu tam bilemedikçe de size içtenlikle bir karşılık vermesi zordur. Onun için bir isim ve ipucu verin: "Merhaba ben falanca, geçenlerde filancalarda tanışmıştık."

★ Kör kişinin adını hatırlamak için çaba harcayın. Konuşmaya adıyla başlamak kendisine hitap ettiğinizi anlaması için tek yoldur.

★ "Seni gördüğüme sevindim" gibi sözler kullanmaktan çekinmeyin. Hatta aynı şeyi o da size söyleyebilir. Görme ile ilgili sözlerden kaçınmak olanaksızdır, kaldı ki körler bu konuda rahatsız değildir ve sizin de olmanız için hiç bir neden yoktur.

★ Beklenmedik bir sırada kör kişinin kolunu yapışmayın, onu heyecanlandırırsınız: Aslında kolunu hiç tutmayın. Bırakın o sizi tutsun. Böylelikle emniyet içinde sizin yarım adım gerinizde kalacak ve beden pozisyonunuzdaki değişiklikten bir sonraki hareketinizi önceden anlayacaktır.

★ **"Basamak var"** demeyin, "Bir basamak yukarı" ya da "aşağı" deyin. Merdiven aşağı inerken ayağı havada sallayıp yukarı çıkan basamağı aramak yalnız utanç verici değil, aynı zamanda tehlikelidir de. Ayrıca basamak alışılmıştan daha alçak ya da yüksekse bunu da mutlaka belirtin.

★ Kapıları aralık bırakmayın. Ya tam kapatın, ya da ardına kadar açın. Aralık duran bir kapıya çarpmak kolay olduğu kadar acı vericidir.

★ Televizyonu esirgemeyin. Televizyonu dinlemek bize gören dostlarının dünyası hakkında biraz daha iyi fikir edinmesine yardımcı olacaktır. Hatta sizi sıkan radyo ve TV reklamları bile, onları gazete ve dergilerde görme olanağı bulunmayan kör bir kişi için değerli olabilir.

★ Kör kişiyi açık hava faaliyetlerinin dışında bırakmayın. Sizin kendisi için alış veriş yapmanız yerine, birlikte çarşıya çıkmak isteyip istemediğinizi sorun.

★ Kör kişinin köpeği varsa, sizden istenmedikçe araya girmeyin.

SAĞIRLAR:

★ Sağır bir kişiyle konuşurken yüzünüzü net bir biçimde görmesini sağlayın. Yüzünüzü ışığa verin. Arkanız ışığa ya da pencereye dönükse yüzünüz karanlıkta kalacak, karşınızdakinin dudak hareketlerinizi izlemesi çok güçleşecektir. Fazla hareket etmeyin, yüzünüzü her oynattığınızda

sağır dostunuz söylediğiniz birkaç kelimeyi kaçıracaktır.

★ Karşınızdakine yardımcı olmak için yüzünüzü olmadık biçimlere sokmayın, onun izlemeye çalıştığı küçük dudak hareketlerini bozmuş olursunuz. Bağırmayın bunun hem yararı yoktur, hem de işitme aygıtını bozabilir.

★ Sağır kişinin karanlıktan sinirlerinin gerilebileceğini akıldan çıkarmayın. Zaten bir duyusu çalışmayan kişi bir ikincisinden de mahrum kalmaktan tedirgin olabilir. İçeride iseniz, sağır kişinin kolaylıkla ulaşabileceği bir ışık sağlamaya çalışın. Gece sağır bir kişi ile dışarı çıkarsanız yanınıza bir el feneri almayı ve konuşurken kendi yüzünüze tutmayı unutmayın.

★ Onun size söylediğini anlamıyorsanız ya da duyma aygıtı ıslık gibi sesler çıkarıyorsa sesinizi çıkarmadan oturmayın. Samimi olun. Çünkü durumu başka türlü anlamasına olanak yoktur.

★ Sağır kişinin sesi size tuhaf gelebilir. Ama bu ona geri zekalıymış gibi davranmanızı gerektirmez.

★ Müzik çalın. Genellikle sağırlar titreşimlerden müziğin ritmini "duyarlar."

GERİ ZEKALILAR...

★ Çocuğu yanınıza yaklaşabilecek bir geri zekalıdan kaçırmayın. Bu korkulacak ya da utanılacak birşeyler olduğu duygusunu güçlendirir. Çocuğa dokunmak için uzanırsa elini tutup dostça el sıkışın, böylelikle dikkatini çocuktan kendi üzerinize çekmiş olursunuz.

★ Geri zekalı kişiden korkmayın. Pek azı zararlıdır ve insan içindelerse zararlı olmadıklarını varsayabilirsiniz. Görmezden gelmek ya da terslemek geri zekalı kişileri üzen davranışların başında gelir.

★ Dürüst olun ve sözünüzü tutun. Geri zekâlı kişinin anlamadığını ya da söylediklerinizi unutacağını sanmayın.

★ Zihinsel yönden hasta olan kişiyi dinlemek için zaman ayırın, değerli hiçbir bilgi ya da görüşü olmadığını varsaymayın.

★ Zihinsel yönden geri çocukların anne babalarına acıma duygularınızı anlatmayın; başka çocuklar anne babaları için ne kadar değerli ise, onların çocuğu da kendileri için o kadar değerlidir.

★ Zihinsel sakatlığı olan kişiye kendisine bir çeki düzen vermesini söylemeyin, yapabilse zaten yapardı.

TEKERLEKLİ İSKEMLEDEKİLER...

★ Sizden yardım istenmeden tekerlekli iskemleye yapışmayın. Hastayı yerinden fırlatabilirsiniz. İskemleyi hızla bir yana döndüreceksiniz hastayı uyarın. Aslında bir sonra yapacağınız her hareketi önceden haber vermenizde yarar vardır.

★ Hastaya tekerlekli iskemleyi sürdüğünüz hızın iyi olup olmadığını sorun. Çok hızlı rahatsız eder, çok yavaş ise bayıltır.

★ İskemleyi kollarından tutup kaldırmaya çalışmayın, muhtemelen elinizde kalacaktır.

★ Sizin tatlı tatlı anlattıklarınızı hastanın duymakta güçlük çekebileceğini unutmayın; arkadan ve yukarıdan gelen sesinizin trafik gürültüsünde kaybolabileceğini de akıldan çıkarmayın. Ayrıca oturduğu yerden sizin nereyi işaret ettiğinizi görmesine de pek olanak yoktur.

★ Duran bir tekerlekli iskemledeki hastayla konuşurken başınızın onunki ile aynı düzeyde olmasına dikkat edin. İnsana tepeden bakılması kadar sürekli yukarı bakmak da rahatsız edicidir.

★ Tekerlekli iskemleyi kaldırımdan ya da merdivenden nasıl çıkarmanız, ya da indirmeniz gerektiğini kendisine sorun; genellikle hastaların bildiği kolay bazı yöntemler vardır.

Çeşitli sakatlıklar dünyanın her yanında çözümlenmeye çalışılan büyük bir sosyal problem.

İÇİNDEKİLER:

— A —

Afganistan ... 230
Ağustos 26'dan Ağustos 30'a ... 424
Amerika Birleşik Devletleri ... 234
Amerika'nın Dış Toprakları ... 237
Andora ... 237
Angola 237
Arjantin ... 238
Arnavutluk ... 239
Atatürk 30 Ağustos'u anlatıyor 422
Atatürk' özel eki ... 377
Atatürk'ün vurdumuzda konuk kaldığı evler ... 377
Avusturya ... 243
Avustralya ... 241
Avustralya'ya bağlı topraklar ... 243
Azgın terör 100

— B —

Bahama ... 245
Bahreyn ... 245
Bangladeş ... 248
Bankacılıkta yeni aşama ... 95
Barbados ... 246
Batı'nın Kuşatması 103
Batı Hint Birliği ... 246
Batı Samoa ... 247
Bedelli Askerlik ... 105
Belçika ... 249
Benin ... 250
Bilimsel Gelişmeler ... 136
Birleşik Arap Emirlikleri ... 252
Bir Ölünün Ölümü (İran Şahı) ... 196
Birmanya ... 253
Bolivya ... 254
Botswana ... 255
Brezilya ... 256
Brunei ... 257
Buhutan ... 251
Bulgaristan ... 257
Burundi ... 259

— C —

Cape Verde ... 259
Cebelitarık ... 260
Cezayir ... 260
Cibuti ... 261
Cumhuriyet Dönemi Cumhurbaşkanları 98
Çad ... 262
Çekoslovakya ... 262
Çin Halk Cumhuriyeti 264

— D —

Danimarka ... 265
Demokratik Almanya ... 233
Dinler Haritası ... 183
Dominik Cumhuriyeti 266
Dünya Adaları ... 166
Dünya Akarsuları ... 168
Dünya Çağlayanları 171
Dünyada Dedikodu ... 128
Dünyadaki Başlıca Diller 184
Dünyadaki dağ ve tepeler ... 169
Dünyadaki İlginç Mağaralar 177
Dünyadaki Kıyıların Uzunluğu 165
Dünya Gölleri ... 169
Dünyamız İçin Genel Bilgiler 164
Dünyamızın Ölçüleri ... 172
Dünyanın Başlıca Çölleri ... 170
Dünyanın Başlıca Yapay Gölleri ... 170
Dünyanın Belli Başlı Tünelleri ... 171
Dünyanın Önemli Denizleri 165
Dünyanın 7 Harikası ... 184
Dünya Ülkeleri ... 230

— E —

Ekonomide Dönüm Noktası ... 94
Ekvador ... 267
Ekvador Guineası ... 268
Enerji İstatistiği 175
Ermeni Terörü 101
Etyopya ... 267
Evrenin En Parlak Yıldızları ... 172

— F —

Fas ... 268
Federal Almanya ... 231
Fiji ... 269
Fildişi Kıyısı ... 269
Filipinler ... 270
Finlandiya ... 271
Fransa ... 272
Fransa'nın Deniz Aşırı Eyaletleri ... 273
Fransa'nın Deniz Aşırı Toprakları ... 274

— G —

Gabon 274
Gambiya 275
Ghana 275
Grenada 276
Guatemala 276
Guinea 277
Guinea Bissau 278
Guyan 278
Güneş Sisteminin Elemanları 172
Güney Afrika Cumhuriyeti 278
Güney Afrika'ya Bağlı Ülkeler 274

— H —

Haiti 280
Hindistan 280
Hindistan'a Bağlı Ülkeler 281
Hollanda 282
Hollanda Antilleri 283
Honduras 283

— I —

Indonezya 285
Irak 284
Irak İran Savaşı 120

— İ —

İklim İstatistikleri 371
İlginç Bir Olay 104
İllere Göre Atatürk Envanteri 388
İngiltere 286
İngiltere'nin Deniz Aşırı Toprakları 287
İran 290
İrlanda 290
İslanda 291
İspanya 292
İspanya'ya Bağlı Topraklar 293
İsrail 293
İsveç 294
İsviçre 295
İşgücü, İmalat, Çelik
Demirfilizi, Çimento 177
İtalya 297

— J —

Jamaika 298
Japonya 298
Josip Broz Tito 106
J.R. Ewing 115

— K —

Kamboçya 300
Kamerun 300
Kanada 301
Kanada'ya Bağlı Topraklar 301
Kanallar 165
Katar 302
Kenya 302
Kıbrıs 303
Kolombiya 304
Komor Adaları 305
Kongo 305
Kore (Güney) 306
Kore (Kuzey) 306
Kostarika 307
Kuveyt 308
Küba 308

— L —

Laos 309
Lech Walesa 110
Lesotho 310
Liberya 310
Libya 311
Liechtenstein 312
Lübnan 312
Lüksemburg 313

— M —

Macaristan 313
Madagaskar 315
Malavi 315
Maldiv 316
Malezya 316
Mali 317
Malta 317
Mauritius 319
Meksika 319
Mısır 321
Mısır, Et, Şeker Üretimi 173
Moğolistan 321
Monako 321
Moritanya 322
Mozambik 323

— N —

Namibia 323
Nauru 324
Nepal 324
Nigeria 325
Nijer 325
Nikaragua 326
Nobel Ödülü 148
Norveç 326
Nüfusumuz 45 milyonu aştı 105
Nüfus sayımı 182

— O —

O Diyor ki 420
Oniki Eylül Harekâtı 122

Orta Afrika Cumhuriveti 328
Oscar Ödülü 156

— Ö —

Ölen Ünlüler (Yurt dışında) 161
Ölen Ünlüler (Yurt içinde) 158

— P —

Pakistan 328
Pamuk, Yün ve Balık İstatistikleri .. 178
Panama 329
Panama Kanal Bölgesi 329
Papua Yeni Guineası 330
Paraguay 330
Peru 331
Polonya 332
Portekiz 333
Porto Riko 334

— R —

Rhodesia (Zimbabwe) 335
Romanya 336
Ronald Reagan. 118
Ruanda 336

— S —

Sakatlar Yılı 372
Salvador 337
Sanat Olayları 440
San Marino 337
Sao Tome ve Principe 338
Sedat Simavi Vakfı Ödülleri 430
Senegal 340
Seychelles 338
Sierra Leone 340
Sinema 467
Singapur 341
Somali 342
Sonuçsuz bir cumhurbaşkanı seçimi ... 99
Spor 473
SSCB 343
SSCB'ye Bağlı Topraklar 345
Sri Lanka (Seylan) 346
Sudan 346
Surinam 347
Suriye 348
Suudi Arabistan 339
Swaziland 349

— Ş —

Şili 349

— T —

Taiwan 350
Takvimin Tarihi 18
Tanzanya 351
Tayland 351
Tıpta Yenilikler 142
Tiyatro 454
Togo 352
Tonga 352
Trinidad ve Tobago 352
Tunus 353
Tüpgaz Faciası 105
Türkiye'de belirli günler 210
Türk edebiyatı 438
Türkiye 355
Türkiye adaları 167
Türkiye akarsuları 167
Türkiye gölleri 168
Türkiye'deki önemli barajlar 170

— U —

Uganda 356
Umman 357
Uruguay 357

— Ü —

Ürdün 358

— V —

Vatikan 359
Venezuela 360
Vergi adaletinde bir adım 96
Vergi usul kanunları 186
Vietnam 361

— Y —

Yaşadığımız hava 370
Yemen Arap Cumhuriveti 361
Yemen Demokratik Cumhuriveti 362
Yeni dönemde yeni hükümet 97
Yeni vergi kanunu 192
Yeni Zelanda 363
Yılın kronolojisi 9
Yugoslavya 363
Yukarı Volta 365
Yunanistan 365
Yüzyılın kronolojisi 394

— Z —

Zaire 366
Zambiya 367

- 1980'in 366 günü
- Yurt ve dünya olayları
- Yılın olay adamları
- Dünya dedikodusu
- Her yönüyle bütün ülkeler
- Yeni vergiler
- Türkiye'de ve dünyada belirli günler takvimi
- Sanatta 1981
- Spor dünyası
- Özel bölümde, renkli fotoğraflarla Atatürk'ün kaldığı evler

...Ve aradığınız her şey için
TEK KİTAP

Fiyatı 250 Lira